This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

2275.22.9

Harvard College Library

FROM

Privileg. Württembergische
Bibelanstalt, Stuttgart.

Digitized by Google

Bibl. Neu Test. Duala

MALE MA PENYA

MA

SAŃGO ASU NA MUSUŃGER' ASU

YESU KRISTO.

Das Neue Testament

unseres

Herrn und Heilandes

Jesu Christi

in der Duala-Sprache (Kamerun).

Neu übersetzt nach dem Griechischen

von

Eugen Schuler, Missionar.

Stuttgart.
Privilegierte Württembergische Bibelanstalt.
1901.

Digitized by Google

2275.22.9

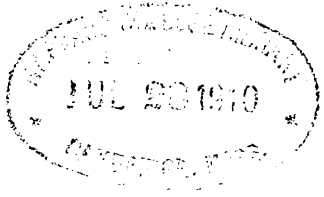

Königl. Württ. d. Bibliothek,
Stuttgart

Buchdruckerei Chr. Scheufele, Stuttgart.

Digitized by Google

Vorwort.

Die Übersetzung des Neuen Testaments von Rev. A. Saker (1. Auflage 1862; 2. Aufl. 1882 von dessen Tochter Emily Saker) ist seit einigen Jahren vergriffen. Um nun für das Missionsgebiet in Kamerun die nötigen heiligen Schriften zu erhalten, beabsichtigte das Basler Missions-Komite in Verbindung mit der Württembergischen Bibelanstalt schon vor fünf Jahren eine neue verbesserte Auflage des Saker'schen Neuen Testaments zu veranstalten. Da man aber einsah, dass in derselben nicht bloss die angewandte Schreibung und die grammatikalischen Fehler, sondern auch die in vielen Fällen ungenaue und sehr oft völlig unverständliche Übersetzung hätten verbessert werden müssen, wenn die neue Auflage für unsere Christen verständlich sein sollte, so fasste man den Entschluss, lieber das Neue Testament, das von Saker nach dem englischen Texte übersetzt worden war, aus dem Grundtext neu zu übersetzen, ohne auf das Saker'sche Testament viel Rücksicht zu nehmen.

Der sel. Missionar Christaller, dem das Manuskript des Evangeliums Matthäus und Johannes kurz vor seinem Tode noch zur Durchsicht vorlag, hat dabei die Überzeugung gewonnen und ausgesprochen, es sei gut, dass man von der Verbesserung des Saker'schen Testaments ganz abgesehen habe, da diese neue Übersetzung entschieden der seiner Zeit geplanten Umarbeitung vorzuziehen sei. Krankheit und die infolge davon nötig gewor-

Digitized by Google

dene Rückkehr einiger Missionare nach Europa haben die Arbeit bis jetzt verzögert. Da der Unterzeichnete, der mit dieser Arbeit betraut ist, Krankheits halber vor Vollendung der Arbeit nach Europa zurück musste, so wurde im Jahr 1896 vorläufig das Evangelium des Matthäus und des Johannes unseren Christen in Kamerun in die Hände gegeben.

Im Jahr 1897 wurden sodann die vier Evangelien und die Apostelgeschichte gedruckt und, um dem grössten Bedürfnis zu entsprechen, als selbständiges Bändchen herausgegeben.

Durch Gottes Gnade liegt nunmehr das ganze Neue Testament vollendet vor.

Wir wissen, dass der Übersetzung noch manche Mängel anhaften und sie noch zahlreicher Verbesserungen bedürftig ist; aber wir hoffen zu Gott, dass er diese geringe, unter viel leiblicher Not und Krankheit gemachte Arbeit dennoch reichlich segnen werde, zum Heil unserer Christengemeinden in Kamerun. Möge er nach seiner Verheissung sein Wort nicht leer zurückkommen lassen!

E. Schuler,
Missionar.

Digitized by Google

Verzeichnis der Bücher

des

Neuen Testamentes.

		Dipapa
1.	Miaŋgo ma bwam kaponda Mateo . .	5
2.	Miaŋgo ma bwam kaponda Marko . .	98
3.	Miaŋgo ma bwam kaponda Lukasi . .	157
4.	Miaŋgo ma bwam kaponda Yohane .	258
5.	Bebolo ba bamuloloma	331
6.	Kalat'a Paulo onyola bato ba Roma .	423
7.	Kalat'a Paulo nya boso onyola bato ba Korinto	461
8.	Kalat'a Paulo nya mbusa onyola bato ba Korinto	498
9.	Kalat'a Paulo onyola bato ba Galatia	522
10.	Kalat'a Paulo onyola bato ba Efeso .	534
11.	Kalat'a Paulo onyola bato ba Filipi .	546
12.	Kalat'a Paulo onyola bato ba Kolosi .	555
13.	Kalat'a Paulo nya boso onyola bato ba Tesalonika	564
14.	Kalat'a Paulo nya mbusa onyola bato ba Tesalonika	572
15.	Kalat'a Paulo nya boso onyola Timoteo	576

Digitized by Google

Dipapa

16. Kalat'a Paulo nya mbusa onyola Timoteo 586
17. Kalat'a Paulo onyola Tito 594
18. Kalat'a Paulo onyola Filemon . . . 598
19. Kalat'a Petro nya boso 600
20. Kalat'a Petro nya mbusa 610
21. Kalat'a Yohane nya boso 617
22. Kalat'a Yohane ni londẹ iba 627
23. Kalat'a Yohane ni londẹ ilalo . . . 628
24. Kalati onyola Bona-Heber 630
25. Kalat'a Yakobo 659
26. Kalat'a Yuda 668
27. Bebiisedi ba Yohane 671

Digitized by Google

MIAŃGO MA BWAM

KAPONDA **MATEO.**

(1, 1—17: Luk. 3, 23—38.)

Kalat'a mbia ma Yesu Kristo, mun'a 1
Dawid, mun'a Abraham. *Abraham nde 2
a yai Isak. Isak pe nde a yai Yakob. Yakob
pe nde a yai Yuda na bona-saŋgo. *Yuda, 3
bā na Tamar pe nde ba yai Fares na Sera.
Fares pe nde a yai Esrom. Esrom pe nde a
yai Aram. *Aram pe nde a yai Aminadab. 4
Aminadab pe nde a yai Nahason. Nahason
pe nde a yai Salmon. *Salmon, bā na Rahab 5
pe nde ba yai Boas. Boas, bā na Rut pe nde
ba yai Obed. Obed pe nde a yai Yese. *Yese 6
pe nde a ya Dawid kiŋe. Dawid kine,
bā na munj'a Uria pe nde ba yai Salomo.
*Salomo pe nde a yai Rehabeam. Rehabeam 7
pe nde a yai Abia. Abia pe nde a yai Asa.
*Asa pe nde a yai Yosafat. Yosafat pe nde 8
a yai Yoram. Yoram pe nde a yai Osia. *Osia 9
pe nde a yai Yotam. Yotam pe nde a yai
Ahas. Ahas pe nde a yai Hiskia. *Hiskia 10
pe nde a yai Manase. Manase pe nde a yai
Amon. Amon pe nde a yai Yosia. *Yosia 11
pe nde a yai Yekonia na bona-saŋgo, o pond'a
wala la mikoma o Babilon. *Ombusa 12

Digitized by Google

wala la mikoma o Babilon pẹ nde Yekonia
a yainọ Sealtiel. Sealtiel pẹ nde a yai Sero-
13 babel. *Serobabel pẹ nde a yai Abiud. Abiud
pẹ nde a yai Eliakim. Eliakim pẹ nde a yai
Asor. Asor pẹ nde a yai Sadok. Sadok pẹ
14 nde a yai Akim. *Akim pẹ nde a yai Eliud.
15 *Eliud pẹ nde a yai Eleasa. Eleasa pẹ nde
a yai Matan. Matan pẹ nde a yai Yakob.
16 *Yakob pẹ nde a yai Yosef, mom'a Maria,
nyena na mọ nde Yesu nu belabẹ Kristo a
17 yabẹnọ. *Nika nde nyọn̄ọn yesẹ, botea
o pond'a Abraham natẹna Dawid, ye dom la
nyọn̄ọn na inẹi, botea o pond'a Dawid pẹ
natẹna wala la mikoma o Babilon, dom la
nyọn̄ọn na inẹi, botea o pond'a wala la mikoma
o Babilon pẹ natẹna Kristo, dom la nyọn̄ọn
na inẹi.

18 **N**de yabẹ la Yesu Kristo di ta nde
ninka. Niponda nyaṅgo ao Maria a tanọ a
wandabẹ na Yosef, obiana ba si latanẹ, a ta
19 a sọbẹ demẹ na Mudī Musaṅgi. *Nde mom'
ao Yosef a ta nde moto nu tem na sīm, nde
a si ta pẹ tọ a pula sambwẹlẹ mọ, 'ọṅgẹlẹ ná
20 a mẹndẹ jesẹlẹ mọ o diwuta na yọọ. *Nde
niponda a tanọ 'ọṅgẹlẹ nika, ombwa, na angel
a Saṅgo e pọyẹ mọ o ndọti, e kwala na: A
Yosef, mun'a Dawid, o si bwa bọṅgọ o nọṅgọ
munj' aṅgọ Maria, ebanja di demẹ di wu nde
21 na Mudī Musaṅgi. *Nde a mẹndẹ ya muna-
mome, o mẹndẹ belẹ dina lao na Yesu, ebanja
a mẹndẹ suṅga bona bao onyola miobe
22 mabu. *Nde man mesẹ ma bolan nde o londẹ

Digitized by Google

eyal' a Saŋgo yena a kwalinọ na mutọper' a-mudī na: *„Ombwa, ŋgọnder' a muto pọ e mẹndẹ nọŋgọ demẹ, e ma-ya muna-mome, nde ba mẹndẹ belẹ dina lao na: Imanuel, nika nye nde na: Loba e na bisọ“. *Nde Yosef a wunọ 'iyọ, na mọ a bola kana angel a Saŋgo e laŋgwedinọ mọ, a nọŋgọ munj' ao; *nde a si ta a bia mọ natē a ya mun' ao nya boso, na mọ a belẹ dina lao na Yesu.

Nde niponda Yesu a yabẹnọ o Betlehem nya Yudea, o minya ma Herode kiŋẹ, ombwa, babiedi-ba-ŋgeŋgeti ba ta ba wa o ekombo a jeru, ba pọ o Yerusalem, ba kwala na: *O uẹni kiŋ' a Bona-Yuda ni yabẹ tatan nyenọ e? Ebanja di ẹn ŋgeŋget' ao o ekombo a jeru, nika nde di pọinọ o jowẹ mọ. *Herode kiŋẹ a seŋginọ nika, a ta a manymẹyẹ na Yerusalem nyẹsẹ pẹ na mọ; *na mọ a kọtẹlẹ prisi indẹnẹ na babiedi-ba-kalat' a-Loba bẹsẹ b'ekombo, 'uẹlẹ babọ na: O uẹni Kristo a ma-yabẹnọ e? *Na babọ ba kwalanẹ mọ na: O Betlehem nya Yudea; ebanja nika nde e tilabẹnọ na mutọper' a-mudī na: *„Oa, a Betlehem, ekombo a Yuda, o titi bosadi tomtom buka bẹsẹ oteten a bānedi ba Yuda; ebanja na oa nde muanedi a mẹndẹnọ busa, nu mẹndẹ janeyẹ bona bam Israel.“ *Na Herode a belẹ babiedi-ba-ŋgeŋgeti o esoka, a wasa na babọ ponda ŋgeŋgeti e tanọ e busa, *na mọ a loma babọ o Betlehem, a kwala na: Binyọ ala, lo wase nu muna bwambwam, lo sọi tẹ mọ lo leẹ mba muẹndi, nde mba pẹ na ye o jowẹ mọ. *Ba bọlẹnọ seŋganẹ kiŋẹ, na

2 2 23 24 25 2 3 4 5 6 7 8 9

Digitized by Google

babo b' ala. Nde ombwa, ŋgeŋgeti b' ennɔ o ekombo a jeru e ta ny' ala babɔ oboso, natē e pɔ, e tɛmɛ omɔny a ua wuma nu muna a
10 tanɔ. *B' ennɔ ni ŋgeŋgeti, ba ta ba bwa
11 munyɛŋgɛ bwambi. *Nde ná b' iŋgedinɔ o ndabo, b' ɛn nu muna na nyaŋgo Maria, na babɔ ba numa mabɔŋgɔ o wase, b' owɛ mɔ, ba telɛ belimbi babu, b' abea mɔ gol na be-
12 numba ba bwam na mire. *Nde niponda ba kusinɔ bebīsedi na Loba o ndɔti, ná ba si timba pɛ o mboa Herode, na babɔ ba toŋgwea ŋgea nipɛpɛ, b' ala o ekombo abu.

13 **Ná** b' alonɔ, ombwa, na angel a Saŋgo e pɔyɛ Yosef o ndɔti, e kwala na: Tɛmɛ, nɔŋgɔ muna na nyaŋgo, o nyanɛ babɔ mīla o Egipto, o je oten, natē na wanea pɛ oa eyala; ebanja
14 Herode a ma-pulisɛ nu muna o bwa mɔ. *Na mɔ a tɛmɛ, a nɔŋgɔ muna na nyaŋgo o bulu,
15 a wɛŋgɛmeyɛ na babɔ o Egipto; *nde a jai oten natɛna kwed' a Herode, ná eyal' a Saŋgo e londe, yena a kwalinɔ na mutɔper' a-mudī na: „O Egipto nde na tanɔ na belɛ mun' am."

16 **Nde** Herode a sɔinɔ, ná a wɔndɔbɛ na babiedi-ba-ŋgeŋgeti, na mɔ a liŋga bwambi, a loma bato ná ba bwe bana ba bome bɛsɛ ba ta o Betlehem na o y'epasi yɛsɛ, bena ba ta mbu miba tɔ bena ba si pɔi nika, o tɛŋ-gɛnɛ ponda nyena a tanɔ a wasa na babiedi-
17 ba-ŋgeŋgeti. *Nika nde eyal' a Yeremia, mutɔper' a-mudī, e ta e londa, a kwalinɔ na:
18 *„Musea mu seŋgabɛ o Rama, mbembe na

Digitized by Google

gita la madoi ma mbembe; Rahel a m' eya bana bao, a si m' emea sibisẹ mulema, ebanja ba titi pẹ."

Niponda Herode a wedinọ, ombwa, angel a 19
Saṅgo e pọyedi Yosef o ndọti o Egipto, e
kwalanẹ mọ na: *Tẹmẹ, nọṅgọ muna na 20
nyaṅgo, o timbe o ekombo a Israel; ebanja ba
ba ta ba pula bwa nu muna ba má-wọ. *Nde 21
na mọ 'asumwẹnọ, a nọṅgọ muna na nyaṅgo,
a timbanẹ babọ o ekombo a Israel. *Nde a 22
seṅginọ, ná Arkelao a m' anea Yudea o bejedi
ba saṅgo ao Herode, na mọ a bwa bọṅgọ o
wala oten. Nde a kusinọ bebīsedi na Loba
o ndọti, na mọ 'ala o ekombo a Galilea, *a pọ, 23
a ja o mundi mu belabẹ Nasaret, ná e londe
nje batọperi-ba-mudī ba kwalinọ na: „A mẹndẹ
belabẹ mot' a Nasaret."

(3, 1—12: Marko 1, 1—8. Luk. 3, 1—18.)

0 mi minya nde Yohane mudubisedi a **3**
businọ, a laṅgwa o eyaṅ a Yudea, *a kwala 2
na: Binyọ atẹlẹ, ebanja janea la mọny
di á bẹbẹ. *Ebanja numẹnẹ nde, mutọper' 3
a-mudī Yesaia a kwalinọ onyol' ao na: „Doi
la mulaṅgwedi di seṅgabẹ o eyaṅ na: Pọṅgọ
ṅge' a Saṅgo, tẹsẹ maṅgea mao na sīm." *Nde 4
Yohane a ta nde a bọtọ mbọt' a nyọ a kamel,
na ṅgod' a eyobo a nyama o edue ao; da lao
pẹ di ta nde besẹlẹ na bombọ b' eyidi. *Nde 5
Yerusalem na Yudea nyẹsẹ na mindi mẹsẹ
mi ta bẹbẹ na Yordan ba ta b' ala na mọ;
*ba dubisabẹ na mọ o Yordan, kana ba tanọ 6
ba pusẹlẹ miobe mabu. *Nde niponda 'ẹnnọ 7

Digitized by Google

gita la Farisai na Sadukai ba pọi o dubisẹ
lao, na mọ a kwalanẹ babọ na: A bana ba
pe, nja nu leẹ binyọ, ná lo nye maliŋga ma
8 ma-yẹ mīla e? *Wana sọ nde bepuma be
9 doŋgamẹn onyola jatẹlẹ; *lo s'ọŋgẹlẹ o kwala
na binyọmẹnẹ na: Abraham e nde saŋgo asu;
nā-laŋgwea binyọ: Loba ena a busiseyẹ Abra-
10 ham bana onyola man madale. *Ewondo
e má-neŋgẹbẹ o miaŋga ma miele: Bwele na
bwele sọ, bo si yai tẹ bepuma ba bwam, bo
11 ma-kẹbẹ, bo pimbabẹ o wea. *Mba na ma-
dubisẹ nde binyọ na madiba onyola jatẹlẹ;
nde nu nu ma-wẹ mba ombusa, a buki mba
ŋginya, na si doŋgamẹn tọ bambẹ betambi bao;
mọ nde a mẹndẹ dubisẹ binyọ na Mudī Mu-
12 saŋgi na wea. *Eseŋgwẹn ye o dia lao, a
mẹndẹ saŋgisẹ eyot'ao bwambwam, na mọ a
kọtẹlẹ mbas'ao o ndabo a ekotedi; nde a
mẹndẹ disẹ besambu na wea i si ma-dimẹ.

(13—17: Marko 1, 9—11. Luk. 3, 21. 22. Yoh. 1, 31—34.)

13 Nde na Yesu a wunọ o Galilea, a pọinọ na
14 Yohane o Yordan, ná a dubisabẹ na mọ. *Nde
Yohane a si ta 'emea, m'ọna: Mba nde n'aŋ-
gamẹn dubisabẹ na oa, nde oa pẹ o pọ nde na
15 mba e? *Nde Yesu a timbisẹlẹ mọ na: Esẹlẹ
mọ e ja nika; ebanja e aŋgamẹn bisọ o londẹ
betẹmedi-ba-sīm bẹsẹ. Nde na mọ'eseẹlẹnọ mọ.
16 *Nde niponda Yesu a dubisabẹnọ, na mọ a
wa o madiba dibokimẹnẹ; nde ombwa, mọny
e ta e telamẹ onyol'ao, na mọ 'ẹnẹ Mudī ma
Loba mu ma-siba ka mbeŋga, mu pọ omọny
17 ao. *Nde ombwa, doi di wu o mọny, di kwala

Digitized by Google

na: Nun nde e Mun'am nya ndolo na dọlisannọ.

(4, 1—11: Marko 1, 12. 13. Luk. 4, 1—13.)

Nde ombusa nika Yesu a ta a diabẹlẹ na 4
Mudī o eyaṅ, o kekisabẹ na Satan. *Nde 2
niponda a kandannọ da muanẹi ma muese na
muanẹi ma bulu, na mọ a timba bwa njai.
*Na mukekisedi a pọ, a kwalanẹ mọ na: Ye- 3
tẹna oe Mun'a Loba, kwalanẹ sọ man madale
ná ma timbe bewolo. *Na mọ 'alabẹ, m'ọna: 4
E tilabẹ na: „Setọ onyola bewolo mọmẹnẹ nde
moto a mẹndẹnọ bẹ loṅgẹ, nde onyola eyala
tẹ e ma-busẹ o mudumbu ma Loba.“ *Na 5
Satan 'alanẹ pẹ mọ o mundi musaṅgi, a tẹsẹ
mọ omọny a mbasan ma munyua ma tempel,
*a kwalanẹ mọ na: Yetẹna oe Mun'a Loba, 6
aṅgwẹ wase, ebanja e tilabẹ na: „A mẹndẹ
janea angel ao onyol' aṅgọ, i mẹndẹ bambẹ oa
o maa mabu, ná o si ya tọ domẹlẹ muende
mọṅgọ onyola dale.“ *Na Yesu a timbisẹlẹ 7
mọ na: E tilabẹ pẹ na: „O si keka Saṅgo
Loba loṅgọ“! *Ombusa nika Satan 'alan 8
pẹ mọ omọny a mudoṅgo mu asam bwambi,
a leẹlẹ mọ bekombo ba wase bẹsẹ na bwam
babu boẹsẹ, *a kwalanẹ mọ na: Na mẹndẹ 9
bola oa man mẹsẹ, yetẹna o kwedi wase o
owẹ mba. *Nde Yesu a kwalan mọ na: A 10
Satan, asumwẹ mba oboso, ebanja e tilabẹ na:
„Owẹ Saṅgo Loba loṅgọ, bolea pẹ nde mọmẹnẹ
mowó!“ *Ua nde Satan 'eseẹlẹnọ mọ, nde 11
ombwa, na angel i pọ, i kumwa bolea mọ.

Digitized by Google

(12—17: Marko 1, 14. 15. Luk. 4, 14. 15.)

12 Niponda a seŋginọ, ná Yohane a má-puta-
13 bẹlẹ, na mọ a wẹŋgẹmẹyẹ o Galilea. *Nde
'asumwẹ o Nasaret, a pọ a ja o Kapernaum,
mundi mu ta bẹbẹ na munja, o epas'a Se-
14 bulon na Naftali, *ná eyal'a Yesaia, mutọper'
15 a-mudī, e londe, a kwalinọ na: *„Ekombo a
Sebulon na ya Naftali, bẹbẹ na munja, o munẹ
16 muri ma Yordan, Galilea nya basibi, — *bato
ba jai o muititi, b'ẹn muẹnẹn mundẹnẹ, ba pẹ
ba jai o ekombo a kwedi na o muititi ma kwedi,
17 muẹnẹn mu busedi babọ.“ *O ua nde Yesu
a botedinọ laŋgwa na kwala na: Binyọ atẹlẹ,
ebanja janea la mọny di á bẹbẹ.

(18—22: Marko 1, 16—20. Luk. 5, 1—11.)

18 Nde niponda a tanọ a daŋgwa o sau' a
munja ma Galilea, na mọ 'ẹnẹ bato baba
bena ba ta saŋgo pọ: Simon nu belabẹ Petro,
na muna-saŋgo Andrea, ba ta ba pimba epesẹ
o munja, ebanja ba ta nde bato-ba-musombo.
19 *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọ bupẹ mba,
20 na mẹndẹ timbisẹ binyọ basombwẹ-bato. *Na
21 dibokimẹnẹ b'esẹlẹ bepesẹ, ba bupẹ mọ. *Nde
a sisedinọ pẹ oboso son, na mọ 'ẹnẹ pẹ bato
bapẹpẹ baba ba ta saŋgo pọ: Yakobo, mun'a
Sebedeo, na muna-nyaŋgo Yohane, ba ta o
bọlọ na saŋgo abu Sebedeo, ba ta ba baŋgwa
22 bepesẹ babu; na mọ a belẹ babọ. *Na di-
bokimẹnẹ b'esẹlẹ bọlọ na saŋgo abu ba bupẹ mọ.
23 Nde Yesu a ta a daŋgwa o Galilea nyesẹ,
a ta a leẹ o mandabo mabu ma ndoŋgamẹn,
a laŋgwa miaŋgo-ma-bwam ma janea, a bọlisẹ

Digitized by Google

pẹ nyai a diboa tẹ na nyai a sese yẹsẹ i ta na
bato. *Nde mumban mao mu ṭa mu ala o 24
ekombo a Siria yẹsẹ, nde ba ta ba wanea mọ
bẹsẹ ba ta ba taka, na bena ba ta ba boa nyai
a maboa na nyai a sese yẹsẹ, bamidī-ma-bobe,
baboẹ-mudoṅgi, banjẹmbẹlẹ, na mọ a bọlisẹ ba-
bọ. *Nde dimuti dindẹnẹ di ta di bupẹ mọ, bato 25
ba Galilea na ba Dekapoli na ba Yerusalem
na ba Yudea na ba munẹ muri ma Yordan.

(Bepasi 5—7: Luk. 6, 20—49.)

Nde 'ẹnnọ dimuti, na mọ 'abwa omọny a 5
mudoṅgo a ja wase, na bokweli bao ba pọ na
mọ. *Na mọ a wuta mudumbu mao, a kumwa 2
leẹ babọ na:

Bonam na batuedi ba midī, ebanja 3
janea la mọny je labu. *Bonam na ba 4
ba ma-lẹbẹ, ebanja ba mẹndẹ lọkọbẹ.
*Bonam na bapī, ebanja ba mẹndẹ 5
saṅgwa wase. *Bonam na ba ba ma- 6
bwẹ njai na nyọṅgi onyola tẹmẹ-la-sīm,
ebanja ba mẹndẹ julisabẹ. *Bonam na 7
bandedi, ebanja ba mẹndẹ kusa ndedi.
*Bonam na basaṅgi o milema, ebanja 8
ba mẹndẹ jẹnẹ Loba. *Bonam na ba ba 9
ma-komẹ musaṅgo, ebanja ba mẹndẹ
belabẹ bana ba Loba. *Bonam na ba 10
ba ma-takisabẹ onyola tẹmẹ-la-sīm,
ebanja janea la mọny je labu. *Bonam 11
na binyọ, kẹ bato ba ma-yọyẹ binyọ na takisẹ
binyọ, nde ba kwala pẹ tọ-njika nyai a bobe
bakẹlẹ binyọ onyol'am. *Binyọ bwa mu- 12
nyẹṅgẹ lo sombisẹ pẹ, ebanja musauedi manyu

Digitized by Google

mu kolo o mọny. Ebanja nikamẹnẹ pẹ nde ba takisẹnọ batọperi-ba-mudī, ba ta binyọ oboso.
13 Binyọ le nde waṅg'a mundi-ma-wase. Yetẹna waṅga i timbi mulọlọkọ, ba ma-timbisẹ pẹ sọ nyẹṅgẹnyẹ lao na nje e? I si ma-ḍoṅgamẹnẹ pẹ tọ-lambo, kẹ o pimbabẹ o eboko
14 na dakabẹlẹ na bato. *Binyọ le nde muẹnẹn ma mundi-ma-wase. Mundi mue omọny a
15 mudoṅgo mu si ma-wẹlẹ wutamẹ. *Ba si mamọtẹlẹ pẹ tọ etrukaṅ, nde ba kurumanẹ elimbi omọny ao; ba ma-tẹsẹ nde mọ omọny a tebedi, na mọ e kumwa bola muẹnẹn na bẹsẹ be o
16 ndabo. *Nikamẹnẹ pẹ nde esẹlẹ muẹnẹn manyu mu panye oboso ba bato, ná b'ẹnẹ bebolo banyu ba bwam, nde ba sese Saṅgo anyu nye o mọny.
17 Binyọ lo soṅgẹlẹ ná na pọi nde o bulẹlẹ mbenda tọ batọperi-ba-mudī; na si pọi o bu-
18 lẹlẹ, nde o londisẹ. *Ebanja nambalẹ, nālaṅgwea binyọ, natẹna mọny na wase ba nyama, tọ mutila mowó tọ tọti diwọ, ba si mẹndẹ jasumwẹ onyola mbenda, natẹna mambo mẹsẹ
19 ma londa. *Tọ-nja sọ nu ma-bulẹlẹ yin mbenda isadisadi pọ, a leẹ pẹ bato nika, mọ a mabẹ nu buki bẹsẹ bosadi o janea la mọny. Nde tọ-nja pẹ nu ma-bolẹ mọ, a leẹ pẹ nikamẹnẹ, mọ a mẹndẹ bẹ nundẹnẹ o janea la mọny.
20 *Ebanja nā-langwea binyọ, yetẹna tẹmẹ lanyu la sīm di si buki tẹ la babiedi-ba-kalat' a-Loba na Farisai, kẹ lo titi ná l'iṅgea o janea la mọny tom.
21 Binyọ lo seṅgi e ta e kwalabẹ na bato ba

Digitized by Google

kwaṅ na: O si bwa; nde tọ-nja nu ma-bwẹ,
a ma-bẹ owasa bekaisedi. *Nde mba nā-laṅ- 22
gwea binyọ na: Tọ-nja nu ma-bẹnẹ maliṅga na
muna-saṅgo, a ma-bẹ owasa bekaisedi; nde
tọ-nja pẹ nu ma-kwalanẹ muna-saṅgo na:
minaka-ma-moto! a ma-bẹ owasa bekaisedi
bendẹnẹ; tọ-nja pẹ nu ma-kwalanẹ mọ na:
ekoṅ-a-yoma! mọ pẹ a ma-bẹ nu doṅgamẹn
wuma-wea. *Yetẹna o wan tẹ jabea loṅgọ o 23
diyọ, nde joṅgẹlẹ di poyẹ oa oten, ná muna-
soṅgọ a bẹn ndutu na oa, *dia jabea loṅgọ 24
oboso ba diyọ, nde o sẹlẹ wala o dọlisanẹ
muna-soṅgọ, nde tọ o ma-timba o bola jabea
loṅgọ. *O wamsẹ jemea dọlisanẹ musiṅger' 25
aṅgọ, kẹ binyọ na mọ le o ṅgea, a si ya bẹ
a bakẹ oa na mukaisedi, nde mukaisedi pẹ a
bakẹ oa na mukwesẹ-bato-o-beboa, nde o
kwesabẹ o beboa. *Nambalẹ, nā-laṅgwea oa: 26
O si ma-busa oten natē o bọlẹ saua na fẹnig
ni sukan na bam.

Binyọ lo seṅgi e ta e kwalabẹ na: O si 27
witẹ musonje. *Nde mba nā-laṅgwea binyọ 28
na: Tọ-nja nu m'ombwẹ muto na bepuledi
ba bobe, kẹ a má-witẹ nde musonje o mule-
ma mao. *Nde disọ loṅgọ la mom di lambi 29
tẹ oa, soṅgwa mọ, o pimbe mọ o uonẹ. Eban-
ja ye bwam na oa, eloṅg'aṅgọ ewọ e nyama,
buka nyol'aṅgọ nyẹsẹ o pimbabẹ o wuma-
wea. *Dia loṅgọ la mom di lambi tẹ oa, kẹ 30
mọ o pimbe mọ o uonẹ. Ebanja ye bwam na
oa, eloṅg'aṅgọ ewọ e nyama, buka nyol'aṅgọ
nyẹsẹ o pimbabẹ o wuma-wea. *E ta pẹ e 31

Digitized by Google

kwalabe na: To-nja nu m'esele munj'ao, a
32 bole mo kalat'a-jabane-la-diba. *Nde mba
nā-laṅgwea binyo na: To-nja nu m'esele munj'
ao, e si be onyola musonje, ke a bolise nde
mo musonje; to-nja pe nu bai nu ny'esabele,
a wite nde musonje.
33 Lo seṅgi pe e ta e kwalabe na bato ba
kwaṅ na: O si kana soṅgo na mawondon, nde
34 londise soṅgo aṅgo na Saṅgo. *Nde mba nā-
laṅgwea binyo na: Lo si kana soṅgo tomtom;
to na mony, ebanja nye nde bejedi ba Loba;
35 *to na wase, ebanja nye nde ebambu a ma-
taṅga mao; to na Yerusalem, ebanja mue nde
36 mundi ma Kiṅe nindene. *O si kana soṅgo
to na mulopo moṅgo, ebanja o titi ná o weka
37 nyo po saṅga to mundo. *Nde esele beyala
banyu be be nde na: E, e; kem, kem; to-nje
e buki nika ye nde bobe.
38 Lo seṅgi pe e ta e kwalabe na: Diso onyola
39 diso, soṅga pe onyola soṅga. *Nde mba nā-
laṅgwea binyo na: Lo si baṅga kusa bobe;
nde moto a dipi te oa o lama loṅgo la mom,
40 atele pe mo dine. *To-nja pe nu ma-pule
walane oa o muka o noṅgone oa sot'aṅgo,
41 esele mo a noṅge pe loki. *To-nja nu ma-
nyakisane oa o daṅgwa ṅgeṅ po, daṅgwane
42 mo iba. *Bola nu nu ma-sosomeye oa, nu pe
nu ma-pulane oa ebale, o s'umbele mo mbusa.
43 Lo seṅgi e ta e kwalabe na: Tondo muna-
44 nyoṅgo, nde o siṅge musiṅger' aṅgo. *Nde mba
nā-laṅgwea binyo na: Tondo basiṅgeri banyu,
namse ba ba ma-loe binyo, bola bwam na ba

Digitized by Google

ba siŋgẹ binyọ, kanẹ pẹ onyola ba ba ma-bolẹ
binyọ bobe na takisẹ binyọ, *ná lo bẹ bana 45
ba Saŋgo anyu nye o mọny; ebanja a ma-bola
wei ao i panya omọny a babobe na babwam,
a ma-yọlisẹ pẹ mbua omọny a batẹm-na-sīm
na basitẹm-na-sīm. *Ebanja lo tọndi tẹ ba 46
ba tọndi binyọ, njika musauedi lo ma-kusanọ
e? Bakọtedi pẹ ba si ma-bola nde nika e?
*Yetẹna lo som tẹ bona-saŋgo anyu mọmẹnẹ, 47
kẹ nje sọ lo bolinọ e? Basibi pẹ ba si ma-bola
nde nika e? *Onyola nika binyọ bẹ na 48
kẹŋgẹŋgẹ, kana Saŋgo anyu nye o mọny
enọ na kẹŋgẹŋgẹ.

Lo bia pọn, ná lo si bola bebolo banyu ba 6
tẹmẹ-la-sīm oboso ba bato, o jẹnẹbẹ na babọ.
Lo boli tẹ nika, kẹ lo si bẹn musauedi na
Saŋgo anyu nye o mọny. *O ma-bola sọ tẹ 2
batuedi mabea, o si lọŋgisẹ museba oboso
bọŋgọ, ka bato ba mawọndọn ba ma-bolanọ,
o mandabo ma ndoŋgamẹn na o maŋgea, ná
ba sesabẹ na bato. Nambalẹ, nā-laŋgwea
binyọ: ba má-bọlẹ kusa musauedi mabu.
*Nde o ma-bola tẹ mabea, o s'esẹlẹ dia 3
lọŋgọ la dimọsẹ di bia nje la mom di ma-
bolanọ, *ná mabea mọŋgọ ma bẹ nde o diwuta; 4
nde Sọŋgọ nu m'ẹnẹ o diwuta a mẹndẹ tim-
bisẹlẹ oa.

Nde o ma-kanẹ tẹ, o si bẹ ka bato ba ma- 5
wọndọn, ebanja ba tọndi tẹmẹ o mandabo ma
ndoŋgamẹn na o matoŋgo ma maŋgea o kanẹ,
ná b'ẹnẹbẹ na bato. Nambalẹ, nā-laŋgwea
binyọ: ba má-bọlẹ kusa musauedi mabu.

Digitized by Google

6 *Nde oa o ma-kanę tę, iṅgea o tuṅ aṅgo, o
kwesę jombę, nde o kanę na Soṅgo nye o di-
wuta; nde Soṅgo nu m'ęnę o diwuta a mendę
7 bola oa. *Nde lo ma-kanę tę, lo si topotopone
ka basibi; ebanja ba m'oṅgelę ná (muka mabu)
8 mu ma-seṅgabę onyola beyala ba gita. *Lo
si bę so ka babo, ebanja Saṅgo anyu a bī nje
e aṅgamęn binyo, obiana lo ma-sosomea mo.
9 *Lo kanę nde ninka: A Tetę nyasu nye o
10 mony. Dina loṅgo di dubabę. *Janea
loṅgo di ye. Jemea loṅgo di bolabę o
11 wasę kana jeno o mony. *Bola biso da
12 oeṅgę kana minya męsę. *Na lakisę
mawusę masu, kana biso pę di ma-laki-
seno mawusę ma ba ba ma-wusanę biso.
13 *O si dielę biso o makekisan ma bobe;
nde suṅga biso onyola bobe. Ebanja
janea je nde loṅgo na ṅginya na sesa
14 bebe bęsę. Amen. *Ebanja binyo lo ma-la-
kisę tę bato mawusę mabu, kę Saṅgo anyu
15 nye o mony pę a mendę lakisę binyo; *nde
yetęna lo si ma-lakisę tę bato mawusę mabu,
kę Saṅgo anyu pę a si mendę lakisę mawusę
manyu.

16 Nde lo ma-kandanę pę tę da, lo si kaka
mioso ka bato ba mawondon; ebanja ba ma-
kaka nde mioso o jenenę na bato ka bakan-
danę-da. Nambalę, nā-laṅgwea binyo: ba
17 má-bolę kusa musauedi mabu. *Nde oa, ye-
tęna o ma-kandanę da, okisę mulopo moṅgo,
18 oà pę boso boṅgo, *ná o s'ęnenę na bato ka
mukandanę-da, nde na Soṅgo nye o diwuta;

Digitized by Google

nde Soŋgo nu m'ene o diwuta a mende timbisele oa.

Lo si kotele binyo momene bema o wase 19
o neŋge mo mawuta, wuma selεkε na maŋgiledi ba ma-nyamseno, na wuma bajiba ba mabulεleno b'iba. *Nde lo kotele nde binyo 20
momene bema o mony, wuma yena selεkε to maŋgiledi ba si ma-nyamseno, to wuma bajiba ba si ma-bulεleno b'iba. *Ebanja wuma di- 21
wuta loŋgo la bema leno, oten pe nde mulema moŋgo mu ma-beno. *Muenen ma nyolo mue 22
nde diso. Yetena diso loŋgo di jai te bwam, nyol'aŋgo nyese e ma-be muenen; *nde ye- 23
tena diso loŋgo di nyam te, nyol'aŋgo nyese e ma-be nde muititi. Nikamene pe nde, yetena muenen mue oteten aŋgo mue te muititi, njika bondene mu muititi mu ma-beno e! *To- 24
moto a titi ná a wele bolea basaŋgo baba; e be te ná a mende siŋge mowó, a tondo nune; to a mende tiŋgame na mowó, a yaŋa nune. Lo titi ná lo wele bolea Loba, nde lo bolea pe bema ba wase.

(25—33: Luk. 12, 22—31.)

*Onyola nika nā-laŋgwea binyo na: Lo 25
si noŋgo mutaka onyola loŋge lanyu na, nje lo mendeno da, na nje lo mendeno nyo; to onyola manyolo manyu, nje lo mendeno boto. Loŋge di si buki da e? nyolo pe e si buki mboti e? *Ombwa te lonon la mony! 26
Lo si ma-sa da, lo si m'umbwa to kotele o mandabo m'ekotedi, nde Saŋgo anyu nye o mony a ma-dese babo. Binyo lo si buki babo e?

Digitized by Google

27 *Njika mowó nyanyu ena a bata dibo̱ńgo̱ diwo̱
o pond'ao nya lońge̱ onyola mutaka mao e?
28 *Nje lo ma-no̱ńgo̱no̱ pe̱ mutaka onyola mbo̱ti
e? Ombwa te̱ mańga m'eyidi, ne̱ni ma ma-
nyakano̱; ma si ma-bola ebolo, ma si ma-wo̱so̱
29 misińga. *Nā-lańgwea binyo̱, to̱ Salomo mo̱-
me̱ne̱ onyola bosańgi bao boe̱se̱, a si ta apo̱ to̱
30 diwo̱ la man o bo̱to̱. *Ye so̱ te̱ ná Loba a
ma-bo̱tise̱ bewudu b'eyidi nika, bena be ma-
te̱me̱ oeńge̱, o kie̱le̱ be pimbabe̱ o dio̱; a titi
ná a bola binyo̱ buka nika e? a binyo̱ bajemea-
31 disadi! *Lo si no̱ńgo̱ so̱ mutaka o kwala na:
Nje di me̱nde̱no̱ da e? nje di me̱nde̱no̱ nyo̱ e?
32 nje di me̱nde̱no̱ bo̱to̱ e? *Onyola man me̱se̱
nde basibi ba ma-bwano̱ ndutu. Ebanja
Sańgo anyu nye o mony a bī ná l'ańgame̱n
33 man me̱se̱. *Binyo̱ se̱le̱ nde pulise̱ janea
la Loba na te̱me̱ lao la sīm, nde man
34 me̱se̱ ma me̱nde̱ batabe̱le̱ binyo̱. *Lo si
no̱ńgo̱ so̱ mutaka onyola bunya ba kie̱le̱;
ebanja bunya ba kie̱le̱ bo me̱nde̱ no̱ńgo̱ jo̱ńge̱le̱
onyol'ao mo̱me̱ne̱. E dońgame̱n na bunya te̱
o be̱ne̱ nyao ndutu.

7 Lo si kaise̱, ná lo si ya be̱ lo kaisabe̱. *Eba-
nja mu muka me̱ne̱ lo ma-kaise̱no̱, mu me̱nde̱
pe̱ kaisabe̱ binyo̱; di dime̱ne̱ me̱ne̱ binyo̱ lo
3 ma-me̱ne̱no̱, di ma-me̱ne̱be̱ pe̱ binyo̱. *Nde
nje o m'e̱ne̱no̱ mburu m'ebońgo o diso̱ la
muna-so̱ńgo̱, nde o s'e̱ne̱ muko̱ko̱ mue o diso̱
4 lo̱ńgo̱ e? *To̱ ne̱ni oeno̱ ná o kwalane̱ muna-
so̱ńgo̱ na: Ese̱le̱ mba na sumwe mburu m'
ebońgo o diso̱ lo̱ńgo̱ e? Nde ombwa te̱, mu-

Digitized by Google

koko mue o diso loŋgo. *A mot'a-mawondon, 5
sele sumwa mukoko o diso loŋgo; nde to
deŋge o m'ombwa neni o ma-sumwano mburu
m'eboŋgo o diso la muna-soŋgo. *Lo si 6
bola mambo ma bosaŋgi na mbo, lo si pimba
pe to mambo manyu ma tiki oboso ba ŋgoa,
ná ba si ya be ba dakea mo na miende mabu,
nde ba yombo pe o nyaua binyo.

(7, 7—11: Luk. 11, 9—13.)

Uele, nde di ma-bolabe binyo; pulise, 7
nde lo ma-so; umba, nde di ma-dubwa-
bele binyo. *Ebanja to-nja nu m'uele, a 8
ma-kusa; to-nja pe nu ma-pulise, a ma-so; nu
pe nu m'umbe, di ma-dubwabele mo. *To 9
njika mowó nyanyu, yetena mun'ao 'uele te
mo ewolo, ena a bola mo dale e? *To 'uele 10
teŋge mo sue, a bola mo nyama-bwaba e?
*Ye so te ná binyo, ba bena le bobe, lo bī 11
bola bana banyu mambo ma bwam, neni so
Saŋgo anyu nye o mony a si mendeno buka
nika, o bola mambo ma bwam, na ba ba m'
uele mo e? *Mambo mese so binyo lo ma- 12
pulano, ná bato ba boleye binyo, binyo pe
bolea babo nikamene; ebanja din nde le
mbenda na batoperi-ba-mudī.

Binyo iŋgea onyola mùna musadi. 13
Ebanja mùna mu kolo, ŋgea pe e tin-
dam ni m'alane o dibumbe; nde gita nde
be bena ba m'iŋgeye oten. *Nde mùna 14
mu salo, ŋgea pe e walamen ni m'alane
o loŋge; nde ŋgusu nde i ma-die mo.

Binyo aŋgamene na baleedi ba lobaŋgo, 15

Digitized by Google

bena ba ma-pọ na binyọ na mbọt'a midọ̀ngi,
16 nde oteten abu ba bẹ nde njọ i kwany. *Lo
mẹndẹ bia babọ onyola bepuma babu. Bato
bena ba pata lonyẹ̀ngẹny o ŋgẹ̀ngẹlẹ e? tọ
17 bena ba pata maŋgolo o ŋgaŋgadi e? *Nika-
mẹnẹ nde bwele na bwele ba bwam bo ma-
ya nde bepuma ba bwam; nde bwele ba bobe
18 bo ma-ya nde bepuma ba bobe. *Bwele ba
bwam bo titi ná bo ya bepuma ba bobe, tọ
bwele ba bobe pẹ bo titi ná bo ya bepuma ba
19 bwam. *Bwele na bwele, bo si yai tẹ bepuma
20 ba bwam, bo ma-kẹbẹ, bo pimbabẹ o wea. *Na
nde lo mẹndẹ bia babọ onyola bepuma babu.
21 *Setọ moto tẹ nu ma-belẹ mba na: A
Saŋgo, a Saŋgo, mọ nde a mẹndẹ jiŋgeyẹ
o janea la mọny, nde nu nu ma-bolẹ
22 jemea la Tetẹ nye o mọny. *Gita ba
mẹndẹ kwalanẹ mba o bo bunya na: A Saŋgo,
a Saŋgo, di si ta di laŋgwa bediŋgẹ o dina
loŋgọ e? di si ta pẹ di busisẹ midī ma bobe
o dina loŋgọ e? di si boli pẹ gita la bebolo
23 ba ŋginya o dina loŋgọ e? *Nde na mẹndẹ
kwalanẹ babọ na: Na si ta na bia binyọ tom;
asumwẹ mba oboso, binyọ babolẹ-bobe.
24 Moto na moto sọ nu ma-seŋgẹ ben beyala
bam, nde a bola mọ, na mẹndẹ timbisẹ mọ
ka mot'a-jaŋgwa, nu loŋgi ndabo ao omọny
25 a dale. *Nde mbua e yọlẹ, mpupẹ mi pọ,
miudi mi tomba mi kọ onyola ni ndabo, nde
26 e si kọ, ebanja e sikimedi onyola dale. *Nde
moto na moto nu ma-seŋgẹ ben beyala bam,
nde a si bole nika, a mẹndẹ nde bẹ ka mot'-

Digitized by Google

elemā, nu loŋgi ndabo ao omọny a mukoko.
*Nde mbua e yọlẹ, mpupe mi pọ, miudi mi 27
tomba mi kọ onyola ni ndabo, na mọ e kọ,
nde kọ lao di ta bondẹnẹ.

Nde e ta na, niponda Yesu a bọlẹnọ kwala, 28
mamuti ma ta ma tanya onyola beleedi bao;
*ebanja a ta a leẹ babọ ka mowọ́ nu bẹn ŋginya, 29
setọ ka babiedi babu ba kalat'a-Loba.

(8, 1—4: Marko 1, 40—44. Luk. 5, 12—14.)

Nde ná a sibinọ owasa mudoŋgo, na ma- 8
muti mandẹnẹ ma bupẹ mọ. *Nde ombwa, 2
mot'a-mulọ̀ŋgọ́ a·pọ, a kọ wase oboso bao, a
kwala na: A Saŋgo, o emedi tẹ oena o saŋgisẹ
mba. *Na mọ a sambisẹ dia lao a tapa mọ, 3
a kwala na: N'emedi, saŋga. Na dibokimẹnẹ
mulọ̀ŋgọ́ mao mu bọ. *Na Yesu a kwalanẹ 4
mọ na: O bia pọn, o si laŋgwea tọ-moto; nde
ala nde leẹlẹ oamẹnẹ na prisi, o bole pẹ jabea
lena Mose a tẹsẹnọ, o bẹ mboŋ na babọ.

(5—13: Luk. 7, 1—10.)

Nde a pọinọ o Kapernaum, na muaned'a-bila 5
mowọ́ a pọ na mọ, a sọsọmea mọ, *a kwala 6
na: A Saŋgo, muut' am a naŋga o mboa a ma-
boa njẹmbẹlẹ, a ma-taka bwambi. *Na Yesu 7
a kwalanẹ mọ na: Na mẹndẹ ya bọlẹ mọ. *Na 8
muaned' a-bila a timbisẹlẹ na: A Saŋgo, na
si dọŋgamẹn moto nyena o m' iŋgea owasa
mulaŋga mam; kwala nde eyala, nde muut'
am a ma-bọlẹ. *Ebanja mba pẹ ne nde moto nye 9
owasa janea, nde na bẹn bato-ba-bila owas'
am, na kwalan tẹ mowọ́ na: Ala, na mọ 'ala;
nunẹ pẹ na: Ya, na mọ a pọ; na muut' am

Digitized by Google

10 na: Bola ninka, na mọ á bola. *Yesu a seŋginọ
nika, na mọ a nyaka, a kwalanẹ ba ba ta ba
bupẹ mọ na: Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ: tọ
11 o Israel mọmẹnẹ na si dī ninka jemea. *Nde
nā-laŋgwea binyọ: Gita ba mẹndẹ wa o jeru
na o mbẹŋgẹ, ba mẹndẹ ja o tebedi na Abra-
ham na Isak na Yakob o janea la mọny;
12 *nde bana ba janea ba mẹndẹ pimbabẹ o muititi
'uonẹ; oten nde mbembe na da la masoŋga
13 ba mẹndẹnọ bẹ. *Na Yesu a kwalanẹ nu
muaned' a-bila na: Ala, e bolabẹ na oa kana
o dubẹnọ! Na muut' ao a bọlẹ o ni ponda
mẹnẹ.

(14—17: Marko 1, 29—34. Luk. 4, 38—41.)

14 Nde Yesu a pọinọ o ndabo a Petro, na mọ
'ẹnẹ nyaŋgo a Petro nya diba (nyaŋgo a munj'
15 ao), a ma-boa ŋgọ. *Na mọ a tapa dia lao, na
ŋgọ ny' esẹlẹ mọ, na mọ a tẹmẹ, a kumwa bolea
16 mọ. *Nde ebiamu e pọinọ, ba ta ba wanea
mọ gita la bamidī-ma-bobe, na mọ a busisẹ
midī mabu na eyal' ao, a bọlisẹ pẹ bẹsẹ ba ta
17 ba boa, *ná eyal' a mutọper' a-mudī Yesaia
e londe, a kwalinọ na: „Mọ a nọŋgi bọbọ lasu,
a bambẹ pẹ maboa masu."

(19—22: Luk. 9, 57—60.)

18 Yesu 'ẹnnọ ná mamuti mandẹnẹ ma diŋgẹlẹ
mọ, na mọ a bola doi o jekamẹnẹ o munẹ
19 muri. *Na mubied' a-kalat' a-Loba a pọ na
mọ, a kwalanẹ mọ na: A muleedi, na tọndi
20 bupẹ oa tọ-njika wuma o m' alanọ. *Na Yesu
a kwalanẹ mọ na: Mbaŋga-njọ i bẹn milomba,
lonọn la mọny pẹ lo bẹn madumbu, nde Muna-

Digitized by Google

moto a si bẹn wuma a ma-neŋgẹnọ mulopo
mao. *Na nupẹpẹ nya bokweli bao pẹ a 21
kwalanẹ mọ na: A Saŋgo, sẹlẹ jesẹlẹ mba n'
ale pulẹ tetẹ. *Na Yesu a kwalanẹ mọ na: 22
Bupẹ mba, esẹlẹ nde mbimba mi pulẹ mbimba
mabu.

(23—27: Marko 4, 36—41. Luk. 8, 23—25.)

Nde niponda a pẹdinọ o bọlọ, bokweli bao 23
ba bupẹ mọ. *Nde ombwa, mūdi mundẹnẹ 24
mu ta mu kọ o munja, ka nyena bemunẹ be
ta be kurumanẹ bọlọ; nde mọmẹnẹ a ta a kọ
iyọ. *Na bokweli ba pọ na mọ, b' umwẹlẹ 25
mọ, ba kwala na: A Saŋgo, suŋga bisọ di nyam.
*Na mọ a kwalanẹ babọ na: Nje lo ma-bwanọ 26
bọŋgọ, a binyọ bajemea-disadi? Na mọ a tẹmẹ,
a domea ŋgọ na munja, na mbọlẹ nindẹnẹ e kọ.
*Na bato ba nyaka, ba kwala na: Njika ndoŋ 27
la moto pẹ din, ŋgọ na munja pẹ ba dubẹ mọ e?

(28—34: Marko 5, 1—17. Luk. 8, 26—37.)

Niponda a pọinọ o munẹ muri, o ekombo 28
a Gadara, bato baba bena ba ta ba bẹnẹ midī
ma bobe, ba ta ba wa o sọŋgọ, ba bomanẹ mọ;
ba ta ba kwanya bwambi, ka nyena moto a si
ta a wẹlẹ tomba o ni ŋgea. *Nde ombwa, ba 29
ta ba tẹ misea, ba kwala na: A Mun' a Loba,
nje di bẹnnọ o bolanẹ oa e? O pọi nde takisẹ
bisọ, obiana ponda e ma-pọ e? *Nde dibemba 30
la ŋgoa dindẹnẹ di ta o bededi etum na babọ.
*Na mi midī ma bobe mi sọsọmea mọ na: 31
Yetẹna o ma-busisẹ bisọ, loma bisọ o dibemba
la ŋgoa. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Ala! 32
Na mọ mi busa, mi ala oteten a ŋgoa; nde

Digitized by Google

ombwa, na dibemba la ŋgoa leṣe di siba o wuma
33 i toŋgom, di ko o munja, di wo o madiba. *Na
batateri ba nya mila, b' ala o mundi, ba laŋ-
gwa mambo meṣe, na onyola bamidī-ma-bobe
34 pe. *Nde ombwa, na mundi mueṣe mu busa
o doŋgameṇe Yesu; b' enno mo na babo ba
soṣomea mo, ná 'asumwe o epas' abu.

(9, 1—8: Marko 2, 1—12. Luk. 5, 17—26.)

9 Nde ná a pedino o bolo, 'ekameṇe o mune
2 muri, a po o mundi mao. *Nde ombwa, na
babo ba wanea mo mot' a-njembele, nu ta nu
naŋga o noŋgo. Yesu 'enno jemea labu, na
mo a kwalane nu mot' a-njembele na: A mun'
am, embe mulema, miobe moŋgo mi lakisabe.
3 *Nde ombwa, na doŋgo la babiedi-ba-kalat'
a-Loba ba kwala na babo momene na: Nun
4 a ma-topo dibena liŋgise Loba. *Nde Yesu
'enno moŋgele mabu, na mo a kwala na: Onyola-
nje lo m' oŋgeleno bobe o milema manyu e?
5 *Ebanja njika lambo di bobi buka dine e? o
kwala na: Miobe moŋgo mi lakisabe? to kwala
6 na: Teme, daŋgwa e? *Nde to lo ma-bia
ná Muna-moto a ben ŋginya o wase o lakise
miobe, na mo a kwalane nu mot' a-njembele
na: Teme, nòŋgó nòŋgo loŋgo, ala o mbo'
7 8 aŋgo. *Na mo a teme 'ala o mboa. *Mamuti
m' enno nika, na babo ba bwa boŋgo, ba sesa
Loba nu boli nika ŋginya na bato.

(9—13: Marko 2, 13—17. Luk. 5, 27—32.)

9 Yesu 'asumweno ua wuma, na mo 'ene moto
mowó dina lao na Mateo, a ta a ja o ndabo a
njaŋgi, na mo a kwalane mo na: Bupe mba!

Digitized by Google

Na mọ a tẹmẹ a bupẹ mọ. *Nde e ta na, 10
niponda Yesu a jainọ o tebedi o ndabo, om-
bwa, gita la bakọtedi na babobe ba ta ba pọ,
ba ja na Yesu o tebedi na bokweli bao. *Nde 11
Farisai b'ẹnnọ nika, ba kwalanẹ bokweli bao
na: Onyolanje muleed' anyu a ma-danọ na ba-
kọtedi na babobe e? *Nde Yesu a seńginọ 12
nika, na mọ a kwalanẹ babọ na: Bańginya
ba si ma-pula mot' a-bwańga, kẹ baboedi. *Nde 13
binyọ ala nde lo okwe nẹni yen eyala yenọ
na: „Na tọndi ndedi setọ jabea." Ebanja na
si pọi o belẹ batẹm-na-sīm, nde babobe.

(14—17: Marko 2, 18—22. Luk. 5, 33—38.)

Ombusa nika na bokweli ba Yohane ba pọ 14
na mọ, ba kwala na: Onyolanje bisọ na Fari-
sai di yọkinọ kandanẹ da, nde bokweli bọńgọ
ba si kandanẹ e? *Na Yesu a kwalanẹ babọ 15
na: Makọm ma mubaedi mena ma lẹbẹ, kẹ
mubaedi e na babọ e? Minya mi mẹndẹ pọ
miena mubaedi a mẹndẹnọ nọńgọbẹ na babọ,
tọ dẹńgẹ ba mẹndẹ kandanẹ da. *Tọ-moto 16
a titi ná a bańgwa mulẹndi ma dibato la pibo
ma penya onyol' edun a mbọti; ebanja mu
mu bańgwabẹ mu m' asumwẹ o ni mbọti, na
dipọndi di beńga nde kola. *Nikamẹnẹ pẹ 17
ba titi ná ba wẹlẹ mao ma penya onyola be-
dun ba bekańga, kẹ bekańga be ma-bwea, na
mao ma komea, na bekańga pẹ be nyama; nde
ba ma-wẹlẹ nde mao ma penya o bekańga ba
penya, nde babọ babanẹ ba ja bwam.

(18—26: Marko 5, 22—43. Luk. 8, 41—56.)

Niponda a kwalannọ babọ be beyala, om- 18

Digitized by Google

bwa, muanedi mowó apo, a ko wase oboso bao
a kwala na: Mun' am nya muto a wedi tatan,
ya neńge dia lońgo omony ao, nde a mende
19 pe be lońge. *Na Yesu a teme a bupe mo
20 na bokweli bao. *Nde ombwa, muto nu
ta nu boa diboa la maya dom la mbu na miba,
a ta a wea mo la mbusa, a tapa dinjaki la
21 mbot' ao; *ebanja a ta a kwala na momene
na: Na tapi te to mbot' ao momene, ke na
22 mende bole. *Na Yesu a yombo, 'enno mo,
na mo a kwalane mo na: A mun' am, embe
mulema, jemea lońgo di ońgise oa! Na nu
23 muto a bole o ni ponda mene. *Nde Yesu
a poino o ndabo a nu muanedi, 'enno balońge-
24 losese, dimuti la bato pe di toise, *na mo
a kwalane babo na: Binyo asumwe, ebanja
ńgonderi e si wedi, e kwedi nde iyo. Na babo
25 ba yoye mo. *Dimuti di busisabeno, na mo
26 'ińgea 'alea mo dia, na ńgonderi e teme. *Na
mi miańgo mi pambilane o y' ekombo yese.
27 Yesu 'asumweno o ua wuma, na bato ba
ndima baba ba bupe mo, ba te misea, ba kwala
28 na: A mun'a Dawid, bwea biso ndedi! *Iń-
gedino o ndabo, na ba bato ba ndima ba po
na mo, na Yesu a kwalane babo na: Lo dube
ná nena na wele bola din e? Na babo ba
29 kwala na: E, a Sańgo! *Na mo a tapa miso
mabu, a kwala na: E bolabe binyo kaponda
30 jemea lanyu! *Nde na miso mabu ma telam-
no. Na Yesu a domea babo na: L'ańgamene
31 pon, ná moto a si bia nika. *Nde ba busino,
na babo ba kyamane mo o y'ekombo yese.

Digitized by Google

Nde ba ba busino, ombwa, na babo ba 32
wanea mo mot'a-mbuke, nu ta nu bene mudī
ma bobe. *Nde mudī ma bobe mu busisabeno, 33
na nu mot'a-mbuke a kumwa topo, na mamuti
ma nyaka, ba kwala na: Ninka lambo e s'enen
o Israel. *Nde Farisai ba ta nde ba kwala 34
na: A ma-busise nde midī ma bobe onyola
muaned'a midī ma bobe.

Nde Yesu a ta a daŋgwa o mindi mindene 35
na misadi mese, a ta a lee o mandabo mabu
ma ndoŋgamen, a laŋgwa miaŋgo-ma-bwam
ma janea, a bolise pe nyai a diboa te na nyai
a sese yese. *Niponda 'enno mamuti, na mo 36
a bwea babo ndedi, ebanja ba ta ba taka-ta-
kane, ba pambilane pe ka midoŋgi mi si ben
mutateri. *Na mo a kwalane bokweli 37
bao na: Mumbwa mu kolo, nde baboledi
be nde ŋgusu. *Binyo sosomea so Saŋ- 38
go a mumbwa, ná a lome baboledi o mu-
mbwa mao.

(10, 2—15: Marko 6, 7—13. Luk. 9, 1—5.)

Na mo a bele dom lao la bokweli na baba, 10
a bola babo ŋginya omony a midī mi si saŋgi,
o busise mo, na o bolise nyai a maboa yese
na sese yese. *Man nde me mina ma dom la 2
bamuloloma na baba: Nyaboso Simon, nu
belabe Petro, na muna-saŋgo Andrea; na Ya-
kobo mun'a Sebedeo, na muna-nyaŋgo Yohane;
*Filipo na Bartolomeo; Tomasi na Mateo 3
mukotedi; Yakobo mun'a Alfeo, na Lebeo nu
belabe pe Tadeo; *Simon mot'a Kana, na 4
Yuda Iskariot nu ny'andise mo.

Digitized by Google

5 Din dom na baba nde Yesu a tanọ a loma,
'anea babọ, a kwala na: Lo s'ala o ŋge'a ba-
6 sibi, lo si pọ pẹ tọ o mundi ma Samaria; * ala
nde o midọŋgi ma ndabo a Israel mi pimbedi.
7 * Nde kana lo m'alanọ, laŋgwa na: Janea la
8 mọny di á bẹbẹ. * Lo bọlisẹ baboedi, lo pum-
bwẹlẹ bawedi, lo saŋgisẹ bamilòŋgó, lo busisẹ
midī ma bobe. Lo kusi na wonja, lo bola pẹ
9 na wonja. * Lo s'alea gol tọ silba tọ kapa
10 o ŋgọd'anyu, * tọ mukuta o lọndọ lanyu, tọ
loki loba tọ betambi tọ itumbu; ebanja mubo-
11 ledi 'aŋgamẹn da lao. * Tọ-njika mundi mu-
ndẹnẹ tọ musadi lo ma-pọnọ, lo baisẹ nja nu
doŋgamẹn oten, oten nde lo ma-janọ, natẹ̄
12 l'asumwẹ. * Lo m'iŋgea tẹ o ni ndabo, lo soma
13 mọ. * Nde yetẹna ndabo e doŋgamẹn, mu-
saŋgo manyu mu bẹ oten, nde yetẹna e si doŋ-
gamẹn, musaŋgo manyu mu timbe na binyọ.
14 * Tọ-nja nu si ma-nọŋgẹ binyọ tọ seŋga beyala
banyu, lo busa onyola ni ndabo tọ o mu mundi,
nde l'umbe pẹ diburu le o miende manyu.
15 * Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, e mẹndẹ bẹ
bwam n'ekombo a Sodom na Gomora o bunya
ba muka, buka nika mundi.

(17—22: Marko 13, 9—13. Luk. 21, 12—17.)

16 Ombwa, na ma-loma binyọ ka midọŋgi
oteten a njọ; na nde lo bẹ jaŋgwa ka nyama-
bwaba na ka ni titi mawọndọn ka mbeŋga.
17 * L'aŋgamẹnẹ onyola bato, ebanja ba mẹndẹ
bakẹ binyọ o bekaisedi bendẹnẹ, ba mẹndẹ pẹ
dipa binyọ lonyanyo o mandabo mabu ma
18 ndoŋgamẹn; * ba mẹndẹ pẹ walanẹ binyọ oboso

Digitized by Google

ba gobina na kiñe onyol'am, o be mboñ na
babo na basibi pe. *Nde ba bake te binyo, 19
lo si taka neni na nje lo mendeno kwala; eban-
ja e mende bolabe binyo o ni ponda mene,
nje lo mendeno kwala. *Ebanja seto binyo 20
nde lo ma-kwale, nde Mudī ma Saño anyu
nde mu ma-kwale onyol'anyu. *Muna-saño 21
a mende bake muna-saño o kwedi, saño pe
mun'ao; bana ba mende teme liñgise basaño
na banyaño, na bake babo o kwedi. *Binyo 22
lo mende siñgabe na bato besẹ onyola dina
lam. Nde nu nu tiñgam natena o su, a mende
joñgisabe. *Ba takise te binyo o mundi mo- 23
wó, lo nya mila o mupepe; ebanja nambale,
nā-lañgwea binyo, lo si mende domse mindi ma
Israel natē Muna-moto a ma-po. *Mo- 24
kweli a si buki muleed'ao, to muutu pe saño
ao. *E doñgamen na mokweli o kusa ka mu- 25
leed'ao, muutu pe ka saño ao. Yetena ba
ta ba bele saño a ndabo Beelsebub, ba si mende
buka bele bona bao ba ndabo nika e?

(26—33: Luk. 12, 2—9.)

Lo si bwa so babo boñgo. Ebanja to-lambo 26
di si kuruman, lena di si mende telame, to-lam-
bo pe di si wutam, lena di si mende biane. *To- 27
nje na ma-lañgweano binyo o muititi, kwala
mo o muenen; to-nje pe lo ma-señgano o esoka
o toi, kwala mo omony a minyua. *Lo si 28
bwa babo boñgo bena ba ma-bwe nyolo, nde
ba si wele bwa mudī; nde lo bwa nde nu boñgo,
nyena nu ma-wele nyamse mudī na nyolo o
wuma-wea. *Ba si m'andise nde lonjaña loba 29

Digitized by Google

onyol' epas'a-kapa e? Nde to-iwo i si ma-ko
30 o wase e si be Saŋgo anyu. *Nde na nyo
31 anyu ya mulopo yese i soŋgobele. *Lo si bwa
32 so boŋgo, lo buki gita la lonjaŋga. *To-nja
nu ma-puselę momęnę na mba oboso ba
bato, na mo nde mba pę na mendęno
puselę mbamęnę oboso ba Tetę nye o
33 mony. *To-nja pę nu ma-tobę mba obo-
so ba bato, mo nde mba pę na mendęno
tobo oboso ba Tetę nye o mony.

(34—36: Luk. 12, 51—53.)

34 Lo s'oŋgelę ná na poi nde o wana musaŋgo
o wase; na si poi o wana musaŋgo, nde po.
35 *Ebanja na poi o jabanę moto na saŋgo ao,
muna-muto na nyaŋgo ao, mut'a-diba na nyaŋ-
36 go nya diba. *Nde basiŋgeri ba moto ba
mendę nde bę bona bao ba ndabo momęnę.
37 *To-nja nu tondi saŋgo to nyaŋgo buka mba,
a s'aŋgamęn mba; to-nja pę nu tondi mun'ao
nya mome to nya muto buka mba, a s'aŋga-
38 męn mba; *to-nja pę nu si ma-noŋgę mbas'ao,
39 nde a bupę mba, a s'aŋgamęn mba. *To-nja nu
ma-kusę loŋgę lao, a ma-pimba nde mo; to-
nja pę nu ma-pimbę loŋgę lao onyol'am, a
40 ma-kusa mo. *To-nja nu ma-kusę binyo,
a ma-kusa nde mba; to-nja pę nu ma-kusę mba,
41 a ma-kusa nde nu nu lom mba. *To-nja nu
ma-kusę mutoper'a-mudī onyola dina la mu-
toper'a-mudī, a ma-kusa musauedi ma mu-
toper'a-mudī; to-nja pę nu ma-kusę nutęm-
na-sīm onyola dina la nutęm-na-sīm, a ma-
42 kusa musauedi ma nutęm-na-sīm. *To-nja

Digitized by Google

pę nu ma-bolę mowǫ́ nya ban basadi dibonde
la madiba o nyǫ, onyola dina la mokweli,
nambalę, nā-laṅgwea binyǫ, a si ma-suba mu-
sauedi mao.

Nde e ta na, niponda Yesu a bǫlęnǫ janea 11
dom lao la bokweli na baba nika, na mǫ
'asumwę o ua wuma, 'ala o leę na laṅgwa o
mindi mabu.

(11, 2—19: Luk. 7, 18—35.)

Nde niponda Yohane a seṅginǫ onyola be- 2
bolo ba Kristo o ndabo a beboa, na mǫ a loma
bokweli bao baba, *o kwalanę mǫ na: Oe nde 3
nu nu męndę pǫ, ṅga di tate nde nupępę e?
*Na Yesu 'alabę babǫ na: Binyǫ ala laṅgwea 4
Yohane, nje lo seṅginǫ na nje pę l'ęnnǫ.
*Bandima ba n'ęnę, bamboko ba ni-daṅgwa, 5
bamulǫṅgǫ́ ba ni-bǫlę, bandǫki ba ni-seṅga, ba-
wedi ba ni-pumbwabęlę, miaṅgo-ma-bwam pę
mi ni-laṅgwabę na batuedi. *Nde bonam na 6
nu nu si ma-sǫnję onyol'am. *Niponda 7
b'alonǫ, na Yesu a kumwa kwalanę mamuti
onyola Yohane na: Nje lo tanǫ l'ala jombwa
o eyaṅ e? Ekoko e ma-soę na ṅgǫ e? *Tǫ, 8
nje lo tanǫ l'ala jombwa e? Moto nu bǫti
mbǫti ye na lęmbulęmbu e? Ombwa, ba ba
ma-bǫtę mbǫti ye na lęmbulęmbu be o ma-
ndabo ma kiṅę. *Nje sǫ lo tanǫ l'ala jombwa 9
e? Mutǫper'a-mudī e? Nambalę, nā-laṅgwea
binyǫ, buka mutǫper'a-mudī. *Numęnę nde 10
e tanǫ e tilabę onyol'ao na: „Ombwa, na ma-
loma angel am oboso bǫṅgǫ, nu męndę pǫṅgę
ṅgea aṅgǫ oboso bǫṅgǫ.“ *Nambalę, nā-laṅ- 11

Digitized by Google

gwea binyo, o bese ba yabe na bito, to-mowó
a si busi nu buki Yohane mudubisedi; nde nu
nu buki bese bosadi o janea la mony, a kolo
12 buka mo. *Nde botea o minya ma Yohane
mudubisedi natena tatan, janea la mony di
ma-suabe nde, nde basuedi ba ma-sua nde mo.
13 *Ebanja batoperi-ba-mudī bese na mbenda
14 ba ta balaŋgwa bediŋge natena Yohane. *Ye-
tena lo tondi noŋgo ninka, mo nde e Elia,
15 nu ta ná a ma-ya. *Nu nu ben matoi o seŋga,
16 esele mo a seŋge! *Nde na nja na ma-mene-
neno nin nyoŋon e? Be nde ka bana ba jai
17 o madon, bena ba bele makom mabu, *ba
kwala na: Di loŋgedi binyo losese, nde lo si
sai; di eyedi pe binyo madoi ma mbembe, nde
18 lo si boli ndedi. *Ebanja Yohane a poi, a si
de, a si nyo, na babo ba kwala na: A ben mudī
19 ma bobe. *Muna-moto a poi, a da, a nyo, na
babo ba kwala pe na: Ombwa te, mot'a-mu-
desi na munyo-mao, dikom la bakotedi na
babobe! Nde dibie di tesebe na sīm na bana
bao.

(20—24: Luk. 10, 12—15.)

20 Na mo a kumwa sà mindi miena oten nde
bebolo bao bendene be bolanno gita, onyolana
21 ba s'atele. *Eboma na oa a Korasin! eboma
na oa a Betsaida! Ebanja yetena ben bebolo
bendene be bolabe oteten anyu, be bolabe te o
Tyro na Sidon, ke ba wusa jatele beibei na
22 dibato la malebo na diburu. *Nde nā-laŋ-
gwea binyo, Tyro na Sidon ba mende kusa
23 bwam o bunya ba muka, buka binyo. *Na

Digitized by Google

ọa pẹ, a Kapernaum, ni abwabẹlẹ natẹna o
mọny, o mẹndẹ sibisabẹ natẹna o mundi-ma-
kwedi. Ebanja yetẹna ben bebolo bendẹnẹ
be bolabẹ oteten anyu, be bolabẹ tẹ o Sodom,
kẹ ba dia natẹna oẹ̀ngẹ. *Nde nā-laẁgwea 24
binyọ, ekombo a Sodom e mẹndẹ kusa bwam
o bunya ba muka buka oa.

(25—27: Luk. 10, 21. 22.)

O ni ponda mẹnẹ na Yesu a kwala na: 25
Na som oa, Ate, Saẁgo nya mọny na wase,
ná o wuti man na babiedi na bajaẁgwa, nde
o biisẹ mọ na mieẁngẹ. *E, Ate, ebanja nika 26
e ta e dọlisanẹ oa. *Mambo mẹsẹ ma bakabẹ 27
mba na Tetẹ; nde tọ-moto a si bī Muna kẹ
Tetẹ, tọ-moto pẹ a si bī Tetẹ kẹ Muna, na nu
pẹ nyeṅa Muna a tọndinọ biisẹ.

Ya na mba, binyọ bẹsẹ ba wọli na 28
ba bambẹ miuna mi dili, nde na ma-bola
binyọ wumsẹ. *Nọẁgọ ekọkọs' am omọny 29
anyu, l' okwe na mba; ebanja ne pī na
mulema mu sibi; nde lo ma-kusa wumsẹ
o midī manyu. *Ebanja ekọkọs' am e 30
s'ambi, muuna mam pẹ mu wam.

(12, 1—8: Marko 2, 23—28. Luk. 6, 1—5.)

O ni ponda mẹnẹ Yesu a ta a tomba ote- 12
ten a mionda ma mbasi o bunya-ba-wumsẹ,
nde bokweli bao ba ta ba bwa njai, na babọ
ba kumwa pọlọ misọ ma mbasi, ba da mọ.
*Nde Farisai b' ennọ nika, ba kwalanẹ mọ na: 2
Ombwa, bokweli bọẁgọ ba ma-bola lambo di
s' aẁgamẹn bolẹ o bunya-ba-wumsẹ. *Na mọ 3
a kwalanẹ babọ na: Lo sí laẁgi nje Dawid a

Digitized by Google

bolinọ, ponda a tanọ a bwa njai na ba ba ta
4 na mọ e? *Nẹni 'iṅgedinọ o ndabo a Loba,
a dedinọ bewolo be tẹsẹbẹ oboso ba Loba, bena
a si tanọ 'aṅgamẹnẹ da, tọ ba ba ta na mọ,
5 kẹ prisi mọmẹnẹ e? *Lo si laṅgi pẹ tọ, nẹni
prisi ba bulẹlẹnọ bunya-ba-wumsẹ o tempel o
bunya-ba-wumsẹ, nde ba si bẹnẹ njọm a bobe
6 e? *Nā-laṅgwea sọ binyọ, di di buki tempel
7 le o uan. *Lo soṅtan tẹ, nẹni yen eyala yenọ:
„Na tọndi ndedi setọ jabea", kẹ lo si wusa
8 kwesẹ ba ba si bẹn njọm. *Ebanja Muna-moto
nde e saṅgo a bunya-ba-wumsẹ.

(9—14: Marko 3, 1—6. Luk. 6, 6—11.)

9 Na mọ 'asumwẹ o ua wuma, 'ala o ndabo
10 abu nya ndoṅgamẹn. *Nde ombwa, moto mowọ́
a ta oten, nu ta nu bẹnẹ dia di wedi. Na babọ
b' uẹlẹ mọ na: E aṅgamẹn o bọlisẹ moto o
bunya-ba-wumsẹ e? ná ba die njọm na mọ.
11 *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Njika mowọ́
nyanyu, a bẹn tẹ mudoṅgi mowọ́, nde mu kọ
o ekukuru o bunya-ba-wumsẹ, a titi ná a noṅgọ
12 mọ a tọtọ mọ e? *Moto a si buki sọ mu-
doṅgi bwambi e? Onyola nika e aṅgamẹn o
13 bola bwam o bunya-ba-wumsẹ. *Na mọ a
kwalanẹ nu moto na: Sambisẹ dia loṅgọ! Na
mọ a sambisẹ mọ, na mọ di timba bwam ka
14 dinẹ. *Na Farisai ba busa, ba wekea mọ
muano o bwa mọ.

(15—21: Marko 3, 7—12.)

15 Nde Yesu a soinọ nika, na mọ a weṅgemeyẹ
o ua wuma, na mamuti mandẹnẹ ma bupẹ
16 mọ, na mọ a bọlisẹ babọ bẹsẹ. *Na mọ a

Digitized by Google

kimea babo, ná ba si biise onyol' ao, *ná eyal' 17
a mutoper' a-mudī Yesaia e londe, a kwalino
na: *„Ombwa, muut' am na posino, etond' am 18
yena mulema mam mu dolisanno; na ma-neŋge
mudī mam omony ao, nde a mende laŋgwea
basibi muka-mu-tem. *A si mende taŋga mu- 19
taŋgo to toise, to doi lao di si mende seŋgabe
o maŋgea. *A si mende bua ekoko e niam, 20
a si mende pe to dimse muenen mu ma-lombe,
natē a wana muka-mu-tem o bebukedi. *O 21
dina lao nde basibi ba mendeno pite."

(22—45: Marko 3, 22–30. Luk. 11, 14–26; 29–32.)

Ombusa nika na babo ba wanea mo moto 22
nu ben mudī ma bobe, nu ta ndima na mbuke,
na mo a bolise mo, ka nyena nu mot' a-mbuke
a ta a topo, 'ene pe. *Na mamuti mese ma 23
nyaka, ma kwala na: Seto mun' a Dawid nun
e? *Nde Farisai ba seŋgino nika, ba kwala 24
nde na: Nun a ma-busise nde midī ma bobe
onyola Beelsebub, muaned' a midī ma bobe.
*Nde Yesu a bīno moŋgele mabu, na mo a 25
kwalane babo na: Janea na janea di aban
te di ma-ko; to mundi mowó, to ndabo nde,
ba titi ná ba wele teme, ke b'aban. *Nde 26
yetena Satan a busise Satan, ke 'aban nde
momene; neni so janea lao di ma-temeno e?
*Yetena na ma-busise nde midī ma bobe 27
onyola Beelsebub, onyola nja pe bana banyu
ba ma-busiseno mo e? Onyola nika ba mende
be bakaisedi banyu. *Nde yetena na ma- 28
busise midī ma bobe onyola Mudī ma Loba,
ke janea la Loba di má-po oteten anyu. *To 29

Digitized by Google

nẹni moto enọ ná 'iṅgea o ndabo a mot'a
ṅginya o dumba bema bao, yetẹna a si sẹlẹ
kaka mot'a ṅginya, ombusa nika tọ deṅgẹ a
30 ma-dumba ndabo ao e? *Nu nu titi na mba,
a ma-tẹṅgẹnẹ nde mba; nu pẹ nu si ma-kọtẹlẹ
31 na mba, a ma-wanja nde. *Onyola nika nā-
laṅgwea binyọ, nyai a miobe yẹsẹ na dibena
o liṅgisẹ Loba i mẹndẹ lakisabẹ na bato, nde
dibena o liṅgisẹ Mudī Musaṅgi di si mẹndẹ
32 lakisabẹ na bato. *Tọ-nja pẹ nu ma-tọpẹ
eyala o liṅgisẹ Muna-moto, e ma-lakisabẹ mọ;
nde tọ-nja nu ma-tọpẹ liṅgisẹ Mudī Musaṅgi,
e si ma-lakisabẹ mọ, tọ o nin wase tọ o ninẹ
33 ni mẹndẹ pọ. *Poṅgọ bwele ba bwam,
nde bepuma bao pẹ be ma-bẹ bwam; tọ poṅgọ
bwele ba bobe, nde bepuma bao pẹ be ma-bẹ
bobe. Ebanja bwele bo ma-biabẹ nde onyola
34 bepuma bao. *Binyọ bana ba pe, kana binyọ
lenọ bobe, nẹni lenọ ná lo wẹlẹ tọpọ bwam e?
Ebanja ma ma ma-londẹ o mulema nde ma
35 ma-busẹ o mudumbu. *Mot'a bwam a ma-
busisẹ mambo ma bwam o diwuta lao la bwam;
mot'a bobe pẹ a ma-busisẹ mambo ma bobe o
36 diwuta lao la bobe. *Nde nā-laṅgwea binyọ:
Eyala n'eyal'a bobe tẹ bato ba ma-tọpọnọ, ba
mẹndẹ bola bolaṅgi onyol'ao o bunya ba
37 muka. *Ebanja onyola beyala bọṅgọ nde o
ma-tẹsẹbẹnọ na sīm, onyola beyala bọṅgọ pẹ
nde o ma-kwesabẹnọ.

38 Ombusa nika doṅgo la babiedi-ba-kalat'a-
Loba na Farisai b'alabẹ, ba kwalanẹ mọ na:
Ą muḷeedi, di ma-pula jẹnẹ eyembaṇ ṇą oą,

Digitized by Google

*Na mo 'alabe babo na: Nyoñon a bobe na musonje e ma-pula eyemban, nde eyemban e si ma-bolabe mo, ke eyemban a Yona mutoper' a-mudī. *Ebanja kana Yona a tano o dibum la nyama miese milalo na bulu pe milalo, nikamene nde Muna-moto pe a mendeno be oteten a minyañgadu, miese milalo na bulu pe milalo. *Bato ba Niniwe ba mende teme o muka na nin nyoñon, nde ba mende kwese mo, ebanja ba ta b' atele onyola belañgwedi ba Yona, nde ombwa, nu nu buki Yona e o uan. *Nyañgo-a-mundi nya mikondo a mende teme o muka na nin nyoñon, nde a mende kwese mo, ebanja mo a wu naten' o su la wase o señga dibie la Salomo, nde ombwa, nu nu buki Salomo e o uan. *Nde yetena mudī mu si sañgi mu busi te na moto, mu ma-yeñga o wuma i anji o pulise wumse, nde mu si ma-dia mo. *Nde ombusa nika mu ma-kwala na: Na ma-timba pe o ndabo am na wuno. Mu poi te, mu ma-bomane mo ewolo, epapabe e botisabe pe. *Na mo mu ala, mu noñgo pe midī mipepe samba, mi buki momene bobe, na mo mi iñgea mi ja oten, na mambo ma nu moto ma sukan ma timba bobe buka ma boso. Nikamene nde e mendeno be na nin nyoñon a bobe.

39 40 41 42 43 44 45

(46—50: Marko 3, 31—35. Luk. 8, 19—21.)

Niponda a tano a kwalisane mamuti, ombwa, nyañgo na bona-sañgo ba ta ba teme o eboko, ba pula kwalisane mo. *Na moto mowó a kwalane mo na: Ombwa, nyoñgo na

46 47

Digitized by Google

bona-soŋgo ba tem o eboko, ba ma-pula kwali-
48 sane oa. *Na mo a timbisele nu nu laŋgwedi
mo na: Nja e nyaŋgo am na bona-saŋgo am
49 e? *Na mo a sambise dia onyola bokweli
bao, a kwala na: Ombwa, nyaŋgo am na bona-
50 saŋgo am. *Ebanja to-nja nu ma-bole jemea
la Tete nye o mony, ke mo nde e muna-saŋgo
am nya mome na nya muto, na nyaŋgo am.

(13, 1—23: Marko 4, 1—20. Luk. 8, 4—15.)

13 O bo bunya mene nde Yesu a busino o
2 ndabo, na mo a ja wase bebe na munja. *Na
mamuti mandene ma kotone na mo, ka nye-
na a peye o bolo a ja oten, na mamuti mese
3 pe ma teme o saua. *Na mo a kwalane
babo gita la mambo o minia, m'ona: Ombwa,
4 musaedi a ta 'ala o miasele mbolako. *Nde
o miasele lao doŋgo di ta di ko o ŋgea; na
5 lonon lo po, lo soma mo. *Doŋgo pe di ko
o wum'a madale, wuma yena minyaŋgadu mi
si tano gita; na mo i wamse pumea, ebanja
6 i si ta i poto o minyaŋgadu; *nde wei i busino,
na mo i bubwea, nde onyolana i si ta i bene
7 miaŋga na mo i wo. *Doŋgo pe di ko o wum'
a ŋgeŋgele; nde ŋgeŋgele i pumedino, na mo
8 i bwa mo. *Doŋgo pe di ko o minyaŋgadu
ma bwam; na mo i ya bepuma, doŋgo ebwea,
9 doŋgo mumutoba, doŋgo pe mualalo. *Nu
nu ben matoi o seŋga, esele mo a seŋge!
10 Na bokweli ba po na mo, ba kwalane mo
na: Onyolanje o ma-toponeno nde babo minia
11 e? *Na mo a timbisele babo na: Ebanja e
bolabe na binyo o bia besoka ba janea la

Digitized by Google

mọny, nde e si bolabẹ babọ. *Ebanja tọ-nja 12
nu bẹn e mẹndẹ bolabẹ mọ, nde a ma-bẹnẹ
njoasoa; nde tọ-nja nu si bẹn, e mẹndẹ nọ̀ŋ-
gọbẹ na mọ yemẹnẹ a bẹnnọ. *Onyola nika 13
nde na ma-tọpọnẹnọ babọ minia, ebanja ba m'
ẹnẹ, nde ba si m'ẹnẹ; ba ma-seŋga, nde ba si
ma-seŋga, ba si ma-sọ̀ntanẹ pẹ tọ. *Beyala 14
ba Yesaia b'ediŋgẹ pẹ be londi onyol'abu,
a kwalinọ na: „O seŋga lo mẹndẹ seŋga, nde
lo si ma-sọ̀ntanẹ, o jẹnẹ lo mẹndẹ jẹnẹ, nde lo
si ma-bakẹ. *Ebanja milema ma ban bato mi 15
timbi pibo, matoi mabu pẹ ma dibi o seŋga,
misọ mabu pẹ ma kukam o jẹnẹ, ná ba s'ẹnẹ
na misọ mabu, tọ seŋga na matoi mabu, tọ
sọ̀ntanẹ na milema mabu, ná b'atẹlẹ, nde na
bọlisẹ babọ." *Nde bonam na misọ manyu, 16
ebanja ma m'ẹnẹ, na matoi manyu pẹ, ebanja
ma ma-seŋga. *Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, 17
gita la batọperi-ba-mudī na batẹm-na-sīm ba
ta ba pula jẹnẹ man mambo binyọ lo m'ẹnẹnọ,
nde ba s'ẹn mọ, na seŋga man mambo binyọ
lo ma-seŋganọ, nde ba si seŋgi mọ. *Binyọ 18
seŋga sọ munia ma musaedi. *Moto na moto 19
nu ma-seŋgẹ eyal'a janea, nde a si sọ̀ntanẹ mọ,
Nyabobe a ma-pọ, na mọ a sumwa ye e sabẹ
o mulema mao. Mọ nde e nu nu sabẹ o ŋgea.
*Nde yi i sabẹ o wum'a madale, ye nde nu 20
nu ma-seŋgẹ eyala, na dibokimẹnẹ a nọ̀ŋgọ
mọ na munyẹŋgẹ, *nde a si bẹnẹ miaŋga oteten 21
ao, a ma-tiŋgamẹ nde son a ponda; nde ye-
tẹna ndutu tọ takisẹ ba pọi tẹ onyola eyala,
na dibokimẹnẹ a sọnjọ. *Nde yi i sabẹ o wum' 22

Digitized by Google

a ŋgeŋgele, ye nde nu nu ma-seŋge eyala, na mutaka ma mun mundi-ma-wase na mawondon ma bema ba bwa eyala, nde a si ye bepuma.
23 *Nde yi i sabe o minyaŋgadu ma bwam, ye nde nu nu ma-seŋge eyala a soŋtane pe mo, na mo a ya bepuma, mowó ebwea, nune pe mumutoba, nupepe pe mualalo.
24 A boledi pe babo munia mupepe, m'ona: Janea la mony je nde biana moto nu sai
25 mbolako a bwam o mónda mao. *Nde niponda bato ba kwedino iyo, na musiŋger' ao a po,
26 a sa bekoko pulisane mbasi, na mo 'ala. *Nde niponda mbasi i nyakino i kumono ya, na be-
27 koko pe b'enene. *Na bautu ba saŋgo a mboa, b'ala na mo, b'uele mo na: A saŋgo, o si sai nde mbolako a bwam o mónda moŋgo
28 e? O ueni so bekoko be wuno e? *Na mo a kwalane babo na: Musiŋgeri nde a boli nika. Na bautu ba kwalane mo na: O tondi
29 so ná di ale dubwa mo e? *Na mo a kwala na: Kem, lo si ya be lo ma-dubwa te bekoko
30 lo dubwa pe mbasi. *Esele babo babane ba nyake muemba natena pond'a mumbwa; nde o pond'a mumbwa na mende kwalane bumbwedi na: Binyo lo sele kotele bekoko, lo kake mo ŋgata, ná ba dise mo, nde lo kotele mbasi o ndabo am ny'ekotedi.

(31. 32: Marko 4, 30—32. Luk. 13, 18. 19.)

31 A boledi pe babo munia mupepe, m'ona: Janea la mony je nde biana mbolako a ewole, nyena moto a noŋgino a sa o mónda mao.
32 *Mo nde e salo buka mbolako yese, nde e

Digitized by Google

koki tẹ na mọ e buka bewudu bẹsẹ bondẹnẹ; e timba bwele, ka nyena lonọn la mọny lo mapọ, lo loṅga madumbu o mikanjo mao.

(33: Luk. 13, 20. 21.)

A kwalan pẹ babọ munia mupẹpẹ na: Janea 33
la mọny je nde biana esasaṅge e ma-pọṅgọnẹ ewolo, yena muto a noṅginọ a puṅgwanẹ mọ mamẹnẹ malalo ma mburu ma mbasi, natẹna muẹsẹ mu timba esasaṅge.

Yesu a kwalan nde mamuti man mẹsẹ o 34
minia, nde a si ta a kwalanẹ babọ tọ-lambo, kẹ o minia, *ná eyal' a mutọper' a-mudī e 35
londe, a kwalinọ na: „Na mẹndẹ telẹ mudumbu mam na minia, na ma-tọpọ ma ma ta ma wutamẹ natẹna pond'a bewekedi ba wase."

Ombusa nika Yesu 'eselẹ mamuti, na mọ 36
'ala o mboa. Na bokweli bao ba pọ na mọ, ba kwala na: Leelẹ bisọ janda la munia ma bekoko o mōnda. *Na mọ a kwalanẹ babọ 37
na: Nu nu ma-sẹ mbolako a bwam e nde Muna-moto. *Mōnda mue nde mundi-ma-wase. 38
Mbolako a bwam ye nde bana ba janea; bekoko be nde bana ba Nyabobe. *Musiṅgeri 39
nu sai mọ e nde Satan; mumbwa mue nde su la wase, bumbwedi be nde angel. *Kana 40
bekoko be ma-kọtọbẹlẹnọ be disabẹ wea, nikamẹnẹ pẹ nde e mẹndẹnọ bẹ o su la wase.
*Muna-moto a mẹndẹ loma angel ao, nde i 41
mẹndẹ kọtẹlẹ malambi mẹsẹ o janea lao, na bẹsẹ bena ba boli bobe, *i mẹndẹ pimba babọ 42
o diọ la wea; oten nde mbembe na da la masoṅga ba mẹndẹnọ bẹ. *Nde deṅgẹ batẹm- 43

Digitized by Google

na-sīm ba mẹnde panya ka wei o janea la Saṅgo abu. Nu nu bẹn matoi o seṅga esẹlẹ mọ a seṅge.

44 Janea la mọny je pẹtẹ biana mawuta ma bema, mena ma ta ma wutamẹ o mōnda, mena moto a sọinọ, na mọ a wuta mọ; nde onyola munyẹṅgẹ na mọ'ala 'andisẹ mẹsẹ a bẹnnọ, 'anda mu mōnda.

45 Janea la mọny je pẹtẹ biana mot'a-nyuṅga nu ta nu pulisẹ sẹṅg' á-mbọmọ ya bwam.

46 *Nde a sọinọ sẹṅg' a-mbọmọ pọ nya mususedi mundẹnẹ, na mọ 'ala 'andisẹ mẹsẹ a bẹnnọ, na mọ 'anda mọ.

47 Janea la mọny je pẹtẹ biana epesẹ, yena

48 e pimbabẹ o munja, y'endẹlẹ nyai yẹsẹ. *Niponda e londinọ, na babọ b'omba mọ o saua, ba ja wase, ba kọtẹlẹ ya bwam o bewa, ba

49 pimba ya bobe. *Nikamẹnẹ pẹ nde e mẹndẹnọ bẹ o su la wase; angel i mẹndẹ busa, i mẹndẹ pandisẹ babobe etum na batẹm-na-sīm,

50 *nde i mẹndẹ pimba babọ o diọ la wea; oten nde mbembe na da la masoṅga ba mẹndẹnọ

51 bẹ. *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Lo sọṅtan man mẹsẹ e? Na babọ b'alabẹ na:

52 E. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Onyola nika mubied' a-kalat' a-Loba tẹ, nu leabẹ onyola janea la mọny, e nde biana saṅgo a mboa, nu ma-busisẹ o mawuta mao ma bema mambo ma penya na m'edun.

(53—58: Marko 6, 1—6. Luk. 4, 15—30.)

53 Nde e ta na, niponda Yesu a bọlẹnọ mi

54 minia, na mọ'asumwẹ o ua wuma, *na mọ

Digitized by Google

a pọ o mundi mao (Nasaret), a leẹ babọ o
ndabo abu nya ndoṅgamẹn, ka nyena ba
nyaka bwambi, ba kwala na: O uẹni a wannọ
din dibiẹ na ben bebolo ba ṅginya e? *Setọ 55
mun'a mot'a-uedi nu e? Setọ nyaṅgo nde a
ma-belabẹ na Maria, bona-saṅgo ba bome pẹ
Yakobo na Yoses na Simon na Yuda e?
*Bona-saṅgo ba bito bẹsẹ pẹ ba titi na bisọ 56
e? O uẹni sọ a wannọ man mẹsẹ e? *Na 57
babọ ba sọnjọ onyol'ao. Nde Yesu a kwalan
babọ na: Mutọper'a-mudī a si bọi n'edube,
kẹ o mundi mao mọmẹnẹ nde na o ndabo ao.
*Nde a si boli gita la bebolo ba ṅginya oten, 58
ebanja ba si ta ba dubẹ.

(14, 1—12: Marko 6, 14. 17—30. Luk. 9, 7—9; 3, 19. 20.)

0 ni ponda mẹnẹ Herode tetrarki a ta a **14**
seṅga mumban ma Yesu, *na mọ a kwalanẹ 2
bautu bao na: Yohane mudubisedi nu, a pumbo
o kwedi, onyola nika nde bebolo ba ṅginya
be ma-bolanẹnọ na mọ. *Ebanja Herode a ta 3
a putea Yohane, a kaka mọ, a wẹlẹ mọ o be-
boa onyola Horodia, munj'a muna-saṅgo Fi-
lipo. *Ebanja Yohane a ta a kwalanẹ mọ na: 4
E s'aṅgamẹn ná o bā mọ. *Nde a ta a pula 5
bwa mọ, na mọ a bwa dimuti bọṅgọ, ebanja
ba ta ba laṅga mọ ka mutọper'a-mudī. *Nde 6
niponda bunya ba yabẹ la Herode bo pọinọ,
muna-ṅgọnderi nya Herodia a ta a sá ṅgọmọ
oteten abu, nde e ta e bwesẹ Herode mu-
nyẹṅgẹ, *onyola nika a ta a kanea mọ sọṅgọ 7
ná a mẹndẹ bola mọ tọ-nje a mẹndẹnọ pula.
*Nde a ta a leabẹ na nyaṅgo, na mọ a kwala 8

Digitized by Google

na: Bola mba mulopo ma Yohane mudubisedi
9 o poke uan. *Nde kiñe e ta e bwa ndedi,
nde onyola soñgo ao na onyola ba ba ta ba ja na
mo o tebedi, a bola doi ná mu bolabe mo.
10 *Na mo a loma ná ba ke Yohane mulopo o
11 ndabo a beboa. *Na mulopo mao mu wanabe
o poke, mu bolabe ni ñgonderi, na mo 'alane
12 mo nyañgo. *Na bokweli bao ba po, ba noñgo
mbimba ba pule mo, na babo b'ala ba lañg-
wea Yesu.

(13—21: Marko 6, 31—44. Luk. 9, 10—17. Yoh. 6, 1—13.)

13 Niponda Yesu a señgino nika, na mo a
weñgemeye na ua wuma na bolo, 'ala wum'a
eyañ musoloki. Nde mamuti ma señgino nika,
na babo ba busa o mindi, ba bupe mo la
14 ñge'a mundi. *Nde a busino, na mo 'ene di-
muti dindene, a bwea babo ndedi, a bolise
15 ba ba ta ba boa oteten abu. *Ebiamu e poino,
bokweli bao ba po na mo, ba kwala na: Uan
wuma ye nde eyañ, ponda pe e má-tomba,
esele mamuti m'ale o mindi o jandea babo
16 momene mada. *Na Yesu a kwalane babo
na: Ba s'añgamen wala, binyo bola babo da.
17 *Na babo ba kwalane mo na: Di si ben to-
lambo o uan, ke bewolo betanu na sue iba.
18 *Na mo a kwala na: Wanea mba mo o uon.
19 *Na mo a bola doi ná mamuti ma ja 'wase o
bewudu, a noñgo be bewolo betanu na yi sue
iba, 'ombwa o mony, a namse, a bua mo, a
bola be bewolo bokweli, na bokweli pe ba
20 tombise mo na mamuti. *Nde babo bese ba
ta ba da, b'ula, na babo ba neñge bepasi

Digitized by Google

be dia dom la besanja na beba. *Nde ba ba 21
dedi ba ta to lokoli la bato lotanu, bito na
bana ba si lańgabe.

(22—36: Marko 6, 45—56. Yoh. 6, 15—21.)

Na dibokimene a nyakisane bokweli bao, 22
ná ba peye o bolo, ba sele wala oboso o
mune muri, nate 'esele mamuti m'ala. *Nde 23
niponda 'eseleno mamuti ná 'm'ale, na mo
'ondea omony a mudońgo musoloki o kane.
Nde ebiamu e poino, a ta nde oten momene
mowó. *Nde bolo bo ta bo á oteten a munja, 24
bo kusa ndutu bwambi na bemune, ebanja
ńgo e ta e wa babo oboso. *Nde o pond' a 25
betatedi ba bulu be londe benei a ta a po
na babo, a dańgwa o munja. *Nde bokweli 26
b'enno mo a ma-dańgwa o munja, ba many-
meye bwambi, ba kwala na: edimo ye; ba
kumwa te misea onyola bońgo. *Na diboki- 27
mene Yesu a kumwa kwalisane babo, m' ona:
Embe milema, ye nde mba, lo si bwa bońgo!
*Na Petro a timbisele mo na: A Sańgo, yetena 28
oa nu, esele so mba na ye na oa omony a
madiba. *Na mo a kwala na: Ya! Na Petro 29
a siba, a dańgwa omony a madiba, a po na
Yesu. *Nde niponda 'enno ńgo nindene, na 30
mo a bwa bońgo, a kumwa lo, a te musea na:
A Sańgo, suńga mba! *Na dibokimene Yesu 31
a sambise dia, a kwe mo, a kwalane mo na:
A oa jemea disadi, nje o dińgino penda e?
*Nde ba pedino o bolo, na ńgo e wo. *Na 32
ba ba ta o bolo ba nuńgame oboso bao, ba
kwala na: Oa oe Mun'a Loba nambale.

Digitized by Google

34 Nde b'ekamẹnnọ na babọ ba pọ o ekombo a
35 Genesaret. *Nde bato ba ua wuma b'embinọ
mọ, na babọ ba loma o wuma na wuma ya
36 y'epasi, ba wanea mọ bẹsẹ ba ta ba boa, *ba
sosọmea mọ, ná esẹlẹ babọ ba tape dinjaki la
mbọt'ao; nde bẹsẹ bena ba tapi mọ, ba ta ba bọlẹ.

(15, 1—20: Marko 7, 1—23.)

15 O ni ponda mẹnẹ babiedi-ba-kalat'a-Loba
na Farisai ba ta ba wa o Yerusalem, ba pọ na
2 Yesu, ba kwala na: *Onyolanje bokweli
bọṅgọ ba ma-bulẹlẹnọ mieka ma baturu e?
Ebanja ba si m'oa maa mabu, kẹ ba ma-da
3 bewolo. *Na mọ a timbisẹlẹ babọ na: O-
nyolanje binyọ lo ma-bulẹlẹnọ mbend'a Loba
4 onyola mieka manyu e? *Ebanja Loba a
kwali na: „Dubẹ sọṅgọ na nyọṅgọ"; nà ná:
„Tọ-nja nu ma-tọpọnẹ saṅgo tọ nyaṅgo dibena,
5 'aṅgamẹn wọ." *Nde binyọ lo ma-kwala na:
Tọ-nja nu ma-kwalanẹ saṅgo tọ nyaṅgo na:
Din di bolabẹ o jabea la Loba, lena o wusanọ
kusa joṅgwanẹ na mba, mọ a s'aṅgamẹn pẹ
6 dubẹ saṅgo na nyaṅgo. *Nika nde lo bulẹ-
lẹnọ mbend'a Loba onyola mieka manyu.
7 *A binyọ bato ba mawọndọn, Yesaia a tọpi
bediṅgẹ bwam onyol'anyu, a kwalinọ na:
8 *„Ban bato ba ma-dubẹ nde mba na bepopo
babu, nde milema mabu mie etum na mba.
9 *Tete nde ba m'owẹnọ mba na leẹ labu la
mieka ma bato."
10 Na mọ a belẹ dimuti, a kwalanẹ babọ na:
11 Binyọ seṅga, nde lo sọṅtanẹ. *Setọ di di
m'iṅgẹyẹ o mudumbu nde di ma-wẹlẹ moto

Digitized by Google

mbindo; nde di di ma-buse o mudumbu nde
di ma-wele moto mbindo. *Ombusa nika 12
na bokweli bao ba po na mo, ba kwalane mo
na: O bī ná Farisai ba liŋgi, ná ba seŋgino
y'eyala e? *Na mo a timbisele na: Bwele na 13
bwele boena Tete nya mony a si deno, bo mende
dubwabe. *Esele babo, be nde badieri ba 14
ndima ba ma-daŋgwane bandima. Nde yetena
mot' a-ndima a ma-daŋgwane te nya ndima, babo
babane ba mende ko o ekukuru. *Na Petro 15
'alabe, a kwalane mo na: Teleye biso mun
munia. *Na mo 'alabe na: Binyo pe lo si 16
soŋtan te e? *Lo si soŋtan ná mese ma m' 17
iŋgeye o mudumbu ma m'ala nde o dibum,
na mo ma pimbabe o du e? *Nde ma ma ma- 18
buse o mudumbu ma ma-wa nde o mulema,
mo nde ma ma-wele moto mbindo. *Ebanja 19
o mulema nde moŋgele ma bobe ma ma-wano
n'ebwan na musonje na mambo ma titi konji
na jiba na mboŋ a lobaŋgo na dibena. *Ma 20
nde me mambo ma ma-wele moto mbindo;
nde o dane maa ma s'oabe, nika e si ma-wele
moto mbindo.

(21—28: Marko 7, 24—30.)

Nde Yesu 'asumwe o ua wuma, a weŋgemeye 21
o epas'a Tyro na Sidon. *Nde ombwa, mut' a 22
Kanaan nu wu o y' epasi, a bele mo na: Bwea
mba ndedi, a Saŋgo, mun'a Dawid; mun'am
nya muto a ma-takisabe na mudī ma bobe
bwambi. *Nde a si timbisele mo to-eyala. 23
Na bokweli bao ba po na mo, ba sosomea
mo na, bola mo 'ale, ebanja a m'eyea biso la

Digitized by Google

24 mbusa. *Na mọ 'alabẹ, a kwala na: Na si
lomabẹ, kẹ o midọṅgi mi pimbedi ma ndabo
25 a Israel. *Nde na mọ a pọino, a nuṅgamẹ
oboso bao, a kwala na: A Saṅgo, oṅgwanẹ
26 mba! *Na mọ 'alabẹ, a kwala na: E si dọli o
nọṅgọ bewolo ba bana o pimbea mọ mbọ.
27 *Na mọ a kwala na: E, a Saṅgo, nde mbọ
i ma-da tẹ mburu ma bewolo mi ma-kọ o tebed'
28 a basaṅgo. *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ
na: A muto, jemea lọṅgọ di kolo! e bolabẹ
oa kana o pulino. Na mun' ao a bọlẹ o ni
ponda mẹnẹ.

29 Nde Yesu a ta 'asumwẹ o ua wuma, na
mọ a pọ bẹbẹ na munja ma Galilea, 'abwa
30 omọny a mudoṅgo, a ja wase. *Na mamuti
mandẹnẹ ma pọ na mọ, ba wana bamboko
na bandima na bambuke na babeboki na
gita la bapẹpẹ, ba pimba mọ o miende mao.
31 Na mọ a bọlisẹ babọ, *ka nyena mamuti ma
ta ma nyaka, kana b'ẹnnọ bambuke ba kumo
tọpọ, babeboki ba bọlẹ, bamboko ba daṅgwa,
bandima pẹ b'ẹnẹ; na babọ ba sesa Loba la
Israel.

(32—39: Marko 8, 1—10.)

32 Na Yesu a belẹ bokweli bao, a kwala na:
Nā-bwea dimuti ndedi, ebanja ba má-ja na
mba minya milalo, nde ba si bẹn lambo la da,
nde na si tọndi jesẹlẹ babọ na njai, ba si ya
33 bẹ ba kọ siṅga o ṅgea. *Na bokweli bao
ba kwalanẹ mọ na: O uẹni di ma-kusanọ be-
wolo o eyaṅ uan, be doṅgamẹn julisẹ ninka
34 dimuti e? *Na Yesu a kwalanẹ babọ na:

Digitized by Google

Lo bẹn bewolo beniŋga e? Na babọ ba kwala na: Samba, na ŋgus' a sue. *Na mọ 35
'anea dimuti o ja wase, *a nọŋgọ be bewolo 36
samba na yi sue, a bola masoma, a bua mọ, a bola mọ bokweli bao; na bokweli pẹ ba tombisẹ mọ na mamuti. *Nde bẹsẹ ba ta ba 37
da, b' ula, na babọ ba nẹŋgẹ bepasi be dia besanja samba. *Nde ba ba dedi ba ta tọ 38
lokoli la bato lonẹi, bito na bana ba si laŋgabẹ. *Na mọ 'eselẹ dimuti, a pẹyẹ o bọlọ 39
'ala o epas' a Magdala.

(16, 1—12: Marko 8, 11—21.)

Nde Farisai na Sadukai ba ta ba pọ o keka **16**
mọ, ba pula ná a leelẹ babọ eyemban e ma-wẹ
o mọny. *Na mọ a timbiselẹ babọ na: Ebi- 2
amu e pọi tẹ lo ma-kwala na: Bunya bo mẹndẹ
bẹ bwam, ebanja dibobẹ di m' ola; *o idiba 3
pẹ: Bunya bo mẹndẹ bẹ bobe, ebanja dibobẹ
di m' ola, di lupamẹ pẹ. A binyọ bamawọndọn,
lo ma-wẹlẹ soŋtanẹ beombwedi ba dibobẹ, nde
lo si wẹlẹ soŋtanẹ beyemban ba ponda e?
*Nyọŋọn a bobe na musonje e ma-pula eye- 4
mban, nde eyemban e si ma-bolabẹ mọ, kẹ
eyemban a mutọper' a-mudī Yona. Na mọ a dia
babọ 'ala. *Niponda bokweli bao b' alonọ o 5
munẹ muri, ba ta ba baŋgisanẹ nọŋgọ bewolo.
*Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Lo bia pọn, 6
l' aŋgamẹnẹ pẹ onyola esasaŋge ya Farisai na
Sadukai. *Nde ba ta ba dutea na babọ mọ- 7
mẹnẹ na: Nika nye nde onyolana di si daŋgwan
bewolo. *Nde Yesu a sọinọ nika, a kwala 8
na: A binyọ bajemea-disadi, nje lo ma-duteanọ

Digitized by Google

na binyo momene na, onyolana lo si daŋgwan
9 bewolo e? *Lo si soŋtan te e? Lo si m' oŋgele
be bewolo betanu onyola lokoli la bato lotanu,
10 na besanja beniŋga lo neŋgeno e? *To be
bewolo samba onyola lokoli la bato lonei, na
11 besanja beniŋga lo neŋgeno e? *Neni lo si
soŋtanno, ná seto onyola bewolo nde na kwa-
lanno binyo na: L' aŋgamene onyola esasaŋge
12 ya Farisai na Sadukai e? *Nde ba timbi
soŋtane, ná seto onyol' esasaŋge y' ewolo nde
a kwalino na baŋgamene, nde onyola beleedi
ba Farisai na Sadukai.

(13—20: Marko 8, 27—30. Luk. 9, 18—21.)

13 Nde niponda Yesu a poino o epas' a Kai-
sarea Filipi, na mo 'uele bokweli bao na: Bato
14 ba ma-kwala ná Muna-moto e nde nja e? *Na
babo ba kwala na: Doŋgo: Yohane mudu-
bisedi; bapepe: Elia; bane pe na: Yerimia, to
15 mowó nya batoperi-ba-mudi. *Na mo a kwa-
lane babo na: Nde binyo pe lo ma-kwala na
16 ne nde nja e? *Na Simon Petro 'alabe, a
kwala na: Oa oe nde Kristo, Mun'a Loba la
17 loŋge. *Na Yesu 'alabe, a kwalane mo na:
Bonam na oa, a Simon mun' a Yona, ebanja
seto eyobo na maya nde ba biise oa ninka,
18 nde Tete nye o mony. *Nde nā-laŋgwea pe
oa: Oe nde Petro, onyola din dale nde na
mendeno loŋga muemba mam, nde mombe ma
19 mundi-ma-kwedi ma si mende buka mo. *Na
mende bola oa lodubwan la janea la
mony, to-nje o ma-tiŋgeno o wase, e

Digitized by Google

mẹndẹ pẹ tiŋgabẹ o mọny; tọ-nje pẹ o ma-wunjanọ o wase, e mẹndẹ pẹ wunjabẹ o mọny. *Na mọ'anea bokweli bao, ná ba si biisẹ tọ-moto, ná mọ e nde Kristo. 20

(21—28: Marko 8, 31—9, 1. Luk. 9, 22—27.)

0 ni ponda mẹnẹ nde Yesu a botinọ leẹ bokweli bao, ná 'aŋgamẹn wala o Yerusalem o kusa gita la ndeŋgẹ na baturu na prisi indẹnẹ na babiedi-ba-kalat' a-Loba, na o bwabẹ na o pumbwabẹlẹ pẹ o bunya bo londẹ milalo. 21

*Na Petro a noŋgọ mọ na mọmẹnẹ o muri mowó, a kumwa domea mọ, a kwala na: Loba a s'esẹlẹ nik'e bẹ, a Saŋgo; nika e si pọyẹ oa tomtom. 22

*Na mọ a yombọ, a kwalanẹ Petro na: Timba mba ombusa, a Satan, oe nde lambi na mba, ebanja o si m' oŋgẹlẹ mambo ma Loba, nde mambo ma bato. 23

*Ombusa nika, na Yesu a kwalanẹ bokweli bao na: Tọ-nja nu ma-pulẹ bupẹ mba, a tọbe mọmẹnẹ, a noŋge mbas'ao, nde a bupẹ mba. 24

*Ebanja tọ-nja nu ma-pulẹ suŋgẹ loŋgẹ lao, a ma-pimba mọ; nde tọ-nja pẹ nu ma-pimbẹ loŋgẹ lao onyol' am, a mẹndẹ dia mọ. 25

*Ebanja njika museŋ moto a bẹnnọ, yetẹna a kusi wase nyẹsẹ, nde a bọlọnẹ mudī mao e? Tọ, nje moto a mẹndẹnọ bola o kotọnẹ mudī mao e? 26

*Ebanja Muna-moto a mẹndẹ pọ o bosaŋgi ba Saŋgo ao na angel ao, nde a mẹndẹ bola moto na moto kaponda bebolo bao. 27

*Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, doŋgo be oteten a ban ba tẹm o uan, bena ba si mẹndẹ jẹnẹ kwedi, natẽ b' ẹnẹ Muna-moto a pọ o janea lao. 28

Digitized by Google

(17, 1—13: Marko 9, 2—13. Luk. 9, 28—36.)

17 Ombusa sumutoba na Yesu a nǫńgǫ Petro
na Yakobo na muna-nyaŋgo Yohane, 'alanę
babǫ omǫny a mudoŋgo mu asam na babǫ
2 mǫmęnę. *Nde a ta a tukwabę oboso babu,
boso bao bo ta bo panya ka wei, mbǫt'ao pę
3 e timba saŋga ka muaye. *Nde ombwa, Mose
na Elia ba ta ba busea babǫ, ba ta ba kwalisanę
4 mǫ. *Na Petro 'alabę, a kwalanę Yesu na:
A Saŋgo, e dǫlǫn bisǫ o ja uan; yetęna o
tǫndi esęlę bisǫ di loŋge minǫkǫ milalo, oa
5 mowǫ́, Mose pę mowǫ́, Elia pę mowǫ́. *Kę
a dia a ma-kwala, ombwa, na diwindiwindi
la muęnęn di kurumanę babǫ, nde ombwa,
doi di ta di wa o diwindiwindi, di kwala na:
Nun nde e Mun'am nya ndolo na dǫli-
6 sannǫ, binyǫ seŋganę mǫ! *Niponda bo-
kweli ba seŋginǫ nika, ba kǫ wase na mioso
7 mabu, ba bwa bǫńgǫ bwambi. *Na Yesu a
sisea bębę, a tapa babǫ, a kwala na: Binyǫ
8 tęmę, lo si bwa bǫńgǫ. *Nde ba sumonǫ misǫ
mabu omǫny, ba s'ęn tǫ-moto kę Yesu mǫmęnę
9 mowǫ́. *Nde niponda ba sibinǫ o mudoŋgo,
Yesu a ta 'anea babǫ, ná ba si laŋgwea tǫ-
moto onyola di jęnę natęna Muna-moto á
10 pumbwa o kwedi. *Nde bokweli bao ba
ta b'uęlę mǫ na: Nje babiedi-ba-kalat'a-Loba
ba ma-kwalanǫ ná Elia 'aŋgamęn sęlę pǫ e?
11 *Na mǫ a timbisęlę babǫ na: Elia nde a ma-
12 sęlę pǫ o timbisęlę mambo męsę. *Nde nā-
laŋgwea binyǫ: Elia a ta apǫ, nde ba si ta
ba bia mǫ, ba bolan nde mǫ nje ba tǫndinǫ.

Digitized by Google

Nikamęnę pę nde Muna-moto a męndęnọ takisabę na babọ. *Nde na bokweli ba sọńtannọ, 13
ná a ta nde a kwalanę babọ onyọla Yohane
mudubisedi.

(14—21: Marko 9, 14—29. Luk. 9, 37—42.)

Nde niponda ba pọinọ na dimuti, moto 14
mowọ́ a ta apọ na mọ, a numa mabọńgọ wase
oboso bao, *a kwala na: A Saṅgo, bwea 15
mun' am ndedi, ebanja a ma-boa mudọńgi, a
ma-taka bwambi; ebanja gita la ṅgedi a ma-
kọ o wea, gita la ṅgedi pę o madiba; *nde 16
na ta na wana mọ na bokweli bọńgọ, nde ba
si węli bọlisę mọ. *Na Yesu 'alabę, a kwala 17
na: A nyọńọn ni si bęn jemea na bolabolanę,
na je na binyọ natęna njika ponda e? Na
węlisanę pę binyọ natęna njika ponda e?
Binyọ wanea mba mọ o uon! *Na Yesu 18
a domea mọ, na mudī ma bobe mu busa na
mọ, na nu muna a bọlę o ni ponda męnę.
*Na bokweli b'ala na Yesu o esoka, ba kwala 19
na: Onyolanje biso di si tanọ di węlę busisę
mọ e? *Na Yesu a kwalanę babọ na: Onyo- 20
lana lo si bęn jemea. Nambalę, nā-laṅgwea
binyọ, lo bęn tę jemea ka mbolako a ewọlę,
kę lo męndę kwalanę mun mudọńgo na:
Asumwę o uan, sisea o uonę, na mọ mu sisea,
nde tọ-lambo di si męndę bę lena di si ma-węlę
bolanę na binyọ. *Nde ninka nyai e si ma- 21
busa, kę na muka na kandanę la da.

(22. 23: Marko 9, 30—32. Luk. 9, 43—45.)

Niponda ba tanọ ba yombọ oteten a Galilea, 22
na Yesu a kwalanę babọ na: Muna-moto a

Digitized by Google

23 mẹndẹ bakabẹ o maa ma bato, *nde ba mẹndẹ
bwa mọ, nde o bunya bo londẹ milalo a mẹndẹ
pumbwabẹlẹ̄. Nde ba ta ba bwa ndutu bwambi.
24 Nde niponda ba pọinọ o Kapernaum, ba-
kọtẹlẹ-njaṅgi ba ta ba pọ na Petro, ba kwalanẹ
mọ na: Muleed' anyu a si ma-saṅga njaṅgi e?
25 *Na mọ a kwala na: E (a ma-saṅga). Nde
'iṅgedinọ o ndabo, na Yesu a sẹlẹ kwalanẹ
mọ na: A Simon, o m'ọṅgẹlẹ nẹ, ba-nja kiṅ'
a wase i ma-nọṅgọnẹnọ komẹ na njaṅgi e?
26 bana babu ṅga bẹn e? *Na mọ a kwala na:
Bẹn. Na Yesu a kwalanẹ mọ na: Onyola nika
27 bana be wonja. *Nde onyolana di si ya bẹ
di liṅgisẹ babọ, ala o munja o pimbe jọbi,
nọṅgọ sue o ma-sẹlẹnọ bwa, o telẹ tẹ mu-
dumbu mao, o mẹndẹ dia stata pọ; nọṅgọ mọ,
o bole babọ onyola bisọ na oa.

(18, 1—9: Marko 9, 33—47. Luk. 9, 46—48.)

18 O ni ponda mẹnẹ bokweli ba ta ba pọ na
Yesu, ba kwala na: Nja e nundẹnẹ buka bẹsẹ
2 o janea la mọny e? *Na Yesu a belẹ muna
3 nusadi, a tẹsẹ mọ oteten abu, *a kwala na:
Nambalẹ, nā-laṅgwea binyọ, lo si tuko tẹ, lo
timba ka bana basadi, kẹ lo si mẹndẹ jiṅgea
4 o janea la mọny. *Tọ-nja sọ nu sibisẹ mọ-
mẹnẹ ka nun muna, mọ nde e nundẹnẹ buka
5 bẹsẹ o janea la mọny. *Tọ-nja pẹ nu ma-
nọṅgẹ ninka muna o dina lam, a ma-nọṅgọ
6 nde mba. *Nde tọ-nja nu ma-lambẹ mowó
nya ban basadi bena ba dubẹ na mba, e wu-
sabẹ bwam na mọ, kẹ dale la nsaṅ di tiṅgabẹ
o nyiṅgo ao, nde a lọisabẹ o munja ma njiba.

Digitized by Google

*Eboma na wase onyola malambi, malambi m'aŋgamẹn pọ, nde eboma na nu moto nyena onyol' ao nde lambi di ma-wanọ. 7
*Nde yetẹna dia lọŋgọ tọ muende mọŋgọ mu lambi tẹ oa, kẹ mọ o pimbe mọ o uonẹ; e dọli na oa o jiŋgea o loŋgẹ eboki tọ mboko, buka o pimbabẹ na maa maba tọ miende miba o wea-bwindea. 8
*Disọ lọŋgọ pẹ di lambi tẹ oa, soŋgwa mọ, o pimbe mọ o uonẹ; e dọli na oa o jiŋgea na disọ diwọ o loŋgẹ, buka o pimbabẹ na misọ maba o wuma-wea. 9

(12—14: Luk. 15, 4—7.)

Lo bia pọn, ná lo si yaŋa mowọ́ nya ban bana basadi, ebanja nā-laŋgwea binyọ, angel abu o mọny i m'ẹnẹ boso ba Tetẹ nye o mọny ponda yesẹ. 10
*Ebanja Muna-moto a pọi nde o joŋgisẹ di di pimbedi. 11
*Nje binyọ lo m'ọŋgẹlẹnọ e? Yetẹna moto a bẹn ebwea midọŋgi, nde mowọ́ mu pimbea, a si ma-dia mudibua na dibua o midoŋgo, nde 'ala pulisẹ mu mu pimbedi e? 12
*Nde a dī tẹ mọ, nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, a ma-bwa munyẹŋgẹ onyol' ao buka mu mudibua na dibua muena mu si ta mu pimbea, 13
*Nikamẹnẹ nde e titi jemea la Tetẹ nye o mọny, ná mowọ́ nya ban basadi a pimbeye. 14

Nde yetẹna muna-soŋgọ a boli bobe wusanẹ oa, ala o teleyẹ mọ diwusẹ lao binyọ na mọ babamẹnẹ; a seŋgan tẹ oa, kẹ o suŋgi nde muna-soŋgọ, 15
*nde yetẹna a si seŋgan oa, noŋgọ pẹ nupẹpẹ mowọ tọ baba, ná lambo tẹ di tẹsẹbẹ o mudumbu ma mboŋ iba tọ ilalo. 16
*Nde 17

Digitized by Google

a si seŋgan tẹ̱ babọ̱, o laŋgwea muemba; nde
a si seŋgan tẹ̱ muemba, esẹlẹ̱ mọ̱ a bẹ̱ na oa
18 ka nusibi tọ̱ mukọtedi. *Nambalẹ̱, nā-
laŋgwea binyọ̱, tọ̱-nje lo mẹndẹ̱nọ̱ tiŋgẹ̱ o
wase, e mẹndẹ̱ pẹ̱ tiŋgabẹ̱ o mọny; tọ̱-nje pẹ̱
lo mẹndẹ̱nọ̱ wunja o wase, e mẹndẹ̱ pẹ̱ wunjabẹ̱
19 o mọny. *Na ma-laŋgwea pẹtẹ̱ binyọ̱,
yetẹ̱na baba oteten anyu ba lati tẹ̱ muano o
wase onyola tọ̱-njika lambo o kanẹ̱ onyol' ao,
kẹ̱ di mẹndẹ̱ bolabẹ̱ babọ̱ na Tetẹ̱ nye o mọny.
20 *Ebanja o wuma baba tọ̱ balalo ba ma-kọ̱-
tọnẹnọ̱ o dina lam, mba pẹ̱ na m' ukea na babọ̱.
21 Na Petro a pọ̱ na mọ̱, a kwala na: A Saŋgo,
muna-saŋgo am a ma-bolanẹ̱ tẹ̱ mba bobe n'
aŋgamẹn lakisẹ̱ mọ̱ ŋged' iniŋga e? Ŋgedi
22 samba e? *Na Yesu a kwalanẹ̱ mọ̱ na: Na
si ma-kwalanẹ̱ oa na, ŋgedi samba, nde mu-
23 samba ŋgedi samba. *Onyola nika janea la
mọny je nde biana kiŋẹ̱ pọ̱, ni ta ni pula
24 nọŋgọ̱ bolaŋgi na bautu bao. *Nde niponda
a botedinọ̱ nọŋgọ̱ bolaŋgi, ba ta ba wanea mọ̱
mowọ́ nu ta ny' alea mọ̱ dom la lokoli la talent.
25 *Nde kana a si tanọ̱ a bẹnẹ̱ tọ̱-lambo o saua,
na saŋgo 'anea ná b' andisẹ̱ mọ̱ na munj' ao
na bana bao na mẹsẹ̱ a bẹnnọ̱, nde musauedi
26 mu bolabẹ̱. *Nde nu muutu a kwedi wase, a
sọsọmea mọ̱, a kwala na: Ate, eŋgẹlẹ̱ pẹtẹ̱
27 mba, nde na mẹndẹ̱ saŭea oa yẹsẹ̱. *Nde
saŋgo a ta a bwea nu muutu ndedi, na mọ̱
28 esẹlẹ̱ mọ̱, a lakisẹ̱ pẹ̱ mọ̱ y' ewu. *Nde nu
muutu a businọ̱, na mọ̱ a doŋgamẹnẹ̱ muenj'
ao mowọ́, nu ta pẹ̱ muut'a nu saŋgo, nu ta

Digitized by Google

ny' alea mọ ebwea denario, na mọ a kwẹ mọ,
a wẹlẹ mọ itàbá, a kwala na: Sauea mba nje
na m' uẹlẹnọ oa. *Nde muenj' ao a kwedi 29
wase oboso bao, a sọsọmea mọ na: Eṅgẹlẹ
pẹtẹ mba, na mẹndẹ sauea oa yẹsẹ. *Nde a 30
s' emedi; 'alo nde, a wẹlẹ mọ o beboa natẽ
a saua y' ewu. *Nde niponda muemba mao, 31
bena ba ta pẹ bautu ba nu saṅgo, b' ẹnnọ nje
e bolan, ba bwa ndutu bwambi, ba pọ ba laṅ-
gwea saṅgo abu mambo mẹsẹ ma bolan. *Na 32
saṅgo a belẹ mọ, a kwalanẹ mọ na: A oa
muut' a bobe, na lakisẹ oa y' ewu yẹsẹ onyo-
lana o sọsọmedi mba; *oa pẹ o si ta o aṅga- 33
mẹnẹ bwea muenj' aṅgọ ndedi, ka mba na
bwedinọ oa e? *Na saṅgo a liṅga, a bakẹ 34
mọ na bakwesẹ-bato-beboa, natẽ a sauea mọ
ewu ao yẹsẹ. *Nikamẹnẹ nde Tetẹ nye o 35
mọny pẹ a mẹndẹnọ bola binyọ, yetẹna binyọ,
moto na moto a si ma-lakisẹ tẹ diwusẹ la
muna-saṅgo na mulema.

(19, 1—9: Marko 10, 1—12.)

Nde e ta na, niponda Yesu a bọlẹnọ kwala 19
ben beyala, na mọ 'asumwẹ o Galilea, 'ala
o epas' a Yudea, o munẹ muri ma Yordan.
*Na dimuti dindẹnẹ di bupẹ mọ, na mọ a 2
bọlisẹ babọ oten. *Nde Farisai ba ta ba pọ 3
na mọ o keka mọ, ba kwala na: Ye wonja
na moto o jesẹlẹ munj' ao onyola njọm tẹ e?
*Na mọ a timbisẹlẹ babọ na: Lo si laṅgi ná 4
muwekedi a weki babọ natẹna beboteri mome
na muto e, *nde a kwala pẹ na: „Onyola 5
nika moto a mẹndẹ dia saṅgo na nyaṅgo, nde

Digitized by Google

a tiŋgamę na munj'ao, nde babǫ babanę ba
6 męndę nde bę eyobo ewǫ e"? *Nika sǫ nde
ba si ma-bę pę baba, nde eyobo ewǫ. Na nde
7 di lena Loba a latinǫ moto a s'aba mǫ. *Na
babǫ ba kwalanę mǫ na: Nje sǫ Mose 'anedinǫ
o bola mǫ kalat'a-jabanę-la-diba o jesęlę mǫ
8 e? *Na mǫ a kwalanę babǫ na: Onyola mi-
lema manyu ma bwambi nde Mose 'esęlęnǫ
binyǫ ná l' esęlę bito banyu, nde e si ta nika
9 o beboteri. *Nde nā-laŋgwea binyǫ: Tǫ-nja
nu m' esęlę munj'ao, e si bę onyola musonje,
nde a bā nupępę, kę a witę nde musonje; tǫ-
nja pę nu ma-bā nu ny' esabęlę, a witę nde
10 musonje. *Na bokweli bao ba kwalanę mǫ
na: Yetęna k' a mome na munj' ao nye tę nika,
11 kę e si dǫli o bā. *Na mǫ a kwalanę babǫ
na: Setǫ bęsę nde bena ba sǫŋtanę yen eyala,
12 kę ba bena e bolabęnǫ. *Ebanja doŋgo la
ndòkó be, bena ba yabę nika o dibum la
banyaŋgo, doŋgo la ndòkó pę be, bena ba
timbisabę nika na bato, doŋgo la ndòkó pę
be, bena ba timbisę babǫ mǫmęnę nika onyola
janea la mǫny. Tǫ-nja nu węli sǫŋtanę nika,
esęlę mǫ a sǫŋtanę.

(13—15: Marko 10, 13—16. Luk. 18, 15—17.)

13 **O** ni ponda męnę ba ta ba wanea mǫ bana
basadi, ná a nęŋgę maa mao omǫny abu a
14 kanę. Nde bokweli ba ta ba domea babǫ. *Na
Yesu a kwala na: Esęlę bana basadi, lo si
baŋganę babǫ o ya na mba, ebanja nik' abu
15 nde ye janea la mǫny. *Na mǫ a nęŋgę maa
o mǫny abu, 'asumwę o ua wuma 'ala.

Digitized by Google

(16—30: Marko 10, 17—31: Luk. 18, 18—30.)

Nde ombwa, moto mowǫ́ a ta a pǫ na mǫ, 16
a kwalanę mǫ na: A muleed'a bwam, njika
bwam n'aṅgamęnnǫ bola, nde na kusa loṅgę
la bwindea e? *Na mǫ a kwalanę mǫ na: 17
Nje o ma-beleno mba bwam e? Tǫ-mowǫ́ a
titi bwam, kę mowǫ́męnę Loba; nde o tǫndi tę
jiṅgea o loṅgę, neṅgę mbenda. *Na mǫ a 18
kwalanę mǫ na: Njika mǫ e? Na Yesu a
kwala na: Yin na: „O si bwa, o si witę mu-
sonje, o s'iba, o si tęmę mboṅ a lobaṅgo,
*dubę sǫṅgǫ na nyǫṅgǫ," nà na: „Tǫndǫ 19
muna-nyǫṅgǫ ka oamęnę." *Na mu mpesa 20
mu kwalanę mǫ na: Na neṅgę man męsę na-
tęna muut'am; nje pę e dia mba e? *Na 21
Yesu a kwalanę mǫ na: O ma-pula tę bę na
keṅgeṅge, ala o andisę męsę o bęnnǫ, o bole
mǫ batuedi, nde o męndę bęnę diwuta o mǫny;
nde o ye o bupę mba. *Niponda mu mpesa 22
mu seṅginǫ y'eyala, na mǫ 'ala na ndutu; e-
banja a ta a bęnę bema gita. *Na Yesu a 23
kwalanę bokweli bao na: Nambalę, nā-laṅ-
gwea binyǫ, ye bwambi na mbwaṅ o jiṅgea
o janea la mǫny. *Nā-laṅgwea pętę binyǫ 24
na: E bǫbi na kamel o jiṅgea o dipǫndi la
ndǫndǫki buka mbwaṅ o jiṅgea o janea la
Loba. *Niponda bokweli ba seṅginǫ nika, ba 25
ta ba nyaka bwambi, ba kwala na: Nja sǫ
ena 'oṅgisabę e? *Na Yesu 'ombwa babǫ, a 26
kwalanę babǫ na! Di titi ná di węlę bolanę
na bato, nde mambo męsę mena ma węlę bo-
lanę na Loba. *Nde Petro a ta 'alabę a 27

Digitized by Google

kwalanẹ mọ na: Ombwa bisọ di dī mambo
28 mẹsẹ di bupẹ oa; nje sọ di ma-kusanọ e? *Na
Yesu a kwalanẹ babọ na: Nambalẹ, nā-laṅ-
gwea binyọ, binyọ ba bena lo ma-bupẹ mba,
niponda Muna-moto a mẹndẹnọ ja o bejedi
bao ba bosaṅgi o was'a penya, binyọ pẹ lo
mẹndẹ ja o dom la bejedi na beba o kaisẹ
29 dom la matumba na maba ma Israel. *Tọ-
nja pẹ nu dī mandabo tọ bona-saṅgo ba bome
tọ ba bito, tọ saṅgo tọ nyaṅgo, tọ muto tọ
bana, tọ mionda onyola dina lam, a mẹndẹ
kusa mọ ebwea ṅgedi, nde a mẹndẹ pẹ saṅgwa
30 loṅgẹ la bwindea. *Nde gita la baboso ba
mẹndẹ bẹ basukan, basukan pẹ baboso.

20 Ebanja janea la mọny je nde biana saṅgo
a mboa nu ta nu busa o mbat'a idiba o kaka
2 baboledi o mōnda mao ma lonyẹṅgẹny. *Ni-
ponda a bọlẹnọ na baboledi denario pọ onyola
bunya, na mọ a loma babọ o mōnda mao ma
3 lonyẹṅgẹny. *A businọ pẹ o ṅgẹṅ ilalo na
4 mọ 'ẹnẹ bapẹpẹ ba tẹm o don tete, *na mọ
a kwalanẹ babọ na: Binyọ pẹ ala o mōnda
ma lonyẹṅgẹny, na mẹndẹ bola binyọ nje e
5 aṅgamẹn. *Na babọ b'ala. Nde a busi pẹtẹ
o ṅgẹṅ mutoba na o ṅgẹṅ dibua, a bola nika-
6 mẹnẹ. *Nde a businọ o dom la ṅgẹṅ na pọ,
a bomanẹ bapẹpẹ ba ta ba tẹmẹ, na mọ a kwa-
lanẹ babọ na: Nje lo tẹmnọ o uan tete bunya
7 boẹsẹ ẹ? *Na babọ ba kwalanẹ mọ na. Onyo-
lana tọ-moto a si kaki bisọ. Mọ na babọ na:
Binyọ pẹ ala o mōnda ma lonyẹṅgẹny, lo
8 mẹndẹ kusa nje e aṅgamẹn. *Nde ebiamu

Digitized by Google

epoino, na saŋgo a mōnda ma lonyeŋgeny
akwalane suel'ao na: Bele baboledi, o bole
babo musauedi mabu, o boteye basukan natena
baboso. *Nde badom la ŋgeŋ na po ba ta 9
ba po, ba kusa moto te denario po. *Nde 10
niponda baboso ba poino, ba ta b'oŋgele ná ba
mende kusa buka nika, nde babo pe ba kusi
nde moto te denario po. *Nde ba kusino nika, 11
na babo ba kumwa topone saŋgo a mboa mi-
nyunyuŋgu, *ba kwala na: Ban bena ba sukan 12
ba boli nde ebolo ŋgeŋ po, nde o timbise nde
babo ka po na biso, bena di bambam na ndutu
n'eyididi bunya boese e? *Na mo'alabe mowó 13
nyabu, a kwala na: A dikom lam, na si boli oa
bobe, biso na oa di si bole nde onyola denario
po e? *Noŋgo nde ye yoŋgo mene o ale. 14
Na tondi nde bola nu nu sukan kana oa; *to 15
e s'aŋgamen mba o bolane bema bam kana
na tondino e? To o ben diso l'ekon onyolana
ne bwam e? *Nikamene nde basukan ba 16
mendeno be baboso, baboso pe basukan;
ebanja gita di belabe, nde ŋgusu nde i po-
sobe.

(17—19: Marko 10, 32—34. Luk. 18, 31—33.)

Nde niponda Yesu a tano 'ondea o Yeru- 17
salem, a ta a noŋgo dom la bokweli na baba
o esoka o ŋgea, akwalane babo na: *Ombwa, 18
di m'ondea o Yerusalem, nde Muna-moto a
mende bakabe na prisi indene na babiedi-ba-
kalat'a-Loba, nde ba mende kwese mo muka
o bwabe, *ba mende bake mo na basibi o 19
yoye mo na o dipa mo lonyanyo na o bomele

Digitized by Google

mọ o mbasa, nde o bunya bo londẹ milalo a mẹndẹ pumbwabẹlẹ.

(20—28: Marko 10, 35—45.)

20 Na nyaŋgo a bana ba Sebedeo apọ na bana
bao, akọ wase oboso bao, asosọmea mọ lambo.
21 *Na mọ akwalanẹ mọ na: O ma-pula nje? Na
mọ akwalanẹ mọ na: Kwala ná ban bana bam
ba bome babanẹ baje mowọ́ o dia loŋgọ la mom,
22 nunẹ pẹ la dimọsẹ o janea loŋgọ. *Na Yesu
'alabẹ akwala na: Losibī nje lo ma-pulanọ.
Lena lo wẹlẹ nyọ dibonde mba na mẹndẹnọ nyọ,
na dubisabẹ pẹ dubisẹ lena mba na mẹndẹnọ
dubisabẹ e? Na babọ bakwalanẹ mọ na: Di
23 ma-wẹlẹ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Lomẹndẹ
nyọ dibonde lam na dubisabẹ pẹ dubisẹ lena
mba na mẹndẹnọ dubisabẹ, nde oja o dia lam
la mom na la dimọsẹ etiti lambo lam o bola, le
nde onyola ba bena di boŋsanẹbẹnọ na Tetẹ.
24 *Nde dinẹ dom baseŋginọ nika, bata baliŋganẹ
25 babona-nyaŋgo babanẹ. *Na Yesu abelẹ babọ,
a kwala na: Lobī ná bānedi ba matumba ba
m'anea babọ, bandẹnẹ pẹ bama-kekisẹ ŋginy'
26 abu na babọ. *Nde nika es'aŋgamẹn bẹ
oteten anyu; nde tọ-nja nu ma-pulẹ bẹ nu-
ndẹnẹ oteten anyu, 'aŋgamẹn nde bẹ mu-
27 boled'anyu; *tọ-nja pẹ nu ma-pulẹ bẹ nya
boso oteten anyu, 'aŋgamẹn nde bẹ muut'anyu.
28 *Kana Muna-moto asipọinọ o boleabẹ, nde o bo-
lea, na o bola pẹ loŋgẹ lao dikọti onyola gita.

(29—34: Marko 10, 46—52. Luk. 18, 35—43.)

29 Nde niponda babusinọ o Yeriko, dimuti
30 dindẹnẹ dita dibupẹ mọ. *Nde ombwa, bato

Digitized by Google

bandima baba, bena bata baja o ŋgea, ba seŋginǫ ná Yesu a ma-tomba, na babǫ ba tę misea, ba kwala na: A Saŋgo, mun'a Dawid, bwea bisǫ ndedi! *Nde dimuti di ta di domea babǫ, ná bakǫ na pī. Na babǫ babeŋga nde tę misea omǫny, ba kwala na: A Saŋgo, mun'a Dawid, bwea bisǫ ndedi! *Na Yesu a tęmę, abelę babǫ, a kwala na: Nje lo ma-pulanǫ, ná na boleye binyǫ e? *Na babǫ ba kwalanę mǫ na: A Saŋgo, ná misǫ masu ma telabę. *Na Yesu a bwea babǫ ndedi, a tapa misǫ mabu, na dibokimęnę misǫ mabu ma kusa jęnę, na babǫ ba bupę mǫ.

(21, 1—11: Marko 11, 1—10. Luk. 19, 29—38. Yoh. 12, 12—19.)

Nde niponda ba sisedinǫ bębę na Yerusalem, **21**
ba poinǫ o Betfage o mudoŋgo ma njabi, na Yesu a loma bokweli bao baba, *a kwalane babǫ na: Binyǫ ala o yi son a mundi ye oboso banyu, na dibokimęnę lo mędę bomanę mǫdi ma esel mu tiŋgam na muna pę na mǫ, wunja mǫ, lo waneye mba mǫ. *Nde yetęna moto a kwalan binyǫ lambo, kwala na: Saŋgo nde a ma-pulę mǫ, nde a mędę jesęlę binyǫ mǫ dibokimęnę. *Din di bolan ná eyal'a mutǫper'a-mudī e londe, a kwalinǫ na: *„Laŋgwea ŋgǫnder'a Sion na: Ombwa kiŋ'aŋgǫ e ma-ya na oa, mot'a pī, a jai omǫny a esel na mun'a esel, mun'a nyama ni ma-bambę miuna.“ *Nde bokweli ba ta b'ala ba bola kaponda Yesu 'anedinǫ babǫ, *ba wana mǫdi ma esel na muna, ba latęlę mbǫt'abu omǫny

Digitized by Google

8 ao, na mọ a ja oten. *Nde doŋgo la dimuti
dindẹnẹ pẹ ba ta ba latẹlẹ mbọt'abu o ŋgea, ba-
pẹpẹ pẹ ba kẹ mabunjẹ ma miele, ba latẹlẹ mọ
9 o ŋgea. *Nde mamuti mena ma ta m'ala mọ
oboso, na ma ma ta ma bupẹ mọ ombusa, ba
tẹ misea, ba kwala na: Hosana na mun'a
Dawid, „bonam na nu nu ma-pọ o dina
10 la Saŋgo"! Hosana o mọny nyẹsẹ. *Nde
niponda 'iŋgedinọ o Yerusalem, mundi muẹsẹ
mu ta mu soa na pukupuku, mu kwala na: Nja
11 nu e? *Na mamuti ma kwala na: Yesu nu,
mutọper'a-mudī nya Nasaret o Galilea.

(12—22: Marko 11, 11—24. Luk. 19, 45—48.)

12 Na Yesu iŋgea o tempel a Loba, a paŋga
bẹsẹ bena ba ta b'andisẹ na ba ta b'anda o
tempel, a kwesẹ tebedi a baweŋgisanẹ-mọni na
13 bejedi ba bandisẹ-mbeŋga, *na mọ a kwalanẹ
babọ na: E tilabẹ na: „Ndabo am e mẹndẹ bela-
bẹ na, ndabo a muka," nde binyọ lo timbisẹ mọ
14 mulomba ma bato ba ndumban. *Nde bandi-
ma na bamboko ba ta bapọ na mọ o tempel,
15 na mọ a bọlisẹ babọ. *Nde niponda prisi
indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba b'ẹnnọ mam-
bo ma betanysedi a bolinọ, na kana bana pẹ
ba tanọ ba tẹ misea o tempel, ba kwala na:
Hosana na mun'a Dawid, na babọ ba liŋga,
16 *ba kwalanẹ mọ na: O ma-seŋga nje ban ba
ma-kwalanọ e? Na Yesu a kwalanẹ babọ na:
E! Lo si laŋgi na: „O boŋsan oamẹnẹ sesa o
mudumbu ma bana basadi na mieŋgẹ e"?
17 *Na mọ 'esẹlẹ babọ, a busa o mundi, 'ala o
Betania, a naŋga oten bo bulu.

Digitized by Google

Nde o idiba, niponda a tanǫ a timba o mundi; na mǫ a bwa njai. *Nde 'ennǫ bwele ba maṅgolo o ṅgea, na mǫ 'ala oten, nde a s'ǫn tǫ-lambo oten kę beyadi momęnę, na mǫ a kwalanę mǫ na: O si męndę pę ya bepuma tomtom natęn'o bwindea. Na bwele ba maṅgolo bo anja díbokimęnę. *Nde bokweli b' ennǫ nika, ba nyaka, ba kwala na: Bwele ba maṅgolo bo wamsę janja nę e? *Na Yesu 'alabę, a kwalanę babǫ na: Nambalę, nā-laṅgwea binyǫ, lobęn tę jemea lo si diṅge penda, kę lo si męndę bola din la bwele ba maṅgolo momęnę, nde lo kwalan pętę mun mudoṅgo na: Asumwę, kǫ o munja, kę nika e ma-bolanę. *Nde mambo męsę pę lo m'uęlęnǫ o muka na jemea, lo męndę kusa mǫ.

(23—27: Marko 11, 27—33. Luk. 20, 1—8.)

Nde niponda a poinǫ o tempel, prisi indęnę na baturu b'ekombo ba ta ba pǫ na mǫ, kę a ma-leę, ba kwala na: Onyola njika ṅginya o ma-bolanǫ man mambo e, nja a boli oa ninka ṅginya e? *Na Yesu 'alabę, a kwalanę babǫ na: Mba pę na tǫndi juęlę binyǫ eyala ewǫ, l'abęlę tę mba mǫ, kę mba pę na ma-laṅgwea binyǫ onyola njika ṅginya na ma-bolanǫ man mambo. *Dubisę la Yohane di wu nde uę e? O mǫny, ṅga na bato e? Na babǫ badutea na babǫ mǫmęnę, ba kwala na: Di kwali tę na, di wu nde o mǫny, kę a męndę kwalanę biso na, ṅje sǫ lo si dubęnǫ mǫ e? *Di kwali pętę na, di wu nde na bato, di mabwa dimuti boṅgo, ebanja bęsę ba ma-laṅga

Digitized by Google

27 Yohane ka mutoper'a-mudī. *Na babo b'
alabe, ba kwalane Yesu na: Di si bī. Na mo
pe a kwalane babo na: To mba pe na si ma-
laŋgwea so binyo onyola njika ŋginya na
28 ma-bolano man mambo. *Lena l'oŋgele
ne e? Moto mowó a ta abene bana baba, na
mo 'ala na nyaboso, a kwala na: A mun'am,
ala o ebolo o mōnda mam ma lonyeŋgeny
29 oeŋge. *Na mo 'alabe, a kwala na: Na s'emedi.
Nde ombusa nika na mo'ombwe, a timba wala.
30 *Na mo 'ala pe na nune, a kwalane pe mo
nikamene. Na mo 'alabe, a kwala na: E, ate;
31 nde a s'alo. *Nja nya ban babane nu boli
jemea la saŋgo abu e? Na babo ba kwala
na: Nyaboso. Na Yesu a kwalane babo na:
Nambale, nā-laŋgwea binyo, bakotedi na bito
ba mbamba ba mende sele jiŋgea o janea la
32 Loba na binyo. *Ebanja Yohane a ta a po
na binyo na beleedi ba teme-la-sīm, nde lo si
ta lo dube mo; nde bakotedi na bito ba mba-
mba nde ba ta ba dube mo, nde tona l'enno
nika, lo si timbi jombwe ná lo dube mo.

(33—46: Marko 12, 1—12. Luk. 20, 9—19.)

33 Binyo seŋga munia mupepe: Saŋgo a mboa
mowó a ta a de mōnda ma lonyeŋgeny, a
diŋga mo koto, a poŋgo pe mboki, a loŋga pe
na ndabo oten, a bake mo na bapoŋge-mōnda,
34 na mo 'ala o ekombo epepe. *Nde pond'a
mumbwa ma bepuma e poino, na mo a loma
bautu bao o bapoŋge-mōnda o noŋgea mo bao
35 bepuma. *Nde bapoŋge-mōnda ba damedi nde
bautu bao, ba dipa mowó, ba bwa nune nupepe,

Digitized by Google

b'aŋgwa pe nune madale. *Na mo a loma 36
pete bautu bapepe gita buka ŋged'a boso,
nde ba boli pe nde babo nikamene. *Nde 37
ombusa nika, na mo a loma mun'ao na babo,
a kwala na: Ba mende dube mun'am. *Nde 38
bapoŋge-mōnda b'ennō nu muna, ba kwala na
babo momene na: Nun nde e musaŋgwedi, ya,
esele biso di bwe mo, nde di timbane saŋgo
lao. *Na babo ba damea mo, ba busane mo 39
ombusa mōnda ma lonyeŋgeny, ba bwa mo.
*Yetena saŋgo a mōnda ma lonyeŋgeny a poi 40
so te, a mende nde bolea ba bapoŋge-mōnda
ne e? *Na babo ba kwalane mo na: A mende 41
nde bwa ba baboledi ba bobe na k'a bobe,
nde a bake pe mōnda ma lonyeŋgeny na ba-
poŋge-mōnda bapepe, bena ba mende bole mo
bepuma, ke ponda e doŋgamen. *Na Yesu 42
a kwalane babo na: Lo si laŋgi o betiledi na:
„Dale lena baloŋgedi ba baŋgino, dímene nde
di timbi dale la toŋgo; din di bolan nde na
Saŋgo, nde je betanysedi o miso masu e?"
*Onyola nika nā-laŋgwea binyo: Janea la 43
Loba di mende noŋgobe na binyo, di bolabe
na tumba lena di mende bole bepuma bao.
*Nde to-nja nu ma-ko omony a din dale a 44
mende bwea; nde to-nja nyena din dale di
ma-koyeno 'mony di mende nyoso mo. *Nde 45
niponda prisi indene na Farisai ba seŋgino
minia mao, na babo ba so ná a ma-kwala nde
onyol'abu; *nde ba ta ba pula damea mo, na 46
babo ba bwa mamuti boŋgo, ebanja ba ta ba
laŋga mo ka mutoper'a-mudi.

Digitized by Google

(22, 2—14: Luk. 14, 16—24.)

22 Nde Yesu a ta a kwalane pete babo o minia,
2 m'ona: *Janea la mony je nde biana kine
po, ni ta ni bonsane mun'ao ndema la diba.
3 *Na mo a loma bautu bao o bele ba ba belabe
4 o ndema la diba, nde ba s'emedi po. *Na mo
a loma pe bautu bapepe, a kwala na: Kwalane
ba ba belabe na: Ombwa, na má-bole bonsane
ndema lam, nyak'am na beyembe bam ba di-
wongi be má-bwabe, mese ma má-bole bonsane;
5 binyo ya o ndema la diba. *Nde ba si ta ba
dube nika, b'ala nde, mowó o mónda mao,
6 nune pe o ebol'ao, *bane pe ba damea bautu
bao, ba kumwa takise babo, ba bwa pe babo.
7 *Nde kine e ta e linga, na mo e loma bato
bao ba bwemba, e bwa ban bato b'ebwan, e
8 dise pe mundi mabu. *Ombusa nika na mo
a kwalane pe bautu bao na: Ndema la diba
di má-bole nde bonsane, nde ba ba ta ba be-
9 labe ba si ta b'angamen, *binyo ala so o ma-
kan ma mangea, lo bele to-nja lo m'enено o
10 ndema la diba. *Nde ba bautu b'alo o man-
gea, ba kotele bese b'enno, babobe na ba-
bwam, nde ndema di ta di londa na ba ba
11 belabe. *Nde kine e ta ny'ingea o jombwa
ba ba belabe, na mo 'ene moto mowó oten nu
12 si ta nu boto mbot'a diba. *Na mo a kwa-
lane mo na: A dikom, neni o ingedino o uan,
nde o si bote mbot'a diba e? Na mo a ko
13 dimume. *Na kine e kwalane baboledi bao
na: Binyo kaka mo maa na miende lo pimbe
mo o muititi 'uone; oten nde mbembe na da

Digitized by Google

la masoŋga ba mẹndẹnọ bẹ. *Ebanja gita di 14
belabẹ, nde ŋgusu nde i posobẹ.

(15—22: Marko 12, 13—17. Luk. 20, 20—26.)

Ombusa nika na Farisai b'ala, ba wekea 15
muano, nẹni benọ ná ba lamba mọ n'eyala.
*Na babọ ba loma bokweli babu na bona- 16
Herode na mọ, ba kwala na: A muleedi, di bī
ná oa oe mbalẹ, o ma-leẹ pẹ ŋge'a Loba ka
mbalẹ, o si dubẹ pẹ tọ-moto; ebanja o si m'
ombwea moto o beombwedi bao. *Laŋgwea 17
biso, nje o m'oŋgẹlẹnọ? E aŋgamẹn o bola
kaisa njaŋgi, ŋga e s'aŋgamẹn e? *Nde Yesu 18
a soinọ bobe babu, na mọ a kwala na: Nje
lo ma-kekanọ mba, a binyọ bamawọndọn?
*Leẹlẹ mba mọni ma njaŋgi! Na babọ ba bola 19
mọ denario pọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: 20
Ediŋgediŋgẹ na dina la nja din e? *Ba kwa- 21
lanẹ mọ na: Kaisa. Na mọ a kwalanẹ babọ
na: Bola kaisa mambo ma kaisa, Loba pẹ
mambo ma Loba. *Nde ba seŋginọ nika ba 22
nyaka, na babọ b'eselẹ mọ b'ala.

(23—33: Marko 12, 18—27. Luk. 20, 27—40.)

O bo bunya mẹnẹ Sadukai ba ta ba pọ na 23
mọ, bena ba ma-kwalẹ ná bepumbwedi ba
kwedi be titi, b'uẹlẹ mọ, *ba kwala na: A 24
muleedi, Mose a kwali na: Moto a wedi tẹ
nde a si ye bana, muna-saŋgo a noŋge munj'
ao, nde a yeye muna-saŋgo mbota. *Nde 25
bona-saŋgo samba ba ta na biso. Nyaboso
a ta a bā na mọ a wọ, nde ebanja a si ta a dia
mbota, na mọ a dia munj'ao na muna-saŋgo.
*Nikamẹnẹ na nu londẹ baba na balalo natẹna 26

Digitized by Google

27 nu londę samba. *Nde o sukan a bęsę, na
28 muto pę a timba wọ. *O bepumbwedi ba
kwedi sọ a męndę bę munj'a nja o babọ samba
29 e? Ebanja bęsę ba ta ba bęnę mọ. *Nde Yesu
'alabę, a kwalanę babọ na: Binyọ lo wusi,
ebanja lo si bī betiledi tọ ŋginy'a Loba;
30 *ebanja o bepumbwedi ba kwedi ba si ma-bā,
tọ bolabę o diba, nde ba męndę nde bę ka
31 angel a Loba o mọny. *Nde onyola bepum-
bwedi ba kwedi, lo si laŋgi nje Loba a kwa-
32 lanno binyọ na: *„Mba ne nde Loba la
Abraham na Loba la Isak na Loba la Yakob
e"? Loba a titi Loba la bawedi, nde la ba-
33 wenya. *Nde mamuti ma seŋginọ nika, na
babọ ba nyaka onyola beleedi bao.

(34—40: Marko 12, 28—31. Luk. 10, 25—28)

34 Nde niponda Farisai ba seŋginọ ná a dibisę
35 Sadukai mudumbu, na babọ ba kọtọnę. *Na
mowó nyabu, mubied'a-mbenda a keka mọ,
36 'uęlę mọ na: *A muleedi, njika mbenda nye
37 nya boso o mbenda e? *Na Yesu a kwalanę
mọ na: „O aŋgamęn tọndọ Saŋgo, Loba loŋgọ,
na mulema mọŋgọ muęsę na mudī mọŋgọ
38 muęsę na joŋgęlę loŋgọ lęsę." *Nin nde nye
39 mbend'a boso na ni buki yęsę bondęnę. *Nde
ni londę iba nye ka nin, nye nde na: O aŋ-
40 gamęn tọndọ muna-sọŋgọ ka oamęnę." *O-
nyola yin mbenda ibanę nde mbenda yęsę na
batọperi-ba-mudī ba latamnọ.

(41—46: Marko 12, 35—37. Luk. 20, 41—44.)

41 Niponda Farisai ba kọtọmnọ, na Yesu 'uęle
42 babọ, *a kwala na: Nje lo m'oŋgęlęnọ onyola

Digitized by Google

Kristo e? E nde mun'a nja e? Na babo ba
kwala na: Mun'a Dawid. *Na mo a kwa- 43
lane babo na: Neni Dawid a belẽno mo o
mudī na: Saŋgo, a kwalino na: *„ Saŋgo a 44
kwalan Saŋgo am na: Ja o dia lam la mom
natẽ na neŋŋge basiŋgeri boŋgo owasa ma-
taŋga moŋgo?“ *Ye so te ná Dawid a bele 45
mo Saŋgo, neni eno so mun'ao e? *Nde to- 46
mowó a si ta a wele timbisele mo to-eyala;
nde natena bo bunya to-moto a si keki pe
juele mo to-eyala.

(23, 1—39: Marko 12, 38—40. Luk. 20, 45—47. Luk. 11, 39—52.)

Ombusa nika na Yesu a kwalane mamuti **23**
na bokweli bao, *m'ona: Babiedi-ba-kalat' 2
a-Loba na Farisai ba jai o bejedi ba Mose.
*Mese ba ma-kwalaneno binyo ná lo neŋŋge, 3
lo neŋŋge lo bole pe mo, nde lo si bola kaponda
bebolo babu; ebanja ba ma-kwala, nde ba si
ma-bola. *Ba ma-kaka nde miuna ma bodilo 4
na mi ambi bambe, ba neŋŋele mo o makata
ma bato, nde babo momene ba si pule tapa
mo to na mune mabu. *Ba ma-bola nde be- 5
bolo babu bese o jenene na bato; ebanja ba
ma-tinda ŋgod'abu ya mika, ba ma-kolise pe
manjaki ma mbot'abu. *Ba tondi bejedi ba 6
boso o mada na bejedi ba boso o mandabo
ma ndoŋgamen, *na somabe o madon, na 7
belabe na bato na: Rabi, rabi! *Nde binyo 8
lo s'esele ná lo belabe rabi; ebanja mowó nde
e muleed'anyu, nde binyo bese le nde bona-
saŋgo. *Lo si bele to-moto o wase na tete; 9

Digitized by Google

ebanja mowó nde e binyo Tete, nu nye o
10 mony. *Lo s'esele pe to ná lo belabe na
badiedi; ebanja mowó nde e mudied'anyu,
11 Kristo. *Nu nu buki bese oteten anyu 'aŋga-
12 men nde be muboled'anyu. *To-nja ny'ab-
wele momene a mende sibisabe; to-nja pe nu
sibise momene a mende jabwabele.
13 Eboma na binyo babiedi-ba-kalat'a-Loba
na Farisai, bamawondon, onyolana lo kuke
janea la mony oboso ba bato; ebanja binyo
momene lo si m'iŋgea oten, nde lo si m'esele
pe to ná bapepe b'iŋgeye, bena ba ma-pule
14 jiŋgeye. *Eboma na binyo babiedi-ba-kalat'
a-Loba na Farisai, bamawondon, onyolana lo
ma-bole mandabo ma mikusa, nde lo kane
mika ma miaba na mawondon; onyola nika
lo mende beŋga kusa bekwesedi bendene.
15 *Eboma na binyo babiedi-ba-kalat'a-Loba na
Farisai, bamawondon, onyolana lo ma-yeŋga
o munja na o mundi o timbise moto mowó
embon; nde a timbi te nika, na binyo lo tim-
bise mo mun'a dibumbe ŋged'iba buka binyo-
16 mene. *Eboma na binyo, badiedi ba ndima,
bena ba ma-kwale na: „To-nja nu ma-kane
soŋgo na tempel, ke e titi lambo; nde to-nja
nu ma-kane soŋgo na gol a tempel, ke a tiki
17 na soŋgo ao.“ *A binyo belemā na bandima,
nje so e buki, gol ŋga tempel ni ma-timbise
18 gol bosaŋgi? *Nikamene pe: „To-nja nu
ma-kane soŋgo na diyo, ke e titi lambo; nde
to-nja nu ma-kane soŋgo na jabea le omony
19 ao, ke a tiki na soŋgo ao.“ *A binyo belemā

Digitized by Google

na bandima, nje so e buki, jabea ŋga diyo
lena di ma-timbise jabea bosaŋgi? *Nu nu 20
ma-kane so soŋgo na diyo, ke a ma-kana nde
na mo na mese me oten; *nu pe nu ma- 21
kane soŋgo na tempel, ke a ma-kana nde na
mo na nu nu jai oten; *nu pe nu ma-kane 22
soŋgo na mony, ke a ma-kana nde na bejedi
ba Loba na nu nu jai oten. *Eboma na 23
binyo babiedi-ba-kalat'a-Loba na Farisai, ba-
mawondon, onyolana lo ma-bola doŋgo diwo
la dom njaŋgi la sisaŋ na pebe na njaŋsaŋ,
nde l'esele mambo mandene ma mbenda om-
busa, bekaisedi na ndedi na jemea. Din di aŋ-
gamen bolabe, nde seto jesele mane. *A 24
binyo badiedi ba ndima, bena ba ma-seŋgwe
ŋgiŋgi, nde lo minya kamel. *Eboma na 25
binyo babiedi-ba-kalat'a-Loba na Farisai, ba-
mawondon, onyolana lo ma-saŋgise mbus'a
dibonde na nya poke, nde teten e londa n'eb-
wan na mudesi. *A Farisai nya ndima, o 26
sele saŋgise di le oteten a dibonde na poke,
nde la mbusa pe di ma-be bosaŋgi. *Eboma 27
na binyo babiedi-ba-kalat'a-Loba na Farisai,
bamawondon, onyolana le nde ka soŋgo i
tukabe pembe yena i m'enene bwam ombusa,
nde oteten ao i londa na bewese ba mbimba
na nyai a nyakaka yese. *Nikamene nde 28
binyo pe lo m'enenono o eboko na bato ka
batem-na-sim, nde teten anyu i londa na ma-
wondon na bobe. *Eboma na binyo ba- 29
biedi-ba-kalat'a-Loba na Farisai, bamawondon,
onyolana lo ma-loŋga soŋgo a batoperi-ba-

Digitized by Google

mudī, lo bọtisẹ pẹ na madale ma sọŋgọ a
30 batẹm-na-sīm, *nde lo kwala na: Bisọ di ta
tẹ o minya ma batetẹ, kẹ di si wusa pulisanẹ
babọ o njọm a maya ma batọperi-ba-mudī.
31 *Nika nde lo tẹmnọ mboṅ onyol' anyu mọmẹnẹ,
ná binyọ le nde bana ba ba ba bo batọperi-
32 ba-mudī. *Binyọ londisẹ sọ dimẹnẹ la ba-
33 saŋgo banyu. *A binyọ nyama-miaba na
bana ba pe, nẹni lenọ ná l'oŋga na bekaisedi ba
34 wuma-wea e? *Onyola nika: Ombwa, na ma-
lomea binyọ batọperi-ba-mudī na badibiẹ na ba-
biedi-ba-kalat'a-Loba, nde lomẹndẹ bwa doŋgo
na bomẹlẹ pẹ o mbasa, lo mẹndẹ pẹ dipa doŋgo
lonyanyo o mandabo manyu ma ndoŋgamẹn,
35 na takisẹ babọ o mundi na mundi tẹ; *ná
maya mẹsẹ ma komabẹ o wase e si bẹ njọm,
ma bẹ omọny anyu, botea o maya ma Abel
nu tẹm na sīm natẹna maya ma Sakaria,
mun'a Barakia, nyena lo bonọ oteten a tempel
36 na diyọ. *Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, man
mẹsẹ ma mẹndẹ pọ omọny a nin nyọṅọn.
37 A Yerusalem, Yerusalem ni ma-bwẹ
batọperi-ba-mudī, ni m'aŋgwẹ pẹ ba
ba ma-lomabẹ na oa madale! ŋgedi
iniŋga na tanọ na pula kọtẹlẹ bana
bọŋgọ, ka wuba e ma-kọtẹlẹnọ bana bao
owasa mapupulan mao, nde lo s'emedi.
38 *Ombwa, ndabo anyu e mẹndẹ diabẹ na
39 binyo k'embamba; *ebanja nā-laŋgwea
binyọ: Botea tatan lo si mẹndẹ pẹ jẹnẹ
mba tom, natẹna ponda lomẹndẹnọ kwala
na: Bonam na nu nu ma-pọ o dina la Saŋgo.

Digitized by Google

Mateo 24.

(24, 1—51: Marko 13. Luk. 21, 5—36)

Na Yesu a busa o tempel 'ala, na bokweli 24
bao ba pọ na mọ, ba leẹlẹ mọ boloṅgi ba
tempel. *Na mọ a timbiseẹlẹ babọ na: Lo 2
si m' ẹnẹ man mẹsẹ e? Nambalẹ, nă-laṅgwea
binyọ, tọ dale diwọ di si mẹndẹ dia oten
omọny a dinẹ lena di si mẹndẹ bulabẹlẹ.
*Nde niponda a tanọ a ja wase o mudoṅgo 3
ma njabi, bokweli bao ba ta ba pọ na mọ o
esoka, ba kwala na: Laṅgwea bisọ njika ponda
man mambo ma mẹndẹnọ bolanẹ, nje e mẹndẹ
bẹ eyemban a bepọyedi bọṅgọ na ya su la
wase e? *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ babọ 4
na: Lo bia pọn, ná moto a si dimbẹlẹ binyọ
ṅgea, *ebanja gita ba mẹndẹ pọ o dina lam, 5
ba mẹndẹ kwala na: Mba nde ne Kristo, nde
ba mẹndẹ dimbẹlẹ gita ṅgea. *Nde lo mẹndẹ 6
seṅga onyola bila na miumban ma bila, nde
lo bia pọn, lo si soa, ebanja man mẹsẹ m' aṅ-
gamẹn bolanẹ, nde kẹ su di si pọi tẹ. *Ebanja 7
tumba di mẹndẹ tẹmẹ tẹṅgẹnẹ tumba, janea
pẹ tẹṅgẹnẹ janea, njai nindẹnẹ pẹ e mẹndẹ
bẹ na mukẹlẹ na soa la minyaṅgadu o wuma
na wuma. *Nde man mẹsẹ nde me beboteri 8
ba ndeṅgẹ. *Nde ombusa nika ba mẹndẹ bakẹ 9
binyọ o matakisan na bwa binyọ, lọ mẹndẹ
pẹ siṅgabẹ na matumba mẹsẹ onyola dina lam.
*O ua nde gita ba mẹndẹnọ sọnjọ na jandi- 10
sanẹ mowọ́ na nunẹ, na siṅgẹ mowọ́ na nunẹ.
*Gita la batọperi ba lobaṅgo pẹ ba mẹndẹ 11
busa, nde ba mẹndẹ dimbẹlẹ gita ṅgea. *Nde 12
ebanja bobe bo mẹndẹ beṅga kola, ndol' a ba-

Digitized by Google

13 gita e mendę lokomeye. *Nde to-nja nu
ma-tiŋgame natena o su a mendę joŋgi-
14 sabę. *Nde min miaŋgo-ma-bwam ma janea
mi mendę laŋgwabę o wase nyesę, onyola
mboŋ a matumba mesę, nde to deŋgę su di
ma-po.
15 Binyo l'en te nyakak'a dibumbe, nyena e
kwalabę na mutoper'a-mudi Daniel, e tem o
wum'a bosaŋgi (nu nu ma-laŋge, esele mo a
16 soŋtane), *deŋgę so ba be o Yudea ba nye o
17 midoŋgo, *nu nye omony a munyua a si siba
18 wase o noŋgo mambo mao o ndabo ao, *nu
pę nye o mōnda a si timba ombusa o noŋgo
19 mbot'ao. *Nde eboma na ba be meme na
20 banyoŋgisę-bana o mi minya. *Nde lo kane
nde, ná mila manyu mi si bę o pond'a epupa
21 to o bunya-ba-wumsę. *Ebanja ndeŋgę nin-
dene e mendę bę, ka nyena e si ta o beboteri
ba wase natena tatan, nde e si mendę pę to
22 bę. *Nde yetena mi minya mi si wutisabę te,
kę to eyobo e si mendę joŋgisabę; nde mi mi-
nya mi mendę wutisabę onyola ba ba posobe.
23 *Nde yetena moto a kwalan te binyo na,
ombwa, Kristo e o uan to e o uane, lo si dubę
24 mo. *Ebanja Kristo ya lobaŋgo i mendę busa
na batoperi ba lobaŋgo, ba mende bola beye-
mban bendene na bebolo ba betanysedi o di-
mbele pę na baposobe ŋgea, yetena e ma-wele
25 bolane nika. *Ombwa, na sele biise binyo
26 nika. *Ba kwalan te binyo na: Ombwa, e o
eyaŋ, lo s'ala oten; ombwa, e o tuŋ, lo si dubę.
27 *Ebanja kana motemote e ma-busano o jeru,

Digitized by Google

nde ny'ęnęnę natęn'o mbęŋgę, nikamęnę nde
bepǫyedi ba Muna-moto be męndęnǫ bę. *Eba- 28
nja wuma mbimba muenǫ, oten nde mbela i
ma-kǫtǫmęnǫ.

Nde dibokimęnę ombusa takisę la mi minya 29
wei i męndę timba muititi, mǫdi pę mu si
męndę bola mu ęnęn mao, ŋgeŋgeti pę i męndę
wa o mǫny, i kǫ wase, ŋginy'a mǫny pę i
męndę soa. *Nde deŋgę eyemban a Muna-moto 30
e męndę jęnęnę o mǫny, deŋgę pę matumba
ma wase męsę ma męndę jeya mbembe, ma
męndę jęnę Muna-moto a ma-wa o mawindi
ma mǫny na ŋginya nindęnę n'edube. *Nde 31
a męndę loma angel ao na mumban ma mu-
seba mundęnę, nde ba męndę kǫtęlę bona bao
ba pǫsǫbę o matoŋgo ma wase manęi, botea
o su la mǫny diwǫ natęna dinę. *Binyǫ 32
okwa nde munia na bwele ba boŋgoŋgi. Ye-
tęna mikanjo mao mi ni-pumea tę na ya be-
yadi, na binyǫ lo bia ná loę le bębę. *Nika- 33
męnę pę na binyǫ, yetęna l'ęn man męsę lo
bia ná e bębę, bębę na mǫmbę. *Nambalę, 34
nā-laŋgwea binyǫ: Nin nyǫŋǫn e si ma-tomba
natęna man męsę ma bolanę. *Mǫny na 35
wase ba męndę tomba; nde beyala bam
be si męndę tomba. *Nde tǫ-moto a si ma- 36
bia onyola bo bunya na ni ponda tǫ angel a
mǫny pę, kę Tetę mǫmęnę. *Nde kana 37
minya ma Noa nika nde bepǫyedi ba Muna-
moto pę be męndęnǫ bę. *Ebanja kana ba 38
tanǫ o minya mi ta oboso ba mpupe ma di-
bumbe, ba ta ba da, ba nyǫ, ba bā, ba bolabę

Digitized by Google

o diba, natęna bo bunya Noa 'iŋgedinǫ o eli-
39 mbi, *nde ba si soŋtanę to-lambo natē mpupe
ma dibumbe mu pǫ mu bǫlę babǫ bęsę, nika
pę nde bepǫyedi ba Muna-moto be męndęnǫ
40 bę. *O ni ponda baba ba męndę bę o mōnda,
41 mowǫ́ a ma-noŋgǫbę nunę 'esabęlę. *Baba ba
męndę sia mbasi o dale diwǫ, mowǫ́ a ma-
noŋgǫbę nunę 'esabęlę.
42 Binyǫ tata sǫ, ebanja lo si bī njika
43 ponda Saŋgo anyu a męndęnǫ pǫ. *Nde
lo bia din, saŋgo a mboa a bī tę njika beta-
tedi ba bulu muibedi a ma-pǫnǫ, kę a wusa
ja penya, a si wusa jesęlę ndabo ao e buabę.
44 *Onyola nika binyǫ pę l'aŋgamęnę, ebanja
Muna-moto a męndę pǫ o ponda lo si m'ǫŋgę-
45 lęnǫ. *Nja sǫ e muut'a jemea na dibię
nyena saŋgo a tęsęnǫ omǫny a bona bao ba
ndabo, o bola babǫ da o ponda ni aŋgamęn
46 e? *Bonam na nu muutu nyena, saŋgo a pǫi
47 tę, a bomanę mǫ a ma-bola nika. *Nambalę,
nā-laŋgwea binyǫ, a męndę tęsę mǫ omǫny a
48 bema bao bęsę. *Nde yetęna muut'a bobe
a kwali o mulema mao na: Saŋgo am a m'in-
49 dea pǫ; *na mǫ a kumwa dipa banę bautu,
50 a kumwa pę da na nyǫ na bato ba sǫki; *nde
saŋgo a nu muutu a męndę pǫ o bunya boena
51 a si tatinǫ mǫ, na o ponda a si bīnǫ, *nde a
męndę kę mǫ besuŋgu, a bola mǫ doŋgo na
bamawǫndǫn; oten nde mbembe na da la ma-
soŋga ba męndęnǫ bę.
25 Nde o ni ponda janea la mǫny di męndę
nde bę biana dom la ŋgǫnderi, yena i ta i

Digitized by Google

nǫńgǫ betrukań babu i ala dońgamęnę mubaedi. *Nde itanu i ta jańgwa, itanu pę elemā. 2
*Y'elemā i ta i nǫńgǫ betrukań babu, nde i 3
si ta i nǫńgǫ mula. *Nde ya jańgwa i ta i 4
nǫńgǫ mula o bewa na betrukań babu pę.
*Mubaedi 'indedinǫ, na babǫ bęsę ba kumwa 5
tia iyǫ, ba kǫ iyǫ. *Nde oteten a bulu doi 6
di ta di wa na: Ombwa mubaedi, binyǫ ala
dońgamęnę mǫ! *Na yi ńgǫnderi yęsę i tęmę, 7
i pǫńgǫ betrukań babu. *Nde y'elemā i kwa- 8
lanę ya jańgwa na: Bola bisǫ dońgo la mula
manyu, ebanja betrukań basu be ni-dima.
*Nde ya jańgwa i alabę, i kwala na: Setǫ nika, 9
ma si ya bę ma si koke bisǫ na binyǫ; binyǫ
ala nde na bandisedi l'andeye binyǫ mǫmęnę.
*Nde b'alonǫ o janda, na mubaedi a pǫ, nde 10
yi i ta i ańgamęnę i ala na mǫ o diba, na
jǫmbę di kwesabę. *Ombusa nika na yinę 11
ńgǫnderi pę i pǫ, i kwala na: A Sańgo, a
Sańgo, dubwea bisǫ! *Na mǫ a timbisęlę na: 12
Nambalę, nā-lańgwea binyǫ, na si bī binyǫ.
*Binyǫ tata sǫ, ebanja lo si bī bunya tǫ ponda. 13

(14—30: Luk. 19, 12—27.)

Je nde biana moto mowǫ́ nu ta ny'ala o 14
lǫndǫ, na mǫ a belę bautu bao, a bakę babǫ
bema bao; *a bola mowǫ́ talent itanu, nunę 15
iba, nunę pę pǫ, moto tę kaponda ńginy'ao,
na dibokimęnę 'ala o lǫndǫ lao. *Na nu nu 16
kusi talent itanu 'ala 'ońgwanę mǫ, na mǫ a
kusa pę musęń talent ipępę itanu. *Nikamęnę 17
pę nu nu kusi iba, a kusi pę musęń talent
ipępę iba. *Nde nu nu kusi pǫ, 'alo nde, a 18

Digitized by Google

pula minyaŋgadu, a wuta moni ma saŋgo.
19 *Nde etum a ponda ombusa nika, na saŋgo
a ba bautu a po, a noŋgo bolaŋgi na babo.
20 *Na nu nu kusi talent itanu a po, a wana pe
talent ipepe itanu, a kwala na: A Saŋgo o ta
o bake mba talent itanu, ombwa, na kusan mo
21 museŋ talent ipepe itanu. *Na saŋgo a kwa-
lane mo na: Nik' e doli, a muut'a bwam
na jemea, o ta jemea onyola ŋgus'a
mambo, na ma-tese oa omony a mambo
ma gita; iŋgea o munyeŋge ma Soŋgo!
22 *Na nune pe nu kusi talent iba a po, a kwala
na: A Saŋgo, o bake mba talent iba, ombwa,
23 na kusan mo museŋ talent ipepe iba. *Na
saŋgo a kwalane mo na: Nik' e doli, a muut'a
bwam na jemea, o ta jemea onyola ŋgus'a
mambo, na ma-tese oa omony a mambo ma
24 gita; iŋgea o munyeŋge ma Soŋgo! *Nde
nune pe nu kusi talent pó a pò, a kwala na:
A Saŋgo, na bī ná oe nde mot'a bwambi; o
m'umbwa o wuma o si saino, o ma-kotele o wu-
25 ma o si miaseleno; *nika nde na bono boŋgo n'
alono, na mba na wuta talent aŋgo o minyaŋ-
26 gadu; ombwa, yom'aŋgo mene yen! *Nde
saŋgo 'alabe mo na: A muut'a bobe na bwala,
o ta o bia ná na m'umbwa o wuma na si saino,
27 na ma-kotele pe o wuma na si miaseleno? *O
ta so o aŋgamene bola moni mam na boŋ-
gwedi, nde na poi te na wusa kusa yam na
28 museŋ. *Binyo noŋgone so mo ni talent, lo
29 bole mo nu nu ben dom la talent. *Ebanja
to-nja nu ben e mende bolabe mo, nde a ma-

Digitized by Google

bẹnẹ njoasoa; nde tọ-nja nu si bẹn e mẹndẹ
nọŋgọbẹ na mọ yemẹnẹ a bẹnnọ. *Nde binyọ 30
pimba nu muut'a mbọlọn o muititi o uonẹ;
oten nde mbembe na da la masoŋga ba mẹn-
dẹnọ bẹ.

Nde o ni ponda Muna-moto a mẹndẹnọ pọ 31
n'edub'ao na angel yẹsẹ na mọ, a mẹndẹ ja
omọny a bejedi bao b'edube; *nde matumba 32
mẹsẹ ma mẹndẹ kọtọmẹ oboso bao, nde a
mẹndẹ jaba babọ ka mutateri a m'abanọ mi-
doŋgi na tut'a mbodi, *a mẹndẹ tẹsẹ midoŋgi o 33
dia lao la mom, tut'a mbodi pẹ o dia la dimọsẹ.
*Nde Kiŋẹ e mẹndẹ kwalanẹ badia la mom 34
na: Ya, a banamsabẹ na Tetẹ, saŋgwa janea
di poŋgọbẹlẹ binyọ natẹna beboteri ba wase.
*Ebanja na ta njai, nde binyọ lo boli mba 35
da; na ta nyọŋgi, nde binyọ lo nyọsẹ mba;
na ta muẹn, nde binyọ lo jesẹ mba; *mùsámbà, 36
nde binyọ lo bọtisẹ mba; na ta na boa, nde
binyọ lo pẹpẹlẹ mba; na ta o beboa, nde binyọ
lo pọi na mba. *Nde batẹm-na-sīm ba mẹndẹ 37
jalabẹ mọ na: A Saŋgo, njika ponda di ẹnnọ
oa njai, nde di bola oa da e? tọ nyọŋgi, nde
di nyọsẹ oa e? *Njika ponda di ẹnnọ oa 38
muẹn, nde di jesẹ oa e? tọ mùsámbà, nde di
bọtisẹ oa e? *Njika ponda di ẹnnọ oa na 39
diboa tọ o beboa, nde di pọ na oa e? *Nde 40
Kiŋẹ e mẹndẹ jalabẹ, e kwalanẹ babọ na: Na-
mbalẹ nā-laŋgwea binyọ, o ua tẹ na lo
boledinọ mowó nya ban bona-tetẹ ba-
sadi lo boledi nde mba mọ. *Nde a mẹndẹ 41
pẹ kwalanẹ badia la dimọsẹ na: Binyọ asu-

Digitized by Google

mwẹ na mba, a binyọ baloabẹ, ala o wea-
bwindea, yena i pọṅgọbẹlẹ Satan na angel ao.
42 *Ebanja na ta njai, nde lo si boli mba da; na
43 ta nyọṅgi, nde lo si nyọsẹ mba; *na ta muẹn,
nde lo si jesẹ mba; mùsámbà, nde lo si bọtisẹ
mba; na ta na boa, na ta pẹ o beboa, nde lo
44 si pẹpẹlẹ mba. *Nde babọ pẹ ba mẹndẹ jalabẹ
mọ na: A Saṅgo, njika ponda di ẹnnọ oa na
njai tọ nyọṅgi tọ muẹn tọ mùsámbà tọ diboa
45 tọ o beboa, nde di si boleye oa e? *Nde mọ
pẹ a mẹndẹ jalabẹ babọ na: Nambalẹ, nā-laṅ-
gwea binyọ, o ua tẹ na lo si boledinọ mowó
46 nya ban basadi, lo si boledi pẹ nde mba. *Nde
ban ba mẹndẹ wala o kọkisẹ la bwindea, nde
batẹm-na-sīm pẹ o loṅgẹ la bwindea.

(26, 2—5: Marko 14, 1. 2. Luk. 22, 1. 2.)

26 Nde e ta na, niponda Yesu a bọlẹnọ kwala
ben beyala bẹsẹ, na mọ a kwalanẹ bokweli
2 bao na: *Binyọ lo bī ná ombusa minya miba
e mẹndẹ nde bẹ Pasah, nde Muna-moto a
3 mẹndẹ bakabẹ o bomabẹlẹ o mbasa. *O-
mbusa nika prisi indẹnẹ na baturu b'ekombo
ba ta ba kọtọmẹ o eboko a prisi nindẹnẹ ni
4 belabẹ Kaifa, *ba ta ba weka muano o putea
5 Yesu na musomba o bwa mọ. *Nde ba ta
ba kwala na: Setọ o bunya-ba-bosaṅgi, mpuṅ-
gu mu si ya bẹ oteten a dimuti.

(6—13: Marko 14, 3—9. Yoh. 12, 1—8. Luk. 7, 36—50.)

6 Nde niponda Yesu a tanọ o Betania o
7 ndabo a Simon, mot'a mulọṅgó, *muto mowó
a ta a pọ na mọ, nu ta ny'alea epos'a jọki

Digitized by Google

lena di ambi maloŋgo, na mọ a koma mọ o
mulopo mao, niponda a tanọ a ja o tebedi.
*Nde bokweli b'ẹnnọ nika, ba ta ba liŋga, 8
ba kwala na: Onyolanje din di nyamnọ e?
*Ebanja ba ta b'aŋgamẹnẹ jandisẹ mọ onyola 9
mususedi mundẹnẹ, nde mu bolabẹ batuedi.
*Nde Yesu a sọinọ nika, na mọ a kwalanẹ 10
babọ na: Nje lo ma-bwesẹnọ nu muto ndutu
e? A boledi nde mba ebol'a bwam. *Ebanja 11
lo bẹn batuedi na binyọ ponda yẹsẹ, nde lo
si bẹn mba ponda yẹsẹ. *Ebanja din koma 12
la jọki o nyol'am, a boŋsan nde mba onyola
pulamẹ lam. *Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, 13
wuma na wuma min miaŋgo-ma-bwam mi mẹn-
dẹnọ laŋgwabẹ o wase nyẹsẹ, e mẹndẹ pẹ
laŋgwabẹ nje nun a bolinọ o jọŋgẹlẹ lao.

(14—16: Marko 14, 10. 11. Luk. 22, 3—6.)

Nde na mowó nya dom na baba, nu bela- 14
bẹ na Yuda Iskariot, 'ala na prisi indẹnẹ,
*a kwala na: Nje lo ma-bolanọ mba, nde na 15
bakẹ binyọ mọ e? Na babọ ba m'ẹnẹyẹ mọ
mualalo ma bepasi ba silba. *Natẹna ni po- 16
nda nde a kumonọ sọmọ ponda a ma-bakẹnọ
mọ.

(17—19: Marko 14, 12—16. Luk. 22, 7—13.)

Nde o bunya ba boso ba bewolo be si puŋ- 17
gwan esasaŋge na bokweli ba pọ na Yesu,
ba kwala na: O uẹni o ma-pulanọ ná di boŋ-
sanẹ oa da la Pasah e? *Na mọ a kwala na: 18
Binyọ ala o mundi, o mboa nu moto, lo kwa-
lanẹ mọ na: Muleedi a kwali na, pond'am nye
bẹbẹ, o mbo'aŋgọ nde na ma-danọ Pasah na

Digitized by Google

19 bokweli bam. *Na bokweli ba bola kana
Yesu 'anedinọ babọ, ba boṅsanẹ Pasah.

(20—30: Marko 14, 17—26. Luk. 22, 14—23. Yoh. 13, 21—26.)

20 Nde ebiamu e poinọ, na mọ a ja o tebedi
21 na dom na baba. *Nde na ba tanọ onyola da,
na mọ a kwala na: Nambalẹ nā-laṅgwea binyọ,
22 mowó nyanyu a mẹndẹ jandisẹ mba. *Na
babọ ba londa na ndutu bwambi, ba kumwa
kwalanẹ mọ, moto-moto na: A Saṅgo, mba e?
23 *Na mọ 'alabẹ na: Nu nu ma-dubisẹ dia na
mba o mọnjọ, mọ nde a mẹndẹ jandisẹ mba.
24 *Muna-moto a m'ala nde kana e tilabẹnọ onyol'
ao; nde eboma na nu moto nyena onyol'ao
nde Muna-moto a m'andisabẹnọ. E wusabẹ
25 bwam na nu moto, kẹ a si yabẹ. *Na Yuda,
nu nu m'andisẹ mọ, 'alabẹ na: A rabi, mba
e? Na mọ a kwala na: Kana o kwalinọ.

26 Nde niponda ba tanọ onyola da, na
Yesu a nọṅgọ ewolo, a namsẹ, a bua
mọ, a bola mọ bokweli, a kwala na:
Nọṅgọ, lo de, yen ye nde nyol'am.
27 *Na mọ a nọṅgọ pẹ dibonde, a bola
masoma, a bola mọ babọ, a kwala na:
28 Binyọ bẹsẹ nyọ mọ; *ebanja man me
nde maya mam ma male ma penya, ma
komabẹ onyola gita, onyola lakisẹ la
29 miobe. *Nde nā-laṅgwea binyọ: Na si
mẹndẹ pẹ nyọ ben benyọn ba lonyẹṅgẹny tom,
natẹna o bo bunya na mẹndẹnọ pẹ nyọ mọ
na binyọ penya o janea la Tetẹ.

(31—35: Marko 14, 27—31. Luk. 22, 31—34.)

30 Nde niponda ba bọlẹnọ lọṅgọ mueṅge ma

Digitized by Google

sesa, na babo ba busa, b'ala o mudoŋgo ma
njabi. *Na Yesu a kwalane babo na: Binyo 31
bese lo mende sonjo bon bulu onyol'am;
ebanja e tilabe na: „Na mende dipa mutateri,
nde midoŋgi ma dibemba mi mende pambilane."
*Nde ombusa pumbwabele lam na mende wala 32
oboso na binyo o Galilea. *Na Petro 'alabe 33
mo na: Yetena bese ba mende sonjo onyol'
aŋgo, ke mba na si mende sonjo tom. *Na 34
Yesu a kwalane mo na: Nambale, nā-laŋgwea
oa, o bon bulu, obiana mom ma wuba mu
ma-loŋgo, o mende tobo mba ŋged'ilalo. *Na 35
Petro a kwalane mo na: To na mende nde
wo na oa, na si mende tobo oa tom. Nika pe
nde bokweli bese ba kwalino.

(36—46: Marko 14, 32—42. Luk. 22, 40—46.)

Ombusa nika na Yesu a po na babo o 36
mōnda mu belabe na Getsemane, na mo a
kwalane bokweli na: Binyo ja o uan, na m'ala
kane o uone. *Na mo a noŋgo Petro na 37
bana ba Sebedeo baba, a kumwa bwa ndutu
na taka. *Na mo a kwalane babo na: Mudī 38
mam mu ma-bwa ndutu bwambi natena o
kwedi, binyo dia o uan, lo je epenye na mba.
*Na mo a sisea oboso son, a ko wase na boso 39
bao, a kane, a kwala na: Ate, yetena di ena
di wele be, esele din dibonde di tombe na
mba; nde seto kana mba na ma-pulano, nde
kana oa o ma-pulano. *Na mo a po na bo- 40
kweli, a bomane babo ba ma-ko iyo, na mo a
kwalane Petro na: Lo titi ná lo wele ja epenye
na mba to ŋgeŋ po e? *Binyo ja penya 41

Digitized by Google

lo kanę, lo si ya bę lo kǫ o makekisan;
42 mudī mu m'emea, nde eyobo ebǫbi. *Na
mǫ 'ala pętę ńgedi ni londę iba, a kanę, a
kwala na: Ate, yetęna din dibonde di titi
ná di węlę tomba mba, e bę tę ná na nyǫ mǫ,
43 esęlę jemea loŋgo di bolanę. *Nde a pǫino
a bomanę pętę babǫ ba ma-kǫ iyǫ, ebanja miso
44 mabu ma ta ma dila na iyǫ. *Na mǫ 'esęlę
babǫ 'ala pętę, a kanę ńgedi ni londę ilalo,
45 a kwala mulemlem ma beyala. *Nde a pǫino
pę na bokweli, a kwalanę babǫ na: Binyǫ
beŋga nde kǫ iyǫ, lo wumsę! Ombwa, ponda
e má-pǫ, nyena Muna-moto a ma-bakabę o maa
46 ma babobe! *Binyǫ tęmę, di ale; ombwa, nu
nu m'andisę mba e bębę!

(47—56: Marko 14, 43—50. Luk. 22, 47—53. Yoh. 18, 3—12.)

47 Nde kę a dia a ma-kwala, ombwa, Yuda,
mowǫ́ nya dom na baba a ta a pǫ na dimuti
dindęnę na pǫ na beboŋgo, ba wu na prisi
48 indęnę na baturu b'ekombo. *Nde nu nu ta
ny'andisę mǫ a ta a bola babǫ eyemban, a
kwala na: Nu na mendęnǫ sopa kę mǫ nu,
49 binyǫ putea mǫ. *Na dibokimęnę a pǫ na
Yesu, a kwala na: Masoma na oa, a rabi! na
50 mǫ a sopa mǫ. *Na Yesu a kwalanę mǫ na:
A dikǫm, nje o pǫino o uan? Na babǫ ba pǫ,
ba węlę Yesu maa o nyolo, ba putea mǫ.
51 *Nde, ombwa, mowǫ́ nya ba ba ta na Yesu,
a sambisę dia lao, a soŋgwa pǫ ao o dibambu,
a dipa muut'a prisi nindęnę, a kę mǫ toi.
52 *Na Yesu a kwalanę mǫ na: Timbisę pǫ
aŋgo o dibambu, ebanja bęsę ba ma-nǫŋgę pǫ

Digitized by Google

ba ma-nyama na pọ. *Tọ o m'oṅgẹlẹ ná na titi ná na sọsọmea Tetẹ, a lomea mba buka dom la legion la angel na iba e? *Nde nẹni betiledi bema-ĺondanọ, ná eaṅgamẹn bẹ nika e? *Nde o ni ponda mẹnẹ Yesu akwalanẹ dimuti na: Lo busi nde na pọ na bebọṅgo kana onyola mot' ebwan o putea mba: Na ta na ja na binyọ o tempel bunya tẹ o leẹ, nde lo si putedi mba. *Nde man mẹsẹ ma ma-bolanẹ nde ná betiledi ba batọperi-ba-mudī be londe. O ua nde bokweli bẹsẹ b'eseḷẹnọ mọ, banya mīla.

(57—75: Marko 14, 53—72. Luk. 22, 54—71. Yoh. 18, 13—27.)

Nde ba ba ta ba putea Yesu ba ta b'alanẹ mọ o mboa prisi nindẹnẹ Kaifa, o wuma babiedi-ba-kalat'a-Loba na baturu ba kọtọnẹnọ. *Nde Petro a ta a dia son etum ombusa, a bupẹ mọ natẹna o eboko a prisi nindẹnẹ, na mọ 'iṅgea, a ja wase na baboledi o jẹnẹ su. *Nde prisi indẹnẹ na baturu na muemba ma bakaisedi bandẹnẹ muẹsẹ ba ta ba pulisẹ mboṅ alobaṅgo onyola Yesu, ka nyena nde ba bwe mọ, *nde bas'ẹn, tọna gita la mboṅ a lobaṅgo i tanọ i busa. Nde o sukan mboṅ a lobaṅgo iba i ta i busa, *i kwala na: Nun a kwali na: Nena na bulẹlẹ tempel a Loba, nde na loṅga pẹ mọ o minya milalo. *Na prisi nindẹnẹ e tẹmẹ, e kwalanẹ mọ na: O si m'alabẹ tọlambo onyola di ban ba tẹmnọ mboṅ onyol' aṅgọ e? *Nde Yesu a ta a ja na pī. Na prisi nindẹnẹ ny'alabẹ mọ na: Na kan oa soṅgọ na Loba la loṅgẹ, ná o laṅgweye biso ṅga ẹoe nde Kristo, Mun'a Loba.

Digitized by Google

64 * Yesu a kwalanę mǫ na: Kana o kwalinǫ. Nde nā-laṅgwea binyǫ, botea tatan lo męndę
jęnę Muna-moto a jai o dia la mom la ṅginya,
65 a ma-wa o mawindi ma mǫny. * Na prisi nindęnę enyaua mbǫt'ao, ekwala na: A tǫpi
dibena; njika mboṅ pę dima-pulanǫ e? Ombwa,
66 lo seṅgi dibena lao tatan. * Lo m'ǫṅgęlę na nje? Na babǫ b'alabę, ba kwala na: 'Aṅ-
67 gamęn kwedi. * Nde na babǫ ba kumonǫ tǫ mǫ malǫdi o boso, ba dǫmǫ pę mǫ losilo,
68 bapępę pę ba dipa mǫ mabumbę, * ba kwala na: Laṅgwea bisǫ bediṅgę, a Kristo, nja a dipi oa e?

69 Nde Petro a ta a ja o eboko, na ṅgǫnderi pǫ́ e pò na mǫ, ekwala na: Oa pę o ta na
70 Yesu nya Galilea. * Na mǫ a tǫbǫ oboso ba babǫ bęsę, a kwala na: Na si bī nje o ma-
71 kwalanǫ. * Nde a businǫ o jǫmbę, na nipępę ny'ęnę mǫ, ekwalanę ba ba ta oten na: Nun
72 pę a ta na Yesu nya Nasaret. * Na mǫ a tǫbǫ pętę na sǫṅgǫ na: Na si bī nu moto.
73 * Nde ombusa son a ponda na ba ba ta ba tęmę bębę, bapǫ, ba kwalanę Petro na: Na-
mbalę oa pę oe mowǫ́ nyabu, ebanja bwambo
74 bǫṅgǫ bo ma-sǫisę oa. * Na mǫ a kumwa loa mǫmęnę, a kana sǫṅgǫ, a kwala na: Na si bī
nu moto. Na dibokimęnę mom ma wuba mu
75 lǫṅgǫ. * Nde Petro a timbinǫ jǫṅgęlę eyala Yesu a tanǫ a kwala na: Obiana mom ma
wuba mu ma-lǫṅgǫ, o męndę tǫbǫ mba ṅged' ilalo. Na mǫ a busa, 'eya mbembe bwambi.

Digitized by Google

(27, 1. 2: Marko 15, 1. Luk. 22, 66. Yoh. 18, 28—32.)

Nde idiba i ɒoinɒ prisi indɛnɛ na baturu b'ekombo bɛsɛ ba weka muano onyola Yesu ka nyena nde ba bwe mɒ. *Na babɒ ba kaka mɒ b'alanɛ mɒ, ba bakɛ mɒ na gɒbina Pontio Pilato. 27 2

Nde Yuda nu ny'andisɛ mɒ 'ɛnnɒ ná a kwesabɛ muka, na mɒ 'ombwɛ, a timbisɛ mu mualalo ma bepasi ba silba na prisi indɛnɛ na baturu, *a kwala na: Na boli bobe ná n' andisɛnɒ maya ma si bɛn njɒm. Na babɒ ba kwala na: Nje di bɛnnɒ o bolanɛ nika e? Ombwa nika na oamɛnɛ! *Na mɒ a pimba yi silba o tempel, 'asumwɛ 'ala, a wɛlɛ mɒmɛnɛ diwoŋgo. *Na prisi indɛnɛ i nɒŋgɒ yi silba, i kwala na: E s'aŋgamɛn ná di wɛlɛ mɒ o elimb'a-njaŋgi, ebanja mue nde mɒni ma maya. *Nde ba weki muano b'andanɛ mɒ mɔnda ma mumbwɛ-lɒŋgɒ o pulɛ bɛn. *Onyola nika mu mɔnda mu ma-belabɛ na, mɔnda ma maya natɛna oɛŋgɛ. *Nika nde e londi di di kwalabɛ na mutɒper'a-mudī Yeremia na: „Na babɒ ba nɒŋgɒ mu mualalo ma bepasi ba silba, mususedi ma nu nu susabɛ, nu ta nu susabɛ na Bona-Israel, *nde ba bola mɒ onyola mɔnda ma mumbwɛ-lɒŋgɒ, kana Saŋgo 'anedinɒ mba." 3 4 5 6 7 8 9 10

(11—14: Marko 15, 2—5. Luk. 23, 2. 3. Yoh. 18, 29—38.)

Nde Yesu a ta a tɛmɛ oboso ba gɒbina; na gɒbina 'uɛlɛ mɒ na: Oe nde kiŋ'a Bona-Yuda e? Na Yesu 'alabɛ mɒ na: Kana o kwalinɒ. *Nde prisi indɛnɛ na baturu ba 11 12

Digitized by Google

bakẹnọ mọ njọm o nyolo, a s'alabẹ tọ-lambo.
13 *Na Pilato a kwalanẹ mọ na: O si ma-seŋga
14 nje ba tẹmnọ mboŋ onyol'aŋgọ e? *Nde a
s'alabẹ mọ tọ eyala ewọ, ka nyena gọbina a
nyaka bwambi.

(15—26: Marko 15, 6—15. Luk. 23, 13—25. Yoh. 18, 39—19, 1.)

15 Nde o bunya-ba-bosaŋgi gọbina a ta a kọ-
lọŋgọnẹ jọsea dimuti tọ-njika mot'a-beboa
16 mowọ́ nyena ba tọndinọ. *Nde o ni ponda
mẹnẹ ba ta ba bẹnẹ mot'a beboa mowọ́, nu
bian onyola bobe bao, dina lao na: Baraba.
17 *Nde ba kọtọmnọ, na Pilato a kwalanẹ babọ
na: Lo tọndi ná n'ọseye binyọ nja, Baraba
18 ŋga Yesu, nu nu belabẹ Kristo e? *Ebanja
a ta a bia ná ba bakẹ nde mọ onyola ekọn.
19 *Nde niponda a jainọ o bejedi ba muka, munj'
ao a ta a lomea mọ muẹndi, a kwala na: O si
bẹnẹ lambo o bolanẹ nu moto nu tẹm na sīm,
ebanja na taki onyol'ao gita bon bulu o ndọti.
20 *Nde prisi indẹnẹ na baturu ba ta b'embẹ
dimuti ná ba sọsọmeyẹ onyola Baraba, nde ba
21 bwe Yesu. *Na gọbina 'alabẹ, a kwalanẹ
babọ na: Njika mowọ́ nya ban babanẹ lo tọn-
dinọ ná n'ọseye binyọ e? Na babọ ba kwala
22 na: Baraba. *Na Pilato a kwalanẹ babọ na:
Na boleye sọ Yesu, nu belabẹ Kristo, nẹ e?
Na babọ bẹsẹ ba kwala na: A bomabẹlẹ o
23 mbasa. *Na gọbina a kwala na: Njika bobe
a bolinọ e? Na babọ ba beŋga tẹ misea na:
24 A bomabẹlẹ o mbasa. *Nde Pilato 'ẹnnọ, ná
a si ma-wẹlẹ pẹ jeka tọ-lambo, etọisẹ e ma-
beŋga nde kola, na mọ a nọŋgọ madiba 'oa

Digitized by Google

maa oboso ba dimuti, a kwala na: Mba na si
bẹn njọm o maya ma nun moto nu tẹm na
sīm; binyọ mọmẹnẹ ombwa nika! *Na di- 25
muti lẹsẹ di alabẹ, di kwala na: Maya mao
ma bẹ omọny asu na omọny a bana basu!
*Na mọ 'ọsea babọ Baraba, a bola pẹ ná ba 26
dipe Yesu lonyanyo, a bakẹ mọ o bomabẹlẹ
o mbasa.

(27—31: Marko 15, 16—20. Yoh. 19, 2—16.)

Na bato-ba-bila ba gọbina ba nọńgọ Yesu 27
b'alanẹ mọ o ndabo a muka, na babọ ba
kọtẹlẹ dimuti la bato-ba-bila lẹsẹ na mọ,
*ba sońgwanẹ mọ mbọt'ao, ba bọtisẹ mọ loki 28
di molẹ, *ba lońga ekot'a ńgẹńgẹlẹ, ba bọtisẹ 29
mọ o mulopo, ba bola pẹ mọ esosońgo o dia
lao la mom, ba numa mabọńgọ wase oboso
bao, ba yọyẹ mọ, ba kwala na: Masoma na
oa, a kiń'a Bona-Yuda. *Na babọ ba tọ mọ 30
malọdi, ba nọńgọ y'esosońgo, ba dipa mọ o mu-
lopo. *Nde ba bọlẹnọ yọyẹ mọ, ba sońgwanẹ 31
mọ di loki, ba bọtisẹ mọ mbọt'ao, b'alanẹ mọ
o bomẹlẹ mọ o mbasa.

(32—56: Marko 15, 21—41. Luk. 23, 26. 38. 49. Yoh. 19, 17—30.)

Nde ba businọ, ba dońgamẹnẹ mot'a Ky- 32
rēne, dina lao na Simon, na babọ ba nyaki-
sanẹ mọ o bambẹ mbas'ao. *Nde niponda 33
ba pọinọ o wuma i belabẹ Golgota, nika nye
nde na, wum'a bekekeleke ba mulopo, *na 34
babọ ba bola mọ benyọn be ma-banyẹ be puń-
gwabẹ na madiba ma mbońgi; nde a kekinọ
mọ, na mọ a bańga nyọ mọ. *Nde ba bọlẹnọ 35
bomẹlẹ mọ o mbasa, na babọ b'abanẹ mbọt'

Digitized by Google

ao nà nyọsẹ la male, ná eyal'a mutọper'a-
mudī elonde, a kwalinọ na: „B'aban mbọt'am
na babọ mọmẹnẹ, nde ba nyọsẹ male onyola
36 loki lam.“ *Na babọ ba ja wase o tata mọ.
37 *Nde ba wẹlẹ betiledi ba njọm ao omọny a
mulopo mao na: Yesu nun, kiń'a Bona-Yuda.
38 *Ba ta pẹ ba bomẹlẹ bato b'ebwan baba o
mbasa na mọ, mowó o dia lao la mom, nunẹ
39 pẹ la dimọsẹ. *Nde ba ba ta ba tomba, ba
40 yọyẹ mọ, ba sousẹ milopo mabu, *ba kwala
na: Oa nu ma-bulẹlẹ tempel, nde o loṅga pẹ
mọ o minya milalo, suṅga oamẹnẹ. Oe tẹ
41 Mun'a Loba siba o mbasa. *Nikamẹnẹ pẹ nde
prisi indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba na ba-
42 turu ba yọdinọ mọ, ba kwala na: *A ta a
suṅga bapẹpẹ, nde a si ma-wẹlẹ suṅga mọmẹnẹ;
e tẹ kiń'a Israel, a sibe sọ o mbasa tatan, nde
43 di ma-dubẹ mọ; *a ta apitẹ na Loba, a suṅge
sọ mọ tatan, yetẹna a tọndi mọ; ebanja a
44 kwalì na, ne nde Mun'a Loba. *Nikamẹnẹ
pẹ nde ba bato b'ebwan, bena ba bomabẹlẹ
45 o mbasa na mọ, ba yọdinọ mọ. *Nde
muititi mu ta o ekombo yẹsẹ, botea ṅgẹń mu-
46 toba natẹna ṅgẹń dibua. *Nde o ṅgẹń dibua,
Yesu a tẹ musea na doi la mọnymọny na:
Eli, Eli, lama sabaktani? nika nye
nde na: A Loba lam, a Loba lam,
47 onyolanje o baṅgisannọ mba e? *Nde
doṅgo bena ba ta ba tẹmẹ oten ba seṅginọ
48 nika, ba kwala na: A ma-belẹ nde Elia. *Na
dibokimẹnẹ mowó nyabu 'ala, a nọṅgọ swam,
a londisẹ mọ na benyọn be ma-banyẹ, a wẹlẹ mọ

Digitized by Google

omọny a esosoṅgo, a nyọsẹ mọ. *Nde banẹ 49
pẹ ba kwala na: Eselẹ tẹ, di ombwe ṅga Elia
a ma-ya o suṅga mọ. *Na Yesu a tẹ pẹtẹ 50
musea na doi la mọnymọny, na mọ a patea.

Nde ombwa, ekeṅan a tempel e ta e domea 51
moṅgo maba omọny natẹna o wase, minyaṅ-
gadu mi ta mi soa, madale ma ta ma domea,
*soṅgọ i ta i telamẹ, na gita la manyolo ma 52
basaṅgedi bena ba ta ba kọ iyọ, ma ta ma
pumbwa; *na babọ ba busa o soṅgọ, ombusa 53
pumbwa lao, b'ala o mundi musaṅgi, b'ẹnẹnẹ
na gita. *Nde muaned'a bila na bato bao 54
bena ba ta ba tata Yesu, b'ẹnnọ soa la mi-
nyaṅgadu na ma mambo ma bolan, ba bwa
boṅgọ bwambi, ba kwala na: Nambalẹ nun
a ta nde Mun'a Loba. *Nde gita la bito 55
ba ta oten, ba ta ba tẹmẹ etum o jombwa,
bena ba ta ba bupẹ Yesu o Galilea o bolea
mọ. *Maria Magdalena pẹ, na Maria nyaṅgo 56
a Yakobo na Yoses, na nyaṅgo a bana ba
Sebedeo ba ta oten.

(57—61: Marko 15, 42—47. Luk. 23, 50—55. Yoh. 19, 38—42.)

Nde ebiamu epọinọ, mbwaṅ ma moto mowọ́ 57
mu ta mu wa o Arimatia, dina lao na Yosef,
nu ta pẹ mokwel'a Yesu, *a ta 'ala na Pilato, 58
a sọsọmẹyẹ mọ onyola mbimba ma Yesu. Na
Pilato a bola doi ná mbimba mu bolabẹ mọ.
*Na Yosef a nọṅgọ mbimba, a wulẹlẹ mọ o mbọm 59
a bwam ni saṅgi, *a neṅgelẹ mọ o soṅgọ ao 60
nya penya, nyena a tanọ a poa o dale, a wuṅ-
gulanẹ dale dindẹnẹ o mùna ma soṅgọ, na
mọ 'ala. *Nde Maria Magdalena na Maria 61

Digitized by Google

nupẹpẹ ba ta oten, ba ta ba ja wase tẹṅgẹnẹ soṅgọ.

62 Nde o bonẹ bunya ba kiẹlẹ, boena bo ta bo bupẹ bunya ba mboṅsan, prisi indẹnẹ na
63 Farisai ba ta ba kọtọnẹ o mboa Pilato, *ba kwala na: A saṅgo, di timbi jọṅgẹlẹ ná nu mot'a mawọndọn, ponda a tanọ loṅgẹ, a ta a kwala na: Na mẹndẹ pumbwa ombusa minya
64 milalo. *Bola sọ doi ná soṅgọ e tatabẹ na-tẹna bunya bo londẹ milalo, ná e si ya bẹ bokweli bao ba pọ, b'iba mọ, nde ba kwalanẹ dimuti na: A pumbo o kwedi; na mawọndọn
65 ma sukan ma bẹ bobe buka ma boso. *Na Pilato a kwalanẹ babọ na: Noṅgọ batatedi, l'ale, lo bole ná e tatabẹ kana lo wẹlinọ.
66 *Na babọ b'ala, ba bola ná soṅgọ e tatabẹ, ba batẹ eyemban o dale, ba tẹsẹ pẹ batatedi.

(28, 1—10: Marko 16, 1—10. Luk. 24, 1—10. Yoh. 20, 1—18.)

28 Bunya-ba-wumsẹ bo tombinọ, o mbat'a idiba nya bunya ba boso ba woki, Maria Magdalena na Maria nupẹpẹ ba ta ba pọ o jombwa
2 soṅgọ. *Nde ombwa, soa la minyaṅgadu dindẹnẹ di ta; ebanja angel a Saṅgo e ta e wa o mọny, e pọ, e sumwa dale, na mọ e ja
3 omọny ao. *Beombwedi bao be ta ka mọtẹ-
4 mọtẹ, mbọt'ao pẹ e ta e saṅga ka pẹmbẹ. *Nde onyola bọṅgọ bao, batatedi ba ta ba soasoanẹ,
5 ba timba ka mbimba ma bato. *Nde angel e ta e alabẹ, e kwalanẹ ba bito na: Lo si bwa bọṅgọ, ebanja na bī ná lo ma-pulisẹ nde Yesu
6 nu ta nu bomabẹlẹ o mbasa. *A titi o uan,

Digitized by Google

ebanja a pumbo, kana a kwalinọ. Binyọ ya,
l'ombwe wuma Saṅgo a tanọ a naṅga. *Nde 7
binyọ lo wamsẹ wala, lo kwalanẹ bokweli bao,
ná a pumbo o kwedi, nde ombwa, 'alo binyọ
oboso o Galilea, oten nde lo mẹndẹnọ jẹnẹ
mọ. Ombwa, na kwalan binyọ nika. *Na 8
babọ ba wamsẹ jasumwẹ o sọṅgọ na bọṅgọ
na munyẹṅgẹ mundẹnẹ, b'ala o laṅgwea bok-
weli bao nika. *Nde b'alonọ o laṅgwea bok- 9
weli bao, ombwa, na Yesu a doṅgamẹnẹ babọ,
a kwala na: Masoma ma bẹ na binyọ. Na
babọ ba sisea mọ o nyolo, b'alea miende mao
b'owẹ mọ. *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: 10
Lo si bwa bọṅgọ; binyọ ala lo laṅgweye bona-
tetẹ, ná b'ale o Galilea, oten nde ba mẹndẹnọ
jẹnẹ mba.

Nde b'alonọ, ombwa, doṅgo la batatedi ba 11
ta ba pọ o mundi, ba laṅgwea prisi indẹnẹ
mambo mẹsẹ mena ma ta ma bolanẹ. *Na 12
babọ ba kọtọnẹ na baturu, ba weka muano, ba
bola ba bato-ba-bila gita la mọni, *ba kwala 13
na: Binyọ lo kwala na, bokweli bao nde ba pọi
o bulu, nde b'ibinọ mọ, kẹ di kwedi iyọ.
*Nde yetẹna nika e pọi tẹ o matoi ma gọbina, 14
kẹ biso di mẹndẹ lọkọ mọ, ná lo si kusa ndutu.
*Na babọ ba nọṅgọ mu mọni, ba bola kana 15
ba leabẹnọ; nde ben beyala be ta be pambilanẹ
oteten a Bona-Yuda natẹna oẹṅgẹ.

Nde dom la bokweli na mowọ́ ba ta b'ala 16
o Galilea, omọny a mu mudoṅgo Yesu a tanọ
a kwalanẹ babọ. *Nde b'ẹnnọ mọ, b'owẹ mọ, 17
nde doṅgo pẹ ba ta ba diṅga penda. *Na 18

Digitized by Google

Yesu a sisea bębę, a kwalanę babǫ na:
Ñginya nyęsę e má-bolabę mba o mǫny
19 na o wase. *Binyǫ ala sǫ, timbisę ma-
tumba męsę bokweli bam, o ka dubisę
babǫ o dina la Tetę, na la Muna, na la
20 Mudī Musaṅgi, *na leę babǫ o nęṅgę
mambo męsę n'anedinǫ binyǫ. Nde
ombwa, ne na binyǫ minya męsę natęna
su la wase!

MIAṄGO MA BWAM

KAPONDA **MARKO.**

(1, 2—8: Mat. 3, 1—12. Luk. 3, 1—18. Yoh. 1, 19—30.)

1 Beboteri ba miaṅgo-ma-bwam ma Yesu
2 Kristo, Mun' a Loba. *Kana e tilabęnǫ
o batǫperi-ba-mudī na: „Ombwa na ma-loma
angel am oboso bǫṅgǫ, ni męndę pǫṅgę ṅge'
3 aṅgǫ; *doi la mulaṅgwedi, di seṅgabę o eyaṅ
na: Pǫṅgǫ ṅge'a Saṅgo, tęsę maṅgea mao na
4 sīm." *Yohane, a ta a busa o eyaṅ, a dubisę,
a laṅgwa dubisę la jatęlę, onyola lakisę la
5 miobe. *Nde ekombo a Yudea yęsę na bato
ba Yerusalem bęsę ba ta b'ala na mǫ, ba ta
ba dubisabę na mǫ o mǫpi ma Yordan, kana
6 ba tanǫ ba pusęlę miobe mabu. *Nde Yohane
a ta nde a bǫtǫ nyǫ a kamel na ṅgod'a eyobo
a nyama o edue ao, a ta pę nde a da besęlę
7 na bǫmbǫ b'eyidi. *Nde a ta a laṅgwa, a kwala

Digitized by Google

na: Mowó a ma-wa mba ombusa, nu buki mba
ńginya, nyena na si dońgamẹn tọ o nuńgamẹ
wase o wunja mọ misińga ma betambi bao.
*Na dubisẹ nde binyọ na madiba, nde mọ a 8
mẹndẹ dubisẹ binyọ na Mudī Musańgi.

(9—11: Mat. 3, 13—17. Luk. 3, 21. 22. Yoh. 1, 31—34.)

Nde e ta na o mi minya, Yesu a ta a wa 9
o Nasaret nya Galilea, ná a dubisabẹ na Yo-
hane o Yordan. *Nde dibokimẹnẹ, niponda 10
a wunọ o madiba, 'ẹnẹ mọny e tindam, na Mudī
mu siba omọny ao ka mbeńga. *Nde doi di 11
ta di wa o mọny, di kwala na: Oa nde oe
Mun'am nya ndolo, na dọlisan na oa.

(12. 13: Mat. 4, 1—11. Luk. 4, 1—13.)

Na dibokimẹnẹ Mudī mu diẹlẹ mọ o eyań; 12
*nde a ta o eyań muanẹi ma minya, a ta a 13
kekisabẹ na Satan, nde a ta aja na nyam'a
eyidi, nde angel i ta i bolea mọ. *Nde niponda 14
Yohane a tanọ a má-putabẹlẹ, Yesu a ta a pọ
o Galilea, a lańgwa miańgo-ma-bwam ma Loba,
*a kwala na: Ponda e má-londa, janea 15
la Loba di á bẹbẹ; binyọ atẹlẹ, dubẹ
miańgo-ma-bwam.

(16—20: Mat. 4, 18—22. Luk. 5, 1—11.)

Nde niponda a tanọ a dańgwa sambanẹ la 16
munja ma Galilea, na mọ 'ẹnẹ Simon na muna-
sańgo Andrea, ba ta ba pimba epesẹ o munja;
ebanja ba ta nde bato ba musombo. *Na Yesu 17
a kwalanẹ babọ na: Binyọ bupẹ mba, na mẹndẹ
timbisẹ binyọ basombwẹ-bato. *Na diboki- 18
mẹnẹ b' esẹlẹ bepesẹ, ba bupẹ mọ. *Nde a 19
sisedinọ pẹ oboso son, na mọ 'ẹnẹ Yakobo

Digitized by Google

mun' a Sebedeo na muna-nyaŋgo Yohane,
babọ pẹ ba ta nde o bọlọ, ba baŋgwa bepesẹ.
20 Na mọ a belẹ babọ dibokimẹnẹ; *na babọ b'
esẹlẹ saŋgo abu Sebedeo o bọlọ na baboledi,
na babọ b'ala bupẹ mọ.

(21—28: Luk. 4, 31—37.)

21 Nde ba ta b'ala o Kapernaum, na dibo-
kimẹnẹ o bunya-ba-wumsẹ 'iŋgea o ndabo a
22 ndoŋgamẹn, a leẹ babọ; *nde ba ta ba tanya
onyola beleedi bao; ebanja a ta a leẹ babọ
ka mowọ́ nu bẹn ŋginya, setọ ka babiedi-ba-
23 kalat'a-Loba. *Nde dibokimẹnẹ moto mowọ́
a ta o ndabo a ndoŋgamẹn, nu ta nu bẹnẹ
24 mudī mu si saŋgi, na mọ a tẹ musea, *a kwala
na: Ọ, a Yesu nya Nasaret, nje di bẹnnọ o
bolanẹ oa? O pọi nde o nyamsẹ biso? Di
25 bī nja oenọ: Nyabosaŋgi nya Loba. *Na
Yesu a domea mọ, a kwala na: Kọ na pī, busa
26 na mọ! *Na mudī mu si saŋgi mu simasimanẹ
mọ, mu tẹ musea mọnymọny, mu busa na mọ.
27 *Nde bẹsẹ ba ta b'uba, ka nyena b'uẹlẹ
mowọ́ na nunẹ, ba kwala na: Din le nde nẹ?
Njika beleedi ba penya ben? A m'anea midī
mi si saŋgi na ŋginya, na mọ mi seŋganẹ mọ.
28 *Na mumban mao mu busa dibokimẹnẹ o
ekombo a Galilea yẹsẹ.

(29—34: Mat. 8, 14—17. Luk. 4, 38—41.)

29 Na dibokimẹnẹ ba busa o ndabo a ndoŋ-
gamẹn, ba pọ o ndabo a Simon, na Andrea
30 na Yakobo na Yohane pẹ. *Nde nyaŋgo a
Petro nya diba (nyaŋgo a munj'ao) a ta a
naŋga na ŋgọ, na babọ ba laŋgwea mọ di-

Digitized by Google

bokimęnę onyol'ao. *Na mǫ 'ala na mǫ, a 31
kwę mǫ dia, a tęsę mǫ, na ŋgǫ ny'esęlę mǫ,
na mǫ a bolea babǫ. *Nde ebiamu e 32
poinǫ, niponda wei i sibinǫ wase, na babǫ ba
wanea mǫ bęsę bena ba ta ba boa na bamidī-
ma-bobe; *nde mundi muęsę mu ta mu kǫtǫmę 33
o jombę. *Na mǫ a bǫlisę gita bena ba ta ba 34
boa nyai a maboa, a busisę pę gita la midī
ma bobe, nde a s'esęlę midī ma bobe mi tǫpǫ,
ebanja mi ta mi bia mǫ.

(35—39: Luk. 4, 42—44.)

Nde o idiba, kę bunya bo si bedi, a ta a 35
tęmę, a busa,'ala o wum'a eyaŋ, a kanę oten.
*Nde Simon na ba bena ba ta na mǫ, ba ta 36
b'ala bupę mǫ, *na babǫ ba sǫ mǫ, ba kwalanę 37
mǫ na: Bęsę ba ma-pulisę oa. *Na mǫ a 38
kwalanę babǫ na: Esęlę bisǫ di ale pę o mindi
mipępę, ná na laŋgwe pę oten, ebanja onyola
nika nde na poinǫ. *Nde a ta a laŋgwa o 39
mandabo mabu ma ndoŋgamęn, o Galilea
nyęsę, a busisę pę midī ma bobe.

(40—45: Mat. 8, 2—4. Luk. 5, 12—16.)

Nde mot'a mulǫŋgǫ a ta a pǫ na mǫ, a 40
numa maboŋgo oboso bao, a sǫsǫmea mǫ, a
kwalanę mǫ na: O emedi tę, oena o węlę
saŋgisę mba. *Na Yesu a bwa ndedi, a sam- 41
bisę dia lao, a tapa mǫ, a kwalanę mǫ na:
N'emedi, saŋga! *Nde dibokimęnę mulǫŋgǫ 42
mu asumwę na mǫ, na mǫ a saŋga. *Na mǫ 43
a domea mǫ, a busisę mǫ, *a kwalanę mǫ na: 44
O bia pǫn, o si laŋgwea tǫ-moto tǫ-lambo, nde
ala nde o leęlę oamęnę na prisi, o bole jabea

Digitized by Google

onyola saŋgisabe loŋgo, nje Mose a teseno,
45 o be mboŋ na babo. *Na mo a busa, a kumwa
laŋgwa gita, a pambilane di lambo, ka nyena
a si ta a wele pe wala o mundi o mpoma, nde
a ta nde a ja ombusa (mundi), o wum'a eyaŋ,
nde ba ta ba wa o wuma yese, ba po na mo.

(2, 1—12: Mat. 9, 1—8. Luk. 5, 17—26.)

2 Nde ombusa ŋgus'a minya a ta 'iŋgea
pete o Kapernaum, nde e ta e biane ná e o
2 mboa. *Na dibokimene gita di kotome, ka
nyena to o jombe wuma i si ta pe, na mo a
3 laŋgwea babo eyala. *Nde bato ba ta ba po
na mo, ba wana mot' a njembele nu ta nu
4 bambabe na banei. *Nde kana ba si tano ba
wele po na mo onyola dimuti, na babo ba tele
munyua wuma a tano, nde ba teleno, na babo
ba sibise noŋgo, lena mot'a njembele a tano a
5 naŋga. *Nde Yesu 'enno jemea labu, na mo a
kwalane nu mot'a njembele na: A muna, miobe
6 moŋgo mi lakisabe! *Nde doŋgo la babiedi-ba-
kalat'a-Loba ba ta ba ja oten, ba ta ba dutea o
7 milema mabu na: *Nje nun a ma-topono nika
e? a ma-topo nde dibena. Nja ena a lakise mio-
8 be, e si be Loba momene e? *Nde dibokimene
Yesu a ta a so o mudī mao, ná ba ma-dutea
nika na babo momene, na mo a kwalane babo
na: Onyolanje lo ma-duteano nika o milema
9 manyu? *Njika lambo di bobi buka dine, o
kwalane mot'a njembele na: Miobe moŋgo
mi lakisabe, to kwala na: Teme, nòŋgó nòŋgo
10 lóŋgò, o daŋgwe e? *Nde to lo ma-bia ná
Muna-moto a ben ŋginya o lakise miobe o

Digitized by Google

wase, na mọ a kwalanẹ mot'a njẹmbẹlẹ na:
*Na ma-kwalanẹ oa: tẹmẹ, nòn̄gó nòn̄gọ lón̄gò, 11
ala o mbo'an̄gọ. *Na mọ a tẹmẹ dibokimẹnẹ, 12
a nọn̄gọ nọn̄gọ lao, a busa oboso ba babọ
bẹsẹ, ka nyena bẹsẹ ba ta ba tanya, ba sesa
pẹ Loba, ba kwala na: Di s'ẹn ninka la-
mbo tom.

(13—17: Mat. 9, 9—13. Luk. 5, 27—32.)

Na mọ a busa pẹtẹ o munja, na dimuti 13
lẹsẹ di pọ na mọ, na mọ a leẹ babọ. *Nde 14
kana a tanọ a tomba, na mọ 'ẹnẹ Lewi, mun'a
Alfeo, a ta a ja o ndabo a njan̄gi, na mọ a
kwalanẹ mọ na: Bupẹ mba! Na mọ a tẹmẹ,
a bupẹ mọ. *Nde e ta na, niponda a tanọ 15
a ja o tebedi o ndabo ao, gita la bakọtedi
na babobe pẹ ba ta ba ja o tebedi na Yesu
na bokweli bao; ebanja ba ta gita bena ba
ta ba bupẹ mọ. *Nde babiedi-ba-kalat'a- 16
Loba na Farisai b'ennọ ná a ma-da na babobe
na bakọtedi, ba kwalanẹ bokweli bao na:
A ma-da nde na nyọ pẹ na babobe na ba-
kọtedi? *Nde Yesu a seńginọ nika, na mọ 17
a kwalanẹ babọ na: Ban̄ginya ba si ma-pula
mot'a-bwan̄ga, kẹ baboedi. Na si pọi o belẹ
batẹm-na-sīm, nde babobe.

(18—22: Mat. 9, 14—17. Luk. 5, 33—38.)

Nde bokweli ba Yohane na Farisai ba ta 18
onyola kandanẹ la da. Nde ba ta ba pọ, ba
kwalanẹ mọ na: Onyolanje bokweli ba Yo-
hane na ba Farisai ba ma-kandanẹnọ da, nde
bokweli bọn̄gọ ba si kandanẹ e? *Na Yesu 19
a kwalanẹ babọ na: Bato ba diba bena ba

Digitized by Google

kandanę da, kę mubaedi e na babǫ e? Ponda
mubaedi enǫ na babǫ, ba titi ná ba kandanę
20 da. *Nde minya mi mendę pǫ, miena mu-
baedi a mendęnǫ nǫńgǫbę na babǫ, deńgę
21 ba mendę kandanę da o bo bunya. *Tǫ-moto
a titi ná a bańgwa mulęndi ma dibato la pibo
ma penya onyola edun a mbǫti; kę mu mu ma-
bańgwabę, ma penya, mu m'asumwę n'edun,
22 na enyauęlę e beńga nde kola. *Tǫ-moto a
titi ná a węlę mao ma penya onyola bedun
ba bekańga; kę mao ma penya ma ma-doma
bekańga, na mao ma komea, bekańga pę be
nyama; nde b'ańgamęn nde węlę mao ma
penya onyola bekańga ba penya.

(23—28: Mat. 12, 1—8. Luk. 6, 1—5.)

23 Nde e ta na o bunya-ba-wumsę, a ta a
tomba oteten a mionda ma mbasi, nde bokweli
bao, kana ba tanǫ ba tomba o ńgea, ba kumwa
24 pǫlǫ misǫ ma mbasi. *Na Farisai ba kwalanę
mǫ na: Ombwa, nje ba ma-bolanǫ lambo di
25 s'ańgamęn o bunya-ba-wumsę e? *Na mǫ
a kwalanę babǫ na: Lo si lańgi nje Dawid a
bolinǫ, niponda a tanǫ a taka, mǫ na ba ba ta
26 na mǫ ba bonǫ njai e? *Nęni 'ińgedinǫ o
ndabo a Loba, niponda Abiata a tanǫ prisi
nindęnę, a dedinǫ bewolo be tęsębę oboso ba
Loba, bena be s'ańgamęn dabę na moto, kę
na prisi mǫmęnę, a bola pę na ba ba ta na mǫ
27 e? *Na mǫ a kwalanę babǫ na: Bunya-ba-
wumsę bo wekabę nde onyola moto, setǫ moto
28 onyola bunya-ba-wumsę. *Onyola nika sǫ Muna-
moto nde e pę sańgo onyola bunya-ba-wumsę.

Digitized by Google

(3, 1—6: Mat. 12, 9—14. Luk. 6, 6—11.)

Na mọ 'iŋgea pẹtẹ o ndabo a ndoŋgamẹn, 3
nde moto mowọ́ a ta oten, nu ta nu bẹnẹ dia
di wedi. *Nde ba ta ba sọmọ mọ, ná ŋga 2
ena a bọlisẹ mọ o bunya-ba-wumsẹ, ná ba die
njọm na mọ. *Na mọ a kwalanẹ nu mot' a 3
dia di wedi na: Busa, tẹmẹ oteten. *Na mọ 4
a kwalanẹ babọ na: E aŋgamẹn o bunya-ba-
wumsẹ o bola bwam, ŋga bobe; o suŋga
loŋgẹ, ŋga bwa mọ e? Na babọ ba kọ na
sao. *Na mọ'ombwa babọ muri na muri na 5
maliŋga, a bwa ndedi onyola bwambi ba
milema mabu, a kwalanẹ nu moto na: Sambisẹ
dia lọŋgọ. Na mọ a sambisẹ mọ, na dia lao
di timba bwam ka dinẹ. *Na Farisai ba busa 6
dibokimẹnẹ, ba weka muano na bona-Herode
onyol' ao, nẹni benọ ná ba bwa mọ.

(7—12: Mat. 12, 15. 16. Luk 6, 17—19.)

Na Yesu a wẹŋgẹmẹyẹ na bokweli bao 7
bẹbẹ na munja; nde gita la dimuti la Ba-
Galilea di ta di bupẹ mọ, nde o Yudea, *na 8
o Yerusalem na o Idumea na o munẹ muri
ma Yordan na o epas'a Tyro na Sidon, di-
muti dindẹnẹ, niponda ba seŋginọ mambo a
bolinọ, di ta di pọ na mọ. *Na mọ a kwalanẹ 9
bokweli bao ná bọlọ bo boŋsanẹ onyol' ao,
onyola dimuti, ná ba si ya bẹ ba walamẹnẹ
mọ; *ebanja a ta a bọlisẹ gita, ka nyena bẹsẹ 10
ba ta ba bẹnẹ sese, ba ta ba kọ mọ o nyolo
o tapa mọ. *Midī mi si saŋgi pẹ mi ẹn tẹ 11
mọ, mi kọ wase oboso bao, mi tẹ musea,
mi kwala na: Oa oe nde Mun'a Loba. *Nde 12

Digitized by Google

a ta a domea mọ bwambi, ná mi si biisẹ mọ.

(13—19: Mat. 10, 1—4. Luk. 6, 12—16.)

13 **Na** mọ 'ondea omọny a mudoŋgo, a belẹ ba bena a tanọ a pula o ya na mọ, na babọ
14 b' ala na mọ. *Na mọ a tẹsẹ dom na baba, ná ba bẹ na mọ, na ná a lome babọ o laŋgwa,
15 *na o bẹnẹ ŋginya o bọlisẹ maboa na busisẹ
16 midī ma bobe; *a bola Simon dina na: Petro;
17 *Yakobo mun' a Sebedeo pẹ na Yohane munanyaŋgo a Yakobo, a bola pẹ babọ dina na: Boanerge, nika nye nde na: bana ba ŋgad' a
18 Loba; *na Andrea na Filipo na Bartolomeo na Mateo na Tomasi na Yakobo, mun' a Alfeo,
19 na Tadeo na Simon, mot' a Kana, *na Yuda Iskariot, nu ny' andisẹ mọ.

20 **Na** babọ ba pọ o mboa; na dimuti di kọtọmẹ pẹtẹ, ka nyena ba si ta tọ ba wẹlẹ da
21 ewolo. *Nde bato bao ba seŋginọ nika, na babọ ba busa o putea mọ; ebanja ba ta ba kwala na: A ma-boa njou.

(22—30: Mat. 12, 24—32. Luk. 11, 15—22; 12, 10.)

22 **Nde** babiedi-ba-kalat'a-Loba, bena ba ta ba wa o Yerusalem, ba kwala na: A bẹn nde Beelsebub, na na: onyola muaned'a midī ma
23 bobe nde a ma-busisẹnọ midī ma bobe. *Na mọ a belẹ babọ na mọ, a kwalanẹ babọ o minia na: Nẹni Satan enọ ná a busisẹ Satan?
24 *Yetẹna janea di aban na mọmẹnẹ, kẹ di janea
25 di titi ná di tẹmẹ. *Yetẹna ndabo e aban na
26 mọmẹnẹ, kẹ ni ndabo e titi ná e tẹmẹ, *nde yetẹna Satan a tẹm liŋgisẹ mọmẹnẹ, 'abanẹ

Digitized by Google

pe na momene, ke a titi na a teme, nde a
ma-bene su. *Nde to-mowó a titi ná a wele 27
jiŋgea o ndabo a mot'a ŋginya o dumba bema
bao, yetena a si sele kaka mot'a ŋginya, ombusa
nika to deŋge a ma-dumba ndabo ao. *Na- 28
mbale, nā-laŋgwea binyo: Miobe mese mi mende
lakisabe bana ba bato na mabena, to njika
gita ba ma-benano; *nde nu nu ma-tope di- 29
bena liŋgise Mudī Musaŋgi, a si ben lakise
naṯena o bwindea, nde a ben njom a muka
ma bwindea. *Ebanja ba kwali na: A ben 30
mudī mu si saŋgi.

(31—35: Mat. 12, 46—50. Luk. 8, 19—21.)

Nde nyaŋgo na bona-saŋgo ba ta ba po, ba 31
teme o eboko, ba loma o bele mo. *Nde di- 32
muti di ta di ja diŋgele mo. Na babo ba
kwalane mo na: Ombwa, nyoŋgo na bona-
soŋgo ba bome na ba bito be o eboko ba ma-
pulise oa. *Na mo 'alabe babo, a kwala na: 33
Nja e nyaŋgo am na bona-saŋgo am? *Na 34
mo 'ombwa muri na muri ba ba ta ba ja diŋ-
gele mo, a kwala na: Ombwa, nyaŋgo am na
bona-saŋgo am. *Ebanja to-nja nu ma-bole 35
jemea la Loba, ke mo nde e muna-saŋgo am
nya mome na nya muto na nyaŋgo am.

(4, 1—20: Mat. 13, 1—23. Luk. 8, 4—15.)

Nde a ta pete a botea lee bebe na munja; 4
na dimuti dindene di kotome na mo, ka nyena
a ta a peye o bolo, a ja o munja, nde dimuti
lese di ta di teme o mundi, bebe na munja.
*Na mo a lee babo gita o minia, a kwalane 2
babo o beleedi bao na: *Binyo seŋga! Ombwa, 3

Digitized by Google

4 musaedi a ta 'ala miaseḷe mbolako. *Nde e
ta na o miaseḷe lao, doŋgo di ko o ŋgea, na
5 lonon lo po, lo soma mo. *Doŋgo pe di ko o
minyaŋgadu ma madale, wuma i si tano i bene
minyaŋgadu gita, na mo i wamse pumea di-
bokimene, ebanja i si ta i bene minyaŋgadu
6 mi poti; *nde wei i busino, na mo i bubwea,
nde onyolana i si ta i bene miaŋga, na mo
7 i wo. *Doŋgo pe di ko o wum'a ŋgeŋgele,
nde ŋgeŋgele i pumedino, na mo i bwa mo,
8 i si ye bepuma. *Doŋgo pe di ko o minyaŋ-
gadu ma bwam, na mo i ya bepuma, bena
be ta be nyaka be tondo pe, i ya doŋgo mualalo,
9 doŋgo mumutoba, doŋgo pe ebwea. *Na mo
a kwala na: Nu nu ben matoi o seŋga, esele
mo a seŋge.

10 Nde niponda a tano momene mowó, ba
bena ba ta na mo na dom na baba, ba ta
11 b'uele mo onyola mun munia. *Na mo a
kwalane babo na: E bolabe na binyo o bia
besoka ba janea la Loba; nde bane be o ebo-
12 ko, mese ma bolabe nde babo o minia, *ná
„o jene ba m'ene, nde ba si ma-bia, o seŋga
pe ba ma-seŋga, nde ba si ma-soŋtane, na ba
si ya be b'atele, nde miobe mi lakisabe babo".
13 *Na mo a kwalane babo na: Lo si bī mun
munia, neni so lo mendeno soŋtane mine mi-
14 nia mese e? *Musaedi a ma-miaseḷe eyala.
15 *Nde ba be o ŋgea be nde na: wuma eyala
e miasabeleno, nde ba seŋgi te na dibokimene
Satan a po, a sumwa eyala, yena e ta e mia-
16 sabele babo o milema mabu. *Nikamene pe

Digitized by Google

ban bena ba miasabẹlẹ o wum' a madale, be nde
ba bena ba seŋgi tẹ eyala, na dibokimẹnẹ ba
noŋgọ mọ na munyeŋgẹ, *nde ba si bẹnẹ mi- 17
aŋga oteten abu, ba ma-tiŋgamẹ nde son a
ponda; nde ombusa nika, yetẹna ndutu tọ mi-
takisan onyola eyala ba pọi tẹ, na dibokimẹnẹ
ba sọnjọ. *Nde bapẹpẹ pẹ be nde ba bena 18
ba miasabẹlẹ o wum' a ŋgẹŋgẹlẹ: be nde ba
bena ba seŋgi eyala, *nde mutaka ma mun 19
mundi-ma-wase, na mawọndọn ma bema na
bepuledi ba mambo mapẹpẹ b'iŋgea, ba bwa
eyala, na mọ e si ye bepuma. *Nde ban nde 20
ba miasabẹlẹ o minyaŋgadu ma bwam, bena
ba ma-seŋgẹ eyala, na babọ ba noŋgọ mọ, ba
ya bepuma, doŋgo mualalo, doŋgo mumutoba,
doŋgo ebwea.

(21—25: Luk. 8, 16—18.)

Na mọ a kwalanẹ babọ na: Etrukaŋ e ma- 21
pọ nde o tẹsẹbẹ owasa elimbi tọ owasa noŋgọ
e? setọ o tẹsẹbẹ omọny a tebedi e? *Ebanja 22
tọ-lambo di si wutam, kẹ ná di mẹndẹ biisabẹ;
tọ-lambo di si wutabẹ kẹ ná di mẹndẹ busa o
muẹnẹn. *Moto a bẹn tẹ matoi o seŋga, esẹlẹ 23
mọ a seŋge!

Na mọ a kwalanẹ babọ na: Lo bia pọn 24
nje lo ma-seŋganọ! Di dimẹnẹ mẹnẹ binyọ lo
ma-mẹnẹnọ, di ma-mẹnẹbẹ pẹ binyọ, nde e
mẹndẹ pẹ batabẹlẹ binyọ ba bena ba ma-
seŋgẹ. *Ebanja tọ-nja nu bẹn e mẹndẹ bo- 25
labẹ mọ, nde tọ-nja nu si bẹn e mẹndẹ noŋgọbẹ
na mọ, yemẹnẹ a bẹnnọ.

Na mọ a kwala na: Janea la Loba le nde 26

Digitized by Google

ninka, biana yetẹna moto a wẹlẹ mbolako o
27 minyaŋgadu, *nde a kọ iyọ, a tẹmẹ pẹ, bulu
na muese, nde mbolako i pumea, i nyaka, mọ-
28 mẹnẹ a si bie nẹni. *Minyaŋgadu mi ma-ya
bepuma na mọmẹnẹ, beyadi oboso, deŋgẹ be-
29 woto, deŋgẹ mbasi i londi. *Nde bepuma be
má-joa tẹ, na dibokimẹnẹ a loma diwẹndi la
mumbwa, ebanja mumbwa mu má-pọ.

(30—34: Mat. 13, 31. 32. 34. Luk. 13, 18. 19.)

30 Na mọ akwala na: Na nje di ma-mẹnẹnẹnọ
janea la Loba e, tọ njika munia di ma-leanẹnọ
31 mọ e? *Je nde biana mbolako a ewọlẹ, nyena
e miasabẹlẹ tẹ o minyaŋgadu, e salo buka
32 mbolako yẹsẹ o wase; *nde e miasabẹlẹ tẹ,
na mọ e pumea, e kola buka bewudu bẹsẹ, e
busisẹ mikanjo, ka nyena lonọn la mọny ło
ma-wẹlẹ loŋga madumbu owasa ediŋgẹdiŋ'ao.
33 *O ninka gita la minia nde a tanọ a laŋgwea
babọ eyala, kaponda ba tanọ ba wẹlẹ seŋga
34 mọ. *A si ta a laŋgwea babọ, e si bẹ na munia,
nde a ta a telẹ mẹsẹ na bokweli bao o esoka.

(35—41: Mat. 8, 18. 23—27. Luk. 8, 22—25.)

35 Nde o bo bunya, niponda ebiamu e pọinọ,
na mọ a kwalanẹ babọ na: Esẹlẹ bisọ di eka-
36 mẹnẹ o munẹ muri! *Nde ba ta b'esẹlẹ di-
muti, ba noŋgọ mọ, kana a tanọ o bọlọ; nde
37 miọlọ mipẹpẹ pẹ mi ta na mọ. *Nde mūdi
mundẹnẹ mu ta mu pọ, bemunẹ be kumwa kọ
38 o bọlọ, ka nyena bọlọ bo ta ka londa. *Nde
mọ a ta la sina, a kọ iyọ o mboŋga. Na babọ
b'umwẹlẹ mọ, ba kwalanẹ mọ na: A muleedi,
39 o si dubẹ, kẹ di nyam e? *Nde a wunọ o iyọ,

Digitized by Google

na mọ a domea ŋgọ, a kwalanẹ munja na: Kọ
na sao, bẹ na pī! Na ŋgọ e wọ na mbọlẹ
nindẹnẹ e kọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: 40
Nẹni lenọ bọŋgọ na e? nẹni lo si bẹnnọ tẹ
jemea e? *Na babọ ba bwa bọŋgọ bwambi, 41
ba kwalanẹ mowọ́ na nunẹ na: Nja nun e, ná
ŋgọ na munja pẹ ba ma-seŋganẹ mọ e?

(5, 1—21: Mat. 8, 28—34. Luk. 8, 26—40.)

Na babọ bapọ o munẹ muri ma munja, o 5
ekombo a bato ba Gadara. *Nde a businọ o 2
bọlọ, na dibokimẹnẹ moto mowọ́ nya mudī
mu si saŋgi a ta a wa o sọŋgọ, a doŋgamẹnẹ
mọ, *nyena bejedi bao be ta nde o sọŋgọ, 3
nyena tọ-moto a si tanọ a wẹlẹ kaka tọ na
ŋgọkọbi, *onyolana a ta a yọkọ kwesabẹ na 4
beboa na ŋgọkọbi, nde ŋgọkọbi i ta i tumabẹ
na mọ, beboa pẹ be siabẹ natē be bulea; nde
tọ-moto a si ta a wẹlẹ kwesẹ mọ; *nde ponda 5
yesẹ o bulu na muese a ta nde o sọŋgọ na
o midoŋgo, a tẹ misea, a dipa mọmẹnẹ na
madale. *Nde 'ẹnnọ Yesu etum, na mọ 'ala, 6
akọ wase oboso bao, atẹ musea mọnymọny,
akwala na: *Nje na bẹnnọ o bolanẹ oa, a Yesu, 7
Mun'a Loba l'asam? Na kan oa sọŋgọ na
Loba, o si takisẹ mba! *Ebanja a ta a kwa- 8
lanẹ mọ na: Busa na nu moto, a oa mudī mu
si saŋgi! *Na mọ 'uẹlẹ mọ na: Dina lọŋgọ 9
na nja? Na mọ a kwalanẹ mọ na: Dina lam le
nde legion, ebanja je gita, *na mọ a sọsọmea 10
mọ gita, ná a si paŋga babọ o jasumwẹ o
y'ekombo. *Nde dibemba la ŋgoa dindẹnẹ 11
di ta o mudoŋgo o bededi. *Na midī ma bobe 12

Digitized by Google

mi sọsọmeyẹ mọ, mi kwala na: Loma biso o
13 ŋgoa, ná di iŋgeye oten. *Na dibokimẹnẹ
Yesu 'esẹlẹ mọ, na midī mi si saŋgi mi busa
mi iŋgea o ŋgoa, na dibemba di siba o wuma
i tọŋgọm, di kọ o munja; di ta tọ lokoli loba,
14 na mọ i wọ o munja. *Nde batatedi bao ba
ta ba nya mila, ba laŋgwa nika o mundi na o
mamboa; na babọ ba pọ o jombwa nje e ta
15 e bolanẹ. *Na babọ ba pọ na Yesu, b'ẹnẹ
nu nu ta nu bẹnẹ mudī ma bobe, a jai wase,
a bọtisabẹ, a ja pẹ bwambwam, nu nyena nu
ta nu bẹnẹ legion, na babọ ba bwa bọŋgọ.
16 *Nde ba bena ba ta b'ẹnẹ mọ, ba laŋgwea
babọ, nje e bolan na nu nu ta nu bẹnẹ mudī
17 ma bobe, na onyola ŋgoa pẹ. *Na babọ ba
kumwa sọsọmea mọ, ná 'asumwẹ o epas' abu.
18 *Nde a pẹdinọ o bọlọ na nu nu ta nu bẹnẹ
mudī ma bobe a sọsọmea mọ, o bẹ na mọ.
19 *Nde a s'esẹlẹ mọ, a kwalan nde mọ na:
Ala nde o mbo'aŋgọ na bato bọŋgọ, o laŋ-
gweye babọ, njika mambo mandẹnẹ Saŋgo a
bolediṇọ oa, na nẹni a bwediṇọ oa ndedi.
20 *Na mọ 'ala, a kumwa laŋgwa o Dekapoli
njika mambo mandẹnẹ Yesu a bolediṇọ mọ,
21 na bẹsẹ ba nyaka. *Nde Yesu a timbiṇọ
pẹtẹ pọ o munẹ muri na bọlọ, na dimuti di-
ndẹnẹ di kọtọmẹ na mọ; nde a ta nde bẹbẹ
na munja.

(22—43: Mat. 9, 18—26. Luk. 8, 41—56.)

22 Na muaned'a ndabo a ndoŋgamẹn a pọ
na mọ, dina lao na: Yairo, nde 'ẹnnọ mọ, na
23 mọ a kọ wase o miende mao, *a sọsọmea mọ

Digitized by Google

gita, a kwala na: Son am ya mun'a muto i
nańga bẹbẹ na kwedi, ya nẹńgẹ maa mọńgọ
omọny ao, ná a suńgabẹ, a bẹ lońgẹ. *Na 24
mọ 'ala na mọ, na dimuti dindẹnẹ di bupẹ mọ,
na mọ di walamẹnẹ mọ. *Nde muto mowó 25
nu ta nu bẹnẹ diboa la maya dom la mbu
na miba, *nu ta nu kusa ndutu bwambi na gita 26
la bato ba miańga, nu nyamsẹ bema bao bẹsẹ
onyol'ao, nde a si ta a kusa bwam, a ta nde
a beńga bẹ bobe, *nde a seńginọ onyola Yesu, 27
na mọ a pọ la mbusa oteten a dimuti, a tapa
mbọt'ao; *ebanja a ta a kwala na: Yetẹna 28
na tapi tẹ tọ mbọt'ao mọmẹnẹ, na mẹndẹ jońga.
*Na dibokimẹnẹ tońgo ao nya maya e banja, 29
na mọ a seńga o nyolo, ná a bọlẹ na ni
ndeńgẹ. *Na dibokimẹnẹ Yesu a seńga na 30
mọmẹnẹ ná ńginya e busi na mọ, na mọ a
yombọ o dimuti, a kwala na: Nja a tapi mbọt'
am? *Na bokweli bao ba kwalanẹ mọ na: 31
Oa o ẹnẹ nẹni dimuti di walamẹnnọ oa, nde
o kwala pẹ na: Nja a tapi mba e? *Na mọ 32
ombwa o muri na muri o jẹnẹ nu nu boli
nika. *Na nu muto a bwa bọńgọ, a soasoanẹ, 33
ebanja a ta a bia nje e bolan na mọ, a pọ, a
kọ wase oboso bao, a lańgwea mọ mbalẹ
nyẹsẹ. *Na mọ a kwalanẹ mọ na: A mun' 34
am, jemea lońgọ di ońgisẹ oa, ala na musańgo,
bọlẹ na ndeńg'ańgọ. *Nde kẹ a dia a ma- 35
kwala, na bato ba muaned'a ndabo a ndoń-
gamẹn ba pọ, ba kwala na: Mun'ańgọ a má-
wọ. Nje o ma-takisẹnọ pẹ muleedi e? *Na 36
dibokimẹnẹ Yesu a seńginọ ye eyala, a kwa-

Digitized by Google

lanę muaned'a ndabo a ndoŋgamęn na: O si
37 bwa bǫŋgǫ, dubę nde. *Nde asita 'esęlę tǫ-
moto a bupę mǫ, kę Petro na Yakobo na Yo-
38 hane, muna-nyaŋgo a Yakobo. *Na babǫ ba
pǫ o ndabo a muaned'a ndabo a ndoŋgamęn,
na mǫ 'ęnę etǫisę, na bato ba m'eyę mbembe
39 na ba ma-tę misea bwambi. *Nde 'iŋgedinǫ,
a kwalanę babǫ na: Nje lo ma-tǫisęnǫ, lo
m'eyanǫ pę? muna asi wedi, akwedi nde iyǫ.
40 Na babǫ bayǫyę mǫ. *Na mǫ apaŋga bęsę,
a nǫŋgǫ saŋgo a muna na nyaŋgo na ba ba
ta na mǫ, 'iŋgea o wuma nu muna atanǫ a
41 naŋga. *Na mǫ 'alea dia la muna, akwalanę
mǫ na: Talita kumi, nika nye nde o tukwabę
na: A ŋgǫnderi, nama-kwalanę oa: umwę!
42 *Na dibokimęnę ni ŋgǫnderi e tęmę, e daŋ-
gwa; ebanja e ta nde dom la mbu na miba.
Na babǫ batanya na betanysedi bendęnę.
43 *Na mǫ 'anea babǫ bwambi, ná tǫ-moto asi
bia nika, akwala pę na, ba bole mǫ da.

(6, 1—6: Mat. 13, 53—58. Luk. 4, 15—30.)

6 **Na** mǫ 'asumwę oten, apǫ o mundi mao
2 (Nasaret), na bokweli bao babupę mǫ. *Nde
bunya-ba-wumsę bo pǫinǫ, akumwa leę o nda-
bo a ndoŋgamęn, nde gita bena ba ta baseŋga,
ba ta ba tanya, ba kwala na: O uęni nun a
wannǫ man, njika dibię din di bolabę mǫ e?
na ninka bebolo ba ŋginya bema-bolanę o
3 maa mao e? *Nun atiti nde mot'a-uedi,
mun'a Maria, na muna-saŋgo a Yakobo na
Yoses na Yuda na Simon e? Bona-saŋgo ba
bito pę ba titi uan na bisǫ e? Na babǫ ba

Digitized by Google

sǫnjǫ onyol'ao. *Na Yesu a kwalanę babǫ 4
na: Mutǫper'a-mudī a si bǫi n'edube, kę o
mundi mao mǫmęnę nde, na o mbia mao na
o ndabo ao. *Nde a si ta a węlę bola tǫ 5
ebol'a ṅginya ewǫ oten, kę o bǫlisę ṅgus'a
baboedi, onyola nęṅgęlę la maa mao omǫny
abu; *na mǫ a nyaka onyolana ba si ta ba 6
dubę. Nde a ta a daṅgwa o mindi misadi mi
diṅgęlę ua wuma, a leę.

(7—13: Mat. 10, 1. 9—15. Luk. 9, 1—6.)

Na mǫ a belę dom na baba, a kumwa loma 7
babǫ, baba-baba, a bola babǫ ṅginya omǫny
a midī mi si saṅgi, *'anea babǫ, ná ba s'alea 8
tǫ-lambo o lǫndǫ kę itumbu męnę, tǫ ewolo,
tǫ mukuta, tǫ mǫni o ṅgodi, *ba bǫte nde 9
betambi mǫmęnę, ba si bǫtǫ loki loba. *Na 10
mǫ a kwalanę babǫ na: Lo iṅgedi tę o ndabo,
lo ja oten, natę̄ l'asumwę ua wuma. *Nde 11
tǫ-njika wuma i si ma-nǫṅgę binyǫ, tǫ ba si
seṅgan tę binyǫ, binyǫ asumwę oten, l'umbe
diburu le o miende manyu, o bę mboṅ na
babǫ. *Na babǫ ba busa, ba laṅgwa na, bato 12
b'atęlę, *ba busisę pę gita la midī ma bobe, 13
b'ǫkisę gita la baboedi mula, ba bǫlisę babǫ.

(14—29: Mat. 14, 1—12. Luk. 9, 7—9; 3, 19. 20.)

Nde Herode kiṅę a ta a seṅga nika, ebanja 14
dina lao di ta di busa, na mǫ a kwala na:
Yohane mudubisedi a pumbo o kwedi, onyola
nika nde bebolo ba ṅginya be ma-bolanęnǫ na
mǫ. *Bapępę pę ba kwala na: Elia nu; banę 15
pę ba kwala na: mutǫper'a-mudī nu, ka mowǫ́
nya batǫperi-ba-mudī. *Nde Herode a seṅ- 16

Digitized by Google

ginọ, na mọ akwala na: Yohane na kẹnọ
17 mulopo, mọ nde apumbo. *Ebanja mọ, Herode,
ata aloma, aputea Yohane, akwesẹ mọ o
beboa, onyola Herodia munj'a muna-sańgo
18 Filipo, ebanja ata abā mọ. *Ebanja Yohane
ata akwalanẹ Herode na: Es'aṅgamẹn na
19 oa o bā munj'a muna-sọṅgọ. *Nde Herodia
ata asọmọ mọ, ata apula bwa mọ, nde asi
20 ta awẹlẹ; *ebanja Herode ata abwa Yohane
bọṅgọ, kana atanọ abia ná e nde moto nu
tẹm na sīm na nya bosańgi, ata atata mọ,
aseṅganẹ mọ, o gita la mambo, ata pẹ a
21 tọndọ seṅga na mọ. *Nde bunya bo tẹṅgẹn
bo pọinọ, niponda Herode 'ipẹlẹnọ bato bao
bandẹnẹ na bānedi ba bila na miom ma bato
22 ma Galilea ndema o bunya ba yabẹ lao, *nde
mun'a ṅgọnderi nya Herodia 'iṅgedinọ asainọ
ṅgọmọ, eta edọlisanẹ Herode na ba ba ta
baja o da na mọ. Na kiṅẹ ekwalanẹ ni
ṅgọnderi na: Sọsọmea mba tọ-nje oma-pulanọ,
23 na mẹndẹ bola oa; *akanea pẹ mọ sọṅgọ na:
Tọ-nje oma-sọsọmeanọ mba, na mẹndẹ bola
24 oa, natẹna epasi ewọ ya janea lam. *Na mọ
abusa, akwalanẹ nyaṅgo na: Napule nje e?
Na mọ akwala na: Mulopo ma Yohane mudu-
25 bisedi. *Na dibokimẹnẹ awamsẹ jiṅgea na
kiṅẹ, asọsọmea, akwala na: Na ma-pula ná
obole mba mulopo ma Yohane mudubisedi
26 o pọkẹ dibokimẹnẹ. *Nde kiṅẹ eta ebwa
ndutu, nde onyola sọṅgọ ao na onyola ba ba
ta baja na mọ o tebedi, asita apula baṅganẹ
27 mọ. *Na dibokimẹnẹ kiṅẹ eloma mowọ́ nya

Digitized by Google

bato bao ba bila, bena ba ta ba tata mọ, 'anea
mọ ná a wane mulopo mao. Na mọ 'ala, a kẹ 28
mọ mulopo o beboa, * a wana mulopo mao o
pọkẹ, a bola mọ ni ṅgọnderi, na ṅgọnderi e
bola mọ nyaṅgo. *Nde bokweli bao ba seṅ- 29
ginọ nika, na babọ ba pọ, ba nọṅgọ mbimba
mao, ba pulẹ mọ o sọṅgọ.

(32—44: Mat. 14, 13—21. Luk. 9, 11—17. Yoh. 6, 1—13.)

Nde bamuloloma ba ta ba kọtọmẹ na Yesu, 30
ba laṅgwea mọ mẹsẹ ba bolinọ na mena ba
leẹnọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Eselẹ biso 31
di wẹṅgẹmeyẹ na bisọmẹnẹ o wum'a eyaṅ, di
wumsẹ son. Ebanja ba bena ba ta ba pọ b'ala
pẹ, ba ta gita, ka nyena ba si ta ba bẹnẹ tọ
pond'a da. *Na babọ b'ala na bọlọ o wum'a 32
eyaṅ na babọmẹnẹ. *Nde dimuti di ta di ẹnẹ 33
ná ba m'alanọ, ba sọ pẹ nika, na babọ ba busa
o mindi mẹsẹ, ba daṅgwa la mundi o kọtọmẹ
oten, ba sẹlẹ pọ na babọ, ba pọ na mọ. *Nde 34
Yesu a businọ 'ẹnẹ dimuti dindẹnẹ, na mọ a
bwea babọ ndedi, ebanja ba ta nde ka mi-
doṅgi mi si bẹn mutateri, na mọ a kumwa leẹ
babọ gita. *Nde ponda e tanọ e ni-ya tomba, 35
na bokweli bao ba pọ na mọ, ba kwalanẹ mọ
na: Uan wuma ye nde eyaṅ, ponda pẹ e má-
tomba gita; *eselẹ babọ b'ale o mamboa na 36
o mindi misadi mi diṅgẹlẹ uan wuma, o jandea
babọ mọmẹnẹ da, ebanja ba si bẹn lambo la
da. *Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Binyọ 37
bola babọ da! Na babọ ba kwalanẹ mọ na:
Di ale nde o janda bewolo ba bebwea ba
denario beba, nde di bole babọ da e? *Na 38

Digitized by Google

mo a kwalane babo na: Lo ben bewolo beniñga e? ala jombwa! Nde b'ombono, na babo
39 ba kwala na: Betanu na sue iba. *Na mo 'anea babo ná ba bole bese ba je wase, be-
40 pepa-bepepa, o bewudu ba penya. *Na babo ba ja wase, mabele-mabele, ebwea-ebwea na
41 muatanu-muatanu. *Na mo a nongo be bewolo betanu na yi sue iba, 'ombwa o mony, a namse, a bua pe be bewolo, a bola mo bokweli ná ba bole mo babo, 'abane pe yi sue
42 iba na bese. *Nde bese ba ta ba da, b'ula.
43 *Na babo ba nenge dom la besanja na beba
44 ba bepasi na ba sue pe. *Nde ba bena ba ta ba da be bewolo ba ta nde lokoli la bome lotanu.

(45—56: Mat. 14, 22—36. Yoh. 6, 15—21.)

45 **Na** dibokimene a nyakisane bokweli bao o peye o bolo, ná b'ale oboso o mune muri o
46 Betsaida, natē 'esele dimuti. *Nde a náñganno
47 babo, na mo 'ala o mudoñgo o kane. *Nde ebiamu e poino, bolo bo ta oteten a munja, nde mo a ta a dia o mundi momene mowó.
48 *Nde 'enno babo ba ma-taka na bodū, ebanja ñgo e ta e wea babo oboso, na mo a po na babo o pond'a betatedi ba bulu belonde benei, a dañgwa o munja, *a pula tomba babo.
49 Nde b'enno mo a ma-dañgwa o munja na babo b'oñgele na, e nde edimo, ba te misea.
50 *Ebanja bese ba ta b'ene mo, na babo ba bwa boñgo. Na dibokimene a kwalisane babo, a kwalane babo na: Binyo embe mulema, ye
51 nde mba, lo si bwa boñgo! *Na mo a peye

Digitized by Google

o bọlọ na babọ, na ŋgọ e wọ, na babọ ba tanya oteten abu bwambi buka dimẹnẹ, b' uba. *Ebanja ba si ta ba kusa sọŋtanẹ onyola bewolo, milema mabu mi ta nde mi enya.

Nde b' ekamẹnnọ ba pọ o mundi, o Genesaret, ba tuŋgẹ oten. *Nde ba businọ o bọlọ na dibokimẹnẹ b' emba mọ, *ba yeŋga o y' epasi yẹsẹ, ba kumwa bambẹ baboedi o manọŋgọ mabu, o wuma ba seŋginọ ná a ta. *Nde tọ-njika wuma 'iŋgedinọ o mindi misadi tọ mindẹnẹ tọ o mamboa, ba ta ba jesẹ baboedi o madon, ba sọsọmea mọ, ná 'esẹlẹ babọ ba tape nde tọ dinjaki la mbọt' ao mọmẹnẹ; nde tọ-nja nu tapi mọ a ta a bọlẹ.

(7, 1—23: Mat. 15, 1—20.)

Nde Farisai na doŋgo la babiedi-ba-kalat' a-Loba, bena ba ta ba wa o Yerusalem, ba ta ba kọtọnẹ na mọ. *Nde b' ẹnnọ doŋgo la bokweli bao ba ma-da ewolo na maa ma si saŋgi, nika nye nde: ma s' oabẹ, na babọ ba sà nika. — *Ebanja Farisai na Bona-Yuda bẹsẹ ba si ma-da, kẹ ba s' ou maa bwambwam, kana ba tiŋgamnọ na mieka ma baturu, *ba ma-wa tẹ o don, ba si ma-da, yetẹna ba s' ọkẹlẹ, ba kusi pẹ gita la mambo mapẹpẹ ka ninka o nẹŋgẹ: joa la mabonde na moki na miloŋga na tebedi. — *Na Farisai na babiedi-ba-kalat' a-Loba b' uẹlẹ mọ na: Onyolanje bokweli bọŋgọ ba si ma-daŋgwanọ kaponda mieka ma baturu e, ba ma-da nde ewolo na maa ma si saŋgi? *Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na:

Digitized by Google

Yesaia a laŋgo bediŋgẹ bwam onyola binyọ
bamawọndọn, kana e tilabẹnọ na: „Ban bato
ba ma-dubẹ mba na bepopo babu, nde milema
7 mabu mie etum na mba. *Tete nde ba m'
owẹnọ mba na leẹ labu la mieka ma bato."
8 *Binyọ lo ma-dia mbend' a Loba ombusa, nde
lo ma-tiŋgamẹ nde na mieka ma bato, joa la
moki na mabonde na nika mambo lo ma-
9 bolanọ gita. *Na mọ a kwalanẹ babọ na:
Lo ma-sumwa mbend'a Loba ka bwam, ná lo
10 tẹsẹ mieka manyu. *Ebanja Mose a kwali
na: „Dubẹ sọŋgọ na nyọŋgọ", nà na: „nu nu
ma-tọpẹ dibena liŋgisẹ saŋgo tọ nyaŋgo 'an-
11 gamẹn wọ". *Nde binyọ lo ma-kwala na:
Yetẹna moto a kwalan saŋgo tọ nyaŋgo na:
Korban, nika nye nde na: jabea la Loba, di
12 o wusanọ kusa na mba, *lo si m' esẹlẹ pẹ mọ
a bola tọ-lambo na saŋgo ao tọ nyaŋgo ao,
13 *nika nde lo ma-sumwanọ eyal' a Loba onyola
mieka manyu, miena lo ma-tombisẹnọ na mo-
wọ́ na nunẹ; lo ma-bola pẹ gita la mambo
ma nika.
14 Na mọ a belẹ dimuti lẹsẹ na mọ, a kwalanẹ
babọ na: Binyọ bẹsẹ seŋganẹ mba, lo sọŋtanẹ
15 pẹ. *Tọ-lambo di titi lena di m' iŋgeyẹ oteten
a moto, lena di ma-timbisẹ mọ mbindo, nde
ma ma ma-busẹ na moto, mọ nde ma ma-timbisẹ
16 moto mbindo. *Moto a bẹn tẹ matoi o seŋga
17 esẹlẹ mọ a seŋge. *Nde 'asumwẹnọ na
dimuti, a pọinọ o mboa, na bokweli bao b' uẹlẹ
18 mọ onyola mu munia. *Na mọ a kwalanẹ
babọ na: Binyọ pẹ lo si sọŋtan tẹ e? Lo si

Digitized by Google

soṅtan ná mesẹ ma m'iṅgeyẹ oteten a moto,
ma si ma-welẹ timbisẹ mọ mbindo, *ebanja 19
ma si m'iṅgea o mulema mao, nde o dibum
lao, nde ma m'ala nde o du, lena di ma-saṅ-
gisẹ mada mesẹ e? *Na mọ a kwala na: 20
Ma ma ma-busẹ o moto, mọ nde ma ma-timbisẹ
moto mbindo; *ebanja oteten, o mulema ma 21
bato nde, moṅgelẹ ma bobe ma ma-wanọ, na
misonje, na mambo ma titi kọnji, na jiba,
*n' ebwan, na mukubo, na bedẹmo ba bobe, 22
na mawọndọn, na dibaṅganẹ-la-bekobi, na disọ
la bobe, na dibena, na kumba, na mbamba;
*man mambo ma bobe mesẹ ma ma-busa nde 23
oteten a moto, nde ma ma-timbisẹ moto mbindo.

(24—30: Mat. 15, 21—28.)

Na mọ a tẹmẹ, 'ala o epas' a Tyro na 24
Sidon. Na mọ 'iṅgea o ndabo pọ, nde a ta
a pula ná tọ-moto a si bia, nde a si ta a welẹ
wutamẹ. *Ebanja dibokimẹnẹ muto mowó 25
a ta a seṅga onyol' ao, nyena mun' ao nya
muto a ta a bẹnẹ mudī mu si saṅgi, na mọ a
pọ, a kọ wase o miende mao. *Nde nu muto 26
a ta nde mut' a Grikia, nu yabẹ o Syrofenikia;
na mọ a sosọmea mọ, ná a busisẹ mudī ma
bobe na mun' ao nya muto. *Na Yesu a kwa- 27
lanẹ mọ na: Eselẹ bana ba selẹ jula, ebanja
e si dọli o noṅgọ bewolo ba bana o pimbea
mọ mbọ. *Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: 28
E, a Saṅgo, nde mbọ owasa tebedi i ma-da
tẹ mburu ma bana. *Na mọ a kwalanẹ mọ 29
na: Onyola yen eyala, 'ala, mudī ma bobe
mu má-busa na mun' aṅgọ nya muto. *Na 30

Digitized by Google

mo 'ala o ndabo ao, a bomane muna a nańga o nońgo, mudī ma bobe pe mu má-busa.

31 Nde 'asumwẹno pẹtẹ o epas' a Tyro, na mo a tomba oteten a Sidon, a po o munja ma
32 Galilea, oteten a ekombo a Dekapoli. * Na babo ba wanea mo moto nu ta ndoki na mbuke,
33 ba sosomea mo ná a neńge dia omony ao. * Na mo a nońgo mo o dimuti na momene, a wele mo mine o matoi mao, a to malodi, a tapane
34 mo eyem'ao, * ombwa o mony, a sunjumea, a kwalane mo na: Efata, nika nye nde na:
35 Telame. * Na dibokimene matoi mao ma telame, timb'a eyem'ao pe e wunjea, na mo a kumwa
36 topo bwam. * Na mo 'anea babo ná ba si lańgwea to-moto. Nde kana 'anedino babo nikamene pe nde ba tano ba beńga lańgwa
37 mo. * Na babo ba nyaka buka dimene, ba kwala na: A boli mambo mese bwam, a ma-bola bandoki ba seńga, bambuke pe ba topo.

(8, 1—10: Mat. 15, 32—39.)

8 Nde o mi minya, niponda dimuti dindene di tano di kotome pete, nde di si ta di bene da, na mo a bele bokweli bao na mo, a kwalane
2 babo na: * Na ma-bwea dimuti ndedi, ebanja di má-ja na mba minya min milalo, nde ba
3 si ben da; * nde yetena n'esele te babo b'ala o mboa e si be da, ke ba mende ko sińga o
4 ńgea, ebanja dońgo labu pe ba wu etum. * Na bokweli bao b'alabe mo na: O ueni moto eno ná 'ulise ban na bewolo o eyań uan e?
5 * Na mo 'uele babo na: Lo ben bewolo benińga
6 e? Na babo ba kwala na: Samba. * Na mo

Digitized by Google

'anea dimuti o ja wase o minyaŋgadu. Na
mọ a nọŋgọ be bewolo samba, a bola masoma,
a bua, a bola mọ bokweli o bola, na babọ ba
bola mọ dimuti. *Ba ta pẹ ba bẹnẹ ŋgus'a 7
sue isadi, na mọ a namsẹ, a kwala ná ba
bole pẹ mọ. *Na babọ ba da b'ula, ba nẹŋgẹ 8
bepasi be dia, besanja samba. *Nde ba ta 9
nde tọ lokoli lonẹi. Na mọ 'esẹlẹ babọ b'ala.

(11—21: Mat. 16, 1—12.)

Na dibokimẹnẹ a pẹyẹ o bọlọ na bokweli 10
bao, a pọ o ekombo a Dalmanuta. *Na Farisai 11
ba pọ, ba kumwa bolanẹ miuedi na mọ, ba
pulisẹ eyemban na mọ e ma-wẹ o mọny, o
keka mọ. *Na mọ a sunjumea o mudī mao, 12
a kwala na: Nje nin nyọŋọn e ma-pulisẹnọ
eyemban e? Iwiẹ, nā-laŋgwea binyọ, eyemban
e si ma-bolabẹ na nin nyọŋọn. *Na mọ 'esẹlẹ 13
babọ, a pẹyẹ pẹtẹ o bọlọ, 'ala o munẹ muri.
*Nde ba ta ba baŋgisanẹ o nọŋgọ bewolo, ba 14
ta nde b'alea ewolo ewọmẹnẹ o bọlọ. *Na 15
mọ 'anea babọ, a kwala na: Lo bia pọn, l'
aŋgamẹnẹ pẹ onyola esasaŋge ya Farisai na
esasaŋg' a Herode. *Na babọ ba dutea na 16
babọ mọmẹnẹ na: Onyolana di si daŋgwan
bewolo. *Nde Yesu a sọinọ nika, a kwalanẹ 17
babọ na: Nje lo ma-duteanọ, ná lo si daŋgwan
bewolo e? Lo si sọi, lo si sọŋtan tẹ e? Jenya
la milema manyu di dia tẹ e? *Lo bẹn misọ 18
nde lo si m'ẹnẹ, lo bẹn matoi, nde lo si ma-
seŋga; lo si m'ọŋgẹlẹ, *niponda na būnọ be- 19
wolo betanu onyola lokoli lotanu, na besanja
ba bepasi beniŋga lo nẹŋgẹnọ e? Na babọ

Digitized by Google

20 ba kwalanẹ mọ na: Dom na beba. *Niponda
pẹ samba onyola lokoli lonẹi, lo nẹn̄gẹ besanja
ba bepasi beniṅga e? Na babọ ba kwala na:
21 Samba. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Nẹni
lo si ma-soṅtanẹnọ e?
22 Na babọ ba pọ o Betsaida. Nde ba ta
ba wanea mọ mot'a ndima, ba sọsọmea mọ,
23 ná a tape mọ. *Na mọ 'alea nu mot'a ndima
dia, a busanẹ mọ ombusa mundi, a tọ mọ ma-
lọdi o misọ, a nẹn̄gẹ maa omọny ao, 'uẹlẹ mọ
24 nje a m' ẹnẹnọ. *Na mọ 'ombwa o mọny, a
kwala na: Na m' ẹnẹ bato, ebanja na m' ẹnẹ
25 babọ ka miele, ba ma-daṅgwa. *Na mọ a
nẹn̄gẹ pẹtẹ maa omọny a misọ mao, a bola pẹtẹ
mọ 'ombwa, na mọ a timba jẹnẹ bwam, a
26 bọlẹ, 'ẹnẹ mambo mẹsẹ na sẹn̄sẹn̄. *Na mọ
a loma mọ o mbo' ao, a kwala na: O s' iṅgea
o mundi, o si laṅgwea pẹ tọ-moto.

(27—9, 1: Mat. 16, 13—28. Luk. 9, 18—27.)

27 Nde Yesu na bokweli bao ba ta b' ala o
mindi misadi bẹbẹ na Kaisarea Filipi; nde
o ṅgea a ta 'uẹlẹ bokweli bao na: Bato ba
28 ma-kwala na ne nde nja e? *Na babọ ba
laṅgwea mọ, ba kwala na: Yohane mudu-
bisedi; bapẹpẹ na: Elia; banẹ pẹ na: mowọ́
29 nya batọperi-ba-mudī. *Na mọ a kwalanẹ
babọ na: Nde binyọ pẹ lo ma-kwala na ne
nde nja e? Na Petro 'alabẹ, a kwalanẹ mọ
30 na: Oa oe nde Kristo. *Na mọ a kimea babọ
ná ba si laṅgwea tọ-moto onyol' ao.
31 Na mọ a kumwa leẹ babọ, ná Muna-moto

Digitized by Google

'aŋgamẹn kusa ndeŋgẹ gita, na baŋgabẹ pẹ na baturu na prisi indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba, na o bwabẹ na pumbwa pẹ ombusa minya milalo; *nde ata akwala ye eyala na 32
bwe. Na Petro a nọŋgọ mọ na mọmẹnẹ o muri mowọ́, a kumwa domea mọ. *Na mọ 33
a yombọ, 'ombwa bokweli bao, a domea Petro na: Timba mba ombusa, a Satan, ebanja o si m' oŋgẹlẹ mambo ma Loba, nde mambo ma bato. *Na mọ a belẹ dimuti na bo- 34
kweli bao, a kwalanẹ babọ na: Tọ-nja nu ma-pulẹ bupẹ mba, a tọbe mọmẹnẹ, a nọŋge mbas'ao, nde a bupẹ mba. *Ebanja tọ- 35
nja nu ma-pulẹ suŋgẹ loŋgẹ lao, a ma-pimba mọ; nde tọ-nja pẹ nu ma-pimbẹ loŋgẹ lao onyol' am na onyola miaŋgo-ma-bwam, a mẹndẹ suŋga mọ. *Ebanja 36
njika museń moto abẹnnọ o kusa wase nyẹsẹ nde a bọlọnẹ mudī mao e? *Ebanja nje moto 37
a mẹndẹnọ bola o kọtọnẹ mudī mao e? *Ebanja 38
tọ-nja nu ma-bwẹ isọn onyol' am na onyola beyala bam, o nin nyọŋọn a musonje na nya bobe, Muna-moto pẹ a mẹndẹ bwa isọn onyol' ao, niponda a mẹndẹnọ pọ o edub'a Tetẹ na angel a bosaŋgi na mọ. *Na mọ a kwa- 9
lanẹ babọ na: Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, doŋgo be oteten a ban ba tẹm o uan, bena ba si mẹndẹ jẹnẹ kwedi, natē b' ẹnẹ janea la Loba di pọ na ŋginya.

(2—13: Mat. 17, 1—13: Luk. 9, 28—36.)

Nde ombusa minya mutoba Yesu a nọŋgọ 2
Petro na Yakobo na Yohane, a nọŋgọ babọ na

Digitized by Google

mọmẹnẹ omọny a mudoŋgo mu asam. Nde a
3 ta a tukwabẹ oboso babu, *mbọt'ao pẹ e timba
panya na saŋga na wẹlẹtẹtẹ, saŋga ka nyena
musaŋgisẹ-mbọm o wase a titi ná a saŋgisẹ
4 nika. *Nde Elia na Mose ba ta ba busea
5 babọ, ba kwalisanẹ Yesu. *Na Petro 'alabẹ,
a kwalanẹ Yesu na: A Rabi, e dọlọn bisọ o
ja uan; esẹlẹ bisọ di loŋge minọkọ milalo, oa
6 mowọ́, Mose pẹ mowọ́, Elia pẹ mowọ́. *Nde
a si ta a bia nje a ma-kwalanọ, ebanja ba ta
7 ba bwa bọŋgọ bwambi. *Nde diwindiwindi
di ta dipọ, dikurumanẹ babọ, na doi di wa o
diwindiwindi na: Nun nde e Mun'am nya
8 ndolo, binyọ seŋganẹ mọ. *Nde dibo-
kimẹnẹ b'ombonọ muri na muri, ba s'ẹn pẹ
9 tọ-moto, kẹ Yesu mọmẹnẹ na babọ. *Nde
niponda ba sibinọ o mudoŋgo a ta 'ạnea babọ,
ná ba si biisẹ tọ-moto mambo b'ẹnnọ, kẹ na-
10 tẹna Muna-moto a pumbwa o kwedi. *Na
babọ ba neŋgẹ y'eyala, nde ba ta b'uanẹlẹ
na babọ mọmẹnẹ, nje di pumbwa la kwedi
11 lenọ? *Nde ba ta b'uẹlẹ mọ, ba kwala na:
Farisai na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ma-
12 kwala na: Elia nde 'aŋgamẹn sẹlẹ pọ. *Na
mọ 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Elia nde a
ma-sẹlẹ pọ o timbisẹlẹ mambo mẹsẹ. Nde
nẹni e tilabẹnọ onyola Muna-moto ná a kuse
13 ndeŋgẹ gita a yaŋabẹ pẹ e? *Nde nā-laŋgwea
binyọ, Elia a ta a pọ, nde ba bolan nde mọ
nje ba tọndinọ, kana e tilabẹnọ onyol' ao.

(14—29: Mat. 17, 14—21. Luk. 9, 37—42.)

14 Nde ba pọinọ na bokweli, b'ẹnẹ dimuti

Digitized by Google

dindẹnẹ di diṅgẹlẹ babọ, na babiedi-ba-kalat'
a-Loba pẹ, ba bolanẹ miuedi na babọ. *Na 15
dibokimẹnẹ dimuti lẹsẹ b'ẹnnọ mọ, ba ta
ba nyaka, ba pọ, ba soma mọ. *Na mọ 'uẹlẹ 16
babọ na: Nje lo m'uanẹlẹnọ na babọ e? *Na 17
mowọ́ nya dimuti 'alabẹ mọ na: A muleedi,
na wanedi nde oa mun' am nya mome, nu bẹn
mudī ma mbuke, *nde mu ma-bẹ mu damedi 18
tẹ mọ, mu simasimanẹ mọ, na pudi i busa mọ,
a da masoṅga, a timba mukoti; nde na ta na
kwalanẹ bokweli bọṅgọ, ná ba busisẹ mọ, nde
ba si wẹli. *Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ babọ 19
na: A nyọṅọn ni si bẹn jemea, naje na binyọ
natẹna njika ponda e? na wẹlisanẹ pẹ binyọ
natẹna njika ponda e? Binyọ wanea mba
mọ. *Na babọ ba wana mọ na mọ. Nde 20
'ẹnnọ mọ, na dibokimẹnẹ mudī mu simasimanẹ
mọ, na mọ a kọ wase, a wuṅgulanẹ, pudi pẹ
i busa mọ. *Na mọ 'uẹlẹ saṅgo na: Natẹna 21
njika ponda nika e botedinọ mọ e? Na mọ
a kwala na: Natẹna muut'ao; *nde mu ta mu 22
yọkọ kwesẹ mọ o wea na o madiba o nyamsẹ
mọ; nde yetẹna oena o wẹlẹ bola tọ lambo
bwea bisọ ndedi, oṅgwanẹ bisọ. *Na Yesu 23
a kwalanẹ mọ na: Yetẹna oena o wẹlẹ dubẹ;
mambo mẹsẹ ma ma-wẹlẹ bolabẹ na nu
nu dubẹ. *Na dibokimẹnẹ saṅgo a nu muutu 24
a tẹ musea, a kwala na: Na dubẹ, oṅgwanẹ
dubẹ lam la penda! *Nde Yesu 'ẹnnọ ná 25
dimuti di ma-kọtọmẹ, na mọ a domea mudī mu si
saṅgi, a kwalanẹ mọ na: A oa mudī ma mbuke
na ma ndọki, n'anedi oa, busa na mo, o s'iṅgea

Digitized by Google

26 pẹ na mọ tom. *Na mọ mu tẹ musea mu
simasimanẹ mọ bwambi, mu busa; na mọ a
timba ka mbimba, ka nyena gita di ta di kwala
27 na: A wedi. *Na Yesu 'alea mọ dia, a tẹsẹ
28 mọ, na mọ a tẹmẹ. *Nde a pọinọ o mboa,
bokweli bao ba ta b' uẹlẹ mọ na babọ mọmẹnẹ
na: Onyolanje biso di si tanọ di wẹlẹ busisẹ
29 mọ e? *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Ninka
nyai e si ma-wẹlẹ busisabẹ tọ na lambo, kẹ
na muka na kandanẹ la da.

(30—32: Mat. 17, 22. 23. Luk. 9, 43—45.)

30 Na babọ b' asumwẹ ua wuma ba tomba o
Galilea, nde a si ta a pula ná moto a bie nika.
31 *Ebanja a ta a leẹ bokweli bao, a kwalanẹ
babọ na: Muna-moto a mẹndẹ bakabẹ o maa
ma bato, nde ba mẹndẹ bwa mọ, nde a bwabẹ
tẹ a mẹndẹ pẹ pumbwa ombusa minya milalo.
32 *Nde ba si ta ba sọṅtanẹ yen eyala, ba bwa
pẹ bọṅgọ o juẹlẹ mọ.

(33—50: Mat. 18, 1—9. Luk. 9, 46—50.)

33 Nde a ta a pọ o Kapernaum, nde a pọinọ
o mboa, na mọ 'uẹlẹ babọ na: Nje lo tanọ lo
34 kwalisanẹ o ṅgea e? *Na babọ ba ja na pī,
ebanja ba ta ba kwalisanẹ na babọ mọmẹnẹ o
35 ṅgea, nja e nundẹnẹ buka bẹsẹ. *Na mọ a
ja wase, a belẹ dom na baba, a kwalanẹ babọ
na: Yetẹna mowó a ma-pula tẹ bẹ nyaboso,
a bẹ nde nusukan nya bẹsẹ na muboled' a
36 bẹsẹ. *Na mọ a nọṅgọ muna nusadi a tẹsẹ
mọ oteten abu, a nọṅgọ mọ o bwaṅga bao, a
37 kwalanẹ babọ na: *Tọ-nja nu ma-nọṅgẹ
mowó nya ninka bana basadi, o dina lam, a

Digitized by Google

ma-nǫŋgǫ nde mba; tǫ-nja pę nu ma-nǫŋgę
mba, setǫ mba nde a ma-nǫŋgǫnǫ, nde nu nu
lom mba.

Na Yohane a kwalanę mǫ na: A muleedi, 38
di ęn mowǫ́ a ma-busisę midī ma bobe o dina
loŋgǫ, nu si ta nu bupę bisǫ, nde di baŋgan
mǫ, ebanja a si ta a bupę bisǫ. *Na Yesu 39
a kwala na: Lo si baŋganę mǫ. Ebanja tǫ-
moto a titi nu ma-bolę ebol'a ŋginya o dina
lam, nde a węlę pę topǫ bobe onyol'am dibo-
kimęnę. *Nu nu si ma-tęŋgęnę bisǫ, e nde 40
na bisǫ. *Ebanja tǫ-nja nu ma-bolę binyǫ 41
dibonde la madiba o nyǫ o dina lam, onyolana
le nde ba Kristo, nambalę, nā-laŋgwea binyǫ,
a si męndę suba musauedi mao. *Tǫ-nja nu 42
ma-lambę mowǫ́ nya ban basadi, bena ba
dubę mba, e wusa bę bwam na mǫ gita, kę
dale la nsaŋ di tiŋgabę o nyiŋgo ao, nde a
pimbabę o munja. *Nde yetęna dia 43
loŋgǫ di lambi tę oa, kę mǫ; e dǫli na oa o
jiŋgea o loŋgę eboki, buka o wala o wuma-
wea na maa maba, o wea i si ma-dimę, *o 44
wuma mulǫmbi mabu mu si ma-wǫnǫ, wea pę
i si dime. *Nde yetęna muende mǫŋgǫ mu 45
lambi tę oa, kę mǫ; e dǫli na oa o jiŋgea o
loŋgę mboko, buka o pimbabę o wuma-wea
na miende miba, o wea i si ma-dimę, *o 46
wuma mulǫmbi mabu mu si ma-wǫnǫ, wea pę
i si dime. *Nde yetęna disǫ loŋgǫ di lambi 47
tę oa, pimba mǫ o uonę; e dǫli na oa o jiŋgea
o janea la Loba, na disǫ diwǫ, buka o pimbabę
o wuma-wea na misǫ maba, *o wuma mu- 48

Digitized by Google

lombi mabu mu si ma-wono, wea pe i si dime.
49 *Ebanja moto-te 'anganen jenyisabe na wea
ka na wanga, na jabea-te di anganen jenyisabe
50 na wanga. *Wanga i doli; nde wanga i timbi
te mulololoko, lo ma-timbise pe nyenganye lao
na nje? L' alea wanga na binyomene, lo
bene pe musango mowó na nune.

(10, 1—12: Mat. 19, 1—9.)

10 **Na** mo 'asumwe ua wuma, a po o epas'a
Yudea, o mune muri ma Yordan, na dimuti
di kotone pete na mo, na mo a lee pete **babo**,
2 kana a tano a kolongone. *Nde **Farisai**
ba ta ba po, b'uele mo na: Ye wonja na **moto**
o jesele munj'ao e? Nde ba ta nde ba **keka**
3 mo. *Na mo 'alabe, a kwalane **babo** na: **Nje**
4 Mose 'anedino binyo e? *Na **babo** ba **kwala**
na: Mose a boli wonja o tila kalat'a-jabane-
5 la-diba na o jesele pe. *Na Yesu a **kwalane**
babo na: Onyola milema manyu ma bwambi
6 nde a tiledino binyo nin mbenda. *Nde **na**-
tena beboteri ba bewekedi Loba a weki nde
7 **babo** mome na muto. *„Onyola nika **moto**
a mende dia sango na nyango, nde a tingame
8 na munj'ao, *nde **babo** babane ba mende nde
be eyobo ewo". Nika so nde ba si ma-be pe
9 baba, nde eyobo ewo. *Na nde di Loba a
10 latino, moto a s'aba mo. *Nde **bokweli** ba
ta pete ba timba juele mo o mboa, onyola di
11 lambo. *Na mo a kwalane **babo** na: To-nja
nu m'esele munj'ao, nde a bā nupepe, ke a
12 wite nde musonje lingise mo; *nde muto pe

Digitized by Google

'eṣeḷe tẹ mom'ao, nde a bā nupẹpẹ, kẹ a boli nde musonje.

(13—16: Mat. 19, 13—15. Luk. 18, 15—17.)

Nde ba ta ba wana bana basadi na mọ, ná a tape babọ. Nde bokweli ba ta ba domea ba bena ba ta ba wana babọ. *Nde Yesu 'ẹnnọ nika, na mọ a liṅga, a kwalanẹ babọ na: Eṣeḷe bana basadi ba ye na mba, lo si baṅganẹ babọ, ebanja nik'abu nde ye janea la Loba. *Nambaḷe, nā-laṅgwea binyọ: Tọ-nja nu si ma-nọṅgẹ janea la Loba ka muna nusadi, a si mẹndẹ pọ oten tom. *Na mọ a nọṅgọ babọ o bwaṅga bao, a nẹṅgẹ maa omọny abu, a namsẹ babọ.

13 18 14 15 16

(17—31: Mat. 19, 16—30. Luk. 18, 18—30.)

Nde a busino o ṅgea, na moto mowó a pọ, a numa mabọṅgọ oboso bao, 'uẹḷẹ mọ na: A muleed'a bwam, n'aṅgamẹn bola nje, nde na kusa loṅgẹ la bwindea e? *Na Yesu a kwalanẹ mọ na: Nje o ma-beḷẹnọ mba bwam e? Tọ-mowó a titi bwam, kẹ mowómẹnẹ, Loba. *O bī mbenda na: O si witẹ musonje, o si bwa, o si iba, o si tẹmẹ mboṅ a lobaṅgo, o si dumba, o dubẹ sọṅgọ na nyọṅgọ." *Na mọ a kwalanẹ mọ na: A muleedi, na nẹṅgẹ man mẹsẹ natẹna muut'am. *Na Yesu 'ombwa mọ, a tọndọ mọ, a kwalanẹ mọ na: Lambo diwọ di dia di ma-pula na oa; ala o andisẹ mẹsẹ o bẹnnọ, o bole mọ batuedi, nde o mẹndẹ bẹnẹ diwuta o mọny, nde o ye o bupẹ mba, o nọṅge pẹ mbasa. *Na mọ a bwa ndutu onyola y' eyala, 'ala na ndutu; ebanja a ta

17 18 19 20 21 22

Digitized by Google

23 a bẹnẹ bema gita. *Na Yesu 'ombwa muri
na muri, a kwalanẹ bokweli bao na: Njika
bwambi yenọ na bambwaṅ o jiṅgea o janea
24 la Loba e! *Nde bokweli ba ta ba tanya
onyola be beyala bao. Na Yesu 'alabẹ pẹtẹ,
a kwalanẹ babọ na: A bana, njika bwambi
yenọ na ba balakisẹ na bema o jiṅgea o janea
25 la Loba e! *E bọbi na kamel o jiṅgea o dipọndi
la ndọndọki, buka mbwaṅ o jiṅgea o janea
26 la mọny. *Na babọ ba tanya bwambi, ba
kwala na babọmẹnẹ na: Nja sọ ena 'oṅgisabẹ
27 e? *Na Yesu 'ombwa babọ, a kwala na: Di
titi ná di wẹlẹ bolanẹ na bato, nde setọ na
Loba; ebanja mambo mẹsẹ mena ma wẹlẹ bo-
28 lanẹ na Loba. *Na Petro a kumwa kwa-
lanẹ mọ na: Ombwa, bisọ di dī mambo mẹsẹ,
29 di bupẹ oa. *Na Yesu 'alabẹ na: Nambalẹ
nā-laṅgwea binyọ: Tọ-mowọ́ a titi nu dī mboa
tọ bona-saṅgo ba bome tọ ba bito tọ nyaṅgo
tọ saṅgọ tọ muto tọ bana tọ mionda onyola
30 dina lam na onyola miaṅgo-ma-bwam, *nyena
nu si ma-kusẹ ebwe'a ṅgedi tatan o nin ponda,
mandabo na bona-saṅgo ba bome na ba bito
na banyaṅgo na bana na mionda oteten a
mitakisan, o ninẹ wase ni mẹndẹ pọ pẹ loṅgẹ
31 la bwindea. *Nde gita la baboso ba mẹndẹ
bẹ basukan, basukan pẹ baboso.

(32—34: Mat. 20, 17—19. Luk. 18, 31—34.)

32 Nde ba ta nde o ṅgea jondea o Yerusalem,
nde Yesu a ta 'ala babọ oboso, nde ba ta ba
tanya, nde ba ba ta ba bupẹ mọ ba ta ba bwa

Digitized by Google

bo̱ŋgo. Na mo̱ a no̱ŋgo̱ pe̱te̱ dom na baba
na mo̱me̱ne̱, a kumwa kwalane̱ babo̱ ma ma
me̱nde̱ bolane̱ na mo̱: *Ombwa, di m'ondea 33
o Yerusalem, nde Muna-moto a me̱nde̱ bakabe̱
na prisi inde̱ne̱ na babiedi-ba-kalat' a-Loba,
nde ba me̱nde̱ kwese̱ mo̱ muka o bwabe̱, ba
me̱nde̱ bake̱ mo̱ na basibi, *nde ba me̱nde̱ 34
yo̱ye̱ mo̱ na dipa mo̱ lonyanyo na to̱ mo̱ ma-
lo̱di na bwa mo̱, nde ombusa minya milalo
a me̱nde̱ pumbwa.

(35—45: Mat. 20, 20—28.)

Na Yakobo na Yohane, bana ba Sebedeo, 35
ba po̱ na mo̱, ba kwalane̱ mo̱ na: A muleedi,
di ma-pula ná o bole biso̱ nje di ma-so̱so̱meano̱.
*Na mo̱ a kwalane̱ babo̱ na: Nje lo ma-pulano̱ 36
ná na bole binyo̱ e? *Na babo̱ ba kwala na: 37
Bola biso̱, ná di je mowó o dia la mom, nune̱
pe̱ o dimo̱se̱ o edub'aŋgo̱. *Na Yesu a kwa- 38
lane̱ babo̱ na: Lo si bī nje lo ma-pulano̱. Lena
lo we̱le̱ nyo̱ diboŋde mba na ma-nyo̱no̱ to̱ dubi-
sabe̱ na dubise̱ lena mba na ma-dubisabe̱no̱ e?
*Na babo̱ ba kwalane̱ mo̱ na: Di ma-we̱le̱. 39
Na Yesu a kwalane̱ babo̱ na: Diboŋde na ma-
nyo̱no̱ lo me̱nde̱ nyo̱ mo̱, na dubise̱ pe̱ mba
na ma-dubisabe̱no̱, lo me̱nde̱ dubisabe̱ mo̱; *nde 40
o ja o dia lam la mom na la dimo̱se̱ e titi
lambo lam o bola, le nde onyola ba di boŋ-
sane̱be̱no̱. *Nde dom ba seŋgino̱ nika, ba 41
kumwa liŋgane̱ Yakobo na Yohane. *Na 42
Yesu a bele̱ babo̱, a kwalane̱ babo̱ na: Lo bī
ná ba bena ba laŋgabe̱ bānedi ba matumba
ba ma-sibise̱ babo̱ owas'abu, ba ma-kekise̱ pe̱

Digitized by Google

43 ŋginy'abu na bandęnę babu. *Nde nika e
s'aŋgamęn bę na binyǫ, tǫ-nja nu ma-pulę bę
nundęnę oteten anyu, 'aŋgamęn nde bę muboled'
44 anyu; *tǫ-nja nu ma-pulę bę nyaboso oteten
45 anyu, a bę nde muut'a bęsę. *Ebanja
Muna-moto pę asi pǫi o boleabę, nde
o bolea, na o bola pę loŋgę lao dikǫti
onyola gita.

(46—52: Mat. 20, 29—34. Luk. 18, 35—43.)

46 Na babǫ ba pǫ o Yeriko. Nde a businǫ
o Yeriko na bokweli bao na dimuti dindęnę
pę, Bartimeo, mun'a Timeo, mot'a ndima, a
47 ta a ja o ŋgea, 'akwa. *Nde a seŋginǫ ná
e nde Yesu nya Nasaret, na mǫ a kumwa tę
musea, a kwala na: A Yesu, mun'a Dawid,
48 bwea mba ndedi! *Nde gita ba ta ba domea
mǫ, ná a kǫ na pī. Na mǫ a beŋga nde tę
musea na: A mun'a Dawid, bwea mba ndedi!
49 *Na Yesu a tęmę, a kwala na: Binyǫ belę
mǫ! Na babǫ ba belę mot'a ndima, ba kwalanę
mǫ na: Embę mulema, tęmę, a ma-belę oa.
50 *Na mǫ a pimba mbǫt'ao wase, a wamsę tęmę,
51 a pǫ na Yesu. *Na Yesu 'alabę mǫ, a kwala
na: Nje o ma-pulanǫ ná na boleye oa e?
Na nu mot'a ndima a kwalanę mǫ na: A
52 rabuni, ná na timbe jęnę. *Na Yesu a kwa-
lanę mǫ na: Ala, jemea lǫŋgǫ di oŋgisę oa.
Na dibokimęnę a timba jęnę, a bupę mǫ o ŋgea.

(11, 1—10: Mat. 21, 1—9. Luk. 19, 29—38. Yoh. 12, 12—16.)

11 Nde niponda ba sisedinǫ bębę na Yerusa-
lem o Betfage na Betania, o mudoŋgo ma

Digitized by Google

ŋjabi, na mọ a loma bokweli bao baba, * a 2
kwalanẹ babọ na: Binyọ ala o yi son a mundi
ye oboso banyu, nde dibokimẹnẹ lo pọi tẹ
oten, lo mẹndẹ bomanẹ mun'a esel a tiŋgam,
nyena omọny ao tọ-moto a si tanọ a má-ja;
wunja mọ, lo wane mọ. * Nde yetẹna moto 3
a kwalan binyọ na: Nje lo ma-bolanọ nika e?
kwala na: Saŋgo nde a ma-pulẹ mọ, a mẹndẹ
pẹ timbisẹ mọ dibokimẹnẹ. * Na babọ b'ala 4
ba bomanẹ mun'a esel a tiŋgam bẹbẹ na jombẹ,
o eboko o ŋgea, na babọ ba wunja mọ. * Nde 5
doŋgo bena ba ta ba tẹmẹ oten, ba kwalanẹ
babọ na: Nje lo ma-bolanọ na, lo ma-wunjanọ
mun'a esel? * Na babọ ba kwalanẹ babọ kana 6
Yesu a kwalinọ, nde ba ta b'esẹlẹ babọ. * Na 7
babọ ba wana mun'a esel na Yesu, ba latẹlẹ
mbọt'abu omọny ao, na mọ a ja oten. * Nde 8
gita ba ta ba latẹlẹ mbọt'abu o ŋgea, bapẹpẹ
pẹ ba kẹ mabunjẹ ma miele, ba latẹlẹ mọ o
ŋgea. * Nde ba bena ba ta b'ala oboso na 9
ba pẹ bena ba ta ba bupẹ ombusa, ba tẹ misea
na: Hosana, bonam na nu nu ma-pọ o dina
la Saŋgo! * Bonam na janea la saŋgo asu 10
Dawid lena di ma-pọ, Hosana o mọny nyẹsẹ.

(11—24: Mat. 21, 12—22. Luk. 19, 45—48.)

Na mọ 'ŋgea o Yerusalem o tempel, nde 11
a bọlẹnọ jombwa mẹsẹ, kana ebiamu e tanọ
e má-pọ, na mọ a busa, 'ala o Betania na dom
na baba. * Nde o bonẹ bunya, niponda b' 12
asumwẹnọ o Betania, a ta a bwa njai. * Na 13
mọ 'ẹnẹ bwele ba maŋgolo etum uonẹ, boena
bo ta bo bẹnẹ beyadi, na mọ 'ala oten, ná ŋga

Digitized by Google

ena a sọ lambo oten, nde a pọinọ oten a si sọi
tọ-lambo, kẹ beyadi mẹnẹ; ebanja e si ta pond'a
14 mańgolo. *Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na:
Tọ-moto a si da pẹ bepuma na oa, natẹna o
bwindea. Nde bokweli bao ba ta ba seńga
nika.
15 Na babọ ba pọ o Yerusalem, na mọ 'ińgea
o tempel, a kumwa pańga ba bena ba ta b'
andisẹ na bena ba ta b'anda o tempel, a kwesẹ
tebed'a baweńgisanẹ-mọni na bejedi ba ba-
16 ndisẹ-mbeńga, *a si ta 'esẹlẹ tọ-moto ná a
17 bambẹ ewa tombanẹ la tempel, *a leẹ babo
a kwala na: E si tilabẹ na: „ndabo am e mẹndẹ
nde belabẹ ndabo a muka onyola matumba
mesẹ“ e? Nde binyọ lo má-timbisẹ nde mọ
18 mulomba ma bato ba ndumban. *Nde prisi
indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba
seńga nika, ba kumwa pulisẹ nẹni benọ ná
ba bwa mọ; ebanja ba ta ba bwa mọ bọńgọ,
onyolana dimuti lẹsẹ di ta di tanya onyola
19 beleedi bao. *Nde ebiamu e ta bẹ e pọi tẹ,
na mọ 'asumwẹ, a busa o mundi.
20 Nde niponda ba tanọ ba tomba o idiba, na
babọ b'ẹnẹ bwele ba mańgolo bo anji natẹna
21 o miańga. *Nde Petro a ta 'ọńgẹlẹ, a kwa-
lanẹ mọ na: A rabi, ombwa bwele ba mań-
22 golo o lounọ bo anji. *Na Yesu 'alabẹ, a
kwalanẹ babọ na: Binyọ bẹnẹ jemea na Loba!
23 *Nambalẹ, nā-lańgwea binyọ, tọ-nja nu ma-
kwalanẹ mun mudońgo na: Asumwẹ, kọ o
madiba, nde a si bẹnẹ penda o mulema mao,
nde a dubẹ nde ná nje a ma-kwalanọ e mẹndẹ

Digitized by Google

bolanę, kę a męndę kusa nje a kwalinǫ. *Onyo- 24
la nika nā-laṅgwea binyǫ: Męsę lo ma-sǫsǫ-
meanǫ kę lo ma-kanę, dubę ná lo ma-kusa
mǫ, nde lo męndę kusa mǫ. *Nde lo ma-tęmę 25
tę o muka, lakisę tǫ-nje lo bęnnǫ na nupępę,
ná Saṅgo anyu nye o mǫny pę a lakisę binyǫ
mawusę manyu. *Nde yetęna binyǫ lo si 26
lakisę, kę Saṅgo anyu nye o mǫny pę a si
męndę lakisę binyǫ mawusę manyu.

(27—33: Mat. 21, 23—27. Luk. 20, 1—8.)

Na babǫ ba pǫ pętę o Yerusalem, nde ni- 27
ponda a tanǫ a daṅgwa o tempel, prisi in-
dęnę na babiedi-ba-kalat'a-Loba na baturu
ba ta ba pǫ na mǫ, *ba kwalanę mǫ na: 28
Onyola njika ṅginya o ma-bolanǫ man mambo
e? nja a boli oa ninka ṅginya o bola man
mambo e? *Na Yesu a kwalanę babǫ na: 29
Mba pę na tǫndi juęlę binyǫ eyala ewǫ, alabę
mba mǫ, nde mba pę na męndę laṅgwea binyǫ
onyola njika ṅginya na ma-bolanǫ man mambo.
*Dubisę la Yohane di wu nde o mǫny ṅga 30
na bato? Alabę mba! *Na babǫ ba dutea 31
na babǫ mǫmęnę, ba kwala na: Di kwali tę
na: Di wu nde o mǫny, kę a męndę kwalanę
bisǫ na: Nje sǫ lo si dubęnǫ mǫ e? *Nde 32
di kwale nde na: Na bato e? Nde ba ta nde
ba bwa dimuti bǫṅgǫ, ebanja bęsę ba ta ba
laṅga Yohane ka mutǫper'a mudī nambalę.
*Na babǫ b'alabę, ba kwalanę Yesu na: Di 33
si bī. Na Yesu a kwalanę babǫ na: Tǫ mba
pę na si ma-laṅgwea sǫ binyǫ onyola njika
ṅginya na ma-bolanǫ man mambo.

Digitized by Google

(12, 1—12: Mat. 21, 33—46. Luk. 20, 9—19.)

12 Na mọ a kumwa kwalanẹ babọ o minia
na: Moto mowọ́ a ta a dẹ mōnda ma lonyẹńgẹny, a diŋga mọ kọtọ, a pọŋgọ mboki, a loŋga
pẹ na ndabo, a bakẹ mọ na bapọŋgẹ-mōnda,
2 na mọ 'ala o ekombo epẹpẹ. *Nde o ponda
ni doŋgamẹn a ta a loma muut'ao mowọ́ na
bapọŋgẹ-mōnda, ná a nọŋgeye mọ doŋgo la
bepuma ba mōnda ma lonyẹńgẹny o bapọŋgẹ-
3 mōnda. *Na babọ ba damea mọ, ba dipa mọ,
4 ba timbisẹ mọ tete. *Na mọ a loma pẹtẹ
muutu nupẹpẹ na babọ; na babọ ba numa mọ
5 madale o mulopo, ba sambwẹlẹ mọ. *Na mọ
a loma nupẹpẹ, na babọ ba bwa mọ; na gita
la bapẹpẹ pẹ, ba dipa doŋgo, ba bwa pẹ doŋgo.
6 *Nde a ta nde a dianẹ mpọm ma muna mowọ́
nyena a tọndinọ; na mọ a loma mọ na babọ
o sukan, a kwala na: Ba mẹndẹ dubẹ mun'am.
7 *Nde ba bapọŋgẹ-mōnda ba ta nde ba kwala
na babọ mọmẹnẹ na: Nun nde e musaŋgwedi;
ya, esẹlẹ bisọ di bwe mọ, nde sàŋgo di bẹ
8 lasu. *Na babọ ba nọŋgọ mọ, ba bwa mọ,
ba pimba mọ ombusa mōnda ma lonyẹńgẹny.
9 *Saŋgo a mōnda a mẹndẹ sọ bolea nẹ? A
mẹndẹ pọ, a bwa ba bapọŋgẹ-mōnda, a bakẹ
10 pẹ mōnda ma lonyẹńgẹny na bapẹpẹ. *Lo
si laŋgi ben betiledi na: „Dale lena baloŋgedi
ba baŋginọ, dímẹnẹ nde di timbi dale la toŋgo;
11 *din di bolan nde na Saŋgo, nde je betany-
12 sedi o misọ masu“ e? *Nde ba ta ba pula
damea mọ, nde ba ta ba bwa nde dimuti
bọŋgọ; ebanja ba ta ba sọ ná a kwali nde

Digitized by Google

mun munia onyol'abu. Na babo b'esele mo, b'ala.

(13—17: Mat. 22, 15—22. Luk. 20, 20—26.)

Nde ba ta ba loma na mo dońgo la Farisai 13
na Bona-Herode, o lamba mo na eyala. *Nde 14
ba ta ba po, ba kwalane mo na: A muleedi,
di bī ná oa oe mbale, o si dube pe to-moto;
ebanja o si m'ombwea moto o beombwedi, nde
o ma-lee nde ńge'a Loba ka mbale. E ańga-
men o bola kaisa njańgi, ńga e s'ańgamen e?
Di bole, ńga di si bola e? *Nde a soino ma- 15
wondon mabu, na mo a kwalane babo na:
Nje lo ma-kekano mba e? Wanea mba de-
nario, n'ombwe! *Na babo ba wanea mo. 16
Na mo a kwalane babo na: Edińgedińge na
dina la nja din e? Na babo ba kwalane mo
na: Kaisa. *Na Yesu a kwalane babo na: 17
Mambo ma kaisa, bola mo kaisa, mambo ma
Loba pe, Loba. Nde ba ta ba nyaka onyol'ao.

(18—27: Mat. 22, 23—33. Luk. 20, 27—38.)

Nde Sadukai ba ta ba po na mo, bena ba 18
ma-kwale na, bepumbwedi ba kwedi be titi,
b'uele mo, ba kwala na: *A muleedi, Mose 19
anedi biso na: Yetena muna-sańgo a moto a
wedi te, nde a dia muto, nde a si die bana,
muna-sańgo a nońge muto, a yeye muna-sańgo
mbota. *Bona-sańgo samba ba ta; nyaboso 20
a ta a bā muto, na mo a wo, a si die mbota.
*Nu londe baba pe a nońgo mo, na mo pe 21
a wo, a si die mbota; nikamene pe nu londe
balalo. *Nde samba nyese ba ta ba nońgo 22
mo, ba si dī mbota. Nde o sukan a bese,

Digitized by Google

23 muto pẹ a timbi wọ. *O bepumbwedi ba
kwedi, yetẹna ba ma-pumbwa tẹ, a mẹndẹ
nde bẹ munj'a njika mọ e? ebanja samba
24 nde ba ta ba bẹnẹ mọ ka munj' abu. *Na
Yesu a kwalanẹ babọ na: Setọ onyola din
nde lo ma-wusanọ, ebanja lo si bī betiledi tọ
25 ṅginy'a Loba e? *Ebanja ponda ba mẹndẹnọ
pumbwa o kwedi, ba si mẹndẹ bā tọ bolabẹ
o diba, nde ba ma-bẹ nde ka angel o mony.
26 *Nde onyola bawedi, ná ba ma-pumbwabẹlẹ,
lo si laṅgi o kalat'a Mose, kana Loba a kwa-
lannọ mọ, o mbutu ma ṅgẹṅgẹlẹ, na: „Mba
ne nde Loba la Abraham, na Loba la Isak,
27 na Loba la Yakob“ e? *Loba a titi Loba la
bawedi, nde la bawenya. Lo wusi bwambi.

(28—34: Mat. 22, 34—40. Luk. 20, 39. 40. Luk. 10, 25—28.)

28 Nde mowó nya babiedi-ba-kalat'a-Loba,
nu ta nu seṅga juanẹlẹ labu, ny' ẹn pẹ ná
'alabẹ babọ bwam, 'uẹlẹ mọ na: Njika mbenda
29 nye nyaboso o yẹsẹ e? *Na Yesu 'alabẹ
na: Mbend' a boso o yẹsẹ nye nde na: „A
Israel, seṅga, Saṅgo Loba lasu, e nde Saṅgo
30 pọmẹnẹ“; *nà na: „o aṅgamẹn tọndọ Saṅgo
Loba lọṅgọ, na mulema mọṅgọ muẹsẹ, na
mudī mọṅgọ muẹsẹ, na jọṅgẹlẹ lọṅgọ lẹsẹ,
na ṅginy' aṅgọ nyẹsẹ. Nin nde nye mbend'a
31 boso. *Ni londẹ iba nye nde na: „O aṅ-
gamẹn tọndọ muna-sọṅgọ ka oamẹnẹ.“ Mbenda
32 nipẹpẹ ni buki yin e titi. *Na mubied'a-
kalat'a-Loba a kwalanẹ mọ na: A muleedi, o
kwali bwam kaponda mbalẹ, ná e nde mowó-
33 mẹnẹ, nupẹpẹ a titi, kẹ mọ; *na tọndọ la mọ

Digitized by Google

pe na mulema mueseˍ na dibieˍ leseˍ na ŋginya
nyeseˍ, na o toˍndoˍ muna-saŋgo ka moto moˍ-
meneˍ ye gita bwambi buka mabea ma diseˍ
na ma bwa meseˍ. *Nde Yesu 'enoˍ ná 'alabeˍ 34
na dibieˍ, na moˍ akwalaneˍ moˍ na: O titi etum
na janea la Loba. Nde toˍ-moto a si keki peˍ
jueleˍ moˍ.

(35—37: Mat. 22, 41—46. Luk. 20, 41—44.)

Nde Yesu a ta 'alabeˍ, niponda a leeˍnoˍ o 35
tempel, a kwala na: Neˍni babiedi-ba-kalat'a-
Loba ba ma-kwalanoˍ na: Kristo e nde mun'a
Dawíd e? *Dawid moˍmeneˍ a kwali o Mudí 36
Musaŋgi na: „Saŋgo akwalan Saŋgo am na:
Ja o dia lam la mom, nateˍ na timbiseˍ basiŋ-
geri boŋgoˍ ebambu a mataŋga moŋgoˍ". *Dawid 37
moˍmeneˍ a beleˍ moˍ saŋgo; o ueˍni enoˍ soˍ mun'
ao e? Nde dimuti dindeˍneˍ di ta di toˍndoˍ seŋ-
ganeˍ moˍ.

(38—40: Mat. 23. Luk. 20, 45—47.)

Nde a ta a kwala o beleedi bao na: Lo 38
aŋgameneˍ onyola babiedi-ba-kalat'a-Loba, bena
ba toˍndi daŋgwaneˍ mboˍt'a miaba na kusa ma-
soma o madon, *na bejedi ba boso o mandabo 39
ma ndoŋgameˍn na bejedi ba boso o mada;
*bena ba ma-boˍleˍ mandabo ma mikusa, ba 40
kaneˍ peˍ mika ma miaba onyola mawoˍndoˍn;
ba meˍndeˍ beŋga kusa bekwesedi bendeˍneˍ.

(41—44: Luk. 21, 1—4.)

Nde a ta a ja wase teŋgeˍneˍ elimb'a njaŋgi, 41
'ombwa neˍni dimuti di ma-weˍleˍnoˍ moˍni o
elimb'a-njaŋgi. Gita la mbwaŋ ba ta ba weˍle
gita. *Nde mutued'a mukusa mowó a ta a 42

Digitized by Google

po, a wele loson la mioni loba, miena mie
43 fenig po. *Na mo a bele bokweli bao na mo,
a kwalane babo na: Nambale, nā-laṅgwea
binyo, nun mutued'a mukusa a wele gita, buka
44 bese bena ba wele o elimb'a njaṅgi; *ebanja
bese ba wele onyola mbwaṅ mabu, nde nun
nde a wele onyola tue lao, mese a tano a
bene, bema bao bese.

(13: Mat. 24. Luk. 21, 5—36.)

13 Nde a busino o tempel, na mowó nya
bokweli bao a kwalane mo na: A muleedi,
ombwa te njika madale na njika miloṅgi
2 min! *Na Yesu a kwalane mo na: O m' ene
min miloṅgi mindene e? To dale diwo di si
mende dia omony a dine, lena di si mende
3 bulabele. *Nde niponda a tano a ja wase
o mudoṅgo ma njabi, teṅgene tempel, na
Petro na Yakobo na Yohane na Andrea b'
4 uele mo o esoka na: *Laṅgwea biso njika
ponda man mambo ma mendeno bolane? Nje
e mende be eyemban, ponda man mese ma
5 mendeno bolane? *Na Yesu a kumwa kwa-
lane babo na: Lo bia pon, ná moto a si dimbele
6 binyo ṅgea. *Gita ba mende po o dina lam,
ba kwala na: Ye nde mba, nde ba mende
7 dimbele gita ṅgea. *Nde yetena lo mende
seṅga onyola bila na miumban ma bila, lo si
soa; man m' aṅgamen bolane nde ma titi su.
8 *Ebanja tumba di mende teme teṅgene tumba,
janea pe teṅgene janea, soa-la-minyaṅgadu
pe di mende be wuma na wuma, njai nindene
9 na mpuṅgu ba mende be. *Man nde me be-

Digitized by Google

boteri ba ndeŋgę. Nde l'aŋgamęnę na binyo-
męnę; ebanja ba mendę bakę binyo o bekaisedi
bendęnę, lo mendę pę dipabę o mandabo ma
ndoŋgamęn, na tęsębę oboso ba gobina na
kiŋę onyol' am, o bę mboŋ na babo. *Nde 10
miaŋgo-ma-bwam mi aŋgamęn sęlę laŋgwabę
na matumba męsę. *Nde b' alan tę binyo, 11
ba bakę binyo, lo si sęlę joŋgelę nje lo mende-
no kwala, nde ma ma mendę bolabę binyo o
ni pondamęnę kwala nde mo; ebanja seto
binyo nde lo ma-kwalę, nde Mudī Musaŋgi.
*Nde muna-saŋgo a mendę bakę muna-saŋgo 12
o kwedi, saŋgo pę mun'ao; bana ba mendę
tęmę liŋgisę basaŋgo na banyaŋgo na bakę
babo o kwedi. *Nde lo mendę siŋgabę na 13
bato bęsę onyola dina lam; nde nu nu tiŋgam
natęna o su, a mendę joŋgisabę.

Nde yetęna l'ęn tę nyakak'a dibumbe e 14
tęm wuma e s'aŋgamęnno — nu nu ma-laŋgę
esęlę mo a soŋtanę — deŋgę so ba be o Yudea
ba nye o midoŋgo. *Nde nu nye omony a 15
munyua a si siba wase, a s'iŋgea o noŋgo
lambo o ndabo; *nu pę nye o mōnda a si 16
timba o mbusa o noŋgo mbot' ao. *Nde 17
eboma na ba be memę na banyoŋgisę-bana o
mi minya. *Nde lo kanę nde, ná mīla manyu 18
mi si bolanę o pond'epupa; *ebanja mi mi- 19
nya mi mendę bę ndeŋgę, ka nyena e si ta
nika natęna beboteri ba bewekedi, bena Loba
a wekino, natęna tatan, nde e si mendę pę to
bę. *Nde yetęna Saŋgo a si wutisę tę mi 20
minya, kę to eyobo ewo e si mendę joŋgisabę;

Digitized by Google

nde onyola baposobe, bena a posino, a ta a
21 wutise mi minya. *Nde yetena moto a kwa-
lan te binyo na: Ombwa Kristo e uan, ombwa
22 uane, lo si dube mo. *Ebanja Kristo ya lo-
bańgo i mende busa na batoperi ba lobańgo
ba mende bola beyemban na betanysedi o
dimbele pe na baposobe ńgea, yetena e ma-
23 wele bolane nika. *Nde binyo lo bia pon;
na sele biise binyo. mese oboso.
24 Nde o mi minya ombusa nin ndeńge,
wei i mende timba muititi, modi pe mu si
25 mende bola muenen mao; *ńgeńgeti pe i
mende wa o mony, i ko wase, ńginy 'a mony
26 pe i mende soa. *Nde deńge ba mende jene
Muna-moto a ma-wa o mawindi na ńginya
27 nindene na edube. *Deńge so a mende loma
angel na kotele baposobe o matońgo ma wase
manei, o su la wase natena su la mony.
28 *Binyo okwa nde munia na bwele ba boń-
gońgi. Yetena mikanjo mao mi ni-pumea
te na ya beyadi, na binyo lo bia ná loe le
29 bebe. *Nikamene pe na binyo, yetena l'en
man ma bolan, bia ná e bebe, bebe na mombe.
30 *Nambale, nā-lańgwea binyo: Nin nyońon e
si mende tomba, natena man mese ma bolane.
31 *Mony na wase ba mende tomba, nde
32 beyala bam be si mende tomba. *Nde
onyola bo bunya na ni ponda to-moto a si bī,
to angel o mony, to Muna, ke Tete momene.
33 *Lo bia pon, lo ja epenye, lo kane; ebanja lo
34 si bī njika ponda ponda nyeno. *Ye nde
biana moto ny'alo o londo o ekombo epepe,

Digitized by Google

nu dī ndabo ao, nu boli bautu bao ŋginya,
moto-moto yao ebolo, 'anea pɛ mutater'a jombɛ
o ja epɛnyɛ. *Binyɔ ja sɔ epɛnyɛ; ebanja 35
lo si bī njika ponda saŋgo a mboa a mɛndɛnɔ
pɔ, ŋga o ebiamu, ŋga oteten a bulu, ŋga
ponda wuba e ma-lɔŋgɔnɔ, ŋga o idiba, *a 36
si ya bɛ, a pɔi tɛ dibokimɛnɛ, a bomanɛ binyɔ
lo kwedi iyɔ. *Di na ma-kwalanɛnɔ 37
binyɔ, na ma-kwalanɛ nde mɔ bɛsɛ: Ja
epɛnyɛ.

(14, 1. 2: Mat. 26, 1—5. Luk. 22, 1. 2.)

Nde ombusa minya miba Pasah e ta na **14**
bewolo be si puŋgwan esasaŋge, nde prisi
indɛnɛ na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba
pulisɛ nɛni ba ma-puteanɔ mɔ na musomba,
nde ba bwe mɔ; *nde ba ta ba kwala na: Setɔ 2
o bunya-ba-bosaŋgi, mpuŋgu mu si ya bɛ oteten
a dimuti.

(3—9: Mat. 26, 6—13. Yoh. 12, 1—8.)

Nde niponda a tano o Betania o ndabo 3
a Simon mot'a mulɔŋgɔ́, muto mowɔ́ a ta a
pɔ, niponda a tanɔ a ja o tebedi, nu ta ny'
alea epos'a jɔki la niti la nardo la mususedi
mundɛnɛ, na mɔ a bwa eposi, a koma mɔ o
mulopo mao. *Nde doŋgo ba ta oten, bena 4
ba ta ba tɔpɔ bwambo na babɔ mɔmɛnɛ na:
Din nyamsɛ la din jɔki di ma-bola nje e?
*Ebanja ba ta b'aŋgamɛnɛ jandisɛ din jɔki, 5
buka bebwea ba denario belalo, nde be bolabɛ
batuedi. Na babɔ ba tɔpɔnɛ mɔ. *Na Yesu 6
a kwala na: Esɛlɛ mɔ! Nje lo ma-bwesɛnɔ
mɔ ndutu e? A boledi nde mba ebol'a bwam.

Digitized by Google

7 *Ebanja lo bẹn batuedi na binyọ ponda yẹsẹ, yetẹna lo ma-pula tẹ lena lo wẹlẹ bola babọ bwam ponda yẹsẹ; nde lo si bẹn mba ponda
8 yẹsẹ. *A boli nje a wẹlinọ; a sẹlẹ nde jọkisẹ
9 nyol'am onyola pulamẹ lam. *Nambalẹ, nālaṅgwea binyọ, wuma na wuma min miaṅgoma-bwam mi mẹndẹnọ laṅgwabẹ o wase nyẹsẹ, e mẹndẹ pẹ laṅgwabẹ nje nun a bolinọ, o joṅgẹlẹ lao.

(10. 11: Mat. 26, 14—16. Luk. 22, 3—6.)

10 Nde Yuda Iskariot, mowọ́ nya dom na baba, a ta 'ala na prisi indẹnẹ, ná a bakẹ mọ
11 na babọ. *Nde ba seṅginọ nika, na babọ ba bwa munyẹṅgẹ, ba kakanẹ o bola mọ mọni. Na mọ a kumwa pulisẹ nẹni a ma-bakẹnọ mọ o pond'a bwam.

(12—16: Mat. 26, 17—19. Luk. 22, 7—13.)

12 Nde o bunya ba boso ba bewolo be si puṅgwan esasaṅge, boena ba ma-bwanọ mun'a mudọṅgi nya Pasah, na bokweli bao ba kwalanẹ mọ na: O uẹni o ma-pulanọ ná di ale
13 boṅsanẹ, ná o de Pasah e? *Na mọ a loma bokweli bao baba, a kwalanẹ babọ na: Ala o mundi, moto mowọ́ a mẹndẹ doṅgamẹnẹ
14 binyọ nu bambẹ ew'a madiba; bupẹ mọ, *nde wuma a m'iṅgeanọ, kwalanẹ saṅgo a mboa oten na: Muleedi a kwali na: O uẹni ndabo a bẹn nyenọ onyol'am, nyena na ma-danọ
15 Pasah na bokweli bam e? *Nde a mẹndẹ leẹlẹ binyọ tuṅ a mọny nindẹnẹ ni nẹṅgẹbẹ mboṅga,
16 ni boṅsan; lo boṅsanẹ oten onyol'asu. *Na

Digitized by Google

bokweli b'ala, ba pọ o mundi, ba sọ kana a
kwalanno babọ, na babọ ba boṅsanẹ Pasah.

(17—25: Mat. 26, 20—29. Luk. 22, 14—23. Yoh. 13, 21—26.)

Nde ebiamu e pọino, na mọ a pọ na dom 17
na baba. *Nde niponda ba tanọ baja o tebedi 18
o da, na Yesu a kwala na: Nambalẹ, nā-laṅ-
gwea binyọ, mowó nyanyu nu ma-dẹ na mba
a mẹndẹ jandisẹ mba. *Na babọ ba kumwa 19
bwa ndutu, na moto-moto a kwalanẹ mọ na:
Mba e? *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Mowó 20
nya dom na baba, nu ma-dubisẹ dia na mba
o mọnjọ. *Muna-moto am'ala nde kana e 21
tilabẹnọ onyol'ao, nde eboma na nu moto
nyena na mọ nde Muna-moto a m'andisabẹnọ;
e wusabẹ bwam na nu moto, kẹ a si yabẹ.
*Nde niponda ba tanọ onyola da, na 22
Yesu a nọṅgọ ewolo, a namsẹ mọ, a
bua mọ, a bola mọ babọ, a kwala na:
Nọṅgọ, lo de, yen ye nde nyol'am.
*Na mọ a nọṅgọ dibonde, a bola maso- 23
ma, a bola mọ babọ, na babọ bẹsẹ ba
nyọ mọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: 24
Man me nde maya mam ma male ma
penya, ma ma-komabẹ onyola gita.
*Nambalẹ, nā-laṅgwea binyọ: Na si mẹndẹ pẹ 25
nyọ ben benyọn ba lonyẹṅgẹny tom, natẹna
o bo bunya na mẹndẹnọ pẹ nyọ mọ penya o
janea la Loba.

(26—31: Mat. 26, 30—35. Luk. 22, 31—34. 39.)

Nde niponda ba bọlẹnọ lọṅgọ mueṅge ma 26
sesa, na babọ ba busa, b'ala o mudoṅgo ma
njabi. *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Binyọ 27

Digitized by Google

bęsę lo męndę sǫnjǫ onyol' am bon bulu, ebanja
e tilabę na: „Na męndę dipa mutateri, nde
28 midǫńgi mi męndę pambilanę“. *Nde ombusa
pumbwabęlę lam na męndę wala oboso na
29 binyǫ o Galilea. *Na Petro a kwalanę mǫ
na: Yetęna bęsę ba męndę sǫnjǫ, kę mba tom.
30 *Na Yesu a kwalanę mǫ na: Nambalę, nā-
laǹgwea oa: Oęńgę o bon bulu, obiana mom
ma wuba mu ma-lǫńgǫ ńged' iba, o męndę tǫ-
31 bǫ mba ńged'ilalo. *Na mǫ a beńga nde
kwala bwambi na: Tǫ e bę nde ná na ma-wǫ
na oa, na si męndę tǫbǫ oa tom. Nikamęnę
pę nde bęsę ba kwalinǫ.

(32—42: Mat. 26, 36—46. Luk. 22, 40—46.)

32 Na babǫ ba pǫ o mōnda dina lao na: Get-
semane, na mǫ a kwalanę bokweli bao na:
33 Binyǫ ja o uan natę̄ na bǫlę kanę. *Na mǫ
a nǫńgǫ Petro na Yakobo na Yohane na mǫ-
34 męnę, a kumwa soa na taka, *a kwalanę babo
na: Mudī mam mu ma-bwa ndutu bwambi na-
tęna o kwedi; binyǫ dia o uan loje epęnyę.
35 *Na mǫ a sisea oboso son, a kǫ wase, a kanę,
ná e węli tę bę, ni ponda e tombe na mǫ,
36 *a kwala na: Aba, Tetę, mambo męsę mena
ma węlę bolanę na oa, sumwa din dibonde na
mba; nde setǫ kana mba na ma-pulanǫ, nde
37 kana oa o ma-pulanǫ. *Na mǫ a pǫ, a bomanę
babǫ ba ma-kǫ iyǫ, na mǫ a kwalanę Petro
na: A Simon, o ma-kǫ nde iyǫ e? O titi ná
38 o węlę ja epęnyę ńgęń pǫ e? *Binyǫ ja
penya, lo kanę, lo si ya bę lo kǫ o make-
kisan; mudī mu m'emea, nde eyobo e

Digitized by Google

bọbi. *Na mọ 'ala pẹtẹ, a kanẹ, a kwala 39
mulemlem ma beyala. *Nde a timbinọ, na mọ 40
abomanẹ pẹtẹ babọ ba ma-kọ iyọ; ebanja misọ
mabu ma ta ma dila, nde ba si ta ba bia nje
ba ma-timbiseleno mọ. *Na mọ a pọ ŋgedi 41
ni londẹ ilalo, a kwalanẹ babọ na: Binyọ
beŋga nde kọ iyọ, lo wumsẹ! E doŋgamẹn;
ponda e má-pọ, ombwa, Muna-moto a ma-
bakabẹ o maa ma bato ba bobe. *Binyọ 42
tẹmẹ, di ale; ombwa, nu nu m'andisẹ mba
e bẹbẹ.

(43—54: Mat. 26, 47—58. Luk. 22, 47—55. Yoh. 18, 2—18)

Nde dibokimẹnẹ, kẹ a dia a ma-kwala, na 43
Yuda Iskariot, mowọ́ nya dom na baba, a pọ
na dimuti na pọ na beboŋgo, ba wu na prisi
indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba na baturu.
*Nde nu nu ta ny' andisẹ mọ, a ta a bola 44
babọ eyemban, a kwala na: Nu na mẹndẹno
sopa, kẹ mọ nu; binyọ putea mọ, lo alanẹ mọ,
lo bomeye mọ bwam. *Nde a pọinọ, na dibo- 45
kimẹnẹ 'ala na mọ, a kwala na: A rabi, rabi!
na mọ a sopa mọ. *Na babọ ba wẹlẹ mọ maa 46
o nyolo, ba putea mọ. *Nde mowọ́ nya ba 47
ba ta ba tẹmẹ oten, a soŋgwa pọ, a dipa muut'a
prisi nindẹnẹ, a kẹ mọ toi. *Na Yesu 'alabẹ, 48
a kwalanẹ babọ na: Lo busi nde kana onyola
mot'ebwan na pọ na beboŋgo, o putea mba.
*Na ta o tempel bunya-tẹ o leẹ, nde lo si 49
putedi mba; nde onyolana betiledi be londe.
*Na babọ bẹsẹ b'eselẹ mọ, ba nya mila. 50
*Nde mpesa ma moto mowọ́ mu ta mu bupẹ 51
mọ, mu lala sanjẹ a mbọm o musamba ma

Digitized by Google

52 nyolo; na mpesa mi putea mọ. *Na mọ 'esẹlẹ
sanjẹ a mbọm, a nya mila musamba.
53 Na babọ b'alanẹ Yesu omboa prisi nindẹnẹ,
na prisi indẹnẹ yẹsẹ na baturu na babiedi-
54 ba-kalat'a-Loba ba kọtọnẹ. *Nde Petro a ta
a dia son etum ombusa, a bupẹ mọ natẹna o
eboko a teten ya prisi nindẹnẹ, na mọ a ja
wase na baboledi, 'ọlọ wea.

(55—65: Mat. 26, 59—68. Luk. 22, 63-71. Yoh. 18, 19—24.)

55 Nde prisi indẹnẹ na muemba ma bakaisedi
bandẹnẹ ba ta ba pulisẹ mboń onyola Yesu
56 ná ba bwe mọ, nde ba si sọi; *ebanja gita ba
ta ba bola mboń a lobańgo onyol'ao, nde mboń
57 abu i si ta i tẹńgẹnẹ. *Nde dońgo ba ta ba
tẹmẹ, ba bola mboń a lobańgo onyol'ao, ba
58 kwala na: *Di ta di seńga mọ a kwali na:
Na mẹndẹ bulẹlẹ nin tempel ni lońgabẹ na
maa, nde na mẹndẹ lońga nipẹpẹ o minya
59 milalo, ni si pońgọbẹ na maa. *Nde tọ nika,
60 mboń abu i si ta i tẹńgẹnẹ. *Na prisi nindẹnẹ
e tẹmẹ oteten abu, 'uẹlẹ Yesu, e kwala na:
O si m'alabẹ tọ-lambo onyola di ban ba tẹmnọ
61 mboń onyol'ańgọ e? *Nde a ta a ja na pī
a s'alabẹ tọ-lambo. Na prisi nindẹnẹ ny'uẹlẹ
pẹtẹ mọ, e kwalanẹ mọ na: Oe nde Kristo
62 Mun'a Nyasesabẹ o mọny e? *Na Yesu
'alabẹ na: Ne nde mọ, nde lo mẹndẹ jẹnẹ
Muna-moto a jai o dia la mom la ńginya,
63 a ma-wa pẹ o mawindi ma mọny. *Na prisi
nindẹnẹ e nyaua mbọt'ao, e kwala na: Njika
64 mboń pẹ di ma-pulanọ e? *Lo seńgi dibena;
lo m'ońgẹlẹ na nje? Na babọ bẹsẹ ba kwesẹ

Digitized by Google

mọ ná 'aŋgamẹn kwedi. *Nde doŋgo ba ta 65
ba kumwa tọ mọ malọdi, na diba boso bao,
na dọmọ mọ losilo, na kwala na: Laŋgwa
bediŋgẹ! Na baboledi ba nọŋgọ mọ na dipa
la mabumbẹ.

(66—72: Mat. 26, 69—75. Luk. 22, 56—62. Yoh. 18, 17. 25—27.)

Nde niponda Petro a tanọ o wase o eboko 66
a teten, na ŋgọnderi pọ nya prisi nindẹnẹ e
pọ, *nde ny'ẹnnọ Petro a m'ọlọ wea, na mo 67
ny'ombwa mọ, e kwala na: Oa pẹ o ta na nu
mot'a Nasaret, Yesu. *Na mọ a tọbọ, a kwala 68
na: Na si bī mọ, na si soŋtan pẹ tọ nje o ma-
kwalanọ. Na mọ a busa o eboko e telam, na
mom ma wuba mu loŋgọ. *Nde ni ŋgọnderi 69
ny'ẹnnọ mọ, na mọ e kumwa pẹtẹ kwalanẹ
ba bena ba ta ba tẹmẹ oten, na: Nu pẹ e nde
mowó nyabu. *Na mọ a tọbọ pẹtẹ. Nde 70
ombusa son a ponda pẹtẹ, ba bena ba ta ba
tẹmẹ bẹbẹ, ba kwalanẹ Petro na: Nambalẹ,
oe nde mowó nyabu, ebanja oa pẹ oe nde
mot'a Galilea; bwambo bọŋgọ pẹ boe nde
nikamẹnẹ. *Na mọ a kumwa loa mọmẹnẹ, 71
a kana soŋgọ, a kwala na: Na si bī nu moto
lo ma-kwalanọ. *Na dibokimẹnẹ mom ma 72
wuba mu loŋgọ ŋgedi ni londẹ iba. Na Petro
'oŋgẹlẹ eyala, kana Yesu a kwalannọ mọ na:
Obiana mom ma wuba mu ma-loŋgọ ŋged'iba,
o mẹndẹ tọbọ mba ŋged'ilalo. Nde 'oŋgẹlẹnọ
nika, na mọ a kumwa jeya.

(15, 1: Mat. 27, 1. 2. Luk. 22, 66; 23, 1. Yoh. 18, 28.)

Na dibokimẹnẹ o idiba, niponda prisi 15
indẹnẹ na baturu na babiedi-ba-kalat'a-Loba

Digitized by Google

na muemba ma bakaisedi bandęnę muesę ba bǫlęnǫ weka muano, na babǫ ba kaka Yesu, b'alanę mǫ, ba bakę mǫ na Pilato.

(2—19: Mat. 27, 11—30. Luk. 23, 2—25. Yoh. 18, 29—19, 16.)

2 Na Pilato 'uęlę mǫ na: Oe nde kiń'a Bona-Yuda e? Na mǫ'alabę mǫ, akwala na:
3 Kana o kwalinǫ. *Nde prisi indęnę i ta i
4 bakę mǫ gita la njǫm o nyolo. *Na Pilato 'uęlę pętę mǫ, akwala na: O si m'alabę tǫ-
5 lambo e? Ombwa nęni ba ma-bakęnǫ oa gita
6 la njǫm o nyolo. *Nde Yesu a si ta pę'alabę
7 tǫ-lambo, ka nyena Pilato a ta a nyaka. *Nde o bunya-ba-bosańgi a ta a kǫlǫńgǫnę jǫsea
8 babǫ mowǫ́ nya beboa, nyena ba ma-sǫsǫmeanǫ.
9 *Nde mowǫ́, dina lao na Baraba, a ta o beboa na bato ba mpuńgu, bena ba ta ba bwa
10 moto o mpuńgu. *Na dimuti di ala o mǫny, di kumwa pula kana a tanǫ a kǫlǫńgǫnę o
11 bola babǫ. *Na Pilato 'alabę babǫ, akwala na: Lo ma-pula ná n'ǫseye binyǫ kiń'a Bona-
12 Yuda e? *Ebanja a ta a bia ná prisi indęnę
13 ba ta nde ba bakę mǫ onyola ekǫn. *Nde prisi indęnę ba ta b'embę dimuti, ná 'ǫseye
14 nde babǫ Baraba. *Na Pilato 'alabę pętę, a kwalanę babǫ na: Lo ma-pula ná na bole nje na nu nyena lo ma-belęnǫ kiń'a Bona-Yuda e?
15 *Na babǫ ba tę pętę misea na: Bomęlę mǫ o mbasa! *Na Pilato a kwalanę babǫ na: Njika bobe a bolinǫ e? Na babǫ ba beńga nde tę misea na: Bomęlę mǫ o mbasa! *Nde Pilato a ta a pula dǫlisanę dimuti, na mǫ 'ǫsea babǫ Baraba, a bola pę Yesu a dipabę

Digitized by Google

lonyanyo, a bakę mọ ná a bomabęlę o mbasa.
*Na bato-ba-bila b'alanę mọ, b'injanę mọ o 16
eboko a teten, nika nye nde na, ndabo a muka,
ba kọtęlę dimuti la bato-ba-bila lęsę na mọ,
*ba bọtisę mọ mbọti ni molę, ba loṅga ekot' 17
a ṅgeṅgelę, ba bọtisę mọ mọ; *ba kumwa 18
soma mọ na: Masoma na oa, a kiṅ'a Bona-
Yuda! *Ba dipa pę mọ o mulopo na eso- 19
soṅgo, ba tọ mọ malọdi, ba numa mabọṅgọ,
b'owę mọ.

(20—41: Mat. 27, 31—56. Luk. 23, 26—49. Yoh. 19, 16—30.)

Nde ba bọlęnọ yọyę mọ, ba soṅgwanę mọ 20
mbọti ni molę, ba bọtisę mọ mbọt'ao, b'alanę
mọ o bomęlę mọ ombasa; *ba nyakisanę moto 21
mowó nu ta nu tomba, Simon mot'a Kyrene,
nu ta nu wa o eyidi, saṅgo a Alesander na
Rufọsi, ná a bambę mbas'ao; *ba wana mọ 22
o wum'a Golgota, yena ye o tukwabę na:
Wum'a bekekeleke ba mulopo. *Na babọ ba 23
bola mọ mao ma mire o nyọ, nde a si kasi
mọ. *Na babọ ba bomęlę mọ o mbasa, b'a- 24
banę mbọt'ao na nyọsę la male, nje moto na
moto 'aṅgamęnnọ kusa. *Nde e ta nde ṅgęṅ 25
ilalo, niponda ba bomęlęnọ mọ o mbasa. *Nde 26
betiledi ba njọm ao be ta be tilabę na: Kiṅ'a
Bona-Yuda. *Ba ta pę ba bomęlę bato b' 27
ebwan baba o mbasa muemba na mọ, mowó
o dia lao la mom, nunę pę la dimọsę. *Nde 28
betiledi be ta be londa bena be kwali na: „A
laṅgabę na bato ba bobe.“ *Nde ba ba ta 29
ba tomba ba yọyę mọ, ba sousę milopo mabu,
ba kwala na: E, oa nu nu ma-bulęlę tempel,

Digitized by Google

30 nde o loŋga pę mọ o minya milalo, * suŋga
31 oamęnę, o sibe o mbasa. * Nikamęnę pę nde
prisi indęnę ba yodinọ mọ na babọ mọmęnę
na babiedi-ba-kalat'a-Loba, ba kwala na: A
ta a suŋga bapępę, nde a si ma-węlę suŋga
32 mọmęnę. * Kristo, kiŋ'a Bona-Israel, a sibe
o mbasa tatan, ná di ęnę, nde di dubę. Na
ba pę bena ba ta ba bomabęlę o mbasa na mọ,
33 ba ta ba yoyę mọ. * Nde ŋgęŋ mutoba
i pọinọ, muititi mu ta mu kọ o ekombo yęsę,
34 natęna ŋgęŋ dibua. * Nde o ŋgęŋ dibua
Yesu a tę musea na doi la mọnymọny na:
Eloi, Eloi, lama sabaktani, nika nye
nde o tukwabę na: A Loba lam, a Loba
lam, onyolanje o baŋgisannọ mba e?
35 * Nde doŋgo bena ba ta ba tęmę oten, ba
seŋginọ nika, ba kwala na: Ombwa, a ma-belę
36 Elia. * Na mowó a nya mila, a londisę swam
na benyọn be ma-banyę, a węlę mọ omọny a
esosoŋgo, a nyosę mọ, a kwala na: Esęlę tę
37 di ombwe ŋga Elia a ma-ya o sibisę mọ. * Na
Yesu a tę musea mọnymọny, na mọ a patea.
38 * Nde ekeŋan a tempel e ta e domea moŋgo
39 maba, omọny natęna o wase. * Nde muaned'a
bila nu ta nu tęmę bębę, tęŋgęnę mọ, 'ęnnọ
ná a patedi na nika musea, a kwala na: Na-
40 mbalę nu moto a ta nde Mun'a Loba. * Bito
pę ba ta oten, bena ba ta b'ombwa etum,
bena oteten abu Maria Magdalena, na Maria
nyaŋgo a Yakobo nisadi na nya Yoses, na
41 Salome, * bena niponda a tanọ o Galilea ba
ta ba bupę mọ, ba bolea mọ, na gita la ba-

Digitized by Google

pẹpẹ pẹ, bena ba ta b'ondea na mọ o Yerusalem.

(42—47: Mat. 27, 57—61. Luk. 23, 50—55. Yoh 19, 38—42.)

Nde ebiamu e tanọ e má-pọ, kana e tanọ 42
bunya ba mboṅsan, nika nye nde, bunya
oboso ba bunya-ba-wumsẹ, *Yosef nya Ari- 43
matia a ta a pọ, mot'a edube nya bakaisedi
bandẹnẹ, nyena mọmẹnẹ pẹ a ta'eṅgẹlẹ janea
la Loba, mọ nde a ta a kaka mulema,'ala na
Pilato, a sọsọmea mọ mbimba ma Yesu. *Nde 44
Pilato a ta a nyaka, ná ṅga a má-wọ na wọ,
na mọ a belẹ muaned'a-bila, a baisẹ mọ na,
ṅga a má-jinda wọ; *nde a seṅginọ nika na 45
muaned'a-bila, na mọ a bola Yosef mbimba.
*Na mọ 'anda mbọm, a sibisẹ mọ a wulẹlẹ 46
mọ o ni mbọm, a nẹṅgẹlẹ mọ o soṅgọ, nyena
ni ta ni poabẹ o madale, a wuṅgulanẹ dale
o mùna ma soṅgọ. *Nde Maria Magdalena 47
na Maria nyaṅgo a Yoses ba ta b'ombwa o
uẹni a nẹṅgẹbẹlẹnọ.

(16, 1—8: Mat. 28, 1—8. Luk. 24, 1—12. Yoh. 20, 1—10.)

Nde bunya-ba-wumsẹ bo tombinọ, na **16**
Maria Magdalena na Maria nyaṅgo a Yakobo,
na Salome b'anda benumba, ná b'ale o jọkisẹ
mọ. *Nde o mbat'a idiba o bunya ba boso 2
ba woki ba ta ba pọ o soṅgọ, niponda wei i
tanọ i busa. *Nde ba ta ba kwala na babọ mọ- 3
mẹnẹ na: Nja a mẹndẹ sumwẹyẹ bisọ dale o
mùna ma soṅgọ e? *Nde b'ombonọ o mọny, 4
na babọ b'ẹnẹ ná dale di ta di sumwabẹ;
ebanja di ta di kola bwambi. *Nde b'iṅgedinọ 5

Digitized by Google

o soŋgo, na babo b'ene mpesa ma moto mu jai o dia la mom, mu boti mboti ni ma-saŋge,
6 na babo ba manymeye. *Na mo a kwalane babo na: Lo si manymeye! Lo ma-pulise nde Yesu nya Nasaret, nu ta nu bomabele o mbasa; a má-pumbwa, a titi uan; ombwa wuma
7 ba tano ba neŋgele mo. *Nde ala, laŋgwea bokweli bao na Petro ná a m'ala binyo oboso o Galilea; oten nde lo mendeno jene mo, kana
8 a kwalanno binyo. *Na babo ba busa o soŋgo ba nya mila, ebanja e ta babo soasoane na manyaka; nde ba si ta ba laŋgwea to-moto to-lambo, ebanja ba ta ba bwa boŋgo.

9 Nde niponda a tano a pumbwa, o mbat'a idiba, o bunya ba boso ba woki, a sele nde busea Maria Magdalena, nyena a tano a busise
10 midī ma bobe samba. *Na mo 'ala, a laŋgwea ba bena ba ta na mo (Yesu), bena ba ta
11 ba bwa ndutu b'eya pe. *Nde babo niponda ba seŋgino ná e loŋge, 'enen pe na mo, ba si ta ba dube.

(12. 13: Luk. 24, 13—35.)

12 Ombusa nika a ta pe a busea baba babu o nyai nipepe, ponda ba tano ba daŋgwa o
13 eyidi. *Nde ba ta b'ala, ba laŋgwea bane bapepe; nde ba si ta pe to ba dube babo.

(14—18: Luk. 24, 36—49. Yoh. 20, 19—23.)

14 Nde ombusa nika, na mo a leele momene na dom na mowó, ponda ba tano ba ja o tebedi. Na mo a sà babo onyola diŋga labu la penda na milema mabu ma bwambi, onyolana ba si ta ba dube ba bena b'en mo ombusa

Digitized by Google

pumbwa lao. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: 15
Ala o wase nyẹsẹ, laṅgwa miaṅgo-ma-
bwam na bato bẹsẹ. *Nu nu dubẹ nde 16
adubisabẹ, amẹndẹ joṅgisabẹ, nu nu si
dubẹ amẹndẹ kwesabẹ. *Nde ben beyem- 17
ban nde be mẹndẹ bupẹ ba bena ba dubẹ: Ba
mẹndẹ busisẹ midī ma bobe o dina lam, ba
mẹndẹ tọpọ na l'emẹ la penya, *ba mẹndẹ 18
damea nyama miaba na maa; ba nyọdi tẹ
lambo di ma-bwanẹ, di si mẹndẹ bola babọ
bobe, ba ma-nẹṅgẹ maa omọny a baboedi, na
babọ ba bọlẹ.

(19: Luk. 24, 50—53. Bebol. 1, 4—11.)

Nde Saṅgo a bọlẹnọ kwalanẹ babọ man 19
mambo, na mọ a nọṅgọbẹ o mọny, a ja o dia
la mom la Loba. *Na babọ b'ala, ba laṅgwa 20
miaṅgo-ma-bwam wuma yẹsẹ, nde Saṅgo a ta
a bola muemba na babọ, 'embẹ eyala na be-
yemban be bupẹ.

MIAṄGO MA BWAM

KAPONDA **LUKASI.**

Kana gita ba nọṅginọ o tila miaṅgo onyo- 1
la mambo mena ma bọlẹ bolanẹ oteten asu,
*kana ba bena ba ta mboṅ a misọ na babo- 2
ledi ba eyala natẹna beboteri ba bakẹnọ bisọ
mọ, *y'ẹnẹn pẹ bwam na mba, kana na wa- 3
sinọ mẹsẹ bwam natẹna o beboteri, o tilea

Digitized by Google

oa mọ, diwọdiwọ kana m'alediṇọ, a Teofilo
4 ny'edube, *ná o bakẹ mbal'a beleedi, bena o
leabẹṇọ.

5 0 minya ma Herode, kiṅ'a Yudea, prisi
pọ e ta, dina lao na Sakaria, o muemba ma
Abia, nde a ta a bā muto o bana ba ṅgọnderi
6 ba Aron, dina lao di ta na Elisabet. *Nde
babọ babanẹ ba ta ba tẹmẹ na sīm oboso ba
Loba, ba ta ba daṅgwa o mbenda yesẹ na
7 beanedi ba Saṅgo, e si bẹ misan. *Nde ba si
ta ba ya muna, ebanja Elisabet a ta ewombẹ,
8 nde babọ babanẹ ba ta ba má-duna. *Nde e
ta na, niponda a tanọ a bola ebol'a prisi oboso
9 ba Loba, kaponda nume la muemba mao, *o
kaponda kọlọṅgọnẹ la ebol'a prisi, male ma
ta nde ma kọyẹ mọ o disẹ benumba, na mọ
10 'iṅgea o tempel a Saṅgo. *Nde dimuti la
bato lẹsẹ di ta di kanẹ o eboko, o pond'a
11 disẹ la jabea la benumba. *Nde angel a
Saṅgo e ta e busea mọ, e tẹmẹ o dia la mom
12 la diyọ la disẹ la benumba. *Nde Sakaria
'ẹnnọ mọ, a manymẹyẹ, na bọṅgọ bo kọyẹ mọ.
13 *Na angel e kwalanẹ mọ na: A Sakaria, o si
bwa bọṅgọ, ebanja muka mọṅgọ mu seṅgabẹ,
munj'aṅgọ Elisabet a mẹndẹ yeya oa muna-
mome, nde o mẹndẹ belẹ dina lao na, Yohane.
14 *Nde o mẹndẹ bẹnẹ munyẹṅgẹ na mutam,
nde gita ba mẹndẹ bwa munyẹṅgẹ onyola yabẹ
15 lao. *Ebanja a mẹndẹ bẹ nundẹnẹ oboso ba
Saṅgo; a si mẹndẹ nyọ mao na benyọn be ma-
sọkisanẹ, nde a mẹndẹ londisabẹ na Mudī Mu-

Digitized by Google

saŋgi natẹna o dibum la nyaŋgo, *nde a 16
mẹndẹ timbisẹ gita la bana ba Israel na Saŋgo
Loba labu. *Nde a mẹndẹ wala mọ oboso o 17
mudī na ŋginy'a Elia, na timbisẹ milema ma
basaŋgo na bana, na bamayaŋako o joŋgẹlẹ
la batẹm-na-sīm, o boŋsanẹ Saŋgo bato ba
boŋsanẹbẹ. *Na Sakaria a kwalanẹ angel na: 18
Na njika lambo na mẹndẹnọ bia din? ebanja
mba ná nde mudun a moto, munj'am pẹ a
má-duna. *Na angel e alabẹ, e kwalanẹ mọ 19
na: Mba nde ne Gabriel, nu ma-tẹmẹ oboso
ba Loba, na lomabẹ nde o kwalisanẹ oa, na
biisẹ oa min miaŋgo ma bwam. *Nde ombwa, 20
o mẹndẹ kọ mbuke, o si mẹndẹ wẹlẹ topọ,
natẹna o ponda din di mẹndẹnọ bolanẹ; onyo-
lana o si dubẹ beyala bam, bena be mẹndẹ
londẹ o pond'ao. *Nde dimuti di ta di tata 21
Sakaria, di nyaka ná 'indinọ nika o tempel.
*Nde a businọ a si ta a wẹlẹ kwalisanẹ babọ, 22
na babọ ba sọ ná 'ẹn jẹnẹ o tempel. Na mọ
a sikimẹyẹ babọ dia, a ja dimume. *Nde e ta 23
na, niponda minya ma ebol'ao mi domnọ, na
mọ 'ala o mboa. *Nde ombusa mi minya, na 24
munj'ao Elisabet a nọŋgọ demẹ, na mọ a wuta
mọmẹnẹ miọdi mitanu, a kwala na: *Ninka 25
nde Saŋgo a bolinọ mba o minya miena 'ombo-
nọ o sumwa isọn am oteten a bato.

Nde o mọdi mu londẹ mutoba, angel Gab- 26
riel e ta e lomabẹ na Loba o mundi ma Gali-
lea, dina lao na Nasaret, *omboa ŋgọnderi 27
ni ta ni wandabẹ na moto mowọ́ dina lao na
Yosef, o ndabo a Dawid; dina la ni ŋgọnderi

Digitized by Google

28 di ta nde Maria. *Nde angel e ta 'iŋgea na mo,
e kwala na: Masoma na oa, nu kusi ndedi;
Saŋgo e na oa, a oa nunamsabe o teten a bona-
29 bito. *Nde 'enno mo, na mo a manyme ye onyola
30 y'eyala, a dutea na, njika masoma ma e? *Na
angel e kwalane mo na: O si bwa boŋgo, a
31 Maria, ebanja o kusi ndedi na Loba. *Nde
ombwa, o mende noŋgo deme, o mende ya
muna-mome, nde o mende bele dina lao na
32 Yesu. *Mo a mende be nundene, a mende
belabe Mun'a Nyasam, nde Loba Saŋgo
a mende bola mo bejedi ba janea ba saŋ-
33 go ao Dawid, *nde a mende be kiŋe
omony a ndabo a Yakob natena o bwi-
ndea, nde janea lao la kiŋe di si mende
34 bene su. *Na Maria a kwalane angel na:
Neni din di mendeno bolane, kana na si bīno
35 mome? *Na angel ny'alabe, e kwalane mo
na: Mudī Musaŋgi mu mende po omony aŋgo,
ŋginy'a Nyasam e mende kumane oa; onyola
nika di la bosaŋgi lena di mende yabe, di
36 mende belabe na: Mun'a Loba. *Nde ombwa,
eyab'aŋgo Elisabet pe a noŋgi deme la muna-
mome o bodun bao, tatan ye nde na mo miodi
37 mutoba, mo nu ta nu belabe ewombe. *Eba-
nja to-lambo di titi lena di si ma-wele bolane
38 na Loba. *Na Maria a kwala na: Ombwa,
ne nde muut'a Loba; e bolane na mba, ka-
ponda eyal'aŋgo. Na angel ny'asumwe na mo.
39 Nde Maria a ta 'asumwe o mi minya, a
wamse wala o ekombo a midoŋgo, o mundi
40 ma Yuda mowó, *na mo 'iŋgea o ndabo a

Digitized by Google

Sakaria, a soma Elisabet. *Nde e ta na, ni- 41
ponda Elisabet a seŋginǫ masoma ma Maria,
muna a sobęlę o dibum lao. Nde Elisabet a
ta a londa na Mudī Musaŋgi, *a kwala na 42
doi la mǫnymǫny na: Bonam na oa oteten
a bona-bito, bonam na epum'a dibum lǫŋgǫ.
*Nde o uęni din di pǫyedinǫ mba, ná nyaŋgo 43
a Saŋgo am a pǫyę mba e? *Ebanja, ombwa, 44
niponda doi lǫŋgǫ la masoma di pǫinǫ o matoi
mam, na muna a sobęlę o dibum lam o mu-
nyęŋgę. *Nde bonam na nu nu ta nu dubę, 45
ebanja di di kwalabę na mǫ na Saŋgo, di
męndę londa. *Na Maria a kwala na: 46

Mulema mam mu ma-kolisę Saŋgo,
mudī mam pę mu ma-bwa munyęŋgę onyola 47
Loba, Musuŋger'am.
Ebanja a ta'ombwa bejedi be sibi ba muut'ao 48
nya muto.
Ebanja ombwa, botea tatan, nyǫŋǫn yęsę i
męndę belę mba bonam,
ebanja Nyaŋgum a boledi mba mambo ma- 49
ndęnę;
bosaŋgi nde boe dina lao.
Nded'ao pę e tiŋgam o nyǫŋǫn na nyǫŋǫn, 50
na ba ba ma-bwę mǫ bǫŋgǫ.
A leęlę ŋginya na enam'ao, 51
apambilan ba be kumba o jǫŋgęlę la milema
mabu;
asibisę baŋginya o bejedi ba janea, 'asę basìbi; 52
alondisę banjai na mambo ma bwam, nde 53
'esęlę bambwaŋ ba timba n'ewolo.

Digitized by Google

54 'Oŋgwan muut'ao Israel,
o joŋgelę ndedi,
55 kana a tanǫ a kwalanę basaŋgo basu,
Abraham na mbot'ao onyola bebe bęsę.
56 Nde Maria a ta a ja na mǫ tǫ miǫdi milalo,
na mǫ a timba pę o mbo'ao.
57 Nde ponda e ta e doŋgamęnę onyola Elisa-
58 bet ná a ye, na mǫ a ya muna-mome. *Nde
bato bao ba teten-a-mboa, na beyabę bao
ba ta ba seŋga ná Saŋgo a kolisę nded'ao na
59 mǫ, na babǫ ba bwanę mǫ munyeŋgę. *Nde
e ta na, o bunya bo londę lǫmbi, ba ta ba pǫ
o jenda muna; nde ba ta ba pǫsea mǫ dina
60 la saŋgo Sakaria. *Nde nyaŋgo a ta 'alabę,
a kwala na: Kęm, a ma-belabę nde Yohane.
61 *Na babǫ ba kwalanę mǫ na: Tǫ-moto a
titi o mbia mǫŋgǫ nu ma-belabę na di dina.
62 *Na babǫ ba bola saŋgo eyemban, nęni a ma-
63 pulanǫ ná a belabę. *Na mǫ a pula tafel, a
tila na: Dina lao le nde Yohane. Na babǫ
64 bęsę ba nyaka. *Na dibokimęnę mudumbu
mao na eyem'ao ba telamę, na mǫ a tǫpǫ, a
65 sesa Loba. *Nde bǫŋgǫ bo ta bo pǫyę bęsę,
bena ba ta o ni teten-a-mboa; nde man ma-
mbo męsę ma ta ma daŋgwa miaŋgo o mi-
66 doŋgo ma Yudea miesę. *Nde bęsę bena ba
ta ba seŋga mǫ, ba ta ba nǫŋgǫ mǫ o mulema,
ba kwala na: Nje nu muna a mendęnǫ bę e?
67 Ebanja dia la Saŋgo pę di ta na mǫ. *Nde
saŋgo Sakaria a ta a londa na Mudī Musaŋgi,
a tǫpǫ bediŋgę, a kwala na:
68 Sesa di bę na Saŋgo, Loba la Israel,

Digitized by Google

ebanja a pẹpẹlẹ, a weki pẹ joŋgisẹ onyola bona bao,
a tẹseyẹ biso toŋgo a joŋgisẹ o ndabo a muut' ao Dawid, 69
kana a topino onyola mudumbu ma batoperi bao ba mudī ba bosaŋgi, natẹna kwaŋ: 70
Joŋgisẹ na basiŋgeri basu na o dia la bẹsẹ bena ba siŋgẹ biso, 71
o leẹlẹ ndedi na basaŋgo basu, na joŋgẹlẹ male mao ma bosaŋgi, 72
kana a kanno soŋgo na saŋgo asu Abraham, 73
o bola biso ná di suŋgabẹ o dia la basiŋ- geri basu, 74
di boleye mọ e si bẹ boŋgo,
o bosaŋgi na tẹmẹ-la-sīm oboso bao, 75
minya masu ma loŋgẹ mẹsẹ.
Nde oa pẹ, a muna, o mẹndẹ belabẹ mutoper'a-mudī nya nu Nyasam. 76
Ebanja o mẹndẹ wala oboso ba Saŋgo o boŋsanẹ mọ maŋgea mao,
o bola bona bao dibiẹ la joŋgisẹ, 77
onyola lakisẹ la miobe mabu,
onyola nded'a mulema nya Loba lasu, 78
nyena onyol' ao inyanyo a mony i busedino biso.
o panyea ba bena be o muititi, na o muititi ma kwedi, 79
o tẹsẹ miende masu o ŋge'a musaŋgo.
Nde nu muna a ta a nyaka, a timba ŋginya o mudī, nde a ta o eyaŋ natẹna bunya ba biisabẹ lao na Israel. 80

Digitized by Google

2 Nde e ta e bolanẹ o mi minya ná mbenda
e tẹsebẹ na kaisa Augusto, ná wase nyẹsẹ e
2 soṅgobẹlẹ. *Nde mu musoṅgi mu ta nde ma
boso, mu ta nde niponda Kyrenio a tano gobina
3 o Syria. *Nde bato bẹsẹ ba ta b'ala, moto tẹ
4 o mao mundi, ná ba soṅgobẹlẹ. *Nde Yosef pẹ
a ta 'asumwẹ o Galilea, o mundi ma Nasaret,
'ondea o Yudea, o mundi ma Dawid, mu belabẹ
Betlehem, ebanja a ta nde nya ndabo na mbia
5 ma Dawid, *ná a soṅgobẹlẹ na Maria, ewand'
6 ao, nu ta demẹ. *Nde niponda ba tano oten,
7 minya mi ta mi doṅgamẹnẹ ná a ma-ya. *Na
mọ a ya mun'ao nya mome nya boso, a wulẹlẹ
mọ o bepasi ba ma-bato, a nẹṅgẹ mọ o eboki,
ebanja bejedi be ta be pinya na babọ o ndabo
8 a bẹn. *Nde batateri ba ta o eyidi o y'epas'a
wuma, ba ta ba tata dibemba labu o bulu.
9 *Nde ombwa, angel a Saṅgo e ta epọyẹ babọ,
na bosaṅgi ba Saṅgo bo panyea babọ o miri
10 mẹsẹ, na babọ ba bwa bọṅgọ bwambi. *Na
angel e kwalanẹ babọ na: Lo si bwa bọṅgọ,
ombwa, na wanedi nde binyọ miaṅgo ma
munyẹṅgẹ mundẹnẹ, mu mẹndẹ bẹ na ba-
11 to bẹsẹ; *ebanja oẹṅgẹ Musuṅgeri a ya-
bẹ onyol'anyu, nu nye nde Kristo Saṅgo,
12 o mundi ma Dawid. *Nde din di bẹ eyemban
na binyọ: Lo mẹndẹ bomanẹ muẹṅgẹ ma muna
mu wulabẹlẹ o bepasi ba mabato, mu naṅga o
13 eboki. *Nde dibokimẹnẹ dimuti la mọny di
ta na angel, di sesa Loba, di kwala na:
14 *Edube e bẹ na Loba o mọny nyẹsẹ,
musaṅgo o wase, dolisane pẹ na bato.

Digitized by Google

Nde e ta na, niponda angel y'asumwẹnọ 15
na babọ y'ala o mọny, na batateri ba kwalanẹ
mowọ́ na nunẹ na: Esẹlẹ bisọ di wale o Bet-
lehem o jombwa di lambo di bolan, lena Saṅgo
a biisẹnọ bisọ. *Nde ba wamsẹ pọ, ba sọ 16
Maria na Yosef na mu muẹṅgẹ ma muna,
mu naṅga o eboki. *Nde b'ẹnnọ mọ, na babọ 17
ba laṅgwa onyola y' eyala, yena e ta e kwala-
bẹ na babọ onyola nu muna. *Nde bẹsẹ 18
bena ba seṅgi mọ, ba ta ba nyaka onyola ma-
mbo batateri ba laṅgwedinọ babọ. *Nde Maria 19
a ta a neṅgẹ beyala bẹsẹ, a kumwa dutea mọ
o mulema mao. *Nde batateri ba timbi, ba 20
busisẹ Loba, ba sesa mọ onyola mambo mẹsẹ
ba seṅginọ na b'ẹnnọ, kana e tanọ e kwalabẹ
na babọ.

Nde minya lọmbi mi doṅgamẹnnọ o jenda 21
mọ, dina lao di ta di belabẹ na Yesu, lena di
ta di belabẹ na angel nika, obiana a ma-noṅ-
gobẹ demẹ.

Nde niponda minya ma saṅgisẹ labu mi 22
londinọ, kaponda mbend'a Mose, na babọ ba
wana mọ o Yerusalem, o tẹsẹ mọ oboso ba
Loba — *kana e tilabẹnọ o mbend'a Saṅgo 23
na: „Momẹ na momẹ muena mu sẹlẹ jandẹ
esal'a nyaṅgo, mu belabẹ bosaṅgi onyola Saṅ-
go“, — *na o bola jabea, kaponda e kwala- 24
bẹnọ o mbend'a Saṅgo, bepasekoko beba tọ
besọmbẹ ba mbeṅga beba. *Nde ombwa, 25
moto mowọ́ a ta o Yerusalem, dina lao na
Simeon, nde nu moto a ta a tẹmẹ na sīm, na
bwa Loba bọṅgọ, a ta a tata lọkọmea la Israel,

Digitized by Google

26 Mudī Musaŋgi pę mu ta omǫny ao; *nde e
ta e biisabę mǫ na Mudī Musaŋgi, ná a si
męndę jęnę kwedi, natę̄ 'ęnę Kristo nya Saŋgo.
27 *Nde a ta apǫ o tempel na Mudī. Nde ni-
ponda saŋgo na nyaŋgo ba wannǫ nu muna
Yesu, o bola onyol'ao kaponda kǫlǫŋgǫnę la
28 mbenda, *na mǫ a nǫŋgǫ mǫ o maa mao, a
sesa Loba, a kwala na:
29 Tatan, a Saŋgo, o m'esęlę muut'aŋgǫ,
kaponda eyal'aŋgǫ, o ala na musaŋgo,
30 ebanja misǫ mam ma má-jęnę joŋgisę
lǫŋgǫ
31 lena o boŋsannǫ oboso ba matumba męsę,
32 muęnęn o biisabę na basibi,
na edub'a bona bǫŋgǫ Israel.
33 Nde saŋgo na nyaŋgo ba ta ba nyaka onyola
34 ma ma ta ma kwalabę onyol'ao. *Na Simeon
a namsę babǫ, a kwalanę Maria, nyaŋgo ao,
na: Ombwa, nun a tęsębę nde onyola kǫ na
betęmedi ba gita o Israel, na eyemban yena
35 ba męndęnǫ tęŋgęnę tǫpǫnę, *nde oamęnę pę,
pǫ e męndę numa mudī mǫŋgǫ, ná mǫŋgęlę
36 ma gita la milema ma biisabę. *Nde
mutǫper'a-mudī nya muto mowǫ́ pę a ta,
Hana, mun'a Fanuel, o tumba la Asa, a ta
a duna bwambi, a ta nde na mom'ao mbu
samba, botea o pond'ao nya ŋgǫnderi,
37 *nde a ta nde mukusa ma tǫ mulǫmbi ma
mbu na minęi, nu si ta ny'esęlę tempel, nde
a ta nde a bolea Loba na kandanę la da na
38 sǫsǫmea, bulu na muese. *Na mǫ pę apǫ
o ni pondamęnę, a soma Loba, a tǫpǫ onyol'

Digitized by Google

ao na bęsę, bena ba ta ba tata joṅgisę o Yerusalem. *Nde ba domsęnǫ mambo męsę, 39
kaponda mbend'a Saṅgo, na babǫ ba timba
pę o Galilea o mundi mabu Nasaret. *Nde 40
nu muna a ta a nyaka, a tǫ̀ndǫ ṅginya, a londa
na dibię, nded'a Loba pę e ta na mǫ.

Nde saṅgo na nyaṅgo ba ta bę b'ala mbu 41
tę o Yerusalem o bunya-ba-bosaṅgi ba Pasah.
*Nde ponda a pǫinǫ dom la mbu na miba, ba 42
ta b'ondea o Yerusalem, kaponda kǫlǫṅgǫnę la
bunya-ba-bosaṅgi. *Nde ba londęnǫ minya o 43
betimbedi babu ba mboa, na nu muna Yesu
a dia o Yerusalem, nde saṅgo na nyaṅgo ba
si ta ba bia nika. *Nde kana ba tanǫ b'oṅgęlę 44
ná e oteten a muemba ma lǫndǫ, na babǫ ba
daṅgwa lǫndǫ la bunya bowǫ́, ba pulisę mǫ
oteten a mbia na bekǫlǫṅgǫn (babu); *nde 45
ba si sǫinǫ mǫ, na babǫ ba timba pę o Yerusalem o pulisę mǫ. *Nde e ta na, ombusa 46
minya milalo, na babǫ ba sǫ mǫ, a jai o tempel,
oteten a baleedi o seṅganę babǫ na juęlę
babǫ. *Nde bęsę bena ba seṅgan mǫ, ba ta 47
ba nyaka onyola sǫṅtanę lao na jalabę lao.
*Nde b'ęnnǫ mǫ, na babǫ ba nyaka. Na 48
nyaṅgo a kwalanę mǫ na: A muna, nęni o
bolinǫ bisǫ nika? Ombwa, bisǫ na sǫṅgǫ di
ta di pulisę oa na ndutu. *Na mǫ a kwalanę 49
babǫ na: Nje lo tanǫ lo pulisę mba? Lo si bī
ná n'aṅgamęn bę o mambo ma Tetę? *Nde 50
ba si ta ba sǫṅtanę y'eyala a kwalannǫ babǫ.
*Na mǫ a siba na babǫ, 'ala o Nasaret, a si- 51
bisę mǫmęnę owas'abu; nde nyaṅgo a ta a

Digitized by Google

52 nɛŋgɛ man mambo mɛsɛ o mulema mao. *Nde
Yesu a ta atɔndɔ o dibiɛ na o bonyaki na o
ndedi na Loba na bato pɛ.

(3, 3—18: Mat. 3, 1—12. Marko 1, 1—8.)

3 Nde o dom la mbu na mitanu ma janea
la kaisa Tiberia, niponda Pontio Pilato a
tanɔ gɔbina o Yudea, Herode pɛ tetrarki o
Galilea, muna-saŋgo Pilipo pɛ tetrarki o
Iturea na ekombo a Trakoniti, Lysania pɛ
2 tetrarki o Abilene, *owasa prisi nindɛnɛ Ana
na Kaifa, eyal'a Loba e ta e pɔyɛ Yohane,
3 mun'a Sakaria, o eyaŋ. *Na mɔ apɔ, a laŋ-
gwa o wuma yesɛ i diŋgɛlɛ Yordan, dubisɛ
4 la jatɛlɛ onyola lakisɛ la miobe; *kana e
tilabɛnɔ o kalat'a belaŋgwedi ba Yesaia, mu-
tɔper'a-mudī, na: „Doi la mulaŋgwedi di seŋ-
gabɛ o eyaŋ na: Pɔŋgɔ ŋge'a Saŋgo, tɛsɛ
5 maŋgea mao na sīm. *Misima mɛsɛ mi mɛndɛ
londisabɛ, midoŋgo mɛsɛ na midoŋgo misadi
mi mɛndɛ sibisabɛ; ma me mpeŋga ma mɛndɛ
timba (maŋgea) ma sīm, ma mikondoki pɛ ma
6 mɛndɛ timba maŋgea ma dasidasi; *beyobo
bɛsɛ pɛ be mɛndɛ jɛnɛ joŋgisɛ la Loba."
7 *Nde a ta a kwalanɛ mamuti, mena ma ta
ma busa, ma pɔ o dubisabɛ na mɔ, na: A binyɔ
bana ba pe, nja nu leɛ binyɔ, ná lo nye ma-
8 liŋga ma ma-yɛ mila e? *Wana sɔ nde be-
puma be doŋgamɛn onyola jatɛlɛ, lo si kumwa
kwala na binyɔmɛnɛ na: Abraham e nde
saŋgo asu. Ebanja nā-laŋgwea binyɔ, Loba
ena a busisɛyɛ Abraham bana onyola man
9 madale. *Ewondo e má-nɛŋgɛbɛ pɔn o mi-

Digitized by Google

aŋga ma miele; bwele na bwele sọ, bo si yai
tẹ bepuma ba bwam bo ma-kẹbẹ, bo pimbabẹ
o wea. * Na mamuti m'uẹlẹ mọ na: Di bole 10
sọ ŋje e? * Na mọ 'alabẹ babọ na: Nu nu 11
bẹn loki loba, a bole nu nu si bẹn; nu pẹ nu
bẹn da, a bole nikamẹnẹ. * Nde bakọtedi pẹ 12
ba ta ba pọ o dubisabẹ, na babọ ba kwalanẹ
mọ na: A muleedi, di bole nje e? * Na mọ 13
a kwalanẹ babọ na: Lo si pula buka di di
tẹsẹbẹ binyọ. * Nde bato-ba-bila pẹ ba ta 14
b'uẹlẹ mọ, ba kwala na: Bisọ pẹ di bole nje
e? Na mọ a kwalanẹ babọ na: Lo si dumba
tọ-moto, lo si nọŋgọnẹ moto lambo na manya-
kisan, esẹlẹ musauedi manyu mu doŋgamẹnẹ
binyọ. * Nde kana dimuti di tanọ di pitẹ, 15
na bẹsẹ dutea o milema mabu onyola Yohane,
ná ŋga mọ nde e Kristo e, *na Yohane 'alabẹ, 16
a kwalanẹ bẹsẹ na: Mba na ma-dubisẹ nde
binyọ na madiba; nde mowọ́ a ma-ya, nu buki
mba ŋginya, nyena na si doŋgamẹn tọ o wunja
misiŋga ma betambi bao, mọ nde a mẹndẹ
dubisẹ binyọ na Mudī Musaŋgi na wea.
* Eseŋgwẹn ye o dia lao, a mẹndẹ saŋgisẹ 17
eyot'ao bwambwam, na kọtẹlẹ mbasi o ndabo
ao nya ekotedi, nde a mẹndẹ disẹ besambu
na wea i si ma-dimẹ. * Na gita la beleedi 18
bepẹpẹ pẹ a ta a laŋgwea dimuti miaŋgo-ma-
bwam. * Nde Herode tetrarki, nyena a tanọ 19
a sà onyola Herodia, munj'a muna-saŋgo, na
onyola miobe mẹsẹ Herode a bolinọ, * a ta pẹ 20
a bata din omọny a mẹsẹ, a kwesẹ Yohane
o beboa.

Digitized by Google

Lukasi 3.

(21. 22: Mat. 3, 13—17. Marko 1, 9—11. Yoh. 1, 32.)

21 Nde e ta na, kana dimuti lęsę di dubisa-
bęnǫ, na niponda Yesu pę a dubisabęnǫ, a
22 tanǫ a kanę, mǫny e ta e telamę, *na Mudī
Musaŋgi mu siba omǫny ao o bowan ba nyolo
ka mbeŋga, na doi di wa o mǫny na: Oa nde
oe Mun' am nya ndolo, na dǫlisan nde oa.

(23—38: Mat. 1, 1—17.)

23 Nde mǫ, Yesu, a ta nde tǫ mualalo ma
mbu, niponda a botedinǫ, nde a ta nde, kana
24 ba tanǫ b' oŋgęlę, mun'a Yosef nya Eli, *nya
Matat, nya Lewi, nya Melki, nya Yanai, nya
25 Yosef, *nya Matatia, nya Amosi, nya Nahum,
26 nya Esli, nya Naŋgai, *nya Māt, nya Matatia,
27 nya Semei, nya Yosek, nya Yoda, *nya Yo-
hanan, nya Resa, nya Serubabel, nya Salatiel,
28 nya Neri, *nya Melki, nya Adi, nya Kosam,
29 nya Emadam, nya Er, *nya Yesu, nya Eliesa,
30 nya Yorim, nya Matat, nya Lewi, *nya Si-
meon, nya Yuda, nya Yosef, nya Yonam, nya
31 Eliakim, *nya Melea, nya Mena, nya Matata,
32 nya Natan, nya Dawid, *nya Yese, nya Obed,
33 nya Boasi, nya Sala, nya Nahason, *nya
Aminadab, nya Admin, nya Arni, nya Hesron,
34 nya Peresi, nya Yuda, *nya Yakob, nya Isak,
35 nya Abraham, nya Tara, nya Nahor, *nya
Serugi, nya Regu, nya Peleg, nya Eba, nya
36 Sala, *nya Kainan, nya Arfasadi, nya Sem,
37 nya Noa, nya Lamek, *nya Metusala, nya
Enok, nya Yared, nya Mahalalel, nya Kainan,
38 *nya Enosi, nya Set, nya Adam, nya Loba.

Digitized by Google

Lukasi 4.

(4, 1—13: Mat. 4, 1—11. Marko 1, 12. 13.)

4 Nde Yesu, nu ṭa nu londa na Mudī Musaṅgi, a ta a timba o wa la Yordan, na mọ a
diabẹlẹ na Mudī o eyaṅ, *nde a ta a kekisabẹ 2
na Satan muanẹi ma minya. A si ta a da tọlambo o mi minya, nde mi tombinọ, a ta a
bwa njai. *Na Satan a kwalanẹ mọ na: 3
Yetẹna oe nde Mun'a Loba, kwalanẹ sọ din
dale, ná di timbe ewolo. *Na Yesu 'alabẹ 4
mọ na: E tilabẹ na: „Setọ onyola bewolo
mọmẹnẹ nde moto a mẹndẹnọ bẹ loṅgẹ nde
onyola eyal'a Loba tẹ." *Na Satan 'ondanẹ mọ 5
omọny a mudoṅgo mu asam, a leẹlẹ mọ bekombo bẹsẹ ba mundi-ma-wase o musò mowọ́-
mẹnẹ *a kwalanẹ mọ na: Na ma-pula bola oa 6
nin ṅginya nyẹsẹ na edub'ao, ebanja e bolabẹ
mba, na ma-bola pẹ mọ tọ-nja na ma-pulanọ;
*o owẹ sọ tẹ mba, kẹ mẹsẹ ma mẹndẹ nde bẹ 7
moṅgọ. *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: 8
E tilabẹ na: „Owẹ Saṅgo, Loba loṅgọ, bolea
pẹ nde mọmẹnẹ mowọ́." *Na mọ 'alanẹ mọ 9
o Yerusalem, a tẹsẹ mọ omọny a mbasan ma
munyua ma tempel, a kwalanẹ mọ na: Yetẹna
oe nde Mun'a Loba, aṅgwẹ wase uan.
*Ebanja e tilabẹ na: „A mẹndẹ janea angel 10
ao onyol' aṅgọ, o tata oa, *i mẹndẹ bambẹ oa 11
o maa, ná o si ya tọ domẹlẹ muende mọṅgọ
onyola dale." *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ 12
mọ na: E kwalabẹ na: „O si keka Saṅgo,
Loba loṅgọ." *Nde Satan a bọlẹnọ makekisan 13
mẹsẹ, na mọ 'esẹlẹ mọ onyola son a ponda.

Digitized by Google

(14. 15: Mat. 4, 12—17. Marko 1, 14. 15.)

14 Nde Yesu a ta a timba o Galilea na
ŋginy'a Mudī, nde mumban mu ta mu busa
15 onyol'ao oteten a y'epasi yesẹ; *a ta pẹ
a leẹ o mandabo mabu ma ndoŋgamẹn, a
sesabẹ na bẹsẹ.

(16—30: Mat. 13, 53—58. Marko 6, 1—6.)

16 Nde a ta pẹ a pọ o Nasaret, wuma a
nyakedinọ, na mọ'iŋgea o ndabo a ndoŋgamẹn
o bunya-ba-wumsẹ, kaponda kọlọŋgọnẹ lao,
17 a tẹmẹ o laŋga. *Nde kalat'a mutọper'a-
mudī Yesaia e ta e bolabẹ mọ. Nde a telẹnọ
18 kalati, na mọ a sọ wuma i tilabẹ na: *„Mudī
ma Saŋgo mue omọny am, onyolana
'ọkisẹ mba o laŋgwa miaŋgo-ma-bwam
na batuedi, a lom mba o bọlisẹ milema
mi nyọsedi, o laŋgwea babeboa tẹsẹbẹ
la wonja, na bandima jẹnẹ, o tẹsẹ ba-
19 bandabẹ wonja, *o laŋgwa mbu ma dọ-
20 lisanẹ ma Saŋgo.“ *Nde a kukẹnọ kalati,
na mọ a bola mọ muboledi, a ja wase; nde
misọ ma bẹsẹ, bena ba ta o ndabo a ndoŋga-
21 mẹn, ma ta ma sokamẹ mọ o nyolo. *Na mọ
a kumwa kwalanẹ babọ na: Ben betiledi be londi
22 o matoi manyu oẹŋgẹ. *Na bẹsẹ ba bola mboŋ
onyol'ao, ba nyaka onyola beyala ba ndolo,
bena be ta be busa o mudumbu mao. Nde ba
ta ba kwala na: Setọ mun'a Yosef nu e?
23 *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Nambalẹ, lo
mẹndẹ nde kwalanẹ mba mun munia na: A
mot'a-bwaŋga, bọlisẹ oamẹnẹ. Tọ-nje di seŋ-
ginọ ná e bolan o Kapernaum, bola pẹ nika

Digitized by Google

uan o mundi mo̱ńgo̱. *Nde a ta a kwala na: 24
Nambale̱, nā-lańgwea binyo̱, to̱ muto̱per'a-
mudī mowó̱ a si dubabe̱ o mundi mao. *Nde 25
nambale̱, nā-lańgwea binyo̱, gita la mikusa
di ta o Israel o minya ma Elia, niponda mo̱ny
e tano̱ e kwesabe̱ mbu milalo na mio̱di mutoba,
niponda njai nindene̱ e tano̱ o ekombo yese̱;
*nde Elia a si ta a lomabe̱ omboa to̱-mowó̱, 26
ke̱ o Sarepta mo̱mene̱, o Sidon, ombo'a mu-
kusa ma muto. *Gita la bato ba mulò̱ńgó̱ 27
pe̱ ba ta o Israel o pond'a muto̱per'a-mudī
Elisa; nde to̱-mowó̱ nyabu a si ta a sańgisabe̱
ke̱ Naeman, mot'a Syria. *Na babo̱ be̱se̱ ba 28
londa na malińga o ndabo a ndońgamen,
niponda ba seńgino̱ man mambo; *na babo̱ 29
bate̱me̱, ba soke̱le̱ mo̱ ombusa mundi, b'alane̱
mo̱ o mbasan ma mudońgo, muena omo̱ny ao
nde mundi mabu mu tano̱ mu lońgabe̱, o pimba
mo̱ wase. *Nde a ta a tomba oteten abu, 'ala. 30

(31—37: Marko 1, 21—28.)

Nde a ta a siba o Kapernaum, mundi ma 31
Galilea, a le̱ babo̱ o bunya-ba-wumse̱; *nde 32
ba ta b'uba onyola beleedi bao, ebanja eyal'
ao e ta nde na ńginya. *Nde moto mowó̱ 33
a ta o ndabo a ndońgamen nu ta nu be̱ne̱
mudī ma bobe mu si sańgi, na mo̱ a te̱ musea
omo̱ny, *a kwala na: O̱, nje di be̱nno̱ o bola- 34
ne̱ oa, a Yesu nya Nasaret? O po̱i nde o nyamse̱
biso̱? Na bī nja oeno̱: Nyabosańgi nya Loba.
*Na Yesu a domea mo̱, a kwala na: Ko̱ na pī, 35
busa na mo̱! Na mudī ma bobe mu kwese̱ mo̱
wase oteten abu, mu busa na mo̱, e si be̱ je̱nse̱

Digitized by Google

36 mọ sese. *Nde manyaka ma ta ma pọyẹ
babọ bẹsẹ, na babọ ba kwalisanẹ mowọ́ na
nunẹ, ba kwala na: Njika eyala yen, a m'anea
midī mi si sańgi na ńginya na ńgum, na mọ
37 mi busa e? *Nde mumban mu ta mu busa
onyol'ao o ni teten-a-wuma nyẹsẹ.

(38—44: Mat. 8, 14—17. Marko 1, 29—39.)

38 Na mọ 'asumwẹ o ndabo a ndońgamẹn,
'ińgea o ndabo a Simon. Nde nyańgo a Simon
nya diba (nyańgo a munj'ao), ńgọ nindẹnẹ
e ta ny'alea mọ, na babọ ba sọsọmea mọ
39 onyol'ao. *Na mọ 'ala na mọ, a nuńgamẹ
omọny ao, a domea ńgọ, na mọ ny'esẹlẹ mọ;
40 na dibokimẹnẹ a tẹmẹ, a bolea babọ. *Nde
niponda wei i sibinọ, bẹsẹ bena ba ta ba bẹnẹ
baboedi ba nyai a maboa, ba ta ba wana babọ
na mọ; na mọ a nẹńgẹlẹ maa omọny a mowọ́
41 na mowọ́ nyabu, a bọlisẹ babọ. *Midī ma bobe
pẹ mi ta mi busa na gita, mi tẹ musea, mi kwala
na: Oa oe nde Mun'a Loba. Na mọ a domea
mọ, a s'esẹlẹ mọ mi tọpọ, ebanja mi ta mi bia
42 na e nde Kristo. *Nde bunya bo tanọ
bo esẹlẹ, na mọ a busa, 'ala o wum'a eyań,
nde mamuti ma ta ma pulisẹ mọ, ma pọ na
mọ, ba ta b'embẹ mọ, ná a s'asumwẹ na babọ.
43 *Na mọ a kwalanẹ babọ na: N'ańgamẹn pẹ
lańgwea mindi mipẹpẹ miańgo-ma-bwam ma
janea la Loba; ebanja onyola nikamẹnẹ nde
44 na lomabẹnọ. *Nde a ta a lańgwa o mandabo
ma ndońgamẹn ma Galilea.

(5, 1—11: Mat. 4, 18—22. Marko 1, 16—20.)

5 Nde e ta na, niponda dimuti di walamẹnnọ

Digitized by Google

mọ, di seṅginọ eyal'a Loba, a ta a tẹmẹ o munja
ma Genesaret, *na mọ 'ẹnẹ miọlọ miba, mi 2
naṅga o saua; nde bato ba musombo ba ta
b'asumwẹ oten, b'oa bepesẹ babu. *Na mọ 3
a pẹyẹ o bọlọ bowọ́, boena bo ta ba Simon,
a sọsọmẹyẹ mọ, na a busisẹ mọ son etum na
mundi. Na mọ a ja wase, a leẹ mamuti la
bọlọ. *Nde a bọlẹnọ kwala, na mọ a kwalanẹ 4
Simon na: Busisẹ bọlọ o njiba, pimba bepesẹ
banyu, l'ombe. *Na Simon 'alabẹ, a kwala 5
na: A Saṅgo, di takatakan bulu boẹsẹ di si
bo tọ-lambo; nde onyola eyal'aṅgọ nena na
pimba bepesẹ. *Nde ba bolinọ nika, na babọ 6
b'endẹlẹ sue gita; nde bepesẹ babu be ta be
nyauea. *Na babọ ba pẹpẹ makọm mabu o 7
bonẹ bọlọ ná ba ye joṅgwanẹ babọ. Na babọ
ba pọ, ba londisẹ miọlọ mibanẹ, ka nyena mi
ta mi pula jinda. *Nde Simon Petro 'ẹnnọ 8
nika, na mọ a kọ wase o miende ma Yesu,
a kwala na: Asumwẹ na mba, a Saṅgo, ebanja
ne mot'a bobe. *Ebanja manyaka ma ta ma 9
pọyẹ mọ, na bẹsẹ bena ba ta na mọ, onyola
bwa la sue ba bonọ; *nikamẹnẹ pẹ na Yakobo 10
na Yohane, bana ba Sebedeo, bena ba ta ma-
kọm ma Simon. Na Yesu a kwalanẹ Simon
na: O si bwa bọṅgọ; botea tatan o mẹndẹ
nde bẹ musombwẹ-bato. *Na babọ ba wana 11
miọlọ o mundi, b'esẹlẹ mẹsẹ, ba bupẹ mọ.

(12—16: Mat. 8, 1—4. Marko 1, 40—45.)

Nde e ta na, niponda a tanọ o mundi mo- 12
wọ́, ombwa moto mowọ́, nu ta nu londa na
mulọṅgọ́, niponda 'ẹnnọ Yesu, na mọ a kọ o-

Digitized by Google

boso bao, asosomeye mo, akwala na: A
13 Saŋgo, oemedi te, oena osaŋgise mba. *Na
mo asambise dia, atapa mo, akwala na:
N'emedi, saŋga! Na dibokimene mulonŋgo
14 mu asumwe na mo. *Na mo 'anea mo na,
asi laŋgwea to-moto to-lambo; nde 'ala nde
leele oamene na prisi, obole jabea onyola
saŋgisabe loŋgo, kaponda Mose ateseno, o
15 be mboŋ na babo. *Nde miaŋgo mi ta mi
beŋga busa onyol'ao, na mamuti mandene ma
kotome o seŋga na o bolisabe na mo o maboa
16 mabu. *Nde ata awenŋgemeye o eyaŋ, a kane.

(17—26: Mat. 9, 1—8. Marko 2, 1—12.)

17 Nde eta na o bunya bowó, niponda a
tano alee, na Farisai na baleedi ba mbenda,
bena bata bawa o mindi misadi mese ma
Galilea na ma Yudea, na o Yerusalem, bata
baja wase; nde ŋginy' a Saŋgo eta ná a bolise
18 babo. *Nde ombwa, bato bata bawana moto
o noŋgo, nu ta njembele; nde bata bapula
19 jinjane mo o tese mo oboso bao. *Nde ba
si soino neni bam'injaneno mo, onyola ka
dimuti, na babo b'ondea omony a munyua,
basibise mo oteten a munyua na noŋgo, oteten,
20 oboso ba Yesu. *Nde 'enno jemea labu, na
mo akwala na: A moto, miobe moŋgo mi
21 lakisabe. *Nde babiedi-ba-kalat'a Loba na
Farisai bakumwa dutea, bakwala na: Nja pe
nun, nu ma-tope mabena? Nja ena alakise
22 miobe, ke Loba momene mowó? *Nde Yesu
asoino moŋgele mabu, na mo 'alabe, akwalane
babo na: Nje loma-duteano o milema manyu

Digitized by Google

e? *Nje e bọbi buka dinẹ, o kwala na: Miobe 23
mọńgọ milakisabẹ? tọ kwala na: Tẹmẹ, dańgwa? *Nde ná lo bie ná Muna-moto a bẹn 24
ńginya o lakisẹ miobe o wase, na mọ akwalanẹ nu mot'a njembẹlẹ na: Na ma-kwalanẹ oa, tẹmẹ, nọ̀ńgọ́ nọ̀ńgọ lọńgọ, ala o mbo' ańgọ. *Na dibokimẹnẹ atẹmẹ oboso ba babọ 25
bẹsẹ, a nọńgọ nje a tanọ a nańga, 'ala o mbo' ao, a sesa Loba. *Nde manyaka ma ta ma 26
kọyẹ bẹsẹ, na babọ ba sesa Loba, ba londa na bọńgọ, ba kwala na: Di ẹn muẹn a lambo oẹńgẹ.

(27—32: Mat. 9, 9—13. Marko 2, 13—17.)

Nde ombusa nika a ta a busa, na mọ 'ẹnẹ 27
mukọtedi mowọ́, dina lao na Lewi, a ta a ja o ndabo a njańgi, na mọ a kwalanẹ mọ na: Bupẹ mba! *Na mọ 'esẹlẹ mẹsẹ, a tẹmẹ, a 28
bupẹ mọ. *Nde Lewi a ta 'ipẹlẹ mọ da di- 29
ndẹnẹ o ndabo ao, nde dimuti dindẹnẹ la bakọtedi na la bapẹpẹ, bena ba ta na babọ, dita dija o tebedi. *Nde babiedi-ba-kalat'a- 30
Loba na Farisai, ba ta ba tọpọnẹ bokweli bao minyunyuńgu, ba kwala na: Onyolanje lo ma-danọ na nyọ na bakọtedi na babobe e? *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Ba ba 31
jai bwam ba si ma-pula mot'a bwańga, kẹ babo'edi. *Na si pọi o belẹ batẹm- 32
na-sīm, nde babobe o jatẹlẹ.

(33—39: Mat. 9, 14—17. Marko 2, 18—22.)

Nde ba ta ba kwalanẹ mọ na: Bokweli ba 33
Yohane ba yọki kandanẹ da, ba bola pẹ mika, nikamẹnẹ pẹ na ba Farisai, nde bọńgọ ba

Digitized by Google

34 ma-da nde, ba nyọ nde. *Na mọ a kwalanẹ
babọ na: Lena lo wẹlẹ bola makọm ma mu-
baedi o kandanẹ da, kẹ mubaedi e na babọ e?
35 *Nde minya mi mẹndẹ pọ, nde yetẹna mu-
baedi a mẹndẹ nọ̀ngọbẹ na babọ, deṅgẹ ba mẹndẹ
36 kandanẹ da o mi minya. *Na mọ a kwalanẹ
pẹ babọ munia na: Tọ-moto a si ma-nyaua
mulẹndi o mbọt'a penya, nde a wẹlẹ mọ onyol'
edun a mbọti, (a boli tẹ nika) kẹ a ma-nyaua
nde nya penya, nde mulẹndi ma penya pẹ
37 mu si ma-dọlisanẹ ny'edun. *Tọ-moto pẹ a
si ma-wẹlẹ mao ma penya onyola bedun ba
bekaṅga, kẹ mao ma penya ma ma-doma be-
kaṅga, mọmẹnẹ ma komea, bekaṅga pẹ be
38 nyama. *Nde b'aṅgamẹn nde wẹlẹ mao ma
penya onyola bekaṅga ba penya, nde mabanẹ
39 ma ma-ja bwam. *Nde tọ-moto nu ma-nyọ
mao ma kwaṅ, a si ma-pula ma penya; ebanja
a ma-kwala na: Ma kwaṅ nde ma bọbi.

(6, 1—5: Mat. 12, 1—8. Marko 2, 23—28.)

6 Nde e ta na, o bunya-ba-wumsẹ bo londẹ
miba, a ta a tomba oteten a mionda ma mbasi,
nde bokweli bao ba ta ba pọlọ misọ ma mbasi,
ba da, kana ba tanọ ba suṅgwa mọ o maa.
2 *Nde doṅgo la Farisai ba ta ba kwalanẹ babọ
na: Nje lo ma-bolanọ lambo di s'aṅgamẹn o
3 bola o bunya-ba-wumsẹ e? *Na Yesu 'alabẹ,
a kwalanẹ babọ na: Lo si laṅgi nje Dawid a
bolinọ, niponda a bonọ njai na ba ba ta na
4 mọ e? *Nẹni 'iṅgedinọ o ndabo a Loba, a
nọ̀ṅginọ bewolo be tẹsẹbẹ oboso ba Loba, a
dedinọ, a bola pẹ na ba bena ba ta na mọ,

Digitized by Google

bena be s'aŋgamẹn dabẹ na moto, kẹ na prisi
mọmẹnẹ e? *Na mọ a kwalanẹ babọ na: 5
Muna-moto nde e saŋgo a bunya-ba-wumsẹ.

(6—11: Mat. 12, 9—14. Marko 3, 1—6.)

Nde e ta na o bunya-ba-wumsẹ bopẹpẹ, 6
a ta 'iŋgea o ndabo a ndoŋgamẹn o leẹ. Nde
moto mowọ́ a ta oten, nyena dia lao la mom
di ta di anja. *Nde babiedi-ba-kalat'a-Loba 7
na Farisai ba ta ba sọmọ mọ, ŋga ena a bọlisẹ
o bunya-ba-wumsẹ, ná ba die njọm na mọ.
*Nde a ta a bia moŋgẹlẹ mabu. Na mọ a 8
kwalanẹ nu moto nu ta nu bẹnẹ dia di wedi
na: Tẹmẹ, o tẹmẹ oteten! Na mọ 'asumwẹ,
a tẹmẹ. *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Na 9
m'uẹlẹ binyọ ŋga e aŋgamẹn o bola bwam
o bunya-ba-wumsẹ, ŋga bola bobe; o suŋga
loŋgẹ, ŋga nyamsẹ mọ? *Nde 'ombonọ babọ 10
bẹsẹ o muri na muri, na mọ a kwalanẹ mọ
na: Sambisẹ dia loŋgọ! Na mọ a bola nika,
na dia lao di timbisabẹ bwam ka dinẹ. *Na 11
babọ ba liŋga bwambibwambi, ba kwalisanẹ
mowọ́ na nunẹ nje benọ ná ba bola Yesu.

(12—16: Marko 3, 13—19.)

Nde e ta na o mi minya, a ta a busa, 'ala 12
omọny a mudoŋgo o kanẹ, nde a ta a tiŋgamẹ
bulu boẹsẹ o muka na Loba. *Nde bunya 13
bo eseẹlẹnọ, na mọ a belẹ bokweli bao, a posọ
dom na baba babu, bena a tanọ pẹ a belẹ
bamuloloma. *Simon nyena a beleẹnọ pẹ Petro, 14
na Andrea muna-saŋgo, na Yakobo na Yohane,
na Filipo na Bartolomeo, *na Mateo na To- 15
masi, na Yakobo nya Alfeo, na Simon nu

Digitized by Google

16 belabẹ pẹ Selote, na Yuda nya Yakobo, *na
Yuda Iskariot, nu timbi muandisedi.

(17—19: Mat. 4, 23—5, 1. Marko 3, 7—12.)

17 Na mọ a siba na babọ, a tẹmẹ o wuma-
inaṅgedi, na dimuti la bokweli bao, na
dimuti dindẹnẹ la bato, bena ba ta ba wa
o Yudea nyẹsẹ na o Yerusalem na o sau'a
18 Tyro na Sidon, *o seṅganẹ mọ na bọlisabẹ
na maboa mabu; ba pẹ bena ba ta ba taki-
sabẹ na midī mi si saṅgi ba ta ba bọlisabẹ.
19 *Nde dimuti lẹsẹ di ta di pula tapa mọ, ebanja
ṅginya e ta e busa na mọ, e bọlisẹ bẹsẹ.

(20—23: Mat. 5, 3. 4. 6. 11. 12.)

20 Na mọ a sumwa misọ mao, 'ombwa bokweli
bao, a kwala na: Bonam na binyọ batu-
edi, ebanja janea la Loba le lanyu.
21 *Bonam na binyọ lo ma-bwẹ njai ta-
tan, ebanja lo mẹndẹ julisabẹ. Bonam
na binyọ lo m'eyẹ tatan, ebanja lo
22 mẹndẹ yọ lọ. *Bonam na binyọ, kẹ
bato ba siṅgẹ binyọ, na tinda binyọ
o muemba mabu, na loa na pimba dina
lanyu uonẹ ka dina la bobe onyola
23 Muna-moto. *Bwa munyẹṅgẹ o bo bunya,
l'aṅgwẹ pẹ, ebanja ombwa, musauedi manyu
mu kolo o mọny, ebanja nikamẹnẹ pẹ nde
24 basaṅgo babu ba bolinọ batọperi-ba-mudī. *Nde
eboma na binyọ bambwaṅ, ebanja lo má-bọlẹ
25 kusa lọkọmea lanyu. *Eboma na binyọ l'uli
tatan, ebanja lo mẹndẹ bwa njai. Eboma na
binyọ lo ma-yọ lọ tatan, ebanja lo mẹndẹ lẹbẹ
26 na jeya. *Eboma, kẹ bato bẹsẹ ba ma-tọpo

Digitized by Google

bwam onyol'anyu; ebanja nikamɛnɛ pɛ nde basaŋgo babu ba bolinɔ na batɔperi-ba-lobaŋgo.
*Nde na ma-laŋgwea binyɔ bena lo ma-seŋgɛ 27
na: Tɔndɔ basiŋgeri banyu, bola bwam na
ba ba siŋgɛ binyɔ; *namsɛ ba ba ma-loɛ binyɔ; 28
kanɛ onyola ba ba ma-bolɛ binyɔ bobe. *Nu 29
nu ma-dipɛ oa o lama diwɔ, atɛlɛ pɛ mɔ dinɛ;
nu nu nɔŋgɔn oa loki lɔŋgɔ o si baŋganɛ mɔ
sɔt'aŋgɔ. *Bola moto-tɛ nu ma-sɔsɔmɛyɛ oa; 30
nu pɛ nu nɔŋgɔn oa mambo mɔŋgɔ, o si pula
pɛ mɔ na mɔ. *Nde kana lo ma-pulanɔ 31
ná bato ba boleye binyɔ, binyɔ pɛ
bolea babɔ nikamɛnɛ. *Ebanja lo tɔndi 32
tɛ ba ba tɔndi binyɔ, njika masoma lo mɛndɛnɔ
kusa e? Ebanja babobe pɛ ba tɔndi ba bena
ba tɔndi babɔ. *Ye pɛ tɛ ná lo boli bwam 33
na ba ba ma-bolɛ binyɔ bwam, njika masoma
lo mɛndɛnɔ kusa e? Babobe pɛ ba ma-bola
nde nikamɛnɛ. *Ye pɛ tɛ ná lo balɛ ba bena 34
lo ma-pitɛnɔ o kusanɛ, njika masoma lo mɛn-
dɛnɔ kusa e? Ebanja babobe pɛ ba ma-balɛ
babobe, o kusa pɛ mulemlem. *Nde tɔndɔ 35
basiŋgeri banyu; bola bwam na balɛ, e si bɛ
o pitɛ lambo; nde musauedi manyu mu mɛndɛ
bɛ bondɛnɛ, nde lo mɛndɛ bɛ bana ba Nya-
sam; ebanja mɔ e bwam na ba ba si bɛn ma-
soma na babobe. *Bɛ sɔ ndedi kana Saŋgo 36
anyu enɔ ndedi.

(37—49: Mat. 7.)

Lo si kaisɛ, nde binyɔ pɛ lo si mɛndɛ kai- 37
sabɛ; lo si kwesɛ muka, nde binyɔ pɛ lo si
mɛndɛ kwesabɛ muka. Lakisɛ, nde binyo pɛ

Digitized by Google

38 lo mẹndẹ lakisabẹ. *Bola, nde e mẹndẹ bo-
labẹ binyọ. Ba mẹndẹ bola binyọ dimẹnẹ la
bwam, di sọ̀ngọbẹ, di sousabẹ, di ma-komeyẹ,
o bwaŋga banyu; ebanja di dimẹnẹ mẹnẹ
binyọ lo ma-mẹnẹnọ di mẹndẹ pẹ mẹnẹbẹ binyọ.
39 *A ta pẹ akwalanẹ babọ munia na: Nyandi-
ma ena a daŋgwanẹ nyandima e? Babọ ba-
40 banẹ ba si mẹndẹ kọ o ekukuru e? *Mokweli
a si buki muleedi; a bọlẹ tẹ jokwa, kẹ moto
41 nyẹsẹ a mẹndẹ bẹ ka muleed'ao. *Nde
nje o m'ẹnẹnọ mburu m'eboŋgo o disọ la
muna-sọ̀ngọ, nde o s'ẹnẹ mukọkọ mue o disọ
42 lọ̀ngọ? *Nẹni oenọ ná o kwalanẹ muna-sọ̀ngọ
na: A munate, esẹlẹ mba na sumwe mburu
m'eboŋgo o disọ lọ̀ngọ, nde kẹ oamẹnẹ o si
m'ẹnẹ mukọkọ o disọ lọ̀ngọ? A mot'a ma-
wọndọn, sẹlẹ sumwa mukọkọ o disọ lọ̀ngọ,
nde tọ deŋgẹ o m'ombwa o sumwa mburu
43 m'eboŋgo o disọ la muna-sọ̀ngọ. *Ebanja
bwele ba bwam bo titi boena bo ma-yẹ bepuma
ba bobe, tọ bwele ba bobe boena bo ma-yẹ
44 bepuma ba bwam. *Ebanja bwele na bwele
bo ma-bianẹ o bepuma bao; ebanja ba si ma-
pata maŋgolo o ŋgẹŋgẹlẹ, tọ o mbutu ma
45 ŋgẹŋgẹlẹ ba si ma-pata lonyẹŋgẹny. *Mot'a
bwam a ma-busisẹ bwam o mawuta ma bwam
ma mulema mao; nde nyabobe a ma-busisẹ
nde bobe o mawuta ma bobe ma mulema mao;
ebanja ma ma ma-londẹ o mulema nde, ma ma-
46 busẹ o mudumbu mao. *Nje lo ma-belẹnọ mba:
A Saŋgo, a Saŋgo, nde lo si bole mambo na ma-
47 kwalanẹnọ binyọ? *Moto na moto nu ma-pọ

Digitized by Google

na mba, nu ma-seŋgę beyala bam, nde a bola
mǫ, na ma-leęlę binyǫ nja a wanno. *E nde 48
bowan na moto nu loŋgi ndabo, nu puli, nu
pǫtisę wase, nu sikimęyę mǫ omǫny a dale.
Nde mpupe mu pǫinǫ, na tond'a madiba e kǫ
onyola ni ndabo, nde e si ta e węlę sousę mǫ,
ebanja e ta e sikimęyę omǫny a dale. *Nde 49
nu nu ma-seŋgę, nde a si bole, a wan nde na
moto nu loŋgi ndabo o minyaŋgadu, e si bę
sikimęyę wase; nde niponda tond'a madiba
e kwedinǫ oten, na dibokimęnę e kǫ, nde kǫ
la ni ndabo di ta bondęnę.

(7, 1—10: Mat. 8, 5—13.)

Nde niponda a domsęnǫ beyala bao bęsę 7
o matoi ma dimuti, na mǫ 'iŋgea o Kapernaum.
*Nde muut'a muaned'a bila mowó nu ta nu 2
boa, nyena a tanǫ a tǫndǫ, a ta a pula wǫ.
*Nde a seŋginǫ onyola Yesu, na mǫ a loma 3
baturu ba Bona-Yuda na mǫ o sǫsǫmea mǫ,
ná a ye joŋgisę muut'ao. *Nde ba pǫinǫ na 4
Yesu, na babǫ ba sǫsǫmea mǫ bwambi, ba
kwala na: E aŋgamęn na mǫ, ná o boleye mǫ
nika; *ebanja a tǫndi ekombo asu, a loŋgedi 5
pę na bisǫ ndabo a ndoŋgamęn. *Nde Yesu 6
a ta 'ala na babǫ. Nde niponda a si tanǫ pę
etum na ndabo, na muaned'a bila a loma ma-
kǫm o kwalanę mǫ na: A Saŋgo, o si takisę
oamęnę, ebanja na si doŋgamęn, ná o m'iŋgea
owasa mulaŋga mam. *Onyola nikamęnę na 7
si laŋgi mbamęnę ka nu doŋgamęn o pǫ na
oa; kwala nde eyala, nde muut'am a mendę
bǫlę. *Ebanja mba pę ne nde moto nu tęsę- 8

Digitized by Google

bẹ owasa janea, nde na bẹn bato-ba-bila owas' am, na kwalan tẹ mowó na: Ala, na mọ 'ala; nunẹ pẹ na: Ya, na mọ a pọ; na muut' am
9 na: Bola ninka, na mo á bola. *Yesu a seńginọ nika, na mọ a nyaka onyol'ao, a yombọ na dimuti, lena di ta di bupẹ mọ, a kwala na: Nā-laṅgwea binyọ, tọ o Israel mọmẹnẹ na si
10 dī ninka jemea. *Nde ba ba ta ba lomabẹ ba timbinọ o mboa, na babọ ba bomanẹ nu muutu a jai bwam.

11 Nde e ta na o bonẹ bunya bo bupẹ, a ta 'ala o mundi mowó, dina lao na: Nain; nde gita la bokweli bao na dimuti dindẹnẹ di ta
12 di ala na mọ. *Nde a pọinọ bẹbẹ na mùna ma mundi, ombwa, ba ta ba busanẹ mbimba ma moto, nu ta nde mpọm ma muna ma nyaṅgo ao; nde a ta nde mukusa, gita la bato
13 ba mundi pẹ ba ta na mọ. *Nde Saṅgo 'ẹnnọ mọ, a bwea mọ ndedi, a kwalanẹ mọ na: O
14 s'eya! *Na mọ a sisea bẹbẹ, a tapa elimbi, na babambedi ba tẹmẹ. Na mọ a kwala na:
15 A mpesa, na ma-kwalanẹ oa: tẹmẹ! *Na nu nu ta nu wọ a ja, a kumwa tọpọ; na mọ a
16 bola mọ nyaṅgo. *Nde bọṅgọ bo ta bo pọyẹ bẹsẹ, na babọ ba sesa Loba, ba kwala na: Mutọper'a-mudī nundẹnẹ a busi oteten asu,
17 Loba a pẹpẹlẹ bona bao. *Nde min miaṅgo mi ta mi pambilanẹ onyol'ao o Yudea nyẹsẹ na o wuma yẹsẹ yena i diṅgẹlẹ mọ.

(18—35: Mat. 11, 2—19.)

18 Nde Yohane, bokweli bao ba ta ba laṅgwea mọ, onyola man mambo mẹsẹ. Na

Digitized by Google

Yohane a belę bokweli bao baba, *a loma babǫ 19
na Saŋgo o kwala na: Oe nde nu nu męndę
pǫ, ŋga di tate nde nupępę e? *Nde ba bato 20
ba pǫinǫ na mǫ, ba kwala na: Yohane mudu-
bisedi nde a lom bisǫ na oa, m'ǫna: Oe nde
nu nu męndę pǫ, ŋga di tate nde nupępę e?
*O ni ponda męnę a ta a bǫlisę gita onyola 21
maboa na onyola sese na onyola midī ma bobe,
a timbisę pę na gita la bandima jęnę. *Na 22
Yesu 'alabę, a kwalanę babǫ na: Binyǫ ala
laŋgwea Yohane nje l'ęnnǫ, lo seŋginǫ pę:
Bandima ba n'ęnę, bamboko ba ni-daŋgwa,
bamulǫŋgǫ́ ba ni-bǫlę, bandǫki ba ni-seŋga,
bawedi ba ni-pumbwabęlę, miaŋgo-ma-bwam
pę mini-laŋgwabę na batuedi; *nde bonam 23
na nu nu si ma-sǫnję onyol'am. *Nde 24
niponda mięndi ma Yohane mi alonǫ, na mǫ
a kumwa kwalanę mamuti onyola Yohane
na: Nje lo tanǫ l'ala jombwa o eyaŋ e?
Ekoko e ma-soę na ŋgǫ e? *Tǫ, nje lo tanǫ 25
l'ala jombwa e? Moto nu bǫti mbǫti ye na
lęmbulęmbu e? Ombwa, bato ba bǫti mbǫt'
a bǫsaŋgi, na be pę o munam, be o mandabo
ma kiŋę. *Nde nje sǫ lo tanǫ l'ala jombwa 26
e? Mutǫper'a-mudī e? Nambalę, nā-laŋgwea
binyǫ, buka mutǫper'a-mudī. *Numęnę nde 27
e tilabęnǫ onyol'ao na: „Ombwa, na ma-loma
angel am oboso bǫŋgǫ, nu męndę pǫŋgę ŋge'
aŋgǫ oboso bǫŋgǫ.“ *Ebanja nā-laŋgwea 28
binyǫ, o bęsę ba yabę na bito tǫ mutǫper'a-
mudī nu kolo buka Yohane a titi; nde nu nu
buki bęsę bosadi o janea la Loba, a kolo buka

Digitized by Google

29 mọ. *Nde dimuti lẹsẹ lena di seṅgi na ba-
kọtedi pẹ ba ta ba tẹsẹ Loba na sīm, kana ba
30 tanọ ba dubisabẹ na dubisẹ la Yohane; *nde
Farisai na babiedi-ba-mbenda ba ta ba nyamsẹ
jemea la Loba onyol' abu mọmẹnẹ, kana ba
31 si tanọ ba dubisabẹ na mọ. *Na Saṅgo a
kwala na: Na nja na ma-mẹnẹnẹnọ bato ba
32 nin nyọṅọn e? ba wan nde nja e? *Be nde
ka bana ba jai o don, ba belẹ mowọ́ na nunẹ,
ba kwala na: Di loṅgedi binyọ losese, nde lo
si sai, di eyedi pẹ binyọ madoi ma mbembe,
33 nde lo s'eyi. *Ebanja Yohane mudubisedi a
pọi, a si de ewolo, a si nyọ mao, na binyọ
34 lo kwala na: A bẹn mudī ma bobe. *Nde
Muna-moto a pọi, a da, a nyọ, na binyọ lo
kwala na: Ombwa tẹ, mot'a mudesi na munyọ-
35 mao, dikọm la bakọtedi na babobe. *Nde
dibiẹ di tẹsẹbẹ na sīm na bana bao bẹsẹ.
36 Nde mot'a Farisai mowọ́ a ta a sọsọmea
mọ ná a ye da na mọ, na mọ 'iṅgea o ndabo
37 a nu mot'a Farisai, a ja wase o tebedi. *Nde
ombwa, mut'a bobe mowọ́ nu ta o mu mundi,
a seṅginọ ná a jai o da o ndabo a mot'a Fari-
38 sai, a ta a wana epos'a jọki, *na mọ a tẹmẹ
ombusa o miende mao, 'eya, a kumwa sọpisẹ
miende mao na misọdi, a duta mọ na nyọ a
mulopo mao, a sopa miende mao, 'ọkisẹ mọ
39 na di jọki. *Nde mot'a Farisai, nu ta nu
belẹ mọ, 'ẹnnọ nika, na mọ a kwala na mọ-
mẹnẹ na: Nun a bẹ tẹ mutọper'a-mudī, kẹ a
wusa bia nja na njik'a nyai a muto nun enọ,
nu ma-tapẹ mọ, ebanja e nde mut'a bobe.

Digitized by Google

*Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: A Simon, 40
na bẹn lambo o kwalanẹ oa. Na mọ a kwala
na: A muleedi, kwala! *Mubolẹ-laka mowọ́ 41
a ta a bẹnẹ bato b'ewu baba; mowọ́ a ta'alea
mọ bebwea ba denario betanu, nunẹ pẹ mua-
tanu. *Nde kana ba si tanọ ba bẹnẹ tọ-lambo 42
o saua, na mọ 'abea babanẹ mọ. Kwala sọ,
nja nyabu nu mẹndẹ tondẹ mọ buka nunẹ e?
*Na Simon 'alabẹ, a kwala na: Na m'ọṅgẹlẹ 43
na nu nyena 'abedinọ gita. Na mọ a kwalanẹ
mọ na: O alabẹ bwam. *Na mọ a yọmbọ na 44
nu muto, a ḳwalanẹ Simon na: O m'ẹnẹ nun
muto e? Na pọi o ndabo aṅgọ, nde o si boli
mba madiba onyola miende mam; nde mọ a
sọpisẹ mba miende na misọdi mao, a tuta mọ
na nyọ. *Oa a si sopi mba; nde mọ, natẹna 45
ponda 'iṅgedinọ, a s'esẹlẹ o sopa miende mam.
*O s'ọkisẹ mulopo mam na mula; nde mọ 'ọkisẹ 46
miende mam na jọki. *Onyola nika nā-laṅ- 47
gwea oa, miobe mao ma gita mi lakisabẹ,
ebanja a ta a tondọ gita; nde nu nyena
son i lakisabẹnọ, a ma-tondọ pẹ nde son.
*Na mọ a kwalanẹ mọ na: Miobe mọṅgọ mi 48
lakisabẹ. *Na ba bena ba ta ba ja o tebedi 49
na mọ ba kumwa kwala na babọ mọmẹnẹ na:
Nja nun, nu ma-lakisẹ pẹ na miobe e? *Na 50
mọ a kwalanẹ nu muto na: Jemea lọṅgọ
di oṅgisẹ oa; ala na musaṅgo.

Nde e ta na o ponda ni bupẹ, a ta a daṅ- 8
gwa o mindi mindẹnẹ na misadi, a laṅgwa
miaṅgo-ma-bwam ma janea la Loba, dom na
baba pẹ na mọ, *na ṅgus'a bito pẹ, bena ba 2

Digitized by Google

ta ba bolisabe na midī ma bobe na maboa,
Maria nu belabe Magdalena, nyena midī ma
3 bobe samba mi busino, *na Yohana munj'a
Kusa, soel'a Herode, na Susana, na gita la
bapepe, bena ba ta ba bolea mo na bema babu.

(4—15: Mat. 13, 1—23. Marko 4, 1—20.)

4 Niponda dimuti dindene di kotomno, na
bato ba wu o mundi na mundi ba poino na
5 mo, na mo atopo o munia na: *Musaedi a ta
'ala o miaselę mbolako ao. Nde a miaselęno,
doŋgo diko o ŋgea, na mo di dakabęlę, lonon
6 la mony lo soma mo; *doŋgo pe diko omony
a dale, nde i pumedino na mo i wo, ebanja
7 i si ta i bene madiba; *doŋgo pe diko oteten
a ŋgeŋgelę, na ŋgeŋgelę i nyaka muemba na
8 mo, i walamene mo, i bwa mo; *doŋgo pe di
ko o minyaŋgadu ma bwam, na mo i nyaka,
i ya bepuma ebwea. Nde a kwalino nika, na
mo a te na: Nu nu ben matoi o seŋga, esęlę
9 mo a seŋge! *Na bokweli bao b'uęlę mo
10 neni mun munia mueno. *Na mo a kwala
na: Binyo nde e bolabeno o bia besoka ba
janea la Loba, nde bapepe o minia, ná „ba
m'ene, nde ba s'ene; ba ma-seŋga pe, nde ba
11 si soŋtane.“ *Nde mun munia mue nde ninka:
12 Mbolako ye nde eyal'a Loba. *Ba ba ŋgea
be nde ba ba ma-seŋge mo, na Satan a po, a
sumwa eyala o milema mabu, ná ba si dube,
13 ba s'oŋgisabe. *Ba ba mony a dale pe be
nde ba bena ba ma-seŋga te eyala, ba noŋgo
mo na munyeŋge, nde ba si bene miaŋga; ba
ma-dube nde onyola son a ponda, nde pond'a

Digitized by Google

makekisan na babo ba timba ombusa. *Nde 14
yi i kwedi oteten a ŋgeŋgele be nde ba bena
ba seŋgi, na babo b'ala, ba bwabe na wala-
mene la mutaka na mbwaŋ na munyeŋge ma
din loŋge, nde ba si ya bepuma be ou. *Nde 15
yi ya minyaŋgadu ma bwam be nde ba
bena ba ma-seŋge eyala, ba neŋge pe
mo na mulema ma mbale na ma bwam,
nde ba ya bepuma na welisane.

(16—18: Marko 4, 21—25.)

Nde to-moto nu motele etrukaŋ a si ma- 16
kurumane mo na ewa, to tese mo owasa noŋgo,
nde a ma-tese nde mo omony a tebedi, ná ba
ba m'iŋgeye b'ene muenen. *Ebanja to-lambo 17
di si wutam, lena di si mende biane; to-lambo
pe di titi o esoka lena di si mende biane na
po o mpoma. *Lo bia pon neni lo ma-seŋgano. 18
Ebanja nu nu ben e mende bolabe mo; nde
nu nu si ben e mende noŋgobe na mo yemene
a m'oŋgeleno ná a ben.

(19—21: Mat. 12, 46—50. Marko 3, 31—35.)

Nde nyaŋgo na bona-saŋgo ba ta ba po na 19
mo, nde ba si ta ba wele po mo bebe onyola
dimuti. *Nde e ta e laŋgwabele mo na: 20
Nyoŋgo na bona-soŋgo ba tem o eboko ba ma-
pula jene oa. *Na mo 'alabe, a kwalane babo 21
na: Nyaŋgo am na bona-saŋgo am be nde ba
bena ba ma-seŋge eyal'a Loba, nde ba bola mo.

(22—25: Mat. 8, 18. 23—27. Marko 4, 35—41.)

Nde e ta na o bunya bowó, mo na bokweli 22
bao ba ta ba peye o bolo, na mo a kwalane
babo na: Esele biso di ekamene o mune muri

Digitized by Google

23 ma munja. Na babọ ba nimẹlẹ. *Nde niponda
batanọ b'ekamẹnẹ, na mọ akọ iyọ; nde mūdi
mu ta mu kọ o munja, na babọ ba londa na
24 madiba, ba bẹ o ndutu. *Na babọ ba pọ na
mọ, b'umwẹlẹ mọ, ba kwala na: A Saṅgo, a
Saṅgo, di nyam! Na mọ atẹmẹ, a domea ṅgọ
na ewud'a madiba; na mọ e siba, na mbọlẹ
25 nindẹnẹ e kọ: *Na mọ a kwalanẹ babọ na:
Jemea lanyu le uẹ? Nde ba ta ba bwa bọṅgọ,
ba nyaka, ba kwalanẹ mowó na nunẹ na: Nja
nun e, nu m'aneyẹ pẹ na ṅgọ na madiba, na
babọ ba seṅganẹ mọ e?

(26—39: Mat. 8, 28—34. Marko 5, 1—20.)

26 Na babọ ba tuṅgẹ o ekombo a bato ba
27 Gadara, yena e tẹṅgẹn na Galilea. *Nde a
tẹmnọ o mundi, na moto mowó nu ta nu wa
o mundi, a doṅgamẹnẹ mọ, nu ta nu bẹnẹ
midī ma bobe; nde onyol' etum a ponda a si
ta a bọtọ mbọti, a si ta a ja o ndabo, kẹ o
28 sọṅgọ. *Nde 'ẹnnọ Yesu, na mọ atẹ musea,
a kọ wase oboso bao, a kwala na doi di asam
na: Nje na bẹnnọ o bolanẹ oa, a Yesu, Mun'a
Loba L'asam? Na sọsọmedi oa, o si takisẹ
29 mba. *Ebanja a ta 'anea mu mudī mu si
saṅgi o busa na nu moto. Ebanja mu ta mu
duta mọ gita la ponda, nde a ta a kakabẹ na
ṅgọkọbi na beboa, a tatabẹ, nde a ta a bua be-
kwesan, a dutabẹ na mudī ma bobe o eyaṅ.
30 *Na Yesu 'uẹlẹ mọ, a kwala na: Dina lọṅgọ
le nde nja? Na mọ a kwala na: Legion;
ebanja gita la midī ma bobe mi ta m'iṅgea
31 na mọ. *Na mọ mi sọsọmẹyẹ mọ, ná a s'anea

Digitized by Google

mọ o ala o njiba. *Nde dibemba la ṅgoa 32
dindẹnẹ di ta o ua wuma o mudoṅgo o bededi,
na mọ mi sọsọmẹyẹ mọ, ná 'esẹlẹ babọ b'iṅ-
geye oten, na mọ 'esẹlẹ babọ. *Na midī ma 33
bobe mi busa na nu moto, m'iṅgea o ṅgoa;
na dibemba di siba o wuma i tọṅgọm o munja,
di wọ. *Nde batatedi b'ẹnnọ nje e bolan, na 34
babọ ba nya mila, ba laṅgwa nika o mundi
na o mamboa. *Na babọ ba busa o jombwa 35
nje e bolan, ba pọ na Yesu, ba bomanẹ nu
moto nyena midī ma bobe mi businọ, a jai
wase o miende ma Yesu, a bọti mbọti, a bẹnẹ
dibiẹ, na babọ ba bwa bọṅgọ. *Nde ba 36
bena ba ta b'ẹnẹ, ba laṅgwea babọ nẹni nya-
mudī-ma-bobe a suṅgabẹnọ. *Nde dimuti lẹsẹ 37
la ni teten-a-wuma la bato ba Gadara ba ta
ba sọsọmẹyẹ mọ o jasumwẹ na babọ, ebanja
bọṅgọ bondẹnẹ bo ta bo alea babọ. Na mọ
a pẹyẹ o bọlọ, a timba mbusa. *Nde nu moto, 38
nyena midī ma bobe mi businọ a ta a sọsọ-
mẹyẹ mọ, o bẹ na mọ. Nde Yesu a timbisẹ
nde mọ, a kwala na: *Timba o mbo' aṅgọ, o 39
laṅgwe njika mambo mandẹnẹ Loba a bole-
dinọ oa. Na mọ 'ala, a laṅgwa o mundi muẹsẹ
njika mambo mandẹnẹ Yesu a bolediṅọ mọ.

(40—56: Mat. 9, 18—26. Marko 5, 21—43.)

Nde e ta na, niponda Yesu a timbinọ, di- 40
muti di ta di kasa mọ, ebanja bẹsẹ ba ta ba
tata mọ. *Nde ombwa moto mowọ́, a ta a 41
pọ, dina lao na Yairo, a ta nde muaned'a ndabo
a ndoṅgamẹn, na mọ a kọ wase o miende ma
Yesu, a sọsọmea mọ o pọ o ndabo ao; *ebanja 42

Digitized by Google

a ta a bɛnɛ mpɔm ma mun'a muto, ŋga dom
la mbu na miba, a naŋga bɛbɛ na kwedi. Nde
niponda a tanɔ 'ala, dimuti di ta di walamɛnɛ
43 mɔ. *Nde muto mowɔ́ nu ta nu bɛnɛ diboa
la maya dom la mbu na miba, nu ta nu bɔlɛ
bema bao bɛsɛ onyola bato ba miaŋga, nde
44 tɔ-mowɔ́ a si ta a wɛlɛ bɔlɛ mɔ, *a ta a wa
la mbusa, a tapa dinjaki la mbɔt'ao, na dibo-
45 kimɛnɛ diboa lao la maya di bɔ. *Na Yesu
a kwala na: Nja nu tapi mba e? Nde bɛsɛ
ba tɔbinɔ, na Petro na ba ba ta na mɔ ba
kwala na: A Saŋgo, dimuti di walamɛnɛ oa,
di nimɛlɛ oa, nde o kwala na: Nja a tapi
46 mba e? *Na Yesu a kwala na: Moto a tapi
mba, ebanja na ma-seŋga ná ŋginya e busi na
47 mba. *Nde nu muto 'ɛnnɔ ná a si wɛli wu-
tamɛ, na mɔ a pɔ na soasoanɛ, a kɔ wase
oboso bao, a kwala oboso ba dimuti lɛsɛ, onyola
njika njɔm a tapinɔ mɔ, na nɛni a bɔlɛnɔ
48 dibokimɛnɛ. *Na mɔ a kwalanɛ mɔ na: A
mun' am, embɛ mulema, jemea lɔŋgɔ di ɔŋgisɛ
49 oa; ala na musaŋgo. *Nde kɛ a dia a ma-
kwala, na moto mowɔ́, a wa omboa muaned'
a ndabo a ndɔŋgamɛn, a kwala na: Mun'aŋgɔ
50 a má-wɔ, o si takisɛ pɛ muleedi. *Nde Yesu
a seŋginɔ nika na mɔ 'alabɛ mɔ na: O si bwa
51 bɔŋgɔ, dubɛ nde, nde a mɛndɛ joŋgisabɛ. *Nde
a pɔinɔ o ndabo, a s'eselɛ tɔ-moto 'iŋgea na
mɔ, kɛ Petro na Yakobo na Yohane na saŋgo
52 na nyaŋgo a nu muna. *Nde babɔ bɛsɛ ba
ta b'eya, ba bola ndedi onyol' ao. Na mɔ a
kwala na: Lo s'eya; a si wedi, a kwedi nde

Digitized by Google

iyọ. *Na babọ ba yọyẹ mọ, ebanja ba ta ba 53
bia ná a wedi. *Na mọ a busisẹ bẹsẹ 'alea 54
mọ dia, a tẹ musea, a kwala na: A muna,
umwẹ! *Na mudī mao mu timba na mọ, na 55
mọ a tẹmẹ dibokimẹnẹ. Na mọ 'anea o bola
mọ da. *Nde saṅgo na nyaṅgo ba ta b'uba; 56
nde a ta 'anea babọ, ná ba si laṅgwea tọ-moto
nje e bolan.

(9, 1—6: Mat. 10, 1. 7. 9—11. 14. Marko 6, 7—13.)

Na mọ a belẹ dom na baba, a bola babọ 9
ṅgum na ṅginya omọny a midī ma bobe mẹsẹ
na o bọlisẹ maboa. *Nde a ta a loma babọ 2
o laṅgwa janea la Loba na o bọlisẹ maboa,
*a ta a kwalanẹ babọ na: Lo s'alea tọ-lambo 3
o lọndọ, tọ itumbu, tọ mukuta, tọ bewolo, tọ
mọni, lo s'alea tọ loki loba. *Nde tọ-njika 4
ndabo lo m'iṅgeanọ, lo ja oten, l'asumwẹ pẹ
nde la 'ten. *Nde tọ-banja ba si ma-nọṅgẹ 5
binyọ, lo busa onyola mu mundi, l'umbe pẹ
na diburu o miende manyu, o bẹ mboṅ na
babọ. *Na babọ b'ala, ba daṅgwa o mundi 6
na mundi, ba laṅgwa miaṅgo-ma-bwam ba
bọlisẹ maboa wuma yesẹ.

(7—9: Mat. 14, 1. 2. Marko 6, 14—16.)

Nde Herode tetrarki a ta a seṅga mẹsẹ 7
ma bolan na mọ, na mọ a tanya, ebanja doṅgo
ba ta ba kwala na: Yohane a pumbo o kwedi,
*doṅgo pẹ na: Elia nde a busi, banẹ pẹ na: 8
Mutọper'a-mudī mowọ́ nya kwaṅ nde a pumbo.
*Nde Herode a ta a kwala na: Na ta na kẹ Yohane 9
mulopo; nde nja nun, nyena na ma-seṅganọ
ninka mambo? Nde a ta a pula o jẹnẹ mọ.

Digitized by Google

(10—17: Mat. 14, 13—21. Marko 6, 30—44. Yoh. 6, 1—13.)

10 Nde bamululoma ba ta ba timba, ba laṅgwea mọ njika mambo mandẹnẹ ba bolinọ. Na mọ a nọṅgọ babọ, a wẹṅgemẹyẹ o wum'a eyaṅ na babọ mọmẹnẹ, bẹbẹ na mundi mowọ́
11 dina lao na Betsaida. *Nde mamuti ma sọinọ nika, na babọ ba bupẹ mọ. Na mọ a kusa babọ, a kwalisanẹ babọ onyola janea la Loba, ba pẹ bena ba ma-pulẹ bolisẹ, a ta a bolisẹ babọ. Nde bunya bo ta bo kumwa tọṅgọmẹ.
12 *Na dom na baba ba pọ na mọ, ba kwalanẹ mọ na: Esẹlẹ dimuti b'ale o mindi misadi na o mamboa ma diṅgelẹ uan wuma, ná b'iṅgeye, ba kuse da, ebanja je nde o wum'a eyaṅ uan.
13 *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọ bola babọ da. Na babọ ba kwala na: Di si bẹn buka bewolo betanu na sue iba, kẹ di alo nde o
14 janda da onyola din dimuti lẹsẹ. *Nde ba ta tọ lokoli la bome lotanu. Na mọ a kwalanẹ bokweli bao na: Bola babọ ba ja
15 wase o bepepa muatanu-muatanu. *Na babọ
16 ba bola nika, ba bola bẹsẹ ba ja wase. *Na mọ a nọṅgọ be bewolo betanu na yi sue iba, 'ombwa o mọny, a namsẹ mọ, a bua mọ, a bola mọ bokweli bao, o tẹsẹ mọ oboso ba
17 dimuti. *Na babọ ba da, bẹsẹ b'ula, nde bepasi bena ba tanọ ba dianẹ, be ta be nẹṅgẹbẹ, dom la besanja na beba.

(18—27: Mat. 16, 13—28. Marko 8, 27—9, 1.)

18 Nde e ta na, niponda mọmẹnẹ mowọ́ a tanọ a kanẹ, bokweli bao ba ta na mọ, na mọ 'uẹlẹ babọ, a kwala na: Mamuti ma ma-kwala na,

Digitized by Google

ne nde nja e? *Na babo b'alabe, ba kwala 19
na: Yohane mudubisedi, bapepe na: Elia, bane
pe na: Mutoper'a-mudi nya kwań mowó nde
a pumbo. *Na mo a kwalane babo na: Nde 20
binyo pe lo ma-kwala na, ne nde nja e? Na
Petro 'alabe, a kwala na: Kristo nya Loba.
*Na mo a domea babo, 'anea babo, ńá ba si 21
lańgwea to-moto nika; *m'ona: Muna-moto 22
'ańgamen taka gita, na bańgabe na baturu
na prisi indene na babiedi-ba-kalat'a-Loba na
bwabe na pumbwa pe o bunya bo londe milalo.
*Nde a ta a kwalane bese na: Moto a ma- 23
pula te bupe mba, a tobe momene, a nońge
mbas'ao bunya-tė, nde a bupe mba. *Ebanja 24
to-nja nu ma-pule suńge lońge lao, a ma-pim-
ba mo; nde to-nja pe nu ma-pimbe lońge
lao onyol'am, a mende suńga mo. *Ebanja 25
njika musen moto a benno, yetena akusi te
wase nyese, nde momene a pimbea to bo-
lone? *Ebanja nu nu ma-bwe ison onyol'am 26
na beyala bam, Muna-moto pe a mende bwa
ison onyol'ao, niponda a mendeno po o edub'
ao na ya Tete na ya angel a bosańgi. *Nde 27
nā-lańgwea binyo nambale, dońgo be oteten
a ban ba tem uan, bena ba si mende jene kwedi,
natē b'ene janea la Loba.

(28—36: Mat. 17, 1—9. Marko 9, 2—9.)

Nde e ta na, pondapo minya lombi ombusa 28
ben beyala, a ta anońgo Petro na Yohane na
Yakobo, 'ondea omony a mudońgo o kane.
*Nde kana a tano a kane beombwedi ba boso 29
bao be ta be tukwa, mbot'ao pe e timba sańga

Digitized by Google

30 na wɛlɛtɛtɛ. *Nde ombwa, bato baba ba ta
ba kwalisanɛ mɔ, bena ba ta nde Mose na
31 Elia. *Ba ta ba busa na bosaŋgi, ba kwala
onyola su lao, lena a mɛndɛnɔ londɛ o Yeru-
32 salem. *Nde Petro na ba ba ta na mɔ, ba
ta ba londa na iyɔ. Nde ba wunɔ iyɔ, na babɔ
b'ɛnɛ ɓosaŋgi bao na ba bato baba ba tɛm
33 na mɔ. *Nde e ta na, niponda ba tanɔ o ja-
sumwɛ na mɔ, na Petro a kwalanɛ Yesu na:
A Saŋgo, e dɔlɔn bisɔ o ja uan; esɛlɛ bisɔ
di loŋge minɔkɔ milalo, oa mowó, Mose pɛ
mowó, Elia pɛ mowó. Nde a si ta a bia nje
34 a ma-tɔpɔnɔ. *Nde niponda a tanɔ a kwala
nika, na diwindiwindi di pɔ, di kurumanɛ babɔ;
nde ba ta ba bwa bɔŋgɔ, niponda ba pɔinɔ o
35 diwindiwindi. *Nde doi di ta di wa o diwin-
diwindi, di kwala na: Nun nde e Mun'am
36 na pɔsinɔ, binyɔ seŋganɛ mɔ! *Nde
niponda doi di wunɔ, basɔi nde Yesu mɔmɛnɛ
mowó. Nde ba ta ba ja na pī, ba si laŋgweye
tɔ-moto tɔ-lambo o mi minya, nje b'ɛnnɔ.

(36—45: Mat. 17, 14—23. Marko 9, 14—32.)

37 Nde e ta na o bunya bo bupɛ, niponda ba
sibinɔ o mudoŋgo, dimuti dindɛnɛ di ta di
38 doŋgamɛnɛ mɔ. *Nde ombwa, moto mowó
o dimuti a tɛ musea, a kwala na: A muleedi,
na sɔsɔmedi oa, ná o ombwe mun'am nya
mome, ebanja e nde mpɔm mam ma muna.
39 *Nde ombwa, mudī mu ma-damea mɔ, na mɔ
a tɛ musea omɔny, mu simasimanɛ mɔ na pudi,
mu dosɛlɛ mɔ, nde ye bwambi na mɔ o jesɛlɛ
40 mɔ. *Nde na ta na sɔsɔmeyɛ bokweli bɔŋgɔ

Digitized by Google

ná ba busisẹ mọ, nde ba si wẹli. *Na Yesu 41
'alabẹ, a kwala na: A nyọn̄ọn ni si bẹn jemea
na bolabolanẹ, na je na binyọ natẹna njika
ponda nà wẹlisanẹ pẹ binyọ e? Wana mun'
an̄gọ uon! *Nde niponda a tanọ a pọ, na 42
mudī ma bobe mu damea mọ, mu simasimanẹ
mọ. Na Yesu a domea mudī mu si san̄gi, a
bọlisẹ nu muna, a bola mọ san̄go. *Nde babọ 43
bẹsẹ ba ta ba nyaka onyola jasamẹ la Loba.
Nde bẹsẹ ba nyakinọ onyola mẹsẹ a bolinọ,
na mọ a kwalanẹ bokweli bao na: *Eseḷẹ 44
ben beyala b'iṅgeye o matoi manyu; ebanja
Muna-moto a mẹndẹ bakabẹ o maa ma bato.
*Nde ba si ta ba sọn̄tanẹ yen eyala, ebanja 45
e ta nde e wutamẹ na babọ, ná ba si bia mọ,
nde ba ta ba bwa bọn̄gọ o jueḷẹ mọ onyola
yen eyala.

(46—50: Mat. 18, 1—5. Marko 9, 33—40.)

Nde jọn̄gẹḷẹ di ta di pọyẹ babọ, nja nyabu 46
nu kọlo buka bẹsẹ. *Nde Yesu 'ẹnnọ jọn̄gẹḷẹ 47
la milema mabu, na mọ a nọn̄gọ muna nusadi,
a tẹsẹ mọ bẹbẹ na momẹnẹ, *a kwalanẹ babọ 48
na: Nu nu ma-nọn̄gẹ nun muna o dina lam,
a ma-nọn̄gọ nde mba; nu pẹ nu ma-nọn̄gẹ
mba, a ma-nọn̄gọ nde nu nu lom mba. Eba-
nja nu nye bosadi oteten anyu buka bẹsẹ,
mọ nde a mẹndẹ bẹ nundẹnẹ. *Na Yohane 49
'alabẹ, a kwala na: A San̄go, di ẹn mowọ́ nu
ta nu busisẹ midī ma bobe o dina lọn̄gọ, nde
di ban̄gan mọ, ebanja a si ta a bupẹ biso. *Na 50
Yesu a kwalanẹ mọ na: Lo si ban̄ganẹ, ebanja
nu nu si ma-tẹn̄gẹnẹ biso e nde na biso.

Digitized by Google

51 Nde e ta na, niponda minya ma nǫŋgǫbę lao la mǫny mi tanǫ mi ni-ya londa, na mǫ a tęsę boso bao na sīm wala o Yerusalem,
52 *na mǫ a loma mięndi oboso bao. Na babǫ b'ala, ba pǫ o mundi ma bato ba Samaria
53 mowǫ́, o boŋsanę onyol'ao. *Nde ba si ta ba kasa mǫ, ebanja a ta nde 'ombwea wala o
54 Yerusalem. *Nde bokweli bao Yakobo na Yohane b'ęnnǫ nika, na babǫ ba kwala na: A Saŋgo, o tǫndi ná di kwale wea i we o
55 mǫny, i disę babǫ, kana Elia a bolinǫ e? *Na Yesu a yǫmbǫ, a domea babǫ, a kwala na:
Lo si bī bana ba njika mudī lenǫ e?
56 *Ebanja Muna-moto a si pǫi o nyamsę midi ma bato, nde o suŋga. Na bąbǫ b'ala o mundi mupępę.

(57—60: Mat. 8, 19—22.)

57 Nde niponda ba tanǫ ba daŋgwa o ŋgea, na moto mowǫ́ a kwalanę mǫ na: Na tǫndi
58 bupę oa, tǫ-njika wuma o m'alanǫ. *Na Yesu a kwalanę mǫ na: Mbaŋga-njǫ i bęn milomba, lonǫn la mǫny pę lo bęn madumbu; nde Muna-moto a si bęn wuma a ma-nęŋgęnǫ mulopo
59 mao. *Nde a ta a kwalanę nupępę na: Bupę mba! Na mǫ a kwala na: A Saŋgo, sęlę je-
60 sęlę mba n'ale pulę tetę. *Na Yesu a kwalanę mǫ na: Esęlę nde mbimba mi pulę mbimba mabu, nde oa ala, o laŋgwe janea la Loba.
61 *Na nupępę pę a kwalanę mǫ na: A Saŋgo, na tǫndi bupę oa; nde sęlę jesęlę mba n'ale
62 o náŋganę bato bam ba mboa. *Na Yesu a kwalanę mǫ na: Tǫ-moto nu węlę dia lao o

Digitized by Google

dibao, nde 'ombwa pɛ ombusa, a si doŋgamɛn onyola janea la Loba.

/ (10, 1—12: Mat. 10, 7—16.)

Ombusa nika Saŋgo a ta pɛ a tɛsɛ mu- 10
samba ma bapɛpɛ, na mɔ a loma babɔ baba-
baba, oboso bao o mindi mɛsɛ na wuma yɛsɛ,
yena mɔmɛnɛ a tanɔ a pula pɔ. *Nde a ta 2
a kwalanɛ babɔ na: Mumbwa mu kolo, nde
baboledi be nde ŋgusu; binyɔ sɔsɔmea sɔ
Saŋgo a mumbwa, ná a lome baboledi o mu-
mbwa mao. *Binyɔ ala; ombwa na ma-loma 3
binyɔ ka bana ba midɔŋgi oteten a njɔ. *Lo 4
si bambɛ tɔ mukuta ma mɔni, tɔ mukuta ma lɔn-
dɔ, tɔ betambi; lo si soma tɔ-moto o ŋgea.
*Nde lo m'iŋgea tɛ o ndabo, lo sɛlɛ kwala na: 5
Musaŋgo mu bɛ na nin ndabo! *Nde yetɛna 6
mun'a musaŋgo e oten, kɛ musaŋgo manyu
mu mɛndɛ ja omɔny ao; nde yetɛna a titi kɛ
mu ma-timba na binyɔ. *Lo ja nde o ni ndabo 7
mɛnɛ, lo da na nyɔ pɛ ma ba bɛnnɔ; ebanja
muboledi 'aŋgamɛn musauedi mao. Lo s'asum-
wɛ o ndabo pɔ tomba ninɛ. *Nde yetɛna 8
l'iŋgedi tɛ o mundi, nde ba kasa binyɔ, da
ma ba ma-tɛsɛnɔ binyɔ oboso; *lo bɔlisɛ ba- 9
boedi be oten, lo kwalanɛ pɛ babɔ na: Janea
la Loba di á bɛbɛ na binyɔ! *Nde yetɛna 10
l'iŋgedi tɛ o mundi, nde ba si kase binyɔ, busa
o maŋgea mao, lo kwale na: *Di ma-pupwa 11
pɛ na diburu onyol'anyu, lena di batam bisɔ
o miende o mundi manyu; nde lo bia nde din,
ná janea la Loba di á bɛbɛ. *Nde nā-laŋgwea 12
binyɔ, Sodom ba mɛndɛ kusa bwam o bo bu-

Digitized by Google

13 nya buka mu mundi. *Eboma na oa a
Korasin, eboma na oa a Betsaida, ebanja ye-
tẹna ben bebolo ba ṅginya bẹ bolabẹ oteten
anyu, be bolabẹ tẹ o Tyro na Sidon, kẹ ba
wusa ja bẹibẹi o dibato la malebo na diburu
14 o jatẹlẹ. *Nde Tyro na Sidon ba mẹndẹ kusa
15 bwam o muka buka binyọ. *Nde oa, a Ka-
pernaum, ny'abwabẹlẹ natẹna o mọny, o mẹndẹ
16 sibisabẹ natẹna o mundi-ma-kwedi. *Nu nu
seṅgan binyọ, a seṅgan nde mba; nu nu baṅgi
binyọ, a baṅgi nde mba; nde nu nu baṅgi
17 mba, a baṅgi nde nu nu lom mba. *Nde
musamba ba ta pẹ ba timba na munyẹṅgẹ, ba
kwala na: A Saṅgo, na midī ma bobe pẹ mi
18 sibisẹ mọmẹnẹ owas'asu o dina lọṅgọ. *Na
mọ a kwalanẹ babọ na: N'ẹn Satan, a wu o
19 mọny, a kọ wase ka mọtẹmọtẹ. *Ombwa, na
boli binyọ ṅginya o dakea nyama miaba na
lolo, na omọny a ṅginya nyẹsẹ nya musiṅ-
geri, tọ-lambo di titi lena di mẹndẹ jẹnsẹ
20 binyọ sese. *Nde lo si bwa munyẹṅgẹ, ná
midī ma bobe mi sibisẹ mọmẹnẹ owas'anyu;
nde bwa nde munyẹṅgẹ ná mina manyu
ma tilabẹ o mọny.

(21. 22: Mat. 11, 25—27.)

21 **O** ni pondamẹnẹ Yesu a ta a bwa munyẹṅgẹ
o Mudī, a kwala na: Na som oa, ate, Saṅgo
nya mọny na wase, ná o wuti man na ba-
biedi na bajaṅgwa, nde o biisẹ mọ na mi-
ẹṅgẹ. E, ate, ebanja nika e ta e dọlisanẹ
22 oboso bọṅgọ. *Mambo mẹsẹ ma bakabẹ mba
na Tetẹ. Nde tọ-moto a si bī nja Muna enọ kẹ

Digitized by Google

Tetę, na nja pę Tetę enọ, kę Muna, na nu pę nyena Muna a tọndinọ biisę.

Na mọ a yọmbọ na bokweli na babọ mọ- 23
męnę, a kwala na: Bonam na misọ ma m'ęnę man binyọ lo m'ęnęnọ. *Ebanja nā-laṅgwea 24 binyọ, gita la batọperi-ba-mudī na kiṅę ba ta ba pula jęnę man binyọ lo m'ęnęnọ, nde ba s'ęn; na seṅga pę man binyọ lo ma-seṅgano, nde ba si seṅgi.

(25—28: Mat. 22, 35—40. Marko 12, 28—34.)

Nde ombwa, mubied'a-mbenda mowó a ta 25 atęmę o keka mọ, a kwala na: A muleedi, na bole nje nde na saṅgwa loṅgę la bwindea e? *Na mọ a kwalanę mọ na: Nje e 26 tilabę o mbenda? Nęni o ma-laṅganọ? *Na 27 mọ'alabę, a kwala na: „O aṅgamęn tọndọ Saṅgo, Loba loṅgọ, na mulema mọṅgọ muesę na mudī mọṅgọ muesę na ṅginy'aṅgọ nyesę na joṅgęlę loṅgọ lesę, na muna-sọṅgọ kana oamęnę.“ *Na mọ a kwalanę mọ na: O alabę 28 bwam; bola nika, nde o męndę bę loṅgę. *Nde mọ a ta a pula tęsę mọmęnę na sīm, a 29 kwalanę Yesu na: Nde nja e muna-saṅgo am? *Na Yesu a timbisęlę, a kwala na: Moto mowó 30 a ta a siba o Yerusalem wala o Yeriko, na mọ a kọ oteten a bato b'ebwan, na babọ ba soṅgwanę mọ mbọti, ba dipa mọ, ba dia mọ a naṅga bębę na kwedi, b'ala. *Nde e ta 31 e tęṅgęnę ná prisi pọ e ta e siba o ni ṅgea męnę, na mọ ny'ęnę mọ, e tomba. *Nikamęnę 32 pę mot'a-Lewi nu ta nu pọ o ua wuma męnę,

Digitized by Google

33 'ẹn mọ, na mọ a tomba. *Nde mot'a Samaria
nu ta o lọndọ, a ta a doṅgamẹnẹ mọ, 'ẹnẹ mọ,
34 a bwa ndedi, *'ala na mọ, a kaka mọ bebaṅgo
bao, a koma mula na mao omọny ao, a jesẹ
mọ omọny a nyam'ao, a wana mọ o ndabo
35 a bẹn, a boṅgwa mọ. *Nde o bonẹ ba kiẹlẹ
a tẹmnọ o ala, na mọ a busisẹ denario iba,
a bola mọ saṅgo a ṅdabo a bẹn, a kwalanẹ
mọ na: Boṅgwa mọ, nde tọ-nje pẹ o mẹndẹnọ
bolanẹ buka nika, na mẹndẹ timbisẹlẹ oa o
36 betimbedi bam. *Nja nya ban balalo o m'
oṅgẹlẹnọ ná a ta muna-saṅgo a nu nu kwedi
37 oteten a bato b'ebwan? *Na mọ a kwala
na: Nu nu leẹlẹ mọ ndedi. Na Yesu a kwa-
lanẹ mọ na: Ala, oa pẹ o bole nikamẹnẹ.
38 Nde e ta na, kana ba tanọ ba daṅgwa, na
mọ 'iṅgea o mundi musadi mowọ́. Nde muto
mowọ́, dina lao na Marta, a ta a kusa mọ o
39 ndabo ao. *Nde a ta a bẹnẹ muna-nyaṅgo
nya muto, dina lao na: Maria; mọ a ta a ja
wase o miende ma Yesu o seṅga eyal'ao.
40 *Nde Marta a ta a walamẹnẹ mọmẹnẹ onyola
bolea la gita. Na mọ a pọ, a kwala na: A
Saṅgo, oa o si dubẹ ná muna-nyaṅgo am a
diẹlẹ nde mbamẹnẹ mambo ma bola e? Kwa-
41 lanẹ sọ mọ ná mọ pẹ 'oṅgwanẹ mba. *Na
Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: A Marta,
Marta, oa o ma-noṅgọ mutaka na takisẹ oamẹnẹ
42 onyola mambo ma gita; *nde lambo diwọ
nde di ma-pulẹ. Maria nde a pọsi doṅgo
la bwam, lena disimẹndẹ noṅgọbẹ na mọ.
11 Nde e ta na, niponda a tanọ a kanẹ o wuma

Digitized by Google

iwọ, abọlẹnọ, mowó nya bokweli bao akwalanẹ
mọ na: A Saŋgo, leẹ bisọ o kanẹ, kana Yo-
hane pẹ aleẹnọ bokweli bao. *Na mọ a 2
kwalanẹ babọ na, loma-kanẹ tẹ, kwala na:
A Tetẹ nyasu nye o mọny! Dina loŋgọ
didubabẹ. Janea loŋgọ diye. Jemea
loŋgọ di bolabẹ o wase kana jenọ o
mọny. *Bola bisọ bunya na bunya-tẹ 3
da lasu didoŋgamẹn. *Na lakisẹ bisọ 4
miobe masu, ebanja bisọ pẹ dima-lakisẹ
moto na moto ny'aledi bisọ ewu. Osi
diẹlẹ bisọ o makekisan. Nde suŋga
bisọ onyola bobe. *Na mọ akwalanẹ 5
babọ na: Tọ-nja nyanyu nu bẹn dikọm, nde
'ala na mọ oteten a bulu, akwalanẹ mọ na:
A dikọm lam, balẹ mba bewolo belalo;
*ebanja dikọm lam diwọ dipọi lọndọ o mbo' 6
am, nde na si bẹn tọ-lambo o tẹsẹyẹ mọ; *na 7
nunẹ nya teten 'alabẹ, akwala na: O si takisẹ
mba, jọmbẹ dimá-kọ, bana bam pẹ banaŋga
na mba o nọŋgọ, na titi ná na wẹlẹ tẹmẹ o
bola oa. *Nā-laŋgwea binyọ, tọ asima- 8
tẹmẹ o bola mọ onyolana e dikọm lao, kẹ a
mẹndẹ tẹ tẹmẹ onyola titimbẹ ao, a ma-bola mọ,
kaponda ama-pulanọ. *Nde nā-laŋgwea binyọ 9
na: Uẹlẹ, nde dima-bolabẹ binyọ; pulisẹ,
nde loma-sọ; umba, nde dima-dubwa-
bẹlẹ binyọ. *Ebanja tọ-nja nu m'uẹlẹ a 10
ma-kusa; tọ-nja nu ma-pulisẹ ama-sọ; nu pẹ
nu m'umbẹ dima-dubwabẹlẹ mọ. *Njika 11
saŋgo oteten anyu, yetẹna mun'ao 'uẹlẹ tẹ mọ
ewolo, abola mọ dale e? tọ sue, onyola sue

Digitized by Google

12 a bola mọ nyama-bwaba e? *Tọ yetẹna
13 'uẹlẹ mọ muẹny, a bola mọ yolo e? *Ye sọ
tẹ ná binyọ ba bena le bobe, lo bī bola bana
banyu mambo ma bwam, nẹni sọ Saṅgo anyu
nye o mọny a si mẹndẹnọ buka nika, o bola
Mudī Musaṅgi na ba ba m'uẹlẹ mọ e?

(14—26: Mat. 12, 22—30. 43—45. Marko 3, 22—27.)

14 Nde à ta a busisẹ mudī ma bobe mu ta
mbuke. Nde e ta na, niponda mudī ma bobe
mu businọ, na nu mot' a mbuke a kumwa tọpọ.
15 Nde mamuti ma ta ma nyaka. *Nde doṅgo
labu ba ta ba kwala na: A ma-busisẹ nde midī
ma bobe onyola Beelsebub muaned'a midī ma
16 bobe. *Bapẹpẹ pẹ ba ta ba keka mọ, ba pu-
17 lanẹ mọ eyemban e wu o mọny. *Nde a
sọinọ mọṅgẹlẹ mabu na mọ a kwalanẹ babọ
na: Janea na janea di aban tẹ di ma-nyama,
18 ndabo pẹ e ma-kọ nde omọny a ndabo. *Ye-
tẹna Satan pẹ 'aban mọmẹnẹ, nẹni janea lao
di mẹndẹnọ tẹmẹ? ebanja lo ma-kwala na:
Mba na ma-busisẹ midī ma bobe onyola Beel-
19 sebub. *Nde yetẹna mba na busisẹ midī ma
bobe onyola Beelsebub, bana banyu pẹ ba
ma-busisẹ mọ onyola nja? Onyola nika babọ
20 ba mẹndẹ bẹ bakaisedi banyu. *Nde yetẹna
na ma-busisẹ midī ma bobe onyola mune ma
Loba, kẹ janea la Loba di má-pọ na binyọ.
21 *Yetẹna nyaṅginya a ma-tata eboko ao na
beyẹi ba bwemba, kẹ mambo mao ma ma-ja
22 na musaṅgo. *Nde nu buki mọ ṅginya a pọi
tẹ omọny ao nde a buka mọ, a ma-noṅgonẹ
mọ beyẹi bao ba bwemba, bena a pitẹnọ,

Digitized by Google

'abanę pę bema bao ba ndumban. *Nu nu 23
titi na mba, ama-tęńgęnę nde mba;
nu pę nu si ma-kǫtęlę namba, ama-
wanja nde. *Mudī mu si saŋgi mu busi 24
tę na moto, mu ma-yeŋga o wuma i anji o
pulisę wumsę, nde mu si ma-dia mǫ, na mǫ
mu kwala na: Na ma-timba pę o ndabo am
na businǫ. *Nde mu pǫi tę mu ma-bomanę mǫ 25
e papabę e bǫtisabę pę. *Na mǫ mu ala, mu 26
nǫŋgo midī mipępę samba mi buki mǫmęnę
bobe; na mǫ mi iŋgea mi ja oten, na mambo
ma nu moto ma sukan mą timba bę bobe buka
ma boso.

Nde e ta na, niponda a kwalinǫ man mambo, 27
na muto mowǫ́ oteten a dimuti a tę musea, a
kwalanę mǫ na: Bonam na esale e yai oa,
na mabę o nyǫŋginǫ. *Na mǫ a kwala na: 28
E, bonam na ba ba ma-seŋgę eyal'a Loba, nde
ba nęŋgę mǫ.

(29—36: Mat. 12, 38—42; 6, 22. 23.)

Nde niponda mamuti ma kǫtǫmnǫ, na mǫ 29
a kumwa kwala na: Nin nyǫńǫn nye nde
nyǫńǫn a bobe, e ma-pulisę eyemban, nde
eyemban e si ma-bolabę mǫ, kę eyemban a
mutǫper'a-mudī Yona. *Ebanja kana Yona 30
a tanǫ eyemban na bato ba Niniwe, nikamęnę
nde Muna-moto pę a męndęnǫ bę na nin
nyǫńǫn. *Nyaŋgo-a-mundi nya mikondo a 31
męndę tęmę o muka na bato ba nin nyǫńǫn,
nde a męndę kwesę babǫ; ebanja mǫ a wu
natęn' o su la wase o seŋga dibię la Salomo.
Nde ombwa, nu nu buki Salomo e uan! *Bato 32

Digitized by Google

ba Niniwe ba mẹndẹ tẹmẹ o muka na nin nyoṅọn, nde ba mẹndẹ kwesẹ mọ; ebanja ba ta b'atẹlẹ onyola belaṅgwedi ba Yona. Nde
33 ombwa, nu nu buki Yona e uan! *To-moto a si ma-mọtẹlẹ etrukaṅ, nde a tẹsẹ mọ o wum'a diwuta tọ owasa elimbi, nde omọny a tebedi,
34 ná ba ba m'iṅgeyẹ b'ẹnẹ muẹnẹn. *Muẹnẹn ma nyolo mue nde disọ. Yetẹna disọ loṅgọ di jai tẹ bwam, nyol'aṅgọ nyẹsẹ e ma-bẹ muẹnẹn; nde le tẹ bobe nyol'aṅgọ nyẹsẹ e
35 ma-bẹ nde muititi. *Ombwa sọ ṅga muẹnẹn
36 mue oteten aṅgọ mụ titi muititi. *Ye sọ tẹ ná nyol'aṅgọ nyẹsẹ nye muẹnẹn, ka nyena e si bẹn pẹ tọ epasi ewọ muititi, kẹ e mẹndẹ nde bẹ muẹnẹn mọ na mọ, ka biana etrukaṅ e ma-panyea tẹ oa na muẹnẹn mao.

(39—52: Mat. 23, 1—36.)

37 Nde niponda a tanọ a kwala, na mot'a Farisai a sọsọmẹyẹ mọ o da da la idiba na
38 mọ; na mọ 'iṅgea, a ja o tebedi. *Niponda mot'a Farisai 'ẹnnọ nika, na mọ a nyaka, ná
39 a si sẹlẹ joẹ obiana a ma-da. *Na Saṅgo a kwalanẹ mọ na: E, binyọ Farisai lo ma-saṅgisẹ mbusa dibonde na nya pọkẹ, nde ma me oteten anyu ma londa n'ebwan na bobe.
40 *Binyọ belemā, nu nu pọṅgi la mbusa, a si
41 pọṅgi pẹ la teten e? *Nde bola nde batuedi ma me oteten jabea, nde mẹsẹ ma ma-timba
42 saṅga na binyọ. *Nde eboma na binyọ Farisai, onyolana lo ma-bola doṅgo diwọ la dom njaṅgi la sisaṅ na miyọmbọn na nyai a bewudu yẹsẹ, nde lo tomba muka na ndol'a Loba. Din di

Digitized by Google

aŋgamẹn bolabẹ, nde setọ jesẹlẹ manẹ. *E- 43
boma na binyọ Farisai, onyolana lo tọndi
bejedi ba boso o ndabo a ndoŋgamẹn, na
masoma o madon. *Eboma na binyọ babiedi- 44
ba-kalat'a-Loba na Farisai bamawọndọn, onyo-
lana le ka soŋgọ i si bian, yena bato ba ma-
tombanọ omọny ao, nde ba si bie. *Na 45
mowọ́ nya babiedi-ba-mbenda 'alabẹ, a kwalanẹ
mọ na: A muleedi, na ben beyala o ma-loa
pẹ nde na bisọ. *Na mọ a kwala na: Eboma 46
pẹ na binyọ babiedi-ba-mbenda, onyolana lo
ma-bambẹlẹ bato miuna mi ambi bambẹ, nde
binyọmẹnẹ lo si ma-tapa mi miuna tọ na mune
manyu mowọ́. *Eboma na binyọ, onyolana 47
lo ma-loŋga soŋgọ a batọperi-ba-mudī, nde
basaŋgo banyu nde ba bo babọ. *Nika nde 48
lenọ mboŋ, lo bola pẹ na jemea lanyu o bebolo
ba basaŋgo banyu; ebanja babọ ba bo babọ,
nde binyọ pẹ lo ma-loŋga soŋgọ abu. *Onyola 49
nika dibiẹ la Loba di ma-kwala pẹ na: Na
mẹndẹ lomea babọ batọperi-ba-mudī na ba-
muloloma, nde ba mẹndẹ bwa doŋgo labu na
takisẹ pẹ, *ná maya ma batọperi-ba-mudī 50
bẹsẹ, mena ma komabẹ natẹna beboteri ba
wase ma pulabẹ na nin nyoŋọn, *botea o 51
maya ma Abel natẹna maya ma Sakaria, nu
bwabẹ oteten diyọ na tempel. E, nā-laŋgwea
binyọ, ma mẹndẹ pulabẹ na nin nyoŋọn. *E- 52
boma na binyọ babiedi-ba-mbenda, onyolana
lo sumo idubwan a dibiẹ. Binyọmẹnẹ lo s'
iŋgedi oten, l'eki pẹ ba bena ba ta ba pula
jiŋgea. *Nde niponda a kwalannọ babọ man 53

Digitized by Google

mambo, na babiedi-ba-kalat'a Loba na Farisai
ba kumwa sọmọ mọ bwambi, b'uẹlẹ mọ gita
54 la mambo, *balamba mọ, ba pulisẹ o damea
lambo o mudumbu mao, ná ba bẹnẹ njọm
na mọ.

(12, 2—9: Mat. 10, 26—33.)

12 Nde kana dimuti di tanọ di kọtọmẹ o ni
pondamẹnẹ, lokoli na lokoli, ka nyena ba ta
ba dakanẹ mowọ́ na nunẹ, na mọ a kumwa
kwalanẹ bokweli bao na: Lambo la boso, lo
bia pọn onyola esasaŋge ya Farisai, yena ye
2 mawọndọn. *Tọ-lambo di si wutabẹ lena di
si mẹndẹ biisabẹ, tọ-lambo di si wutam lena
3 di si mẹndẹ bianẹ. *Onyola nika tọ-nje lo
tanọ lo kwala o muititi, e mẹndẹ seŋgabẹ o
muẹnẹn; nje pẹ lo kwalinọ o toi o tuŋ, e
4 mẹndẹ laŋgwabẹ omọny a minyua. *Nde
nā-laŋgwea binyọ makọm mam na: Lo si bwa
babọ bọŋgọ bena ba ma-bwẹ nyolo, nde o-
5 mbusa nika ba si wẹlẹ pẹ bola tọ-lambo. *Nde
na ma-pula leẹlẹ binyọ nja lo aŋgamẹnnọ bwa
bọŋgọ; bwa nu bọŋgọ nyena a bọlẹ tẹ bwa,
a bẹn pẹ na ŋginya o pimba o wuma-wea.
6 E, nā-laŋgwea binyọ, bwa nu bọŋgọ. *Ba
si m'andisẹ nde lonjaŋga lotanu onyola kapa
pọ e? nde tọ iwọ i si baŋgisan oboso ba Loba.
7 *Nde na nyọ a milopo manyu yesẹ pẹ i soŋ-
gọbẹlẹ; lo si bwa bọŋgọ, lo buki gita la lo-
8 njaŋga. *Nde nā-laŋgwea binyọ, tọ-nja nu
ma-pusẹlẹ mọmẹnẹ na mba oboso ba bato,
na mọ nde Muna-moto pẹ a mẹndẹnọ pusẹlẹ
9 mọmẹnẹ, oboso ba angel a Loba. *Nde nu

Digitized by Google

nu ma-tọbẹ mba oboso ba bato, mọ pẹ a
mẹndẹ tọbọbẹ oboso ba angel a Loba. *To- 10
nja pẹ nu ma-topẹ eyala liṅgisẹ Muna-moto,
emẹndẹ lakisabẹ mọ; nde nu nu ma-topẹ di-
bena liṅgisẹ Mudī Musaṅgi, di si mẹndẹ laki-
sabẹ mọ. *Nde yetẹna b'alan tẹ binyọ o 11
mandabo ma ndoṅgamẹn na o manea na o
ṅginya, lo si noṅgọ mutaka, nẹni na nje lo
mẹndẹnọ ka, tọ kwala; *ebanja Mudī Musaṅgi 12
mu mẹndẹ leẹ binyọ o ni pondamẹnẹ nje l'
aṅgamẹnnọ kwala.

Na mowọ́ nya dimuti a kwalanẹ mọ na: 13
A muleedi, kwalanẹ muna-saṅgo am, ná 'abanẹ
sàṅgo na mba. *Na mọ a kwalanẹ mọ na: 14
A moto, nja atẹsẹ mba mukaisedi tọ muabẹ-
masaṅgo omọny anyu? *Na mọ a kwa- 15
lanẹ babọ na: Lo bia pọn, l'aṅgamẹnẹ pẹ
onyola nyai a mukubo, ebanja setọ din nde,
ná moto a bẹn njoasoa, mọ nde loṅgẹ lao di
ma-bẹnọ o mambo a bẹnnọ. *Nde a ta a kwa- 16
lanẹ babọ munia, m'ọna: Mionda ma mbwaṅ
ma moto mowọ́ mi ta mi ya gita. *Na mọ 17
a dutea na mọmẹnẹ, a kwala na: Na ma-bwa
nẹ? Ebanja na si bẹn wuma na ma-nẹṅgẹnọ
mada mam. *Na mọ a kwala na: Na ma- 18
bola ninka; na ma-bulẹlẹ mandabo mam ma
ekotedi, na ma-loṅga mandẹnẹ buka nika, nde
na mẹndẹ nẹṅgẹ (mada) mẹsẹ na kusinọ na
bema bam pẹ oten; *nde na mẹndẹ kwalanẹ 19
mudī mam na: A mudī, o bẹn gita la bema
di naṅga onyola mbu ma gita; wumsẹ sọ,
nyọ, o de, o bẹ munyẹṅgẹ. *Nde Loba a ta 20

Digitized by Google

akwalanę mǫ na: A mot'elemā, bon bulu ba
męndę pulanę oa mudī mǫńgǫ; nde nja a
21 męndę bęnę ma o kǫtęlęnǫ e? *Nika nde
yenǫ na nu nu ma-kǫtęlę mawuta ma bema
na mǫmęnę, nde a si bę mbwań onyola Loba.

(22—31: Mat. 6, 25—33.)

22 Na mǫ akwalanę bokweli bao na: Onyola
nika nā-lańgwea binyǫ, lo si nǫńgǫ mutaka
onyola lońgę, nje lo męndęnǫ da, tǫ onyola
23 nyolo, nje lo męndęnǫ bǫtǫ. *Lońgę di buki
24 da, nyolo pę mbǫti. *Ombwa tę besęsę, be si
ma-sa da, be si m'umbwa, be si bęn tuń a mada
tǫ ndabo a ekotedi, nde Loba a ma-desę mǫ,
25 nde binyǫ lo buki nde lonǫn nę e! *Njika mo-
wǫ́ nyanyu ena a bata dibǫńgǫ diwǫ o pond'ao
26 nya lońgę onyola mutaka mao e? *Ye sǫ tę ná
lo si węli tę bola lambo di buki męsę bosadi, nje
sǫ lo ma-nǫńgǫnǫ mutaka onyola manę męsę
27 e? *Ombwa tę mańga m'eyidi nęni ma ma-
nyakanǫ, ma si ma-bola ebolo, ma si ma-wǫsǫ
misińga; nde nā-lańgwea binyǫ, tǫ Salomo
mǫmęnę o bosańgi bao boęsę, a si ta a pǫ tǫ
28 diwǫ la man o bǫtǫ. *Ye sǫ tę ná Loba a
ma-bǫtisę bewudu b'eyidi nika, bena be ma-
tęmę oęńgę, o kięlę be pimbabę o dię, a titi
ná a bola binyǫ buka nika, a binyǫ bajemea-
29 disadi! *Binyǫ pę lo si pulisę nje lo męndęnǫ
da, na nje lo męndęnǫ nyǫ, lo s'esęlę milema
30 manyu mi yęńgilanę. *Ebanja onyola man
męsę nde basibi ba wase ba ma-bwanǫ ndutu;
nde Sańgo anyu a bī ná lo ańgamęn man.
31 *Nde pulisę nde janea la Loba, nde man męsę

Digitized by Google

ma mẹndẹ batabẹlẹ binyọ. *O si bwa bọŋgọ, 32
a dibemba disadi; ebanja edọlisan
Saŋgo anyu, o bola binyọ janea.

(33. 34: Mat. 6, 20. 21.)

Andisẹ ma lo bẹnnọ, lo bole mabea na ba- 33
tuedi; pọŋgea binyọmẹnẹ mikuta ma mọni
miena mi si ma-dunẹ, diwuta la bema o mọny
lena di si ma-bọ, wuma muibedi a si ma-pọnọ
bẹbẹ, tọ sẹlẹkẹ isinyamsẹ. *Ebanja wuma 34
diwuta lanyu la bema lenọ, oten pẹ nde
mulema manyu mu ma-bẹnọ.

(35—46: Mat. 24, 42—51.)

Esẹlẹ bedue banyu be tiŋgabẹ, betrukaŋ 35
banyu pẹ be onye; *lo bẹ ka bato bena ba ma- 36
tatẹ saŋgo abu, ponda a mẹndẹnọ wa o ndema
la diba, ná a pọi tẹ, 'umbi tẹ, ba teleyẹ mọ
dibokimẹnẹ. *Bonam na ba bautu, bena 37
saŋgo abu a pọi tẹ a bomanẹ babọ ba jai
epẹnyẹ. Nambalẹ, nā-laŋgwea binyọ, a mẹndẹ
bomea mọmẹnẹ, a jesẹ babọ o tebedi, 'ala, a
bolea babọ. *Nde yetẹna a pọi tẹ o betatedi 38
ba bulu be londẹ beba tọ belalo, nde a bomanẹ
nika, bonam na ba bautu. *Nde lo bia din: 39
Saŋgo a mboa abī tẹ njika ponda muibedi a
ma-pọnọ, kẹ a wusa ja penya a si wusa jesẹlẹ
ndabo ao e buabẹ. *Binyọ pẹ lo aŋgamẹnẹ 40
sọ, ebanja Muna-moto a mẹndẹ pọ o ponda lo
si m'oŋgẹlẹnọ. *Na Petro a kwalanẹ mọ 41
na: A Saŋgo, o ma-kwala nde mu munia na
bisọ, ŋga na bẹsẹ e? *Na Saŋgo a kwala 42
na: Nja sọ e soel'a jemea na nya dibiẹ, nyena
saŋgo a tẹsẹnọ omọny a baboledi bao o bola

Digitized by Google

43 babo da o ponda ny'aŋgamen? *Bonam na
nu muutu nyena saŋgo apoi te, abomane mo
44 ama-bola nika. *Nambale, nā-laŋgwea binyo,
amende tese mo omony a bema bao bese a
45 benno. *Nde yetena nu muutu akwali te o
mulema mao na: Saŋgo am am'indea po, na
mo akumwa dipa bautu ba bome na ba bito,
46 na o da na nyo na soko; *ke saŋgo a nu
muutu amende po o bunya boena asi tatino
na o ponda asibīno, nde amende ke mo be-
47 suŋgu, abola mo doŋgo na basidube. *Nde
nu muutu nu bī jemea la saŋgo, nde as'aŋ-
gamene momene to bola ponda jemea lao, a
48 mende dipabe mawopi gita; *nde nu nu si
bī, nde abola nje e aŋgamen mbeti, amende
dipabe son. To-nja e bolabeno gita, emende
pulabe na mo gita, to-nja pe ebakabeno gita,
na mo pe nde emendeno beŋga pulabe gita.
49 *Napoi o pimba wea o wase, nde na tondi
50 nde ne, ke imá-jonya e! *Na ben dubise o
dubisabe, nde nakàkam nde ne, nate ditomba
51 e! *Lo m'oŋgele na napoi nde o wana mu-
saŋgo o wase? Kem, nā-laŋgwea binyo, ja-
52 bane nde. *Ebanja botea tatan batanu o
ndabo po bamende jabane, balalo bamende
53 teme liŋgise baba, baba pe balalo; *saŋgo liŋ-
gise mun'ao nya mome, mun'a mome pe liŋ-
gise saŋgo; nyaŋgo liŋgise mun'ao nya muto,
mun'a muto pe liŋgise nyaŋgo; nyaŋgo a diba
liŋgise mun'ao nya muto nya diba, mun'a
muto nya diba pe liŋgise nyaŋgo ao nya diba.
54 Nde ata akwalane mamuti na: Lo m'ene

Digitized by Google

tę diwindi di ma-busa o mbęŋgę, na dibokimęnę lo kwala na: Mbua e mendę yolę; nde
e bolanę pę nikamęnę. *Nde lo m'ęnę tę ŋgo 55
a mikondo e ma-wuŋgea, lo ma-kwala na:
Eyididi e mendę bę; nde e bolanę pę nikamęnę. *A binyo bamawondon, lo ma-węlę soṅ- 56
tanę beombwedi ba wase na ba mony, nde
nęni lo si ma-soṅtanęno nin ponda e? *Nde 57
onyolanje lo si ma-kaisęno na binyomęnę nje
e tęm e?

Nde kana o m'alano na musiŋger'aŋgo 58
omboa muanedi, noŋgo ndutu o ŋgea o suŋgabę na mo, a si ya bę a duta oa oboso ba
mukaisedi, mukaisedi pę a bakę oa na mukwesę-bato-o-beboa, na mukwesę-bato-o-beboa
a pimba oa o beboa. *Nā-laŋgwea oa, o si 59
ma-busa oten natē o bolę saua na fęnig ni
sukan na bam.

Nde o ni pondamęnę doŋgo ba ta ba po 13
ba laŋgwea mo onyola bato ba Galilea, bena
Pilato a tano a pulisanę maya mabu na mabea
mabu. *Na Yesu 'alabę, a kwalanę babo na: 2
Lo m'oŋgęlę ná ban bato ba Galilea ba ta
bato ba bobe buka bato ba Galilea bęsę, onyolana ba kusi nika e? *Kęm, nā-laŋgwea binyo, 3
yetęna lo s'atęlę, kę binyo bęsę pę lo mendę
nde nyama nikamęnę. *To di dom na lombi, 4
bena njoŋgo a Siloam e kwedino omony abu,
e bwa babo, lo m'oŋgęlę ná ba ta ba bęnę njom
a bobe buka bato bęsę bę o Yerusalem e?
*Kęm, nā-laŋgwea binyo, yetęna lo s'atęlę, 5

Digitized by Google

kę binyo bęsę pę lo mendę nde nyama nikamęnę!

6 Nde a ta a kwala mun munia na: Moto mowó a ta a bęnę b wele b a jaṅgolo, boena bo ta bo dębę o mōnda mao m̄a lonyęṅgęny; na mo a po o pulisę bepuma oten, nde a si soi.

7 *Na mo a kwalanę mupoṅgę-mōnda na: Ombwa, min mbu milalo na ma-po o pulisę bepuma o bon bwele ba jaṅgolo, nde na si soi; kę mo, onyolanje bo ma-dibano minyaṅ-

8 gadu e? *Na mo 'alabę, a kwalanę mo na: A saṅgo, esęlę pę mo mun mbu, natē na pula minyaṅgadu diṅgęlę mo, na koma pę dibunje.

9 *Pondapo bo mendę ya bepuma; nde e titi tę nika, o tata kę mo.

10 Nde a ta a leę o ndabo a ndoṅgamęn o

11 bunya-ba-wumsę. *Nde ombwa, muto mowó a ta oten, nu ta nu bęnę mudī ma diboa dom la mbu na lombi, nde a ta a niamę, a si ta a

12 węlę tęsę momęnę omony ka bwam. *Nde Yesu 'ennọ mo, na mo a belę mo, a kwalanę mo na:

13 A muto, o bę wonja na diboa loṅgo! *Na mo a neṅgę maa o mony ao, na dibokimęnę a

14 tęmę na sīm, a sesa Loba. *Na muaned'a ndabo a ndoṅgamęn 'alabę, nu ta nu liṅga, onyolana Yesu a bolisę diboa o bunya-ba-wumsę, a kwalanę dimuti na: Minya mutoba me, miena b'aṅgamęnno bola ebolo; o mi nde

15 lo po o bolisabę, setọ o bunya-ba-wumsę. *Na Saṅgo 'alabę mo, a kwala na: A mot'a-ma-wondon, setọ moto na moto nyanyu nde a ma-wunję nyak'ao tọ esel ao o dibemba lao

Digitized by Google

o bunya-ba-wumsę, nde 'alanę mǫ o bola mǫ
enyǫ madiba e? *Nde nu nyena nye mun'a 16
Abraham, nyena Satan akakinǫ, ombwa, dom
la mbu na lǫmbi, a s'aŋgamęn wunjabę na
nin ŋgata o bunya-ba-wumsę e? *Nde nipon- 17
da akwalinǫ man, basiŋgeri bao bęsę ba ta
ba bwa isǫn, nde dimuti lęsę di ta di bwa
munyęŋgę onyola bebolo bao ba bosaŋgi bęsę,
bena be bolan na mǫ.

(18—21: Mat. 13, 31—33. Marko 4, 30—32.)

Na mǫ akwala na: Janea la Loba di wan 18
nde na nje e? na ma-męnęnę mǫ nje e? *Le 19
nde biana mbolako a ewǫlę, nyena moto a
nǫŋginǫ, apimba mǫ o mōnda mao, na mǫ
enyaka e timba bwele, na lonǫn la mǫny lo
loŋga madumbu o mikanjo mao. *Na mǫ a 20
kwala pętę na: Na nje na ma-męnęnęnǫ janea
la Loba e? *Le nde biana esasaŋge e ma- 21
pǫŋgǫnę ewolo yena muto a nǫŋginǫ, a puŋ-
gwanę mǫ mamęnę malalo ma mburu ma
mbasi, natęna muęsę mu timba esasaŋge.

Nde a ta a tomba oteten a mindi mindęnę 22
na misadi, a leę, kana a tanǫ o lǫndǫ wala o
Yerusalem. *Nde moto mowǫ́ a ta akwalanę 23
mǫ na: A Saŋgo, be nde ŋgusu bena ba m'
oŋgisabę e? Na mǫ akwalanę babǫ na:
*Embę o jiŋgea onyola mūna musadi, ebanja 24
nā-laŋgwea binyǫ, gita ba mendę pulisę o jiŋ-
gea, nde basimęndę węlę. *Botea ni ponda 25
nyena saŋgo a mboa a tęmnǫ, akwesęnǫ jǫ-
mbę, lena lo węlę kumwa tęmę o eboko o
jumba jǫmbę, lo kwala na: A Saŋgo, a Saŋgo,

Digitized by Google

teleyę biso! Nde a mendę jalabę, a kwalanę
binyo na: Na si bī binyo o wuma lo wuno!
26 *Deńgę lo mendę kumwa kwala na: Di dedi
oboso bońgo, dinyo pę, o ta pę o leę o ma-
27 ńgea masu. *Nde a mendę kwala na: Nā-
lańgwea binyo, na si bī binyo o wuma lo wuno;
asumwę na mba, binyo babolę-bobe bęsę!
28 *Oten nde mbembe na da la masońga ba
mendęno bę, ponda lo mendęno jenę Abraham
na Isak na Yakob na batoperi-ba-mudī bęsę
o janea la Loba, nde binyo lo pimbabę uonę.
29 *Nde ba mendę wa o jeru na o mbeńgę, o
pońgo na o mikondo, ba mendę ja o tebedi
30 o janea la Loba. *Nde ombwa, basukan be,
bena ba mendę bę baboso, baboso pę be, bena
ba mendę bę basukan.
31 **O** bo bunya menę dońgo la Farisai ba ta
ba po, ba kwalanę mo na: Asumwę uan o ale,
32 ebanja Herode a ma-pula bwa oa. *Na mo
a kwalanę babo na: Binyo ala, lańgwea ni
mbańg'a-njo na: Ombwa, na ma-busisę midī
ma bobe, na ma-bolisę maboa oeńgę na kięlę,
nde o bunya bo londę milalo na mendę sua.
33 *Nde n'ańgamęn nde dańgwa oeńgę na kięlę
na bonę bo bupę, ebanja e s'ańgamęn ná mu-
toper'a-mudī a nyame, e si bę o Yerusalem.

(34. 35: Mat. 23, 37—39.)

34 A Yerusalem, Yerusalem ni ma-bwę ba-
toperi-ba-mudī, ni m'ańgwę pę ba ba ma-loma-
bę na oa madale, ńged'inińga na tano na pula
kotelę bana bońgo, ka wuba e ma-kotelęno
bana bao owasa mapupulan; nde lo s'emedi.

Digitized by Google

*Ombwa, ndabo anyu e mẹndẹ diabẹ na binyọ 35
k'embamba. Nde nā-laṅgwea binyọ, lo si mẹndẹ
pẹ jẹnẹ mba natẹ̄ ponda e pọ, lo mẹndẹnọ
kwala na: Bonam na nu nu ma-pọ o dina
la Saṅgo!

Nde e ta na, niponda a pọinọ o ndabo a 14
muaned'a Farisai mowǫ́ o bunya-ba-wumsẹ, o
da ewolo, ba ta ba sọmọ mọ. *Nde ombwa, 2
mot'a mbimbi mowǫ́ a ta oboso bao. *Na 3
Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ babiedi-ba-mbenda na
Farisai na: E aṅgamẹn o bọlisẹ diboa o bunya-
ba-wumsẹ e? *Nde ba ta ba ja na pī. Na 4
mọ a noṅgọ mọ, a bọlisẹ mọ, 'esẹlẹ mọ 'ala.
*Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Nja nya- 5
nyu, nyena nyak'ao tọ esel ao e kwedi tẹ o
ekukuru, a si ma-tọtọ mọ dibokimẹnẹ o bunya-
ba-wumsẹ e? *Nde ba si ta ba wẹlẹ timbi- 6
sẹlẹ mọ tọ-lambo onyola man.

Nde a ta a kwala munia na ba ba belabẹ, 7
niponda 'ẹnnọ nẹni ba tanọ ba pọsọ bejedi ba
boso, a kwalanẹ babọ na: *Yetẹna o belabẹ 8
tẹ na moto o diba, o si noṅgọ bejedi ba boso,
e si ya bẹ mowǫ́ nu buki oa edube a belabẹ
na mọ, *na nu ṇu belẹ oa na mọ a pọ, a kwa- 9
lanẹ oa na: Bola nun bejedi, na oa o bota
na isọn o noṅgọ bejedi be sukan. *Nde ye- 10
tẹna o belabẹ tẹ, ala ja o bejedi be sukan,
nde yetẹna nu nu belẹ oa a pọi tẹ, a kwalanẹ
oa na: A dikọm, sisea omọny! Nde o mẹndẹ
bẹnẹ edube oboso ba ba ba jai o da na oa.
*Ebanja moto na moto ny'asẹ mọ- 11

Digitized by Google

mẹne, a mẹndẹ sibisabẹ, nde nu nu sibisẹ mọmẹnẹ, a mẹndẹ jasabẹ.

12 A ta pẹ a kwalanẹ nu nu ta nu belẹ mọ, na: O boṅsan tẹ da la idiba tọ la ebiamu, o si belẹ makọm moṅgọ tọ bona-soṅgọ tọ beyabẹ boṅgọ tọ bato-ba-teten-a-mboa ba mbwaṅ, e si ya bẹ babọ pẹ ba timba belẹ oa, nde ba
13 timbisẹlẹ oa; *nde yetẹna o boṅsan tẹ ndema, belẹ batuedi na babeboki na bamboko na
14 bandima, *nde o mẹndẹ bẹ bonam, ebanja ba titi ná ba wẹlẹ timbisẹlẹ oa; nde e mẹndẹ timbisabẹlẹ oa o bepumbwedi ba batẹmna-sīm.

(16—24: Mat. 22, 2—10.)

15 Nde mowọ́ nu ta nu ja o tebedi na mọ, a seṅginọ nika, na mọ a kwalanẹ mọ na: Bonam na nu nu ma-dẹ ewolo o janea la Loba.
16 *Na mọ a kwalanẹ mọ na: Moto mowọ́ a ta
17 'ipẹ ndema dindẹnẹ, a belẹ pẹ gita; *nde o pond'a ndema na mọ a loma muut'ao o kwalanẹ ba ba belabẹ na: Binyọ ya, ebanja mẹsẹ
18 ma má-bọlẹ boṅsanẹ. *Na babọ bẹsẹ, na jemea diwọ, ba kumwa suelẹ manyolo mabu. Nyaboso a kwalanẹ mọ na: N'andi mōnda, nde n'aṅgamẹn wala jombwa mọ; na sọsọmedi
19 oa, lakisẹ mba! *Nupẹpẹ pẹ m'ọna: N'andi maṅgoṅga ma nyaka matanu, na m'ala o soṅ-
20 tanẹ mọ; na sọsọmedi oa, lakisẹ mba! *Nunẹ pẹ m'ọna: Na tombẹlẹ muto, onyola nika na
21 titi ná na wẹlẹ pọ. *Na nu muutu a timba, a laṅgwea saṅgo ao nika. Na nu saṅgo a mboa a liṅga, a kwalanẹ muut'ao na: Wamsẹ

Digitized by Google

wala o maṅgea mandɛnɛ na masadi ma mundi,
o wane batuedi na babeboki na bandima na
bamboko. *Na nu muutu a kwala na: A 22
saṅgo, e bolan kana o anedinɔ, nde wuma i
bedi pɛtɛ i telam. *Na saṅgo a kwalanɛ nu 23
muutu na: Busa o maṅgea na o kɔtɔ o nya-
kisanɛ babɔ o jiṅgea, ná ndabo am e londe.
*Ebanja nā-laṅgwea binyɔ, tɔ-mowó nya ba 24
bato ba belabɛ, a si mɛndɛ keka ndema lam.

(26. 27: Mat. 10, 37. 38.)

Nde mamuti mandɛnɛ ma ta ma daṅgwa na 25
mɔ, na mɔ a yombɔ, a kwalanɛ babɔ na: *Ye- 26
tɛna moto a ma-pɔ na mba, nde a si siṅgɛ
saṅgo na nyaṅgo na muto na bana na bona-
saṅgo ba bome na ba bito, na loṅgɛ lao mɔ-
mɛnɛ pɛ, a titi ná a wɛlɛ bɛ mokwel'am.
*Nu nu si ma-bambɛ mbas'ao, nde a bupɛ 27
mba, a titi ná a wɛlɛ bɛ mokwel'am. *Eban- 28
ja nja nyanyu nyena nu ma-pulɛ loṅgɛ ndabo,
nde a si sɛlɛ ja wase, a dutea mususedi, ŋga
a bɛn bema o bɔlɛ mɔ e? *E si ya bɛ, a ma- 29
bɔlɛ tɛ boka mɔ wase, nde a si wɛlɛ bɔlɛ mɔ,
bɛsɛ bena ba m'ombwɛ, ba kumwa yɔyɛ mɔ,
*ba kwala na: Nu moto a botedi loṅga, nde 30
a si wɛli bɔlɛ mɔ. *Tɔ, njika kiṅɛ ni m'alɛ 31
o jana bila na kiṅɛ nipɛpɛ, nde e si sɛlɛ ja
wase, e weka muano, ŋga ny'ena e wɛlɛ doṅ-
gamɛnɛ na dom la lokoli, nu nyena nu ma-
pɔ jananɛ mɔ na muaba ma lokoli e? *Nde 32
e titi tɛ nika, kɛ e ma-loma muɛndi kɛ nunɛ
a dia etum, o sɔsɔmɛyɛ onyola musaṅgo.
*Nika sɔ nde moto na moto nyanyu, nu si 33

Digitized by Google

ma-tọbẹ mẹsẹ a bẹnnọ, a titi ná a wẹlẹ bẹ
34 mokwel'am. *Waŋga i dọli; nde yetẹna
waŋga pẹ i timbi tẹ mulọlọkọ, ba ma-timbi-
35 sẹ pẹ nyẹŋgẹnyẹ lao na nje? *I si ma-dọlọ
pẹ tọ onyola mōnda tọ onyola dikundu, ba
ma-pimba nde mọ uonẹ. Nu nu bẹn matoi
o seŋga, esẹlẹ mọ a seŋge!

15 Ndẹ bakọtedi na babobe bẹsẹ ba ta bẹ
2 ba pọ na mọ o seŋganẹ mọ. *Nde Farisai
na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba tọpọ mi-
nyunyuŋgu, ba kwala na: Nu a ma-kasa ba-
bobe, a ma-da pẹ na babọ.

(4—7: Mat. 18, 12—14.)

3 Na mọ a kwalanẹ babọ mun munia na:
4 *Njika moto oteten anyu nu bẹn ebwea mi-
dọŋgi, nde mowọ́ mu pimbea, a si ma-dia mu-
dibua na dibua o eyaŋ, a pulisẹ mu mu pi-
5 mbedi, natẹ̄ a sọ mọ e? *Nde a sọi tẹ mọ,
a ma-nẹŋgẹlẹ mọ o makata mao na munyẹŋge,
6 *'ala o mboa, a belẹ makọm mao na bato-ba-
teten-a-mboa, a kwala na: Bwanẹ mba mu-
nyẹŋgẹ, ebanja na sọi mudọŋgi mam mu pi-
7 mbedi. *Nā-laŋgwea binyọ, nika nde mu-
nyẹŋgẹ mu mẹndẹ bẹ o mọny onyola mot'a
bobe mowọ́ nu m'atẹlẹ, buka onyola mudibua
na dibua ma batẹm-na-sīm bena ba si ma-pulẹ
pẹ o jatẹlẹ.
8 Tọ, njika muto nu bẹn dom la drakma,
nde drakma pọ e pimbedi tẹ, a si ma-mọtẹlẹ
etrukaŋ, a papa ndabo, a pulisẹ bwambwam,
9 natẹ̄ a sọ mọ e? *Nde a sọi tẹ mọ, na mọ a

Digitized by Google

belę makọm mao na bito ba teten-a-mboa, akwala na: Bwanę mba munyęńgę, ebanja na sọi drakma, nyena ni ta ni pimbea. *Nā- 10
lańgwea binyọ, nika nde munyęńgę mu ma-bęnọ oboso ba angel a Loba onyola mot'a bobe mowọ́ nu m'atęlę.

Nde a ta akwala na: Moto mowọ́ a ta a 11
bęnę bana ba bome baba; *na nyamuutu a 12
kwalanę sańgo na: Ate, bola mba dońgo la bema, lena di ma-kọyę mba. Na mọ 'abanę babọ bema. *Nde ombusa ńgusa minya, na 13
nyamuutu a kọtęlę męsę, 'ala o ekombo etum, oten nde a nyamsęnọ bema bao na lońgę la bobe. *Niponda a bọlęnọ bolanę męsę, na 14
njai nindęnę e kọ o y'ekombo, na mọ a kumwa taka. *Na mọ 'ala, a batę mọmęnę na 15
moto mowọ́ nya y'ekombo, na mọ a loma mọ o eyid'ao o tata ńgoa. *Nde a ta a pula 16
julisę dibum lao na beyobo, bena ńgoa i tano i da, nde tọ-moto a si ta a bola mọ. *Nde 17
jọńgęlę di ta di timba pọyę mọ, na mọ a kwala na: Baboledi banińga tetę a bęnnọ, bena ba bęn bewolo ba ma-bukeanọ, nde mba na wọ na njai uan e! *Na m'asumwę, nam'ala na 18
tetę, na mendę kwalanę mọ na: Ate, na boli bobe lińgisę mọny na oboso bọńgọ; *na si 19
dońgamęn pę o belabę pę mun'ańgọ; timbisę mba ka mowọ́ nya baboledi bọńgọ. *Na mọ 20
'asumwę, 'ala na sańgo. Nde kę a dia etum uonē, na sańgo 'ęnę mọ, a bwea mọ ndedi, apọ, akọ mọ o nyińgo, a sopa mọ. *Na 21
muna a kwalanę mọ na: Ate, na boli bobe

Digitized by Google

liŋgisę mǫny na oboso bǫŋgǫ; na si doŋgamęn pę o belabę pę mun'aŋgǫ.
22 *Nde saŋgo a kwalanę nde bautu bao na: Wana mbǫt'a bosaŋgi ni buki yęsę, lo bǫtisę mǫ, soŋgę yǫndǫ o dia lao na betambi pę o
23 miende mao; *lo wane pę na y'esǫmb'a nyaka ya diwǫŋgi, lo bwe mǫ, esęlę bisǫ di de,
24 di bwe munyęŋgę; *ębanja nun mun'am a ta a wǫ, nde a timbi pę loŋgę; a ta a pimbea, nde a diabę pę. Na babǫ ba
25 kumwa bwa munyęŋgę. *Nde mun'ao nya muturu a ta o eyidi, nde niponda a wunǫ, a pǫinǫ bębę na ndabo, na mǫ a seŋga ŋgǫmbi
26 na sa la ŋgǫmǫ, *na mǫ a belę muutu mowǫ́,
27 a baisę nje ye na. *Na mǫ a kwalanę mǫ na: Mun'a sǫŋgǫ a pǫi, nde sǫŋgǫ a bo y'esǫmb'a nyaka ya diwǫŋgi, ębanja a kusi mǫ a
28 jai bwam. *Na mǫ a liŋga, a si pule jiŋgea.
29 Nde saŋgo a ta a busa, a sǫsǫmeyę mǫ. *Na mǫ 'alabę, a kwalanę saŋgo na: Ombwa, din gita la mbu na má-bolea oa, nde na si bulęlę tǫ mbend'aŋgǫ pǫ; nde o si boli mba tǫ mbodi pǫ, ná na bwe munyęŋgę na makǫm mam.
30 *Nde kana nu mun'aŋgǫ a pǫinǫ, nu nyamsę bema bǫŋgǫ na bito ba mbamba, na oa o
31 bwea mǫ y'esǫmb'a nyaka ya diwǫŋgi. *Na mǫ a kwalanę mǫ na: A muna, oa oe na mba ponda yęsę, mambo mam męsę me nde mǫŋgǫ.
32 *Nde e ta e pula o bwa munyęŋgę na bę mutam; ębanja nun muna-sǫŋgǫ a ta a wǫ, nde a timbi pę loŋgę, a ta a pimbea, nde a diabę pę.

Digitized by Google

Nde a ta a kwalanę bokweli bao na: Mbwaṅ 16
ma moto mowǫ́ mu ta, muena mu ta mu bęnę
soelę; nyena batanǫ balaṅgwea mǫ, ná e ma-
nyamsę bema bao. *Na mǫ a belę mǫ, a 2
kwalanę mǫ na: Din na seṅginǫ onyol'aṅgǫ
le nde nę? Bola bolaṅgi onyola ebol'aṅgǫ
ya soelę, ebanja o titi pę ná o bę soelę. *Na 3
soelę e kwala na mǫmęnę na: Na ma-bwa nę,
kana saṅgo am a ma-sumwanǫ mba o ebol'a
soelę? Na si węlę o pùla; na ma-bwa isǫn o
jakwa! *Na bī nje na ma-bolanǫ, ná na 4
sumwabę tę o ebol'a soelę, ba nǫṅgǫ mba o
mandabo mabu. *Na mǫ a belę na mǫmęnę 5
moto-tę nya bewu ba saṅgo ao. A kwalanę
nyaboso na: O aledi saṅgo am ewu nę? *Na 6
mǫ a kwala na: Ebwe'a mamęnę ma mula.
Na mǫ a kwalanę mǫ na: Nǫṅgǫ kalat'aṅgo
ny'ewu, ja wase, o wamsę tila muatanu!
*Ombusa nika na mǫ a kwalanę nupępę na: 7
Oa pę o aledi ewu nę? Na mǫ a kwala na:
Ebwe'a mamęnę ma mbasi. Na mǫ a kwalanę
mǫ na: Nǫṅgǫ kalat'aṅgǫ ny'ewu o tile mu-
lǫmbi. *Nde saṅgo (ao) a ta a sesa soelę 8
ni si tęm na sīm, ebanja e boli jaṅgwa; ebanja
bana ba nin wase be jaṅgwa o nyǫṅǫn abu,
buka bana ba muęnęn. *Nde na ma-laṅ- 9
gwea binyǫ na: Wekea binyǫmęnę
makǫm na bema ba wase besitęm na
sīm, ná yetęna beboi tę, banǫṅgǫ
binyǫ o minǫkǫ ma bwindea. *Nu nye 10
jemea o lambo di buki męsę bosadi,
e pę jemea o dindęnę; nu pę nu si tęm

Digitized by Google

na sīm o lambo di buki mẹsẹ bosadi,
11 e pẹ nu si tẹm na sīm o dindẹnẹ. *Ye
sọ tẹ ná lo si ta lo tẹmẹ na sīm o bema ba
wase be si tẹm na sīm, nja a mẹndẹ lakisẹ
12 binyọ ba mbalẹ? *Nde yetẹna lo si ta jemea
o mambo ma nupẹpẹ, nja a mẹndẹ bolẹ binyọ
13 manyu? *Tọ-muutu mowọ́ a titi ná a bolea
basaṅgo baba: e bẹ tẹ ná a mẹndẹ siṅgẹ mo-
wọ́, a tọndọ nunẹ; tọ a mẹndẹ tiṅgamẹ na
mowọ́, a yaṅa nunẹ. Lo titi ná lo bolea Loba,
nde lo bolea pẹ bema ba wase.
14 Nde Farisai ba ta ba seṅga man mẹsẹ, nde
kana ba tanọ ba tọndọ bema, na babọ ba yọyẹ
15 mọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọ nde
le ba, bena ba ma-tẹsẹ babọ mọmẹnẹ na sīm
oboso ba bato, nde Loba a bī milema manyu;
ebanja di di asam oboso ba bato, le nde nya-
16 kaka oboso ba Loba. *Mbenda na batọperi-
ba-mudī ba ta nde natẹna Yohane; botea oten
nde mia ṅgo-ma-bwam ma janea la Loba mi
laṅgwabẹnọ, nde moto nyẹsẹ am'iṅgea oten
17 na ṅginya. *E bọbi ná mọny na wase ba
nyama, buka tọti diwọ o jasumwẹ o mbenda.
18 *Tọ-nja nu m'esẹlẹ munj'ao, nde a bā nupẹpẹ,
a witẹ nde musonje; nu pẹ nu ma-bā nu ny'
esabẹlẹ na mome, a witẹ nde musonje.
19 Mbwaṅ ma moto mowọ́ mu ta, a ta a bọtọ
mbọti ni m'olẹ nya tiki na mbọm a bwam,
a ta a ja na munam, a bẹ pẹ munyẹṅgẹ bunya-
20 tẹ. *Nde mutuedi mowọ́ pẹ a ta, dina lao
na: Lasaro, a ta a naṅga o jọmbẹ lao, a londa
21 na pola, *a ta nde a pula julisẹ mọmẹnẹ na

Digitized by Google

mburu mi ta mi kọ o tebed'a mbwaṅ ma moto;
nde mbọ i ta i pọ, i nyaṅgwa pol'ao. *Nde 22
e ta na, mutuedi a ta a wọ, na mọ a bambabẹ
na angel o bwaṅga ba Abraham. Nde mbwaṅ
ma moto pẹ mu wedi, mu pulabẹ. *Nde o 23
mundi-ma-kwedi, kẹ e onyola taka, na mọ a
sumwa misọ mao omọny,'ẹnẹ Abraham etum
'uonẹ, na Lasaro o bwaṅga bao. *Na mọ a 24
tẹ musea, a kwala na: A tetẹ Abraham, bwea
mba ndedi, o lome Lasaro, ná a dubisẹ sas'ao
nya mune o madiba, a lọkọmẹyẹ eyem'am,
ebanja na ma-taka bwambi o min misọnji.
*Na Abraham a kwala na: A muna, ọṅgẹlẹ 25
ná o bọlẹ kusa mọṅgọ mambo ma bwam o
pond'aṅgọ nya loṅgẹ, nikamẹnẹ pẹ nde Lasaro
mambo ma bobe; nde tatan mọ a ma-lọkọbẹ,
nde oa pẹ o ma-taka. *Nde buka nika, mu- 26
sima ma njiba mu tẹsẹbẹ oteten asu na binyọ,
ná ba be 'uon ba ma-pula tẹ tomba na binyọ
ba si wẹlẹ, tọ ba be 'uo pẹ ba si wẹlẹ tomba
na bisọ. *Na mọ a kwala na: Na sọsọmedi 27
sọ oa, ate, ná o lome mọ o ndabo a Tetẹ;
*ebanja na bẹn bona-saṅgo ba bome batanu, 28
ná a bole babọ mboṅ a bwambwam, ná babọ
pẹ ba si ya bẹ ba pọ o uan wum'a takisẹ.
*Nde Abraham a timbisẹlẹ nde na: Ba bẹn 29
Mose na batọperi-ba-mudī; esẹlẹ babọ
ba seṅganẹ babọ. *Na mọ a kwala na: 30
Kẹm, ate Abraham; nde yetẹna mowọ́ nya
bawedi a pọi tẹ na babọ, kẹ ba mẹndẹ jatẹlẹ.
*Na mọ a kwalanẹ mọ na: Ba si seṅgan tẹ 31
Mose na batọperi-ba-mudī, kẹ ba titi pẹ

Digitized by Google

tọ ná ba tukwabẹ, yetẹna mowọ́ nya bawedi a pumbo.

17 Nde a ta a kwalanẹ bokweli bao na: Ye nde lambo di si ma-wẹlẹ bolanẹ, ná malambi ma titi ná ma pọ. Nde eboma na nu nyena 2 onyol'ao nde ma ma-ponọ. *E wusa dọlọnẹ mọ, kẹ dale la nsaṅ di tiṅgabẹ o nyiṅgo ao, nde a pimbabẹ o munja, buka yetẹna a lambi 3 mowọ́ nya ban basadi. *Lo aṅgamẹnẹ na binyọ mẹnẹ! Muna-soṅgọ a boli tẹ bobe, do- 4 mea mọ; 'ombwẹ tẹ, lakisẹ mọ. *Nde yetẹna a boli tẹ bobe wusanẹ oa ṅgedi samba o bunya, nde a timba pẹ na oa ṅgedi samba, a kwala na: N'ombwẹ, o lakisẹ mọ.

5 Na bamuloloma ba kwalanẹ Saṅgo na: 6 Batea bisọ jemea! *Na Saṅgo a kwala na: Lo bẹn tẹ jemea ka mbolako a ewọlẹ, kẹ lena lo kwalanẹ bon bwele ba maṅgolo na: Adubwẹ, o dẹmẹ o munja, nde bo wusa seṅganẹ (binyọ). 7 *Nde nja nyanyu nu bẹn muutu nu ma-seyẹ mọ ebolo, tọ tata beyembe, nde a kwalanẹ mọ, ponda a ma-wanọ o eyidi, na: Ya dibo- 8 kimẹnẹ, o je o tebedi? *A si ma-kwalanẹ nde mọ na: Boṅsanẹ nje na mẹndẹnọ da, bomea oamẹnẹ o boleye mba natẹ na bọlẹ da na nyọ; ombusa nika nde oa pẹ o tata da na nyọ e? 9 *Ena a bola masoma na nu muutu, ebanja a boli mambo m'anabẹlẹ mọ e? Na m'ọṅgẹlẹ na: 10 kẹm. *Nikamẹnẹ pẹ na binyọ, lo boli tẹ mambo mẹsẹ, mena m'anabẹlẹ binyọ, kwala na: Je nde bautu ba mbọlọn; di boli nje di tano di aṅgamẹnẹ bola.

Digitized by Google

Nde eta na, niponda atanọ 'ala o Yerusa- 11
lem, na mọ atomba oteten a Samaria na Ga-
lilea. *Nde niponda 'iŋgedinọ o mundi musadi 12
mowọ́, na dom la bato ba mulọŋgọ́ ba bo-
manẹ mọ, batẹmẹ etum, *b'asẹ madoi mabu, 13
ba kwala na: A Yesu, Saŋgo, bwea bisọ ndedi!
*Nde 'ẹnnọ babọ, na mọ akwalanẹ babọ na: 14
Ala, leẹlẹ binyọmẹnẹ na prisi. Nde eta na,
niponda b'alonọ, ba ta ba saŋgisabẹ. *Nde 15
mowọ́ nyabu, 'ẹnnọ ná abọlẹ, na mọ atimba
ombusa, a sesa Loba na doi di asam, *a kọ 16
wase na boso o miende mao, asoma mọ. Nde
mọ ata nde mot'a Samaria. *Na Yesu 'alabẹ, 17
akwala na: Setọ dom nde di saŋgisabẹ e?
ndedibua le uẹ? *Tọ-mowọ́ asi sọbẹ nu timbi 18
o bola Loba edube, kẹ nun muẹn e? *Na 19
mọ akwalanẹ mọ na: Tẹmẹ, o ale, jemea
loŋgọ di oŋgisẹ oa!

Nde niponda atanọ, 'uabẹlẹ na Farisai na: 20
Njika ponda janea la Loba di ma-pọnọ e? a
ta'alabẹ, akwala na: Janea la Loba di si
ma-pọ na beombwedi ba misọ. *Ba si 21
mẹndẹ tọ kwala na: Ombwa le uan,
tọ uonẹ; ebanja, ombwa, janea la Loba
le oteten anyu. *Nde ata akwalanẹ 22
bokweli bao na: Minya mi mẹndẹ pọ, miena
lo mẹndẹ pulisẹ o jẹnẹ bunya bowọ́ ba Muna-
moto, nde lo si mẹndẹ jẹnẹ. *Nde ba mẹndẹ 23
kwalanẹ binyọ na: Ombwa uan, ombwa uonẹ.
Lo s'ala, lo si bupẹ tọ. *Ebanja kana mọtẹ- 24
mọtẹ, yetẹna emọtọmẹyẹ tẹ, ema-panya o su
la mọny diwọ natẹna dinẹ, nika nde Muna-

Digitized by Google

25 moto a mẹndẹnọ bẹ o bunya bao. *Nde 'aṅ-
gamẹn sẹlẹ taka gita na baṅgabẹ na nin
26 nyọṅọn. *Nde kana etanọ o minya ma Noa,
nikamẹnẹ nde e mẹndẹnọ pẹ bẹ o minya ma
27 Muna-moto. *Ba ta ba da, ba nyọ, ba bā, ba
bolabẹ o diba, natẹna bunya Noa 'iṅgedinọ o
elimbi, na mpupe ma dibumbe mu pọ, mu
28 bọlẹ babọ bẹsẹ. *Nikamẹnẹ pẹ, kana e tanọ e
bolanẹ o minya ma Lot: Ba ta ba da, ba nyọ,
29 b'anda, b'andisẹ, ba sa, ba loṅga; *nde o
bunya Lot 'asumwẹnọ o Sodom, wea na sọlfa
30 ba yọlẹ o mọny, ba bumbisẹ bẹsẹ. *Nikamẹnẹ
pẹ nde e mẹndẹnọ bẹ o bunya Muna-moto a
31 ma-biisabẹnọ. *O bo bunya, nu nu mẹndẹ
bẹ omọny a munyua, beloṅgisan bao pẹ o
ndabo, a si siba o wase o nọṅgọ mọ; nika-
mẹnẹ pẹ na nu nye o mōnda a si timba ombusa
32 o ma me ombus'ao. *Ọṅgẹlẹ munj'a Lot!
33 *Tọ-nja nu ma-pulisẹ o suṅga loṅgẹ lao, a
mẹndẹ pimba mọ, nde tọ-nja nu ma-pimbẹ mọ,
34 a mẹndẹ timbisẹ mọ muenya. *Nā-laṅgwea
binyọ na: O bo bulu baba ba mẹndẹ naṅga o
nọṅgọ diwọ; mowó a ma-nọṅgọbẹ, nunẹ 'esa-
35 bẹlẹ. *Baba ba mẹndẹ sia mbasi muemba
mowó; mowó a ma-ṅọṅgọbẹ nunẹ 'esabẹlẹ.
36 *Baba ba mẹndẹ bẹ o mōnda mowó; mowó
37 a ma-nọṅgọbẹ, nunẹ 'esabẹlẹ. *Na babọ b'
alabẹ, ba kwalanẹ mọ na: A Saṅgo, o uẹni?
Na mọ a kwalanẹ babọ na: Wuma mbimba
muenọ, oten pẹ nde mbela i ma-kọtọmẹnọ.

18 Nde a ta a kwalanẹ babọ munia onyola

Digitized by Google

din, ná b'aŋgamẹn kanẹ ponda yẹsẹ, ba si
wọlọ, *a kwala na: Mukaisedi mowọ́ a ta o 2
mundi mowọ́, nu si ta nu bwa Loba bọŋgọ,
a si dubẹ pẹ tọ moto. *Nde mukusa mowọ́ 3
mu ta o mu mundi, mu ta mupọ na mọ, mu
kwala na: Suŋga mba na musiŋger'am! *Nde 4
a si ta'emea etum a ponda; ombusa nika na
mọ a kwala na mọmẹnẹ na: Tọna na si ma-
bwanọ Loba bọŋgọ, na si dubẹ pẹ tọ moto,
*na ma-suŋga tẹ mu mukusa, ebanja mu ma- 5
takisẹ mba, mu si ya bẹ mu pọ o sukan, mu
dọmọ mba o boso. *Na Saŋgo a kwala 6
na: Seŋga nje mukaisedi nu si tẹm na sīm a
kwalinọ! *Nde Loba a titi ná a suŋga 7
bapọsọbẹ bao, bena bam'eyanẹ mọ
muese na bulu, nde ena'indea onyol'
abu e? *Nā-laŋgwea binyọ, a mẹndẹ 8
suŋga babọ o son a ponda. Nde yetẹna
Muna-moto a pọi tẹ, a mẹndẹ pẹ sò jemea
o wase e?

Nde a ta a tọpọ mun munia na doŋgo, bena 9
balakisẹ na babọ mọmẹnẹ, ná ba tẹm na sīm,
nde ba yaŋa banẹ. *Bato baba ba ta b'ala 10
omọny o tempel o kanẹ, mowọ́ a ta mot'a
Farisai, nunẹ pẹ mukọtedi. *Farisai a ta a 11
tẹmẹ, a kanẹ na mọmẹnẹ ninka na: A Loba,
na som oa, ná na titi ka banẹ bato, bato ba
ndumban, basitẹmnasīm, bamisonje, tọ ka
nun mukọtedi. *Mba na ma-kandanẹ da woki- 12
tẹ ŋgedi iba, na ma-bola pẹ doŋgo diwọ la
dom njaŋgi onyola mẹsẹ na ma-kusanọ. *Nde 13
mukọtedi a ta a tẹmẹ etum 'uonẹ, a si wẹlẹ tọ

Digitized by Google

sumwa miso mao o mony, nde 'umba nde bwaŋga bao, akwala na: A Loba, bwea
14 mba mot'a bobe ndedi! *Nā-laŋgwea binyo, nun asibi wase ombo'ao tesebe-na-sīm, oboso na nune. Ebanja moto na moto ny' ase momene, amende sibisabe; nde nu nu sibise momene, amende jasabe.

(15—17: Mat. 19, 13—15. Marko 10, 13—16.)

15 Nde bata pe bawanea mo bana ná atape
bobo. Nde bokweli b'enno nika, na babo ba
16 domea babo. *Nde Yesu ata abele babo, a kwala na: Esele bana basadi baye na mba, lo si baŋganę babo; ebanja nik'abu nde ye
17 janea la Loba. *Nambale, nā-laŋgwea binyo, to-nja nu si ma-noŋge janea la Loba, ka muna nusadi, a si mende po oten.

(18—30: Mat. 19, 16—29. Marko 10, 17—30.)

18 Nde muanedi mowó ata'uele mo, akwala
na: A muleed'a bwam, na bole nje nde na
19 kusa loŋge la bwindea e? *Na Yesu akwalane mo na: Nje o ma-belęno mba bwam e? To-mowó a titi bwam, ke mowómene, Loba.
20 *O bī mbenda na: O si wite musonje, o si bwa, o si iba, o si temę mboń a lobaŋgo, dube
21 soŋgo na nyoŋgo. *Na mo akwala na:
22 Na neŋge man mese natena muut'am. *Yesu aseŋgino nika, na mo a kwalane mo na: Lambo diwo di dia di ma-pula na oa. Andise mese o benno, o abane mo batuedi, nde o mende bene diwuta o mony; nde o ye,
23 o bupe mba. *Nde aseŋgino nika, na mo abwa ndutu bwambi, ebanja ata mbwaŋ

Digitized by Google

bwambi. *Nde Yesu 'ẹnnọ mọ a ma-bwa 24
ndutu, na mọ akwala na: Njika bwambi
yenọ na bambwaṅ o jiṅgea o janea la Loba
e! *Ebanja e bọbi na kamel o jiṅgea o di- 25
pọndi la ndọndọki, buka mbwaṅ o jiṅgea o
janea la Loba. *Na ba bena ba ta ba seṅga 26
nika, ba kwala na: Nja sọ ena 'oṅgisabẹ e?
*Na mọ a kwala na: Ma mena ma si ma-wẹlẹ 27
bolanẹ na bato, mena ma wẹlẹ bolanẹ na
Loba. *Na Petro a kwala na: Ombwa, 28
biso di esẹlẹ mẹsẹ, di bupẹ oa. *Na mọ a 29
kwalanẹ babọ na: Nambalẹ, nā-laṅgwea binyọ,
tọ-mowó a titi nu dī mboa tọ muto tọ bona-
saṅgo tọ saṅgo na nyaṅgo tọ bana onyola
janea la Loba, *nu si ma-kusẹ pẹ mọ ṅgedi 30
gita o nin ponda, nde o ninẹ wase ni mẹndẹ
pọ pẹ loṅgẹ la bwindea.

(31—34: Mat. 20, 17—19. Marko 10, 32—34.)

Na mọ a nọṅgọ dom na baba na mọmẹnẹ, 31
a kwalanẹ babọ na: Ombwa, di m'ala omọny
o Yerusalem, nde mambo mẹsẹ ma tilabẹ na
batọperi-ba-mudī onyola Muna-moto ma mẹndẹ
londa. *Ebanja a mẹndẹ bakabẹ na basibi; 32
ba mẹndẹ yọyẹ mọ na loa mọ na tọ mọ ma-
lọdi, *nde ba mẹndẹ dipa mọ lonyanyo, ba 33
mẹndẹ pẹ bwa mọ, nde o bunya bo londẹ
milalo a mẹndẹ pumbwa. *Nde ba si ta ba 34
sọṅtanẹ tọ-lambo onyola man, y'eyala e ta e
wutamẹ na babọ, ba si ta ba sọṅtanẹ ma mambo
ma kwalabẹ.

(35—43: Mat. 20, 29—34. Marko 10, 46—52.)

Nde e ta na, niponda a sisedinọ bẹbẹ na 35

Digitized by Google

Yeriko, mot'a ndima mowó a ta a ja o
36 ŋgea o jakwa. *Nde a seŋginọ dimuti di
ma-tomba, na mọ a baisẹ nẹni nika nyenọ.
37 *Na babọ ba laŋgwea mọ ná Yesu nya Na-
38 saret nde a ma-tombẹ. *Na mọ a tẹ musea
na: A Yesu mun'a Dawid, bwea mba ndedi!
39 *Nde ba ba ta b'ala oboso, ba domea mọ ná
aje na pī; na mọ a beŋga nde tẹ omọny na:
40 A mun'a Dawid, bwea mba ndedi! *Na
Yesu a tẹmẹ, 'anea ná ba wane mọ na mọ. Nde
41 a pọinọ bẹbẹ, na mọ 'uẹlẹ mọ,* a kwala na: Nje
o ma-pulanọ ná na boleye oa? Na mọ a kwala
42 na: A Saŋgo, ná na kuse jẹnẹ! *Na Yesu
a kwalanẹ mọ na: Kusa jẹnẹ; jemea loŋgọ di
43 oŋgisẹ oa! *Na mọ a kusa jẹnẹ dibokimẹnẹ,
a bupẹ mọ, a sesa Loba. Nde dimuti lẹsẹ di
ẹnnọ nika, na mọ di sesa Loba.

19 Na mọ 'iŋgea, a tombea la Yeriko. *Nde
ombwa, moto mowó, dina lao na Sakeo a ta,
nu ta muaned'a bakọtedi, nde a ta mbwaŋ.
3 *Nde a ta a pula jẹnẹ Yesu nja enọ, nde a si
ta a wẹlẹ onyola dimuti, ebanja a ta a wuta
4 mutẹ. *Na mọ 'ala oboso, 'ondea omọny a
bwele ba jaŋgolo o jẹnẹ mọ, ebanja la 'ten
5 nde a tanọ a bẹnẹ o tomba. *Nde niponda
Yesu a pọinọ o ua wuma mẹnẹ, na mọ ombwa
omọny, 'ẹnẹ mọ, a kwalanẹ mọ na: A Sakeo,
wamsẹ siba wase; ebanja n'aŋgamẹn ja o
6 ndabo aŋgọ oẹŋgẹ. *Na mọ a wamsẹ siba,
7 a kusa mọ na munyẹŋgẹ. *Niponda b'ẹnnọ
nika, na babọ bẹsẹ ba tọpọ minyunyuŋgu, ba
8 kwala na: 'Iŋgedi o ja na mot'a bobe! *Na

Digitized by Google

Sakeo a tẹmẹ, a kwalanẹ Saŋgo na: Ombwa,
a Saŋgo, na ma-bola doŋgo diwọ la maba la
bema bam na batuedi, nde na ta tẹ na noŋ-
gonẹ moto lambo na manyakisan, kẹ na ma-
timbisẹ nde mọ ŋged' inẹi. *Na Yesu a kwa- 9
lanẹ mọ na: Oẹŋgẹ joŋgisẹ di pọyedi nin
ndabo; ebanja mọ pẹ e nde mun' a Abraham.
*Ebanja Muna-moto a pọi o pulisẹ na 10
joŋgisẹ di di pimbedi.

(11—27: Mat. 25, 14—30.)

Nde niponda ba seŋginọ man, na mọ a bata 11
pẹ munia, onyolana a ta bẹbẹ na Yerusalem,
nà ná ba ta b'ọŋgẹlẹ na, janea la Loba dị
mẹndẹ pọ dibokimẹnẹ. *A ta sọ a kwala na: 12
Mot' a edube mowọ́, a ta 'ala o ekombo etum,
o kusea mọmẹnẹ janea la kiŋẹ na o timba
pẹ. *Na mọ a belẹ dom la bautu bao, a bola 13
babọ dom la fund, a kwalanẹ babọ na: Oŋ-
gwanẹ mọ natẹ̄ na timba. *Nde bato ba janea 14
lao ba tà ba siŋgẹ mọ, na babọ ba lomea mọ
muẹndi ombusa, ba kwala na: Di si ma-pula
ná nu moto a bẹ kiŋẹ omọny asu. *Nde e ta 15
na, niponda a bọlẹnọ kusa janea lao la kiŋẹ,
a timbinọ, na mọ 'anea o belẹ ba bautu bena a
bolinọ mọni, ná a bie nje moto na moto a kusinọ
onyola nyuŋga. *Na nyaboso a pọ, a kwala na: 16
A Saŋgo, fund aŋgọ e len dom la fund. *Na 17
mọ a kwalanẹ mọ na: Nik' e dọli, a muut' a
bwam, onyolana o ta jemea o lambo di buki
mẹsẹ' bosadi, o bẹnẹ janea omọny a dom la
mindi. *Na nu londẹ baba pẹ a pọ, a kwala 18
na: A Saŋgo, fund aŋgọ e tombwan itanu.

Digitized by Google

19 * Na mọ a kwalanẹ pẹ nu na: Oa pẹ bẹ omọny
20 a mindi mitanu. * Na nupẹpẹ pẹ a pọ, a
kwala na: A Saṅgo, ombwa fund aṅgọ nin,
21 nyena na wutinọ o waṅgisi; * ebanja na ta
na bwa oa bọṅgọ; ebanja oe mot' a bwambi,
o ma-nọṅgọ di o si nẹṅgẹnọ, o m'umbwa pẹ di
22 o si sainọ. * Na mọ a kwalanẹ mọ na: O mu-
dumbu mọṅgọ nde na ma-kaisẹnọ oa, a oa
muut'a bobe. O ta o bia ná ne mot'a bwa-
mbi, na ma-nọṅgọ di na si nẹṅgẹnọ, na m'um-
23 bwa pẹ di na si sainọ; * nje sọ o si bolinọ
mọni mam o ndabo a ebalẹ e? Nde o bepọ-
24 yedi bam, na wusa nọṅgọ mọ na museṅ. * Na
mọ a kwalanẹ ba ba ta ba tẹmẹ bẹbẹ na: Nọṅ-
gọnẹ mọ ni fund, lo bole mọ nu nu bẹn dom.
25 * Na babọ ba kwalanẹ mọ na: A Saṅgo, a
26 bẹn dom. * Nā-laṅgwea binyọ, nu nu bẹn,
e mẹndẹ bolabẹ mọ, nde o nu nu si bẹn, e
27 mẹndẹ nọṅgọbẹ na mọ, dimẹnẹ a bẹnnọ. * Nde
wana ban basiṅgeri bam uon, bena ba si ta
ba pula ná na bẹ kiṅẹ omọny abu, lo bwe babọ
28 oboso bam. * Nde a kwalinọ man, na mọ 'ala
oboso jondea o Yerusalem.

(29—38: Mat. 21, 1—9. Marko 11, 1—10. Yoh. 12, 12—16.)

29 Nde e ta na, niponda a sisedinọ bẹbẹ o
Betfage na Betania, o mudoṅgo mu belabẹ
na, mudoṅgo ma njabi, na mọ a loma bokweli
30 bao baba, * a kwala na: Binyọ ala o yi son
a mundi ye oboso banyu; lo pọi tẹ oten, lo
mẹndẹ bomanẹ mun'a esel a tiṅgam, ṅyena
omọny ao tọ-moto a si tanọ a má-ja; wunja
31 mọ, lo wane mọ. * Nde yetẹna moto 'uẹlẹ tẹ

Digitized by Google

binyọ na, onyolanje lo ma-wunjanọ mọ e? lo
kwala na: Saŋgo nde a ma-pulẹ mọ. *Nde 32
ba ba lomabẹ ba ta b'ala, ba bomanẹ kana a
kwalannọ babọ. *Nde niponda ba wunjinọ 33
mun' a esel, na babẹnedi bao ba kwalanẹ babọ
na: Nje lo ma-wunjanọ mun' a esel? *Na 34
babọ ba kwala na: Saŋgo nde a ma-pulẹ mọ.
*Na babọ ba wana mọ na Yesu, ba latẹlẹ 35
mbọt' abu omọny a mun' a esel, ba jesẹ Yesu
omọny ao. *Nde kana a tanọ 'ala ba latẹlẹ 36
mbọt' abu o ŋgea. *Nde niponda a tanọ a 37
má-sisea o besibedi ba mudoŋgo ma njabi, na
dimuti la bokweli bao lẹsẹ di kumwa sesa
Loba na munyeŋgẹ na doi la mọnymọny, o-
nyola bebolo ba ŋginya bẹsẹ b'ẹnnọ, *ba- 38
kwala na: Bonam na nu nu ma-pọ ka
kiŋẹ, o dina la Saŋgo! Musaŋgo mu-bẹ
o mọny, edube pẹ o jasamẹ. *Nde doŋgo 39
la Farisai ba dimuti, ba ta ba kwalanẹ mọ
na: A muleedi, domea bokweli bọŋgọ. *Na 40
mọ 'alabẹ, a kwala na: Nā-laŋgwea binyọ,
yetẹna ban ba jai na pī, kẹ madale ma
mẹndẹ tẹ misea.

Nde a sisedinọ bẹbẹ, 'ẹnnọ mundi, na mọ 41
'eya mbembe onyol'ao, *a kwala na: Ọ, o 42
wusabẹ o bia tẹ o bon bunya bọŋgọ, ma mena
me onyola musaŋgo mọŋgọ e! Nde tatan sọ
ma wutam na misọ mọŋgọ. *Ebanja minya 43
mi mẹndẹ pọ omọny aŋgọ, miena basiŋgeri
bọŋgọ ba mẹndẹnọ diŋgẹlẹ oa na kọt'a-bila,
na jendẹlẹ oa, na walamẹnẹ oa o miri mẹsẹ.
*Nde ba mẹndẹ sisa oa o minyaŋgadu, na 44

Digitized by Google

bana bọŋgọ oteten aŋgọ, nde ba si mẹndẹ jeseḷẹ tọ dale diwọ di dia omọny a dinẹ oteten aŋgọ, onyolana o si bī pond'a pẹpẹḷẹ lọŋgọ.

(45—48: Mat. 21, 12—16. Marko 11, 15—18. Yoh. 2, 13—16.)

45 Na mọ 'ala o tempel, a kumwa paŋga ba
bena ba ta b'andisẹ na ba ba ta b'anda oten,
46 * a kwalanẹ babọ na: E tilabẹ na: „Ndabo
am nye nde ndabo a muka"; nde binyọ lo
timbisẹ mọ mulomba ma bato ba ndumban.
47 * Nde a ta a leẹ bunya-tẹ o tempel, nde prisi
indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba
pulisẹ o bwa mọ, nikamẹnẹ pẹ na bato ba
48 boso ba ekombo; * nde ba si ta ba sọ nẹni
ba ma-boleanọ; ebanja dimuti lẹsẹ di ta di
lẹlẹmẹ o seŋganẹ mọ.

(20, 1—8: Mat. 21, 23—27. Marko 11, 27—33.)

20 Nde e ta na o bunya bowọ́, niponda a tanọ
a leẹ dimuti o tempel, a laŋgwa pẹ na miaŋgoma-bwam, prisi indẹnẹ na babiedi-ba-kalat'
a-Loba ba ta ba tẹmẹ muemba na baturu,
2 * ba kwalanẹ mọ na: Laŋgwea bisọ, onyola
njika ŋginya o ma-bolanọ man? tọ nja nu boli
3 oa nin ŋginya e? * Na mọ 'alabẹ, a kwalanẹ
babọ na: Mba pẹ na tọndi juẹlẹ binyọ eyala;
4 lo laŋgweye mba: * Dubisẹ la Yohane di ta
5 nde o mọny, ŋga na bato e? * Na babọ ba
dutea na babọ mọmẹnẹ, ba kwala na: Di kwali
tẹ na: o mọny, kẹ a mẹndẹ kwala na: Nje sọ
6 lo si dubẹnọ mọ e? * nde di kwali pẹ tẹ na:
na bato, kẹ dimuti lẹsẹ di mẹndẹ jaŋgwa bisọ
madale; ebanja dimuti lẹsẹ di bakẹ bwambwam, ná Yohane a ta nde mutọper'a-mudī.

Digitized by Google

*Na babo b' alabe na, ba si bī o wuma di 7
wuno. *Na Yesu a kwalane babo na: To 8
mba na si ma-laṅgwea so binyo onyola njika
ŋginya na ma-bolano man.

(9—19: Mat 21, 33—46. Marko 12, 1—12.)

Na mo a kumwa kwalane dimuti mun munia 9
na: Moto mowó a ta a de mōnda ma lonyeŋ-
geny, a bake mo na bapoŋge-mōnda, na mo
'ala ekombo epepe onyola etum a ponda.
*Nde o ponda ni doŋgamen, na mo a loma 10
muutu na bapoŋge-mōnda, ná ba bole mo doŋgo
la bepuma ba mōnda ma lonyeŋgeny. Nde
bapoŋge-mōnda ba ta nde ba dipa mo, ba tim-
bise mo tete. *Na mo a beŋga loma muutu 11
nupepe; nde ba ta pe ba dipa nu, ba sambwele
mo, ba timbise mo tete. *Na mo a beŋga pete 12
loma nu londe balalo, na babo ba ke mo be-
baŋgo, ba pimba mo uone. *Na saŋgo a 13
mōnda ma lonyeŋgeny a kwala na: Na ma-
bwa ne? Na ma-loma mun' am na tondino,
pondapo ba mende bola mo edube. *Nde ba- 14
poŋge-mōnda b' enno mo, na babo ba dutea
na babo momene, ba kwala na: Nun nde e
musaŋgwedi, esele biso di bwe mo, ná sàŋgo
di be lasu. *Na babo ba pimba mo ombusa 15
mōnda ma lonyeŋgeny, ba bwa mo. Saŋgo a
mōnda ma lonyeŋgeny a mende so bolea babo
ne? *A mende po, a bwa ba bapoŋge-mōnda, 16
a bola pe mōnda ma lonyeŋgeny na bapepe.
Nde ba seŋgino nika, na babo ba kwala na:
Nik' e be etum! *Na mo 'ombwa babo, a 17
kwala na: Din di tilabe le so nde ne, na:

Digitized by Google

„Dale lena baloŋgedi ba baŋginǫ, dímęnę nde
18 di timbi dale la toŋgo?“ *Tǫ-nja nu ma-kǫ
omǫny a din dale, a męndę bwea; nde tǫ-nja
nyena di ma-kǫyęnǫ 'mǫny, di męndę nyǫsǫ
19 mǫ. *Nde babiedi-ba-kalat' a-Loba na prisi
indęnę ba ta ba pula węlę mǫ maa o nyolo o
ni pondamęnę, nde ba ta ba bwa dimuti bǫŋgǫ;
ebanja ba ta ba bia ná a tǫpi nde mun munia
onyol' abu.

(20—26: Mat. 22, 15—22. Marko 12, 13—17.)

20 Nde ba ta ba sǫmǫ mǫ, ba loma basǫmedi,
bena ba ta ba dimbęlę manyolo, biana be nde
batęm-na-sīm, ná ba dameye mǫ o betǫpedi,
o bakę mǫ na janea na o ŋginy' a gǫbina.
21 *Na babǫ b' uęlę mǫ, ba kwala na: A muleedi,
di bī ná o ma-tǫpǫ na leę pę ka ni tęm, o si
m' ombwa moto o beombwedi, nde o ma-leę
22 nde ŋge' a Loba ka mbalę. *E aŋgamęn
bisǫ o bola kaisa njaŋgi, ŋga e s' aŋgamęn e?
23 *Nde niponda a sǫinǫ mawǫndǫn mabu, na mǫ
a kwalanę babǫ na: Nje lo ma-kekanǫ mba e?
24 *Leęlę mba denario! Ediŋgędiŋgę na dina
la nja din e? Na babǫ ba kwala na:
25 Kaisa. *Na mǫ a kwalanę babǫ na: Bola
sǫ kaisa mambo ma kaisa, Loba pę
26 mambo ma Loba. *Nde ba si ta ba węlę
damea mǫ o y' eyala oboso ba dimuti; nde
ba ta ba nyaka onyola jalabę lao, na babǫ ba
ja na pī.

(27—40: Mat. 22, 23—33. 46. Marko 12, 18—27. 34.)

27 Nde doŋgo la Sadukai ba ta ba pǫ, bena
ba ma-kwalę ná bepumbwedi ba kwedi be titi,

Digitized by Google

b'uęlę mọ, *ba kwala na: A muleedi, Mose 28
'anedi bisọ na: Yetęna muna-saṅgo a moto a
wedi tę, nu ta nu bęnę muto, nde a si die
muna, muna-saṅgo a nọṅge muto, a yeye muna-
saṅgo mbota. *Bona-saṅgo samba ba ta sọ, 29
na nyaboso a bā muto, a wọ, a si die muna;
*nu londę baba pę a nọṅgọ muto, a wọ, a si 30
die muna. *Na nu londę balalo pę a nọṅgọ 31
mọ; nikamęnę na samba nyęsę, ba wedi, ba
si dī bana. *Nde o sukan a bęsę muto pę a 32
wedi. *O bepumbwedi ba kwedi sọ, a męndę 33
bę munj' a nja nyabu e? ebanja samba nyę-
sę ba ta ba bęnę mọ ka muto. *Na Yesu a 34
kwalanę babọ na: Bana ba nin wase ba ma-
bā, ba ma-bolabę pę o diba; *nde ba bena 35
ba doṅgamęn o kusa ninę wase na bepum-
bwedi ba kwedi, ba si męndę bā tọ bolabę o
diba; *ebanja ba titi pę tọ ná ba wọ, ebanja 36
be nde ka angel na bana ba Loba, kana beno
bana ba bepumbwedi. *Nde ná bawedi ba 37
ma-pumbwabęlę, Mose pę a ta a leęlę nika o
mbutu ma ṅgęṅgęlę, kana a belęnọ Saṅgo,
Loba la Abraham na Loba la Isak na Loba
la Yakob. *Nde Loba a titi la bawedi nde 38
la bawenya, ebanja bęsę be nde loṅgę o-
nyol' ao. *Na doṅgo la babiedi-ba-kalat' a- 39
Loba b'alabę, ba kwala na: A muleedi, o
kwali bwam. *Nde ba si ta pę ba keka juęlę 40
tọ-lambo.

(41—44: Mat. 22, 41—45. Marko 12, 35—37.)

Na mọ a kwalanę babọ na: Nęni ba ma- 41
kwalanọ na, Kristo e nde mun'a Dawid e?

Digitized by Google

42 *Dawid mǫmęnę akwali o kalat'a-mieńge
na: „Sańgo akwalan Sańgo am na: ja o dia
43 lam la mom, *natę na timbisę basińgeri bǫńgǫ
44 ebambu a matańga mǫńgǫ". *Dawid a belę
sǫ mǫ Sańgo, nęni enǫ sǫ mun'ao e?

(45—47: Mat. 23, 1. 5—7. 14. Marko 12, 38—40.)

45 Nde kana dimuti lęsę di tanǫ di seńga, na
46 mǫ akwalanę bokweli bao na: *Lo ańga-
męnę onyola babiedi-ba-kalat'a-Loba, bena ba
tǫndi dańgwanę mbǫt'a miaba, ba tǫndǫ pę
masoma o madon na bejedi ba boso o ma-
ndabo ma ndońgamęn na bejedi ba boso o
47 mada; *bena ba ma-bǫlę mandabo ma mikusa,
ba kanę pę mika ma miaba onyola mawǫndǫn;
ba męndę beńga kusa bekwesedi bendęnę.

(21, 1—4: Marko 12, 41—44.)

21 Na mǫ 'ombwa o mǫny, 'ęnę bambwań ba
2 ma-węlę mabea mabu o elimb'a njańgi. *Nde
a ta 'ęnę mutued'a mukusa a ma-węlę loson
3 la miǫni loba. *Na mǫ akwala na: Nambalę,
nā-lańgwea binyǫ, nun mutued'a mukusa a
4 węlę gita buka bęsę. *Ebanja ban bęsę ba
węlę nde mabea onyola mbwań mabu, nde
nun nde a węlę onyola tue lao męsę a tanǫ
a bęnę.

(5—24: Mat. 24, 1—21. Marko 13, 1—19.)

5 Nde niponda dońgo ba tanǫ ba kwala
onyola tempel, nęni e bǫtisabęnǫ na madale
ma bwam na mabea ma ndǫn, na mǫ akwa-
6 la na: *Man męsę lo m'ęnęnǫ, minya mi
męndę pǫ, miena tǫ dale diwǫ di si mendęnǫ
dia omǫny a dinę, lena di si mendę bulabęlę.

Digitized by Google

*Nde ba ta b'uele mo, ba kwala na: A mu- 7
leedi, njika ponda so man mambo ma mendeno
be e? na nje e mende be eyemban, ponda
man ma mendeno bolane e? *Na mo a kwala 8
na: Lo bia pon, ná lo si dimbabele ŋgea. Eba-
nja gita ba mende po o dina lam, ba kwala
na: Ye nde mba, na na: ponda e má-po; lo
si bupe babo. *Nde yetena lo ma-seŋga te 9
onyola bila na mpuŋgu, lo si bwa boŋgo; eba-
nja ma nde m'aŋgamen sele bolane, nde su di
si ma-po dibokimene. *Ombusa nika na 10
mo a kwalane babo na: Tumba di mende teme
teŋgene tumba, janea pe teŋgene janea. *Soa 11
la minyaŋgadu dindene di mende be na njai
na mukele o wuma na wuma, na mambo ma
boŋgo pe na beyemban bendene o mony ba
mende be. *Nde oboso ba man mese ba 12
mende wele binyo maa o nyolo na takise
binyo, ba mende bake binyo o mandabo ma
ndoŋgamen na o beboa, na walane binyo
oboso ba kiŋe na gobina onyola dina lam.
*Nde nika e mende timba binyo mboŋ. *Bi- 13 14
nyo noŋgo so o milema manyu, ná lo si sele
dutea nje lo mendeno ka; *ebanja mba na 15
mende bola binyo mudumbu na dibie, bena
basiŋgeri banyu bese ba titi ná ba wele te-
mene mo, na teŋgene mo beyala. *Nde lo 16
mende pe na bakabe na basaŋgo na banyaŋgo
na bona-saŋgo na beyabe na makom, nde ba
mende bwa doŋgo lanyu, *nde lo mende siŋ- 17
gabe na bese onyola dina lam. *Nde to nyo 18
a mulopo manyu po, e si mende pimbea.

Digitized by Google

19 *Onyola wẹlisanẹ lanyu lo mẹndẹ
20 kusa midī manyu. *Nde ponda lo
mẹndẹnọ jẹnẹ Yerusalem e diŋgabẹlẹ na mi-
lọŋ ma bila, bia sọ ná nyamsẹ lao di má-pọ
21 bẹbẹ. *Deŋgẹ ba be o Yudea ba nye sọ o
midoŋgo, nde ba be oten ba si busa, na be o
22 eyidi ba s'iŋgea oten; *ebanja mi minya mie
nde minya ma timbisẹlẹ, ná mẹsẹ ma tilabẹ
23 ma londe. *Eboma na bamemẹ na banyọŋ-
gisẹ-bana o mi minya, ebanja ndutu nindẹnẹ
e mẹndẹ pọ omọny a wase na maliŋga omọny
24 a di tumba. *Nde ba mẹndẹ kọ onyola bo-
woli ba pọ, nde ba mẹndẹ nọŋgọbẹ mikoma
oteten a matumba mẹsẹ, nde Yerusalem e
mẹndẹ dakabẹlẹ na basibi, natẽ pond'a ba-
sibi e londa.

(25—28: Mat. 24, 29. 30. Marko 13, 24—26.)

25 Nde beyemban be mẹndẹ bẹ o wei na o
mọdi na o ŋgeŋgeti, na o wase pẹ bọŋgọ ba
matumba o juba onyola mumban ma munja
26 na ma bemunẹ; *bato ba mẹndẹ wọ onyola
bọŋgọ na tata la mambo ma mẹndẹ pọ o mu-
ndi-ma-wase; ebanja ŋginy'a mọny e mẹndẹ
27 sousabẹ. *Deŋgẹ ba mẹndẹ jẹnẹ Muna-moto
a ma-wa o diwindiwindi na ŋginya na edube
28 endẹnẹ. *Nde yetẹna man ma botedi tẹ o
bolanẹ, tẹsẹ binyọmẹnẹ, lo sumwe pẹ milopo
manyu omọny, ebanja kẹ joŋgisẹ lanyu di
ni-ya.

(29—33: Mat. 24, 32—35. Marko 13, 28—31.)

29 Na mọ a kwalanẹ babọ munia na: Ombwa
30 bwele ba boŋgọŋgi na miele mẹsẹ! *Yetẹna

Digitized by Google

mi yai tẹ beyadi, lo ma-bia na binyọmẹnẹ kẹ
l'ẹn mọ, ná loẹ di á bẹbẹ. *Nikamẹnẹ pẹ na 31
binyọ, yetẹna l'ẹn tẹ man ma bolan, bia ná
janea la Loba je bẹbẹ. *Nambalẹ, nā-laṅgwea 32
binyọ, nin nyọṅọn e si mẹndẹ tomba natẹ man
mẹsẹ ma bolanẹ. *Mọny na wase ba mẹ- 33
ndẹ tomba; nde beyala bam be si mẹ-
ndẹ tomba. *Aṅgameyẹ binyọmẹnẹ ná 34
milema manyu mi si dilisabẹ onyola nyọ na
sọki na mutaka ma mpuli ma da, nde bo bu-
nya bo pọyẹ binyọ dibokimẹnẹ; *ebanja bo 35
mẹndẹ pọ ka lambi omọny a bẹsẹ, ba jai o
mundi-ma-wase muẹsẹ. *Nde bẹ epẹnyẹ po- 36
nda yẹsẹ na muka, ná lo wẹlẹ nya mila na
man mẹsẹ ma mẹndẹ pọ, na o tẹmẹ oboso ba
Muna-moto.

Nde a ta o tempel o muese, a leẹ; o bulu 37
pẹ a busa, a naṅga o mudoṅgo mu belabẹ na,
mudoṅgo ma njabi. *Nde dimuti lẹse di ta 38
di po na mọ o idiba, o seṅganẹ mọ o tempel.

(22, 1, 2: Mat. 26, 1—5. Marko 14, 1. 2.)

Nde bunya-ba-bosaṅgi ba bewolo be si 22
puṅgwan esasaṅge, boena bo belabẹ na Pasah,
bo ta bo sisea bẹbẹ; *nde prisi indẹnẹ na 2
babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba pulisẹ nẹni
ba ma-bwanọ mọ; ebanja ba ta ba bwa di-
muti bọṅgọ.

(3—6: Mat. 26, 14—16. Marko 14, 10. 11.)

Nde Satan a ta 'iṅgea oteten a Yuda nu 3
belabẹ na: Iskariot, mowọ́ nya dom na baba,
*na mọ 'ala, a kwalisanẹ prisi indẹnẹ na bā- 4

Digitized by Google

5 nedi ba bila, nẹni a ma-bakẹnọ mọ babọ. *Na
babọ ba bwa munyẹńgẹ, ba bọlẹ o bola mọ
6 mọni. *Na mọ 'emea, a kumwa pulisẹ pond'a
bwam o bakẹ mọ babọ, e si bẹ dimuti.

(7—23: Mat. 26, 17—29. Marko 14, 12—25.)

7 Nde bunya ba bewolo be si puńgwan esa-
sańge bo ta bopọ, boena ba tanọ b'ańgamẹnẹ
8 bwa mun'a mudọńgi nya Pasah. *Na mọ
a loma Petro na Yohane, a kwala na: Ala
9 bońsanẹ bisọ Pasah, ná di de mọ. *Na babọ
ba kwalanẹ mọ na: O uẹni o ma-pulanọ ná
10 di bońsanẹ e? *Na mọ a kwalanẹ babọ na:
Ombwa, lo ińgedi tẹ o mu mundi, moto a
mẹndẹ dońgamẹnẹ binyọ nu bambẹ ew'a ma-
diba; bupẹ mọ o ndabo nyena a m'ińgeanọ,
11 *lo kwalanẹ sańgo a mboa nya ni ndabo na:
Muleedi m'ọna, di kwalanẹ oa na: O uẹni
ndabo a bẹn nyenọ, nyena na ma-danọ Pasah
12 na bokweli bam? *Nde a mẹndẹ leẹlẹ binyọ
tuń a mọny nindẹnẹ, ni nẹńgẹbẹ mbońga;
13 lo bońsanẹ oten. *Na babọ b'ala, ba sọ kana
a kwalannọ babọ, na babọ ba bońsanẹ Pasah.
14 *Nde ponda e pọinọ, na mọ a ja o tebedi na
15 bamuloloma pẹ na mọ. *Na mọ a kwalanẹ
babọ na: Na ta nyọńgi bwambi o da nin
16 Pasah na binyọ, obiana na ma-taka; *ebanja
nā-lańgwea binyọ, na si mẹndẹ pẹ da mọ tom,
17 natẹ̄ e londa o janea la Loba. *Na mọ a
nọńgọ dibonde, a bola masoma, a kwala na:
18 Nọńgọ din, lo abanẹ mọ na binyọmẹnẹ; *eba-
nja nā-lańgwea binyọ, na si mẹndẹ pẹ nyọ
ben benyọn ba lonyẹńgẹny tom, natẹ̄ janea

Digitized by Google

la Loba di pọ. *Na mọ a nọŋgọ ewolo, 19
a bola masoma, a bua mọ, a bola mọ
babọ, a kwala na: Yen ye nde nyol'
am ni ma-bolabẹ onyol'anyu; bola
nika onyola jọŋgẹlẹ lam. *Nikamẹnẹ 20
pẹ na dibonde ombusa da l'ebiamu, a
kwala na: Din dibonde le nde male
ma penya o maya mam, mena ma ma-
komabẹ onyol'anyu. *Nde ombwa, 21
dia la nu nu m'andisẹ mba le na mba o te-
bedi. *Ebanja Muna-moto a m'ala nde kana 22
e tẹsẹbẹnọ, nde eboma na nu moto nyena na
mọ nde am'andisabẹnọ. *Na babọ ba kumwa 23
juanelẹ na babọ mọmẹnẹ, njika mowọ́ nyabu,
nu mẹndẹ bolẹ di lambo.

(25. 26: Mat. 20, 25—27. Marko 10, 42—44.)

Nde mutaŋgo pẹ mu ta mu busa oteten 24
abu, nja nyabu nu ma-laŋgabẹ nundẹnẹ buka
bẹsẹ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Kiṅ'a 25
matumba i m'anea omọny abu, baŋginya babu
pẹ ba belabẹ na, basaŋgo b'edube. *Nde setọ 26
nika oteten anyu, nu nu buki bẹsẹ oteten
anyu, a bẹ nde ka nyamuutu, nyaboso pẹ ka
muboledi. *Ebanja nja nu kolo buka nunẹ, 27
nu nu ma-jẹ o tebedi, ŋga nu nu ma-boleyẹ e?
Setọ nu nu ma-jẹ o tebedi e? Nde mba ne
oteten anyu ka muboledi. *Nde binyọ nde 28
le ba bena ba tiŋgam na mba o makekisan
mam. *Nde na ma-bakẹ binyọ janea, kana 29
Tetẹ a bakẹnọ mọ mba, *ná lo de, lo nyọ pẹ 30
o tebed'am o janea lam, na ja o konda o kaisẹ
dom la matumba na maba ma Israel.

Digitized by Google

(31—34: Mat. 26, 31—35. Marko 14, 27—31. Yoh. 13, 36—38.)

31 Na Saŋgo a kwala na: A Simon, Simon,
ombwa Satan a sosomedi o seŋgwe binyo ka
32 mbasi; *nde mba na ta na kane onyol'aŋgo,
ná jemea loŋgo di si bo; nde oa, ponda o
33 mendeno jatele, o embe bona-soŋgo. *Na
mo a kwalane mo na: A Saŋgo, na boŋsan o
34 wala o beboa na oa na o kwedi pe. *Na
mo a kwala na: A Petro, nā-laŋgwea oa,
mom ma wuba mu si mende loŋgo oeŋge, obia-
na o ma-tobo ŋged'ilalo, ná o si bī mba.
35 Na mo a kwalane babo na: Ponda na tano
na loma binyo e si be mukuta ma moni to
ma londo, to betambi, lo ta lo taka lambo e?
36 Na babo ba kwala na: To-lambo. *Na mo
a kwalane babo na: Nde tatan so nu nu ben
mukuta ma moni, a noŋge mo, nikamene pe
na mukuta ma londo, nde nu nu si ben, 'andise
37 loki lao, 'ande pò. *Ebanja nā-laŋgwea binyo,
di di tilabe di aŋgamen londa na mba na:
„A laŋgabe na baboledi ba bobe"; ebanja ma
38 ma tilabe onyol'am ma ma-po o su. *Na
babo ba kwala na: A Saŋgo, po iba ye uan.
Na mo a kwalane babo na: I doŋgamen.

(39—46: Mat. 26, 30. 36—46. Marko 14, 26. 32—42.)

39 Nde a ta a busa, 'ala o mudoŋgo ma njabi,
kaponda kolonŋgone lao, bokweli bao pe ba
40 ta ba bupe mo. *Nde a poino ua wuma, na
mo a kwalane babo na: Kane ná lo si ya
41 be lo ko o makekisan. *Na mo a panda
na babo etum ka muko ma jaŋgwa la dale,
42 a numa maboŋgo wase, a kane, *a kwala na:

Digitized by Google

Ate, o tondi te, sumwa din dibonde na mba; nde seto jemea lam, nde loŋgo nde di bolane. *Na angel ni wu o mony e busea mo, ny' 43 embe mo. *Nde niponda a tano o ewenj'a 44 kwedi, na mo a beŋga kane bwambi. Na enyaŋg'ao e timba ka maton ma maya, e ko wase. *Na mo a temé o muka, 'ala na bo- 45 kweli, a bomane babo ba kwedi iyo onyola ndutu. *Na mo a kwalane babo na: Nje lo 46 ma-kono iyo e? Teme, lo kane, lo si ya be lo ko o makekisan.

(47—53: Mat. 26, 47—56. Marko 14, 43—49. Yoh. 18, 2—11.)

Ke a dia a ma-kwala, ombwa dimuti, na 47 nu nu belabe Yuda, mowó nya dom na baba, a teme babo oboso, a sisea Yesu bebe o sopa mo. *Na Yesu a kwalane mo na: A Yuda, 48 o m'andise nde Muna-moto na sopa e? *Nde 49 niponda ba ba ta na mo, b'enno nje e mende bolane, na babo ba kwala na: A Saŋgo, di ke na po e? *Na mowó nyabu a dipa muut' a prisi 50 nindene, a ke mo toi lao la mom. *Na Yesu 51 'alabe, a kwala na: Esele, e ja na! Na mo a tapa toi, a bole mo. *Nde Yesu a ta a 52 kwalane prisi indene na bānedi ba tempel na baturu, bena ba ta ba po onyol' ao, na: Lo busi nde kana onyola mot' ebwan na po na beboŋgo; *niponda na tano na binyo o tempel 53 bunya-te, lo si ta lo sambise maa o nyol' am. Nde nin nye nde pond' anyu na ŋginy'a muititi.

(54—62: Mat. 26, 57. 58. 69—75. Marko 14, 53. 54 66—72, Yoh. 18, 12—18. 25—27.

Nde baputedino mo, na babo b'alane mo, 54

Digitized by Google

b'injanę mọ o ndabo a prisi nindęnę. Nde Petro a ta a dia son etum ombusa, a bupę.
55 *Nde ba botinọ wea oteten a eboko a teten, ba jainọ oten, na Petro a ja wase oteten abu.
56 *Nde ŋgọnderi pọ ny'ęnnọ mọ a jai wase o muęnęn, na mọ ny'ombwa mọ na sī, ę kwala
57 na: Nun pę a ta na mọ. *Na mọ a tọbọ mọ,
58 a kwala na: A muto, na si bī mọ. *Nde ombusa son a ponda, nupępę pę 'ęnę mọ, a kwala na: Oa pę oe nde mowọ́ nyabu. Na Petro
59 'alabę, a kwala na: A moto, setọ mba. *Nde e tombinọ ŋga ŋgeń pọ, na nupępę mowọ́ 'embę nika, a kwala na: Nambalę, nun pę a ta na mọ, ebanja mọ pę e nde mot' a Galilea.
60 *Na Petro a kwala na: A moto, na si bī nje o ma-kwalanọ. Na dibokimęnę, kę a dia a
61 ma-kwala, na mom ma wuba mu lọŋgọ. *Na Saŋgo a yombọ, 'ombwa Petro, na Petro 'oŋgęlę eyal' a Saŋgo, kana a kwalannọ mọ na: Obiana mom ma wuba mu ma-lọŋgọ oęŋgę, o mędę
62 tọbọ mba ŋged' ilalo. *Na mọ a busa 'eya bwambi.

(63—65: Mat. 26, 67. 68. Marko 14, 65.)

63 Nde bato bena ba ta b'alea Yesu, ba ta ba
64 yọyę mọ, ba dipa mọ, *ba diba mọ misọ, ba dipa mọ o boso, b'uęlę mọ, ba kwala na:
65 Laŋgwea bisọ ediŋgę, nja a dipi oa e? *Ba ta pę batọpọ gita la dibena dipępę liŋgisę mọ.

(66—71: Mat. 26, 59—66. Marko 14, 55—64.)

66 Nde bunya bo esęlęnọ na muemba ma baturu b'ekombo na prisi indęnę na babiedi-ba-kalat' a-Loba ba kọtọnę, na babọ, b'alanę mọ

Digitized by Google

o muemba mabu ma bakaisedi bandęnę, * ba 67
kwala na: Yetęna oe nde Kristo, laṅgwea
biso. Na mo a kwalanę babo na: To na laṅ-
gwea binyo, lo si ma-dubę; * n' uęlę pętę lo si 68
m'alabę, lo si m'esęlę to mba. * Nde botea 69
tatan Muna-moto a męndę ja o dia la mom
la ṅginy'a Loba. * Na babo bęsę ba kwala 70
na: Oe so nde Mun'a Loba e? Na mo
a kwalanę babo na: Kana lo kwalino,
ebanja ne nde mo. * Na babo ba kwala 71
na: O nje di ma-pulano pę mboṅ e? Ebanja
bisomęnę di sēṅgi mo o mudumbu mao.

(23, 1—25: Mat. 27, 2. 11—31. Marko 15, 1—20. Yoh. 18, 28—19,16.)

Na dimuti lęsę di tęmę, b'alanę mo na Pi- 23
lato. * Na babo ba kumwa bakę mo njom o 2
nyolo, ba kwala na: Disoi nun ka mowó nu
ma-puṅgwę ekombo asu, a ma-baṅganę o bola
kaisa njaṅgi, a kwala pę na, mo nde e Kristo,
kiṅę. * Na Pilato 'uęlę mo, a kwala na: Oe 3
nde kiṅ'a Bona-Yuda e? Na mo 'alabę, a
kwalanę mo na: Kana o kwalino. * Na Pilato 4
a kwalanę prisi indęnę na mamuti na: Na
si soi njom na nun moto. * Na babo ba beṅga 5
nde kwala na ṅginya na: A ma-puṅgwa ekombo
na beleedi bao o Yudea nyęsę, botea o Ga-
lilea natęna uan. * Nde Pilato a seṅgino 6
onyola Galilea, na mo a baisę na, ṅga nu moto
e nde mot'a Galilea; * nde a seṅgino, ná e 7
nde owasa janea la Herode, na mo a loma
mo na Herode, nyena nu ta pę o Yerusalem
o mi minya. * Nde Herode 'ęnno Yesu, na 8
mo a bwa munyęṅgę bwambi, ebanja a ta a

Digitized by Google

pula jɛnɛ mɔ etum a ponda, ebanja a ta a seŋga
gita onyol'ao, a ta pɛ a pitɛ o jɛnɛ eyemban
9 e bolabɛ na mɔ. * Nde a ta 'uɛlɛ mɔ gita la
10 mambo, nde a si ta 'alabɛ mɔ tɔ-lambo. * Nde
prisi indɛnɛ na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta
ba tɛmɛ oten, ba ta ba bakɛ mɔ gita la njɔm
11 o nyolo bwambi. * Nde Herode pɛ na bona
bao ba ta ba yaŋa mɔ, ba yɔyɛ pɛ mɔ, a bɔtisɛ
mɔ mbɔt'a bosaŋgi, a timbisɛ mɔ na Pilato.
12 * O bo bunya nde Herode na Pilato ba timbinɔ
dikɔm mowɔ́ na nunɛ, ebanja ŋged'a boso ba
ta bosiŋga mowɔ́ na nunɛ.
13 Nde Pilato a ta a kɔtɛlɛ prisi indɛnɛ na
14 bānedi na dimuti, * a kwalanɛ babɔ na: Lo
wanedi mba nun moto, ka mowɔ́ nu ma-puŋ-
gwɛ ekombo, nde ombwa, na ta na wasa mɔ
oboso banyu, nde na si sɔi njɔm a ma mambo
na nun moto, mena lo ma-bakɛnɔ mɔ o nyolo;
15 * tɔ Herode pɛ, ebanja na ta na loma binyɔ
na mɔ, nde ombwa, tɔ-lambo lena di doŋgamɛn
16 kwedi di si bolabɛ na mɔ. * Onyola nika na
17 ma-pula kɔkisɛ mɔ na m'esɛlɛ mɔ. * Nde a
ta 'aŋgamɛnɛ jɔsea babɔ mowɔ́ kaponda (kɔlɔŋ-
18 gɔnɛ la) bunya-ba-bosaŋgi. * Na dimuti lɛsɛ
di tɛ misea, di kwala na: Sumwa mɔ uonɛ,
19 'ɔsea nde bisɔ Baraba! * Nde mɔ a ta nde o
beboa onyola mpuŋgu mu ta mu bolanɛ o mundi
20 na onyola bwa la moto. * Na Pilato a kwa-
21 lisanɛ pɛtɛ babɔ o pula jesɛlɛ Yesu. * Na
babɔ ba tɛ misea, ba kwala na: Bomɛlɛ mɔ o
22 mbasa, bomɛlɛ mɔ o mbasa! * Na mɔ a kwalanɛ
babɔ ŋgedi ni londɛ ilalo, na: Njika bobe nun

Digitized by Google

a bolinọ e? Na si sọi njọm a kwedi na mọ;
na ma-pula sọ kọkisẹ mọ, na m'eseḷẹ mọ. *Nde 23
ba ta nde ba walamẹnẹ mọ na madoi m'asam,
ba pula ná a bomabẹḷẹ o mbasa, nde madoi
mabu na ma prisi indẹnẹ ma ta ma tombwanẹ.
*Na Pilato a bola mbako ná bepuledi babu 24
be bolanẹ. *Na mọ 'ọsea babọ nu nu weḷẹbẹ 25
o beboa onyola mpuṅgu na bwa la moto,
nyena ba pulinọ, nde a bakẹ Yesu o jemea labu.

(26: Mat. 27, 32. Marko 15, 21.)

Nde kana ba tanọ b'alanẹ mọ, na babọ ba 26
damea moto mowọ́, Simon nya Kyrēne, nu ta
nu wa o eyidi, ba bambẹḷẹ mọ mbasa, o bambẹ
mọ ombusa Yesu. *Nde dimuti dindẹnẹ 27
la bato di ta di bupẹ mọ, na la bito bena ba
ta ba bola ndedi, b'eya pẹ onyol'ao. *Na 28
Yesu a yombọ na babọ, a kwala na: A ṅgonder'
a Yerusalem, lo s'eya onyol'am; nde eya nde
binyọmẹnẹ na bana banyu. *Ebanja minya 29
mi mẹndẹ pọ miena ba mẹndẹnọ kwala na:
Bonam na bewombẹ, na mabum mena ma si
yai, na mabẹ mena ma si nyọṅgisẹ. *Deṅgẹ 30
ba mẹndẹ kumwa kwalanẹ midoṅgo na: Kọ
omọny asu! midoṅgo misadi pẹ na: Kumanẹ
bisọ! *Ebanja yetẹna ba ma-bola tẹ ninka 31
na eboṅgo a penya, nje e mẹndẹ bẹ na e anji e?
*Nde ba ta pẹ b'alanẹ baboledi ba bobe ba- 32
pẹpẹ baba muemba na mọ ná ba bwabẹ.

(33—49: Mat. 27, 33—56. Marko 15, 22—41. Yoh. 19, 17—30.)

Nde niponda ba pọinọ o wuma i belabẹ na: 33
Wum'a bekekeleke ba mulopo, oten nde ba
bomẹḷẹnọ mọ o mbasa, na ba baboledi ba

Digitized by Google

bobe pẹ, mowọ́ o dia lao la mom, nunẹ pẹ
34 o dimọsẹ. *Na Yesu a kwala na: Ate, la-
kisẹ babọ, ebanja basibī nje bama-
bolanọ. Nde bata b'aba mbọt'ao, banyọsẹ
35 male onyol'ao. *Nde dimuti di ta di tẹmẹ
o jombwa. Nde bānedi pẹ bata ba yọyẹ mọ,
muemba na babọ, ba kwala na: A ta a suŋga
bapẹpẹ, a suŋge sọ mọmẹnẹ, yetẹna mọ nde
36 e Kristo, Nupọsọbẹ nya Loba. *Nde bato ba
bila pẹ ba ta ba yọyẹ mọ, ba pọ, ba bola mọ
37 benyọn be ma-banyẹ, *ba kwala na: Oe tẹ kiŋ'
38 a Bona-Yuda suŋga oamẹnẹ. *Nde betiledi
be ta be tilabẹ omọny ao, o litera ya Grikia
na ya Roma na ya Bona-Heber, na: Nun nde
39 e kiŋ'a Bona-Yuda. *Nde mowọ́ nya ba ba-
boledi ba bobe bena ba ta ba panabẹ, a yọyẹ
mọ na: Oe tẹ Kristo, suŋga oamẹnẹ na bisọ
40 pẹ. *Na nunẹ 'alabẹ, a domea mọ, a kwala
na: Tọ oa pẹ o si ma-bwa Loba bọŋgọ, kana
41 oenọ o mulemlem ma muka e? *Nde mu
tẹm na sīm onyol'asu, ebanja bisọ di ma-kusa
nde nje e tẹŋgẹn bebolo basu; nde nun a si
42 boli tọ-lambo la diwusẹ. *Na mọ a kwalanẹ
Yesu na: A Saŋgo, ọŋgẹlẹ mba, kẹ o pọi o
43 janea lọŋgọ. *Na mọ a kwalanẹ mọ na:
Nambalẹ, nā-laŋgwea oa, o mẹndẹ bẹ
44 na mba o Paradisi oẹŋgẹ. *Nde
e ta nde y'á ŋga ŋgẹŋ mutoba, na muititi mu
kọ omọny a ekombo yẹsẹ natẹna ŋgẹŋ dibua,
45 *wei i ta i bọlọnẹ muẹnẹn mao; nde ekeŋan
46 a tempel e ta e domea oteten. *Na Yesu a
tẹ musea o mọnymọny, a kwala na: Ate, o

Digitized by Google

maa mo̱ńgo̱ nde na bake̱no̱ mudī mam. Akwalino̱ nika, na mo̱ a patea. * Nde muaned' a bila 'e̱nno̱ nje e bolan, na mo̱ a sesa Loba, akwala na: Nambale̱, nun moto a ta nde nute̱m-na-sīm. * Nde dimuti le̱se̱ lena di ta di po̱ o jombwa, b'e̱nno̱ mambo ma bolan, na babo̱ b'umba miańga, ba yombo̱. * Nde beko̱-lońgon bao be̱se̱ be ta be te̱me̱ etum, na bito pe̱ bena ba ta ba bupe̱ mo̱ o wa la Galilea, ba ta b'e̱ne̱ mambo me̱se̱.

(50—56: Mat. 27, 57—61. Marko 15, 42—47. Yoh. 19, 38—42.)

Nde ombwa, moto mowó dina lao na Yosef, nu ta mowó nya bakaisedi bande̱ne̱, mot' a bwam na nu te̱m na sīm, * — mo̱ a si ta a bola jemea o muano mabu n'ebol'abu — o Arimatia, mundi ma Yudea, nu ta nu tata janea la Loba, * mo̱ a ta 'ala na Pilato, a so̱-so̱mea onyola mbimba ma Yesu, * a sibise̱ mo̱ wase, a wule̱le̱ mo̱ o mbo̱m, a ne̱ńge̱le̱ mo̱ o so̱ńgo̱ ni poabe̱, nyena to̱-moto a si tano̱ amánańga. * Nde e ta nde bunya ba mbońsan, ke̱ bunya-ba-wumse̱ pe̱ bo ni-botea. * Nde bito, bena ba ta ba wa na mo̱ o Galilea, ba ta ba bupe̱, b'ombwa so̱ńgo̱, na ne̱ni mbimba mao mu tano̱ mu ne̱ńge̱be̱le̱. * Nde ba timbino̱ ombusa, na babo̱ ba bońsane̱ benumba na moki, nde o bunya-ba-wumse̱ ba ta ba wumse̱ kaponda mbenda.

(24, 1—12: Mat. 28, 1—8. Marko 16, 1—8. Yoh. 20, 1—13.)

Nde o bunya ba boso ba woki o mbat'a idiba ba ta ba po̱ o so̱ńgo̱, ba wana benumba,

Digitized by Google

bena ba tanọ ba boṅsanẹ, doṅgo (la bapẹpẹ)
2 pẹ ba ta na babọ. *Nde ba ta ba bomanẹ
3 dale di sumwabẹ o soṅgọ. *Nde b'iṅgedinọ
4 ba si sọi mbimba ma Saṅgo Yesu. *Nde e
ta na, niponda ba tanọ b'uba onyola nika,
ombwa, na bato baba ba tẹmẹ na babọ na
5 mbọti i ma-panyẹ. *Nde kana ba tanọ ba bwa
bọṅgọ, ba nuṅgẹ mioso o wase, na babọ ba
kwalanẹ babọ na: Nje lo ma-pulisẹnọ nu nye
6 muenya o bawedi e? *A titi uan, a pumbo.
Ọṅgẹlẹ nẹni a tanọ a kwalanẹ binyọ, niponda
7 a tanọ o Galilea, *m'ọna: Muna-moto 'aṅga-
mẹn bakabẹ o maa ma bato ba bobe na bo-
mabẹlẹ o mbasa na pumbwa pẹ o bunya bo
8 londẹ milalo. *Na babọ b'ọṅgẹlẹ beyala bao,
9 *b'asumwẹ o soṅgọ, ba laṅgwea dom na mo-
10 wó na banẹ bẹsẹ mambo mẹsẹ. *Nde ba ta
nde Maria Magdalena na Yohana na Maria,
nyaṅgo a Yakobo, na bapẹpẹ bena ba ta na
babọ, babọ nde ba ta ba laṅgwea bamuloloma
11 man mambo. *Nde ben beyala be ta nde
b'ẹnẹnẹ na babọ ka minia, ba si ta ba dubẹ
12 babọ. *Nde Petro a ta a tẹmẹ, a nya mila o
soṅgọ, a nuṅgamẹ la 'ten, 'ẹnẹ nde mabato
ma mbọm mọmẹnẹ; na mọ 'ala omboa, a
nyaka onyola di di bolan.

(13—35. Marko 16, 12. 13.)

13 Nde ombwa, baba babu ba ta b'ala o bo
bunyamẹnẹ o son a mundi, dina lao na: Emaus,
muena mu ta etum na Yerusalem mumutoba
14 ma stadia. *Nde ba ta ba kwalisanẹ na babọ
mọmẹnẹ onyola man mambo mẹsẹ mena ma

Digitized by Google

ta ma bolanę. *Nde e ta na, niponda ba tanǫ 15
ba kwalisanę na juanęlę na babǫ mǫmęnę, na
Yesu mǫmęnę a pǫ bębę na babǫ, a kumwa
daṅgwa muemba na babǫ, *nde misǫ mabu 16
ma ta m'embabę, ná ba s'emba mǫ. *Na mǫ 17
a kwalanę babǫ na: Njika ekwali yen lo ma-
kwalisanęnǫ mowǫ́ na nunę o ṅgea, nde lo
bę pę na ndutu e? *Na mowǫ́, dina lao na: 18
Kleopa, 'alabę, a kwalanę mǫ na: Oa mǫmęnę
mowǫ́ nde oe muęn nye o Yerusalem nyena
nu si bī mambo ma bolan oten o min minya
e? *Na mǫ a kwalanę babǫ na: Njika mambo? 19
Na babǫ ba kwalanę mǫ na: Mambo onyola
Yesu nya Nasaret, nu ta mutǫper'a-mudī,
ṅginya o bebolo na beyala oboso ba Loba na
bato bęsę; *nęni prisi indęnę na bānedi basu 20
ba bakęnǫ mǫ o kwedi, ba bomęlę mǫ o mbasa.
*Nde bisǫ di ta di pitę, ná mǫ nde e nu nu 21
męndę suṅgę Israel; nde omǫny a man mambo
męsę ye nde oęṅgę bunya bo londę milalo,
ná man mambo ma bolannǫ. *Nde doṅgo la 22
bito basu pę ba manymęyę bisǫ, bena ba ta
o sǫṅgǫ o mbat'a idiba, *ba s'ęn mbimba mao, 23
ba pǫi, ba kwala na: b'ęn jęnę la angel, yena
i kwali ná e loṅgę. *Nde doṅgo lasu pę ba 24
ta b'ala o sǫṅgǫ, ba sǫi nikamęnę, kana bito
ba kwalinǫ, nde ba s'ęn mǫ. *Na mǫ a kwa- 25
lanę babǫ na: A binyǫ b'elemā na milema ma
bwala o dubę męsę batǫperi-ba-mudī ba kwa-
linǫ. *Kristo a si ta 'aṅgamęnę taka 26
nika, nde'iṅgea pę o edub'ao e? *Na 27
mǫ a botea na Mose na batǫperi-ba-mudī besę,

Digitized by Google

a teleyę babǫ betilẹdi bęsę, bena be kwali
28 onyol' ao. *Na babǫ ba pǫ bębę na mu mundi
musadi, muena ba tanǫ b'ala; na mǫ a bola
29 biana a ma-pula tomba. *Na babǫ b'embę
mǫ, ba kwala na: Ja na bisǫ; ebanja ebiamu
e ni-ya, bunya pę bo ni-tǫńgǫmę. Na mǫ
30 'ińgea o ja na babǫ. *Nde e ta na, niponda
a jainǫ na babǫ o tebedi, na mǫ a nǫńgǫ ewolo,
31 a namsę, a bua mǫ, a bola mǫ babǫ. *Na misǫ
mabu ma telamę, na babǫ b'emba mǫ, na mǫ
32 a nyǫńgǫ babǫ o misǫ. *Na babǫ ba kwala
na babǫmęnę na: Milema masu mi si ta mi tǫ
oteten asu, kana a tanǫ a kwalisanę bisǫ o
33 ńgea, a teleyęnǫ pę bisǫ betiledi e? *Na
babǫ ba tęmę o ni ponda męnę ba timba o
Yerusalem, ba bomanę dom na mowǫ́ ba kǫtǫm
34 na ba ba ta na babǫ, *bena ba ta ba kwala
na: Sańgo a pumbo nambalę, 'ęnęn na Simon.
35 *Na babǫ ba lańgwa mambo ma bolan o ńgea,
na nęni b'embinǫ mǫ onyola bua l'ewolo.

(36—49: Marko 16, 14—18. Yoh. 20, 19—23. 1 Ba-Kor. 15, 5.)

36 Nde niponda ba tanǫ ba kwalisanę onyola
mam mambo, na mǫmęnę Yesu a tęmę oteten
abu, a kwalanę babǫ na: Musańgo mu bę na
37 binyǫ! *Nde ba ta ba manymęyę, na kana
ba tanǫ ba bwa bǫńgǫ, b'ǫńgęlę na: b'ęn nde
38 mudī. *Na mǫ a kwalanę babǫ na: Nje lo
ma-bwanǫ bǫńgǫ e? onyolanje mǫńgęlę ma
39 ma-pǫnǫ o milema manyu e? *Ombwa maa
mam na miende mam, ye nde mbamęnę; tapa
mba l'ęnę; ebanja mudī mu si bęn eyobo na
40 bewese, kana lo m'ęnęnǫ mba na bęn. *Nde

Digitized by Google

a kwalinọ nika, na mọ a leẹlẹ babọ maa mao
na miende. *Nde kana basi tanọ bamá-dubẹ 41
onyola munyẹŋgẹ, nde bata nde banyaka, na
mọ akwalanẹ babọ na: Lo bẹn lambo la da uan
e? *Na babọ babola mọ epas'a sue eaŋgabẹ 42
na ŋgus'a besambu ba bombọ. *Na mọ a 43
nọŋgọ mọ, ada oboso babu. *Na mọ akwa- 44
lanẹ babọ na: Ben nde be beyala bam, bena
na tanọ nakwalanẹ binyọ, kẹ nadia na binyọ,
ná mẹsẹ m'aŋgamẹn londa mena matilabẹ
onyol' am o mbend'a Mose na o batọperi-ba-
mudī na o mieŋge. *Ombusa nika, a telẹ 45
babọ dibiẹ onyola sọntanẹ la betiledi, *akwa- 46
lanẹ babọ na: Nika nde e tilabẹnọ, nika
pẹ nde Kristo a tanọ 'aŋgamẹnẹ taka, na
pumbwa pẹ o kwedi o bunya bolondẹ
milalo, *na laŋgwabẹ pẹ o dina lao 47
jatẹlẹ na lakisẹ la miobe oteten a
matumba mẹsẹ, botea o Yerusalem.
*Nde binyọ nde le mboŋ a man mambo. *Nde 48 49
ombwa, na ma-loma dikaki la Tetẹ omọny
anyu; nde binyọ ja o mundi ma Yerusalem
natẹ̄ lo bọtisabẹ na ŋginya ni ma-wẹ o mọny.

(50—53: Marko 16, 19. Bebolo 1, 4—14.)

Nde ata 'alanẹ babọ natẹna o Betania; 50
'asẹ maa mao o mọny, anamsẹ babọ. *Nde 51
eta na, niponda anamsẹnọ babọ, na mọ 'abanẹ
na babọ, anọŋgọbẹ o mọny. *Na babọ b' 52
owẹ mọ, batimba pẹ o Yerusalem na mu-
nyẹŋgẹ mundẹnẹ; *nde bata o tempel ponda 53
yẹsẹ, basesa Loba ba bola pẹ na masoma.

Digitized by Google

MIAŃGO MA BWAM

KAPONDA YOHANE.

1 O beboteri eyala e ta, nde eyala e ta na
2 Loba, nde eyala e ta nde Loba. *Mulemlem
3 mu ta o beboteri na Loba. *Mambo mẹsẹ
ma ta nde ma wekabẹ na mọ, tọ-lambo di
si ta di wekabẹ e si bẹ na mọ, o ma ma we-
4 kabẹ. *Loṅgẹ di ta nde na mọ, nde loṅgẹ
5 di ta nde muẹnẹn ma bato, *nde muẹnẹn mu
ma-panya o muititi, nde muititi mu si ta mu
6 kàsa mọ. *Moto mowó a ta a pọ nu lo-
7 mabẹ na Loba, dina lao na Yohane. *Mọ
a ta a pọ onyola mboṅ, ná a bole mboṅ onyola
8 muẹnẹn, ná onyol'ao bẹsẹ ba dubẹ. *Mọ a
si ta mu muẹnẹn, nde o bola mboṅ onyola mu
9 muẹnẹn. *Muẹnẹn ma mbalẹ muena mu ma-
panyisẹ moto na moto, mu ta mu pọ o wase.
10 *Mọ a ta o wase, nde wase e ta e wekabẹ na
11 mọ, nde wase e si ta e bia mọ. *Mọ a ta a
pọyẹ mambo mao, nde ba ba ta bao ba si
12 kàsi mọ. *Nde ba bena ba ta ba kàsa mọ a
boli babọ ṅginya o timba bana ba Loba, ba
13 bena ba dubẹ o dina lao, *bena ba si yabẹ
na maya, tọ na jemea l'eyobo, tọ na jemea
14 la moto, nde na Loba. *Eyala e ta e
timba eyobo, e ja oteten asu, nde di ẹn
bosaṅgi bao, bosaṅgi ka ba mpọm ma
Muna nu wu na Tetẹ, nu londi na nde-

Digitized by Google

di na mbalę pę. *Yohane a boli mboń onyol'ao, a belę, a kwala na: Nun nde a ta nu, na kwalinǫ na: Nu nu ma-wę mba ombusa e mba oboso; ebanja a ta mba oboso. *Ebanja o londa lao bisǫ bęsę di kusi ndedi onyola ndedi. *Ebanja mbęnda e bolabę nde na Mose, ndedi na mbalę ba wu nde na Yesu Kristo. *Tǫ-moto a s'ęn Loba tom, mpǫm ma Muna muena mue o bwańga ba Tetę, mǫ nde a ta a biisę mǫ.

Nde nin nde nye mboń a Yohane, niponda Bona-Yuda ba Yerusalem ba lomnǫ prisi na Bona-Lewi o juęlę mǫ na: Oe nde nja e? *Na mǫ a pusęlę, a si tǫbi, a pusęlę na: Mba na titi Kristo. *Na babǫ b'uęlę mǫ na: Nja sǫ e? Oe nde Elia e? Na mǫ a kwala na: Na titi. Oe nde nu mutǫper'a-mudī e? Na mǫ 'alabę na: Kęm. *Na babǫ ba kwalanę mǫ na: Nja sǫ oenǫ e? ná di tate bola jalabę na ba ba lom bisǫ. Nje o ma-kwalanǫ onyol'ańgǫ mǫmęnę e? *Na mǫ a kwala na: Mba ne nde doi la mowǫ́ nu ma-lańgwę o eyań na: „Tęsę ńge'a Sańgo na sīm", kana mutǫper'a-mudī Yesaia a kwalinǫ. *Nde ba bena ba ta ba lomabę ba ta nde na Farisai. *Na babǫ b'uęlę mǫ, ba kwalanę mǫ na: Nje sǫ o ma-dubisęnǫ, yetęna o titi Kristo, tǫ Elia, tǫ nu mutǫper'a-mudī e? *Na Yohane 'alabę babǫ, a kwala na: Na ma-dubisę nde na madiba, nde mowǫ́ a tęm oteten anyu, nyena lo si bīnǫ, *mǫ nde e nu nu ma-wę mba ombusa nyena e mba

Digitized by Google

oboso, nyena mba na si doŋgamẹn o wunja
28 misiŋga ma betambi. *Man ma bolan nde o
Betania, o munẹ muri ma Yordan, wuma Yo-
hane a tanọ a dubisẹ.
29 O bonẹ ba kiẹlẹ Yohane 'ẹnẹ Yesu a
ma-ya na nfọ, na mọ akwala na: Ombwa
Mun'a-mudọŋgi nya Loba, nu ma-sumwẹ
30 bobe ba wase! *Mọ nde e nu, na kwalinọ
na: Moto a ma-wa mba ombusa, nyena e mba
31 oboso, ebanja a ta mba oboso. *Mba na si ta
na bia mọ, nde ná a biisabẹ na Israel, nika nde
32 na pọinọ o dubisẹ na madiba. *Nde Yo-
hane a boli mboŋ, a kwala na: N'ẹn Mudī
mu ta mu wa o mọny ka mbeŋga, mu siba
33 wase, mu ja omọny ao, *nde na si ta na bia
mọ, nde nu nu lom mba o dubisẹ na madiba,
mọ nde a kwalan mba na: Omọny a nu o
mẹndẹnọ jẹnẹ Mudī mu ma-siba, mu ja omọny
ao, mọ nde e nu nu ma-dubisẹ na Mudī Mu-
34 saŋgi. *Nde mba n'ẹn, na boli pẹ mboŋ ná
mọ nde e Mun'a Loba.
35 Nde o bonẹ ba kiẹlẹ Yohane a ta pẹtẹ a
36 tẹmẹ na bokweli bao baba. *Ombonọ Yesu
kẹ ama-daŋgwa, na mọ akwala na: Ombwa,
37 Mun'a-mudọŋgi nya Loba! *Nde ban
bokweli baba baseŋgi nika, na babọ babupẹ
38 Yesu. *Na Yesu a yombọ, 'ẹnẹ babọ ba ma-
bupẹ, na mọ akwalanẹ babọ na: Lo ma-pulisẹ
nde nje? Na babọ bakwalanẹ mọ na: A rabi,
nika nye nde na, a muleedi, o ma-ja nde uẹ
39 e? *Na mọ akwalanẹ babọ na: Binyọ ya
jombwa! Na babọ b'ala, b'ẹnẹ wuma ama-

Digitized by Google

janǫ, na babǫ ba ja na mǫ o bo bunya; nde
eta nde dom la ŋgeń. *Andrea, muna-saŋgo 40
a Simon Petro, a ta nde mowǫ́ nya ba babanę,
bena ba ta ba seŋga na Yohane, nde ba bu-
pęnǫ mǫ. *Mǫ a sęlę doŋgamęnę muna-saŋgo 41
Simon, na mǫ a kwalanę mǫ na: Di má-sǫ
Mesia, nika nye nde o tukwabę na, Kristo.
*Na mǫ 'alanę mǫ na Yesu. Nde Yesu 'ombonǫ 42
mǫ, na mǫ a kwala na: Oe nde Simon, mun'a
Yona, o mendę belabę na, Kefa, nika nye
nde o tukwabę na, Petro.

Nde o bonę ba kięlę Yesu a ta a pula wala 43
o Galilea, na mǫ a doŋgamęnę Filipo, a kwa-
lanę mǫ na: Bupę mba! *Nde Filipo a ta 44
nde mot'a Betsaida, o mundi ma Andrea na
Petro. *Filipo pę a doŋgamęnę Natanael, na 45
mǫ a kwalanę mǫ na: Di má-sǫ nu nyena
Mose a tanǫ a tila o mbenda na batǫperi-ba-
mudī pę, Yesu, mun'a Yosef, nya Nasaret.
*Na Natanael a kwalanę mǫ na: Lambo la 46
bwam pę lena di wa o Nasaret e? Na Filipo
a kwalanę mǫ na: Ya jombwa! *Yesu 'ęnnǫ 47
Natanael a ma-ya na mǫ, na mǫ a kwala
onyol'ao na: Ombwa, mot'a Israel nya mbalę
nu si bęn mawǫndǫn. *Na Natanael a kwa- 48
lanę mǫ na: O uęni o bīnǫ mba e? Na Yesu
'alabę mǫ na: Obiana Filipo a ma-belę oa,
ponda o tanǫ owasa jaŋgolo, n'ęn oa. *Na 49
Natanael 'alabę mǫ na: A rabi, oa oe nde
Mun'a Loba, oe nde Kiń'a Israel. *Na Yesu 50
'alabę, a kwalanę mǫ na: Onyolana na kwalan
oa na, n'ęn oa owasa jaŋgolo, o dubę e? O

Digitized by Google

51 mẹndẹ jẹnẹ mambo mandẹnẹ buka nika. *Na
mọ a kwalanẹ mọ na: Iwiẹ, iwiẹ, nā-laṅgwea
binyọ, lo mẹndẹ jẹnẹ mọny e telam, na angel
a Loba im'ondea, i siba pẹ o wase omọny a
Muna-moto.

2 0 bunya bo londẹ milalo diba di ta o Kana
nya Galilea, nyaṅgo a Yesu pẹ a ta oten.
2 *Yesu na bokweli bao pẹ ba ta ba belabẹ o
3 di diba. *Nde mao ma tanọ ma bọ́, na nyaṅgo
4 a Yesu a kwalanẹ mọ na: Ba si bẹn mao. *Na
Yesu a kwalanẹ mọ na: A muto, njika bwambo
5 na bẹnnọ na oa e? Pond'am e si pọi. *Na
nyaṅgo a kwalanẹ baboledi na: Tọ-nje a ma-
6 kwalanẹnọ binyọ, bola nde. *Nde bewa ba
madiba ba madale mutoba be ta be tẹmẹ oten,
kaponda bedẹmo ba saṅgisẹ ba Bona-Yuda,
ewọ tẹ e ta e nọṅgọ mamẹnẹ maba tọ malalo.
7 *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Binyọ londisẹ
be bewa na madiba. Na babọ ba londisẹ mọ
8 natẹna o mpepele. *Na mọ a kwalanẹ babọ
na: Binyọ toa sọ, l'alanẹ mọ mombwed'a-
9 diba. Na babọ b'alanẹ mọ. *Nde mombwed'
a-diba a keki ma madiba mena ma timbi mao,
nde a si ta a bia wuma ma wunọ, (baboledi,
bena ba ta ba toa ma madiba nde ba ta ba
10 bia), na mombwed'a-diba a belẹ mubaedi, *a
kwalanẹ mọ na: Moto na moto a ma-sẹlẹ nde
tẹsẹ mao ma bwam, nde ba má-nyọ tẹ, deṅgẹ
a ma-tẹsẹ ma bobe, nde oa o nẹṅgẹ nde mao
11 ma bwam natẹna tatan. *Yen nde Yesu a
botedinọ beyemban bao o Kana nya Galilea,
na mọ a biisẹ edub'ao, nde bokweli bao ba

Digitized by Google

dubẹnọ mọ. *Ombusa nika na mọ a siba 12
o Kapernaum, mọ na nyaŋgo na bona-saŋgo
ba bome na bokweli bao, nde ba s'indedi oten
minya ma gita.

(14—16: Mat. 21, 12. 13. Marko 11, 15—17. Luk. 19, 45. 46.)

Nde Pasah nya Bona-Yuda e ta bẹbẹ, na 13
Yesu 'ala omọny o Yerusalem. *Na mọ a 14
bomanẹ o tempel bandisẹ-nyaka na midọŋgi
na mbeŋga, na baweŋgisanẹ-mọni ba jai wase.
*Na mọ a pọŋgọ diwopi la misiŋga, a paŋga 15
bẹsẹ o tempel na midọŋgi na nyaka pẹ, a
koma mọni ma baweŋgisanẹ-mọni, a kwesẹ te-
bedi wase, *a kwalanẹ bandisẹ-mbeŋga na: 16
Sumwa ben o uan, lo si timbisẹ ndabo a Tetẹ
ndabo a maloŋgo. *Na bokweli bao b' oŋgẹlẹ 17
ná e tilabẹ na: „Kọd' a ndabo aŋgọ e bo mba."
*Na Bona-Yuda b' alabẹ, ba kwalanẹ mọ na: 18
Njika eyemban o ma-leẹlẹnọ biso, nde o ma-
bolanọ man mambo e? *Na Yesu 'alabẹ, a 19
kwalanẹ babọ na: Binyọ bulẹlẹ nin tempel,
nde na ma-tẹsẹ pẹ mọ o minya milalo. *Na 20
Bona-Yuda ba kwalanẹ mọ na: Nin tempel
e ta e loŋgabẹ muanẹi ma mbu na mutoba,
nde oa o pula tẹsẹ mọ o minya milalo e?
*Nde a ta nde a kwala onyola tempel a nyol' 21
ao. *Nde niponda a pumbwabẹlẹnọ o kwedi, 22
bokweli bao ba timbi jọŋgẹlẹ ná a ta a kwala
nika, nde ba dubẹnọ betiledi na eyala Yesu
a kwalinọ. *Nde niponda a tanọ o Ye- 23
rusalem o Pasah o bunya-ba-bosaŋgi, gita ba
ta ba dubẹ o dina lao onyolana b' ẹn beye-
mban bao a bolinọ. *Nde mọ, Yesu, a si ta 24

Digitized by Google

a lakisę mǫmęnę na babǫ, ebanja a ta a bia
25 babǫ bęsę, *e si ta pę e aṅgamęnę mǫ, ná
moto a bole mǫ mboṅ onyola moto, ebanja
mǫmęnę a ta a bia nje ye oteten a moto.

3 Nde moto mowǫ́ a ta nya Farisai, dina lao
2 na Nikodemo, muaned'a Bona-Yuda. *Mǫ
a ta apǫ na Yesu ya bulu, akwalanę mǫ na:
A rabi, di bī ná oa oe muleedi nu wu na Loba,
ebanja tǫ-moto a titi ná awęlę bola ben
beyemban oa o ma-bolanǫ, e bę tę ná Loba e
3 na mǫ. *Na Yesu 'alabę, akwalanę mǫ na:
Iwię, iwię, nā-laṅgwea oa, yetęna moto a si
yabę pętę penya, a titi ná'ęnę janea la Ḷoba.
4 *Na Nikodemo akwalanę mǫ na: Nęni moto
enǫ ná a yabę pę, kę amá-duna e? Ena 'iṅgea
pętę o dibum la nyaṅgo, nde a yabę pę e?
5 *Na Yesu 'alabę na: Iwię, iwię, nā-laṅ-
gwea oa, yetęna moto a si yabę tę na
madiba na Mudī, a titi ná awęlę jiṅgea
6 o janea la Loba. *Di di ma-yabę n'eyobo,
le nde eyobo; di di ma-yabę na Mudī pę, le
7 nde mudī. *O si nyaka ná na kwalannǫ oa
8 na: Binyǫ l'aṅgamęn yabę penya. *Ṅgǫ e
ma-wuṅgea o wuma na wuma e tǫndinǫ, nde
o ma-seṅga nde mumban mao, nde o si ma-bia
wuma e ma-wanǫ, tǫ wuma e m'alanǫ. Nika
nde yenǫ na moto nyęsę nu yabę na Mudī.
9 *Na Nikodemo 'alabę, akwalanę mǫ na:
10 Nęni din jenǫ ná di bolanę e? *Na Yesu
'alabę, akwalanę mǫ na: Oa oe nde muleed'a
11 Israel, nde o si bie din e? *Iwię, iwię, nā-
laṅgwea oa, bisǫ di ma-tǫpǫ di di bīnǫ, di ma-

Digitized by Google

bola pɛ mboń onyola di di ɛnnɔ, nde binyɔ
lo si ma-kàsa mboń asu. *Yetɛna na kwalan 12
tɛ binyɔ onyola mambo ma wase, nde lo si
dubɛ, nɛni lo mɛndɛnɔ dubɛ kɛ na kwalan
binyɔ onyola mambo ma mɔny e? *Nde tɔ- 13
moto a si ta 'ondea o mɔny, kɛ nu nu wu o
mɔny, Muna-moto nyena nye o mɔny. *Nde 14
kana Mose a tɛsɛnɔ nyama-bwaba o mɔny o
eyań, nika nde Muna-moto pɛ a mɛndɛnɔ tɛ-
sɛbɛ omɔny, *ná tɔ-nja nu dubɛ mɔ, a si ma- 15
nyama, nde a ma-bɛnɛ lońgɛ la bwindea.
*Ebanja ninka nde Loba a tɔndinɔ wase, 16
ná a boli mpɔm mao ma Muna, ná tɔ-
nja nu dubɛ mɔ, a si ma-nyama, nde a
ma-bɛnɛ lońgɛ la bwindea. *Ebanja Loba 17
a si lom Mun'ao o wase, ná a kaisɛ wase, nde
ná onyol'ao wase e suńgabɛ. *Nu nu ma- 18
dubɛ mɔ a si ma-kaisabɛ, nde nu nu si ma-dubɛ
mɔ a má-bɔlɛ kaisabɛ, onyolana a si dubɛ dina
la mpɔm ma Mun'a Loba. *Nde mun nde 19
mue muka, ná muɛnɛn mu ta mu pɔ o wase,
nde bato ba ta ba tɔndɔ muititi buka muɛnen,
ebanja bebolo babu be ta bobe. *Ebanja tɔ- 20
nja nu ma-bolɛ bobe, a ma-siŋgɛ muɛnɛn, a
si ma-pɔ o muɛnɛn, ná bebolo bao be si sambwa.
*Nde nu nu ma-bolɛ mbalɛ, a ma-pɔ o muɛnɛn, 21
ná bebolo bao be biane, onyolana bɛ ma-bolabɛ
nde o Loba.

Nde ombusa nika, Yesu a ta 'ala na bokweli 22
bao o ekombo a Yudea, na mɔ a ja oten na
babɔ, a dubisɛ. *Nde Yohane pɛ a ta a dubisɛ 23

Digitized by Google

o Enon, bẹbẹ na Salem, ebanja madiba gita
ma ta oten, nde ba ta ba pọ na mọ, ba dubi-
24 sabẹ; *ebanja Yohane a si ta a má-kwesabẹ
25 o beboa. *Nde mutaŋgo mu ta oteten a bo-
kweli ba Yohane na mot' a Bona-Yuda onyola
26 saŋgisẹ. *Nde ba ta ba pọ na Yohane ba
kwalanẹ mọ na: A rabi, nu nu ta na oa o
munẹ muri ma Yordan, nyena o bolinọ mboŋ
onyol'ao, ombwa, mọ a ma-dubisẹ, nde bẹsẹ
27 bam'ala na mọ. *Nde Yohane 'alabẹ, a kwala
na: Moto a titi ná a wẹlẹ nọŋgọ tọ-lambo,
28 yetẹna di si bolabẹ na mọ o mọny. *Binyọ
mọmẹnẹ le mba mboŋ ná na kwali na: Na titi
Kristo, nde ne nde' nu nu lomabẹ mọ oboso.
29 *Nu nu bẹn ewandẹ, mọ nde e mubaedi, nde
dikọm la mubaedi lena di ma-tẹmẹ, di seŋganẹ
pẹ mọ, di ma-bwa munyẹŋgẹ bwambi onyola
doi la mubaedi. Mun munyẹŋgẹ mam mu
30 londi sọ tatan. *Mọ 'aŋgamẹn nyaka, nde
31 mba na nyaŋge. *Nu nu ma-wẹ o mọny, e
omọny a bẹsẹ, nu nye na wase, e nde nya
wase, a ma-tọpẹ pẹ nde onyola wase. Nu nu
32 ma-wẹ o mọny, e omọny a bẹsẹ, *a ma-bola
pẹ nde mboŋ onyola di a tanọ 'ẹnẹ na seŋga;
33 nde tọ-moto a si ma-kàsa mboŋ ao. *Nu nu
ma-kàsẹ mboŋ ao, a pusẹlẹ ná Loba e mbalẹ.
34 *Ebanja nu Loba a lomnọ, a ma-tọpọ nde be-
yala ba Loba; ebanja Loba a si ma-bola Mudī
35 na dimẹnẹ. *Tetẹ a tọndi Muna, nde a ta pẹ
36 a bakẹ mambo mẹsẹ o dia lao. *Nu nu ma-
dubẹ Muna, a bẹn loŋgẹ la bwindea. Nu
nu si ma-seŋganẹ Muna, a si mẹndẹ jẹnẹ

Digitized by Google

loŋgẹ, nde maliŋga ma Loba ma ma-tiŋgaine
omọny ao.

Saŋgo abīnọ sọ ná Farisai ba ta ba seŋga, 4
ná Yesu a ma-timbisẹ gita bokweli na dubisẹ
pẹ buka Yohane, *(tọna Yesu mọmẹnẹ a si 2
tanọ a dubisẹ, kẹ bokweli bao), *na mọ 'eselẹ 3
Yudea, a timba pẹ o Galilea. *Nde ŋgea e 4
ta e bola mọ, a toŋgwea la Samaria. *Na 5
mọ a pọ o mundi ma Samaria mowó, dina
lao na Sikar, bẹbẹ na mōnda Yakob a bolinọ
mun' ao Yosef. *Nde toŋgo a Yakob e ta 6
oten. Nde kana Yesu a tanọ a wọlọ na lọndọ,
na mọ a ja wase o toŋgo. Nde e ta nde o
ŋgẹŋ mutoba. *Na muto mowó a wa o Sa- 7
maria o toa madiba. Na Yesu a kwalanẹ mọ
na: Bola mba na nyọ! *Ebanja bokweli bao 8
ba ta b' ala o mundi o janda da. *Na nu 9
mut' a Samaria a kwalanẹ mọ na: Nẹni oa
mot' a Bona-Yuda o ma-sọsọmeanọ mba mut' a
Samaria o nyọ e? (Ebanja Bona-Yuda ba si
ta ba bẹnẹ kọlọŋgọnẹ na bato ba Samaria).
*Nde Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: O bia 10
tẹ jabea la Loba na nja pẹ nun enọ nu kwa-
lan oa na: Bola mba na nyọ, kẹ o wusa
sọsọmea mọ, nde a wusa bola oa madiba ma
loŋgẹ. *Na nu muto a kwalanẹ mọ na: A 11
Saŋgo, oa o si bẹn ewa o toanẹ, toŋgo pẹ e
pọti wase; o uẹni sọ o ma-kusanọ madiba ma
loŋgẹ e? *Oa o buki saŋgo asu Yakob, nu 12
boli bisọ nin toŋgo, nyena mọmẹnẹ a nyọdinọ
na bana bao na beyembe bao e? *Na Yesu 13
'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: Tọ-nja nu ma-nyọ

Digitized by Google

14 man madiba, a ma-bwa pętę nyǫńgi; *nde
nu nu ma-nyǫ man madiba mba na ma-bolanǫ
mǫ, a si męndę pę bwa nyǫńgi natęna o bwi-
ndea; nde man madiba mba na ma-bolanǫ mǫ,
ma męndę bę oteten ao tońgo a madiba, mena
15 ma ma-busę natęn' o lońgę la bwindea. *Na
nu muto a kwalanę mǫ na: A Sańgo, bola
mba man madiba, nde na si bwa pę nyǫńgi,
16 tǫ pǫ o uan o toa. *Na Yesu a kwalanę mǫ
na: Ala belę mom' ańgǫ, nde o timbe pę o
17 uan. *Na nu muto 'alabę, a kwalanę mǫ na:
Na si ben mome. Na Yesu a kwalanę mǫ na:
18 O kwali bwam na: na si bęn mome. *Ebanja
o ta o bęnę bome batanu, nde nu o bęnnǫ
tatan, a titi mom' ańgǫ, o din o kwali mbalę.
19 *Na nu muto a kwalanę mǫ na: A Sańgo,
20 na sǫi ná oa oe nde mutǫper'a-mudī. *Ba-
sańgo basu ba ta nde bakanę o mun mudońgo,
nde binyǫ lo ma-kwala na, o Yerusalem nde
21 ye wuma b'ańgamęnnǫ kanę. *Na Yesu a
kwalanę mǫ na: A muto, dubę mba, ponda
e ma-ya, nyena lo si męndęnǫ kanę Tetę tǫ o
22 mun mudońgo tǫ o Yerusalem. *Binyǫ lo
ma-kanę nje lo si bīnǫ; bisǫ di ma-kanę nje
di bīnǫ, ebanja jońgisę di ma-wa nde na Bona-
23 Yuda. *Nde ponda e ma-ya, ny'á pǫn tatan,
nyena bakanę-Loba ba mbalę ba męndę kanę
Tetę o mudī na o mbalę, ebanja Tetę a ma-
24 pula nde bena ba ma-kanę mǫ nika. *Loba
le nde Mudī, ba ba ma-kanę mǫ, b'ań-
gamęn kanę mǫ o mudī na o mbalę.
25 *Na nu muto a kwalanę mǫ na: Nabī ná Mesia

Digitized by Google

amẹndẹ po, nu belabẹ Kristo, apọi tẹ amẹndẹ
biisẹ bisọ mambo mẹsẹ. *Na Yesu akwalanẹ 26
mọ na: Mbamẹnẹ nun nu ma-kwalisanẹ oa.
O ua nde bokweli bao ba pọinọ, na babọ 27
ba nyaka onyolana a ta akwalisanẹ muto.
Nde tọ-mowọ́ asikwali na: Nje oma-pulanọ?
tọ: nje oma-kwalisanẹnọ mọ e? *Na nu muto 28
'eselẹ ewa ao ya madiba, 'ala o mundi, a
kwalanẹ bato na: *Binyọ ya jombwa moto 29
nu laṅgwedi mba mambo mẹsẹ na má-bolanọ,
ṅga e nde Kristo e? *Na babọ ba busa o 30
mundi, ba pọ na mọ. *Nde oteten a ni 31
pondamẹnẹ bokweli ba sọsọmea mọ, ba kwala
na: A rabi, da! *Na mọ akwalanẹ babọ 32
na: Na bẹn da o da lena lo si bīnọ. *Na 33
bokweli ba kwala na babọ mọmẹnẹ na: Ṅga
moto a ta a wanea mọ da e? *Na Yesu a 34
kwalanẹ babọ na: Da lam le nde, ná na bole
jemea la nu nu lom mba, ná na domsẹ ebol'
ao. *Binyọ lo si ma-kwala na: Mumbwa mu 35
dia miọdi minẹi e? Ombwa, na ma-laṅgwea
binyọ, sumwa misọ manyu, l'ombwe mionda,
nẹni mi má-jolanọ onyola mumbwa. *Nu nu 36
m'umbwẹ ama-kusa musauedi, ama-kọtẹlẹ
bepuma o loṅgẹ la bwindea, ná babọ babanẹ,
nu nu ma-sẹ na nu nu m'umbwẹ, ba ma-bwa
munyẹṅgẹ muemba. *Ebanja o din nde yen 37
eyala yenọ mbalẹ: Mowọ́ ama-sa, nunẹ pẹ
'umbwa. *Na ta na loma binyọ o jumbwa 38
di lo si bolinọ ebolo, bapẹpẹ ba boli ebolo,
nde binyọ lo timban ebol'abu. *Nde gita 39
la bato ba Samaria ba mu mundi ba ta ba

Digitized by Google

dubę mọ onyola eyala nu muto a kwalinọ
na: A laṅgwedi mba mambo męsę na má-
40 bolanọ. *Nde bato ba Samaria ba pọinọ na
mọ, ba ta ba sọsọmea mọ ná a je na babọ.
41 Na mọ a ja na babọ minya miba. *Nde gita
dipępę pę buka nika, ba ta ba dubę onyola
42 eyal'ao, *nde ba kwalanę nu muto na: Di
si dubę pę onyola eyal'aṅgọ; ebanja bisọ mọ-
męnę di seṅgi, di bī pę, ná nun e nde Kristo
nambalę, Musuṅger'a wase.
43 Nde ombusa minya miba, na mọ 'asumwę
44 oten, 'ala o Galilea. *Ebanja Yesu mọmęnę
a boli mboṅ, ná mutọper'a-mudī a si bęn edube
45 o mundi mao. *Nde a pọinọ o Galilea, na
bato ba Galilea ba kusa mọ, ebanja ba ta
b'ęnę męsę a tanọ a bola o Yerusalem o bunya-
ba-bosaṅgi; ebanja babọ pę ba ta b'ala o
46 bunya-ba-bosaṅgi. *Na Yesu a pọ pę o Kana
nya Galilea, wuma a timbisęnọ madiba mao.
47 *Nde muboled'a kiṅę mowọ́ a ta o Kapernaum,
nyena mun'ao a ta a boa. Nun a seṅginọ ná
Yesu a má-wa o Yudea, a má-pọ o Galilea,
na mọ 'ala na mọ, a sọsọmea mọ, ná a sibe,
48 a bọlisę mun'ao, ebanja a ta a pula wọ. *Na
Yesu a kwalanę mọ na: Binyọ lo s'ęn tę
49 beyemban na betanysedi, lo si ma-dubę. *Na
muboled'a kiṅę a kwalanę mọ na: A Saṅgo,
50 siba obiana mun'am a ma-wọ. *Na Yesu
a kwalanę mọ na: Ala, mun'aṅgọ e loṅgę.
Na nu moto a dubę y'eyala Yesu a kwalannọ
51 mọ, na mọ 'ala. *Nde niponda a sibinọ wase,
na bautu bao ba doṅgamęnę mọ, ba laṅgwea

Digitized by Google

mọ na: Mun'aŋgọ e loŋgẹ. *Na mọ 'uẹlẹ 52
babọ ponda a botinọ ja bwam. Na babọ ba
kwalanẹ mọ na: Kiẹlẹ o ŋgẹŋ samba nde
ŋgọ ny'eseẹlẹnọ mọ. *Nde saŋgo a ta a sọ, 53
ná e ta nde o ni ponda Yesu a kwalannọ mọ
na: Mun'aŋgọ e loŋgẹ. *Na mọ a dubẹ na 54
ndabo ao nyẹsẹ. *Yen nde ye eyemban e londẹ 55
beba Yesu a bolinọ pẹtẹ ná a wunọ o Yudea,
a pọinọ o Galilea.

Ombusa nika bunya-ba-bosaŋgi ba Bona- 5
Yuda bo ta, na Yesu 'ondea o Yerusalem.
*Nde o Yerusalem bẹbẹ na mùna ma mu- 2
dọŋgi, ebulu ewọ ye oten, e belabẹ o bwambo
ba Bona-Heber na, Betesda, yena e bẹn ma-
bẹpẹ matanu. *Oten nde gita la baboedi ba 3
tanọ ba ja, bandima, bamboko, bẹmẹdi, bena
ba ta ba tata puŋgwea la madiba. *Ebanja 4
angel e ta bẹ, ponda e pọi tẹ, e siba onyola
y'ebulu, e puŋgwa madiba. Nu nu ta´nu sẹlẹ
siba ombusa puŋgwea la madiba, a ta a bọlẹ,
tọ-njika diboa a tanọ a boa. *Nde moto mo- 5
wọ́ a ta oten, nu ta nu bẹnẹ diboa mualalo
ma mbu na lọmbi. *Nde Yesu 'ẹnnọ mọ a 6
naŋga, a bia pẹ ná a má-ja nika etum a po-
nda, na mọ a kwalanẹ mọ na: O tọndi bọlẹ e?
*Na mu mboedi mu timbisẹlẹ mọ na: A Saŋ- 7
go, na si bẹn moto nu ma-kwesẹ mba o ebulu,
kẹ madiba ma puŋgwedi, na ma-bẹ, ne tẹ
onyola bewaledi, nupẹpẹ a pọ, a sẹlẹ siba oten
na mba. *Na Yesu a kwalanẹ mọ na: Tẹmẹ, 8
nòŋgó nòŋgọ loŋgọ, o daŋgwe. *Na nu moto 9

Digitized by Google

a bọlẹ dibokimẹnẹ, a nọ̀ńgọ́ nọ̀ńgọ lao, a daṅgwa. Nde bo bunya bo ta nde bunya-
10 ba-wumsẹ. *Nde Bona-Yuda ba ta ba kwalanẹ nu nu ta nu bọlẹ na: Ye nde bunya-ba-wumsẹ; e s'aṅgamẹn oa o bambẹ nọ̀ńgọ.
11 *Na mọ 'alabẹ babọ na: Nu nu bọlisẹ mba nde a kwalan mba na: Nọ̀ńgọ́ nọ̀ńgọ lọńgọ,
12 o daṅgwe. *Na babọ b'uẹlẹ mọ na: Njika moto nu kwalan oa na: Nọ̀ńgọ́ nọ̀ńgọ lọńgọ,
13 o daṅgwe e? *Nde nu nu ta nu bọlẹ a si ta a bia nja a tanọ, ebanja Yesu a ta a wẹńgẹmẹyẹ, kana dimuti gita di tanọ o ua wuma.
14 *Ombusa nika Yesu a doṅgamẹnẹ mọ o tempel, a kwalanẹ mọ na: Ombwa, o má-bọlẹ, o si bola pẹ bobe, di buki di di si ya bẹ di pọyẹ oa.
15 *Na nu moto 'ala, a laṅgwea Bona-Yuda ná
16 Yesu nde a bọlisẹ mọ. *Onyola nika Bona-Yuda ba ta ba takisẹ Yesu, ba pulisẹ o bwa mọ, onyolana a boli din o bunya-ba-wumsẹ.
17 Na Yesu 'alabẹ babọ na: Tetẹ a ma-bola natẹna tatan, mba pẹ na ma-bola.
18 *Onyola nika Bona-Yuda ba beńga pulisẹ o bwa mọ, ebanja a si bulẹlẹ bunya-ba-wumsẹ mọmẹnẹ, nde a kwali pẹ na, Loba nde e saṅgo nu yai mọ; a timbisẹ mọmẹnẹ ka Loba.
19 *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Iwiẹ, iwiẹ, nā-laṅgwea binyọ, Muna a titi ná a bola tọ-lambo na mọmẹnẹ kẹ a si m'ẹnẹ Tetẹ a ma-bola mọ, ebanja tọ-nje mọ a ma-bolanọ,
20 Muna pẹ a ma-bola nde mọ nikamẹnẹ. *Ebanja Tetẹ a tọndi Muna, a ma-leẹlẹ pẹ mọ mambo mẹsẹ mọmẹnẹ a ma-bolanọ, a mẹndẹ pẹ

Digitized by Google

leęlę mǫ bebolo bendęnę buka bęn, ka nyena
lo męndę nyaka. *Ebanja kana Tetę a ma- 21
pumbwęlęnǫ bawedi, a timbisę babǫ muenya,
nikamęnę pę nde Muna a ma-timbisęnǫ mue-
nya tǫ-nja a tǫndinǫ. *Ebanja Tetę a si ma- 22
kaisę tǫ-moto, nde a yokęyę Muna muka muęsę,
*ná bęsę ba bole Muna edube, kana ba ma- 23
bolanǫ Tetę edube. Nu nu si ma-bolę Muna
edube, kę a si ma-bola pę Tetę nu lom mǫ
edube. *Iwię, iwię, nā-laṅgwea binyǫ, tǫ- 24
nja nu ma-seṅgę eyal'am, nde a dubę pę nu
nu lom mba, a ma-bęnę loṅgę la bwindea, a
si ma-pǫ o muka, nde a má-tomba kwedi, á
o loṅgę. *Iwię, iwię, nā-laṅgwea binyǫ, pon- 25
da e męndę pǫ, ny'á pǫn tatan, ná bawedi
ba męndę seṅga doi la Mun'a Loba, nde ba
bena ba seṅgi mǫ, ba męndę bę loṅgę. *Eba- 26
nja kana Tetę a bęnnǫ loṅgę na mǫmęnę,
nikamęnę pę nde a bolinǫ Muna o bęnę loṅge
na mǫmęnę, *nde a boli pę mǫ ṅginya o kaisę 27
muka, ebanja mǫ e Muna-moto. *Lo si nyaka 28
onyola nika; ebanja ponda e męndę pǫ,
nyena bęsę be o sǫṅgǫ ba męndęnǫ seṅ-
ga doi lao; *nde ba męndę busa, ba bena 29
ba boli bwam o bepumbwedi ba loṅgę,
na ba bena ba boli bobe o bepumbwedi
ba muka. *Na titi ná na węlę bola tǫ- 30
lambo na mbamęnę. Kana na ma-seṅganǫ,
nikamęnę pę nde na ma-kaisęnǫ, nde muka
mam mu tęm; ebanja na si ma-pulisę jemea
lam, nde jemea la Tetę nu lom mba. *Ye- 31
tęna na ma-bola mboṅ onyol'am mbamęnę, kę

Digitized by Google

32 mboń am e titi mbalę. *Nupępę e nu ma-
bolę mboń onyol'am; nde na bī, ná mboń
nye mbalę, nyena a ma-bolanǫ onyol'am.
33 *Binyǫ lo ta lo loma na Yohane, nde a boli
34 mboń onyola mbalę. *Nde mba na si ma-
nǫńgǫ mboń na moto, nde na ma-kwala nde
35 man, ná binyǫ l'ońgisabę. *Mǫ a ta nde
muęnęn mu m'onyę na mu ma-panyę; nde lo
ta nde lo pula bwa munyęńgę o muęnęn mao
36 onyola son a ponda. *Nde na bęn mboń ni
kolo buka nya Yohane; ebanja bebolo Tetę
a bolinǫ mba, ná na bole, ben bebolo męnę
na ma-bolanǫ, be ma-bola mboń onyol'am, ná
37 Tetę a lom mba. *Nde Tetę nu lom mba,
mǫ pę a boli mboń onyol'am. Binyǫ lo si
seńgi tǫ doi lao tom, lo s'ęn pę tǫ beombwedi
38 bao; *nde lo si bęn eyal'ao o ja oteten anyu,
39 ebanja lo si dubę nu a lomnǫ. *Wasa beti-
ledi, ebanja lo m'ǫńgęlę ná onyol'ao nde
lo ma-bęnęnǫ lońgę la bwindea; nde mǫ
40 pę nde be ma-bolę mboń onyol'am, *nde
41 lo si tǫndi pǫ na mba, ná lo bęnę lońgę. *Mba
42 na si ma-nǫńgǫ edube na bato; *nde na bī
binyǫ, ná lo si bęn ndol'a Loba oteten anyu.
43 *Mba na pǫi o dina la Tetę, nde lo si ma-
nǫńgǫ mba. Nupępę a pǫi tę o dina lao mǫ-
44 męnę, mǫ nde lo męndęnǫ nǫńgǫ. *Nęni
lenǫ ná lo dubę, binyǫ ba bena lo ma-nǫńgę
nde edube na mowǫ́ na nunę, nde lo si pulisę
45 edube e ma-wę na Loba diwǫmęnę? *Lo
s'ǫńgęlę, ná mba nde na męndę walanę binyǫ
o muka oboso ba Tetę; mowǫ́ e o ua nu

Digitized by Google

mẹndẹ walanẹ binyọ o muka, Mose, nu nyena
lopitẹnọ. *Ebanja lo dubẹ tẹ Mose, kẹ lo 46
wusa pẹ dubẹ mba; ebanja mọ a tili onyol'
am. *Nde yetẹna lo si dubẹ betiledi bao, 47
nẹni lenọ ná lo dubẹ beyala bam e?

(6, 1—15: Mat. 14, 13—21. Marko 6, 32—44. Luk. 9, 10—17.)

Ombusa nika, na Yesu 'ala o munẹ muri 6
ma munja ma Galilea, ma Tiberia. *Nde 2
dimuti dindẹnẹ di ta di bupẹ mọ, onyolana
b'ẹn beyemban a bolinọ na baboedi. *Na 3
Yesu 'ondea omọny a mudoŋgo, a ja oten na
bokweli bao. *Nde Pasah, bunya-ba-bosaŋgi 4
ba Bona-Yuda, bo ta bẹbẹ.

Na Yesu a sumwa misọ mao, 'ẹnẹ ná di- 5
muti dindẹnẹ di ma-ya na mọ, na mọ a kwa-
lanẹ Filipo na: O uẹni di m'andanọ bewolo,
ná ban ba de e? *A ta nde a kwala nika o 6
keka mọ, ebanja mọmẹnẹ a ta a bia nje a
mẹndẹnọ bola. *Na Filipo 'alabẹ mọ na: 7
Bebwea ba denario beba ba bewolo be si
doŋgamẹn babọ, ná moto tẹ a nọŋge son.
*Na mowọ́ nya bokweli bao, Andrea muna- 8
saŋgo a Simon Petro, a kwalanẹ mọ na:
*Muna mowọ́ e o uan, nu bẹn bewolo betanu 9
na sue iba; nde be sọ nje onyola ninka gita
e? *Na Yesu a kwala na: Bola bato ba je 10
wase. Nde gita la bewudu di ta o ua wuma.
Nde bome ba ta ba ja wase tọ lokoli lotanu.
*Na Yesu a nọŋgọ bewolo, a bola masoma, 11
a bola mọ bokweli, bokweli pẹ na ba bena
ba ta ba ja wase, nikamẹnẹ pẹ na sue, ka-

Digitized by Google

12 ponda ba tanọ ba pula. *Nde b'ulinọ, na mọ
a kwalanẹ bokweli bao na: Binyọ kọtẹlẹ be-
13 pasi be dia, ná tọ-lambo di si nyama. *Na
babọ ba kọtẹlẹ, ba londẹ dom la besanja na
beba ba bepasi ba bewolo betanu, bena ba
14 ba ta ba da ba bukedinọ. *Nde bato
b'ẹnnọ y'eyemban Yesu a bolinọ, ba kwala
na: Nun e nde nu mutọper'a-mudī nambalẹ,
15 nu ma-yẹ o wase. *Nde Yesu a sọinọ, ná
ba mẹndẹ ya putea mọ, o timbisẹ mọ kiṅẹ,
na mọ a timba pẹ wẹṅgẹmẹyẹ omọny a mu-
doṅgo musọlọki.

(16—21: Mat. 14, 22—33. Marko 6, 45—52.)

16 Nde ebiamu e pọinọ, na bokweli bao ba
17 siba o munja, * ba pẹyẹ o bọlọ, b'ekamẹnẹ o
munẹ muri ma munja, o Kapernaum. Nde
muititi mu ta mu má-kọ, Yesu pẹ a si ta a
18 má-pọ na babọ, * nde munja mu ta mu puṅ-
gwea, kana ṅgọ nindẹnẹ e tanọ e wuṅgea.
19 *Nde ba tanọ ba dua muaba ma stadia na
itanu tọ mualalo, b'ẹnẹ Yesu a ma-daṅgwa
omọny a munja, à ya bẹbẹ na bọlọ, na babọ
20 ba bwa boṅgọ. *Na mọ a kwalanẹ babọ na:
21 Ye nde mba, lo si bwa boṅgọ! *Nde ba ta
ba pula pẹlẹ mọ o bọlọ, na dibokimẹnẹ bọlọ
bo tuṅgẹ o wuma ba tanọ b'ala.

22 Nde o bonẹ ba kiẹlẹ, dimuti lena di ta di
tẹmẹ o munẹ muri ma munja, ba ta b'ẹnẹ ná
bọlọ bopẹpẹ bo si ta oten, kẹ bowọ́ mẹnẹ boena
bokweli ba tanọ ba pẹyẹ na ná Yesu pẹ a si
ta a pẹyẹ na bokweli bao o bo bọlọ, nde bo-
23 kweli mọmẹnẹ nde ba ta b'ala. *Nde miọlọ

Digitized by Google

mi ta mi wa o Tiberia, bębę na ua wuma ba
tano ba da bewolo, niponda Saŋgo a bolęno
bola masoma. *Nde dimuti b'ęnno, ná Yesu 24
a si ta oten to bokweli bao, na babo ba peyę
o mi miolo, b'ala o Kapernaum o pulisę Yesu.
*Nde ba soino mo o munę muri ma munja, 25
ba kwalanę mo na: A rabi, njika ponda o
poino o uan e? *Na Yesu 'alabę, a kwalanę 26
babo na: Iwię, iwię, nā-laŋgwea binyo, lo si
ma-pulisę mba onyolana l'ęn beyemban, nde
onyolana lo dedi bewolo, nde l'uli. *Lo si 27
weka da lena di ma-nyamę, nde da lena di
ma-ję o loŋgę la bwindea, lena Muna-moto a
męndęno bola binyo, ebanja nu nde Tetę,
Loba, momęnę a busisęno. *Na babo ba kwa- 28
lanę mo na: Nje so di ma-bolano, nde di bola
bebolo ba Loba e? *Na Yesu 'alabę, a kwa- 29
lanę babo na: Yen nde ye ebol'a Loba, ná
lo dubę nu mo a lomno. *Na babo ba kwa- 30
lanę mo na: Njika eyemban o ma-bolano, ná
biso di ęnę, nde di dubę oa e? Nje o ma-
bolano e? *Basaŋgo basu ba ta ba da mana 31
o eyaŋ, kana e tilabęno na: „A ta a bola babo
bewolo be wu o mony o da." *Na Yesu a 32
kwalanę babo na: Iwię, iwię, nā-laŋgwea
binyo, seto Mose nde a boli binyo be bewolo
be wu o mony, nde Tetę nde a ma-bolę binyo
ewol'a mbalę e ma-wę o mony. *Ebanja 33
ewol'a Loba ye nde ye, yena e ma-wę o mony,
nde e bola pę wase loŋgę. *Na babo ba kwa- 34
lanę mo na: A Saŋgo, bola biso y'ewolo
ponda yesę. *Na Yesu a kwalanę babo na: 35

Digitized by Google

Mba nde ne ewol'a loŋgẹ, nu nu ma-pọ na
mba, a si mẹndẹ pẹ bwa njai; nu pẹ nu ma-
dubẹ mba, a si mẹndẹ pẹ bwa nyọŋgi tom.
36 *Nde na laŋgwedi binyọ, ná binyọ l'ẹn mba,
37 nde lo si dubẹ. *Mẹsẹ Tetẹ a ma-bolanọ mba,
ma ma-pọ na mba; nu pẹ nu ma-pọ na mba,
38 na si mẹndẹ paŋga mọ tom. *Ebanja na wu
o mọny, setọ o bola jemea lam, nde jemea
39 la nu nu lom mba. *Nde din nde le jemea
la Tetẹ nu lom mba, ná na si pimba tọ-lambo
o mẹsẹ a bolinọ mba, nde ná na pumbwẹlẹ mọ
40 o bunya bo sukan. *Ebanja din nde le je-
mea la nu nu lom mba, ná tọ-nja nu m'ẹnẹ
Muna, nde á dubẹ mọ, a bẹnẹ loŋgẹ la bwindea,
nde na mẹndẹ pumbwẹlẹ pẹ mọ o bunya bo
sukan.
41 Nde Bona-Yuda ba ta ba tọpọ minyunyuŋgu
onyol'ao, onyolana a kwali na: Mba ne nde
42 ewolo e wu o mọny; *ba kwala na: Setọ Yesu,
mun'a Yosef nun, nyena di bīnọ saŋgo na
nyaŋgo e? Nẹni a ma-kwalanọ na: Na wu
43 nde o mọny e? *Na Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ
babọ na: Lo si tọpọ minyunyuŋgu na binyọ-
44 mẹnẹ. *Tọ-moto a titi ná a wẹlẹ pọ na mba,
e bẹ tẹ ná Tetẹ nu lom mba a duti mọ; nde
mba pẹ na mẹndẹ pumbwẹlẹ mọ o bunya bo
45 sukan. *E tilabẹ o batọperi-ba-mudī na:
„Babọ bẹsẹ ba mẹndẹ nde bẹ baleabẹ na Loba."
Tọ-nja nu seŋgi na Tetẹ, 'okwa pẹ na mọ, a ma-
46 pọ na mba. *Setọ ná moto a má-jẹnẹ Tetẹ,
kẹ nu nu wu na Loba, mọ nde 'ẹn Tetẹ.
47 *Iwiẹ, iwiẹ, nā-laŋgwea binyọ, nu nu dubẹ

Digitized by Google

mba, a bɛn loŋgɛ la bwindea. *Mba nde 48
ne ewol'a loŋgɛ. *Basaŋgo banyu ba dedi 49
mana o eyaŋ, nde ba wedi. *Yen nde ye 50
ewolo e wu o mɔny, ná moto a de mɔ, nde
a si wɔ pɛ. *Mba nde ne ewol'a loŋgɛ e wu 51
o mɔny. Moto a dedi tɛ yen ewolo, a ma-bɛ
loŋgɛ natɛna o bwindea. Nde ewolo mba
na ma-bolanɔ, ye nde eyobo am, yena na
mɛndɛnɔ bola onyola loŋgɛ la wase. *Nde 52
Bona-Yuda ba ta ba kumwa taŋga na babɔ
mɔmɛnɛ, ba kwala na: Nɛni nun enɔ ná a
bola bisɔ eyobo ao o da e? *Na Yesu a 53
kwalanɛ babɔ na: Iwiɛ, iwiɛ, nā-laŋgwea
binyɔ, yetɛna lo si dedi eyobo a Muna-moto,
lo nyɔ pɛ maya mao, kɛ lo si ma-bɛnɛ loŋgɛ
oteten anyu. *Nu nu ma-dɛ eyobo am, nde 54
a nyɔ pɛ maya mam, a bɛn loŋgɛ la bwindea,
nde na mɛndɛ pumbwɛlɛ mɔ o bunya bo sukan.
*Ebanja eyobo am ye nde da la mbalɛ, maya 55
mam pɛ me nde benyɔn ba mbalɛ. *Nu nu 56
ma-dɛ eyobo am, a nyɔ pɛ maya mam, a ma-
ja oteten am, mba pɛ oteten ao. *Kana Tetɛ 57
nya loŋgɛ a lomnɔ mba, nde na bɛ nde loŋgɛ
onyola Tetɛ, nika pɛ nde nu nu ma-dɛ mba,
a mɛndɛ bɛ loŋgɛ onyol'am. *Yen nde ye 58
ewolo e wu o mɔny, setɔ ka basaŋgo banyu
ba dedinɔ mana, nde ba wɔ. Nu nu ma-dɛ
yen ewolo a mɛndɛ bɛ loŋgɛ, natɛna o bwindea.
*A kwali nde man niponda a tanɔ a leɛ o 59
ndabo a ndoŋgamɛn o Kapernaum.

Nde gita la bokweli bao ba seŋginɔ nika, 60
ba kwala na: Ben be nde beyala ba bwambi,

Digitized by Google

61 nja ena a seŋga mọ e? *Nde Yesu a bīnọ
na mọmẹnẹ ná bokweli bao ba ni-tọpọ mi-
nyunyuŋgu onyol'ao, a kwalanẹ babọ na: Din
62 nde di puŋgo binyọ e? *Nẹ sọ, yetẹna lo
mẹndẹ jẹnẹ Muna-moto a m'abwa o mọny o
63 wuma a tanọ ŋged'a boso? *Mudī nde mu
ma-timbisẹ muenya, eyobo e si m'oŋgisanẹ.
Beyala na ma-kwalanọ be nde mudī na loŋgẹ.
64 *Nde doŋgo be o teten anyu bena ba si dubẹ.
Ebanja Yesu a ta a bia natẹna beboteri, ba
bena ba si dubẹ, na nja nye nu nu mẹndẹ
65 jandisẹ mọ. *Na mọ a kwala na: Onyola
nika nde na kwalannọ binyọ na: Tọ-moto a
titi ná a wẹlẹ pọ na mba, e bẹ tẹ ná e bo-
66 labẹ mọ na Tetẹ. *O ua nde gita la bokweli
bao ba timbinọ ombusa, ba si daŋgo pẹ na mọ.
67 Na Yesu a kwalanẹ dom na baba na: Binyọ
68 pẹ lo tọndi wala e? *Na Simon Petro 'alabẹ
mọ na: A Saŋgo, di m'ala na nja e? Oa
69 o bẹn beyala ba loŋgẹ la bwindea, *nde
bisọ di dubẹ, di má-sọ pẹ, ná oa oe nde
70 Kristo, Mun'a Loba. *Na Yesu 'alabẹ
babọ na: Na si pọsi binyọ dom na baba e?
71 nde mowọ́ nyanyu e Satan. *A kwali nde
nika onyola Yuda, mun'a Simọn, Iskariot
ebanja mọ nde a ta nu nu mẹndẹ jandisẹ mọ,
mowọ́ nya dom na baba.

7 Nde ombusa nika Yesu a ta a daŋgwa o
Galilea, ebanja a si ta a pula daŋgwa o Yudea,
onyolana Bona-Yuda ba ta ba pulisẹ o bwa
2 mọ. *Nde bunya-ba-bosaŋgi ba Bona-Yuda
3 ba minọkọ bo ta bẹbẹ. *Na bona-saŋgo ba

Digitized by Google

kwalanę mọ na: Asumwę, o ale o Yudea, ná
bokweli bọńgọ b'ęnę bebolo bọńgọ o ma-bo-
lanọ. *Ebanja tọ-moto a si ma-bola lambo 4
o diwuta, nu ma-pulę ná a buse o mpoma. O
ma-bola tę ninka mambo, biisę oamęnę na
wase. *Ebanja tọ bona-sańgo pę ba si ta ba 5
dubę mọ. *Na Yesu a kwalanę babọ na: 6
Pond'am e si pọi, pond'anyu e ma-dońgamęnę
ponda yęsę. *Wase e titi ná e sińgę binyọ, 7
nde e ma-sińgę mba, ebanja mba na ma-bola
mboń onyol'ao, ná bebolo bao be bobe.
*Binyọ ala nde o bon bunya-ba-bosańgi, 8
mba na si bedi wala o bon bunya-ba-bosańgi,
ebanja pond'am e si londi. *A kwalannọ babọ 9
nika, na mọ a dia o Galilea. *Nde bona- 10
sańgo ba bọlęnọ wala o bunya-ba-bosańgi, mọ
pę a timbi wala, nde setọ o mpoma, nde ka
diwuta. *Nde Bona-Yuda ba ta ba pulisę mọ 11
o bunya-ba-bosańgi, ba kwala na: Nu e uę e?
*Nde gita la minyunyuńgu di ta oteten a di- 12
muti onyol'ao; dońgo ba kwala na: E mot'a
bwam, banę pę na: Kęm, a ma-wọndọ bato.
*Nde tọ-moto a si ta a tọpọ o mpoma onyol' 13
ao onyola bọńgọ ba Bona-Yuda.

Nde kę y'á oteten a bunya-ba-bosańgi, na 14
Yesu 'ala o tempel, a leę. *Nde Bona-Yuda 15
ba ta ba nyaka, ba kwala na: Nęni nun a bīnọ
betiledi, nde a s'okwe e? *Na Yesu 'alabę, 16
a kwalanę babọ na: Beleedi bam be titi bam,
be nde ba nu nu lom mba. *Yetęna moto 17
a ma-pula bola jemea lao, a męndę bia onyola
be beleedi, ńga be wu nde na Loba, ńga na

Digitized by Google

18 ma-tọpọ nde na mbamẹnẹ. *Nu nu ma-tọpẹ
na mọmẹnẹ, a ma-pulisẹ nde edub'ao mọmẹnẹ;
nde nu nu ma-pulisẹ edub'a nu nu lom mọ,
19 mọ nde e mbalẹ, bobe pẹ bo titi na mọ. *Setọ
Mose nde a boli binyọ mbenda e? nde tọ-mo-
wọ́ nyanyu a si ma-bola yi mbenda. Nje lo
20 ma-pulisẹnọ o bwa mba e? *Na dimuti di
alabẹ, di kwala na: O bẹn mudī ma bobe;
21 nja nu ma-pulisẹ o bwa oa e? *Na Yesu
'alabẹ, a kwalanẹ babọ na: Na boli ebolo
22 ewọ, nde binyọ bẹsẹ le manyaka. *Onyola
nika nde Mose a boli binyọ bwendi, setọ ná
bo wu nde na Mose, nde na batetẹ, nde binyọ
23 lo m'enda moto o bunya-ba-wumsẹ. *Yetẹna
moto a ma-kusa bwendi o bunya-ba-wumsẹ,
ná mbend'a Mose e si bulea, nde lo liṅganẹ
mba, ná na bọlisẹ mot'a mususu o bunya-ba-
24 wumsẹ e? *Lo si kaisẹ onyola beombwedi,
nde kaisẹ muka mu tẹm.
25 Na doṅgo la bato ba Yerusalem ba kwala
na: Setọ nun nde ba pulisẹnọ o bwa e?
26 *Ombwa, a ma-tọpọ na bwe, nde ba si ma-
kwalanẹ mọ tọ-lambo. Bānedi ba sọi na-
27 mbalẹ ná nun e nde Kristo e? *Nde di bī o
uẹni nun a wunọ, nde Kristo a pọi tẹ, tọ-moto
28 a si ma-bia wuma a wunọ. *Nde Yesu a ta
a tọpọ o tempel na doi di asam, kẹ a ma-leẹ,
a kwala na: E, binyọ lo bī mba, lo bī pẹ o
wuma na wunọ! Nde na si pọi na mbamẹnẹ,
nde nu nu lom mba e mbalẹ, nyena binyọ lo
29 si bīnọ. *Mba na bī mọ, ebanja na wu nde
30 na mọ, mọ pẹ nde a lom mba. *Nde ba ta

Digitized by Google

ba pula putea mọ, nde tọ-moto a si wẹlẹ mọ
dia o nyolo, ebanja pond'ao e si ta e má-pọ.
* Nde gita la ba dimuti ba ta ba dubẹ mọ, ba 31
kwala na: Kristo a pọi tẹ ena a bola beyemban
gita buka ben nun a ma-bolanọ e? * Nde 32
Farisai ba ta ba seŋga, ná onyol'ao dimuti di
ma-tọpọ ninka minyunyuŋgu. Na Farisai na
prisi indẹnẹ ba loma baboledi, ná ba puteye
mọ. * Na Yesu a kwala na: Son a ponda nde 33
i dia mba o bẹ na binyọ, deŋgẹ na m'ala na
nu nu lom mba. * Lo mẹndẹ pulisẹ mba, 34
nde lo si mẹndẹ sọ mba, wuma mba na ma-
bẹnọ, lo si ma-wẹlẹ pọ oten. * Na Bona-Yuda 35
ba kwala na babọ mọmẹnẹ na: O uẹni nun a
ma-pulanọ wala, ná di si mẹndẹ sọ mọ e? A
ma-pula nde wala na bapambilan o Grikia o
leẹ bato ba Grikia e? * Nẹni yen eyala yenọ, 36
a kwalinọ na: Lo mẹndẹ pulisẹ mba, nde lo
si mẹndẹ sọ mba, nà na: wuma na ma-bẹnọ,
lo si ma-wẹlẹ pọ oten e?

Nde o bunya bo sukan, o bunya bondẹnẹ 37
ba bunya-ba-bosaŋgi, Yesu a ta a tẹmẹ, a tẹ
musea, a kwala na: Moto a ma-bwa tẹ nyọŋgi,
a ye na mba, a nyọ. * Nu nu dubẹ mba, 38
kana betiledi be kwalinọ, miọpi ma
madiba ma loŋgẹ mi mẹndẹ busa o
o nyol'ao. * A kwali nde din onyola Mudī, 39
muena ba ba dubẹ mọ ba mẹndẹnọ kusa, ebanja
Mudī Musaŋgi mu si ta, ebanja Yesu a si ta
a má-busisabẹ. * Nde gita la ba dimuti ba 40
seŋginọ ben beyala, ba kwala na: Nun e nde
nu mutọper'a-mudī nambalẹ. * Bapẹpẹ ba 41

Digitized by Google

kwala na: Nun nde e Kristo. Banę pę ba
kwala na: Kristo a ma-wa nde o Galilea e?
42 *Betiledi be si kwali na: Kristo a ma-wa nde
o mbot' a Dawid na o mundi ma Betlehem,
43 wuma Dawid a tanǫ e? *O nika jabanę di
44 timbi bę oteten a dimuti onyol'ao. *Nde
doṅgo labu ba ta ba pula putea mǫ, nde tǫ-mo-
wǫ́ a si ta a węlę mǫ maa o nyolo.
45 Nde baboledi ba ta ba timba na prisi
indęnę na Farisai, na babǫ ba kwalanę babǫ
46 na: Onyolanje lo si wannǫ mǫ e? *Na ba-
boledi b'alabę na: Tǫ-moto a si tǫpi ka nu
47 moto a ma-tǫpǫnǫ. *Na Farisai b'alabę babǫ
48 na: Binyǫ pę lo ma-wǫndǫbę pętę e? *Tǫ-
mowǫ́ nya bānedi tǫ nya Farisai a dubę mǫ
49 e? *Nde din dimuti nde, lena di si bī mbenda —
50 lou je omǫny abu! *Na Nikodemo, mowǫ́
nyabu, nu ta nu pǫ na mǫ o bulu, a kwa-
51 lanę babǫ na: *Mbend'asu e ma-kaisę moto
obiana ba ma-seṅganę mǫ na bia nje a ma-
52 bolanǫ e? *Na babǫ b'alabę, ba kwalanę mǫ
na: Oa pę oe nde nya Galilea e? Wasa, o
ęnę ná mutǫper'a-mudī a si ma-busa o Galilea.
53 *Na moto na moto 'ala o nyao mboa.

8 Nde Yesu a ta 'ala o mudoṅgo ma njabi.
2 *Nde o idibadiba na mǫ a pǫ pę o tempel, na
dimuti lęsę di pǫ na mǫ, na mǫ a ja wase, a lęę
3 babǫ. *Nde babiedi-ba-kalat'a-Loba na Fari-
sai ba ta ba wana muto na mǫ, nyena nu ta
nu putabęlę o musonje, na babǫ ba tęsę mǫ
4 o teten, *ba kwalanę mǫ na: A muleedi, nun

Digitized by Google

muto a putabẹlẹ o musonje. *Nde Mose 'anedi 5
biso o mbenda o jaŋgwa ninka madale; nẹni
oa o ma-kwalano e? *Nde ba ta nde ba kwa- 6
lanẹ mọ din o keka mọ, ná ba bẹnẹ njọm o
alanẹ mọ o muka. Nde Yesu a ta a nuŋgamẹ
wase, a tila na mune o minyaŋgadu. *Nde 7
ba tiŋgamnọ juẹlẹ mọ, na mọ a sumwa mu-
lopo omọny, a kwalanẹ babọ na: Nu nu si
bẹn bobe oteten anyu, a sẹlẹ jaŋgwa mọ dale!
*Na mọ a nuŋgamẹ pẹtẹ wase, a tila o minyaŋ- 8
gadu. *Nde ba seŋginọ nika, na babọ ba 9
busa mowọ́ na mowọ́, botea baturu natẹna
bautu, nde Yesu mọmẹnẹ nde a ta a dia na nu
muto nu ta nu tẹmẹ o teten. *Na Yesu a 10
sumwa mulopo omọny, nde a s'ẹnnọ tọ-moto
kẹ nu muto, na mo a kwalanẹ mọ na: A muto,
ba ba wan oa o muka be uẹ e? Tọ-mowọ́
a si kwesẹ oa e? *Na mọ a kwala na: A 11
Saŋgo, tọ-mowọ́. Na Yesu a kwalanẹ mọ
na: Tọ mba pẹ na si ma-kwesẹ sọ oa. Ala,
o si bola pẹ bobe tom.

Na Yesu a kwalisanẹ pẹtẹ babọ, a kwala 12
na: Mba nde ne muẹnẹn ma wase, nu nu
ma-bupẹ mba, a si mẹndẹ daŋgwa o mui-
titi tom, nde a mẹndẹ bẹnẹ muẹnẹn ma
loŋgẹ. *Na Farisai ba kwalanẹ mọ na: Oa 13
o ma-bola mboń onyol'aŋgọ mọmẹnẹ; mboń
aŋgọ e titi mbalẹ. *Na Yesu 'alabẹ, a kwa- 14
lanẹ babọ na: Tọ na bola nde mboń onyol'
am mbamẹnẹ, mboń am nye mbalẹ, onyolana
na bī o uẹni na wunọ, na o uẹni na m'alanọ;

Digitized by Google

nde binyọ lo si bī o ụẹni na wunọ, na o ụẹni
15 na m'alaṅọ. *Binyọ lo ma-kaisẹ kaponda
16 eyobo, nde mba na si ma-kaisẹ tọ-moto. *Nde
tọ na ma-kaisẹ nde, muka mam mue mbalẹ,
ebanja na titi mbamẹnẹ mowó, nde bisọ na
17 Tetẹ nyena nu lom mba. *E tilabẹ pẹ o
mbend'anyu na: Mboṅ a bato baba nye mbalẹ.
18 *Mba na ma-bola mboṅ onyol'am, nde Tetẹ
nu lom mba, mọ pẹ a ma-bola mboṅ onyol'am.
19 *Na babọ ba kwalanẹ mọ na: Sọṅgọ e o uẹ e?
Na Yesu 'alabẹ na: Lo si bī mba, tọ Tetẹ pẹ
lo si bī. Lo bia tẹ mba, kẹ lo wusa pẹ bia
20 Tetẹ. *Yesu a ta nde a kwala ben beyala
bẹbẹ na elimb'a njaṅgi, kẹ a ma-leẹ o tempel,
nde tọ-moto a si ta a putea mọ, ebanja pond'
ao e si ta e má-pọ.
21 Na Yesu a kwalanẹ pẹtẹ babọ na: Mba
na m'ala, nde lo mẹndẹ pulisẹ mba, nde lo
mẹndẹ wọ o bobe banyu. Wuma mba na
22 m'alanọ, binyọ lo si ma-wẹlẹ pọ oten. *Na
Bona-Yuda ba kwala na: A ma-pula nde bwa
mọmẹnẹ, nde a ma-kwalanọ na: Wuma na
23 m'alanọ, binyọ lo si ma-wẹlẹ pọ oten e? *Na
mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọ lo wu nde na
wase, mba na wu o mọny; binyọ le nde ba
24 nin wase, mba na titi nya nin wase. *Nika
nde na kwalannọ binyọ na: Lo mẹndẹ wọ o
miobe manyu, ebanja lo si dubẹ tẹ ná mba nu,
25 kẹ lo mẹndẹ wọ o miobe manyu. *Na babọ
ba kwalanẹ mọ na: Oa nja e? Na Yesu a
kwalanẹ babọ na: Numẹnẹ na má-laṅgweanọ
26 binyọ. *Na bẹn mambo gita o tọpọ na o

Digitized by Google

kaisę onyol'anyu; nde nu nulom mba e mbalę,
ma na seŋginǫ na mǫ, mǫ nde na ma-kwalanǫ
o wase. *Nde ba si ta ba sǫntanę, ná a ma- 27
kwalanę nde babǫ onyola Tetę. *Na Yesu 28
a kwalanę babǫ na: Yetęna lo má-jondęlę tę
Muna-moto, deŋgę lo męndę bia, ná mba nu,
nà na: na si ma-bǒla tǫ-lambo na mbamęnę,
nde kana Tetę a ma-leęnǫ mba, nikamęnę nde
na ma-tǫpǫnǫ. *Nu nulom mba e na mba. 29
Tetę a si m'esęlę mba musǫlǫki, ebanja na ma-
bola nje e dǫlisan mǫ ponda yesę. *A kwa- 30
linǫ man, na gita ba dubę mǫ.

Na Yesu a kwalanę Bona-Yuda ba dubę 31
mǫ na: Lo tiŋgam tę o beyala bam, kę le
bokweli bam nambalę, *nde lo męndę bia 32
mbalę, nde mbalę emendę timbisę binyǫ wo-
nja. *Na babǫ b'alabę mǫ na: Bisǫ je nde 33
mbot'a Abraham, di si ta bakom ba moto tom.
Nęni o ma-kwalanǫ na: Lo męndę timba wo-
nja? *Na Yesu 'alabę babǫ na: Iwię, iwię, 34
nā-laŋgwea binyǫ, tǫ-nja nu ma-bolę bobe,
e nde mukom a bobe. *Mukom a si ma-ja 35
o ndabo ponda yęsę, muna a ma-ja ponda
yęsę. *Nde Muna a timbisę tę binyǫ 36
wonja, kę lo ma-bę wonja nambalę.
*Na bī ná le nde mbot'a Abraham; nde lo 37
ma-pulisę bwa mba, ebanja eyal'am e si ma-
koka na binyǫ. *Na ma-tǫpǫ nje n'ęnnǫ na 38
Tetę; binyǫ pę lo ma-bola nde nje l'ęnnǫ na
saŋgo anyu. *Na babǫ b'alabę, ba kwalanę 39
mǫ na: Abraham nde e saŋgo asu. Na Yesu
a kwalanę babǫ na: Le tę bana ba Abraham,

Digitized by Google

40 kẹ lo ma-bola bebolo ba Abraham. *Nde lo
ma-pulisẹ bwa mba, moto nu kwalan binyọ
mbalẹ, nyena na seŋginọ na Loba. Abraham
41 a si ta a bola nika. *Binyọ lo ma-bola bebolo
ba saŋgo anyu. Na babọ ba kwalanẹ mọ na:
Bisọ di si yabẹ o musonje; di bẹn nde saŋgo
42 pọ, Loba. *Na Yesu a kwalanẹ babọ na:
Loba e tẹ saŋgo anyu, kẹ lo wusa tọndọ
mba; ebanja mba na wu nde na Loba, nde
na pọinọ; ebanja na si pọi na mbamẹnẹ, mọ
43 nde a lom mba. *Nje lo si ma-sọŋtanẹnọ bwa-
mbo bam e? Ebanja lo si ma-wẹlẹ seŋga
44 beyala bam. *Binyọ lo wu nde na saŋgo
(anyu) Satan, bepuledi ba saŋgo anyu pẹ nde
lo ma-pulanọ bola. Mọ a ta nde mot' ebwan
natẹna o beboteri, nde a si tẹm o mbalẹ, eba-
nja mbalẹ e titi na mọ. A ma-tọpọ tẹ lobaŋgo,
kẹ a ma-tọpọ nde lambo lao, ebanja e nde
45 nyalobaŋgo na saŋgo ao. *Nde onyolana
46 mba na ma-tọpọ mbalẹ, lo si dubẹ mba. *Nja
nyanyu nu ma-domẹlẹ mba tọ onyola bobe
bowọ́ e? Nje sọ lo si ma-dubẹnọ mba, kẹ na
47 ma-kwala mbalẹ e? *Nu nye na Loba a ma-
seŋga beyala ba Loba; onyola nika binyọ lo
si ma-seŋga, ebanja lo titi na Loba.

48 Na Bona-Yuda b'alabẹ, ba kwalanẹ mọ
na: Di si kwali bwam, ná oe mot'a Samaria,
49 o bẹn pẹ na mudī ma bobe e? *Na Yesu
'alabẹ na: Na si bẹn mudī ma bobe, nde na
ma-bola Tetẹ edube, nde binyọ lo ma-yaŋa
50 mba. *Nde na si ma-pulisẹ edub'am; mowọ́
51 e nu ma-pulisẹ mọ na nu ma-kaisẹ. *Iwiẹ,

Digitized by Google

iwiẹ, nā-laṅgwea binyọ, yetẹna moto
a ma-nẹṅgẹ eyal'am, a si mẹndẹ jẹnẹ
kwedi natẹna o bwindea. *Na Bona- 52
Yuda ba kwalanẹ mọ na: Di sọi sọ tatan, ná
o bẹn mudī ma bobe. Abraham a wedi na ba-
tọperi-ba-mudī pẹ, nde oa o kwala na: Yetẹna
moto a ma-nẹṅgẹ eyal'am, a si mẹndẹ jẹnẹ
kwedi natẹna o bwindea. *Oa o buki saṅgo 53
asu Abraham nu wedi e? Na batọperi-ba-
mudī pẹ ba wedi. O ma-timbisẹ nde oamẹnẹ
nja e? *Na Yesu 'alabẹ na: Yetẹna na ma- 54
sesa tẹ mbamẹnẹ, kẹ edub'am e titi tọ-lambo.
Tetẹ e nu ma-sesẹ mba, nyena lo ma-kwalanọ
na: E Loba lanẏu; *binyọ lo si bī mọ; nde 55
mba na bī mọ. Na kwali tẹ ná na si bī mọ,
kẹ mba pẹ ne nde nyalobaṅgo ka binyọ. Nde
na bī mọ, na ma-nẹṅgẹ pẹ eyal'ao. *Saṅgo 56
anyu Abraham a ta a bwa munyẹṅgẹ o jẹnẹ
bunya bam; nde 'ẹn mọ, a bo pẹ munyẹṅgẹ.
*Na Bona-Yuda ba kwalanẹ mọ na: Oa o si 57
poi tọ muatanu ma mbu, nde o ẹnẹ Abraham
e? *Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Iwiẹ, iwiẹ, 58
nā-laṅgwea binyọ, obiana Abraham a ma-bẹ,
mba na ta. *Na babọ ba nọṅgọ madale o 59
jaṅgwa mọ, na Yesu a wuta mọmẹnẹ, a busa
o tempel.

Nde a tombinọ, na mọ 'ẹnẹ moto mowọ́ nu **9**
yabẹ ndima. *Na bokweli bao b'uẹlẹ mọ na: 2
A rabi, nja a boli bobe, nun ṅga saṅgo ṅga
nyaṅgo, nde a yabẹnọ ndima e? *Na Yesu 3
'alabẹ na: Tọ nun a si boli bobe, tọ saṅgo tọ
nyaṅgo, nde ná bebolo ba Loba be biisabẹ

Digitized by Google

4 na mọ. *N'aṅgamẹn bola bebolo ba nu nu
lom mba, kana yenọ muese; bulu bo mẹndẹ
5 pọ boena moto atiti ná abola ebolo. *Kana
6 nenọ o wase, ne muẹnẹn ma wase. *A kwa-
linọ nika, na mọ a tọ malọdi o wase, a puṅ-
gwanẹ malọdi mutama, 'ọkisẹ mu mutama o
7 misọ ma nu mot'a ndima, *akwalanẹ mọ na:
Ala joẹ o ebulu a Siloam, nika nye nde na:
8 Lomabẹ. Na mọ ala, 'oẹ, a wa na jẹnẹ. *Na
bato-ba-teten-a-mboa na ba ba ta b'ẹnẹ mọ
ṅged'a boso ka muakwedi, ba kwala na: Setọ
9 nun nde a ta a ja o jakwa e? *Nde doṅgo
ba ta ba kwala na: E, mọ nu. Banẹ pẹ na:
Kẹm, a wan nde mọ. Na ṁomẹnẹ a kwala
10 na: Mbamẹnẹ nu. *Na babọ ba kwalanẹ mọ
11 na: Nẹni misọ mọṅgọ ma telamnọ e? *Na
mọ 'alabẹ, a kwala na: Moto nu belabẹ Yesu
nde a puṅgo mutama, 'ọkisẹ mba mọ o misọ,
a kwalanẹ mba na: Ala joẹ o ebulu a Siloam.
12 Nde n'alo, n'oẹ̄nọ, nde na timbinọ jẹnẹ. *Na
babọ ba kwalanẹ mọ na: E o uẹ e? Na mọ
a kwala na: Na si bī.
13 Na babọ b'alanẹ nu nu ta ndima na Fari-
14 sai. *Nde e ta nde bunya-ba-wumsẹ ná Yesu
15 a puṅgonọ mutama, a telẹnọ misọ mao. *Na
Farisai pẹ b'uẹlẹ mọ, nẹni a kusinọ jẹnẹ. Na
mọ a kwalanẹ babọ na: A wẹlẹ nde mba mu-
16 tama o misọ, n'oẹ, nde n'ẹnnọ. *Na doṅgo
la Farisai ba kwala na: Nu moto a si wu na
Loba, ebanja a sima-nẹṅgẹ bunya-ba-wumsẹ.
Bapẹpẹ pẹ ba kwala na: Nẹni mot'a bobe enọ
ná a bola ninka beyemban e? Nde jabanẹ

Digitized by Google

di ta oteten abu, *Na babọ ba kwalanẹ pẹtẹ 17
nu mot'a-ndima na: O ma-kwala na nje onyol'
ao, kana a telẹnọ misọ mọŋgọ e? Na mọ a
kwala na: E nde mutọper'a-mudī. *Nde 18
Bona-Yuda ba si ta ba dubẹ onyol'ao, ná a ta
ndima, nde a timbi jẹnẹ, natẹ̄ ba belẹ saŋgo
a nu nu timbi jẹnẹ, na nyaŋgo, *b'uẹlẹ babọ, 19
ba kwala na: Mun'anyu nu, lo ma-kwalanọ,
ná a yabẹ ndima e? Nẹni a n'ẹnẹnọ tatan e?
*Na saŋgo na nyaŋgo b'alabẹ, ba kwala na: 20
Di bī ná mun'asu nun, nà ná a yabẹ ndima;
*nde di si bī nẹni a n'ẹnẹnọ tatan, ŋga nja 21
nu telẹ misọ mao, di si bī. A má-koka, 'uẹlẹ
mọ, a tọpeye mọmẹnẹ. *Saŋgo na nyaŋgo ba 22
ta ba kwala nika, ebanja ba ta ba bwa Bona-
Yuda bọŋgọ; ebanja Bona-Yuda ba ta ba bọlẹ,
ná moto a pusẹlẹ tẹ na, e nde Kristo, a ma-
busisabẹ o ndabo a ndoŋgamẹn. *Onyola 23
nika nde saŋgo na nyaŋgo ba kwalinọ na:
A má-koka, 'uẹlẹ mọmẹnẹ.

Na babọ ba belẹ pẹtẹ nu moto nu ta ndi- 24
ma ŋgedi nipẹpẹ, ba kwalanẹ mọ na: Bola
Loba edube; di bī, ná nu moto e mot'a bobe.
*Na mọ 'alabẹ, a kwala na: Ŋga e mot'a 25
bobe, na si bī; na bī nde diwọ mẹnẹ, ná na ta
ndima nde tatan na m'ẹnẹ. *Na babọ ba 26
kwalanẹ pẹtẹ mọ na: A boledi nde oa nẹ e?
Nẹni a telẹnọ misọ mọŋgọ e? *Na mọ 'alabẹ 27
babọ na: Na má-laŋgwea binyọ, nde lo si seŋgi.
Nje lo ma-pulanọ pẹtẹ seŋga e? Binyọ pẹ lo
ma-pula timba bokweli bao e? *Na babọ ba 28
loa mọ, ba kwala na: Oa nde oe mokwel'ao,

Digitized by Google

29 biso je nde bokweli ba Mose. *Biso di bī
ná Loba a ta a kwalisanę Mose, nde di si bī
30 o ueni nu a wuno. *Na nu moto 'alabę, a
kwalanę babo na: Ninka nye manyaka, ná
binyo lo si bī o ueni a wuno, nde á telę mba
31 miso. *Di bī nde ná Loba a si ma-seńganę
babobe, nde yetęna moto a ma-bwa tę Loba
bońgo, nde a bola pę jemea lao, mo nde a
32 ma-seńganęno. *Natęna kwańkwań e si seń-
gabę, ná moto a telę miso ma mowó nu yabę
33 ndima. *Nun a si wu tę na Loba, kę a titi
34 ná a węlę bola to-lambo. *Na babo b'alabę,
ba kwalanę mo na: O yabę pon nde o bobe,
nde o ma-pula leę biso e? Na babo ba kyo-
męlę mo o eboko.
35 Nde Yesu a ta a seńga ná ba kyomęlę mo
o eboko, nde a dońgamęnno mo, na mo a
36 kwalanę mo na: O dubę Mun'a Loba e? *Na
mo 'alabę, a kwala na: A Sańgo, e nde nja,
37 ná na dubę mo e? *Na Yesu a kwalanę mo
na: O má-jęnę mo, nu nu ma-kwalisanę oa e
38 nde mo. *Na mo a kwala na: A Sańgo, na
39 dubę, na mo a ko wase, 'owę mo. *Na Yesu
a kwala na: Na poi o muka o nin wase, ná
ba bena ba si m'ęnę b'ęnę, ba pę bena ba
40 m'ęnę ba timbe ndima. *Nde Farisai bena
ba ta na mo ba seńgino nika, na babo b'uęlę
41 mo na: Biso pę je ndima e? *Na Yesu a
kwalanę babo na: Le tę ndima, kę lo si wusa
bęnę bobe. Tatan so lo ma-kwala na: di
m'ęnę, bobe banyu bo ma-tika na binyo.
10 Iwię, iwię, nā-lańgwea binyo, nu nu si

Digitized by Google

m'iŋgeyɛ la jɔmbɛ o dibemba la midɔŋgi, nde
a landa nde la wuma ipɛpɛ, mɔ e nde muibedi
na mot'ebwan. *Nde nu nu m'iŋgeyɛ la 2
jɔmbɛ, e nde mutater'a midɔŋgi. *Mɔ nde 3
mutater'a jɔmbɛ a ma-teleyɛnɔ, nde midɔŋgi
pɛ mi seŋga doi lao, nde a ma-belɛ midɔŋgi
mao na mina, a busisɛ mɔ. *Nde a busisɛ tɛ 4
midɔŋgi mao, na mɔ a tɛmɛ mɔ oboso, nde
midɔŋgi mi kumwa bupɛ mɔ; ebanja mi bī
doi lao. *Nde mi titi ná mi bupɛ muɛn, mi 5
ma-nya nde mɔ mīla; ebanja mi si bī doi la
bɛn. *Yesu a ta a kwalanɛ babɔ mu munia, 6
nde ba si ta ba sɔŋtanɛ nje a tanɔ a kwalanɛ
babɔ. *Na Yesu a kwalanɛ pɛtɛ babɔ 7
na: Iwiɛ, iwiɛ, nā-laŋgwea binyɔ, mba nde
ne jɔmbɛ la midɔŋgi. *Bɛsɛ bena ba ta ba 8
sɛlɛ pɔ oboso bam, be nde bībedi na bato
b'ebwan, midɔŋgi mi si ta mi seŋganɛ babɔ.
*Mba nde ne jɔmbɛ. Yetɛna moto 'iŋgedi na 9
mba, a mɛndɛ joŋgisabɛ, a mɛndɛ jiŋgea na
busa, a dia wum'a bededi. *Muibedi a si ma- 10
pɔ, kɛ o jiba na o bwa na o nyamsɛ. *Mba 11
na pɔi, ná ba bɛnɛ loŋgɛ na njoasoa. *Mba 12
nde ne mutater'a bwam. Mutater'a bwam
a ma-bola loŋgɛ lao onyola midɔŋgi. Nu nu
kakabɛ, nyena a titi mutateri, nu si bɛn mi-
dɔŋgi, 'ɛn tɛ ná njɔ e ma-ya, na mɔ 'esɛlɛ mi-
dɔŋgi, a nya mīla; na njɔ e putea, e pambilanɛ
midɔŋgi. *Nde nu nu kakabɛ a ma-nya, ebanja 13
a kakabɛ nde, a si dubɛ midɔŋgi. *Mba nde 14
ne mutater'a bwam, na bī bam, bam pɛ ba bī
mba; *kana Tetɛ a bīnɔ mba, mba pɛ na bia 15

Digitized by Google

Tetę. Nde na m'esęlę loŋgę lam onyola mi-
16 doŋgi. *Na bęn pę midoŋgi mipępę, miena
mi titi ma din dibemba, n'aŋgamęn pę wana
mo, nde mi mendę seŋga doi lam, nde dibe-
mba diwo di mendę bę na mutateri mowó.
17 *Onyola nika nde Tetę a tondino mba, onyo-
lana na ma-bola loŋgę lam, ná na ma-noŋgo
18 pę mo. *To-moto a si ma-noŋgonę mba mo,
nde na ma-bola mo na mbamęnę. Na bęn
ŋginya o bola mo, na bęn pę ŋginya o noŋgo
pę mo. Ben beanedi nde na kusino na Tetę.
19 *Jabanę di ta pętę di timba bę oteten a Bona-
20 Yuda onyola ben beyala. *Nde gita labu
ba ta ba kwala na: A bęn mudī ma bobe, a
ma-boa pę na njou; nje lo ma-seŋganęno mo e?
21 *Banę pę ba kwala na: Ben beyala be titi
ba moto nu bęn mudī ma bobe. Mudī ma
bobe muena mu telę miso ma bandima e?
22 Nde bunya ba joŋgęlę la telę la tempel o
Yerusalem bo ta bo po. Nde e ta nde pond'
23 epupa. *Nde Yesu a ta a daŋgwa o tempel
24 o dibępę la Salomo. *Na Bona-Yuda ba diŋ-
gęlę mo, ba kwalanę mo na: Natęna njika
ponda o ma-tikisęno midī masu onyola penda e?
25 Yetęna oe nde Kristo, pusęlę biso nika. *Na
Yesu 'alabę babo na: Na má-laŋgwea binyo,
nde lo si dubę; bebolo na ma-bolano o dina la
26 Tetę, be ma-bola mboŋ onyol'am. *Nde binyo
lo si dubę, ebanja lo titi na midoŋgi mam, kana
27 na kwalanno binyo. *Midoŋgi mam mi
ma-seŋga doi lam, na bī mo, mi ma-bupę
28 pę mba. *Nde na ma-bola mo loŋgę la

Digitized by Google

bwindea; nde mi si mẹndẹ nyama tom
natẹna o bwindea, nde tọ-moto a si
mẹndẹ sua mọ o dia lam. *Tetẹ nu boli 29
mba mọ, a buki bẹsẹ, tọ-moto a titi ná
a sua mọ o dia la Tetẹ. *Bisọ na Tetẹ 30
je nde mowó.

Na Bona-Yuda ba nọńgọ pẹtẹ madale o jań- 31
gwa mọ. *Na Yesu 'alabẹ babọ na: Na má- 32
leẹlẹ binyọ gita la bebolo ba bwam, bena be
wu na Tetẹ; onyola njika ebolo sọ lo m'ań-
gwanọ mba madale e? *Na Bona-Yuda b' 33
alabẹ mọ na: Di si m'ańgwa oa madale onyola
ebol'a bwam, nde onyola dibena, na onyolana
oe nde moto, nde o timbisẹ oamẹnẹ Loba.
*Na Yesu 'alabẹ babọ na: E si tilabẹ o mbend' 34
anyu na: „Na kwali na, binyọ le maloba e?“
*Yetẹna a belẹ tẹ babọ maloba bena eyal'a 35
Loba e pọyedinọ, — nde betiledi be titi ná
be wẹlẹ bulabẹlẹ, — *lena lo wẹlẹ kwalanẹ 36
nu nyena Tetẹ a sańgisẹnọ, a loma pẹ mọ o
wase, na: O ma-tọpọ dibena, onyolana na kwali
na: ne Mun'a Loba e? *Yetẹna na si ma-bola 37
bebolo ba Tetẹ, lo si dubẹ mba. *Nde yetẹna 38
na ma-bola mọ, dubẹ sọ bebolo, yetẹna lo si
dubẹ mba, ná lo bie, lo dubẹ pẹ, ná Tetẹ e
oteten am, mba pẹ oteten ao.

Na babọ ba pula pẹtẹ putea mọ, na mọ a 39
busa o maa mabu. *Na mọ 'ala pẹtẹ o munẹ 40
muri ma Yordan, o wuma Yohane a tanọ a
sẹlẹ dubisẹ, na mọ a ja oten. *Nde gita ba 41
ta ba pọ na mọ, ba kwala na: Yohane a si
boli tọ eyemban, nde mẹsẹ Yohane a kwalinọ

Digitized by Google

42 onyola nun moto me mbalę. *Nde gita ba ta
ba dubę mọ oten.

11 Nde moto mowọ́ a ta a boa, Lasaro nya
Betania, o mundi ma Maria na muna-nyaŋgo
2 Marta. *(E ta nde nu Maria, nyena nu ta
ny'ọkisę Yesu, a tuta pę miende mao na nyọ
3 ao, ndom'ao Lasaro nde a ta a boa). *Nde
bona-nyaŋgo ba bito ba ta ba lomea mọ muęndi
o kwala na: A Saŋgo, ombwa, nu o tọndinọ
4 a ma-boa. *Yesu a seŋginọ nika, na mọ a
kwala na: Din diboa di titi la kwedi, nde
onyola edub'a Loba, ná Mun'a Loba a busi-
5 sabę onyol'ao. *Nde Yesu a ta a tọndọ Marta
na muna-nyaŋgo nya muto, na Lasaro pę.
6 *A seŋginọ ná a ma-boa, na mọ a ja pętę o
7 ua wuma a tanọ minya miba. *Nde ombusa
nika na mọ a kwalanę bokweli bao na: Esęlę
8 bisọ di ale pętę o Yudea. *Na bokweli ba
kwalanę mọ na: A rabi, tatan nde Bona-Yuda
ba tanọ ba pula jaŋgwa oa madale, nde o pula
9 pętę wala oten e? *Na Yesu 'alabę na:
Bunya bo si bęn nde dom la ŋgeŋ na iba e?
Moto a ma-daŋgwa tę o muese a si ma-kọbọ
dibao, ebanja a m'ęnę muęnęn ma nin wase.
10 *Nde moto a ma-daŋgwa tę o bulu a ma-kọbọ
11 dibao; ebanja muęnęn mu titi na mọ. *A
kwali nika, nde ombusa nika na mọ a kwa-
lanę babọ na: Dikọm lasu Lasaro a kwedi iyọ,
12 nde na m'ala o jumwęlę mọ. *Na bokweli
ba kwalanę mọ na: A Saŋgo, a kwedi tę iyọ,
13 kę a męndę joŋga. *Nde Yesu a ta nde a
kwala onyola kwed'ao, nde babọ ba ta nde

Digitized by Google

b'oŋgelę na, akwali nde onyola wumsę la
iyo. *Ombusa nika Yesu a teleye babo na: 14
Lasaro a wedi; *nde na ma-bwa munyeŋge 15
onyol'anyu, ná na si ta oten, ná binyo lo dubę;
nde esęlę biso di ale na mo. *Na Tomasi, 16
nu belabę Mawasa, akwalanę banę bokweli
na: Esęlę biso di ale, di wo na mo.

Nde Yesu a poino a bomanę mo á o soŋgo 17
minya minęi. *Nde Betania ba ta bębę na 18
Yerusalem, to dom la stadia na itanu. *Nde 19
gita la Bona-Yuda ba ta ba po na Marta na
Maria o jembę babo onyola ndom'abu. *Marta 20
a seŋgino ná Yesu a ni-ya, na mo 'ala o doŋ-
gamęnę mo; nde Maria a ta a ja o ndabo.
*Na Marta akwalanę Yesu na: A Saŋgo, 21
o bę tę o uan, kę muna-nyaŋgo am a si wedi.
*Nde to tatan na bī ná to-nje o ma-sosomeano 22
Loba, Loba a ma-bola oa. *Na Yesu akwa- 23
lanę mo na: Muna-nyoŋgo a męndę pumbwa.
*Na Marta akwalanę mo na: Na bī ná a 24
męndę pumbwa o bepumbwedi ba bunya bo
sukan. *Na Yesu akwalanę mo na: Mba 25
nde ne bepumbwedi na loŋgę; nu nu
dubę mba a męndę bę loŋgę, to a wo
nde. *Nde to-nja nu ma-bę loŋgę nde 26
a dubę mba, a si męndę wo natęna o
bwindea. O dubę nika e? *Na mo akwa- 27
lanę mo na: E, a Saŋgo, na dubę, ná oa oe
nde Kristo, Mun'a Loba, nu ma-po o wase.
*Nde akwalino nika na mo 'ala, a belę muna- 28
nyaŋgo Maria o esoka, akwala na: *Muleedi 29
a má-po, a ma-belę oa. *Nun a seŋgino nika, 30

Digitized by Google

31 na mọ a wamsẹ tẹmẹ, 'ala na mọ. *Nde Yesu
a si ta a má-pọ o mundi, a ta nde o ua wuma
32 Marta a doŋgamẹnnọ mọ. *Nde Bona-Yuda
bena ba ta na mọ o ndabo o jembẹ mọ, b'
ẹnnọ ná Maria a wamsẹ tẹmẹ, a busa, na babọ
ba bupẹ mọ, ba kwala na: A m'ala nde o soŋgọ
33 o jeya oten. *Nde Maria a pọinọ o ua wuma
Yesu a tanọ, 'ẹnnọ mọ, a kọ wase o miende
mao, a kwalanẹ mọ na: A Saŋgo, o bẹ tẹ o
34 uan, kẹ muna-nyaŋgo am a si wedi. *Nde
Yesu 'ẹnnọ mọ a m'eya, Bona-Yuda ba ta na
mọ pẹ b'eya, a liŋga o mudī mao, teten ao
35 pẹ e puŋgwea, *a kwala na: O uẹni lo nẹŋ-
gẹnọ mọ e? Na babọ ba kwalanẹ mọ na: A
36 Saŋgo, ya jombwa. *Na Yesu a koma misọdi.
*Na Bona-Yuda ba kwala na: Ombwa tẹ nẹni
37 a tọndinọ mọ e! *Na doŋgo labu ba kwala
na: Nun nu telẹ misọ ma mot'a-ndima, a si
38 wẹli pẹ bola ná nun a si wọ e? *Na Yesu
a liŋga pẹtẹ oteten ao, na mọ'ala o soŋgọ.
Nde e ta nde mulomba, dale pẹ di naŋga
39 omọny ao. *Na Yesu a kwala na: Binyọ
sumwa dale! Na Marta, muna-nyaŋgo a nu
nu wedi, a kwalanẹ mọ na: A Saŋgo, a ni-
40 numba, ebanja y'á minya minẹi. *Na Yesu
a kwalanẹ mọ na: Na si kwalan oa na, o dubẹ
41 tẹ o mẹndẹ jẹnẹ edub'a Loba e? *Na babọ
ba sumwa dale o wuma nu nu ta nu wọ a
tanọ a naŋga. Na Yesu a sumwa misọ mao
omọny, a kwala na: Ate, na som oa, ná o
42 seŋgan mba. *Na bī ná o ma-seŋganẹ mba
ponda yesẹ; nde na kwali nde nika onyola

Digitized by Google

dimuti di tẹm o uan, ná ba dubẹ ná oa nde
o lom mba. * A kwalinọ nika, na mọ a belẹ 43
na doi dindẹnẹ na: A Lasaro busa! * Na nu 44
nu ta nu wọ a busa, a kakabẹ miende na maa
na mabato ma soṅgo, boso pẹ bo kakabẹ na
waṅgisi. Na Yesu a kwalanẹ babọ na: Wunja
mọ, 'ale. * Nde gita la Bona-Yuda bena ba 45
ta ba pọ na Maria, b'ẹnnọ nje Yesu a bolinọ,
na babọ ba dubẹ mọ.

Nde doṅgo labu ba ta b'ala na Farisai, ba 46
laṅgwea babọ nje Yesu a bolinọ. * Na prisi 47
indẹnẹ na Farisai ba kọtẹlẹ muemba ma ba-
kaisedi bandẹnẹ, ba kwala na: Di ma-bolea
nẹ, kana nu moto a ma-bolanọ gita la beyem-
ban e? * Di esẹlẹ tẹ mọ nika, kẹ bẹsẹ ba 48
mẹndẹ dubẹ mọ, nde bato ba Roma ba mẹndẹ
pọ, ba mẹndẹ noṅgonẹ biso wum'asu na bato
basu. * Nde mowó nyabu, Kaifa, nu ta prisi 49
nindẹnẹ o mu mbu mẹnẹ, a kwalanẹ babọ na:
Lo si bī tọ-lambo, * lo si m'oṅgẹlẹ tọ ná e aṅ- 50
gamẹn biso ná moto mowó a wọ onyola ekombo,
ná ekombo yẹsẹ e si nyama. — * Nde a si 51
kwali nika na mọmẹnẹ, nde onyolana a ta
prisi nindẹnẹ o mu mbu mẹnẹ, a tọpi nde be-
diṅgẹ; ebanja Yesu a ta 'aṅgamẹnẹ wọ onyola
ekombo, * nde setọ onyola y'ekombo mọmẹnẹ, 52
nde ná a kọtẹlẹ pẹ bana ba Loba ba pambilan
o jakọtọnẹ diwọ. — * Botea bo bunya sọ nde 53
ba wekinọ muano o bwa mọ. * Nde Yesu 54
a si ta pẹ a daṅgwa o mpoma oteten a Bona-
Yuda, nde a ta 'asumwẹ oten, 'ala o epas'a
wuma e ta bẹbẹ na eyaṅ, o mundi mu belabẹ

Digitized by Google

Efrem, oten nde ajaino na bokweli bao.
55 *Nde Pasah nya Bona-Yuda eta bębę. Nde
gita la ba y'epasi bata b'ala omony o Yeru-
salem, obiana Pasah ema-po, o sańgisę babo
56 momenę. *Nde bata bapulisę Yesu, ba tęmę
o tempel, ba kwalanę mowó na nunę na: Lo
m'ońgęlę na nje e? A si mendę po o bunya-
57 ba-bosańgi e? *Nde prisi indęnę na Farisai
ba ta babola mbenda, ná moto a bī tę wuma
eno a lańgwe, ná ba puteye mo.

(12, 1—8: Mat. 26, 6—13. Marko 14, 3—9.)

12 Nde Yesu ata apo o Betania minya mu-
toba oboso ba Pasah, o wuma Lasaro nu nu
ta nu wo atano, nyena Yesu apumbwelęno
2 o kwedi. *Nde bata b'ipęlę mo da l'ebiamu
oten, Marta ata abolea babo; Lasaro pę ata
mowó nya ba bata baja o tebedi na mo.
3 *Nde Maria ata anońgo fund po nya joki
la niti la nardo la mususedi mundęnę, 'okisę
mo Yesu o miende, na mo atuta pę miende
mao na nyo ao; nde ndabo eta elonda na
4 enumb'a di joki. *Nde mowó nya bokweli
bao, Yuda, mun'a Simon, Iskariot, nu nu mendę
5 jandisę mo, akwala na: *Onyolanje bas'
andisęno di joki onyola bebwea ba denario
6 belalo ba bola mo batuedi e? *A kwali nika
seto na ata adubę onyola batuedi, nde ebanja
ata mot'a-jiba, mo pę nde ata anęńgę mu-
kuta ma moni, abambę ma mā-węlębę oten.
7 *Na Yesu akwala na: Esęlę mo, anęńgę nde
8 din onyola bunya ba pulamę lam. *Ebanja

Digitized by Google

lo bẹn batuedi ponda yesẹ na binyọ, nde lo
si bẹn mba ponda yesẹ. *Nde dimuti la Bona- 9
Yuda dindẹnẹ di bīnọ, ná e oten, na babọ ba
pọ, setọ onyola Yesu mọmẹnẹ, nde ná b'ẹnẹ
pẹ Lasaro a pumbwẹlẹnọ o kwedi. *Nde prisi 10
indẹnẹ i ta i weka muano, ná ba bwe pẹ La-
saro, *onyolana onyol'ao gita la Bona-Yuda 11
b'alo, ba dubẹ Yesu.

(12—19: Mat. 21, 1—11. Marko 11, 1—10. Luk. 19, 29—40.)

Nde o bonẹ ba kiẹlẹ dimuti dindẹnẹ lena 12
di ta di pọ o bunya-ba-bosaṅgi, di seṅginọ ná
Yesu a ma-ya o Yerusalem, *na babọ ba 13
noṅgọ beyeṅgẹ, b'ala doṅgamẹnẹ mọ, ba tẹ
misea na: „Hosana, bonam na nu nu ma-pọ
o dina la Saṅgo, Kiṅ'a Bona-Israel." *Nde 14
Yesu a ta a sọ son a esel, na mọ a ja oten, kana
e tilabẹnọ na: *„O si bwa boṅgọ, a ṅgonder'a 15
Sion, ombwa Kiṅ' aṅgọ e ma-ya, e jai omọny
a mun'a esel." *Nde bokweli bao ba si ta 16
ba soṅtanẹ nika ṅged'a boso, nde niponda
Yesu a busisabẹnọ, na babọ ba timba joṅgẹlẹ,
ná din di ta di tilabẹ onyol'ao, nde ba boli pẹ
din na mọ. *Ebanja dimuti lena di ta na mọ, 17
niponda a belẹnọ Lasaro o soṅgọ, nde a pum-
bwẹlẹ pẹ mọ, di ta di bola mboṅ; *onyola 18
nika nde dimuti di tanọ di ala o doṅgamẹnẹ
mọ, ebanja ba seṅgi, ná a boli yen eyemban.
*Nde Farisai ba ta ba kwalanẹ babọ mọmẹnẹ 19
na: Ombwa tẹ, lo titi ná lo toṅgwẹlẹ to-lambo;
ombwa, wase e má-bupẹ nde mọ.

Nde doṅgo la bato ba Grikia ba ta oteten 20
a ba, bena ba ta b'ala omọny, o kanẹ o bunya-

Digitized by Google

21 ba-bosaŋgi; *babo ba ta ba po na Filipo nya
Betsaida o Galilea, ba sosomea mo, ba kwala
22 na: A saŋgo, di ma-pula jene Yesu. *Nde
Filipo a ta 'ala, a laŋgwea Andrea, na Andrea
23 na Filipo pe ba laŋgwea Yesu. *Na Yesu
'alabe babo, a kwala na: Ponda e má-po, ná
24 Muna-moto a ma-busisabe. *Iwie, iwie, nā-
laŋgwea binyo, diso la mbasi di si kwedi te
o minyaŋgadu, nde di wo, di ma-ja nde muso-
loki; nde di wedi te, di ma-wana bepuma gita.
25 *Nu nu tondi loŋge lao, a mende pimba mo;
nde nu nu singe loŋge lao o nin wase, a
26 mende kombe mo o loŋge la bwindea. *Moto
a ma-bolea te mba, esele mo a bupe mba; nde
o wuma mba neno, oten nde muboled'am pe
a mendeno be. Nde moto a ma-bolea te mba,
27 Tete a mende bola mo edube. *Tatan mulema
mam mu puŋgwedi; na ma-kwala so na nje?
Ate, suŋga mba onyola nin ponda? Nde o-
nyola nikamene nde na poino onyola nin ponda.
28 *Ate, busise dina loŋgo! Na doi di wa
o mony na: Na ta na busise mo, nde na
29 mende pete busise mo. *Nde dimuti lena
di ta di teme bebe, di seŋgino nika, di kwala
na: Ŋgad'a Loba nde e topi. Bane pe na:
30 Angel nde e kwalisan mo. *Na Yesu 'alabe,
a kwala na: Di doi di si wu onyol'am, nde
31 onyol'anyu. *Tatan nde muka ma nin wase
mueno, tatan nde muaned'a nin wase a ma-
32 pimbabeno o uone. *Nde mba n'ondabele
te na wase, na mende duta bese na mba.
33 *Nde a kwali nde din, o leele njika kwedi

Digitized by Google

amendeno wo. *Na dimuti di alabe mo na: 34
Di seŋgi o mbenda, ná Kristo a ma-ja bebe
bese, neni so oa o ma-kwalano ná Muna-moto
a mende jondabele o mony e? Nja e nu Muna-
moto e? *Na Yesu a kwalane babo na: 35
Muenen mu dia pe nde na binyo son a ponda.
Binyo daŋgwa kana lo benno muenen, e si ya
be muititi mu koye binyo. Nu nu ma-daŋgwe
o muititi a si bī wuma a m'alano. *Kana lo 36
benno muenen, dube muenen, ná lo timbe bana
ba muenen.

Yesu a kwalino man, na mo 'asumwe, a 37
wuta momene oboso babu. Nde tona a bolino
ninka beyemban bendene oboso babu, ba si ta
ba dube mo, *ná eyal'a mutoper'a-mudī Ye- 38
saia e londe, a kwalino na: „A Saŋgo, nja nu
dube miaŋgo masu e? Enam'a Saŋgo pe e
biisabe na nja e?“ *Onyola nika ba si ta ba 39
wele dube, ebanja Yesaia a kwali pete na:
*„A ta a dimse miso mabu, 'enyise pe mulema 40
mabu, ná ba s'ene na miso, to soŋtane na
mulema, ná b'atele, nde na bolise babo.“ *Nika 41
nde Yesaia a kwalino, onyolana a ta 'ene bo-
saŋgi bao, nde a kwalino pe onyol'ao. *Nde 42
to e be na nika, gita la bānedi ba ta ba dube
mo, nde onyola Farisai ba si ta ba puselę nika,
ná ba si ya be ba busisabe o ndabo a ndoŋ-
gamen. *Ebanja ba ta ba tondo edub'a bato, 43
buka edub'a Loba. *Nde Yesu a bele, a kwala 44
na: Nu nu dube mba, seto mba nde a dubeno,
nde nu nu lom mba. *Nu pe nu m'ene mba, 45
am'ene nu nu lom mba. *Na poi nde o wase 46

Digitized by Google

ka muẹnẹn, ná moto na moto nu dubẹ mba,
47 a si ma-ja o muititi. *Nde yetẹna moto a ma-
seŋga tẹ beyala bam, nde a si neŋgẹ mọ, mba
na si ma-kaisẹ mọ; ebanja na si pọi o kaisẹ
48 wase, nde o suŋga wase. *Nu nu ma-yaŋẹ
mba, nu si ma-nọŋgẹ pẹ beyala bam, a bẹn
nu nu ma-kaisẹ mọ; eyala na tanọ na kwala,
mọ nde e mẹndẹ kaisẹ mọ o bunya bo sukan;
49 *ebanja na si ta na kwala na mbamẹnẹ, nde
Tetẹ nu lom mba, mọ nde 'anedi mba nje
n'aŋgamẹnnọ kwala na nje n'aŋgamẹnnọ tọpọ.
50 *Nde na bī ná beanedi bao be loŋgẹ la
bwindea. Tọ-nje sọ na ma-kwalanọ, kana Tetẹ
a kwalannọ mba, nika nde na ma-kwalanọ.

13 Nde oboso ba bunya-ba-bosaŋgi ba Pasah,
Yesu a bīnọ ná pond'ao e má-pọ, ná a m'asum-
wẹ o nin wase a m'ala na Tetẹ, kana a tanọ
a tọndọ bao bena ba ta o wase, a ta a tọndọ
2 babọ natẹna o su. *Nde onyola da l'ebiamu,
nipọnda Satan a bọlẹnọ bola Yuda, mun'a
Simon, Iskariot, o mulema, ná 'andisẹ mọ,
3 *Yesu a bīnọ ná Saŋgo a má-bakẹ mambo
mẹsẹ o maa mao, nà ná a ta a wa na Loba,
4 nde a ma-timba pẹ na Loba, *na mọ a tẹmẹ
o da, a soŋgwa mbọti, a nọŋgọ tauedi, a bọtọ
5 mọ, *a koma madiba o pọk'a joẹ, na mọ a
kumwa joa miende ma bokweli, a tuta pẹ mọ
6 na tauedi a tanọ a bọtọ. *Nde a pọinọ na
Simon Petro, na mọ a kwalanẹ mọ na: A
7 Saŋgo, oa nde o m'oẹ mba miende e? *Na
Yesu 'alabẹ, a kwalanẹ mọ na: Nje na ma-

Digitized by Google

bolanọ o si bī mọ tatan, nde o mẹndẹ bia mọ ombusa nika. *Na Petro a kwalanẹ mọ na: 8
O si m'oa miende mam tomtom. Na Yesu
'alabẹ mọ na: Na s'ou tẹ oa, kẹ o si bẹn doṅgo
na mba. *Na Simon Petro a kwalanẹ mọ na: 9
A Saṅgo, setọ miende mam mọmẹnẹ sọ, nde
maa na mulopo pẹ. *Na Yesu a kwalanẹ mọ 10
na: Nu ny'oabẹ a si ma-pula pẹ joẹ kẹ miende,
ebanja mọ nyẹsẹ a saṅgi; binyọ pẹ lo saṅgi,
nde setọ bẹsẹ. *Ebanja a ta a bia nu nu 11
mẹndẹ jandisẹ mọ, onyola nika nde a kwalinọ
na: Setọ binyọ bẹsẹ nde lo saṅgi. *Nde a 12
bọlẹnọ joa babọ miende, a bọtinọ pẹ mbọt'ao,
a jainọ o tebedi, na mọ a kwalanẹ babọ na:
Lo bī nje na bolediṅọ binyọ e? *Binyọ lo 13
ma-belẹ mba muleedi na saṅgo, nde lo kwali
bwam, ebanja ne nde nikamẹnẹ. *Ye sọ tẹ 14
ná mba, muleedi na saṅgo, n'ou tẹ binyọ
miende, binyọ pẹ l'aṅgamẹn joanẹ mowọ́ na
nunẹ miende. *Ebanja na boli nde binyọ 15
eyemban, ná binyọ pẹ lo bole kana na
bolediṅọ binyọ. *Iwiẹ, iwiẹ, nā-laṅgwea 16
binyọ, muutu a si buki saṅgo ao, tọ nu pẹ
nu lomabẹ, a si buki nu nu lom mọ. *Lo bī 17
tẹ nika, bonam na binyọ, kẹ lo ma-bola
mọ. *Na si ma-kwala onyola binyọ bẹsẹ; na 18
bī banja na pọsinọ, nde ná betiledi be londe
na: „Nu nu ma-dẹ ewolo na mba, a sumo
taṅga lao liṅgisẹ mba.“ *Na ma-laṅgwea bi- 19
nyọ nika tatan, obiana di ma-bolanẹ, ná di
bolan tẹ, binyọ lo dubẹ ná mba nu. *Iwiẹ, 20
iwiẹ, nā-laṅgwea binyọ, nu nu ma-nọṅgẹ nu

Digitized by Google

mba na lomnọ, a ma-nọńgọ nde mba; nde nu nu ma-nọńgẹ mba, a ma-nọńgọ nde nu nu lom mba.

(21—30: Mat. 26, 21—25. Marko 14, 18—21. Luk. 22, 21—23.)

21 Nde Yesu a kwalinọ nika, na mudī mao mu puńgwea, na mọ a bola mboń, a kwala na: Iwiẹ, iwiẹ, nā-lańgwea binyọ, mowọ́ nya-
22 nyu a mẹndẹ jandisẹ mba. *Nde bokweli ba ta ba kumwa jombwanẹ mowọ́ na nunẹ, ba
23 nyaka njika mowọ́ a ma-kwalanọ. *Nde mowọ́ nya bokweli bao, nu Yesu a tanọ a tọndọ,
24 a ta a sẹmẹyẹ o bwańga ba Yesu o tebedi. *Mọ nde Simon Petro a tanọ a pẹpẹ, ná a baisẹ
25 nja a kwalinọ. *Na mọ a sẹmẹyẹ o bwańga ba Yesu, a kwalanẹ mọ na: A Sańgo, nja na e?
26 *Na Yesu 'alabẹ na: Nu nyena na ma-dubisẹnọ tambu, nde na bola mọ, kẹ mọ nu. Na mọ a dubisẹ tambu, a bola mọ Yuda, mun'a
27 Simon, Iskariot. *Nde ombusa tambu na Satan 'ińgea oteten ao. Na Yesu a kwalanẹ
28 mọ na: Nje o ma-bolanọ, wamsẹ bola. *Nde tọ-mowọ́ nya ba ba ta ba ja o tebedi a si ta a sọńtanẹ onyola njika lambo a kwalannọ mọ
29 nika. *Dońgo ba ta b'ọńgẹlẹ na, onyolana Yuda nde a ta 'alea mukuta ma mọni, nde Yesu a kwalannọ mọ na: Anda nje e ańgamẹn bisọ onyola-bunya-ba-bosańgi, tọ ná a
30 bole batuedi son a lambo. *Nde a nọńginọ tambu, na mọ a busa dibokimẹnẹ. Nde e ta nde bulu.
31 Nde a businọ, na Yesu a kwala na: Tatan nde Muna-moto a busisabẹnọ, nde Loba pẹ

Digitized by Google

a busisabę onyol'ao. *Yetęna Loba a busi- 32
sabę onyol'ao, kę Loba pę a mędę busisę
mǫ onyol'ao mǫmęnę, nde a mędę wamsę
busisę mǫ. *A bana, na dia pę nde na binyǫ 33
son a ponda; lo mędę pulisę mba, nde kana
na kwalannǫ Bona-Yuda: wuma na m'alanǫ,
binyǫ lo si ma-węlę pǫ oten, nikamęnę pę nde
na ma-laṅgweanǫ binyǫ tatan. *Na ma- 34
bola binyǫ mbend'a penya, ná lo tǫn-
dǫnę mowǫ́ na nunę, kana na tanǫ na
tǫndǫ binyǫ, ná binyǫ pę lo tǫndǫnę
mowǫ́ na nunę. *O din nde bęsę ba 35
męndęnǫ bia, ná le bokweli bam, ye-
tęna lo bęn ndolo na mowǫ́ na nunǫ.

(36—38: Mat. 26, 33—35. Marko 14, 29—31. Luk. 22, 31—34.)

Na Simon Petro a kwalanę mǫ na: A Saṅ- 36
go, o uęni o m'alanǫ e? Na Yesu 'alabę mǫ
na: Wuma na m'alanǫ, o titi ná o węlę bupę
mba tatan; nde o mędę bupę mba ombusa
nika. *Na Petro a kwalanę mǫ na: A Saṅgo, 37
onyolanje na titinǫ ná na węlę bupę oa tatan
e? Na tǫndi jesęlę loṅgę lam onyol'aṅgǫ.
*Na Yesu 'alabę mǫ na: O tǫndi jesęlę loṅgę 38
loṅgǫ onyol'am e? Iwię, iwię, nā-laṅgwea
oa, mom ma wuba mu si mędę loṅgǫ natę̄ o
tǫbǫ mba ṅged'ilalo.

14 O s'esęlę milema manyu mi puṅgwea, dubę
nde Loba, dubę pę na mba. *O ndabo a 2
Tetę gita la bejedi be oten, e titi tę nika kę
na wusa laṅgwea binyǫ. Na m'ala o boṅsanę
binyǫ wuma. *Nde n'alo tę, na boṅsanę pę 3
binyǫ wuma, na mędę pę timba, na nǫṅgǫ

Digitized by Google

binyọ na mbamẹnẹ, ná o wuma mba nenọ,
4 binyọ pẹ lo bẹ nde oten. *Nde o wuma na
m'alanọ binyọ lo bī mọ, lo bī pẹ na ṅgea.
5 *Na Tomasi a kwalanẹ mọ na: A Saṅgo, biso
di si bī o wuma o m'alanọ, nde nẹni jenọ ná
6 di bia ṅgea e? *Na Yesu a kwalanẹ mọ na:
Mba nde ne ṅgea na mbalẹ na loṅgẹ;
tọ-moto a si ma-pọ na Tetẹ kẹ onyol'am.
7 *Lo bī tẹ mba, kẹ lo wusa pẹ bia Tetẹ. Nde
8 botea tatan lo bī mọ, lo má-jẹnẹ pẹ mọ. *Na
Filipo a kwalanẹ mọ na: A Saṅgo, leẹlẹ biso
9 Tetẹ, nde nika e ma-doṅgamẹnẹ biso. *Na
Yesu a kwalanẹ mọ na: A Filipo, na má-ja
na binyọ nin ponda nyẹsẹ, nde o si bie tẹ mba
e? Nu ny'ẹn mba, 'ẹn nde Tetẹ. Nẹni oenọ
10 ná o kwala na: Leẹlẹ biso Tetẹ e? *O si dubẹ
ná mba ne oteten a Tetẹ, Tetẹ pẹ e oteten
am e? Ben beyala na ma-kwalanẹnọ binyọ,
na si ma-kwala mọ na mbamẹnẹ, nde Tetẹ nu
jai oteten am, mọ nde a ma-bolẹ bebolo bao.
11 *Dubẹ mba ná ne oteten a Tetẹ, Tetẹ pẹ e
oteten am; tọ e titi tẹ nika, binyọ dubẹ mba
12 onyola bebolo mẹnẹ. *Iwiẹ, iwiẹ, nā-laṅgwea
binyọ, nu nu dubẹ mba, mọ pẹ a mẹndẹ bola
be bebolo bena mba na ma-bolanọ, nde a
mẹndẹ pẹ bola bebolo bendẹnẹ bena be buki
13 ben, ebanja mba na m'ala na Tetẹ. *Nde
tọ-nje lo mẹndẹnọ sọsọmea o dina lam, na
mẹndẹ bola, ná Tetẹ a busisabẹ o Muna.
14 *Yetẹna lo mẹndẹ sọsọmea lambo o dina lam,
na mẹndẹ bola mọ.
15 Lo tọndi tẹ mba, kẹ lo mẹndẹ nẹṅgẹ mbend'

Digitized by Google

am, *nde mba pɛ na mɛndɛ sɔsɔmea Tetɛ, 16
nde a mɛndɛ bola binyɔ Moŋgwanedi nupɛpɛ,
ná a je na binyɔ natɛna o bwindea. *Mudī 17
ma mbalɛ, muena wase e titi ná e kusa, eba-
nja e si m'ɛnɛ mɔ, e si bī pɛ tɔ mɔ. Nde bi-
nyɔ lo bī mɔ, ebanja mu ma-ja na binyɔ, nde
mu mɛndɛ pɛ bɛ oteten anyu. *Na si mɛndɛ 18
dia binyɔ nyue; na mɛndɛ pɔ na binyɔ. *E 19
dia pɛ nde son a ponda, wase e si mɛndɛ pɛ
jɛnɛ mba, nde binyɔ lo mɛndɛ jɛnɛ mba; eba-
nja mba ne loŋgɛ, nde binyɔ pɛ lo mɛndɛ bɛ
loŋgɛ. *O bo bunya mɛnɛ lo mɛndɛ bia, ná 20
mba ne oteten a Tetɛ, binyɔ pɛ le oteten am,
mba pɛ oteten anyu. *Nu ny'aledi mbend' 21
am, a nɛŋgɛ pɛ mɔ, mɔ nde e nu nu tɔndi
mba. Nu nu tɔndi mba a mɛndɛ tɔndɔbɛ na
Tetɛ, mba pɛ na mɛndɛ tɔndɔ mɔ, na mɛndɛ
pɛ biisɛ mbamɛnɛ na mɔ. *Na Yuda, 22
setɔ Iskariot, a kwalanɛ mɔ na: A Saŋgo,
nje e bolan, nde o ma-pulanɔ nde biisɛ oa-
mɛnɛ na bisɔ, setɔ na wase e? *Na Yesu 23
'alabɛ, a kwalanɛ mɔ na: Moto a tɔndi tɛ
mba, a mɛndɛ nɛŋgɛ eyal'am, nde Tetɛ a mɛ-
ndɛ tɔndɔ mɔ, nde di mɛndɛ pɔ na mɔ, di
pɔŋgɔ bejedi na mɔ. *Nde nu nu si tɔndi 24
mba, a si ma-nɛŋgɛ beyala bam. Nde eyala
lo ma-seŋganɔ e titi yam, nde ya Tetɛ nu
lom mba.

Na ta na kwalanɛ binyɔ man mambo, ni- 25
ponda na tanɔ na ja na binyɔ. *Nde Moŋgwa- 26
nedi, Mudī Musaŋgi, muena Tetɛ a mɛndɛnɔ
loma o dina lam, mɔ nde mu mɛndɛ leɛ binyɔ

Digitized by Google

mambo mẹsẹ, na wana pẹ mambo mẹsẹ o joṅ-
27 gẹlẹ lanyu, mena na kwalannọ binyọ. *Na ma-
dia musaṅgo na binyọ, na ma-bola binyọ
musaṅgo mam. Setọ ka wase e ma-bo-
lanọ, nde mba na ma-bolanọ binyọ. Lo
s'esẹlẹ mulema manyu mu puṅgwea, tọ
28 jesẹlẹ mọ mu bwa bọṅgọ. *Lo seṅgi ná
na kwalannọ binyọ na: Na m'ala, nde na ma-
timba pẹ na binyọ. Lo tọndi tẹ mba, kẹ lo
wusa nde bwa munyẹṅgẹ kana na kwalinọ
na: na m'ala na Tetẹ, ebanja Tetẹ a buki
29 mba. *Na laṅgwedi sọ binyọ tatan, obiana
30 di ma-bolanẹ, ná di bolan tẹ, lo dubẹ. *Na
si mẹndẹ pẹ kwalisanẹ binyọ gita; ebanja
muaned'a wase a ma-pọ, nde a si bẹn njọm
31 na mba. *Nde ná wase e bie, ná na tọndi
Tetẹ, nde na ma-bola pẹ nde kana Tetẹ 'anedi-
nọ mba, binyọ tẹmẹ, esẹlẹ biso di asumwẹ
o uan.

15 Mba nde ne bwele ba mbale, Tetẹ nde e
2 mupọṅgedi. *Mukanjo na mukanjo mue na
mba, nde mu si ye bepuma, a ma-sumwa mọ;
nde mu mu ma-yẹ bepuma, a ma-sawẹlẹ mọ,
3 ná mu ye bepuma gita buka nika. *Binyọ
lo má-saṅga onyola eyala na kwalannọ binyọ.
4 *Binyọ batamẹ na mba, nde mba pẹ na binyọ.
Kana mukanjo mu si ma-wẹlẹnọ ya bepuma
na mọmẹnẹ, kẹ mu si batam na bwele; nika-
mẹnẹ pẹ na binyọ, kẹ lo si batam na mba.
5 *Mba nde ne bwele, binyọ le nde mikanjo.
Nu nu ma-batamẹ na mba, mba pẹ na mọ,
mọ nde a ma-yẹ bepuma gita; ebanja e si bẹ

Digitized by Google

mba, lo titi ná lo wɛlɛ bola to-lambo.
*Moto a si batam tɛ na mba, a ma-pimbabɛ o 6
uonɛ, ka mukanjo, nde mu m'anjɛ; nde ba ma-
kɔtɛlɛ mɔ, ba pimba mɔ o wea, na mɔ mi dia.
*Yetɛna lo batam na mba, beyala bam pɛ be ba- 7
tamɛ na binyɔ, lena lo sɔsɔmea tɔ-nje lo ma-
pulanɔ, nde di mɛndɛ bolabɛ binyɔ. *Onyola
din nde Tetɛ a ma-busisabɛnɔ, kɛ lo ma-ya 8
bepuma gita, nde lo ma-timba pɛ bokweli bam.
Kana Tetɛ a tanɔ a tɔndɔ mba, nika nde 9
mba pɛ na tanɔ na tɔndɔ binyɔ. Binyɔ tiŋga-
mɛ o ndol'am. *Lo ma-nɛŋgɛ tɛ mbend' 10
am, kɛ lo ma-tiŋgamɛ o ndol'am, kana mba
na tanɔ na nɛŋgɛ mbend'a Tetɛ, nde na tiŋgam
o ndol'ao. *Na ta na kwalanɛ binyɔ man, 11
ná munyɛŋgɛ mam mu bɛ na binyɔ, ná mu-
nyɛŋgɛ manyu mu londe. *Mbend'am nye 12
nde nin, ná lo tɔndɔnɛ mowɔ́ na nunɛ, ka
mba na tanɔ na tɔndɔ binyɔ. *Tɔ-moto a si 13
bɛn ndolo nindɛnɛ buka nin, ná a ma-bola
lɔŋgɛ lao onyola makɔm mao. *Binyɔ le 14
makɔm mam, kɛ lo ma-bola nje n'anedinɔ bi-
nyɔ. *Na si ma-belɛ pɛ binyɔ bautu, ebanja 15
muutu a si ma-bia nje saŋgo a ma-bolanɔ; nde
na ta na belɛ binyɔ makɔm, ebanja mɛsɛ na
tanɔ na seŋga na Tetɛ, na biisɛ binyɔ mɔ.
*Setɔ binyɔ nde lo pɔsi mba, nde mba nde 16
na pɔsi binyɔ, na tɛsɛ pɛ binyɔ, ná l'ale lo
ye bepuma, nde bepuma banyu be je, ná tɔ-
nje lo ma-sɔsɔmeanɔ Tetɛ o dina lam, a bole
binyɔ. *Din nde na m'aneanɔ binyɔ, ná lo 17
tɔndɔnɛ mowɔ́ na nunɛ.

Digitized by Google

18 Yetęna wase e siŋgę binyǫ, lo bia ná e
19 sęlę nde siŋgę mba na binyǫ. *Lo bę tę ba
wase, kę wase e wusa tǫndǫ mambo mao;
nde onyolana lo titi ba wase, nde mba nde na
pǫsi binyǫ o wase, onyola nika nde wase e
20 siŋgeno binyǫ. *Binyǫ oŋgelę eyala na tano
na kwalanę binyǫ na: Muutu a si buki saŋgo.
Ba takisę tę mba, kę ba męndę pę takisę bi-
nyǫ; ba neŋgę tę eyal'am, kę ba męndę pę
21 neŋgę eyal'anyu. *Ba męndę bola binyǫ man
męsę onyola dina lam, ebanja ba si bī nu nu
22 lom mba. *Na si pǫ tę nde na kwalanę babǫ,
kę ba si wusa bęnę bobe; nde tatan sǫ ba si
23 bęn njǫm onyola bobe babu. *Nu nu siŋgę
24 mba, a ma-siŋgę pę Tetę. *Na si boli tę be-
bolo oteten abu bena tǫ-moto a si bolinǫ, kę
ba si wusa bęnę bobe; nde tatan sǫ b'ęn mǫ,
25 nde ba siŋgę mba na Tetę. *Nde ná eyala
e tilabę o mbend'abu, e londe na: „Ba siŋgę
mba e si bę njǫm."
26 Nde yetęna Moŋgwanedi a pǫi tę, nyena
na męndęnǫ lomea binyǫ nu ma-wę na Tetę,
Mudī ma mbalę, muena mu ma-busę na Tetę,
27 mǫ nde mu męndę bolę mboŋ onyol'am. *Nde
binyǫ pę lo męndę bola mboŋ, ebanja lo ta
16 na mba natęna o beboteri. *Na kwalan
nde binyǫ man mambo, ná binyǫ lo si sǫnjǫ.
2 *Ba męndę busisę binyǫ o ndabo a ndoŋgamęn.
Nde ponda e męndę pǫ, ná tǫ-nja nu ma-bwę
binyǫ, a m'ǫŋgelę ná a ma-bolea nde Loba.
3 *Nde ba męndę bola binyǫ man, ebanja ba si
4 bī Tetę tǫ mba. *Na kwalan nde binyǫ man

Digitized by Google

mambo, ná ponda e pọi tẹ, l'ọńgẹlẹ ná na
ta na kwalanẹ binyọ mọ. Na si ta na kwalanẹ
binyọ mọ o beboteri, ebanja na ta na binyọ.
Nde tatan sọ na m'ala na nu nu lom mba, 5
nde tọ-mowó nyanyu a si m'uẹlẹ mba na: O
uẹni o m'alanọ e? *Nde onyolana na kwalan 6
binyọ man, milema manyu mi londi na ndutu.
*Nde na ma-laṅgwea binyọ mbalẹ, e dọli na 7
binyọ kẹ n'alo. Ebanja na s'alo tẹ, Moṅgwa-
nedi a si mẹndẹ pọ na binyọ, nde n'alo tẹ, na
mẹndẹ lomea binyọ mọ. *Nde a pọi tẹ, a 8
mẹndẹ kwesẹ wase onyola bobe na onyola
tẹmẹ-la-sīm na onyola muka. *Onyola bobe, 9
ebanja ba si dubẹ mba; *onyola tẹmẹ-la-sīm, 10
ebanja na m'ala na Tetẹ, nde lo si mẹndẹ pẹ
jẹnẹ mba; *onyola muka, ebanja muaned'a 11
wase a kaisabẹ. *Na bẹn pẹ gita o laṅgwea 12
binyọ, nde lo titi ná lo wẹlẹ mọ tatan. *Nde 13
mọ a pọi tẹ, mu Mudī ma mbalẹ, mu mẹndẹ
daṅgwanẹ binyọ o mbalẹ nyẹsẹ; ebanja mu
si mẹndẹ tọpọ na mọmẹnẹ, nde tọ-nje mu
mẹndẹnọ seńga, mọ nde mu mẹndẹnọ tọpọ, na
ma ma mẹndẹ pọ, mọ nde mu mẹndẹnọ biisẹ
binyọ. *Mu mẹndẹ busisẹ mba, ebanja mu 14
mẹndẹ nọńgọ onyola mam, nde mu biisẹ mọ
binyọ. *Mẹsẹ Tetẹ a bẹnnọ, me nde mam; 15
onyola nika nde na kwalinọ, ná mu mẹndẹ
nọńgọ onyola mam, nde mu biisẹ mọ binyọ.
Son a ponda, kẹ lo si m'ẹnẹ pẹ mba; nde 16
son a ponda pẹ, lo mẹndẹ jẹnẹ mba; ebanja
na m'ala na Tetẹ. *Na doṅgo la bokweli 17
bao ba kwala na babọ mọmẹnẹ na: Din a kwa-

Digitized by Google

lannọ biso le nde nẹ: son a ponda, kẹ lo si
m'ẹnẹ mba; nde son a ponda pẹ, lo mẹndẹ
18 jẹnẹ mba; nà na: na m'ala na Tetẹ e? *Na
babọ ba kwala na: Ninka a kwalinọ na: son
a ponda, nye nde nẹ e? Di si bī nje a ma-
19 kwalanọ. *Nde Yesu a bīnọ, ná ba ma-pula
juẹlẹ mọ, na mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọ
lo ma-wasa oteten anyu onyola di na kwalinọ
na: son a ponda, kẹ lo si m'ẹnẹ pẹ mba; nde
20 son a ponda pẹ, lo mẹndẹ jẹnẹ mba e? *Iwiẹ,
iwiẹ, nā-laṅgwea binyọ, binyọ lo mẹndẹ jeya
na tẹ misea ma mbembe, nde wase e mẹndẹ
bwa munyẹṅgẹ; binyọ lo mẹndẹ bwa ndutu,
nde ndut'anyu e mẹndẹ timba munyẹṅgẹ.
21 *Muto e tẹ onyola yadi a ma-bẹnẹ ndutu,
ebanja pond'ao e má-pọ; nde a má-ya tẹ muna,
a si m'ọṅgẹlẹ pẹ ndutu onyola munyẹṅgẹ, ná
22 moto a yabẹ o wase. *Nikamẹnẹ pẹ na binyọ,
lo bẹn ndutu tatan; nde na mẹndẹ pẹtẹ jẹnẹ
binyọ, nde milema manyu mi mẹndẹ bwa
munyẹṅgẹ, nde tọ-moto a si mẹndẹ nọṅgọnẹ
23 binyọ munyẹṅgẹ manyu. *Nde o bo bunya
lo si mẹndẹ juẹlẹ mba tọ-lambo. Iwiẹ, iwiẹ,
nā-laṅgwea binyọ, tọ-nje lo mẹndẹnọ sọsọmea
24 Tetẹ o dina lam, a mẹndẹ bola binyọ. *Natẹna
tatan lo si sọsọmedi tọ-lambo o dina lam. Binyọ
sọsọmea, nde lo mẹndẹ kusa, ná munyẹṅgẹ
25 manyu mu londe. *Na ta nde na kwalanẹ binyọ
man o minia; nde ponda e ma-ya, nyena na
si mẹndẹ pẹ kwalisanẹ binyọ o minia, nde na
mẹndẹ laṅgwea binyọ na bwe onyola Tetẹ.
26 *O bo bunya lo mẹndẹ sọsọmea o dina lam,

Digitized by Google

nde na si ma-kwalanẹ binyọ, ná na mẹndẹ sọ-
sọmea Tetẹ onyol'anyu; *ebanja Tetẹ mọmẹnẹ 27
a tọndi binyọ, ebanja binyọ lo ta lo tọndọ
mba, lo dubẹ pẹ ná na wu nde na Loba. *Na 28
wu nde na Tetẹ na pọi o wase; na m'esẹlẹ
pẹtẹ wase na ma-timba na Tetẹ. *Na bokweli 29
bao ba kwalanẹ mọ na: Ombwa, tatan o ma-
tọpọ na bwe, o si ma-tọpọ pẹ o munia. *Tatan 30
sọ di bī, ná oa o bī mambo mẹsẹ, o si ma-pula
ná moto 'uẹlẹ oa; onyola nika di dubẹ, ná
oa o wu na Loba. *Na Yesu 'alabẹ babọ na: 31
Tatan lo dubẹ e? *Ombwa, ponda e ma-ya, 32
ny'á pọn tatan, nyena lo mẹndẹ pambilanẹ,
moto tẹ o nyao mboa, nde lo mẹndẹ dia mba
musọlọki. Nde na titi musọlọki, ebanja Tetẹ
e na mba. *Na ta nde na kwalanẹ binyọ 33
man, ná lo bẹnẹ musaṅgo oteten am. O
wase lo ma-bẹnẹ ndutu, nde embẹ mi-
lema, mba na má-buka wase.

17 Nde Yesu a kwalinọ man, na mọ a sumwa
misọ mao omọny, a kwala na: Ate, ponda e
má-pọ; busisẹ Mun'aṅgọ, ná Mun'aṅgọ pẹ a
busisẹ oa; *kana o bolinọ mọ ṅginya omọny 2
a beyobo bẹsẹ, ná bẹsẹ o bolinọ mọ, a bole
babọ loṅgẹ la bwindea. *Din nde le loṅgẹ 3
la bwindea, ná ba bie oa, di Loba la
mbalẹ diwọmẹnẹ, na nu o lomnọ Yesu
Kristo. *Na ta na busisẹ oa o wase, na má- 4
bọlẹ ebolo yena o bolinọ mba ná na bole.
*Tatan sọ busisẹ mba, Ate, na oamẹnẹ na 5
y'edube na tanọ na bẹnẹ na oa, obiana wase
e ma-bẹ.

Digitized by Google

6 Na ta na biisẹ dina lọ̀ngọ na bato bena o
bolinọ mba na wase. Ba ta nde bọ̀ngọ, oa
nde o boli mba babọ, nde ba nẹ̀ngẹ eyal'a̱ngọ.
7 * Ba bī ná mẹsẹ o bolinọ mba, ma wu nde na
8 oa; * ebanja na boli babọ be beyala o bolinọ
mba, nde ba nọ̀ngi mọ, ba bī pẹ nambalẹ, ná
na wu nde na oa, nde ba dubẹ pẹ, ná oa nde
9 o lom mba. * Na ma-sọsọmea nde onyol'
abu, na si ma-sọsọmea onyola wase, nde onyola
ba bena o bolinọ mba, ebanja be nde bọ̀ngọ.
10 * Na mambo mam mẹsẹ me nde mọ̀ngọ, mọ̀ngọ
11 pẹ mam, nde na ma-busisabẹ onyol' abu. * Mba
na titi pẹ o wase, nde babọ be o wase, nde
mba na ma-ya na oa. A Tetẹ nya bosa̱ngi,
nẹ̀ngẹ babọ o dina lọ̀ngọ, ba bena o bolinọ
12 mba, ná ba bẹ nde mowọ́ kana bisọ. * Ni-
ponda na tanọ na babọ, na nẹ̀ngẹ babọ o dina
lọ̀ngọ, ba bena o bolinọ mba, na ta na tata
babọ, nde tọ-mowọ́ nyabu a si nyam, kẹ mun'a
13 dibumbe, ná betiledi be londe. * Nde tatan sọ
na ma-ya na oa, nde na ma-kwala man o wase,
ná ba bẹnẹ munyẹ̀ngẹ mam mu londe na babọ.
14 * Na ta na bola babọ eyal'a̱ngọ, nde wase e ta
e si̱ngẹ babọ, ebanja ba titi ba wase, kana mba
15 pẹ na titinọ nya wase. * Na si ma-sọsọmea ná
o sumwe babọ o wase, nde ná o tate babọ onyola
16 bobe. * Ba titi ba wase, kana mba na titinọ
17 nya wase. * Sa̱ngisẹ babọ o mbal'a̱ngọ;
18 eyal'a̱ngọ ye mbalẹ. * Kana oa olomnọ mba
o wase, nikamẹnẹ nde mba pẹ na ma-lomanọ
19 babọ o wase. * Nde na ma-sa̱ngisẹ mbamẹnẹ
onyol'abu, ná ba bẹ pẹ basa̱ngisabẹ o mbalẹ.

Digitized by Google

Nde na si ma-sọsọmea onyol'abu mọmẹnẹ, 20
nde na onyola ba pẹ bena ba mẹndẹ dubẹ
mba, onyola eyal'abu, *ná babọ bẹsẹ ba bẹ 21
nde mowọ́, kana oa, Ate, oenọ oteten am, mba
pẹ oteten aṅgọ, ná babọ pẹ ba bẹ nde mowọ́
oteten asu, ná wase e dubẹ, ná oa nde o lom
mba. *Nde edube yena o bolinọ mba, mọ nde 22
na bolinọ babọ, ná ba bẹ nde mowọ́, kana bisọ
jenọ mowọ́; *mba oteten abu, oa pẹ oteten 23
am, ná ba bẹ nde mowọ́ o ka ni londi, ná
wase e bie ná oa nde o lom mba, o tọndi pẹ
babọ kana o tọndinọ mba. *Ate, ba bena o 24
bolinọ mba, na ma-pula ná o wuma mba nenọ,
babọ pẹ ba bẹ na mba, ná b'ẹnẹ edub'am o
bolinọ mba, ebanja oa o ta o tọndọ mba obiana
wase e ma-bokabẹ. *A Tetẹ nu tẹm na sīm, 25
wase e si bī oa; nde mba na bī oa, ban pẹ ba
bī, ná oa nde o lom mba. *Na ta pẹ na biisẹ 26
babọ dina lọṅgọ, na mẹndẹ pẹtẹ biisẹ mọ, ná
ndolo nyena o tanọ o tọndọ mba, e bẹ oteten
abu, na mba pẹ oteten abu.

Nde Yesu a kwalinọ man, na mọ a busa 18
na bokweli bao, 'ala o munẹ muri ma toṅgo
a Kidron, o wuma mōnda mu tanọ, oten nde
mọ na bokweli bao b'iṅgedinọ.

(18, 2—11: Mat. 26, 47—56. Marko 14, 43—52. Luk. 22, 47—53.)

Nde Yuda pẹ nu ta ny'andisẹ mọ, a ta 2
a bia ua wuma, ebanja Yesu na bokweli bao
ba ta ba yọkọ kọtọnẹ oten. *Na Yuda a nọṅgọ 3
muemba ma bato-ba-bila na baboledi ba prisi
indẹnẹ na ba Farisai, a pọ oten na kate na

Digitized by Google

4 betrukaṅ na beyẹi ba bwemba. *Nde Yesu
a bīnọ mẹsẹ ma ma-pọ omọny ao, na mọ a busa,
5 a kwalanẹ babọ na: Lo ma-pulisẹ nja e? *Na
babọ b'alabẹ mọ na: Yesu nya Nasaret. Na
Yesu a kwalanẹ babọ na: Mba nun! Nde Yuda
nu ta ny'andisẹ mọ, mọ pẹ a ta a tẹmẹ na
6 babọ. *Nde Yesu a kwalannọ babọ na: Mba
nun, na babọ ba timba ombusa, ba kọ wase.
7 *Na mọ 'uẹlẹ pẹtẹ babọ na: Lo ma-pulisẹ
nja e? Na babọ ba kwala na: Yesu nya Na-
8 saret. *Na Yesu 'alabẹ na: Na kwalan binyọ,
ná mba nun. Lo ma-pulisẹ tẹ mba, esẹlẹ ban
9 b'ale. *Ná eyala a kwalinọ e londe na: Ba
10 bena o bolinọ mba, tọ-mowó a si nyam. *Nde
Simon Petro a ta a bẹnẹ pọ, na mọ a soṅgwa
mọ, a dipa muut'a prisi nindẹnẹ, a kẹ mọ toi
lao la mom; dina la nu muutu di ta na, Malko.
11 *Na Yesu a kwalanẹ Petro na: Timbisẹ pọ
aṅgọ o dibambu. Na si nyọ dibonde lena Tetẹ
a bolinọ mba e?

(12—27: Mat. 26, 57—75. Marko 14, 53—72. Luk. 22, 54—71.)

12 Na muemba ma bato-ba-bila na muaned'a-
bila na baboledi ba Bona-Yuda ba nọṅgọ Yesu,
13 ba kaka mọ, *ba sẹlẹ walanẹ mọ omboa Ana,
mọ a ta nde saṅgo a diba nya Kaifa, nu ta
14 prisi nindẹnẹ o mu mbu mẹnẹ. *Nu Kaifa
mẹnẹ nde a ta a bola Bona-Yuda malea ná e
aṅgamẹn ná moto mowó a wọ onyol'ekombo.
15 *Nde Simon Petro na mokweli nupẹpẹ ba ta
ba bupẹ Yesu. Nde nunẹ mokweli a ta a bianẹ
na prisi nindẹnẹ, na mọ 'iṅgea na Yesu o
16 eboko a prisi nindẹnẹ. *Nde Petro a ta a

Digitized by Google

tẹmẹ ombusa o jọmbẹ. Na nunẹ mokweli nu
ta nu bianẹ na prisi nindẹnẹ a busa, a kwa-
lisanẹ ŋgọnderi ni ta ni tata jọmbẹ, na mọ
'iŋgẹlẹ Petro. * Na ni ŋgọnderi, ni ta ni tata 17
jọmbẹ, e kwalanẹ Petro na: Oa pẹ o titi nde
mowọ́ nya bokweli ba nu moto e? Na mọ
a kwala na: Na titi. * Nde bautu na baboledi 18
bena ba ta ba tẹmẹ, ba ta ba bota we'a maka-
lando, ebanja ŋgọ e ta, nde ba ta b'ọlọ; nde
Petro pẹ a ta a tẹmẹ na babọ, 'ọlọ. * Nde 19
prisi nindẹnẹ e ta ny'uẹlẹ Yesu onyola bokweli
bao na onyola beleedi bao. * Na Yesu 'alabẹ 20
mọ na: Na ta na tọpọ o mpoma na wase, na
ta na leẹ o ndabo a ndoŋgamẹn na o tempel
ponda yẹsẹ, o wuma Bona-Yuda bẹsẹ ba ma-
kọtọnẹnọ, na si ta na tọpọ tọ-lambo o diwuta.
* Nje o m'uẹlẹnọ mba e? Uẹlẹ ba ba ta ba 21
seŋga nje na kwalannọ babọ; ombwa, ba bī nje
na tanọ na kwala. * Nde a kwalinọ nika, na 22
mowọ́ nya baboledi nu ta nu tẹmẹ oten, a
dipa Yesu dibumbẹ o lama, a kwala na: O
m'alabẹ nde prisi nindẹnẹ nika e? * Na 23
Yesu 'alabẹ mọ na: Na tọpi te bobe, bola
mboŋ onyola bo bobe; nde na tọpi tẹ bwam,
nje sọ o ma-dipanọ mba e? * Na Ana a loma 24
mọ na ŋgata omboa Kaifa prisi nindẹnẹ. * Nde 25
Simon Petro a ta a tẹmẹ, 'ọlọ. Nde ba ta ba
kwalanẹ mọ na: Oa pẹ o titi nde mowọ́ nya
bokweli bao e? Na mọ a tọbọ, a kwala na:
Na titi. * Na mowọ́ nya bautu ba prisi ni- 26
ndẹnẹ, eyab'a nu nyena Petro a kẹnọ toi, a
kwala na: Na s'ẹn oa o mōnda na mọ e?

Digitized by Google

27 *Na Petro a tọbọ pẹtẹ, nde dibokimẹnẹ mom
ma wuba mu lọŋgọ.

(18, 28—19, 15: Mat. 27, 2. 11—30. Marko 15, 1—19.
Luk. 23, 1—25.)

28 **Na** babọ ba sumwa Yesu omboa **Kaifa**, b'
alanẹ mọ o ndabo a muka. Nde e ta nde o
mbat'a idiba. Nde babọ mọmẹnẹ ba si ta b'
iŋgea o ndabo a muka, **ná** ba si ya **bẹ** ba
timbisẹ babọ mọmẹnẹ mbindo, nde **ná** ba **wẹlẹ**
29 da Pasah. *Nde Pilato a ta a busa **na babọ**,
akwala na: Njika njọm lo bẹnnọ na nu **moto**
30 e? *Na babọ b'alabẹ, ba kwalanẹ mọ **na**:
A si bẹ tẹ mot'a bobe, kẹ di si wusa bakẹ mọ
31 na oa. *Na Pilato a kwalanẹ babọ na: **Binyọ**
nọŋgọ mọ, kaisẹ mọ kaponda mbend'**anyu**.
Na Bona-Yuda ba kwalanẹ mọ na: E si **bolabẹ**
32 bisọ ŋginya o bwa moto. *Ná eyal'a **Yesu** e
londe, yena a kwalinọ o leẹlẹ njika nyai a **kwedi**
33 a mẹndẹnọ wọ. *Na Pilato 'iŋgea pẹ o
ndabo a muka, a belẹ Yesu, a kwalanẹ mọ na:
34 Oe nde kiŋ' a Bona-Yuda e? *Na Yesu '**alabẹ**
mọ na: O kwali nde din na oamẹnẹ, **ŋga** ba-
35 pẹpẹ nde ba laŋgwedi oa onyol'am e? *Na
Pilato 'alabẹ na: Ne nde mot'a Bona-Yuda e?
Ekombo aŋgọ na prisi indẹnẹ nde ba bakẹ oa
36 na mba; nje o bolinọ e? *Na Yesu '**alabẹ**
na: Janea lam di titi la nin wase. Janea lam
di bẹ tẹ la nin wase, kẹ baboledi bam nde
ba wusa janẹ, ná na si bakabẹ na Bona-Yuda.
37 Nde tatan sọ janea lam di titi la uan. *Na
Pilato a kwalanẹ mọ na: Oe sọ nde kiŋẹ e?
Na Yesu 'alabẹ na: Kana o kwalinọ, ne

Digitized by Google

kiṅẹ. Nde na yabẹ nde, na pọi pẹ nde
o wase onyola din, ná na bole mboṅ
onyola mbalẹ. Tọ-nja nye nya mbalẹ
a ma-seṅga doi lam. *Na Pilato a kwalanẹ 38
mọ na: Nje ye mbalẹ e? Nde a kwalinọ din,
na mọ a busa pẹtẹ na Bona-Yuda, a kwalanẹ
babọ na: Na si sọi njọm na mọ. *Nde ye nde 39
koloṅgonẹ lanyu, ná na m'ọsea binyọ mowọ́
o Pasah; lo tọndi sọ ná n'ọseye binyọ kiṅ'a
Bona-Yuda e? *Na babọ bẹsẹ ba tẹ pẹtẹ 40
misea, ba kwala na: Setọ mọ, nde Baraba.
Nde Baraba a ta nde mot'ebwan.

Nde ombusa nika, na Pilato a noṅgọ Yesu **19**
a bola mọ ná ba dipe mọ lonyanyo. *Na 2
bato-ba-bila ba loṅga ekot'a ṅgẹṅgẹlẹ, ba tẹsẹ
mọ o mulopo mao, ba bọtisẹ pẹ mọ loki lo
molẹ, ba pọ na mọ, *ba kwala na: Masoma na 3
oa, a kiṅ'a Bona-Yuda, na babọ ba dipa mọ
mabumbẹ o malama. *Na Pilato a busa pẹtẹ, 4
a kwalanẹ babọ na: Ombwa, na ma-busisẹ mọ
na binyọ, ná lo bie ná na si dī njọm na mọ.
*Na Yesu a busa, a bọtọ ekot'a ṅgẹṅgẹlẹ na 5
loki lo molẹ. Na mọ a kwalanẹ babọ na:
Ombwa tẹ nun moto! *Nde prisi indẹnẹ na 6
baboledi b'ẹnnọ mọ, ba tẹ misea, ba kwala
na: Bomẹlẹ mọ o mbasa, bomẹlẹ mọ o mbasa!
Na Pilato a kwalanẹ babọ na: Binyọ noṅgọ
mọ lo bomẹlẹ mọ o mbasa, mba na si dī njọm
na mọ. *Na Bona-Yuda b'alabẹ mọ na: Biso 7
di bẹn mbenda, nde onyola ni mbenda 'aṅga-
mẹn wọ, ebanja a timbisẹ momẹnẹ Mun'a Loba.
*Nde Pilato a seṅginọ nika, na mọ a beṅga 8

Digitized by Google

9 bwa bọńgọ, *'ińgea pẹtẹ o ndabo **a muka, a**
kwalanẹ Yesu na: O wu nde uẹ e? **Nde**
10 Yesu asiboli mọ jalabẹ. *Na Pilato **akwa-**
lanẹ mọ na: O sima-pelanẹ mba e? **O si bī ná**
na bẹn ńginya o bomẹlẹ oa o mbasa, **na bẹn**
11 pẹ ńginya o jesẹlẹ oa e? *Na Yesu **'alabẹ**
na: O siwusa bẹnẹ ńginya omọny am, **e si bẹ**
tẹ ná e bolabẹ na oa o mọny. **Onyola nika**
nu nu bakẹ mba na oa, abẹn bobe **bondẹnẹ**
12 buka oa. *O ua nde Pilato **a tanọ a**
pula jesẹlẹ mọ. Na Bona-Yuda ba tẹ **misea,**
ba kwala na: O esẹlẹ tẹ nun, kẹ otiti **dikọm**
la kaisa; tọ-nja nu timbisẹ mọmẹnẹ kiń**ẹ, kẹ**
13 a tẹńgẹn nde kaisa. *Nde Pilato **a seńginọ**
ben beyala, na mọ abusisẹ Yesu, **aja wase**
o konda, o wuma ibelabẹ na: Ndẹk'a **madale,**
14 o bwambo ba Bona-Heber na, Gabata. ***Nde**
e ta nde bunya ba mbońsan ma Pasah, **ńgẹń**
mutoba. Na mọ akwalanẹ Bona-Yuda **na:**
15 Ombwa tẹ kiń'anyu! *Na babọ ba tẹ **misea**
na: Alanẹ mọ o uonẹ, alanẹ mọ o uonẹ, **bo-**
mẹlẹ mọ o mbasa! Na Pilato akwalanẹ **babọ**
na: Na bomẹlẹ kiń'anyu o mbasa e? **Na prisi**
indẹnẹ b'alabẹ na: Di si bẹn kiń**ẹ,** kẹ **kaisa**
mọmẹnẹ.

(16—30: Mat. 27, 31—50. Marko 15, 20—37. Luk. 23, 26—46.)

16 **Na** mọ abakẹ babọ mọ, ná abomabẹlẹ o
mbasa. Na babọ banọńgọ Yesu, b'alanẹ
17 mọ. *Na mọ abambẹ mbaṣ'ao, abusa o wuma
ibelabẹ na: Wum'a bekekeleke ba mulopo,
18 o bwambo ba Bona-Heber na, Golgota; *oten
nde babomẹlẹnọ mọ o mbasa, na bapẹpẹ baba

Digitized by Google

pẹ na mọ, o muri na muri, nde Yesu oteten.
*Na Pilato a tila betiledi, a batẹ mọ o mbasa, 19
nde e ta e tilabẹ na: Yesu nya Nasaret, kiṅ'a
Bona-Yuda. *Nde gita la Bona-Yuda ba ta 20
balaṅga ben betiledi, ebanja wuma Yesu a
bomabẹlẹnọ o mbasa i ta bẹbẹ na mundi, nde
be ta be tilabẹ o bwambo ba Bona-Heber na
ba Grikia na ba Roma. *Na prisi indẹnẹ 21
ya Bona-Yuda i kwalanẹ Pilato na: O si tila
na: Kiṅ'a Bona-Yuda, nde na: mọ nde a kwali
na: ne nde kiṅ'a Bona-Yuda. *Na Pilato 22
'alabẹ na: Di na tilinọ, na má-bọlẹ nde tila.
*Nde bato-ba-bila ba bọlẹnọ bomẹlẹ Yesu o 23
mbasa, ba nọṅgọ mbọt'ao, b'aba mọ moṅgo
manẹi, mot'a-bila tẹ lao doṅgo, na loki pẹ.
Nde loki di si ta di bẹnẹ mbaṅgo, di ta nde
di loṅgabẹ mususu mọny na wase. *Na babọ 24
ba kwalanẹ mowó na nunẹ na: O s'esẹlẹ biso
di nyaua mọ, di nyọsẹ nde male onyol'ao, ṅga
nja a kuse mọ. Ná betiledi be londe na: „B'
aban mbọt'am na babọmẹnẹ, nde ba nyọsẹ
male onyola loki lam.“ Nika nde bato-ba-
bila ba bolinọ. *Nde nyaṅgo ao, na muna- 25
nyaṅgo a nyaṅgo ao, Maria munj'a Kleopa,
na Maria Magdalena ba ta ba tẹmẹ bẹbẹ na
mbas'a Yesu. *Yesu 'ẹnnọ nyaṅgo na nu 26
mokweli a tanọ a tọndọ a tẹm bẹbẹ, na mọ a
kwalanẹ nyaṅgo na: A muto, ombwa mun'
aṅgọ nu. *Na mọ a kwalanẹ pẹ nu mokweli 27
na: Ombwa, nyọṅgọ nu. Botea o ni ponda
nde nu mokweli a noṅginọ mọ ombo'ao. *O- 28
mbusa nika, Yesu a bīnọ ná mambo mẹsẹ ma

Digitized by Google

bọi, ná betiledi be londe, na mọ a kwala na:
29 Na ma-bwa nyọṅgi. *Nde ewa e ta e
tẹmẹ ua wuma, e londa na benyọn be ma-banyẹ.
Na babọ ba londisẹ swam na beyọn be ma-
banyẹ, ba wẹlẹ mọ omọny a esosoṅgo, ba bakẹ
30 mọ o mudumbu. *Yesu a nyọdinọ be benyọn
be ma-banyẹ, na mọ a kwala na: Mẹsẹ ma
bọi, na mọ a yọlẹ mulopo, a patea.
31 Nde Bona-Yuda ba ta ba sọsọmea Pilato,
ná miende mabu mi buabẹ na ba sumwabẹ,
ebanja e ta nde bunya ba mboṅsan, ná mbimba
mi si ma-ja o mbasa o bunya-ba-wumsẹ, ebanja
bo bunya-ba-wumsẹ bo ta nde bunya bondẹnẹ.
32 *Nde na bato-ba-bila ba pọinọ, ba bua nya
boso miende na nunẹ nupẹpẹ pẹ, nu ta nu
33 bomabẹlẹ na mọ o mbasa. *Nde ba pọinọ
na Yesu, b'ẹnnọ ná a má-wọ, ba si bū pẹ mọ
34 miende, *nde mowọ́ nya bato-ba-bila a numa
mọ jọṅgọ o mbanj'ao, na dibokimẹnẹ maya na
35 madiba ba busa. *Nde nu ny'ẹn nika a boli
mboṅ, nde mboṅ ao nye mbalẹ; nde a bī pẹ
ná a ma-kwala mbalẹ, ná binyọ pẹ lo dubẹ.
36 *Nde din di bolan, ná betiledi be londe na:
37 „Tọ ewes' ao ewọ e si mẹndẹ buabẹ." *Nde
betiledi bepẹpẹ pẹ be kwali na: „Ba mẹndẹ
jẹnẹ nu ba numnọ."

(38—42: Mat. 27, 57—61. Marko 15, 42—47. Luk. 23. 50—55.)

38 Nde ombusa nika Yosef nya Arimatia, nu
ta mokwel'a Yesu, nde o ka diwuta onyola
bọṅgọ ba Bona-Yuda, a ta a sọsọmea Pilato,
ná a ma-sumwa mbimba ma Yesu. Nde Pilato
'esẹlẹ mọ. Na mọ a pọ, a sumwa mbimba ma

Digitized by Google

Yesu. * Nikodemo pɛ a ta a pɔ, nu nu ta nu 39
pɔ na Yesu ŋged'a boso o bulu, a wana mire
na aloe be puŋgwabɛ tɔ ebwea fund. * Na 40
babɔ banɔŋgɔ mbimba ma Yesu, bakaka mɔ
na be benumba onyola mbɔm, ka edɛmo a
Bona-Yuda ya pulɛ etanɔ. * Nde mōnda mu 41
ta o ua wuma a bomabɛlɛnɔ o mbasa, nde
sɔŋgɔ a penya pɛ e ta onyola mu mōnda,
nyena tɔ-moto a si ta a má-nɛŋgɛbɛ. * Oten 42
nde ba nɛŋgɛnɔ Yesu onyola bunya ba mboŋ-
san ba Bona-Yuda, ebanja sɔŋgɔ e ta bɛbɛ.

(20, 1—18: Mat. 28, 1—10. Marko 16, 1—11. Luk. 24, 1—12.)

Nde o bunya ba boso ba woki, Maria Mag- **20**
dalena a ta a pɔ o sɔŋgɔ, o mbat'a idiba, kɛ
muititi mu dia, 'ɛnɛ dale di sumwabɛ o sɔŋgɔ.
*Na mɔ 'ala, a pɔ na Simon Petro na nunɛ 2
mokweli nupɛpɛ Yesu a tanɔ a tɔndɔ, a kwa-
lanɛ babɔ na: Ba sumo Saŋgo o sɔŋgɔ, nde
di si bī wuma ba nɛŋgɛnɔ mɔ. * Na Petro a 3
busa na nunɛ mokweli, b'ala o sɔŋgɔ. * Nde 4
babɔ babanɛ ba ta b'ala muemba, nde nunɛ
mokweli a wamsɛ daŋgwa buka Petro, a sɛlɛ
pɔ o sɔŋgɔ, * a nuŋgamɛ, 'ɛnɛ mbɔm e naŋga; 5
nde a si ta 'iŋgea oten. * Nde Simon Petro a 6
ta a wa mɔ ombusa, 'iŋgea o sɔŋgɔ, 'ɛnɛ
mbɔm e naŋga, * na waŋgisi ni ta o mulopo 7
mao e si ta e naŋga na mbɔm, nde e ta nde
e wulabɛlɛ, e naŋga yao wuma. * Nde na nunɛ 8
mokweli, nu sɛlɛ pɔ o sɔŋgɔ pɛ 'iŋgedinɔ,
na mɔ 'ɛnɛ, a dubɛ pɛ. * Ebanja ba si ta ba 9
má-sɔntanɛ betiledi ná 'aŋgamɛn pɛ pumbwa
o kwedi. * Nde bokweli ba timbinɔ pɛ o mboa. 10

Digitized by Google

11 Nde Maria a ta a tẹmẹ o mbasan ma soṅgọ,
'eya. Nde kana a tanọ 'eya, a ta a nuṅgamẹ
12 o soṅgọ, *'ẹnẹ angel iba, i bọti mbọti i ma-
saṅgẹ, i jai pọ o mulopo, ninẹ pẹ o miende,
o wuma mbimba ma Yesu mu tanọ mu naṅga.
13 *Na mọ i kwalanẹ mọ na: A muto, nje o
m'eyanọ e? Na mọ a kwalanẹ babọ na:
Ebanja ba sumo saṅgo am, nde na si bī wuma
14 ba nẹṅgẹnọ mọ. *Nde a kwalinọ nika, na mọ
a yombọ, 'ẹnẹ Yesu a tẹm, nde a si ta a bia
15 ná Yesu nu. *Na Yesu a kwalanẹ mọ na:
A muto, nje o m'eyanọ e? O ma-pulisẹ nja
e? Nde a ta 'ọṅgẹlẹ na, e nde mupọṅgẹ-mōnda,
na mọ a kwalanẹ mọ na: A Saṅgo, yetẹna oa
nde o sumo mọ, laṅgwea mba wuma o nẹṅ-
16 gẹnọ mọ, nde na m'ala nọṅgọ mọ. *Na Yesu
a kwalanẹ mọ na: A Maria! Na mọ a yombọ,
a kwalanẹ mọ na: Rabuni, nika nye nde na,
17 muleedi. *Na Yesu a kwalanẹ mọ na: O si
tapa mba, ebanja na s'abo o mọny omboa Tetẹ.
Ala nde na bona-saṅgo am, o kwalanẹ babọ
na: Na m'abwa omọny na Saṅgo am na Saṅgo
anyu pẹ, na Loba lam na Loba lanyu pẹ.
18 *Na Maria Magdalena a pọ, a laṅgwea bokweli
na: N'ẹn Saṅgo, a kwalan pẹ mọ man mambo.

(19—23: Marko 16, 14—18. Luk. 24, 36—49.)

19 Nde ebiamu ya bo bunya ba boso ba woki
e poinọ, kẹ mombẹ ma kwesam, o wuma bo-
kweli ba tanọ ba kọtọmẹ onyola bọṅgọ ba
Bona-Yuda, na Yesu a pọ, a tẹmẹ oteten abu,
a kwalanẹ babọ na: Musaṅgo mu bẹ na binyọ!
20 *Nde a kwalinọ nika, na mọ a leẹlẹ babọ maa

Digitized by Google

na mbanj'ao. Nde bokweli ba ta ba bwa mu-
nyeŋge, niponda b'ennọ Yesu. *Na Yesu a 21
kwalane pete babọ na: Musaŋgo mu be na
binyọ! Kana Tete a lomnọ mba, nikamene
nde mba pe na ma-lomanọ binyọ. *Nde a 22
kwalinọ din, na mọ a wuŋgea babọ muudi, a
kwalane babọ na: Binyọ kusa Mudī Mu-
saŋgi! *Tọ banja lo ma-lakisenọ mi- 23
obe mi ma-lakisabe babọ, tọ banja pe
lo m'embenọ miobe, mi m'embabe nde.

Nde Tomasi, mowó nya dom na baba, nu 24
belabe Mawasa, a si ta na babọ, niponda Yesu
a tanọ a pọ. *Na bane bokweli ba kwalane 25
mọ na: Di en Saŋgo. Na mọ a kwalane babọ
na: Ebe te ná n'en bebaba ba tọnọ o maa
mao, na wele pe mune mam o ebab'a tọnọ,
nde na wele pe dia lam o mbanj'ao, ke na
si mende dube tom. *Nde ombusa minya 26
lombi bokweli ba ta pete oten, Tomasi pe a
ta na babọ. Na Yesu a pọ, niponda mombe
ma tanọ ma kwesame, a teme o teten, a kwala
na: Musaŋgo mu be na binyọ! *Na mọ a 27
kwalane Tomasi na: Wana mune moŋgọ o
uon, ombwa pe maa mam; wana pe na dia
loŋgọ, o wele mọ o mbanj'am, nde o si be pe
nu si ma-dube, nde o dube nde. *Na Tomasi 28
'alabe, a kwalane mọ na: A Saŋgo am na
Loba lam. *Na Yesu a kwalane mọ na: 29
A Tomasi, ebanja o en mba, nde o dubenọ.
Bonam na ba ba s'en, nde ba dube.

Yesu a boli pe gita la beyemban bepepe 30
oboso ba bokweli bao, bena be si tilabe o nin

Digitized by Google

31 kalati. *Nde man nde ma tilabẹ, ná lo dubẹ
ná Yesu e nde Kristo Mun'a Loba, ná onyola
jemea lo ma-bẹnẹ loŋgẹ̄ o dina lao.

21 Nde ombusa nika, Yesu a leẹlẹ pẹtẹ mọ-
mẹnẹ na bokweli bao o munja ma Tiberia.
2 Nde a leẹlẹ nde mọmẹnẹ ninka: *Ba ta wuma
iwọ, Simon Petro na Tomasi, nu belabẹ Ma-
wasa, na Natanael nya Kana o Galilea, na
bana ba Sebedeo na bokweli bao bapẹpẹ baba.
3 *Na Simon Petro a kwalanẹ babọ na: Na
m'ala o musombo. Na babọ ba kwalanẹ mọ
na: Biso pẹ di m'ala na oa. Na babọ ba
busa, ba peyẹ o bọlọ, nde ba si bo tọ-lambo o
4 bo bulu mẹnẹ. *Nde bunya bo eseẹlẹnọ Yesu
a ta a tẹmẹ o saua; nde bokweli ba si ta ba
5 bia ná Yesu nu. *Na Yesu a kwalanẹ babọ
na: A bana, lo bẹn lambo la da e? Na babọ
6 b'alabẹ mọ na: Kẹm. *Na mọ a kwalanẹ
babọ na: Pimba epesẹ o dia la mom la bọlọ,
nde lo mẹndẹ kusa. Na babọ ba pimba, nde
ba si ta ba wẹlẹ jomba mọ onyola gita la sue.
7 *Na nunẹ mokweli Yesu a tanọ a tọndọ, a
kwalanẹ Petro na: Saŋgo nu! Nde Simon
Petro a seŋginọ ná Saŋgo nu, na mọ a bọtọ
loki lao, (ebanja a ta nde musamba), a kọ o mu-
8 nja. *Nde banẹ bokweli ba ta ba pọ na bọlọ,
(ebanja ba si ta etum na mundi, ŋga bebwea
9 ba mabọŋgọ beba), ba duta epesẹ na sue. *Nde
ba tẹmnọ o mundi, na babọ b'ẹnẹ we'a ma-
10 kalando, sue na bewolo pẹ omọny ao. *Na
Yesu a kwalanẹ babọ na: Binyọ wanea mba
11 sue onyola yi lo bonọ tatan. *Na Simon Petro

Digitized by Google

'ondea, a duta epesẹ o mundi, e londa na ebwe'a
sue indẹnẹ na muatanu na ilalo. Nde tọna
i tanọ gita nika, epesẹ e si ta e nyauea. *Na 12
Yesu a kwalanẹ babọ na: Binyọ ya da. Nde
tọ-mowọ́ nya bokweli a si ta a wẹlẹ juẹlẹ mọ
na: Oe nde ṇja e? Ebanja ba ta ba bia ná
Saṅgo nu. *Na Yesu a pọ, a noṅgọ ewolo, a 13
bola babọ, nikamẹnẹ pẹ na sue. *Nin ṅgedi 14
nde e londẹ ṅgedi ilalo, ná Yesu a leẹlẹnọ
mọmẹnẹ na bokweli bao ombusa pumbwa lao
la kwedi.

Nde ba bọlẹnọ da, na Yesu a kwalanẹ Si- 15
mon Petro na: A Simon, mun'a Ỵona, o tọndi
mba buka ban e? Na mọ a kwala na: E, a
Saṅgo, o bī ná na tọndi oa. Na mọ a kwalanẹ
mọ na: Desẹ bana bam ba midọṅgi! *Na 16
mọ a kwalanẹ pẹtẹ mọ ṅgedi ni londẹ iba na:
A Simon, mun'a Yona, o tọndi mba e? Na
mọ a kwala na: E, a Saṅgo, o bī ná na tọndi
oa. Na mọ a kwalanẹ mọ na: Tata midọṅgi
mam! *Na mọ a kwalanẹ pẹtẹ mọ, ṅgedi ni 17
londẹ ilalo na: A Simon, mun'a Yona, o tọndi
mba e? Na Petro a bwa ndutu, ebanja a
kwalan mọ ṅgedi ni londẹ ilalo na: O tọndi
mba e? Na mọ a kwalanẹ mọ na: A Saṅgo,
oa o bī mambo mẹsẹ, o bī ná na tọndi oa.
Na Yesu a kwalanẹ mọ na: Desẹ midọṅgi
mam. *Iwiẹ, iwiẹ, nā-laṅgwea oa, niponda 18
o tanọ mpesa o ta o bomea oamẹnẹ, o ta pẹ o
daṅgwa tọ uẹni o tọndinọ, nde ni ponda o
mẹndẹnọ duna, o mẹndẹ sambisẹ maa mọṅgọ,
nde nupẹpẹ a mẹndẹ bomea oa, 'alanẹ pẹ oa

Digitized by Google

19 o wuma o si tǫndinǫ. *Nde ata nde akwala
din o leęlę njika nyai a kwedi a męndęnǫ
busisę Loba. Nde akwalinǫ din, na mǫ a
20 kwalanę mǫ na: Bupę mba! *Na Petro a
yǫmbǫ, 'ęnę nu mokweli Yesu a tǫndinǫ a ma-
bupę, mǫ nde ata pę a sęmęyę o bwaṅga
bao onyola da, akwala na: A Saṅgo, nja nu
21 męndę jandisę oa e? *Petro 'ęnnǫ mǫ, na mǫ
a kwalanę Yesu na: A Saṅgo, nde nun pę e?
22 *Na Yesu akwalanę mǫ na: Na tǫndi tę, ná
a je natē na pǫ, o bęn njika bwambo oten e?
23 Oa bupę nde mba! *Nde eyala eta epambi-
lanę oteten a bona-saṅgo, ná nu mokweli a
si męndę wǫ. Nde Yesu asita akwalanę mǫ
na, a si męndę wǫ, nde na, na tǫndi tę ná
a je natē na pǫ, o bęn njika bwambo oten e?
24 Nde mǫ nde e nu mokweli nu ma-bolę
mboṅ onyola man, nu tili pę man, nde di bī
25 ná mboṅ ao nye mbalę. *Nde gita la
mambo mapępę pę me, mena Yesu abolinǫ,
mena ma tilabę tę diwǫ-diwǫ, na m'ǫṅgęlę ná
tǫ wase mǫmęnę esi wusa jalea yi kalati yena
i wusa tilabę.

Digitized by Google

BEBOLO BA BAMULOLOMA.

Na domsę miaŋgo ma boso, a Teofilo, 1
onyola męsę Yesu a botedinǫ o bola na o leę,
*natęna bo bunya boena a nǫŋgǫbęnǫ omǫny, 2
ombusa bola lao la beanedi na bamuloloma
onyola Mudī Musaŋgi, ba bena a pǫsinǫ, *bena 3
a leęlęnǫ mǫmęnę muenya ombusa taka lao,
na gita la beyemban, kana a leęlęnǫ mǫmęnę
na babǫ muanęi ma minya, a kwalisanę pę
babǫ onyola janea la Loba. *Nde niponda 4
atanǫ a ja na babǫ, 'anedi babǫ ná ba s'asum-
wę o Yerusalem, nde b'eŋgęlę nde dikaki la
Tetę, lena lo seŋginǫ na mba. *Ebanja Yo- 5
hane a ta nde a dubisę na madiba, nde binyǫ
lo męndę dubisabę na Mudī Musaŋgi, setǫ
etum ombusa min minya. *Nde ba ba ta ba 6
kǫtǫmę b'uęlę mǫ, ba kwala na: A Saŋgo, o
ma-timbisę janea na Israel penya o nin po-
nda e? *Na mǫ a kwalanę babǫ na: E s'aŋ- 7
gamęn binyǫ o bia ponda tǫ ebe, Tetę a tę-
sęnǫ o ŋginy'ao mǫmęnę; *nde lo męndę kusa 8
ŋginya, yetęna Mudī Musaŋgi mu pǫi omǫny
anyu, nde lo męndę bę mboŋ am o Yerusalem
na o Yudea nyęsę na o Samaria, natęna o
masu ma wase pę. *Nde a kwalinǫ man, 9
na mǫ a nǫŋgǫbę omǫny kana ba tanǫ b'
ombwa, na diwindiwindi di kasa mǫ, di nyǫŋ-
gisę mǫ o misǫ mabu. *Nde kana ba tanǫ 10
ba sokę misǫ mabu o mǫny, ponda 'alonǫ,

Digitized by Google

ombwa, bato baba ba ta ba tẹmẹ na babọ na
11 mbọti i ma-saṅgẹ, *bena ba ta pẹ ba kwala
na: A bato ba Galilea, nje lo tẹmnọ, lọ sokẹnọ
misọ o mọny? Nun Yesu mẹnẹ nu noṅgọbẹ
na binyọ o mọny, a mẹndẹ pẹ timba nikamẹnẹ,
12 kana l'ẹnnọ mọ a m'ala o mọny. *Nde ombu-
sa nika, na babọ ba timba pẹ o Yerusalem
wa o mudoṅgo mu belabẹ na, mudoṅgo ma
njabi, muena mue bẹbẹ na Yerusalem, etum
a lọndọ la bunya-ba-wumsẹ.
13 Nde b'iṅgedinọ, na babọ b'ondea o tuṅ a
mọny, nyena ba tanọ ba ja, Petro na Yakobo,
na Yohane na Andrea, Filipo na Tomasi,
Bartolomeo na Mateo, Yakobo mun'a Alfeo
na Simon Selote na Yuda mun'a Yakobo.
14 *Babọ bẹsẹ ba ta ba tiṅgamẹ o muka na o
besọsọmedi na mulema mowó, na bito pẹ na
Maria, nyaṅgo a Yesu, na bona-saṅgo ba bome.
15 *Nde o mi minya Petro a ta a tẹmẹ oteten
a bokweli, a kwala na, (nde dimuti lena di ta
16 di kọtọmẹ di ta tọ ebwea bato na muaba): *A
bato, bona-saṅgo! Betiledi be ta be aṅgamẹnẹ
londa, bena Mudī Musaṅgi mu sẹlẹnọ biisẹ o
mudumbu ma Dawid, onyola Yuda nu timbi
mudied'a ba bena ba ta ba putea Yesu.
17 *Ebanja a ta a laṅgabẹ pulisanẹ bisọ, a ta pẹ
18 a kusa doṅgo o yen ebolo. *Mọ a kusi sọ
mōnda onyola musauedi ma bobe, nu ta nu
kọ wase poloṅgo, a domea teten, na mea mao
19 mẹsẹ mi komea wase, *lena di ta di bianẹ na
bẹsẹ bena ba jai o Yerusalem, ka nyena mu
mōnda mu timbi belabẹ o bwambo babu na,

Digitized by Google

Akeldama, nika nye nde na, mōnda ma maya.
*Ebanja e tilabe o kalat'a-mieŋge na: „Bejedi 20
bao be timbe embamba, to-moto a si ja oten",
na na: „Nupepe a kuse ebol'ao." *Moto mowó 21
so nya ba bato bena ba ta ba daŋgwa na biso
ponda yese, niponda Saŋgo Yesu a tano 'iŋgea
na busa oteten asu, *botea o dubise la Yo- 22
hane natena o bo bunya, boena a noŋgobeno
na biso o mony, a timbe mboŋ a bepumbwedi
muemba na biso. *Na babo ba tese baba, 23
Yosef nu belabe Barsaba, nu ta pe nu posobe
dina na Yusto, na Matia, *na babo ba kane, 24
ba kwala na: Oa, a Saŋgo, nu bī milema ma
bese, leele njika mowó nya ban baba o po-
sino, *o noŋgo bejedi ba yen ebolo na mun 25
muloloma, bena Yuda 'asumwēno o wala o
yao wuma. *Na babo ba bola babo male, 26
na male ma koye Matia, na mo a batabe na
dom la bamuloloma na mowó.

Nde niponda bunya ba muatanu bo lon- 2
dino, babo bese ba ta ba kotone wuma iwo
na mulema mowó. *Na dibokimēnē mumban 2
mu wa o mony, biana juŋga la mūdi mundēnē,
mu londise ndabo nyese ba tano ba ja. *Na 3
l'eme lo domedi, kana la wea, lo poye babo,
lo ja omony a moto na moto nyabu, *na babo 4
bese ba londa na Mudī Musaŋgi, ba kumwa
topo na l'eme lopepe, kana Mudī mu bolino
babo o topo. *Nde Bona-Yuda, bato ba dube 5
bena ba wu o matumba mese mena ma ta
owasa mony, ba ta ba ja o Yerusalem. *Nde 6
mu mumban mu seŋganno, dimuti di ta di ko-

Digitized by Google

tọnẹ, di nyaka, ebanja moto na moto a seṅgi
babọ ba ma-tọpọ o bwambo bao a yabannọ.
7 *Nde babọ bẹsẹ ba ta ba nyaka, ba tanya, ba
kwalanẹ mowọ́ na nunẹ na: Ombwa, ban bẹsẹ
ba ma-tọpẹ ba titi nde bato ba Galilea e?
8 *Nde nẹni di ma-seṅganọ babọ moto-tẹ o
9 bwambo basu di yabannọ e? *Bato ba Partia
na Media na Elam na ba ba jai o Mesopotamia
na Yudea na Kapadokia na Ponto na Asia
10 *na Frigia na Pamfilia na o Egipto na o epas'
a Libia, bẹbẹ na Kirẽne, na bato ba Roma
11 ba jai o uan, *Bona-Yuda na bembon na bato
ba Kreta na Arabia, — di ma-seṅga babọ ba
ma-tọpọ o miambo masu bebolo bendẹnẹ ba
12 Loba! *Na babọ bẹsẹ ba nyaka, b'uba, ba
kwalanẹ mowọ́ na nunẹ na: Ninka nye nde
13 nẹ e? *Bapẹpẹ ba ta ba bola makẹko, ba
kwala na: Ba londi nde na mao ma nyẹṅgẹny.
14 Na Petro a tẹmẹ na dom na mowọ́, 'asẹ doi
lao, a kwalanẹ babọ na: A bato ba Yudea na
binyọ bẹsẹ lo jai o Yerusalem, esẹlẹ din di
bianẹ na binyọ, lẹlẹ pẹ matoi o seṅga beyala
15 bam. *Ebanja ban ba si sọki, kana lo m'ọṅ-
gẹlẹnọ, ebanja tatan ye nde ṅgẹṅ ilalo ya
16 bunya. *Nde din le nde nje e kwalabẹ na
17 mutọper'a-mudī Yoel na: *„Loba a ma-kwala
na: e mẹndẹ bẹ o minya mi sukan, na mẹndẹ
koma Mudī mam omọny a beyobo bẹsẹ, na
bana banyu ba bome na ba bito pẹ ba mẹndẹ
laṅgwa bediṅgẹ, mpesa manyu pẹ mi mẹndẹ
jẹnẹ mẹ́nẹ, midun manyu pẹ mi mẹndẹ naṅga
18 ndọti. *Nde o mi minya na mẹndẹ koma

Digitized by Google

Mudī mam omọny a bautu bam ba bome na
ba bito, nde ba mẹndẹ laṅgwa bediṅgẹ. * Nde 19
na mẹndẹ bola betanysedi omọny o dibobẹ,
na beyemban o wase, maya na wea na mu-
tumbe ma itutu. * Wei i mẹndẹ timba muititi, 20
mọdi pẹ maya, obiana bunya ba Saṅgo bo-
ndẹnẹ na ba bosaṅgi bo ma-pọ. * Nde e mẹndẹ 21
bẹ ná tọ-nja nu ma-belẹ dina la Saṅgo, a
mẹndẹ joṅgisabẹ." * A bato ba Israel, seṅga 22
ben beyala: Yesu nya Nasaret, moto nu pu-
sabẹlẹ na Loba oteten anyu na bebolo ba
ṅginya na betanysedi na beyemban, bena Loba
a bolinọ onyol'ao oteten anyu, kana binyọ
mọmẹnẹ lo bīnọ, * mọ nde, kana a tanọ a ba- 23
kabẹ onyola muano mu tẹsẹbẹ, na onyola
dibiẹ la Loba lena di ma-sẹlẹ biẹ mẹsẹ, lo
nọṅginọ, lo bomẹlẹ mọ o mbasa onyola maa
ma ba ba si bẹn mbenda, lo bwa mọ. * Mọ 24
nde Loba a pumbwẹlẹnọ, na ka wunja la ses'a
kwedi; kana e si tanọ e wẹlẹ bolanẹ, ná 'ala-
bẹlẹ na mọ. * Ebanja Dawid a kwali onyol' 25
ao na: „Na m'ẹnẹ Saṅgo am oboso bam ponda
yẹsẹ; ebanja e o dia lam la mom, ná na si
soa. * Onyola nika mulema mam mu bo mu- 26
nyẹṅgẹ, eyem'am pẹ e sombisẹ; e, eyobo am
pẹ e mẹndẹ wumsẹ o dipita, * ebanja o si 27
mẹndẹ jesẹlẹ mudī mam o mundi-ma-kwedi,
tọ jesẹlẹ Musaṅger' aṅgọ o jẹnẹ ebọru. * O 28
biisẹ mba maṅgea ma loṅgẹ; o mẹndẹ londisẹ
mba na munyẹṅgẹ oboso bọṅgọ." * A bato, 29
bona-saṅgo, nena na-laṅgwea binyọ na bwe
onyola saṅgo asu nya mbambẹ Dawid: Mọ

Digitized by Google

a wedi, a pulabe pe; soŋgo ao nye na biso
30 natena bon ba oeŋge. *Nde kana a tano so
mutoper'a-mudī, a bia pe ná Loba a kanedi
mo soŋgo, ná mbot'a edue ao e je o bejedi
31 bao, *kana a seleno jene nika, a ta nde a topo
onyola bepumbwedi ba Kristo, ná mudī mao
mu s'esabele o mundī-ma-kwedi eyobo ao pe
32 a s'en eboru. *Nun Yesu mene nde, Loba a
pumbwelęno; mo nde biso bese jeno mboŋ.
33 *Kana 'ondabelęno so na dia la mom la Loba,
a kusino pe dikaki la Mudī Musaŋgi na Tete,
mo nde a kom din, lo m'eneno tatan, lo ma-
34 seŋgano pe. *Ebanja Dawid a si ta 'ondea
o mony; nde a kwali na: „Saŋgo a kwalan
35 Saŋgo am na: Ja o dia lam la mom, *natē
na timbise basiŋgeri boŋgo ebambu a mataŋga
36 moŋgo". *Ndabo a Israel nyese e bie so
bwambwam, ná Loba a timbise nun Yesu,
nyena lo bomeleno o mbasa, Saŋgo na Kristo.
37 Nde ba seŋgino nika, na mo e solo babo
o mulema, na babo ba kwalane Petro na bane
bamululoma na: A bato, bona-saŋgo, di boleye
38 ne e? *Na Petro a kwalane babo na: Binyo
atele, moto na moto nyanyu a dubisabe
o dina la Yesu Kristo, onyola lakise
la miobe; nde lo mende kusa jabea la
39 Mudī Musaŋgi. *Ebanja dikaki le nde lanyu
na bana banyu na bese pe bena be etum, bena
40 Saŋgo, Loba lasu, a mendeno bele o po. *A
ta pe a bola babo mboŋ na jomele pe na gita
la beyala bepepe, m'ona: Esele binyo lo oŋgi-
41 sabe na nin nyoŋon a mpeŋga. *Ba so bena

Digitized by Google

ba ta ba nọŋgọ eyal'ao, ba ta ba dubisabẹ; nde
ba ta ba batabẹ o bo bunya tọ lokoli la midī
lolalo.

Nde ba ta ba tiŋgamẹ o beleedi ba bamu- 42
loloma na o jalatanẹ na o bua l'ewolo na
o mika. *Nde bọŋgọ bo ta bo kọyẹ midī 43
mẹsẹ; nde gita la betanysedi be ta be bolanẹ
na bamuloloma. *Nde bẹsẹ bena ba ta ba 44
timba dubẹ ba ta nde wuma iwọ, ba ta ba bẹnẹ
mambo mẹsẹ pùlapula; *nde ba ta b'andisẹ 45
mambo mabu na bema babu pẹ, b'abanẹ mọ
bẹsẹ, kaponda e tanọ e pula na moto na moto.
*Nde kana ba tanọ ba tiŋgamẹ bunyatẹ o 46
tempel na mulema mowọ́, ba bua pẹ ewolo o
mboa, *ba ta ba nọŋgọ da na munyẹŋgẹ na 47
mulema mowọ́, ba sesa Loba, ba bẹnẹ pẹ ndedi
na dimuti lẹsẹ. Nde Saŋgo a ta a bata bu-
nya-tẹ o muemba, ba bena ba ta b'oŋgisabẹ.

Nde Petro na Yohane ba ta b'ondea mu- **3**
emba mowọ́ o tempel, o pond'a muka, ŋgẹń
dibua. *Nde moto mowọ́ nu ta mboko na- 2
tẹna dibum la nyaŋgo a ta a bambabẹ, nyena
ba tanọ ba jesẹ bunya-tẹ o jọmbẹ la tempel,
lena di belabẹ na: la bwam, o jakwa mabea
na ba ba m'iŋgeyẹ o tempel. *Niponda nun 3
'ẹnnọ Petro na Yohane ba ma-pula jiŋgea o
tempel, na mọ a sọsọmea onyola jabea. *Nde 4
Petro a ta 'ombwa mọ na Yohane pẹ, a kwala
na: Ombwa bisọ! *Na mọ 'ombwa babọ na 5
sī, 'eŋgẹlẹ o kusa lambo na babọ. *Na Petro 6
a kwala na: Na si bẹn silba tọ gol; nde di

Digitized by Google

na bẹnnọ, mọ nde na ma-bolanọ oa: o dina la Yesu Kristo nya Nasaret, tẹmẹ, o daṅgwe.
7 *Na mọ a kwẹ mọ o dia la mom, a tẹsẹ mọ, na dibokimẹnẹ matanga mao na moṅgea ma
8 timba jembamẹ; *na mọ 'aṅgwẹ mony, a tẹmẹ, a daṅgwa, 'iṅgea na babọ o tempel, a daṅgwa,
9 'aṅgwẹ, a sesa Loba. *Na dimuti lẹsẹ di ẹnẹ
10 mọ a ma-daṅgwa, a ma-sesa pẹ Loba. *Nde ba ta b'emba mọ, ná e nde nu nu ta nu ja o jọmbẹ la bwam o njako, na babọ ba londa na manyaka na betanysedi onyola di di bolan na mọ.

11 Nde niponda a tiṅgamnọ na Petro na Yohane, dimuti lẹsẹ di ta di kọtọnẹ na babọ na manyaka, o dibẹpẹ di belabẹ, la Salomo.
12 *Nde Petro 'ẹnnọ nika, na mọ 'alabẹ dimuti na: A bato ba Israel, nje lo ma-nyakanọ onyola din? tọ nje lo m'ombwanọ bisọ, biana bisọ nde di boli mọ a daṅgwa onyola ṅginy'asu mọ-
13 mẹnẹ na dubẹ lasu la Loba? *Loba la Abraham na la Isak na la Yakob, Loba la basaṅgo basu nde, a busisẹ muut'ao Yesu, nyena binyọ lo bakẹnọ, lo tọbinọ oboso ba Pilato,
14 niponda mọ a bakonọ o jeselẹ mọ. *Binyọ lo tọbi Nyabosaṅgi na Nutẹmnasīm, lo sosomeyẹ nde ná mot'ebwan a bolabẹ binyọ.
15 *Lo bo muaned'a loṅgẹ, nyena Loba 'umwẹ-
16 lẹnọ o kwedi, onyola din bisọ je mboṅ. *Nde onyola jemea o dina lao, mọ nde nu nyena lo m'ẹnẹnọ, lo bīnọ pẹ, dina lao nde di embẹ mọ; na jemea lena le onyol'ao mọ nde di boli mọ din ja la bwam oboso ba binyọ bẹsẹ.

Digitized by Google

*Na sọ nde, a bonate, na bī ná lo boli nde 17
mọ onyola bodimbea, kana bạnedi banyu pẹ.
*Nde Loba nde a ta a londisẹ nika, ma mena 18
a sẹlẹnọ biisẹ onyola mudumbu ma batọperi
bao ba mudī bẹsẹ, ná Kristo a take. *Binyọ 19
atẹlẹ sọ, lo tukwe, ná miobe manyu mi tutabẹ;
*ná pond'a jembamẹ e pọ, wa o boso ba Saṅ- 20
go, ná a lome pẹ Yesu Kristo nu sẹlẹ tẹsẹbẹ
onyol'anyu, *nyena mọny e aṅgamẹnnọ kasa, 21
natẹna pond'a betimbisedi ba mambo mẹsẹ,
nyena Loba a kwalinọ o mudumbu ma batọ-
peri bao ba mudī ba bosaṅgi, natẹna o bwi-
ndea. *Ebanja Mose a kwalan batetẹ na: 22
„Saṅgo Loba lanyu a mẹndẹ busisẹyẹ binyọ
mutọper'a-mudī oteten a bona-saṅgo anyu kana
mba; mọ nde l'aṅgamẹnnọ seṅganẹ o mẹsẹ
a mẹndẹnọ kwalanẹ binyọ. *Nde e mẹndẹ bẹ, 23
ná mudī na mudī muena mu si mẹndẹ seṅganẹ
nu mutọper'a-mudī mu mẹndẹ nyamsabẹ oteten
a tumba. *Nde batọperi-ba-mudī bẹsẹ botea 24
o Samuel na ombusa, bẹsẹ bena ba ta ba tọpọ,
ba ta ba laṅgwa pẹ onyola min minya. *Bi- 25
nyọ le nde bana ba batọperi-ba-mudī na ba
male, mena Loba a tẹsẹnọ na basaṅgo basu,
niponda a kwalannọ Abraham na: „O mbot'
aṅgọ pẹ nde matumba ma wase mẹsẹ ma
mẹndẹnọ namsabẹ.“ *Na binyọ nde Loba a 26
sẹlẹnọ pumbwẹlẹ muut'ao Yesu, a lom pẹ mọ
o namsẹ binyọ o jatẹlẹ la moto na moto na
bobe bao.

Nde niponda ba tanọ ba kwalanẹ dimuti, 4
na prisi na muaned'a tempel na Sadukai ba

Digitized by Google

2 pọ na babọ, *e ta e bwesẹ babọ ndutu onyo-
lana ba ta ba leẹ dimuti, ba laṅgwa pẹ bepu-
3 mbwedi ba kwedi o Yesu. *Na babọ ba wẹlẹ
babọ maa o nyolo, ba wẹlẹ babọ o beboa na-
tẹna bonẹ ba kiẹlẹ; ebanja e ta nde ebiamu.
4 *Nde gita la ba bena ba ta ba seṅga eyala
ba ta ba dubẹ; nde musọṅgi ma bome mu ta
mu timba bẹ tọ lokoli lotanu.
5 Nde idiba i poinọ bānedi babu na baturu
na babiedi-ba-kalat'a-Loba ba ta ba kọtọnẹ o
6 Yerusalem, *Ana prisi nindẹnẹ, na Kaifa na
Yohane na Alesanda na bẹsẹ bena ba ta o
7 mbia ma prisi nindẹnẹ; *na babọ ba tẹsẹ
babọ oteten, b'uẹlẹ na: O njika ṅginya tọ o
8 njika dina lo bolinọ din e? *Na Petro a londa
na Mudī Musaṅgi a kwalanẹ babọ na: A bi-
nyọ bāneḍi b'ekombo na baturu ba Israel,
9 *yetẹna di wasabẹ tẹ oeṅgẹ onyola ebol'a
bwam e bolabẹ na mot'a diboa, yena onyol'
10 ao 'oṅgisabẹnọ, *e bianẹ na binyọ bẹsẹ na
bato ba Israel bẹsẹ, ná o dina la Yesu Kristo
nya Nasaret, nyena lo bomẹlẹnọ o mbasa,
nyena Loba a pumbwẹlẹnọ o kwedi, onyol'ao
nde nun a tẹmnọ oboso banyu na ja la bwam.
11 *Mọ nde e dale lena di baṅgabẹ na binyọ
12 baloṅgedi, lena di timbi dale la toṅgo. *Joṅ-
gisẹ pẹ di titi na nupẹpẹ, tọ dina dipẹ-
pẹ pẹ di titi owasa mọny, lena di bolabẹ
bato, lena onyol'ao di m'oṅgisabẹnọ.
13 Nde b'ẹnnọ bokenju ba Petro na Yohane,
ba sọinọ pẹ ná be nde bato ba s'oko na ba
bodimbea, na babọ ba nyaka, ba ta pẹ ba bia

Digitized by Google

babo bwambwam ná ba ta nde na Yesu. *Nde 14
niponda b'ennọ nu moto nu bolisabe a tem
na babo, na babo ba si bene to-lambo o tim-
biselẹ tẹńgẹnẹ mọ. *Na babo b'anea babo o 15
busa o jakotone la muano, na babo ba kwali-
sane mowó na nune, ba kwala na: *Di boleye 16
ban bato ne e? Ebanja eyemban e bian e
bolan na babo, yena e bian na bese bena
ba jai o Yerusalem, di titi ná di tobo mọ.
*Nde ná e si beńga kyamane oteten a dimuti, 17
esele biso di kimeye babo bwambwam, ná ba
si kwalane pe to-moto to-lambo o di dina.
*Na babo ba bele babo, b'anea babo ná ba 18
si topo to lee onyola dina la Yesu tomtom.
*Na Petro na Yohane b'alabe, ba kwalane 19
babo na: Binyomene kaise, ńga e teńgen
oboso ba Loba, o seńganẹ binyọ buka Loba.
*Ebanja di titi ná di wele jesele o topo ma 20
mena di ennọ di seńgino pe. *Na babo ba 21
beńga nde kimea babo, b'esele babo, kana
ba si soino neni ba ma-kokiseno babo onyola
dimuti, ebanja bese ba ta ba sesa Loba onyola
di di bolan. *Ebanja nu moto a ta a buka 22
muanẹi ma mbu, nyena yen eyemban a bolise
e bolabeno.

Nde niponda b'esabelẹnọ, na babo b'ala 23
na bona babu, ba lańgwea babo mese mena
prisi indene na baturu ba kwalanno babo.
*Nde ba seńgino nika, na babo b'ase ma- 24
doi mabu na Loba na mulema mowó, ba
kwala na: A Sańgo, oa oe Loba nu weki
mony na wase na munja na mese me oten,

Digitized by Google

25 *nu kwali onyola mudumbu ma muut'aŋgo
Dawid na: „Onyolanje basibi ba ma-toiseno,
na matumba ma ma-duteano mambo m'ewolo
26 e? *Kiŋ'a wase i ma-teme, bānedi pe ba
kotone, teŋgene Saŋgo na teŋgene Krist' ao."
27 *E, nambale, ba kotom o mun mundi teŋgene
muut'aŋgo nya bosaŋgi Yesu, nyena o okiseno,
Herode na Pontio Pilato muemba na basibi
28 na matumba ma Israel, *o bola nje dia loŋgo
na muano moŋgo ba seleno tese, ná e bolane.
29 *Nde tatan so, a Saŋgo, ombwa bekima babu,
bola pe bautu boŋgo o laŋgwa eyal' aŋgo
0 na bokenju boese, *ná o sambise la dia loŋgo
onyola bolise, beyemban na betanysedi be bo-
lane onyola dina la muut'aŋgo nya bosaŋgi
31 Yesu. *Nde ba boleno kane, wuma yena ba
tano ba kotone i ta i soa, na babo bese ba
londa na Mudī Musaŋgi, ba kwala pe eyal'a
Loba na bokenju.
32 Nde dimuti la badube di ta nde mulema
mowó na mudī mowó; nde to-mowó a si ta a
kwala onyola to lambo diwo la mambo mao
a tano a bene, ná le nde lao, nde mese mata
33 nde babo pùlapula. *Nde bamuloloma ba ta
ba bola mboŋ na ŋginya nindene onyola be-
pumbwedi ba Saŋgo Yesu, ndedi nindene pe
34 e ta omony a babo bese. *Ebanja to-mowó
a si ta oteten abu nu ta nu taka; ebanja bese
bena ba ta ba bene mionda na mandabo ba ta
b'andise mo, ba wana musauedi ma mambo
35 b'andiseno, *ba neŋge mo o miende ma ba-
muloloma; nde e ta e abane na moto nyese,

Digitized by Google

kaponda e tanǫ e pula onyol'ao. *Nde Yoses, 36
nu ta pę nu pǫsǫbę dina na bamuloloma na:
Barnaba, nika nye nde o tukwabę na: Mun'
a belǫkǫmedi, mot'a bona-Lewi, nu yabę o
Kipro, *a ta a bęnę mōnda, 'andisę mǫ, a wana 37
musauedi, awęlę mǫ o miende ma bamuloloma.

Nde moto mowǫ́, dina lao na Anania na 5
munj'ao Safira, a ta 'andisę mōnda, *a węńgęlę 2
dońgo la musauedi, munj'ao pę a ta a bia
nika, awana dońgo, anęńgę mǫ o miende ma
bamuloloma. *Na Petro akwala na: A Ana- 3
nia, onyolanje Satan alondisęnǫ mulema mǫń-
gǫ, ná o tǫpǫnę Mudī Musańgi lobańgo, o węń-
gęlę pę na dońgo la musauedi ma mōnda e?
*Niponda mu tanǫ mu dia na oa, mu si ta nde 4
mǫńgǫ e? mu andisabęnǫ pę, mu si ta mu dia
o ńginy' ańgǫ e? Onyolanje o wekinǫ nika
o mulema mǫńgǫ e? O si tǫpǫn bato lobańgo,
nde Loba. *Nde Anania a seńginǫ ben beyala, 5
na mǫ a kǫ wase, a patea. Na bǫńgǫ bo-
ndęnę bo kǫyę bęsę, bena ba ta ba seńga nika.
*Na mpesa ma bato mi tęmę, mi wulęlę mǫ, 6
mi busanę mǫ, mi pulę mǫ. *Nde e ta na, o 7
tomba tǫ ńgęń ilalo, na munj'ao nyena a si
ta a bia nje e bolan, 'ińgea. *Na Petro a 8
kwalanę mǫ na: Lańgwea mba, ńga lo andisę
nde mōnda nika e? Na mǫ a kwala na: E,
nikamęnę. *Na Petro a kwalanę mǫ na: 9
Onyolanje lo pulinǫ muano o kekisę Mudī ma
Sańgo e? Ombwa, matańga ma ba bena ba
pulę mom'ańgǫ me oboso ba jǫmbę, ba męndę
pę bambę oa. *Na mǫ a kǫ wase dibokimęnę 10

Digitized by Google

o miende mao, a patea. Na mi mpesa ma
bato mi iŋgea, mi bomanę mǫ a wedi, na babǫ
ba busanę mǫ, ba pulę mǫ bębę na mom'ao.
11 *Na boŋgǫ bondęnę bo kǫyę muemba muęsę
na bęsę bena ba seŋgi nika.
12 Nde gita la beyemban na betanysedi be
ta be bolanę na maa ma bamuloloma, oteten
a dimuti, nde babǫ bęsę ba ta ba kǫtǫnę na
13 mulema mowǫ́ o dibępę la Salǫmo. *Nde
tǫ-mowǫ́ nya bapępę a si ta a keka o lata na
babǫ, nde dimuti di ta di ombwea babǫ bo-
14 ndęnę. *Nde e ta e beŋga batabę na babǫ, ba
bena ba ta ba dubę Saŋgo, dimuti la bome na
15 bito pę, *ka nyena ba ta ba busisę baboedi o
maŋgea, ba neŋgę babǫ o manǫŋgǫ na o kadi,
ná ŋga Petro a poi tę, ediŋgediŋ'ao yena
16 e kǫ omǫny a mowǫ́ nyabu. *Nde dimuti la
mindi mi diŋgęlę pę di ta di kǫtǫnę o Yeru-
salem, ba wana baboedi na batakisabę na midī
mi si saŋgi, nde babǫ bęsę ba ta ba bǫlisabę.
17 Nde prisi nindęnę e ta e tęmę na bęsę ba
ta na mǫ, bena ba ta nyaŋ-la-jemea la Sadukai,
18 ba londa na kǫdi, *na babǫ ba węlę bamulo-
loma maa mabu o nyolo, ba węlę babǫ o beboa
19 ba mpoma. *Nde angel a Saŋgo e ta e telę
mǫmbę ma ndabo a beboa o bulu, e busisę
20 babǫ, e kwala na: *Binyǫ ala, lo tęmę, lo
laŋgweye dimuti o tempel beyala bęsę ba din
21 loŋgę. *Ba seŋginǫ nika, na babǫ b'iŋgea o
tempel ya idibaidiba, ba leę. Nde prisi ni-
ndęnę e ta e pǫ na ba ba ta na mǫ, na babǫ
ba belę muemba ma bakaisedi bandęnę na

Digitized by Google

muemba ma baturu ba Bona-Israel mueṣe;
na babo ba loma o ndabo a beboa o wana
babo. *Nde baboledi ba poino oten, ba si 22
boman babo o beboa; na babo ba timba, ba
biise nika, *ba kwala na: Di boman ndabo a 23
beboa e kwesam bwambwam, batatedi pe ba
tem o mombe, nde di teleno di si boman to-
moto oten. *Nde ba seṅgino ben beyala, 24
prisi na muaned'a tempel na prisi indene,
na babo b'uba onyol'abu, nje nika e men-
deno be. *Nde moto mowó a ta apo, a 25
laṅgwea babo na: Ombwa, ba bato lo we-
leno o beboa, be o tempel, ba tem, ba ma-
lee dimuti. *Na muanedi 'ala na baboledi 26
bao, a wana babo, seto na ṅginya, ebanja ba
ta ba bwa dimuti boṅgo, ná ba si ya be b'
aṅgwabe madale. *Nde ba wanno babo, na 27
babo ba tese babo oboso ba muano, na prisi
nindene 'uele babo, *e kwala na: Di si ta di 28
anea binyo na iwie, ná lo si lee o din dina e?
Nde ombwa, lo má-londise Yerusalem na be-
leedi banyu, nde lo ma-pula pe wana maya
ma nu moto omony asu. *Na Petro 'alabe 29
na bamuloloma, a kwala na: E aṅgamen
o seṅgane Loba buka bato. *Loba la ba- 30
saṅgo basu a pumbwele Yesu, nyena binyo lo
bono na pane la mony a eboṅgo. *Mo nde 31
Loba 'aseno na dia la mom o be muanedi na
musuṅgeri, o bola Israel jatele na lakise la
miobe. *Nde biso pe je mboṅ ao onyola ben 32
beyala na Mudī Musaṅgi pe, muena Loba a
bolino ba bena ba ma-seṅgane mo. *Nde ba 33

Digitized by Google

seŋginǫ nika, na mǫ e kẹ babǫ mulema, na babǫ ba weka muano o bwa babǫ.

34 Nde mot'a Farisai mowǫ́ a ta a tẹmẹ o muemba ma bakaisedi bandẹnẹ, dina lao na Gamaliel, muleed' a-mbenda nu ta nu bẹnẹ edube na dimuti lẹsẹ, 'anea ná ba busisẹ ba-
35 muloloma son a ponda. *Na mǫ a kwalanẹ babǫ na: A bato ba Israel, l'aŋgamẹnẹ binyǫmẹnẹ onyola ban bato, nje lo ma-pulanǫ
36 bola. *Ebanja oboso ba min minya, Teuda a ta a tẹmẹ, a kwala na e lambo, tǫ bebwea ba bato benẹi be ta be batamẹ na mǫ; mǫ a bwabẹ, na bẹsẹ bena ba ta ba batamẹ na mǫ ba pa-
37 mbilan, ba nyamsabẹ. *Ombusa nun, Yuda nya Galilea a ta a tẹmẹ, o pond'a nǫŋgǫbẹ la musǫŋgi, a ta pẹ a yǫmbisẹ gita la bato o bupẹ mǫ; mǫ pẹ a wedi, nde bẹsẹ bena ba
38 ta ba batamẹ na mǫ, ba ta ba pambilanẹ. *Nā-laŋgwea sǫ binyǫ na: Embẹ dia na ban bato, esẹlẹ babǫ. Yetẹna mun muano tǫ yen ebolo
39 ye tẹ ya bato kẹ e mẹndẹ bulea; *nde ye tẹ ya Loba, kẹ lo titi ná lo wẹlẹ bulẹlẹ mǫ; lo si ya
40 bẹlo sǫbẹ ka ba ba m'ananẹ Loba. *Na babǫ ba seŋganẹ mǫ, ba belẹ bamuloloma, ba dipa babǫ lonyanyo, b'anea babǫ, ná ba si kwala o dina
41 la Yesu, na babǫ b'esẹlẹ babǫ. *Na babǫ b'asumwẹ na munyeŋgẹ o boso ba muemba ma bakaisedi bandẹnẹ, onyolana ba ta nde ba doŋgamẹn o kusa isǫn onyola dina lao.
42 *Nde ba si ta b'esẹlẹ o leẹ bunya-tẹ o tempel na o mandabo, na laŋgwa pẹ miaŋgo-ma-bwam ma Yesu Kristo.

Digitized by Google

Nde o mi minya, niponda bokweli ba tim- 6
binǫ tǫndǫ, minyunyuŋgu mi ta mi busa na
Bona-Yuda ba Grikía liŋganę ba Bona-Heber,
onyolana mikusa mabu mi ta mi baŋgisanębę
o jabanę la da la bunya-tę. *Nde dom na 2
baba ba ta ba belę dimuti la bokweli, ba kwala
na: E si dǫlǫn biso, ná di esęlę eyal'a Loba,
nde di boleye nde tebedi. *Binyǫ ombwa sǫ, 3
a bonate, onyola bato samba oteten anyu,
bena ba bęn dina la bwam, ba londi na Mudī
Musaŋgi na dibię pę, bena di ma-tęsęnǫ onyola
yen ebolo. *Nde biso di ma-pula tiŋgamę o 4
muka na o ebol'a eyala. *Nde y'eyala e ta 5
e dǫlisę dimuti lęsę, na babǫ ba pǫsǫ Stefano,
moto nu londi na jemea na Mudī Musaŋgi,
na Filipo na Prokoro na Nikano na Timon
na Parmena na Nikolao, embon a Antiokia.
*Na babǫ ba tęsę babǫ oboso ba bamululoma, 6
na babǫ ba kanę, ba neŋgę maa omǫny abu.
*Nde eyal'a Loba e ta e tǫndǫ, musǫŋgi ma 7
bokweli pę o Yerusalem mu ta mu nyaka bo-
ndęnę bwambi; dimuti dindęnę la prisi pę di
ta di sibisę mǫmęnę owasa jemea.

Nde Stefano nu ta nu londa na ndedi na 8
ŋginya, a ta a bola betanysedi na beyemban
bendęnę oteten a dimuti. *Nde doŋgo la ba 9
ndabo a ndoŋgamęn, nyena ni belabę na: nya
Ba-Libertini na nya Ba-Kirēne na nya Ba-
Alesandria na nya ba ba ta o Kilikia na
Asia, ba ta ba tęmę, ba bolanę miuedi na Ste-
fano. *Nde ba si ta ba węlę tęŋgęnę dibię 10
na Mudī, bena a tanǫ a kwalanę. *Na babǫ 11

Digitized by Google

ba senjęlę bato, ba kwala na: Bisǫ di seŋgi a
12 tǫpi dibeŋa liŋgisę Mose na Loba. *Ba puŋ-
gwa dimuti na baturu na babiedi-ba-kalat'a-
Loba, ba pǫ, ba damea mǫ, b'alanę mǫ oboso
13 ba muemba ma bakaisedi bandęnę; *ba tęsę
mboŋ a lobaŋgo, ba kwala na: Nun moto a
si m'esęlę o tǫpǫ beyala liŋgisę uan wum'a
14 bosaŋgi na mbenda; *ebanja di ta di seŋga
mǫ a kwali na: Nun Yesu nya Nasaret a męndę
bulęlę uan wuma, na tukwa pę bedęmo bena
15 Mose a bakęnǫ bisǫ. *Nde niponda bęsę bena
ba ta o muemba ma bakaisedi bandęnę ba
sokęnǫ mǫ misǫ o nyolo, na babǫ b'ęnę boso
bao ka boso ba angel.

7 Na prisi nindęnę e kwala na: Man mambo
2 me nika e? *Na mǫ a kwala na: A bato,
bona-saŋgo na batetę, binyǫ seŋga: Loba la
bosaŋgi a ta a busea saŋgo asu Abraham, ni-
ponda a tanǫ o Mesopotamia, obiana a ma-ja
3 o Haran; *a kwalanę mǫ na: „Asumwę o
ekombo aŋgǫ na o mbia moŋgǫ, ala o ekombo
4 yena na męndęnǫ leęlę oa.“ *Na mǫ 'asumwę
o ekombo a bato ba Kaldea, a ja o Haran.
O ua nde, ombusa kwed'a saŋgo ao, a ta a
jesę mǫ o yen ekombo, binyǫ lojainǫ tatan.
5 *Nde a si ta a bola mǫ sàŋgo oten, tǫ taŋga
diwǫ, nde a ta a kakanę o bola mǫ o bę yao
na mbot'ao ombus'ao, niponda a si tanǫ a
6 má-bęnę muna. *Nde Loba a ta a kwala
ninka na: „Mbot'aŋgǫ e męndę bę bęn o
ekombo epępę, nde ba męndę timbisę babǫ
bakom, ba męndę tusę babǫ bebwea ba mbu

Digitized by Google

benẹi.“ *Loba m'ọna: „Nde na mẹndẹ kaisẹ 7
y'ekombo yena ba mẹndẹnọ bolea, nde ombusa
nika ba mẹndẹ jasumwẹ oten, ba mẹndẹ bolea
mba o uan wuma.“ *Nde a ta a bola mọ 8
male ma bwendi. Nika nde a yainọ Isak, 'enda
mọ o bunya bo londẹ lọmbi, Isak pẹ Yakob,
Yakob pẹ dom la basaṅgo ba mbambẹ na
baba. *Nde basaṅgo ba mbambẹ ba ta ba 9
kọnọnẹ Yosef, na babọ b'andisẹ mọ o Egipto;
nde Loba a ta na mọ, *a ta a suṅga mọ o mi- 10
takisan mao mẹsẹ, a bola mọ ndedi na dibiẹ
oboso ba Farao, kiṅ'a Egipto, na nun a jesẹ
mọ muanedi omọny a Egipto na omọny a
ndabo ao nyẹsẹ. *Nde njai e ta e kọ o ekombo 11
a Egipto yẹsẹ na o Kanaan, na ndeṅgẹ ni-
ndẹnẹ, nde basaṅgo basu ba si ta ba sọ da.
*Nde Yakob a seṅginọ ná mbasi ye o Egipto, 12
na mọ a loma basaṅgo basu ṅged'a boso.
*Nde o ṅgedi ni londẹ iba Yosef a ta 'em- 13
babẹ na bona-saṅgo, na mbia ma Yosef mu
timba biabẹ na Farao. *Na Yosef a loma o 14
belẹ saṅgo ao Yakob na mbia mao muẹsẹ,
musamba ma midī na mitanu. *Na Yakob a 15
siba o Egipto, a wọ, mọ na basaṅgo basu pẹ.
*Na babọ ba wanabẹ o Sikem, ba pulabẹ o 16
sọṅgọ nyena Abraham 'andinọ na mususedi
ma silba o bana ba Hemo, o Sikem. *Nde 17
kana pond'a dikaki di sisedinọ bẹbẹ, nyena
Loba a kanedinọ Abraham sọṅgọ, bato ba ta
ba tọndọ, ba timba gita o Egipto, *natẽ kiṅẹ 18
nipẹpẹ e busa, ni si ta ni bia Yosef. *Mọ nde 19
a ta a weka misomba onyola tumba lasu, a

Digitized by Google

tusę basaŋgo basu, a bola ná mięŋgę mabu
20 ma bana mi pimbabę, ná mi si toŋgwa. *O
ni ponda męnę nde Mose a yabęnǫ, nde a ta
a dǫlǫ beomwedi oboso ba Loba, a boŋgwabę
21 miǫdi milalo o ndabo a saŋgo ao. *Nde a
pimbabęnǫ, na mun'a muto nya Farao a
nǫŋgǫ mǫ, a boŋgwa mǫ o bę mun'ao mǫmęnę.
22 *Nde Mose a ta a leabę o dibię la bato ba
Egipto lęsę, a ta pę ŋginya o beyala bao na
23 bebolo pę. *Nde muanęi ma mbu mu londe-
dinǫ mǫ, e ta e pǫyę mǫ o mulema, o jombwa
24 bona-saŋgo ao, bana ba Israel. *Nde 'ęnnǫ
mowǫ́ a ma-takisabę, na mǫ a diŋgea mǫ, a
kuna nu nu takisabę, a bwa mot'a Egipto.
25 *Nde a ta 'oŋgęlę na, bona-saŋgo ba męndę
soŋtanę, ná Loba a ma-bola babǫ joŋgisę o
26 dia lao; nde ba si ta ba soŋtanę. *Nde o
bonę bunya bo bupę, a ta a pǫyę babǫ, kę ba
ma-taŋga mutaŋgo, a ta a pula dǫlisanę babǫ
o bę musaŋgo, a kwala na: A bato, binyǫ le
nde bona-saŋgo, onyolanje lo ma-bolanǫ mowǫ́
27 na nunę bobe e? *Nde nu nu ta nu bola
nunę bobe, a nimęlę mǫ, a kwala na: Nja a
tęsę oa muanedi na mukaisedi omǫny asu e?
28 *O ma-pula pę bwa mba, kana o bonǫ mot'a
29 Egipto kięlę e? *Na Mose a nya mīla onyola
y'eyala, a timba bę muęn o ekombo a Midian,
30 wuma a yainǫ bana ba bome baba. *Nde
muanęi ma mbu mu londinǫ, na angel a Saŋgo
e busea mǫ o eyaŋ a mudoŋgo ma Sinai o wea
31 i m'onyę ya mbutu. *Nde Mose 'ęnnǫ mǫ,
na mǫ a nyaka onyola di jęnę. Nde a sisedinǫ

Digitized by Google

o jombwa, na doi la Saŋgo di pǫyę mǫ na:
*„Mba ne nde Loba la basaŋgo bǫŋgǫ, Loba 32
la Abraham, na Loba la Isak, na Loba la
Yakob.“ Na Mose a timba soa mukambilan,
a si ta a keka o jombwa oten. *Na Saŋgo a 33
kwalanę mǫ na: „Soŋgwa betambi o miende
mǫŋgǫ, ebanja ua wuma o tęmnǫ, ye nde mi-
nyaŋgadu mi saŋgi. *N'ęn mitakisan ma bona 34
bam o Egipto bwambwam, na seŋgi pę na sun-
jumea labu, na sibi wase o suŋga babǫ. Ya
sǫ, na ma-loma oa o Egipto.“ *Nun Mose 35
męnę nyena ba tanǫ ba tǫbǫ, ba kwala na:
Nja a tęsę oa muanedi na mukaisedi e? mǫ
nde Loba a lomnǫ muanedi na musuŋgeri na
dia la angel, nyena ni ta ni busea mǫ o mbutu.
*Mǫ nde a busisę babǫ kana a bolinǫ betany- 36
sedi na beyemban o Egipto na o Munja-imu-
molę na o eyaŋ muanęi ma mbu. *Mǫ nde 37
e nu Mose nu kwalan bana ba Israel na:
„Saŋgo, Loba lanyu a męndę busisęyę binyǫ
mutǫper'a-mudī oteten a bona-saŋgo anyu,
kana mba; lo seŋganę nde mǫ.“ *Mǫ nde e 38
nu nu ta o muemba o eyaŋ oteten a angel,
ni ta ni kwalisanę mǫ o mudoŋgo ma Sinai,
na (oteten a) basaŋgo basu pę, nu kusi beyala
ba loŋgę o bola bisǫ; *nyena basaŋgo basu 39
ba si tanǫ ba pula seŋganę, nde ba nimęlę
nde mǫ, ba yǫmbǫ na milema mabu o Egipto,
*ba kwalanę Aron na: „Pǫŋgea bisǫ maloba 40
mena ma ma-tęmę bisǫ oboso; ebanja nun Mose
nu busisę bisǫ o Egipto di si bī nje e bolan
na mǫ.“ *Na babǫ ba pǫŋgǫ mun'a nyaka 41

Digitized by Google

o mi minya, ba wanea yi isaŋgo jabea, ba
bwa munyeŋgę onyola bebolo ba maa mabu.
42 * Na Loba a yǫmbǫ, a bakę babǫ o bolea di-
muti la mǫny; kana e tilabęnǫ o kalat'a ba-
tǫperi-ba-mudī na: A ndabo a Israel, lo wanedi
mba nyam'a mabea na mabea muanęi ma
43 mbu o eyaŋ e? * Lo nǫŋgi munǫkǫ ma Molok
na ŋgeŋget'a loba lanyu Refan, njimbiri yena
lo pǫŋginǫ o jowę mǫ; nde na mendę jesę
44 binyǫ ombusa Babilon." * Basaŋgo basu
ba ta ba bęnę munǫkǫ ma mboŋ o eyaŋ, kana
nu nu ta nu kwalisanę Mose 'anedinǫ o pǫŋgǫ
45 mǫ, kaponda eyembilan yena 'ęnnǫ; * muena
basaŋgo basu, niponda ba kusinǫ mǫ, ba tanǫ
ba wana na Yosua o ekombo a basibi, bena
Loba a paŋginǫ oboso ba basaŋgo basu, natęna
46 miinya ma Dawid, * nu kusi ndedi oboso ba
Loba, nu sǫsǫmedi pę, ná a kuseye Loba la
47 Yakob bejedi. * Nde Salomo a ta a loŋgea mǫ
48 ndabo. * Nde Nyasam a si ma-ja o ma ma
pǫŋgǫbę na maa, kana mutǫper'a-mudī a kwa-
49 linǫ na: * „Mǫny nde nye bejedi bam, wase pę
ebambu a mataŋga mam; Saŋgo m'ǫna: njika
ndabo lo ma-loŋgeanǫ mba, njika wuma ye
50 ya wumsę lam e?" * Setǫ dia lam nde di
51 pǫŋgi man męsę e? * A binyǫ banyiŋgo a
bwambi na basendabę o milema na matoi,
lo ma-tęŋgęnę Mudī Musaŋgi ponda yęsę, kana
52 basaŋgo banyu, nikamęnę pę binyǫ. * Njika
mutǫper'a-mudī mowǫ́ basaŋgo banyu ba si
takisęnǫ e? ba bo pę ba bena ba sęlę laŋgwę
onyola bepǫyedi ba nu Nutęmnasīm, nyena

Digitized by Google

lo timbinǫ tatan bandisedi na bato b'ebwan.
*Binyǫ bena lo kusi mbenda ka beanedi ba 53
angel, nde lo si nẹńgẹ mǫ.

Nde ba seńginǫ man, e ta e kẹ babǫ mu- 54
lema, na babǫ ba da masońga lińgisẹ mǫ. *Na 55
mǫ a londa na Mudī Musańgi, 'ombwa o mǫny,
'ẹnẹ bosańgi ba Loba na Yesu a tẹm o dia
la mom la Loba, a kwala na: Ombwa, na m'
ẹnẹ mǫny e telam, Muna-moto pẹ a tẹm o dia
la mom la Loba. *Na babǫ ba tẹ misea na 56
doi la mǫnymǫny, ba juẹ matoi, ba komea mǫ
o nyolo na mulema mowǫ́, ba sokẹlẹ mǫ
ombusa mundi, b'ańgwa mǫ madale. *Nde 57
bato ba mboń ba ta ba wẹlẹ mbǫt'abu o miende
ma mpesa ma moto mowǫ́, nu belabẹ na: Saul;
*ba ta b'ańgwa Stefano madale, nu ta nu 58
kanẹ, a kwala na: A Sańgo Yesu, nǫńgǫ
mudī mam! *Na mǫ a numa mabǫńgǫ, a tẹ 59
musea mǫnymǫny na: A Sańgo, o si nẹńgẹlẹ
babǫ bon bobe. Nde a kwalinǫ man, na
mǫ a kǫ iyǫ.

Nde Saul a ta a dǫlisanẹ kwed'ao. Nde o 8
bo bunya takisẹ dindẹnẹ di ta di pǫ omǫny a
muemba o Yerusalem; nde bẹsẹ ba ta ba pam-
bilanẹ o ekombo a Yudea na Samaria, kẹ ba-
muloloma mǫmẹnẹ. *Nde bato ba ma-bwẹ 2
Loba bǫńgǫ ba ta ba pulẹ Stefano, b'eya mǫ
bwambi. *Nde Saulo a ta a nyamsẹ muemba, 3
'ińgea o ndabo na ndabo, a duta bome na
bito, a bakẹ babǫ o beboa.

Ba sǫ bena ba ta ba pambilanẹ, ba ta ba 4
yeńga, ba lańgwa eyala. *Nde Filipo a ta a 5

Digitized by Google

siba o mundi ma Samaria mowó, a laṅgwea
6 babo Kristo. *Nde mamuti ma ta ma lele
matoi na mulema mowó o ma ma laṅgwabe
na Filipo, niponda ba seṅgino, b'enno pe be-
7 yemban a bolino. *Ebanja gita bena ba ta
ba bene midī mi si saṅgi mi ta mi busa na
babo, mi te misea monymony; gita la banjem-
8 bele na bamboko ba ta ba bolisabe. *Nde
9 munyeṅge mundene mu ta o mu mundi. *Nde
moto mowó dina lao na Simon a ta a sele be
o mu mundi, nu ta nu sese ṅgambi, nu ta
ny'ubise bato ba Samaria, a kwala na, e mo-
10 wó nundene. *Mo nde bese ba tano b'om-
bwea, basadi na bandene, ba kwala na: Nun
11 nde e ṅginy'a Loba, ni belabe nindene. *Nde
ba ta nde b'ombwea mo, ebanja a ta 'ubise
12 babo etum a ponda na ṅgamb'ao. *Nde niponda
ba tano ba dube Filipo, nu ta nu laṅgwea
babo miaṅgo-ma-bwam ma janea la Loba na
ma dina la Yesu Kristo, na babo ba dubisabe,
13 bome na bito. *Nde Simon momene pe a ta
a dube, a dubisabe, a batame na Filipo. Nde
'enno beyemban na bebolo ba ṅginya bendene
14 bena be bolan, na mo a nyaka. *Nde ba-
muloloma o Yerusalem ba seṅgino ná Samaria
ba noṅgi eyal'a Loba, na babo ba lomea babo
15 Petro na Yohane. *Na babo ba siba, ba
kane omony abu, ná ba kuse Mudī Musaṅgi.
16 *Ebanja mu si ta mu ko omony a to-mowó
nyabu, ba ta nde ba dubisabe o dina la Saṅgo
17 Yesu momene. *Na babo ba neṅge maa
omony abu, na babo ba kusa Mudī Musaṅgi.

Digitized by Google

*Nde Simon 'ɛnnɔ ná Mudī Musaŋgi mu bo- 18
labɛ onyola nɛŋgɛlɛ la maa ma bamuloloma
omɔny, na mɔ a wanea babɔ mɔni, *a kwala 19
na: Bola pɛ mba nin ŋginya, ná tɔ-nja na
nɛŋgɛlɛnɔ dia omɔny, a kuse Mudī Musaŋgi.
*Na Petro a kwalanɛ mɔ na: Mɔni mɔŋgɔ 20
mu ale o dibumbe muemba na oa, onyolana
o m'ɔŋgɛlɛ o kusa jabea la Loba onyola
mɔni. *Oa o si bɛn doŋgo tɔ sàŋgo o yen 21
eyala; ebanja mulema mɔŋgɔ mu si tɛm oboso
ba Loba. *Atɛlɛ sɔ na bon bobe bɔŋgɔ, sɔ- 22
sɔmea pɛ Loba, ná ŋga jɔŋgɛlɛ la mulema
mɔŋgɔ jena di lakisabɛ oa. *Ebanja na m' 23
ɛnɛ oa oe o mboŋgi a njoŋgi, o kakabɛ pɛ o
bobe. *Na Simon 'alabɛ, a kwala na: Binyɔ 24
sɔsɔmea Saŋgo onyol'am, ná tɔ-lambo la ma
mena lo kwalinɔ di si pɔ omɔny am. *Nde 25
babɔ niponda ba bɔlɛnɔ bola mboŋ na laŋgwa
eyal'a Loba ba ta ba timba o Yerusalem, ba
laŋgwea gita la mindi misadi ma Samaria eyal'
a Loba.

Nde angel a Saŋgo e ta e kwalanɛ Filipo, 26
e kwala na: Tɛmɛ, ala o mikondo o ŋgea ni
ma-wɛ o Yerusalem walea o Gasa, nyena
nye eyaŋ. *Na mɔ a tɛmɛ, 'ala. Nde ombwa, 27
mot'a Etiopia, soelɛ na mowɔ́ nya-ŋginya nya
Kandake nyaŋgo-a-mundi nya bato ba Etiopia,
nu ta nu tɛsɛbɛ omɔny a bema bao bɛsɛ, a
ta a pɔ o Yerusalem o kanɛ, *nde a ta o be- 28
timbedi, a ja omɔny a ebamban ao, a laŋga
mutɔper'a-mudī Yesaia. *Na Mudī mu kwa- 29
lanɛ Filipo na: Ala oten, o batamɛ na ye

Digitized by Google

30 ebamban. *Na Filipo 'ala oten, a seŋga mo
a ma-laŋga mutoper'a-mudī Yesaia, na mo a
31 kwala na: O soŋtan nje o ma-laŋgano e? *Na
mo a kwala na: Neni neno ná na wele, yetena
moto a si lee mba e? Na mo a sosomea Fi-
32 lipo ná 'ondeye, a je na mo. *Nde epas'a
betiledi, yena a tano a laŋga e ta nde na:
„A ta a diabele ka mudoŋgi o bwabe, na ka
mun'a mudoŋgi a ma-beno mbuke oboso ba
musenjed'ao, nika nde a si tano a tele mu-
33 dumbu mao. *O besibisedi bao muka mao
mu ta mu sumwabe. Nja nu mende laŋgwe
nyoŋon ao e? Ebanja loŋge lao di ma-sum-
34 wabe na wase. *Na ni soele ny'alabe Filipo,
e kwala na: Na sosomedi oa, mutoper'a-mudī
a kwali nde din onyola nja e? onyol'ao mo-
35 mene, ŋga onyola nupepe e? *Na Filipo a
tele mudumbu mao, a botea na ben betiledi,
a laŋgwea mo miaŋgo-ma-bwam ma Yesu.
36 *Nde kana ba tano b'ala o ŋgea, na babo
ba po o madiba; na ni soele e kwala na:
Ombwa, madiba man; nje e m'eke mba o
37 dubisabe e? *Na Filipo a kwala na: O dube
te na mulema muese, yena e wele bolane.
Na mo 'alabe, a kwala na: Na dube ná Yesu
38 Kristo e Mun'a Loba. *Na mo a bola doi
ná ebamban y'embame, na babo babane ba
siba o madiba, Filipo na ni soele; na mo a
39 dubise mo. *Nde niponda ba wuno o madiba,
na Mudī ma Saŋgo mu sumwa Filipo, nde ni
soele e s'en pe mo; nde e ta nde 'ala o ŋge'
40 ao na munyeŋge. *Nde Filipo a ta a sobe o

Digitized by Google

Asdod, a ta a yeŋga, a laŋgwea mindi mẹsẹ miaŋgo-ma-bwam, natẽ a pọ o Kaisarea.

Nde Saulo a ta a dia a ma-koma wẹi a be- 9
kima na y'ebwan liŋgisẹ bokweli ba Saŋgo,
a ta 'ala na prisi nindẹnẹ, *a pulanẹ mọ kalati 2
onyola mandabo ma ndoŋgamẹn o Damasko,
ná yetẹna a sọi doŋgo bena be o nin ŋgea,
bome na bito, a wane babọ na ŋgata o Yeru-
salem. *Nde e ta na o lọndọ lao, ná a pọinọ 3
bẹbẹ na Damasko, na dibokimẹnẹ muẹnẹn mu
wu o mọny mu panyea mọ muri na muri.
*Na mọ a kọ wase, a seŋga doi di kwalan mọ 4
na: A Saulo, a Saulo, nje o ma-takisẹnọ mba e?
*Na mọ a kwala na: A Saŋgo, oa nja e? Na 5
Saŋgo a kwala na: Ne nde Yesu nyena o ma-
takisẹnọ. E mẹndẹ bẹ bwambi na oa o sọsọ
jọŋgọ. *Na mọ a kwala na musoasoan na 6
betanysedi na: A Saŋgo, nje o ma-pulanọ ná
na bole e? Na Saŋgo a kwalanẹ mọ na:
Tẹmẹ, ala o mu mundi, e mẹndẹ laŋgwabẹlẹ
oa, nje o aŋgamẹnnọ bola. *Nde bato bena ba 7
ta o lọndọ muemba na mọ, ba ta ba kọ dimume,
kana ba tanọ ba seŋga doi, nde ba s'ẹnẹ tọ-
moto. *Na Saulo a tẹmẹ o wase; nde a telẹnọ 8
misọ mao, a s'ẹnẹ tọ-moto. Na babọ ba daŋ-
gwanẹ mọ na maa, b'injanẹ mọ o Damasko.
*Nde a si ta 'ẹnẹ minya milalo, a si de, a si 9
nyọ tọ-lambo.

Nde mokweli mowọ́ a ta o Damasko, dina 10
lao na: Anania; mọ nde Saŋgo a kwalannọ
o jẹnẹ na: Anania! Na mọ a kwala na: Mba

Digitized by Google

11 nun, a Saŋgo. *Na Saŋgo a kwalanẹ mọ na: Tẹmẹ, ala o ŋgea ni belabẹ na: ni tẹm, baisẹ o ndabo a Yuda mowọ́ nu ma-belabẹ na: Saulo nya Tarso, ebanja ombwa, a ma-kanẹ,
12 *'ẹn pẹ o jẹnẹ moto nu ma-bẹlabẹ na: Anania, a pọi na mọ, a nẹŋgẹlẹ mọ dia omọny, ná a
13 kuse jẹnẹ. *Na Anania 'alabẹ na: A Saŋgo, na seŋgi na gita onyola nu moto, njika gita la bobe a bolinọ basaŋgeri bọŋgọ o Yerusalem;
14 *o uan pẹ a bẹn ŋginya na prisi indẹnẹ, o
15 kaka bẹsẹ, bena ba ma-belẹ dina lọŋgọ. *Na Saŋgo a kwalanẹ mọ na: Ala, ebanja nun e mba ewa na pọsinọ o bambẹ dina lam oboso
16 ba basibi na kiŋẹ na bana ba Israel. *Ebanja mba na mẹndẹ leẹlẹ mọ, njika gita 'aŋgamẹnnọ
17 taka onyola dina lam. *Na Anania 'ala, 'iŋgea o ndabo, a nẹŋgẹ maa omọny ao, a kwala na: A muna-saŋgo Saulo, Saŋgo a lom mba, Yesu nyena nu busedi oa o ŋgea, nyena o wunọ, ná o kuse pẹ jẹnẹ, o londe pẹ na
18 Mudī Musaŋgi. *Na dibokimẹnẹ e kọ o misọ
19 mao ka beanya, a kusa pẹ jẹnẹ, *na mọ a tẹmẹ, a dubisabẹ, a da, a kusa pẹ ŋginya. Nde
20 Saulo a ta na bokweli ŋgus'a minya. *Na dibokimẹnẹ a laŋgwa Yesu o mandabo ma
21 ndoŋgamẹn, ná e nde Mun'a Loba. *Nde bẹsẹ bena ba ta ba seŋga nika, ba nyaka, ba kwala na: Setọ nun nde a ta a nyamsẹ ba bena ba ma-belẹ din dina o Yerusalem, nde a pọi pẹ nde uan onyola nikamẹnẹ, o wana
22 babọ na ŋgata omboa prisi indẹnẹ e? *Nde Saulo a ta nde a beŋga bẹ ŋginya, a ta a wa-

Digitized by Google

lamẹnẹ Bona-Yuda bena ba ta ba ja o Damasko, kana a tanọ a telẹyẹ na, nun nde e Kristo.

Nde niponda gita la minya mi londinọ, na 23
Bona-Yuda ba weka muano o bwa mọ. *Nde 24
mu muano mabu mu timbi bianẹ na Saulo.
Nde ba ta pẹ ba tata mombẹ ma mundi, muese
na bulu, ná ba bwe mọ. *Nde bokweli ba ta 25
ba nọńgọ mọ ya bulu, ba sibisẹ mọ o esanja
o edima. *Nde Saulo a pọinọ o Yerusalem, 26
na mọ a keka o lata mọmẹnẹ na bokweli;
nde bẹsẹ ba ta ba bwa mọ bọńgọ, ba si ta ba
dubẹ ná e mokweli. *Nde Barnaba a ta a 27
nọńgọ mọ na mọmẹnẹ, a wana mọ na bamuloloma, a laṅgwea babọ, nẹni 'ẹnnọ Saṅgo o ṅgea, na nje a kwalannọ mọ, na nẹni a tanọ a laṅgwa na bokenju o dina la Yesu. *Nde 28
o Yerusalem a ta 'iṅgea na babọ a busa pẹ,
a laṅgwa na bokenju o dina la Saṅgo Yesu,
*a ta pẹ a kwalisanẹ na juanẹlẹ na bato ba 29
Grikia; nde ba ta ba pulisẹ o bwa mọ. *Nde 30
bona-saṅgo ba seṅginọ nika, na babọ ba wana
mọ o Kaisarea, ba loma mọ o Tarso. *Na 31
nde muemba mu ta mu bẹnẹ musaṅgo o Yudea
nyẹsẹ na Galilea na Samaria, mu loṅga, mu
daṅgwa o bọńgọ ba Saṅgo, mu tọndọ onyola
jembẹ la Mudī Musaṅgi.

Nde e ta na, niponda Petro a tanọ a yeṅga 32
o wuma yẹsẹ, a ta a pọ na basaṅgeri bena
ba ta ba ja o Lida. *A ta a bomanẹ moto 33
mowọ́ oten, dina lao na: Ẹnea, nu ta nu naṅga
o nọńgọ mbu lọmbi, a ta a boa njembẹlẹ.

Digitized by Google

34 * Na Petro a kwalanę mọ na: A Ęnea, Yesu
Kristo a ma-bọlisę oa; tęmę, oamęnrę pọŋgọ
nọŋgọ loŋgọ! Na mọ a tęmę dibokimęnę.
35 * Na bęsę bena ba ta ba ja o Lida na Saron
b'ęnę mọ, na babọ b'atęlę na Saŋgo.
36 Nde mokwel'a muto mowọ́ a ta o Yope,
dina lao na: Tabita, nika nye nde o tukwabę
na: Isęru. Mọ a ta a londa na bębolo ba
bwam na mabea onyola batuedi, bena a bo-
37 linọ. * Nde e ta na o mi minya, a ta a boa,
a wọ, na babọ b'ọkisę mọ, ba nęŋgęlę mọ o
38 tuŋ a mọny. * Nde kana Lida ba tanọ bębę
na Yope, na bokweli pę ba seŋginọ ná Petro
e oten, na babọ ba loma bato baba na mọ,
ba sọsọmęyę mọ na: O s'indea o pọ na bisọ.
39 * Na Petro a tęmę, 'ala na babọ; nde a pọinọ,
na babọ b'alanę mọ o tuŋ a mọny, na mikusa
ma bito męsę mi pọ na mọ, mi eya, mi leęlę
mọ maloki na mbọti, bena Isęru a tanọ a
40 pọŋgọ, niponda a tanọ na babọ. * Na Petro
a busisę bęsę, a numa mabọŋgọ wase, a kanę,
na mọ a yọmbọ na mbimba, a kwala na: A
Tabita, tęmę! Na mọ a telę misọ mao, nde
41 'ęnnọ Petro na mọ a ja. * Na mọ a bola mọ
dia, a tęsę mọ. Na mọ a belę basaŋgeri na
42 mikusa, a tęsę mọ oboso babu muenya. * Nde
e ta e bianę o Yope nyęsę, na gita ba dubę
43 Saŋgo. * Nde e ta na, a ta a ja o Yope gita
la minya, omboa Simon mupọŋgę-beyobo.
10 Nde moto mowọ́ a ta o Kaisarea, dina lao
na: Kornelio, muaned'a-bila nya muemba
2 muena mu belabę na: ma Italia, * a ta nde mot'

Digitized by Google

a bwam nu ma-bwẹ Loba boŋgo na ndabo ao
nyẹsẹ, nu ta nu bola bato gita la mabea ma
batuedi, nu ta pẹ nu kanẹ na Loba ponda
yẹsẹ. *A ta 'ẹnẹ o jẹnẹ bwambwam, ŋga 3
ŋgeŋ dibua ya bunya, angel a Loba e po na
mọ, ekwalanẹ mọ na: A Kornelio! *Na mọ 4
'ombwa mọ, a manymẹyẹ, akwala na: Nje,
a Saŋgo! Na mọ akwalanẹ mọ na: Mika
moŋgọ na mabea moŋgọ, bapọi o mọny o joŋ-
gẹlẹ oboso ba Loba; *na nde loma bato o Yope, 5
o belẹ Simon, nu belabẹ pẹ Petro, *nu jai 6
omboa moto mowọ́ Simon, mupoŋgẹ-beyobo,
nyena ndabo ao nye bẹbẹ na munja, mọ a
mẹndẹ laŋgwea oa nje o aŋgamẹnnọ bola.
*Nde angel ni kwalisan mọ ny'asumwẹnọ, 7
na mọ a belẹ bato bao baba na mot'a-bila
mowọ́ nu dubẹ Loba, nya ba bena ba ta na
mọ ponda yẹsẹ, *a laŋgwea babọ mambo 8
mẹsẹ, a loma babọ o Yope.

Nde o bonẹ ba kiẹlẹ niponda ban ba tanọ 9
o ŋgea, ba sisedinọ bẹbẹ na mundi, na Petro
'ondea omọny a munyua o kanẹ, o ŋgeŋ mu-
toba. *Na mọ a bwa njai, a pula da. Nde 10
niponda ba tanọ ba boŋsanẹ, na jẹnẹ di poyẹ
mọ. *Na mọ 'ẹnẹ mọny e telam, ewa pẹ e 11
ma-siba, ka sanjẹ a mbọm nindẹnẹ, ni tiŋ-
gabẹ o matoŋgo manẹi, e ma-sibisabẹ o wase.
*Oten nde nyama yẹsẹ ya miendi minẹi ya 12
wase na nyam'a eyidi na nyama i m'oŋgẹ
manyolo wase na lonọn la mọny ba tanọ.
*Na doi dipọ na mọ na: A Petro, tẹmẹ, bwa, 13
ode! *Na Petro akwala na: A Saŋgo, tom- 14

Digitized by Google

tom! ebanja na si dedi lambo la lonyonyo to
15 di si saŋgi tom. *Na doi di poye pete mo na:
Ma Loba a saŋgiseno, o s'aŋgamen timbise
16 mo lonyonyo. *Nika e bolan ŋged'ilalo, na
17 dibokimene ewa e noŋgobe o mony. *Nde
niponda Petro a tano a nyaka na momene,
nje di jene 'enno leno, nde ombwa, ban bato
bena ba lomabe na Kornelio, ba ta ba má-
18 baise ndabo a Simon, ba teme o jombe, *ba
bele, b'uele na, ŋga Simon nu belabe pe
19 Petro a jai uan e? *Nde ke Petro a dia a
ma-dutea onyola di jene, na Mudī mu kwalane
mo na: Ombwa, bato balalo ba ma-pulise oa,
20 *teme, siba wase, o ale na babo, o si diŋga
penda, ebanja mba nde na lom babo.
21 Na Petro a siba wase na ba bato bena ba
lomabe na Kornelio, a kwala na: Ombwa, mba
nun, nyena lo ma-puliseno; njika njom e wan
22 binyo e? *Na babo ba kwala na: Kornelio,
muaned'a-bila, moto nu tem na sīm, nu ma-
bwe Loba boŋgo, nu ben dina la bwam o
ekombo a Bona-Yuda yese, a kusi beanedi na
angel a bosaŋgi, o bele oa po o ndabo ao
23 na o seŋga beyala na oa. *Na mo a bele
babo o jiŋgea, a jese babo. Nde o bone ba
kiele a ta a teme, 'ala na babo; nde doŋgo
la bona-saŋgo ba Yope pe ba ta b'ala na mo.
24 *Nde o bone bo bupe ba ta ba po o Kaisarea;
nde Kornelio a ta a tata babo, a ta a má-ko-
25 tele mbia mao na makom mao ma tina. *Nde
Petro 'iŋgedino, na Kornelio a po doŋgamene
26 mo, a ko wase o miende mao, 'owe mo. *Na

Digitized by Google

Petro a tẹsẹ mọ, a kwala na: Tẹmẹ, mba pẹ
ne nde moto. *Nde kana atanọ a kwalisanẹ 27
mọ, na mọ 'iṅgea, a bomanẹ gita ba kọtọm.
*Na mọ a kwalanẹ babọ na: Binyọmẹnẹ lo bī 28
nẹni e titinọ wonja na mot'a Bona-Yuda o
lata tọ jiṅgea na mot'a tumba dipẹpẹ; nde
Loba a leẹlẹ mba, ná na si laṅga tọ-moto lo-
nyọnyọ tọ nu si saṅgi. *Onyola nika, ni- 29
ponda na belabẹnọ, na pọi, e si bẹ baṅga. Na
m'uẹlẹ sọ, njika njọm lo belẹnọ mba e? *Na 30
Kornelio a kwala na: Oẹṅgẹ minya minẹi na
ta na kandanẹ da natẹna ninka pondamẹnẹ,
na ta na kanẹ o ndabo am o ṅgẹṅ dibua, nde
ombwa, na moto mowọ́ a tẹmẹ oboso bam na
mbọti ni ma-panyẹ, *a kwala na: A Kornelio, 31
muka mọṅgọ mu seṅgabẹ, mabea mọṅgọ pẹ
ma pọi o jọṅgẹlẹ oboso ba Loba. *Loma sọ 32
o Yope o belẹ moto mowọ́ Simon nu belabẹ
pẹ Petro, a jai o ndabo a Simon mupọṅgẹ-
beyobo, bẹbẹ na munja; a pọi tẹ, a mẹndẹ
kwalisanẹ oa. *Na dibokimẹnẹ nde na lomnọ 33
na oa; nde o boli bwam, ná o pọinọ. Bisọ
bẹsẹ je sọ uan oboso ba Loba o seṅga mẹsẹ
m'anabẹlẹ oa na Loba.

Na Petro a telẹ mudumbu mao, a kwala 34
na: Na má-sọṅtanẹ nambalẹ, ná wanda
la moto di titi na Loba, *nde o tumba- 35
tẹ nu nu ma-bwẹ mọ bọṅgọ, a bola pẹ
tẹmẹ-la-sīm, ena a kasabẹ na mọ. *Eya- 36
la yena Loba a lomnọ na Bona-Israel o laṅ-
gwa musaṅgo onyola Yesu Kristo, mọ nde
e Saṅgo a bẹsẹ, — *lo bī din lambo mẹnẹ 37

Digitized by Google

lena di ta di pambilanę o Yudea nyesę, botea
o Galilea, ombusa dubisę lena Yohane a laṅ-
38 gonǫ. *Yesu nya Nasaret, nęni Loba 'ǫkisęnǫ
mǫ na Mudī Musaṅgi na ṅginya, nu ta nu
daṅgwa o bola bwam na bǫlisę bęsę bena
ba ta ba takisabę na Satan; ebanja Loba a ta
39 na mǫ. *Nde bisǫ je mboṅ onyola męsę a
bolinǫ o ekombo a Yudea na o Yerusalem,
40 mǫ nde ba panęnǫ o bwele, ba bwa mǫ. *Mǫ
nde Loba a pumbwęlęnǫ o bunya bo londę
41 milalo, a bola mǫ o jęnęnę na bato, *setǫ na
bato bęsę, nde na bisǫ bamboṅ bena ba pǫsǫ-
bę na Loba pond'a boso, bisǫ bena di dedi
na mǫ, di nyǫ pę na mǫ, ombusa pumbwa
42 lao o kwedi. *Nde 'anedi bisǫ o laṅgwea
bato bęsę na bola pę mboṅ, ná mǫ nde e
mukaised'a bapenya na bawedi, nu tęsębę
43 na Loba. *Onyol'ao nde batǫperi-ba-mudī
bęsę ba ma-bolanǫ mboṅ, ná onyola dina lao,
moto na moto nu dubę mǫ, a ma-kusa lakisę
la miobe.

44 Kę Petro a dia a ma-tǫpǫ ben beyala, na
Mudī Musaṅgi mu kǫ omǫny a bęsę, bena ba
45 ta ba seṅga be beyala. *Nde badubę ba ba-
bwendi bena ba ta ba pǫ na Petro, ba ta ba
nyaka, ná jabea la Mudī Musaṅgi di ta pę
46 di komabę omǫny a basibi; *ebanja ba ta ba
seṅga babǫ ba ma-tǫpǫ na l'emę, ba sesa pę
47 Loba. Na Petro a kwala na: *Nja ena a
baṅganę madiba, ná ban ba si dubisabę, bena
48 ba kusi Mudī Musaṅgi kana bisǫ e? *Na mǫ
'anea babǫ o dubisabę o dina la Saṅgo. Na

Digitized by Google

babọ ba sọsọmea mọ o ja na babọ ŋgus'a minya.

Nde bamuloloma na bona-saŋgo, bena ba 11
ta o Yudea ba ta ba seŋga, ná basibi pẹ ba
noŋgi eyal'a Loba. *Nde niponda Petro a 2
poinọ o Yerusalem, na ba bena ba ta ba wa
na babwendi ba tọpọnẹ mọ bwambo, *ba kwala 3
na: Oa o iŋgedi na bato ba s'endabẹ, o dedi
pẹ na babọ. *Na Petro a botea, a laŋgwea 4
babọ kana m'aledinọ, a kwala na: *Mba na 5
ta na kanẹ o mundi ma Yope, na mba n'ẹnẹ
o jẹnẹ ewa e ma-siba, ka sanjẹ a mbọm nin-
dẹnẹ, ni sibisabẹ o mọny o matoŋgo manẹi,
na mọ epọ natẹna oboso bam. *Nde n'ombo- 6
nọ oten, na mba n'ẹnẹ nyam'a miende minẹi
ya wase, na nyam'a eyidi na nyama i m'oŋgẹ
manyolo wase na lonọn la mọny. *Nde na 7
ta na seŋga doi di kwalan mba na: A Petro,
bwa, o de! *Nde mba na ta na kwala na: 8
Tomtom, a Saŋgo! ebanja lambo la lonyọnyọ
tọ di si saŋgi, di s'iŋgedi o mudumbu mam
tom. *Na doi di alabẹ mba o mọny ŋgedi 9
ni londẹ iba na: Ma Loba a saŋgisẹnọ, oa o
s'aŋgamẹn timbisẹ mọ lonyọnyọ. *Nika e ta 10
e bolanẹ ŋged' ilalo, na mẹsẹ ma noŋgọbẹ pẹ
o mọny. *Nde ombwa, o mulemlem ma po- 11
nda bato balalo ba ta ba tẹmẹ oboso ba nda-
bo, nyena na tanọ na ja, bena ba wu o Kaisa-
rea, ba lomabẹ na mba. *Na Mudī mu kwa- 12
lanẹ mba o wala na babọ, e si bẹ diŋga penda.
Nde ban bona-saŋgo mutoba pẹ ba ta b'ala
na mba, na bisọ di pọ o ndabo a nu moto.

Digitized by Google

13 *Na mọ a laṅgwea biso, nẹni 'ẹnnọ angel o
ndabo ao, etẹm, ekwalanẹ mọ na: Loma bato
o Yope, o belẹ Simon nu belabẹ pẹ Petro,
14 *mọ a mẹndẹ laṅgwea oa beyala, bena oa
o mẹndẹnọ joṅgisabẹ na ndabo aṅgọ nyẹsẹ.
15 *Nde niponda na botedinọ o laṅgwa, na Mudī
Musaṅgi mu kọ omọny abu kana omọny asu
16 o beboteri. *Nde na ta n'oṅgẹlẹ eyal'a Saṅgo,
kana a kwalinọ na: „Yohane a ta a dubisẹ na
madiba, nde binyọ lo mẹndẹ dubisabẹ na Mudī
17 Musaṅgi." *Kana Loba a bolinọ sọ babọ mu-
lemlem ma jabea kana biso, niponda di dubẹ-
nọ Saṅgo Yesu Kristo, na ta nja, ná na wusa
18 wẹlẹ jeka Loba e? *Nde ba seṅginọ man,
na babọ ba ja na pī, ba sesa Loba, ba kwala
na: Loba a boli pẹ sọ na basibi jatẹlẹ onyola
loṅgẹ.

19 Nde ba sọ bena ba ta ba pambilanẹ botea
o takisẹ lena di ta di pọ omọny a Stefano,
ba ta ba yeṅga, ba pọ natẹna o Fenikia na
Kipro na Antiokia, e si bẹ laṅgwa eyala na
20 tọ-moto kẹ na Bona-Yuda mọmẹnẹ *Nde
doṅgo la bato ba Kipro na Kirēne ba ta
oteten abu, babọ ba ta ba pọ o Antiokia, ba
ta ba kwalanẹ pẹ Ba-Grikia, ba laṅgwa miaṅ-
21 go-ma-bwam ma Saṅgo Yesu. *Nde dia
la Saṅgo di ta na babọ, na musọṅgi mundẹnẹ
22 mu dubẹ, mu atẹlẹ na Saṅgo. *Nde miaṅgo
mabu mi ta mi pọ o matoi ma muemba o
Yerusalem, na babọ ba loma Barnaba ná 'ale
23 o Antiokia. *Nde a pọinọ, 'ẹnnọ nded'a Loba,
na mọ a bwa munyẹṅgẹ, 'omẹlẹ bẹsẹ o tiṅga-

Digitized by Google

mę na Saŋgo na mulema mu bǫlę. *Ebanja 24
a ta nde mot'a bwam nu londi na Mudī Musaŋgi na jemea. Nde dimuti dindęnę di ta
di latabę na Saŋgo. *Nde Barnaba a ta pę 25
'ala o Tarso o pulisę Saulo; *nde asǫinǫ mǫ, 26
na mǫ a wana mǫ o Antiokia. Nde e ta na,
ba ta ba kǫtǫmę o muemba mbu mowǫ́, baleę
dimuti dindęnę, bokweli pę basęlę nde belabę
bonakristo o Antiokia.

Nde o mi minya męnę batǫperi-ba-mudī 27
ba ta ba wa o Yerusalem, ba pǫ o Antiokia.
*Na mowǫ́ nyabu, dina lao na: Agabo, a tęmę, 28
a leę onyola Mudī, ná njai nindęnę e męndę
pǫ o mundi-ma-wase muęsę, nyena ni kwedi
owasa Klaudio. *Nde mowǫ́ na mowǫ́ nya 29
bokweli a ta a weka muano o lomea bonasaŋgo ba jai o Yudea joŋgwanę, moto-tę kaponda a węlinǫ, *kana ba bolinǫ pę, ba ta 30
ba loma mǫ na baturu o dia la Barnaba na
Saulo.

Nde o ni ponda męnę Herode kiŋę a ta **12**
a węlę doŋgo la ba muemba maa o nyolo o
takisę babǫ. *Na mǫ a bwa Yakobo, muna- 2
nyaŋgo a Yohane na pǫ.

Nde 'ęnnǫ ná e dǫlisan Bona-Yuda, na 3
mǫ a beŋga pę putea Petro; nde e ta nde o
minya ma bewolo be si puŋgwan esasaŋge.
*A ta a putea mǫ, a węlę mǫ o beboa, a ta 4
a bakę mǫ na miemba minęi ma bato-ba-bila,
muemba tę bato banęi, o tata mǫ, nde a ta
apula tęsę mǫ oboso ba dimuti ombusa Pasah.
*Petro a ta sǫ a węlębę o beboa, nde mu- 5

Digitized by Google

emba mu ta mu bola muka onyol'ao na Loba
6 ponda yęsę. *Nde niponda Herode a tanǫ
a ni-ya tęsę mǫ oboso (ba dimuti), o bo bulu
męnę Petro a ta a kǫ iyǫ oteten a bato-ba-
bila baba, a kwesabę na ŋgǫkǫbi iba, oboso
ba jǫmbę pę batatedi ba ta ba tata ndabo a
7 beboa. *Nde ombwa, angel a Saŋgo e pǫ,
na muęnęn mu panya o tuŋ; na mǫ e dipa
Petro o muri mowǫ́, ny'umwęlę mǫ, e kwala
na: Wamsę tęmę! Na ŋgǫkǫbi i kǫ mǫ o
8 maa. *Na angel e kwalanę mǫ na: Bomea
oamęnę, o bǫte pę betambi bǫŋgǫ. Na mǫ a
bola nika. Na mǫ e kwalanę mǫ na: Węlę
9 mbǫt'aŋgǫ o nyolo, o bupę mba. *Na mǫ a
busa, a bupę mǫ, nde a si ta a bia ná di di
bolan na angel le mbalę, a ta nde 'ǫŋgęlę na,
10 'ęn nde jęnę. *Nde ba ta ba tomba batatedi
ba boso na ba londę baba, ba pǫ o jǫmbę la
beyęi, lena di ma-busę la mundi; di ta di te-
lamę na mǫmęnę, na babǫ ba busa, ba daŋgwa
ŋgea pǫ, na dibokimęnę angel ny'asumwę na
11 mǫ. *Nde nyolo e timbedinǫ Petro, na mǫ
a kwala na: Tatan na bī sǫ nambalę, ná Saŋ-
go a lom angel ao, a suŋgi pę mba o dia la
12 Herode na mapita ma Bona-Yuda męsę. *Nde
niponda a bǫlęnǫ bakę, na mǫ a pǫ o ndabo
a Maria, nyaŋgo a Yohane, nu belabę pę
Marko, nyena oten nde gita ba tanǫ ba kǫtǫnę,
13 ba kanę. *Nde niponda 'umbinǫ o jǫmbę di-
sadi la jǫmbę, na ŋgǫnderi pǫ e busa, dina
14 lao na: Rode, o seŋga; *nde 'embinǫ doi la
Petro, na mǫ a si telę jǫmbę onyola munyęŋgę,

Digitized by Google

nde 'iṅgea nde, a kwala na: Petro a tẹm o jombẹ. *Na babọ ba kwalanẹ mọ na: O ma- 15
boa njou. Na mọ 'embẹ ná ye nika. Na
babọ ba kwala na: Ye nde angel ao. *Nde 16
Petro a ta nde a beṅga jumba; nde ba telẹnọ,
na babọ b'ẹnẹ mọ, ba nyaka. *Na mọ a siki- 17
mẹyẹ babọ dia o ja na pī, a laṅgwea babọ,
nẹni Saṅgo a busisẹnọ mọ o beboa, a kwala
na: Laṅgwea Yakobo man na bona-saṅgo. Na
mọ a busa, ala o wuma ipẹpẹ.

Nde bunya bo esẹlẹnọ, manyaka ma si ta 18
masadi oteten a bato-ba-bila, nje e bolan na
Petro. *Nde Herode 'uẹlẹnọ onyol'ao; a si 19
sọinọ mọ, na mọ a wasa batatedi, 'anea o
bwa babọ; na mọ 'asumwẹ o Yudea, 'ala o
Kaisarea, a ja oten.

Nde a ta bosiṅga na bato ba Tiro na Si- 20
don. Na babọ ba pọ na mọ na mulema mo-
wó, ba timbisẹ Blasto, soel'a kiṅẹ, dikọm labu,
ba sọsọmea onyola musaṅgo, ebanja bekombo
babu be ta nde be kusa da lao na ya kiṅẹ.
*Nde o bunya bo pọsọbẹ, Herode a ta a bọtọ 21
mbọt'a kiṅẹ, a ja o bejedi ba muka, a bẹnẹ
betọpedi na babọ. *Na dimuti di tẹyẹ mọ 22
misea na: Doi la Loba di, setọ la moto. *Na 23
dibokimẹnẹ angel a Saṅgo e dipa mọ, onyo-
lana a si boli Loba edube; na miwu mi da mọ,
na mọ a wọ. *Nde eyal'a Loba e ta e 24
nyaka, e tòndọ pẹ. *Nde Barnaba na Saulo 25
ba ta ba wa o Yerusalem, niponda ba domsẹnọ
ebolo, ba nọṅgọ pẹ Yohane, nu belabẹ pẹ
Marko muemba na babọ.

Digitized by Google

13 Nde o muemba mu ta o Antiokia batọperi-
ba-mudī na baleedi ba ta oten: Barnaba, na
Simeon nu belabẹ Niger, na Lukio nya Kirē-
ne, Manahen nu ta nu boŋgwabẹ muemba
2 na Herode tetrarki, na Saulo. *Nde niponda
ba tanọ ba bẹnẹ ndoŋgamẹn a Saŋgo, ba kan-
danẹ pẹ da, na Mudī Musaŋgi mu kwala na:
Tindea mba Barnaba na Saulo onyola ebolo
3 na belẹnọ babọ. *Na babọ ba kandanẹ da,
ba kanẹ, ba nẹŋgẹlẹ maa omọny abu, ba loma
babọ.
4 Ba sọ, bena ba lomabẹ na Mudī Musaŋgi,
b'ala o Seleukia, o ua nde b'ekamẹnnọ na
5 bọlọ o Kipro. *Nde ba pọinọ o Salami, na
babọ ba laŋgwa eyal'a Loba o mandabo ma
ndoŋgamẹn ma Bona-Yuda; nde ba ta pẹ ba
bẹnẹ Yohane ka muboled'abu.
6 Nde niponda ba daŋgonọ tẹmẹnẹ eyondi
yẹsẹ natẹna o Pafosi, na babọ ba bomanẹ
mot'a-ŋgambi mowọ́, mutọper'a-lobaŋgo, mot'a
7 Bona-Yuda, dina lao na: Bar-Yesu. *Mọ a ta
na gọbina Sergio Paulo, mot'a dibiẹ, nu belẹ
Barnaba na Saulo, a pula seŋganẹ babọ eyal'a
8 Loba. *Nde nu mot'a-ŋgambi Elima, — eba-
nja nika nde dina lao lenọ o tukwabẹ, — a
ta a tẹŋgẹnẹ babọ, a ta a pula yọmbisẹ gọbina
9 na jemea. *Nde Saulo, nu belabẹ pẹ Paulo,
nu ta nu londa na Mudī Musaŋgi, 'ombwa
10 mọ, *a kwala na: A oa mun'a Satan, nu
londi na mawọndọn mẹsẹ na bobe boẹsẹ, mu-
siŋger'a tẹmẹ-la-sīm lẹsẹ, o si ma-wọlọ o yọ-
11 mbisẹ maŋgea ma tẹm ma Saŋgo e? *Nde

Digitized by Google

tatan, ombwa, dia la Saŋgo di ma-pọ omọny
aŋgọ, o mẹndẹ bẹ ndima, o si mẹndẹ jẹnẹ wei
son a ponda. Na dibokimẹnẹ mbà na muititi
ba kọyẹ mọ, na mọ a kumwa yeŋga, a pulisẹ
bato ba ma-daŋgwanẹ mọ na dia. *Gọbina 12
'ẹnnọ nje e bolan, na mọ a dubẹ, kana a tanọ
a nyaka onyola beleedi ba Saŋgo.

Nde Paulo na muemba mao ba ta b'asumwẹ 13
na bọlọ o Pafosi, b'ekamẹnẹ o Perge nya Pam-
filia. Nde Yohane a ta 'asumwẹ na babọ, a
timba o Yerusalem. *Nde babọ b'asumwẹnọ 14
o Perge, ba tẹmẹnẹ lọndọ, ba pọ o Antiokia
nya Pisidia, na babọ b'iŋgea o ndabo a ndoŋ-
gamẹn o bunya-ba-wumsẹ, ba ja wase. *Nde 15
ombusa laŋga la mbenda na batọperi-ba-mudī,
na bānedi ba ndabo-a-ndoŋgamẹn ba loma na
babọ, ba kwala na: A bato, bona-saŋgo, ye-
tẹna lo bẹn tẹ eyal'a jomẹlẹ onyola dimuti,
lo kwala nde. *Na Paulo a tẹmẹ, a sikimẹyẹ 16
dia, a kwala na: A bato ba Israel na binyọ
babwẹ-Loba bọŋgọ, seŋga! *Loba la ban bato 17
a pọsi basaŋgo basu, 'asẹ di tumba niponda
di tanọ muẹn o Egipto, a busisẹ babọ oten na
enama e asam, *a wẹlisanẹ babọ muanẹi ma 18
mbu o eyaŋ, *a nyamsẹ matumba samba o 19
ekombo a Kanaan, a bola babọ ekombo abu
sàŋgo. *Nde ombusa nika, na mọ a bola 20
babọ bakaisedi tọ bebwea ba mbu benẹi na
muatanu, natẹna Samuel mutọper'a-mudī. *O 21
ua nde ba sọsọmedinọ onyola kiŋẹ, na Loba
a bola babọ Saulo, mun'a Kis, mot'a tumba
la Benyamin, muanẹi ma mbu. *Na a sumonọ 22

Digitized by Google

mo, na mo a busiseye babo Dawid o be kiñe,
nyena a bolino mboñ, a kwala na: „Na soi
Dawid, mun'a Isai, moto kaponda mulema
23 mam, nu mende bole jemea lam lese." *O
mbot'ao nde Loba a wanedino Israel musuñ-
24 geri Yesu, kaponda dikaki, *niponda Yohane
a tano a sele lañgwea dimuti la Israel dubise
25 la jatele, obiana a ma-busa. *Nde niponda
Yohane a domseno londo lao, na mo a kwala
na: Nje lo m'oñgeleno ná mba ne e? Na titi
mo, nde ombwa, a ma-wa mba ombusa, nyena
na si doñgamen o wunja betambi o miende
26 mao. *A bato, bona-sañgo, bana ba tumba
la Abraham, na binyo babwe-Loba-boñgo ote-
ten anyu, binyo nde eyal'a din joñgise e lo-
27 mabeleno. *Ebanja ba ba jai o Yerusalem na
bānedi babu ba si ta ba bia mo, nde ba londise
pe madoi ma batoperi-ba-mudī, mena ma lañ-
gabe o bunya na bunya-ba-wumse-te, onyola
28 kwese mo muka, *nde tona ba si soino njom
a kwedi na mo, ba sosomedi te Pilato o bwa
29 mo. *Nde niponda ba londiseno mese mena
ma tilabe onyol'ao, na babo ba sibise mo o
30 eboñgo, ba wele mo o soñgo. *Nde Loba a
31 pumbwele mo o kwedi. *Na mo, o gita la
minya, a busea ba bena ba ta ba wa na mo
o Galilea jondea o Yerusalem, bena be pe
32 mboñ ao tatan na dimuti. *Nde biso di wa-
nedi binyo miañgo ma dikaki, lena di bolabe
33 basañgo basu, *ná Loba a londise mo na biso,
bana babu, kana a pumbweleno Yesu; kana
e tilabeno pe o mueñge mu londe miba, na:

Digitized by Google

„Oa oe nde mun'am; oeńge nde na yaino oa.“
*Nde ná à pumbwele mo, ná a si timba pe o 34
eboru, a kwali ninka na: „Na mende bola bi-
nyo mabea ma ndedi ma Dawid ma mbale.“
*Onyola nika a kwali pe o wuma ipepe 35
na: „O si mende jesele Musańger'ańgo o jene
eboru.“ *Ebanja Dawid, niponda a boleno 36
bolea jemea la Loba o pond'ao, a kwedi iyo,
a kotobele na basańgo bao, nde 'en eboru.
*Nde nu nyena Loba a pumbweleno, a s'en 37
eboru. *E biane so na binyo, a bato na bona- 38
sańgo, ná onyol'ao nde lakise la miobe di ma-
lańgwabeleno binyo, ná onyola mese mena
lo si ta lo wele tesebe na sīm o mbend'a Mose,
*o nun nde moto na moto nu ma-dube, a ma- 39
tesebeno na sīm. *L'ańgamene so, ná di di 40
kwalabe na batoperi-ba-mudī di si londa omony
anyu, na: *„Ombwa, a binyo bamayańako, 41
lo nyake, lo nyame pe, ebanja na ma-bola ebolo
o minya manyu, yena lo si wusano dube, ke
moto a lańgwedi binyo mo.“

Nde ba busino, na babo ba sosomea babo, 42
ná ba lańgweye petę babo ben beyala o bone
bunya-ba-wumse bo ma-bupe. *Nde ndońga- 43
men e buledino, na gita la Bona-Yuda na be-
mbon be ma-bwe Loba bońgo, ba bupe Paulo
na Barnaba, na babo ba kwalisane babo, b'
omele babo o tińgame o nded'a Loba. *Nde 44
o bunya-ba-wumse bo bupe, bebe na mundi
muese mu ta mu kotome o seńga eyal'a Loba.
*Nde Bona-Yuda b'enno dimuti, na babo ba 45
londa na kodi, ba kwala lińgise ma ma kwala-

Digitized by Google

bę na Paulo; ba kwala liŋgisę, ba tọpọ dibena.
46 *Na Paulo na Barnaba ba kwala na bwe na: Eyal'a Loba e ta e aŋgamęnę sęlę laŋgwabę na binyọ; nde kana lo ma-baŋganọ mọ, lo si ma-laŋganọ pę binyọmęnę ka badoŋgamęn onyola loŋgę la bwindea,
47 ombwa, di ma-yọmbọ sọ na basibi. *Ebanja nika nde Saŋgo 'anedinọ bisọ na: „Na tęsę oa muęnęn onyola basibi, ná o bę joŋgisę natęna masu ma wase."
48 *Nde basibi ba seŋginọ nika, na babọ ba bwa munyęŋgę, ba sesa eyal'a Saŋgo, nde bęsę bena ba ta ba tęsębę onyola loŋgę la
49 bwindea, ba ta ba dubę. *Nde eyal'a Loba
50 e ta e pambilanę o y'epasi yęsę. *Nde Bona-Yuda ba ta ba puŋgwa bito b'edube, bena ba ta ba bwa Loba bọŋgọ, na miomę ma bato ma mundi, ba wana takisę omọny a Paulo
51 na Barnaba, ba paŋga babọ o epas'abu. *Na babọ ba pupwa diburu o miende mabu omọny
52 abu, ba pọ o Ikonion. *Nde bokweli ba ta ba londa na munyęŋgę na Mudī Musaŋgi.

14 Nde e ta na o Ikonion, ba ta b'ala o ndabo a ndoŋgamęn nya Bona-Yuda muemba mowọ́, nde ba ta ba laŋgwa na ka nyena dimuti dindęnę la Bona-Yuda na Bona-Grikia
2 ba ta ba dubę. *Nde Bona-Yuda bena ba si ta ba dubę ba ta ba puŋgwa na senjęlę midī
3 ma basibi tęŋgęnę bona-saŋgo. *Nde ba ta ba ja oten pond'a bwambwam, ba ta ba kwala na bokenju o Saŋgo, nu boli mboŋ o eyal'a nded' ao, a bola ná beyemban na betanysedi be bo-

Digitized by Google

lanę onyola maa mabu. *Nde dimuti la mundi di ta di abanę; doṅgo ba ta na Bona-Yuda, doṅgo pę na bamuloloma. *Nde niponda basibi na Bona-Yuda, muemba na bānedi babu, ba tanǫ o ya takisę na jaṅgwa babǫ madale, *na babǫ ba seṅga nika, ba nya mila o mindi ma Likaonion, o Listra na Derbe na y'epasi yęsę. *Oten nde ba tanǫ ba laṅgwa miaṅgo-ma-bwam.

Nde moto mowǫ́ a ta a ja wase o Listra, nu si ta nu bęnę ṅginya o miende, nu ta mboko natęna o dibum la nyaṅgo, nu si ta nu daṅgwa tomtom. *Mǫ a ta a seṅga betǫpedi ba Paulo. Na mǫ 'ombwa mǫ, nde 'ęnnǫ, ná a bęn jemea o bǫlisabę, *na mǫ a kwala na doi la mǫnymǫny na: Tęmę na sīm o miende mǫṅgǫ! Na mǫ 'aṅgwę, a daṅgwa. *Nde mamuti m'ęnnǫ nje Paulo a bolinǫ, na babǫ b'asę madoi mabu, ba kwala o bwambo ba Likaonion na: Maloba ma timbi bowan ba bato, ma sibi wase na bisǫ. *Na babǫ ba belę Barnaba na: Seusi, Paulo pę na: Herme, ebanja mǫ nde a ta mutǫperi. *Nde pris'a Seusi nyena e ta e ja oboso ba mundi, a ta a wana nyaka na makana ma mbonji o mǫmbę, a ta a pula bola mabea muemba na mamuti. *Nde bamuloloma, Barnaba na Paulo, ba seṅginǫ, na babǫ ba nyaua mbǫti, ba nya oteten a dimuti, ba tę misea, *ba kwala na: A bato, nje lo ma-bolanǫ nika? Bisǫ pę je nde bato kapǫ ka binyǫ, nde di ma-laṅgwea nde binyǫ miaṅgo-ma-bwam, ná l'atęlę na man mambo

Digitized by Google

m'ewolo o Loba la loŋgę, nu weki mǫny na wase na munja na mambo męsę me oten,
16 * nyena ny'esęlę matumba męsę, o ponda ni
17 tombi, o daŋgwa mabu maŋgea. * Nde a si ta 'esęlę mǫmęnę e si bę bola mboŋ, kana a bolinǫ mambo ma bwam; a ta a bola bisǫ o mǫny mbua na pond'a tutę, a londisę milema
18 masu na da na munyęŋgę. * Nde ba kwalinǫ nika, e ta tę bwambi na babǫ, o jembę di-
19 muti ná ba si bola babǫ mabea. * Nde Bona-Yuda ba ta ba wa o Antiokia na Ikonion, b'embę mamuti, b'aŋgwa Paulo madale, ba duta mǫ ombusa mundi, b'ǫŋgęlę na, a wedi.
20 * Nde bokweli ba diŋgęlęnǫ mǫ, na mǫ atęmę, 'iŋgea o mundi. Nde o bonę ba kięlę a ta 'asumwę muemba na Barnaba, b'ala o Derbe.
21 Nde ba bǫlęnǫ laŋgwea mu mundi miaŋgo-ma-bwam, ba timbisęnǫ pę gita bokweli, na babǫ ba timba pę o Listra na Ikonion na
22 Antiokia, * b'embę midī ma bokweli, b'omęlę babǫ o tiŋgamę o jemea, na ná di m'iŋgea nde o janea la Loba oteten a gita la ndeŋgę.
23 * Nde ba ta ba pǫsea babǫ baturu o muembatę, ba bakę babǫ na Saŋgo o muka na kan-
24 danę la da, nyena ba tanǫ ba dubę. * Na babǫ ba tomba oteten a Pisidia, ba pǫ o Pam-
25 filia, * ba laŋgwa eyala o Perge, ba siba o
26 Atalia. * O ua nde b'asumwęnǫ na bǫlǫ, b' ala o Antiokia, o wuma yena ba tanǫ ba ba-kabę o nded'a Loba onyola ebolo, yena ba
27 domsęnǫ. * Nde ba pǫinǫ, na babǫ ba kǫtęlę muemba, ba laŋgwa męsę Loba a bolinǫ na

Digitized by Google

babo, na neni a teleyeno basibi jombe la jemea.
*Nde ba ta ba ja na bokweli pond'a bwam- 28
bwam.

Nde doŋgo ba ta ba wa o Yudea, ba lee 15
bona-saŋgo na: Lo s'endabe te kaponda be-
demo ba Mose, ke lo titi ná l'oŋgisabe. *Nde 2
niponda bwambo na mutaŋgo mundene ba-
timbino be oteten abu na Paulo na Barnaba,
na babo ba tese ná Paulo na Barnaba, na
doŋgo labu la bapepe, b'ale omony na ba-
muloloma na baturu, o Yerusalem, onyola
mi miuedi. *Nde muemba mu ta mu ala o 3
te babo o ŋgea, na babo ba tomba Fenikia
na Samaria, ba ta ba laŋgwa onyola jatele la
basibi, ba bwese bona-saŋgo bese munyeŋge
mundene. *Nde ba poino o Yerusalem, na 4
babo ba kusabe na muemba na bamuloloma
na baturu, ba laŋgwa mese Loba a bolino na
babo. *Nde doŋgo la ba nyaŋ-la-jemea la 5
Farisai bena ba ta ba dube, ba ta ba teme, ba
kwala na: B'aŋgamen jenda babo, na janea
babo o neŋge mbend'a Mose.

Nde bamuloloma na baturu ba ta ba kotoo- 6
me o jombwea onyola di lambo. *Nde mu- 7
taŋgo mundene mu kwedino, na Petro a teme,
a kwalane babo na: A bato, bona-saŋgo, lo
bī, ná o pond'a ni tombi Loba a posi oteten
asu, ná onyola mudumbu mam basibi ba seŋge
eyal'a miaŋgo-ma-bwam, ba dube pe. *Nde 8
Loba nu bī milema, a boli babo mboŋ, kana
a bolino babo Mudī Musaŋgi kapo kana biso,
*a si boli nyai iba oteten asu na babo, kana 9

Digitized by Google

10 a saŋgisẹnọ milema mabu onyola jemea. *Nje
sọ lo ma-kekanọ Loba tatan, o wẹlẹ ekọkọsọ
o nyiŋgo a bokweli, yena tọ basaŋgo basu
11 tọ bisọ di si tanọ di wẹlẹ bambẹ? *Nde di
dubẹ nde o joŋgisabẹ onyola nded'a
12 Yesu Kristo, kapọ kana babọ. *Nde di-
muti lẹsẹ di ta dija na pī, di seŋga nẹni Paulo
na Barnaba ba tanọ ba laŋgwa, njika beye-
mban na betanysedi bendẹnẹ Loba a bolinọ
onyol'abu oteten a basibi.

13 Nde ba bọlẹnọ kwala, na Yakobo 'alabẹ,
a kwala na: A bato, bona-saŋgo, seŋganẹ
14 mba! *Simon a laŋgo, nẹni Loba a pẹpẹlẹnọ
ŋged'a boso o nọŋgea dina lao bato o basibi;
15 *beyala ba batọperi-ba-mudī pẹ be tẹŋgẹn na
16 din, kana e tilabẹnọ na: *„Ombusa nika na
mẹndẹ pẹ timba, na loŋga pẹtẹ munọkọ ma
Dawid muena mu buledi, na loŋga pẹtẹ bebu-
17 lẹlẹ bao na timbisẹ mọ bwam, *ná banẹ bato
bena ba dia, ba pulisẹ Saŋgo, na matumba
mẹsẹ pẹ, mena omọny abu dina lam di ma-
belabẹnọ, nika nde Saŋgo a kwalinọ, nu ma-
18 bolẹ man." *Loba a bī bebolo bao bẹsẹ na-
19 tẹna o beboteri. *Onyola nika, joŋgẹlẹ lam
le nde na, ba si takisẹ ba bena b'atẹlẹ na Loba
20 o basibi, *nde b'aneye nde babọ o jesẹlẹ
mbindo a losaŋgo na misonje, na mambo ma
21 tim na maya pẹ. *Ebanja Mose a bẹn natẹ-
na kwaŋ o mundi na mundi ba bena ba ma-
laŋgwẹ mọ, kana a ma-laŋgabẹnọ o bunya-
ba-wumsẹ tẹ o mandabo ma ndoŋgamẹn.

22 Na bamuloloma na baturu na muemba mu-

Digitized by Google

ęsę ba bǫlę o pǫsǫ bato oteten abu na loma
babǫ o Antiokia muemba na Paulo na Barna-
ba, Yuda nu belabę pę Barsaba na Sila, bato
bena ba ta badiedi oteten a bona-saŋgo, *ba 23
lomea babǫ betiledi o maa mabu na: Bamu-
loloma na baturu na bona-saŋgo ba som bona-
saŋgo bena ba wu na basibi o Antiokia na o
Siria na o Kilikia. *Kana di seŋginǫ ná doŋ- 24
go lasu b'alo, ba bwesę binyǫ ndutu na beyala,
ba puŋgo midī manyu, ba kwala na: lo aŋga-
męn jendabę na nęŋgę mbenda, bena di s'ane-
dinǫ tǫ-lambo, *biso dikǫtǫnę sǫ na mulema 25
mowó, di bǫlę o pǫsǫ bato, o loma babǫ na
binyǫ, muemba na bandolo basu Barnaba na
Paulo, *bato bena ba boli midī mabu onyola 26
dina la Saŋgo asu Yesu Kristo. *Di lom sǫ 27
nde Yuda na Sila, bena ba męndę pę laŋgwea
binyǫ milemlem ma mambo na mudumbu.
*Ebanja e ta e dǫlisanę Mudī Musaŋgi na biso, 28
ná di si bambęlę binyǫ muuna mupępę, kę man
mambo mena ma titi ná m'esabęlę, *ná lo 29
esęlę mada ma losaŋgo na maya na mambo
ma tim na misonje. Lo tati tę binyǫmęnę
onyola man, kę lo boli bwam. Lo ja bwam!
*Na babǫ b'esanęlę, ba pǫ o Antiokia; nde 30
ba kǫtęlęnǫ dimuti, na babǫ ba bakę kalati.
*Nde ba laŋginǫ mǫ, na babǫ ba bwa mu- 31
nyęŋgę onyola di lǫkǫmea. *Nde Yuda na 32
Sila, bena ba ta pę batǫperi-ba-mudī, ba ta
b'omęlę, b'embę pę bona-saŋgo na gita la
beyala. *Nde ba tanǫ ba ja son a ponda, na 33
babǫ b'esanęlę bona-saŋgo na musaŋgo, ba

Digitized by Google

34 timba na ba bena ba lom babo. * Nde Sila
35 a ta a bole o dia. * Nde Paulo na Barnaba
ba ta ba ja o Antiokia, ba ta ba lee eyal'a
Sangо, ba langwa miango-ma-bwam muemba
na gita la bapepe pe.
36 Nde ombusa ngus'a minya, na Paulo a kwa-
lane Barnaba na: Esele biso di ale pete, di
ombwe bona-sango o mindi mese, mena di
37 langono eyal'a Sango, neni ba jaino. * Nde
Barnaba a ta pe a pula nongo Yohane nu be-
38 labe Marko. * Nde Paulo a si ta 'ongele nika
ka bwam, o nongo mo nyena nu ta ny'asumwe
na babo o Pamfilia, nu si ta ny'ala na babo
39 o ebolo. * Onyola nika mutango mundene
mu timbi be, ka nyena ba ta b'abane; na Bar-
naba a nongo Marko, 'ala na bolo o Kipro.
40 * Nde Paulo a ta a poso Sila o wala na mo,
'ala, kana a bolено bakabe o nded'a Loba na
41 bona-sango. * Nde a ta a tomba oteten a Siria
na Kilikia, 'embe miemba.

16 Na mo a po o Derbe na Listra. Nde om-
bwa, mokweli mowo a ta oten, dina lao na:
Timoteo, mun'a ngon o Bona-Yuda, nu ta nu
2 dube, nde sango a ta nde mot'a Grikia, * nu
ta nu bene dina la bwam na bona-sango o
3 Listra na Ikonion. * Mo nde Paulo a tano a
pula ná 'ale na mo, na mo a nongo mo, 'enda
mo onyola Bona-Yuda, bena ba ta o y'epasi;
ebanja bese ba ta ba bia sango ao, ná e nde
4 mot'a Grikia. * Nde kana ba tano ba tomba
o mindi, ba ta ba bake babo o nenge mi mieka
miena mi tesebe na bamuloloma na baturu o

Digitized by Google

Yerusalem. *Nde miemba mi ta mi beŋga jembame o jemea, mi tɔ̀ndɔ o musɔŋgi bunyate. *Na babɔ ba tomba oteten a Frigia na ekombo a Galatia, kana Mudī Musaŋgi mu tano mu baŋganę babɔ o laŋgwa eyal'a Loba o Asia. *Nde ba pɔino o Misia, na babɔ ba keka o wala o Bitinia; nde Mudī ma Yesu mu s'esele babɔ.

Na babɔ ba tomba Misia, ba siba o Troa. *Nde Paulo a ta 'ene jene o bulu; mot'a Masedonia mowó a teme, a sɔsɔmea mɔ, a kwala na: Ya uon o Masedonia, o oŋgwane biso! *Nde 'ennɔ di jene, na díbokimene di pula wala o Masedonia, kana di tano di bole na, Saŋgo nde a bele biso, o laŋgwea babɔ miaŋgoma-bwam. *Na biso di asumwe o Troa na bolo, di temene na sīm wala o Samotrake, nde o bone ba kiele pe o Neapoli; *nde o ua pe o Filipi, muena mue mundi ma boso o epas'a Masedonia, mundi ma mbumwa. Nde di ta di ja o mu mundi ŋgus'a minya. *Nde o bunya-ba-wumse di ta di busa o mbusa mundi o mɔpi, wuma bejedi ba muka be tano, di ja wase, di kwalisane bito, bena ba ta ba kɔtɔne oten. *Nde muto mowó, dina lao na: Lidia, nu ta muandised'a mabato ma mole ma tiki, o mundi ma Tiatira, nu ta nu bwa Loba bɔŋgɔ, a ta a seŋga; mɔ nde Saŋgo a teleno mulema, ka nyena a ta a nɔŋgɔ jaŋgameye onyola ma ma kwalabe na Paulo. *Nde a dubisabeno na ndabo ao pe, na mɔ a sɔsɔmea, a kwala na: Lo laŋgi te mba ka mowó nu

Digitized by Google

dubę Saŋgo, ya o ndabo am, lo je oten. Na
mọ 'embę biso.
16 Nde e ta na, niponda di tano di ala o wum'a
muka, muut'a ŋgonderi mowó a ta a doŋga-
męnę biso, nyena nu ta nu bęnę mudī ma
ediŋgę, nu ta nu wanea basaŋgo bao gita la
17 museń onyola topo la bediŋgę. *Mọ a ta a
bupę Paulo na biso, a tę musea, a kwala na:
Ban bato be nde bautu ba Loba L'asam, bena
18 ba ma-laŋgweyę binyọ ŋge'a joŋgisę. *A ta
a bola nika gita la minya. Nde Paulo a ta
a bwa ndutu, a yombọ, a kwalanę mu mudī
na: Na m'anea oa o dina la Yesu Kristo,
busa na mọ! Na mọ mu busa o ni ponda
19 męnę. *Nde basaŋgo bao b'ęnnọ ná dipita
la museń mabu di bọi, na babọ ba putea Paulo
na Sila, ba duta babọ o wum'a don oboso ba
20 bānedi. *Nde ba wannọ babọ oboso ba bā-
nedi, na babọ ba kwala na: Ban bato ba ma-
bola mpuŋgu o mundi masu; be nde Bona-
21 Yuda, *ba ma leę bedęmo bena be s'aŋgamęn
biso o noŋgọ tọ o bola, kana jenọ bato ba
22 Roma. *Dimuti pę di ta di tęmę muemba na
babọ liŋgisę babọ; na bānedi ba bola ná ba
soŋgwanę babọ mbọti, ba dipe babọ lonyanyo.
23 *Nde ba bọlęno dipa babọ mbęti gita, na
babọ ba węlę babọ o beboa, b'anea mukwesę-
24 bato-o-beboa o bomęlę babọ bwambwam. *A
kusinọ ninka beanedi, na mọ a węlę babọ o
beboa ba teten, a kwesę miende mabu onyola
ebo'a muŋgaŋga.
25 Nde oteten a bulu Paulo na Sila ba ta ba

Digitized by Google

kanẹ, ba sesa Loba. Nde bato ba beboa ba
ta ba seŋga nika. *Na dibokimẹnẹ soa la 26
minyaŋgadu dindẹnẹ di kọ, ka nyena bedima
ba ndabo a beboa be ta be soa. Na diboki-
mẹnẹ mọmbẹ mẹsẹ ma telamẹ, na beboa be
ọsea na bẹsẹ. *Nde mukwesẹ-bato-o-beboa 27
a wunọ iyọ, 'ẹnnọ mọmbẹ ma ndabo a beboa
ma telam, na mọ a soŋgwa pọ, a pula bwa
mọmẹnẹ, ebanja a ta 'oŋgẹlẹ na, bato-ba-beboa
ba bombi. *Na Paulo a tẹ na doi la mọny- 28
mọny, a kwala na: O s'ẹnsẹ oamẹnẹ ndutu;
ebanja biso bẹsẹ je uan. *Na mọ a pula 29
muẹnẹn, a wamsẹ jiŋgea, a soa mukambilan,
a kọ wase oboso ba Paulo na Sila, *a busanẹ 30
babọ, a kwala na: A bate, na bole nje, nde
n'oŋgisabẹ e? *Na babọ ba kwala na: Dubẹ 31
Saŋgo Yesu Kristo, nde o mẹndẹ joŋ-
gisabẹ na ndabo aŋgọ pẹ. *Na babọ 32
ba laŋgwea mọ eyal'a Loba na bẹsẹ ba ta o
ndabo ao. *Na mọ a noŋgọ babọ na mọ- 33
mẹnẹ o ni pond'a bulu mẹnẹ, oà babọ mbim-
bilaki, na dibokimẹnẹ mọmẹnẹ a dubisabẹ na
bato bao bẹsẹ. *Na mọ 'alanẹ babọ o ndabo 34
ao, a poŋgea babọ da, a bwa munyẹŋgẹ na
ndabo ao nyẹsẹ, ná a timbi dubẹ Loba. *Nde 35
bunya bo esẹlẹnọ, na bānedi ba loma babo-
ledi, o kwala na: Esẹlẹ ba bato b'ale. *Na 36
mukwesẹ-bato-o-beboa a laŋgwea Paulo ben
beyala na: Bānedi ba lom o jesẹlẹ binyọ;
binyọ busa sọ, l'ale na musaŋgo. *Na Paulo 37
a kwalanẹ babọ na: Ba boli ná di dipabẹ o
mpoma e si bẹ kaisabẹ, biso bato ba Roma,

Digitized by Google

ba kwesẹ biso o beboa, nde tatan ba ma-busisẹ biso o diwuta e? Seto nika, babomẹnẹ
38 ba ye, ba busisẹ biso. *Na baboledi ba laṅgwea bānedi ben beyala. Nde ba seṅginọ ná
be nde bato ba Roma, na babọ ba bwa bọṅgọ,
39 *ba pọ, ba kwalisanẹ babọ, ba busisẹ babọ,
40 ba sọsọmea babọ o jesẹlẹ mundi mabu. *Na babọ ba busa o beboa, b'ala omboa Lidia. Nde b'ẹnnọ bona-saṅgo, na babọ b'omẹlẹ babọ, b'ala.

17 Na babọ ba tomba oteten a Amfipoli na Apolonia, ba pọ o Tesalonika, wuma ndabo a
2 ndoṅgamẹn nya Bona-Yuda e tanọ. *Na Paulo 'iṅgea na babọ, kaponda kọlọṅgọnẹ lao, a kwalisanẹ babọ minya ma wumsẹ milalo o
3 betiledi, *a telẹyẹ na leẹ babọ, ná Kristo a ta 'aṅgamẹnẹ taka na pumbwa pẹ o kwedi, na ná nun nde e Kristo, Yesu, nyena na ma-
4 laṅgweanọ binyọ. *Nde doṅgo labu ba timbi dubẹ, ba latabẹ na Paulo na Sila, na dimuti dindẹnẹ la bato ba Grikia, babwẹ-Loba-bọṅgọ,
5 na bito b'edube gita. *Nde Bona-Yuda ba ta ba bwa kọdi, ba nọṅgọ doṅgo la bato ba bobe ba ma-tẹmẹtẹmẹnẹ, ba bola dimuti di kọtọnẹ, ba puṅgwa mundi, ba tẹmẹ oboso ba ndabo a Yason, ba pulisẹ o wana babọ oboso
6 ba dimuti. *Nde ba s'ẹnnọ babọ, na babọ ba duta Yason na doṅgo la bona-saṅgo oboso ba basaṅgo ba mundi, ba tẹ misea na: Ban bena ba puṅgo mundi-ma-wase ba pọi pẹ uan.
7 *Yason a jesẹ babọ, ban bẹsẹ nde ba ma-bulẹlẹ mbend'a kaisa, kana ba ma-kwalanọ na,

Digitized by Google

nupɛpɛ nde e kiŋɛ, Yesu. *Nde ba ta ba puŋgwa milema ma dimuti na ma basaŋgo ba mundi, kana ba seŋginɔ man. *Na babɔ ba nɔŋgɔ tuŋge na Yason na bapɛpɛ, b' esɛlɛ babɔ. 8 9

Na dibokimɛnɛ bona-saŋgo ba loma Paulo na Sila ya bulu o Berea. Ba pɔinɔ oten, na babɔ b'ala o ndabo a ndoŋgamɛn. *Ban ba ta bwam buka ba Tesalonika; ba ta ba nɔŋgɔ eyala na jemea la bwam lɛsɛ, ba wasa betiledi bunya-tɛ, ná ŋga ye nika. *Nde gita labu ba ta ba dubɛ, na gita la bito b' edube na bome ba Grikia pɛ. *Nde Bona-Yuda ba Tesalonika ba seŋginɔ, ná eyal' a Loba e ma-laŋgwabɛ pɛ na Paulo o Berea, na babɔ ba pɔ oten o puŋgwa mamuti. *Na dibokimɛnɛ bona-saŋgo ba loma Paulo o wala natɛna o munja; nde Sila na Timoteo ba ta ba dia oten. *Nde ba bena ba ta ba diɛlɛ Paulo, ba wana mɔ o Aten. Nde ba kusinɔ beanedi onyola Sila na Timoteo, ná ba wamsɛ pɔ na mɔ, kana ba wɛlinɔ, na babɔ ba timba o mboa. 10 11 13 14 15

Nde niponda Paulo a tanɔ 'eŋgɛlɛ babɔ o Aten, na mudī mao mu liŋga oteten ao, kana 'ɛnnɔ mundi mu londi na njimbiri. *A ta a kwalisanɛ o ndabo a ndoŋgamɛn na Bona-Yuda na babwɛ-Loba bɔŋgɔ, na o don pɛ bunya-tɛ na ba bena a tanɔ a doŋgamɛnɛ. *Nde doŋgo la babiedi ba Epikuro na Ba-Sitoa ba ta ba kwalisanɛ mɔ; doŋgo ba ta ba kwala na: Nje nu mot' a etɔpɛtɔpɛ a ma-pulanɔ kwala e? Banɛ pɛ na: A m' ɛnɛnɛ ka mubi- 16 17 18

Digitized by Google

sed'a maloba ma penya; ebanja ata alaŋgwa
miaŋgo-ma-bwam ma Yesu na bepumbwedi
19 pe. *Na babo ba noŋgo mo, b'alane mo o
Areopago, ba kwala na: Jena di seŋga neni
ben beleedi ba penya beno, bena o ma-laŋ-
20 gwano e? *Ebanja o ma-wana ben ba mambo
o matoi masu; di ma-pula so bia, neni man
21 meno. *Nde bato ba Aten bese na ben bena
ba jai oten, ba si ta ba bene ponda onyola la-
mbo dipepe, ke o laŋgwa na seŋga lambo la
22 penya. *Na Paulo a teme oteten a Areo-
pago, a kwala na: A bato ba Aten, na m'ene
ná le bato ba m'owe maloba bwambi o mambo
23 mese. *Ebanja niponda na tano na daŋgwa
o jombwa mambo manyu lo m'oweno, na soi
pe diyo, lena di tilabe oten na: Onyola Loba
di si bian. Na ma-laŋgwea so binyo nu nyena
24 lo m'oweno, e si be bia. *Loba nu weki wase
na mambo mese me oten, mo, kana eno Saŋgo
a mony na wase, a si ma-ja o mandabo ma
25 loŋgabe na maa, *a si ma-boleabe pe to na
maa ma bato, biana lambo di ma-pula na mo,
mo nde a ma-bole bese loŋge na wei na mambo
26 mese. *Nde a boli ná o maya mowó matumba
mese ma bato ma jai o mundi-ma-wase mu-
ese, kana a teseno ponda i tesebe oboso, na
27 mioyo ma bejedi babu, *ná ba pulise Loba,
ná ŋga bena ba seŋga mo, ba so mo, tona a
28 titino etum to na mowó nyasu; *ebanja
oteten ao nde jeno loŋge, di ma-daŋ-
gwano, jeno pe; kana doŋgo la bapoŋge-
mieŋge banyu pe ba kwalino na: Je nde mbot'

Digitized by Google

ao. *Kana jeno so mbot'a Loba, di s'añ- 29
gamen joñgele, ná Loba le nde bowan ba gol
to silba to dale, bewekedi ba dibie na lambo
lena moto a soino. *Loba a tombise pond'a 30
bodimbea, nde tatan a m'anea bato bese wuma
yese o jatele, *kana a teseno bunya, boena 31
amendeno kaise mundi-ma-wase o teme-la-sīm,
onyola moto mowó, nyena a posino onyol'ao,
kana a teleyeno jemea na bese, ná a pum-
bwelено mo o kwedi. *Nde ba señgino onyola 32
bepumbwedi ba kwedi, na doñgo ba bola ma-
keko, bane pe ba kwala na: Di mende pete
señgane oa onyol'ao ñgedi nipepe. *Nika 33
nde Paulo 'asumweno oteten abu. *Nde 34
doñgo la bome ba ta ba batame na mo, bena ba
dube, bena oteten abu e ta Dionisio, mot'a
Areopago na muto mowó dina lao na: Damari,
na bapepe pe na babo.

Ombusa nika na mo 'asumwe o Aten, a 18
po o Korinto. *Na mo aso mot'a Bona-Yuda 2
mowó, dina lao na: Akwila, nu yabe o Ponto,
nu ta nu wa o Italia ombusa son a ponda,
na munj'ao Priskila, onyolana Klaudio a ta
'anea Bona-Yuda bese o jasumwe o Roma.
*Na mo 'iñgea na babo, nde kana a tano a 3
bola mulemlem ma ebolo, na mo a ja na babo,
a bola ebolo; nde o ka ebol' abu ba ta nde
bapoñge-minoko. *Nde a ta a lañgwa o ndabo 4
a ndoñgamen o bunya-ba-wumse te, a bola
Bona-Yuda ba dube na bato ba Grikia pe.
*Nde niponda Sila na Timoteo ba wuno o 5
Masedonia, Paulo a ta 'embabe na Mudī o

Digitized by Google

bola Bona-Yuda mboń, ná Yesu e nde Kristo.
6 *Nde ba bańginọ, ba tọpinọ pẹ dibena, na mọ
a sousẹ mbọti, a kwalanẹ babọ na: Maya
manyu ma bẹ o mulopo manyu! Botea tatan
7 na m'ala na basibi na ka ni sańgi. *Na mọ
'asumwẹ oten, 'ala o ndabo a moto mowó,
dina lao na: Yusto, nu ta nu bwa Loba
bọńgọ, nyena ndabo ao e ta bẹbẹ na ndabo
8 a ndońgamẹn. *Nde Krispo, muaned'a ndabo
a ndońgamẹn, a ta a dubẹ Sańgo na ndabo
ao nyesẹ; na gita la bato ba Korinto, bena
ba ta ba seńga, ba ta ba dubẹ, ba dubisabẹ.
9 *Nde Sańgo a ta a kwalanẹ Paulo onyola
jẹnẹ o bulu na: O si bwa bọńgọ, tọpọ nde, o
10 si ja na pī. *Ebanja ne na oa, tọ-moto
a si mẹndẹ tapa oa o bola oa bobe;
ebanja na bẹn bato gita o mun mundi.
11 *Na mọ a ja oten mbu mowó na miọdi mu-
toba, a leẹ babọ eyal'a Loba.
12 Nde niponda Galion a tanọ gọbina o Akaia,
Bona-Yuda ba ta ba tẹmẹ na mulema mowó
lińgisẹ Paulo, ba wana mọ oboso ba bejedi
13 ba muka, *ba kwala na: Nun a ma-lọndọ bato
14 o jowẹ Loba e si bẹ kaponda mbenda. *Nde
niponda Paulo a tanọ a pula wuta mudumbu,
na Galion a kwalanẹ Bona-Yuda na: A Bona-
Yuda, e bẹ tẹ lambo di si tẹm tọ ebol'a bobe,
kẹ na wusa seńganẹ binyọ, kana e ańgamẹnnọ.
15 *Nde ye tẹ miuedi onyola beleedi, na mina
na mbend'anyu, binyọmẹnẹ ombwa nika; mba
16 na si ma-pula bẹ mukaisedi onyol'ao. *Na mọ
17 a pańga babọ oboso ba bejedi ba muka. *Na

Digitized by Google

bato ba Grikia bẹsẹ ba nọŋgọ Sostene, mu-
aned' a ndabo a ndoŋgamẹn, ba dipa mọ oboso
ba bejedi ba muka; nde Galion a si ta a dubẹ
tọ-lambo onyol' ao. *Nde Paulo a ta pẹ 18
aja minya gita, na mọ a náŋganẹ bona-saŋgo,
'ala o Siria na bọlọ, na Priskila na Akwila
pẹ na mọ, niponda a bọlẹnọ sẹnjẹ mulopo o
Kenkrea, ebanja a ta a bẹnẹ male. *Na mọ 19
a pọ o Efeso, na mọ a dia babọ oten; nde
a ta 'ala o ndabo a ndoŋgamẹn, a kwalisanẹ
Bona-Yuda. *Nde ba sọsọmedinọ mọ o jindea 20
na babọ son, a si ta 'emea, *a náŋgan nde 21
babọ, a kwala na: O ka yẹsẹ, n' aŋgamẹn jukea
o Yerusalem o bunya-ba-bosaŋgi bo ma-yẹ;
na mẹndẹ pẹ timba na binyọ, kẹ Loba lo
emedi. Na mọ 'asumwẹ na bọlọ o Efeso, *a 22
pọ o Kaisarea, 'ondea omọny, a somnọ mu-
emba, na mọ a siba pẹ o Antiokia. *Nde 23
'indedinọ oten son a ponda, na mọ 'ala, a tomba
oteten ekombo a Galatia na Frigia ewọ-ewọ,
'embẹ bokweli bẹsẹ.

Nde mot' a Bona-Yuda mowó a ta a pọ o 24
Efeso, dina lao na: Apolo, nu yabẹ o Alesan-
dria, moto nu bī betọpedi, nu ta pẹ ŋginya
o betiledi. *A ta a leabẹ ŋge' a Saŋgo, a ta 25
a laŋgwa na mudī mu m' onyẹ, a leẹ pẹ na
ŋginya onyola Saŋgo, nde a ta nde a bia du-
bisẹ la Yohane mọmẹnẹ. *Mọ a ta a botea 26
o kwala na bokenju o ndabo a ndoŋgamẹn.
Nde Akwila na Priskila ba seŋginọ mọ, na
babọ ba nọŋgọ mọ na babọ mọmẹnẹ, ba beŋga
teleyẹ mọ ŋge' a Loba. *Nde a tanọ a pula 27

Digitized by Google

wala lọndọ o Akaia, na bona-saŋgo ba batea mọ ŋginya onyol'ao, ba tilea bokweli, ná ba kase mọ. A pọinọ oten, a ta''oŋgwanẹ gita,
28 onyola ndedi, ba bena ba ta ba dubẹ. *Ebanja a ta a tọbisẹ Bona-Yuda na ŋginya o mpoma, kana a tanọ a telẹyẹ na betiledi, ná Yesu e nde Kristo.

19 Nde e ta na, niponda Apolo a tanọ o Korinto, na Paulo niponda a domsẹnọ lọndọ lao o bekombo ba mọny, a pọ o Efeso, a bomanẹ
2 doŋgo la bokweli, *na mọ a kwalanẹ babọ na: Lo kusi Mudī Musaŋgi niponda lo dubẹnọ e? Na babọ ba kwalanẹ mọ na: Kẹm, di si
3 seŋgi tọ ŋga Mudī Musaŋgi mue. *Na mọ a kwalanẹ babọ na: Lo dubisabẹ sọ o nje e? Na babọ ba kwala na: O dubisẹ la Yohane.
4 *Na Paulo a kwala na: Yohane a ta a dubisẹ dubisẹ la jatẹlẹ, kana a laŋgwedinọ dimuti, ná ba dubẹ nu nyena nu mẹndẹ pọ ombus'ao,
5 nika nye nde o Kristo Yesu. *Nde ba seŋginọ nika, na babọ ba dubisabẹ o dina la
6 Saŋgo Yesu. *Nde Paulo a nẹŋgẹlẹnọ babọ maa omọny, na Mudī Musaŋgi mu pọ omọny abu, na babọ ba tọpọ na l'emẹ, ba laŋgwa
7 pẹ bediŋgẹ. *Nde bẹsẹ ba ta nde tọ dom la bato na baba.
8 Nde a ta 'ala o ndabo a ndoŋgamẹn, a laŋgwa na bokenju, kana a tanọ a kwala miọdi milalo onyola janea la Loba, a bola babọ
9 ba dubẹ. *Nde doŋgo b'enyisẹnọ milema, ba si dubẹ, ba tọpọ bobe onyola ni ŋgea oboso ba dimuti, na mọ 'asumwẹ na babọ, a pandisẹ

Digitized by Google

bokweli na babo, a laŋgwa bunya-te o esukul' a mowó, Tirano. *Nika e bolan mbu miba, 10
ka nyena bese bena ba ta ba ja o Asia, ba ta
ba seŋga eyal'a Saŋgo, Bona-Yuda na bato
ba Grikia. *Loba a ta pe a bola bebolo 11
ba ŋginya bendene onyola maa ma Paulo,
*ka nyena ba ta ba sumwa waŋgisi na tauedi 12
o nyol'ao, ba neŋgele mo omony a baboedi,
na maboa m'asumwe na babo, na midī ma
bobe mi busa.

Nde doŋgo la balondedi ba Bona-Yuda pe, 13
bena ba ta ba yeŋga, ba ta ba keka o bolane
dina la Saŋgo Yesu omony a ba ba ta ba bene
midī ma bobe, ba kwala na: Di ma-kana binyo
soŋgo o Yesu, nyena Paulo a ma-laŋgwano.
*Nde ba ta nde bana ba bome samba ba prisi 14
nindene nya Bona-Yuda, Sikeua, bena ba boli
nika. *Na mudī ma bobe mu alabe, mu kwala 15
na: Na bī Yesu, na bī pe onyola Paulo; nde
binyo pe ba-nja e? *Na nu moto nyena mudī 16
ma bobe mu tano oteten, 'aŋgwe omony abu,
a buka babo, ka nyena ba ta ba busa mila o
ni ndabo na misamba na bebaŋgo. *Nde din 17
di ta di biane na Bona-Yuda bese na bato ba
Grikia, bena ba ta ba ja o Efeso, na boŋgo
bo koye bese, na dina la Saŋgo Yesu di busi-
sabe bondene. *Nde gita la ba bena ba ta 18
ba dube, ba ta ba po, ba puselе, ba biise bebolo
babu. *Nde gita bena ba ta ba bola misomba 19
ma mambo, ba wana kalat'abu, ba dise mo
oboso ba bese; nde ba ta ba soŋgele mususedi
mao, na babo ba so mo muatanu ma lokoli

Digitized by Google

20 la drakma. *Nika nde eyal'a Saŋgo e tanǫ
e nyaka, e timba bę ŋginya.

21 Man męsę ma londinǫ, na Paulo a bolę o
mudī o tomba oteten a Masedonia na Akaia
na o wala o Yerusalem, a kwala na: Na wu
22 tę oten, kę n'aŋgamęn pę jęnę Roma. *Na
mǫ aloma baba ba baboledi bao o Masedonia,
Timoteo na Erasto, nde mǫmęnę a ta a dia
son a ponda o Asia.
23 Nde o ni pondamęnę mpuŋgu mundęnę
24 mu ta mu kǫ onyola ni ŋgea; *ebanja moto
mowǫ́, dina lao na: Demetrio, mot'a boluli ba
silba, nu ta nu pǫŋgǫ tempel a silba ya Dia-
na, a ta a wanea baboledi musęŋ mundęnę.
25 *Mǫ a ta a kǫtęlę babǫ, na ba pę bena ba ta
b'oŋgwanę onyola ye ebolo, a kwala na: A
bato, lo bī ná di bęn nde bema basu na yen
26 ebolo, *nde lo m'ęnę, lo ma-seŋga pę, ná setǫ
o Efeso mǫmęnę, nde o Asia nyęsę pę, nun
Paulo a tukonǫ, a yǫmbisę pę gita la dimuti,
kana a ma-kwalanǫ na: Ma ma wekabę na
27 maa ma titi maloba. *Nde setǫ din lambo
lasu mǫmęnę nde di ma-pulę nyamę, nde
tempel a loba dindęnę Diana pę e si ma-pula
pę laŋgabę tǫ-lambo, bondęnę bao bo mędę
nyama, boena Asia nyęsę na mundi-ma-wase
28 ba m'owęnǫ. *Ba seŋginǫ nika, na babǫ ba
londa na maliŋga, ba tę misea, ba kwala na:
29 Diana la bato ba Efeso di kolo! *Nde mu-
ndi muęsę mu timbi bę mpuŋgu, na babǫ ba
dubwa mila o ndabo a jakǫtǫnę na mulema

Digitized by Google

mowó, ba duta Gayo na Aristarko, bato ba
Masedonia, bena ba ta muemba ma lọndọ ma
Paulo. *Nde niponda Paulo a tanọ a pula 30
wala oteten a dimuti, bokweli ba s'eselẹ mọ.
*Doṅgo la bānedi ba Asia pẹ, bena ba ta 31
makọm mao, ba ta ba loma o sọsọmea mọ, ná
a s'ala o ndabo a jakọtọnẹ. *Nde doṅgo ba 32
ta ba tẹ misea onyola lambo diwọ, banẹ pẹ
dipẹpẹ; ebanja jakọtọnẹ di ta mpuṅgu, doṅgo
dindẹnẹ di si ta di bia lambo ba tanọ ba kọtọ-
nẹ. *Nde ba ta ba busisẹ Alesandro o dimuti, 33
kana Bona-Yuda ba tanọ ba nimẹlẹ mọ oboso.
Nde Alesandro a ta a sikimẹyẹ dia, a pula
tọbea mọmẹnẹ oboso ba dimuti. *Nde ba 34
sọinọ, ná e nde mot'a Bona-Yuda, na babọ
bẹsẹ ba tẹ misea na doi diwọ, tọ ṅgẹṅ iba,
na: Diana la bato ba Efeso di kolo! *Nde 35
mutiled'a mundi a ta a lọkọ dimuti, a kwala
na: A bato ba Efeso, njika moto nye nu si
bī ná mundi ma Efeso mue nde muboṅgwed'a
Diana dindẹnẹ, na nya ediṅgẹdiṅgẹ e wu o
mọny e? *Kana penda e titinọ sọ onyola 36
din, lo aṅgamẹn ja na pī, lo si bola lambo
epanypany. *Lo wan ban bato uan, bena 37
ba titi badumbedi ba tempel, ba si tọpi tọ di-
bena liṅgisẹ loba lanyu. *Ye sọ tẹ ná De- 38
metrio na baboledi be na mọ, ba bẹn tẹ bwa-
mbo na moto, kẹ minya ma muka mie, na
gọbina pẹ, b'alanẹ mowó na nunẹ o muka.
*Nde lo bẹn tẹ lambo onyola mambo mapẹpẹ, 39
kẹ lena di wẹlẹ bọlisabẹ o jakọtọnẹ la ponda
mbenda. *Jena di wẹlẹ belabẹ o muka onyola 40

Digitized by Google

bon bunya ba oẹ̀ngẹ, onyola mpuńgu, nde njọm e titi nyena jena di wẹlẹ tọbea bisọmẹnẹ onyola mun mpuńgu. Nde a kwalinọ nika, na mọ a bola jakọtọnẹ di kyamanẹ.

20 Nde etọisẹ e bọinọ, na Paulo a belẹ bokweli, a soma babọ, a náńganẹ babọ, 'ala o
2 Masedonia. *Nde a tombinọ oteten a be bekombo, 'omẹlẹnọ babọ na gita la beyala, na mọ a pọ o ekombo a Grikia. Nde a jai oten
3 miọdi milalo. *Nde a tanọ a pula wala o Siria na bọlọ, nde Bona-Yuda ba ta ba sọmọ mọ, na mọ a bọlẹ o yombọ tońgwea la Ma-
4 sedonia. *Nde ba ta ba dańgwanẹ mọ natẹna o Asia, Sopater nya Berea, Aristarko na Sekundo ba Tesalonika, na Gayo nya Derbe na Timoteo, nde ba Asia pẹ Tikiko na Trofimo.
5 *Ban ba ta b'ala oboso, b'eńgẹlẹ bisọ o Troa.
6 *Nde bisọ di ta di asumwẹ o Filipi na bọlọ, ombusa minya ma bewolo be si puńgwan esasańge, di pọ na babọ o Troa o minya mitanu, wuma di jainọ minya samba.

7 Nde o bunya ba boso ba woki, niponda bokweli ba kọtọmnọ o bua l'ewolo, Paulo a ta a kwalisanẹ babọ, kana a tanọ a pula jasumwẹ o bonẹ ba kiẹlẹ, nde a ta a tińgamẹ
8 kwala natẹna oteten a bulu. *Nde gita la betrukań di ta o tuń a mọny, wuma ba tanọ
9 ba kọtọmẹ. *Nde mpesa mowó dina lao na: Eutiko, nu ta nu ja o winda, a ta a pọtọ iyọ, kana Paulo a tanọ a tińgamẹ kwala, na iyọ i buka mọ, a kọ wase natẹna ndẹki ni londi
10 ilalo, a pọndọbẹ mbimba. *Nde Paulo a ta

Digitized by Google

asiba, a kọ omọny ao, a tuka mọ bwàŋgá, a
kwala na: Lo si bwa ndutu, ebanja mudī mao
mue na mọ. *Na mọ 'ondea omọny, a bua 11
ewolo, a da, a kwalisanẹ pẹ gita na babọ na-
tẹna jeseẹlẹ la bunya; nde na mọ 'asumwẹnọ.
*Na babọ ba wana nu muna muenya, ba kusa 12
lọkọmea gita. *Nde biso di ta di ala oboso 13
na bolọ, di pọ o Aso, di ta di pula noŋgọ Paulo
oten; ebanja nika nde a tanọ 'anea, kana mọ-
mẹnẹ a tanọ a pula toŋgwea la mundi. *Nde 14
a pọinọ na biso o Aso, na biso di pẹlẹ mọ, di
ala o Mitilene. *O ua nde di tanọ di pọ o 15
bonẹ ba kiẹlẹ tẹŋgẹnẹ Kiosi; o bonẹ bo bupẹ
di ta di tẹmẹnẹ wala o Samosi, di ja o Tro-
gilion; nde o bonẹ bo bupẹ di ta di pọ o Mi-
leto. *Ebanja Paulo a ta a bọlẹ ná a ma- 16
tomba Efeso, ná a si ya bẹ a tombea ponda o
Asia, ebanja a ta a wamsẹ, o bẹ o Yerusalem
o bunya-ba-bosaŋgi ba muatanu, yetẹna e
wẹli tẹ bẹ.

Nde o Mileto a ta a loma o Efeso, o belẹ 17
baturu ba muemba. *Nde ba pọinọ na mọ, 18
na mọ a kwalanẹ babọ na: Lo bī nẹni na tanọ
na binyọ ponda yẹsẹ, natẹna bunya ba boso,
boena na pọinọ o Asia, *kana na tanọ na bolea 19
Saŋgo na sibisẹ-la-nyolo lẹsẹ, na misọdi na
makekisan, mena ma pọyedi mba onyola mi-
takisan ma Bona-Yuda. *Kana na si wutinọ 20
tọ-lambo lena le musẹŋ, lena na si laŋgwedinọ
binyọ, na leẹ binyọ o mpoma na o mandabo,
*kana na bolinọ mboŋ na Bona-Yuda na bato 21
ba Grikia onyola jatẹlẹ na Loba na jemea o

Digitized by Google

22 Saŋgo asu Yesu Kristo. *Nde tatan ombwa,
na m'ala o Yerusalem, ka mowó nu kakabę
o mudī, na si bī nje e męndę kǫyę mba oten.
23 *Buka tę ná Mudī Musaŋgi mu ma-bola mba
mboŋ o mundi-tę, mu ma-kwala na, ŋgata na
24 ndeŋgę ba m'eŋgelę mba. *Nde na si dubę
tǫ diwǫ la man, na si ma-laŋga tǫ loŋgę lam
ka lambo la tiki na mba, o domsę lǫndǫ lam
na munyęŋgę na ebolo yena na kusinǫ na
Saŋgo Yesu, o bola mboŋ onyola miaŋgo-ma-
25 bwam ma nded'a Loba. *Nde tatan ombwa,
na bī ná binyǫ lo si męndę pę jęnę boso bam,
bęsę bena na tanǫ na tomba oteten abu na
26 laŋgwa la janea la Loba. *Onyola nika na
ma-bola binyǫ mboŋ o bon ba oęŋgę, ná na
27 saŋgi na maya ma bęsę. *Ebanja na si wuti
tǫ-lambo, ka nyena na si laŋgwedi binyǫ mua-
28 no ma Loba muesę. *Binyǫ nǫŋgǫ sǫ jaŋ-
gameyę na binyǫmęnę na onyola di-
bemba lęsę, lena Mudī Musaŋgi mu tęsę-
nǫ binyǫ bombwedi, o desę muemba ma
Loba, muena 'andinǫ na maya mao mǫ-
29 męnę. *Na bī ná ombusa jasumwę lam njǫ
i kwany i męndę pǫ oteten anyu, yena i si
30 męndę jesęlę dibemba. *Oten anyu mǫmęnę
pę bato ba męndę busa, bena ba męndę tǫpę
mambo ma mpeŋga, o duta bokweli ombus'
31 abu. *Onyola nika ja epęnyę, 'ǫŋgęlę ná na
si ta n'esęlę mbu milalo, bulu na muese o
32 jomęlę moto na moto na misǫdi. *Nde tatan,
a bonate, na ma-bakę sǫ binyǫ na Loba na
eyal'a nded'ao, nyena nu bęn ŋginya o loŋ-

Digitized by Google

gisę binyǫ na bola pę binyǫ sàṅgo oteten a
basaṅgeri bęsę. *Na si ta na pulanę tǫ-mowǫ́ 33
silba tǫ gol tǫ mbǫti. *Binyǫmęnę lo bī, 34
nęni man maa mam ma tanǫ ma bolea onyola
ma mena ma ta mā-pulę na mba na onyola
ba ba ta na mba. *Na ta na leę binyǫ o męsę, 35
ná e aṅgamęn o bola ebolo nika na joṅgwanę
babǫbi, na joṅgęlę eyal'a Saṅgo Yesu, kana
a kwalinǫ na: Bola le bonam buka kusa.
*Nde a kwalinǫ din, na mǫ a numa mabǫṅgo 36
wase, a kanę na babǫ bęsę. *Nde mbembe 37
gìta e ta na bęsę, ba kǫyę Paulo o nyiṅgo,
ba sopa mǫ, *kana ba tanǫ ba bwa ndutu 38
buka męsę, onyola eyala a kwalinǫ na, ba si
męndę pę jęnę boso bao. Na babǫ ba daṅ-
gwanę mǫ natęna o bǫlǫ.

Nde niponda e tanǫ, ná di tumnǫ bisǫmęnę 21
na babǫ, di nimęlęnǫ, na bisǫ di tęmęnę na
sīm, di pǫ o Kosi, nde o bonę bo bupę o
Rodo, na o ua o Patara. *Nde di bomannǫ 2
bǫlǫ boena bo ta bo ala o Fenikia, na bisǫ
di pęyę oten, di nimęlę. *Nde di pǫinǫ o ję- 3
nęnę la Kipro, di dīnǫ mǫ la dimǫsę, na bisǫ
di tęmęnę bodu wala o Siria, di tuṅgę o Tiro,
ebanja oten nde bǫlǫ bo tanǫ bo tę muuna.
*Nde di sǫinǫ bokweli, na bisǫ di ja oten 4
minya samba. Babǫ ba ta ba laṅgwea Paulo
onyola Mudī, ná a s'ondea o Yerusalem. *Nde 5
e ta na, niponda minya mi tombedinǫ bisǫ,
na bisǫ di asumwę wala o lǫndǫ lasu. Nde
babǫ bęsę na bito na bana ba ta b'ala tę
bisǫ o ṅgea natęna ombusa mundi, nde o saua

Digitized by Google

6 di ta di numa maboŋgo wase, di kanę, *nde
di naŋganno mowó na nunę, na biso di pęyę
7 o bolo, babo pę ba timba o mboa. *Nde
biso di ta di domsę londo la bodu wa o Tiro,
di tuŋgę o Ptolemeo, di soma bona-saŋgo, di
8 ja na babo bunya bowó. *Nde o bonę ba
kięlę di ta di asumwę, biso bena di ta na Paulo,
di po o Kaisarea, di iŋgea o ndabo a Filipo,
mulaŋgwedi, nu ta mowó nya samba, di ja
9 na mo. *Mo a ta abęnę bana ba bito banęi,
10 ŋgonderi, bena ba ta ba laŋgwa bediŋgę. *Nde
di jaino oten ŋgus'a minya, na mutoper'a-
mudī mowó, dina lao na: Agabo a ta a wa
11 o Yudea, a po na biso. *Na mo a noŋgo
ŋgod'a Paulo, a kaka momęnę maa na miende,
a kwala na: Ninka nde Mudī Musaŋgi mu
ma-kwalano na: Moto nu bęn nin ŋgodi
Bona-Yuda ba mendę kaka mo nika o Yeru-
12 salem na bakę mo o maa ma basibi. *Nde
di seŋgino nika, na biso na ba ba ta ua wuma,
13 di sosomea mo, ná a s'ondea o Yerusalem. *Na
Paulo 'alabę na: Nje lo ma-bolano na, lo m'eya-
no na sousę mba mulema e? Ebanja na boŋ-
san seto o kakabę momęnę, nde o wo pę o Yeru-
14 salem, onyola dina la Saŋgo Yesu. *Nde ni-
ponda a si tano a węlę jekabę, na biso di ja na
pī, di kwala na: Jemea la Saŋgo di bolanę!
15 Nde ombusa mi minya di ta di boŋsanę o
16 jondea o Yerusalem. *Nde doŋgo la bokweli
ba Kaisarea ba ta b'ala na biso o wana na
jesę biso omboa Mnason, mot'a Kipro, mu-
dun a mokweli.

Digitized by Google

Di poino o Yerusalem, na bona-saŋgo ba 17
kasa biso na munyeŋge. *Nde o bone ba 18
kiele Paulo a ta 'alane biso omboa Yakobo,
baturu bese pe ba ta ba po oten. *Nde a 19
bolęno soma babo, na mo a laŋgwa mese, di-
wodiwo, mena Loba a bolino o basibi onyola
ebol'ao. *Nde ba seŋgino nika, na babo ba 20
sesa Saŋgo, ba kwalane mo na: A munate,
o en njika gita la lokoli la Bona-Yuda le
bena ba dube, nde babo bese be pe kodi onyo-
la mbenda. *Nde ba laŋgwabele onyol'aŋgo, 21
ná o ma-leę Bona-Yuda bese bena ba jai oteten
a basibi, ná b'esele Mose, o kwala na, ba
s'enda bana babu, to daŋgwa kaponda mieka.
*Ne so? O ka yese dimuti di mende kotone, 22
ebanja ba mende seŋga, ná o poi. *Bola so 23
din di ma-kwalaneno oa. *Bato banei be na 24
biso bena ba ben male; noŋgo babo, o saŋ-
gise oamene muemba na babo, o saue onyol'
abu, ná ba senje milopo mabu; nde bese ba
mende seŋga, ná ma ba laŋgwabeleno onyol'
aŋgo ma titi to-lambo, nde ná oamene pe o
ma-daŋgwa o ka neŋge la mbenda. *Nde 25
onyola ka basibi bena ba dube, di ta di bola
beanedi, dibole pe, ná ba s'aŋgamen neŋge
to-lambo la man, ke ná ba tate babomene
onyola mada ma losaŋgo na maya na mambo
ma tim na misonje. *Na Paulo a noŋgo ba 26
bato, a saŋgise momene muemba na babo o
bone bo bupe, 'ala o tempel, a biise belondedi
ba minya ma saŋgise, natena onyola moto
na moto nyabu jabea di wanabe.

Digitized by Google

27 Nde niponda minya samba mi tanọ mi niya bọ, na Bona-Yuda ba Asia b'ẹnẹ mọ o tempel, ba puŋgwa dimuti lẹsẹ, ba wẹlẹ mọ
28 maa o nyolo, *ba tẹ misea na: A bato ba Israel, oŋgwanẹ! Moto mẹnẹ nun, nu maleẹ bẹsẹ o wuma yẹsẹ liŋgisẹ yen ekombo na yin mbenda na uan wuma; a wan pẹ na bato ba Grikia o tempel, a timbisẹ uan wum'a bo-
29 saŋgi mbindo. *Ebanja ba ta b'ẹnẹ Trofimo, mot'a Efeso, o mundi na mọ, mọ nde ba tanọ
30 b'ọŋgẹlẹ ná Paulo 'injan mọ o tempel. *Nde mundi muẹsẹ mu ta mu soa, na dimuti di kọtọnẹ. Na babọ ba putea Paulo, ba duta mọ, ba busanẹ mọ o tempel, na dibokimẹnẹ mọ-
31 mbẹ ma kwesabẹ. *Nde niponda ba tanọ ba pula bwa mọ, na miaŋgo mi pọ omọny na muaned'a boso nya muemba ma bato-ba-bila,
32 ná Yerusalem nyẹsẹ e puŋgwedi. *Na dibokimẹnẹ a nọŋgọ bato-ba-bila na bānedi ba bila, a siba wase, a pọ na babọ. Nde b'ẹnnọ muaned'a boso na bato-ba-bila, na babọ b'
33 esẹlẹ o dipa Paulo. *Na muaned'a boso a sisea bẹbẹ, a nọŋgọ mọ, 'anea o kwesẹ mọ na ŋgọkọbi iba, 'uẹlẹ nja enọ na nje a bolinọ.
34 *Na doŋgo ba tẹ misea onyola lambo diwọ, banẹ pẹ dipẹpẹ, oteten a dimuti. Nde a si tanọ a wẹlẹ bakẹ tọ-lambo bwam onyola etọisẹ, na mọ 'anea ná b'alanẹ mọ o ndabo
35 a bato-ba-bila. *Nde a pọinọ o dikala, e ta na, a ta a bambabẹ na bato-ba-bila onyola
36 manyakisan ma dimuti; *ebanja dimuti la bato di ta di bupẹ, di tẹ misea na: Alanẹ mọ

Digitized by Google

uonę! *Nde Paulo, niponda ba tanǫ ba ni- 37
ya jinjelę mǫ o ndabo a bato-ba-bila, na mǫ
a kwalanę muaned'a boso na: Nena na kwa-
lanę oa lambo e? Na mǫ a kwala na: O bī
Grikia e? *O titi sǫ nu mot'a Egipto nu ta 38
nu bola mpuńgu o min minya, nu busan lo-
koli la bato b'ebwan lonęi o eyań e? *Na 39
Paulo a kwala na: Mba ne nde mot'a Bona-
Yuda nya Tarso, mot'a somsom nya mu mu-
ndi mundęnę ma Kilikia; na sǫsǫmedi oa, bola
mba wonja o kwalisanę dimuti. *A bolinǫ 40
mǫ wonja, na Paulo a tęmę o dikala, a siki-
męyę dimuti dia. Nde ba kwedinǫ na sao
bwambwam, na mǫ a kwalanę babǫ na bwa-
mbo ba Bona-Heber, a kwala na:

A bato, bona-sańgo na batetę, seńga mu- **22**
tǫbǫ mam na binyǫ tatan. *Nde ba seńginǫ 2
ná a ma-kwalanę babǫ o bwambo ba Bona-
Heber, na babǫ ba beńga kǫ na sao. A kwa-
la na:

Mba ne nde mot'a Bona-Yuda, na yabę 3
nde o Tarso o Kilikia, nde na bońgwabę nde
o mun mundi, na leabę nde o matańga ma
Gamaliel, kaponda ńginy'a mbend'a batetę,
na ta mot'a kǫdi onyola Loba, kana binyǫ
bęsę lenǫ oęńgę; *na ta na takisę nin ńgea 4
natęna o kwedi, kana na tanǫ na kaka na
bakę o beboa, bome na bito, *kana prisi ni- 5
ndęnę na muemba ma baturu muęsę benǫ mba
mboń, bena na tanǫ na kusanę kalati onyola
bona-sańgo; na ta n'ala o Damasko, o wana
pę ba bena ba ta oten na ńgata o Yerusalem,

Digitized by Google

6 ná ba kokisabe. *Nde e ta na, niponda na
tano n'ala, na poino bebe na Damasko, na
dibokimene, oteten a muese, muenen mundene
muena mu wu o mony, mu panyea mba muri
7 na muri. *Na mba na ko wase, na seńga doi,
di kwalane mba na: A Saulo, a Saulo, nje o
8 ma-takiseno mba e? *Na mba n'alabe na:
Oa nja, a Sańgo? Na mo a kwalane mba na:
Mba ne nde Yesu nya Nasaret, nyena o ma-
9 takiseno. *Nde ba bena ba ta na mba, ba ta
b'ene muenen, ba manymeye; nde ba si ta ba
10 seńga doi la nu nu ta nu kwalisane mba. *Na
mba na kwala na: Na bole nje, a Sańgo? Na
Sańgo a kwalane mba na: Teme, ala o Da-
masko, oten nde e mendeno lańgwabele oa ma-
11 mbo mese, mena m'anabele oa o bola. *Nde
na si tano na wele pe jene onyola bosańgi ba
mu muenen, na mba na diabele na maa na
muemba mam ma londo, na po o Damasko.
12 *Nde moto mowó, Anania, moto nu ma-bwe-
Loba bońgo kaponda mbenda, nu ta nu bene
dina la bwam na Bona-Yuda bese bena ba
13 ta ba ja oten, *a ta a po na mba, a teme, a
kwalane mba na: A munate Saulo, ombwa
omony! Na mba n'ombwa mo omony o ni
14 pondamene. *Na mo a kwala na: Loba la
basańgo basu nde a sele pose oa oboso, o bia
jemea lao na jene Nutem-na-sīm na seńga doi
15 o mudumbu mao. *Ebanja o mende be mboń
onyol'ao na bato bese onyola ma o enno, o
16 seńgino pe. *Tatan so, nje o m'indeano e?
Teme, o dubisabe, miobe mońgo mi oabe, o

Digitized by Google

belę dina la Saŋgo. *Nde e ta na, niponda 17
na timbinǫ pę o Yerusalem, na kannǫ o tempel,
na mba na kusa jenę, n'ęnę mǫ, *kana a kwa- 18
lannǫ mba na: Wamsę, o asumwę o Yerusalem
mila, ebanja ba si męndę kasa mboŋ aŋgǫ
onyol'am. *Na mba na kwala na: A Saŋgo, 19
babǫmęnę ba bī, ná mba nde na ta na kwesę
o beboa ba bena ba ta ba dubę oa, na dipa
pę babǫ o mandabo ma ndoŋgamęn; *niponda 20
maya ma Stefano, mboŋ aŋgǫ, ma tanǫ ma
komabę, mba pę na ta na tęmę oten, na ta na
dǫlisanę kwed'ao, na ta na tata mbǫt'a ba bena
ba ta ba bwa mǫ. *Na mǫ a kwalanę mba 21
na: Ala, ebanja na ma-pula loma oa etum
oteten a basibi.

Nde ba ta ba seŋganę mǫ natęna yen eyala, 22
na babǫ b'asę madoi mabu, ba kwala na:
Sumwa ninka moto o wase, ebanja e s'aŋga-
męn ná a bę loŋgę. *Nde niponda ba tanǫ 23
ba tę misea, ba pimba mbǫt'abu uonę, b'aŋ-
gwa diburu omǫny, *na muaned'a boso 'anea 24
ná b'injęlę mǫ o ndabo a bato-ba-bila, a kwala
na, ba wase mǫ na dipa la lonyanyo, ná a
bie onyola njika njǫm ba ma-tęyęnǫ mǫ nika
misea. *Nde niponda ba bǫlęnǫ kaka mǫ 25
onyola ka misiŋga, na Paulo a kwalanę mua-
ned'a bila nu ta nu tęmę oten na: Ye binyǫ
wonja o dipa mot'a Roma, e si bę kaisabę e?
*Muaned'a bila a seŋginǫ nika, na mǫ 'ala, 26
a laŋgwea muaned'a boso nika, a kwala na:
Nje o ma-pulanǫ bola e? Nu moto e nde
mot'a Roma. *Na muaned'a boso a pǫ, a 27

Digitized by Google

kwalanę mǫ na: Laṅgwea mba, oe nde mot'a
28 Roma? Na mǫ a kwala na: E. *Na muaned'a boso 'alabę na: Na kusedi nde mbamęnę nin wonja, o bę mot'a Roma na musauedi mundęnę. Na Paulo a kwala na: Mba na
29 yabę nde oten. *Na dibokimęnę b'esęlę mǫ, ba bena ba ta ba pula wasa mǫ. Nde muaned'a boso a ta a bwa boṅgǫ, niponda a seṅginǫ ná e nde mot'a Roma, onyolana a boli mǫ a kwesabę.

30 Nde o bonę ba kięlę a ta a pula wasa bwambwam, njika njǫm Bona-Yuda ba bęnnǫ na mǫ, na mǫ a wunja mǫ, 'anea ná prisi indęnę na muemba ma bakaisedi bandęnę muęsę ba kǫtǫnę, a sibanę Paulo, a tęsę mǫ oboso babu.

23 Nde Paulo a ta 'ombwa muemba ma bakaisedi bandęnę, a kwala na: A bato, bona-
saṅgo, na ta na daṅgwa na mulema ma bwam muęsę oboso ba Loba natęna bon ba oęṅgę.
2 *Na prisi nindęnę Anania 'anea ba ba ta ba tęmę bębę na mǫ, o dipa mǫ o mudumbu.
3 *Na Paulo a kwalanę mǫ na: Loba a męndę dipa oa, edima e tukabę pembę! Ojai o kaisę mba kaponda mbenda, nde o anea o dipa mba
4 liṅgisę mbenda e? *Na ba ba ta ba tęmę bębę ba kwala na: O ma-loa nde prisi nindęnę
5 nya Loba e? *Na Paulo a kwala na: A bonate, na si ta na bia, ná e nde prisi nindęnę, ebanja e tilabę na: „O si tǫpǫ bobe onyola
6 muaned'a ekombo aṅgǫ.“ *Nde Paulo a bīnǫ ná doṅgo diwǫ be Sadukai, banę pę Farisai, na mǫ a tę musea o muemba ma ba-

Digitized by Google

kaisedi bandęnę na: A bato, bonasaŋgo, mba
ne nde mot'a Farisai, mun'a mot'a Farisai;
nama-kaisabę onyola mapita na bepumbwedi
ba kwedi. *Nde a kwalinǫ nika, na jabanę 7
di timba bę oteten a Farisai na Sadukai, na
dimuti di abanę. *Ebanja Sadukai ba ma- 8
kwala na, bepumbwedi be titi, tǫ angel, tǫ
mudī; nde Farisai bam'emea mabanę. *Nde 9
etǫisę endęnę e ta e timba bę, na babiedi-ba-
kalat'a-Loba ba muemba ma Farisai ba tęmę,
ba taŋga, ba kwala na: Di si sǫi lambo la bobe
na nun moto; yetęna mudī nde mu kwalisan
mǫ, tǫ angel, di titi ná di ananę Loba. *Nde 10
mutaŋgo mu timbinǫ bę bondęnę, na muaned'a
boso a bwa bǫŋgǫ, ná Paulo a bia nyauabę
na babǫ, na mǫ 'anea muemba ma bato-ba-
bila o siba wase, o sua mǫ oteten abu, ná
ba wane mǫ o ndabo a bato-ba-bila. *Nde 11
o bulu bo bupę, Saŋgo a ta a tęmę na mǫ, a
kwala na: Embę mulema, ebanja kana o bo-
linǫ mboŋ onyol'am o Yerusalem, nikamęnę
nde o męndęnǫ pę bola mboŋ o Roma.

Nde bunya bo esęlęnǫ na doŋgo la Bona- 12
Yuda ba kǫtǫnę, ba nyǫ male, ba kwala na,
ba si ma-da tǫ nyǫ natę̄ ba bwa Paulo. *Nde 13
ba ta nde buka muanęi ma bato, bena ba nyǫ-
di ma male. *Ba ta b'ala na prisi nindęnę 14
na baturu, ba kwala na: Di nyǫdi male, ná
di si ma-keka tǫ-lambo natę̄ di bwa Paulo.
*Binyǫ na muemba ma bakaisedi bandęnę 15
biisę sǫ muaned'a boso, ná a sibanę mǫ na
binyǫ kięlę, ka biana lo ma-pula nde beŋga

Digitized by Google

wasa bwam onyol'ao; nde biso di ma-lelemẹ
16 o bwa mọ obiana a ma-pọ bẹbẹ. *Nde mun'a
mome nya mun'a-nyaṅgo a Paulo nya muto
a seṅginọ onyola mu muano, na mọ a pọ, 'ala
17 o ndabo a bato-ba-bila, a laṅgwea Paulo. *Na
Paulo a belẹ mowọ́ nya bānedi ba bila, a
kwala na: Alanẹ mun mpesa ma moto na
muaned'a boso, ebanja a bẹn lambo o kwa-
18 lanẹ mọ. *Na mọ a noṅgọ mọ, alanẹ mọ na
muaned'a boso, a kwala na: Nu mot'a beboa
Paulo a belẹ mba, a sọsọmedi ná na wane mun
mpesa ma moto na oa, onyolana a bẹn lambo
19 o laṅgwea oa. *Na muaned'a boso a kwẹ
mọ dia, 'ala o muri mowọ́, a baisẹ mọ na:
20 Nje sọ o bẹnnọ o laṅgwea mba e? *Na mọ
a kwala na: Bona-Yuda ba weki muano o sọ-
sọmea oa, ná o sibanẹ Paulo kiẹlẹ o muemba
ma bakaisedi bandẹnẹ, ka biana ba ma-pula
21 nde beṅga wasa bwam onyol'ao. *Nde oa
o si seṅganẹ babọ, ebanja ba ma-sọmọ mọ
buka muanẹi ma bato, bena ba nyọdi male, ná
ba si ma-da tọ nyọ, natẹ ba bwa mọ; ba boṅsan
22 tatan, ba m'eṅgẹlẹ nde dikaki na oa. *Na
muaned'a boso 'eselẹ mu mpesa ma moto, a
kwalanẹ mọ na: O si laṅgwea tọ-moto, ná o
biisẹ mba man.
23 Na mọ a belẹ bānedi ba bila baba, a kwala
na: Boṅsanẹ bebwea ba bato-ba-bila beba, ná
b'ale o Kaisarea, na musamba ma bato ba
ma-jẹ omọny a wọsi na bebwea beba ba bato
24 ba mọṅgọ, o ṅgẹṅ ilalo ya bulu; *ba boṅsanẹ
pẹ na beyembe o jesẹ Paulo omọny ao, ná

Digitized by Google

ba wane mọ ka bwam na gọbina Feliksi.
*Na mọ a tila kalati na ben beyala na: 25
*Klaudio Lisia a lomedi gọbina Feliksi nya 26
edube masoma. *Bona-Yuda ba ta ba putea 27
nun moto, ba ta ba pula bwa mọ, nde na
pọinọ na muemba ma bato-ba-bila na suŋgi
mọ, na mba na timba seŋga ná e nde mot'a
Roma. *Nde kana na tanọ na pula bia njọm 28
nyena ba bẹnnọ na mọ, na mba na sibanẹ mọ
o muemba mabu ma bakaisedi bandẹnẹ. *Na 29
mba na sọ ná ba bẹn nde mjọm na mọ onyola
miuedi ma mbend'abu, nde a si bẹnẹ njọm
nyena ni doŋgamẹn kwedi tọ beboa. *Nde 30
e biisabẹnọ mba, ná Bona-Yuda ba ma-sọmọ
mọ, nde na mba na lomnọ mọ dibokimẹnẹ na
oa, n'anea pẹ babẹnẹ-njọm na mọ o kwala
oboso boŋgọ mambo ba bẹnnọ na mọ. Ja bwam!

Na bato-ba-bila ba noŋgọ Paulo, kana e 31
anabẹlẹnọ babọ, b'alanẹ mọ o bulu o Anti-
patri; *o bonẹ ba kiẹlẹ b'esẹlẹ bato ba ma- 32
jẹ omọny a wọsi o walanẹ mọ, na babọ ba
timba o ndabo a bato-ba-bila. *Nde banẹ ba 33
pọinọ o Kaisarea, na babọ ba bakẹ gọbina
kalati, ba tẹsẹ pẹ na Paulo oboso bao. *Nde 34
gọbina a laŋginọ kalati, na mọ a baisẹ o njika
ekombo enọ. Nde a seŋginọ ná a wu nde o
Kilikia, na mọ a kwala na: *Na mẹndẹ wasa 35
oa, kẹ babẹnẹ-njọm na oa pẹ ba pọi. Na
mọ 'anea ná ba neŋgẹ mọ o ndabo a muka
nya Herode.

Ombusa minya mitanu prisi nindẹnẹ Ana- 24
nia a ta a siba muemba na baturu na mutọperi

Digitized by Google

mowǫ́ Tertulo, ban ba ta ba biisę gǫbina liṅ-
2 gisę Paulo. *Nde a belabęnǫ, na Tertulo a
3 botea o neṅgęlę njǫm, a kwala na: *Bisǫ di
kusi musaṅgo mundęnę onyol'aṅgǫ, onyola
beombwedi bǫṅgǫ pę yen ekombo e kusi gita
la mambo ma bwam, bisǫ di ma-nǫṅgǫ man
wuma yęsę na ponda yęsę, na gita la masoma,
4 a Feliksi nya edube endęnę. *Nde ná na si
wǫlisę oa, na sǫsǫmedi oa ná o seṅganę bisǫ
5 na pęm, kaponda bwam bǫṅgǫ. *Di sǫi nun
moto mubumbisedi na muwanę-mpuṅgu oteten
a Bona-Yuda bęsę, bena ba jai o mundi-ma-
wase, na mudied'a boso nya nyaṅ-la-jemea
6 la bato ba Nasaret, *nu ta pę nu keka o
timbisę tempel mbindo, nde na bisǫ di pute-
dinǫ mǫ, di ta di pula kaisę mǫ kaponda mbend'
7 asu. *Nde muaned'a boso Lisia a ta a siba,
a nǫṅgǫ mǫ na ṅginya nindęnę o maa masu,
8 *'anea ba ba bęn njǫm na mǫ o pǫ na oa,
nde oamęnę oena o węlę wasa mǫ, ná o bakę
onyola męsę mena di bęnnǫ njǫm na mǫ.
9 *Nde Bona-Yuda pę ba ta ba lata na mǫ, ba
kwala na, ye nikamęnę.
10 Nde Paulo, gǫbina a pępęnǫ mǫ o kwala,
a ta 'alabę na: Kana na bīnǫ ná oe mukai-
sedi omǫny a yen ekombo gita la mbu, nena
11 na tǫbea mbamęnę na munyeṅgę. *Kana
oenǫ ná o węlę sǫ, e si buki dom la minya na
miba, ná n'alonǫ omǫny o Yerusalem o kanę.
12 *Nde ba si sǫi mba tǫ o tempel ná na ta na kwa-
lisanę moto, tǫ weka mpuṅgu o dimuti, tǫ o
13 mandabo-ma-ndoṅgamęn, tǫ o mundi; *ba titi

Digitized by Google

tọ na ba teleyẹ man mena ba bakẹnọ mba
tatan. *Nde na ma-puselẹ nde oa din, ná 14
kaponda ṅgea nyena ba ma-belẹnọ nyaṅ-la-
jemea, na ma-bolea nde Loba la basaṅgo bam
nika, kana na ma-dubẹnọ mẹsẹ ma tilabẹ o
mbenda na batọperi-ba-mudī, *nde na bẹn pẹ 15
di dipita na Loba, lena babọ mọmẹnẹ pẹ ba
m'eṅgẹlẹnọ, ná bepumbwedi be mẹndẹ bẹ, ba
batẹm-na-sīm na basitẹm-na-sīm. *Onyola 16
nika na ma-kekisẹ pẹ mbamẹnẹ o bẹnẹ
mulema musi bẹn misan o ka yẹsẹ, obo-
so ba Loba na bato. *Nde na pọi nde 17
ombusa ṅgus'a mbu o wana mabea ma ba-
tuedi onyola ekombo am na mabea ma Loba.
*O din nde ba tanọ ba sọ mba o tempel, ni- 18
ponda na tanọ na saṅgisẹ mbamẹnẹ, e si bẹ
mpuṅgu tọ etọisẹ. *Nde doṅgo la Bona-Yuda 19
ba Asia ba ta b'aṅgamẹnẹ bẹ uan oboso bọṅgọ
o numa mba njọm, yetẹna ba bẹn lambo na
mba. *Tọ ban mọmẹnẹ ba kwale, njika ebol'a 20
bobe ba sọinọ na mba, niponda na tanọ na
tẹmẹ oboso ba muemba ma bakaisedi bandẹnẹ,
*e bẹ tẹ yen eyala ewọ, yena na tẹnọ musea, 21
niponda na tẹmnọ oteten abu, na: Onyola
bepumbwedi ba kwedi nde na ma-kaisabẹnọ
na binyọ oẹṅgẹ.

Nde Feliksi a seṅginọ nika, na mọ a sisẹlẹ 22
bwambo oboso, kana a tanọ a bia bwambwam
onyola ka nin ṅgea, a kwala na: Muaned'a
boso Lisia a pọi tẹ wase, na mẹndẹ wasa
bwambo banyu. *Na mọ 'anea muaned'a 23
bila o nẹṅgẹ mọ, nde a bọbisẹ pẹ mọ, a si

Digitized by Google

baŋganę tǫ-mowǫ́ nya bato bao o bolea mǫ
24 tǫ pǫ na mǫ. *Nde ombusa ŋgus'a
minya Feliksi a ta a pǫ na munj'ao Drusila,
nu ta ŋgǫn a Bona-Yuda, a belę Paulo, a seŋ-
25 ganę mǫ onyola jemea o Kristo. *Nde Paulo
a laŋgonǫ onyola tęmę-la-sīm na lamba-la-
nyolo na muka mu męndę pǫ, na Feliksi a
bwa boŋgǫ, 'alabę na: Sęlę wala tatan; na
26 kusi tę pond'a bwam, na męndę belę oa. *A
ta pę nde a pitę, ná mǫni mu męndę bolabę
mǫ na Paulo ná a wunje mǫ, onyola nika a
27 ta a yǫkǫ belę mǫ, a kwalisanę mǫ. *Nde
mbu miba mi tombinǫ, na Porkio Festo a pǫ
timba o bejedi ba Feliksi; nde kana Feliksi
atanǫ apula dǫlisanę Bona-Yuda, na mǫ a
dia Paulo o beboa.

25 Nde Festo a timbinǫ o bejedi ba gǫbina,
na mǫ, ombusa minya milalo, 'asumwę o Kai-
2 sarea, 'ondea o Yerusalem. *Na prisi indęnę
na bato ba boso ba Bona-Yuda ba biisę mǫ
3 liŋgisę Paulo, ba sǫsǫmea mǫ, *ba pula din
ka ndedi na mǫ, ná a bole mǫ a ye o Yeru-
salem, nde ba ta nde ba pula sǫmǫ mǫ, ná ba
4 bwe mǫ o ŋgea. *Na Festo a kwala na,
Paulo a nęŋgębę o Kaisarea, mǫmęnę pę a
5 męndę ala oten son a ponda. *M'ǫna: Onyola
nika, bānedi banyu ba sibe muemba na mba,
nde lambo le tę na nu moto, ba laŋgwe njǫm.
6 *Nde a tanǫ na babǫ, setǫ buka minya lǫmbi
tǫ dom, na mǫ a siba pę o Kaisarea, o bonę
ba kięlę a ja o bejedi ba muka, 'anea o wana
7 Paulo. *Nde a pǫinǫ, na Bona-Yuda bena

Digitized by Google

ba ta ba wa o Yerusalem ba tẹmẹ diṅgẹlẹ mọ,
ba wana gita la njọm indẹnẹ liṅgisẹ Paulo,
yena ba si tanọ ba wẹlẹ telẹyẹ, *kana Paulo 8
a tanọ a tọbea mọmẹnẹ ninka na: Na si boli
tọ diwusẹ diwọ liṅgisẹ mbend'a Bona-Yuda,
tọ tempel tọ kaisa. *Nde Festo a ta a pula 9
dọlisanẹ Bona-Yuda, na mọ 'alabẹ Paulo, a
kwala na: O tọndi jondea o Yerusalem o
kaisabẹ oten na mba onyola man e? *Na 10
Paulo a kwala na: Na tẹm oboso ba bejedi ba
muka ba kaisa, uan nde n'aṅgamẹnnọ kaisabẹ.
Na si boli Bona-Yuda lambo la bobe, kana oa-
mẹnẹ o bīnọ bwambwam. *Lambo lam di si tẹm 11
sọ tẹ, nde na bola pẹ lambo di doṅgamẹn kwedi,
na si ma-baṅga o wọ; nde yetẹna lambo di
titi o man mena ba ma-bakẹnọ mba, tọ-moto
a titi ná a bakẹ mba na babọ. Na ma-belẹ
nde muka ma kaisa. *Na Festo a kwalisanẹ 12
bamuano, 'alabẹ na: O belẹ muka ma kaisa,
o mẹndẹ nde wala na kaisa.

Nde ombusa ṅgus'a minya, kiṅẹ Agripa 13
na Bernike ba ta ba pọ o Kaisarea o soma
Festo. *Nde ba jainọ oten ṅgus'a minya, na 14
Festo a biisẹ kiṅẹ bwambo ba Paulo, a kwala
na: Moto mowọ́ a diabẹ na Feliksi o beboa,
*nyena onyol'ao prisi indẹnẹ na baturu ba 15
Bona-Yuda ba biisẹnọ mba, niponda na pọinọ
o Yerusalem, ba pulisẹ kwesabẹ lao la muka.
*Na mba n'alabẹ babọ na: E titi kọlọṅgọnẹ 16
la bato ba Roma o bakẹ moto, obiana nu nu
ma-bakabẹ njọm a ma-tẹsẹbẹ oboso ba babakẹ
mọ njọm, nde a bẹn epolo o tọbea mọmẹnẹ

Digitized by Google

17 onyola njom ba bakeno mo. *Nde ba poino
uan, na si ta na dia bwambo dikaki, na ta na
ja o bejedi ba muka o bone bo bupe, n'anea
18 o wana nu moto. *Nde babake mo njom
ba temno, ba si ta ba wana njom, ka nyena
19 na tano n'onġele, *ba ta nde ba bene ńgus'a
miuedi liŋgise mo, onyola jowe labu la Loba
na onyola mowó, Yesu, nu wedi, nyena onyol'
20 ao Paulo a kwalino ná e loŋge. *Nde niponda
na si tano na bake onyola bewasedi ba man
mambo, na mba na kwala na, ńga a tondi wala
o Yerusalem o kaisabe oten onyola man ma-
21 mbo. *Nde Paulo a beleno bekaisedi bendene,
ná a neńgebe onyola mbako a kaisa, na mba
n'anea ná a neńgebe natē na loma mo na
22 kaisa. *Na Agripa a kwalane Festo ná: Na
wusa tondo seńgane nu moto momene. Na
mo a kwala na: O mende seńgane mo kiele.
23 Nde o bone ba kiele Agripa na Bernike
ba ta ba po na leele la nyolo dindene, b'iŋgea
o ndabo a muka na bānedi na miome ma bato
ma mundi, nde Festo 'anedino, na babo ba
24 wana Paulo. *Na Festo a kwala na: A kiŋe
Agripa, na binyo bato bese bena lo kotomno
uan na biso, lo m'ene nun moto uan nyena
onyol'ao dimuti lese la Bona-Yuda di sosome-
dino mba, o Yerusalem na o uon, ba te
25 misea na, a s'aŋgamen pe be loŋge. *Nde
mba na ta na so, ná a si boli to-lambo lena
di doŋgamen kwedi; nde kana momene a be-
leno muka ma kaisa, na mba na bole o loma
26 mo. *Nde na si ben lambo di bake o tilea

Digitized by Google

saŋgo am; onyola nika na tęsę mǫ oboso ba-
nyu, sepǫn oboso boŋgǫ, a kiŋę Agripa, ná
bewasedi be dom tę, na bęnę nje na ma-tilanǫ.
*Ebanja e m'ęnęnę na mba mbamba o loma 27
mot'a beboa, e si bę leę njǫm nye omǫny ao.

Na Agripa a kwalanę Paulo na: Oe won- **26**
ja o tǫpea oamęnę. Na Paulo a sambisę dia,
a tǫbea mǫmęnę na: *Nā-bwa munyęŋgę, 2
a kiŋę Agripa, ná nena na węlę tǫbea mba-
męnę oboso boŋgǫ oęŋgę onyola męsę na ba-
kabęnǫ njǫm na Bona-Yuda, *sepǫn onyolana 3
o bī bedęmo bęsę ba Bona-Yuda na miuedi.
Onyola nika na sǫsǫmedi oa o seŋganę mba
na węlisanę. *Loŋgę lam natęna muut'am, 4
kana di tanǫ natęna o beboteri oteten a ban
bato na o Yerusalem, Bona-Yuda bęsę ba bī
mǫ, *bena ba ta ba bia mba pond'a boso, 5
yetęna ba tǫndi bola mboń, kana na tanǫ na
daŋgwa kaponda nyań-la-jemea di buki męsę
o ka nęŋgę la mbenda o jowę lasu la Loba,
ka mot'a Farisai. *Nde tatan na ma-tęmę 6
oboso ba muka onyola dipita la dikaki lena
di bolabę basaŋgo basu na Loba, *o di męnę 7
nde dom la matumba na maba ma ekombo
asu ma pitęnǫ o pǫ, o bolea la Loba lena di
tiŋgam bulu na muese. Onyola din dipita
nde, a kiŋę Agripa, na ma-bakabęnǫ njǫm na
Bona-Yuda. *Onyolanje e ma-laŋgabęnǫ ote- 8
ten anyu ka lambo di si ma-dubabę, yetęna
Loba a ma-pumbwęlę bawedi? *Mba na ta 9
na dubę na mbamęnę, ná n'aŋgamęn bola gita
liŋgisę dina la Yesu nya Nasaret. *Nde na 10

Digitized by Google

boli pę nikamęnę o Yerusalem, na kwesę gita
la basaŋgeri o beboa, kana na tanǫ na kusa
ŋginya na prisi indęnę; nde ba ma-bwabę
11 pętę, mba pę na ta na bola jemea oten. *Na
ta na kǫkisę babǫ gita la ŋgedi o mandabo
ma ndoŋgamęn męsę, na nyakisanę babǫ o
tǫpǫ dibena, nde kana na tanǫ na londa na
bosiŋga buka dimęnę, na ta pę na takisę na
12 babǫ natęna o mindi mipępę. *Nikamęnę
nde na ta pę n'ala o Damasko na ŋginya na
13 beanedi ba prisi indęnę. *Nde oteten a muese,
a kiŋę, niponda na tanǫ o ŋgea, na mba n'
ęnę muęnęn, muena mu wu o mǫny, muena
mu buki wei panya, mu panyea mba na ba
14 ba ta na mba muri na muri. *Nde bisǫ bęsę
di kwedinǫ wase, na mba na seŋga doi di
kwalanę mba o bwambo ba Bona-Heber na:
A Saulo, a Saulo, nje o ma-takisęnǫ mba e? E
15 męndę bę bwambi na oa o sǫsǫ mǫŋgǫ. *Na
mba na kwala na: Oa nja, a Saŋgo? Na mǫ
a kwala na: Mba ne nde Yesu nyena o ma-
takisęnǫ; nde tęmę, o tęmę o miende mǫŋgǫ!
16 *Ebanja onyola din nde na busedinǫ oa, o
tęsę oa muboledi na mboŋ a man mena o
ęnnǫ, na ma pę mena na męndęnǫ pętę busea
17 oa. *Na ma-suŋga oa na ban bato na basibi
pę, bena oteten abu nde na męndęnǫ loma oa
18 tatan, *o telę misǫ mabu, ná b'atęlę o muititi,
ba timbe o muęnęn, na o ŋginy'a Satan o
timba na Loba, ná ba kuse lakisę la miobe
na sàŋgo oteten a ba bena ba saŋgisabę onyola
19 jemea na mba. *Onyola nika, a kiŋę Agripa,

Digitized by Google

na si ta na yaṅa jẹnẹ diwu o mọny, *nde na 20
ta na sẹlẹ laṅgwea ba be o Damasko na o
Yerusalem, na o ekombo a Yudea yẹsẹ na
basibi pẹ, ná b'atẹlẹ, ba timbe na Loba, ba
bole bebolo bena be doṅgamẹn jatẹlẹ. *Onyola 21
din nde Bona-Yuda ba tanọ ba putea mba o
tempel, ba pula bwa mba. *Nde kana na 22
kusinọ joṅgwanẹ na Loba natẹna bon bunya,
na tẹm, na bola pẹ mboṅ oboso ba basadi na
bandẹnẹ; nde na si ma-tọpọ tọ-lambo, kẹ ma
batọperi-ba-mudī ba kwalinọ, ná ma mẹndẹ
bolanẹ, na Mose pẹ, *ná Kristo 'aṅgamẹn 23
taka, na laṅgwa muẹnẹn, ka nyaboso
o bepumbwedi ba kwedi, o yen ekombo
na basibi pẹ.

Nde niponda atanọ a tọbea mọmẹnẹ nika, 24
na Festo akwala na doi la mọnymọny na: A
Paulo, o ma-boa njou! Dibiẹ la bwambi di
ma-timbisẹ oa njou. *Na mọ akwala na: 25
A Festo nya edube, na si ma-boa njou, na ma-
tọpọ nde beyala ba mbalẹ na ba dibiẹ.
*Ebanja kiṅẹ nyena na ma-kwalisanẹnọ na 26
bokenju ebī onyola man; ebanja na bī bwam-
bwam, ná tọ-diwọ la man di si wutam na mọ,
ebanja man ma si bolan o wum'a diwuta. *A 27
kiṅẹ Agripa, o dubẹ batọperi-ba-mudī e? Na
bī ná o dubẹ. *Na Agripa akwalanẹ Paulo 28
na: Na son ninka o ma-bola mba na timba
motakristo. *Na Paulo akwala na: Na ma- 29
pula nà Loba, ná tọ na son tọ na gita, setọ
oa mọmẹnẹ, nde bẹsẹ pẹ bena ba ma-seṅganẹ
mba oẹṅgẹ, ba timbe ninka ka mba, nde setọ

Digitized by Google

30 ben beboa. *Nde a kwalino man, na kiñe
e temę na gobina na Bernike na ba ba ta ba
31 ja na babo, *nde b'alono o esoka, na babo
ba kwalisane mowó na nunę, ba kwala na:
Nu moto a si boli to-lambo lena di doñgamen
32 kwedi to ñgata. *Na Agripa a kwalanę Festo
na: Nu moto ena 'esabęlę wonja, e wusa bę
a si belę tę muka ma kaisa.

27 Nde e boino, ná di ma-bęnę bodu wala o
Italia, na babo ba bakę Paulo na doñgo la
bato ba beboa bapępę muaned'a bila, dina lao
na: Yulio, nya muemba-ma-bila ma Augusto.
2 *Na biso di pęyę o bolo ba Adramitia, boena
bo ta bo ala o mindi ma Asia, na biso di
omba mboñga, di nimęlę, nde Aristarko pę
mot'a Masedonia nya Tesalonika a ta na
3 biso. *Nde o bone ba kięlę, na biso di
tuñgę o Sidon. Nde Yulio a ta muyao na
Paulo, a ta a bola mo wonja o wala na makom
4 mao o kusa diboñgo na babo. *O ua nde di
nimęlęno, di tombea owasa Kipro, onyolana
5 ñgo e ta e tęñgęnę biso, *di tomba munja ma
Kilikia na Pamfilia, di po o Mira o Lukia.
6 *Nde muaned'a bila a soino bolo ba Alesandria,
boena bo ta bo ala o Italia, na mo a tombęlę
7 biso oten. *Nde di ta di bęnę bodu ba mbęñę
gita la minya, e ta pę biso bwambi o po o
Knido; nde ñgo e si tano ny'esęlę biso o ba-
tamę, na biso di tombea owasa Kreta, bębę na
8 Salmone. *E ta biso bwambi o tomba mo,
na biso di po o wuma iwo, dina lao na: Be-

Digitized by Google

tẹŋgu-ba-bwam, bena be ta bẹbẹ na mundi ma Lasaia.

Nde kana ponda gita e tanọ e tomba, bodu 9
pẹ bo tanọ bo timba bẹ ndutu, onyolana pond'a kandanẹ la da e ta e tomba, na Paulo 'omẹlẹ babọ, *a kwalanẹ babọ na: A bato, na m'ẹnẹ 10
ná bon bodu bo mẹndẹ bẹ ndutu na mbọlọn nindẹnẹ, setọ onyola muuna na bọlọ mọmẹnẹ, nde onyola loŋgẹ lasu pẹ. *Nde muaned'a-bila a 11
ta a dubẹ musina na saŋgo a bọlọ buka ma ma kwalabẹ na Paulo. *Nde kana etẹŋgu e 12
si tanọ bwam o tombisẹ epupa oten, na doŋgo dindẹnẹ di bọlẹ o jasumwẹ oten, ná ŋga bena ba wẹlẹ pọ o Feniki, etẹŋgu a Kreta, o tombisẹ epupa oten, yena e m'ombwẹyẹ o mikondo-ma-mbẹŋgẹ na poŋgo-a-mbẹŋgẹ. *Nde ŋgọ a 13
mikondo e tanọ e wuŋgea son, na babọ b'ọŋ-gẹlẹ na, ba má-kusa nje ba pulinọ, b'omba diyo, ba sambanẹ bẹbẹ na Kreta. *Nde ombusa 14
son a ponda ewuŋgusu a ŋgọ e ta e kọyẹ babọ, yena e ma-belabẹ na, poŋgo-a-jeru; *nde kana 15
bọlọ bo tanọ bo bambabẹ, bo si ta bo wẹlẹ tẹŋ-gẹnẹ ŋgọ, na bisọ di esẹlẹ mọ, di kumwa woŋ-gwa. *Nde di poinọ bẹbẹ na son a eyondi, 16
e belabẹ na: Klauda, e ta bisọ bwambi o jomba kuŋga; *nde b'ombinọ mọ, na babọ ba bolanẹ 17
mambo ma joŋgwanẹ, ba kaka bọlọ. Nde ba ta ba bwa bọŋgọ o kọ o Sirte, na babọ ba sibisẹ mboŋga, ba kumwa woŋgwa. *Nde 18
di takinọ na mūdi bwambi, na babọ ba pimba muuna o bonẹ ba kiẹlẹ, *o bonẹ bo londẹ mi- 19
lalo pẹ bisọmẹnẹ di pimba beloŋgisan ba bọlọ

Digitized by Google

20 na masu maa. *Nde niponda gita la minya
to wei to ŋgeŋgeti ba si tano ba panya, mūdi
mundene pe mu tano mu ko, na o sukan ma-
21 pita ma loŋge mese ma bo. *Nde kana ba
si tano ba da etum a ponda, na Paulo a teme
oteten abu, a kwala na: A bato, e ta e aŋga-
mene o seŋgane mba, ná di s'asumwe o Kreta;
ke di si wusa kusa nin ndutu na mbolon.
22 *Tatan so, na m'omele binyo o jembe mu-
lema, ebanja mbolon a loŋge e si mende be
23 oteten anyu, ke bolo mene. *Ebanja angel
a Loba nu nyena neno nyao, nyena na ma-bo-
24 leano, e ta e teme na mba bon bulu, *e kwala
na: O si bwa boŋgo, a Paulo! O mende teme
oboso ba kaisa; nde ombwa, Loba 'abedi oa
bese bena be o bon bodu muemba na oa.
25 *Onyola nika embe milema, a bato, ebanja
na dube Loba, ná e mende be nika, kana a
26 kwalanno mba. *Nde di aŋgamen nde semeye
o eyondi ewo.
27 Nde niponda bulu bo londe dom na minei
bo poino, niponda di tano di woŋgwa-woŋgwa-
ne o Adria, na oteten a bulu bato-ba-bolo
28 b'oŋgele na, ba ma-sisea bebe na mundi. *Nde
ba pimbino jaŋga, na babo ba so muaba ma
miaŋga, nde ba pimbino pete jaŋga ombusa
son a ponda, na babo ba so dom la miaŋga
29 na mitanu. *Nde ba bono boŋgo, ná ba si ya
be b'oŋgomeye omony a dale, na babo ba
pimba miyo manei la sina, ba pula ná bunya
30 bo esele. *Nde bato-ba-bolo ba tano ba pula
nya mila jasumwe o bolo, ba sibisēno kuŋga

Digitized by Google

o madiba, kana ba tanọ ba bola biana ba ma-
pula nde pimba miyo la ndeŋge, *na Paulo 31
a kwalanẹ muaned'a bila na bato-ba-bila na:
Ban ba si jai tẹ o bọlọ, lo titi ná l'oŋgisabẹ.
*Na bato-ba-bila ba kẹ misiŋga ma kuŋga, 32
b'esẹlẹ mọ e kọ wase. *Nde natẹna jesẹlẹ 33
la bunya Paulo ata 'omẹlẹ bẹsẹ o nọŋgọ da,
a kwala na: Ye nde oẹŋgẹ bunya bo londẹ
dom na minẹi, ná lo m'eŋgẹlẹnọ, lo jainọ e
si bẹ da, lo si dedinọ tọ-lambo. *Onyola nika 34
na sọsọmedi binyọ o nọŋgọ da, ebanja ye nde
onyola joŋgisẹ lanyu; ebanja tọ nyọ a mulopo
e si mẹndẹ nyama na tọ-mowọ́ nyanyu. *A 35
kwalinọ din, na mọ a nọŋgọ ewolo, a bola
Loba masoma oboso ba babọ bẹsẹ, a bua mọ,
a kumwa da. *Na babọ bẹsẹ b'embẹ milema, 36
babọ pẹ ba nọŋgọ da. *Nde bisọ bẹsẹ ba 37
bọlọ di ta bebwea ba midī beba na musamba
na mutoba. *Nde b'ulinọ, na babọ ba wamisẹ 38
bọlọ, ba pimba mbasi o munja.

Nde bunya bo esẹlẹnọ ba si ta ba bia mu 39
mundi, nde ba ta b'ẹnẹ etẹŋgu, yena e ta e
bẹnẹ saua ni naŋgedi, nyena ba tanọ ba pula
bola bọlọ o joŋgomẹyẹ oten, yetẹna e wẹli bẹ
nika. *Na babọ ba kẹ miyo, b'esẹlẹ mọ ma 40
kọ o munja, ba wunja pẹ misiŋga ma pai a
sina muemba mowọ́, b'omba mboŋg'a ndeŋge
tẹŋgẹnẹ ŋgọ, ba sokẹ wala o sua. *Nde ba 41
pọinọ o wuma yena i bẹn madiba miri mi-
banẹ, na bọlọ bo banjea, ndeŋge e tika pọkọ-
pọkọ, nde sina e ta e bulea na ŋginy' a bemu-
nẹ. *Nde bato-ba-bila ba ta ba weka muano 42

Digitized by Google

o bwa bato ba beboa, ná tọ-mowọ́ a si nya
43 mila na nyọi. *Nde muaned' a bila, a ta a
pula suŋga Paulo, a tonsẹ babọ o muano ma-
bu, 'anea ná ba bena ba bī nyọi ba sẹlẹ siba
44 o madiba, b' ale o mundi, *banẹ pẹ doŋgo
omọny a bebambu, doŋgo pẹ o bebulẹlẹ ba
bọlọ. Nika nde e bolannọ, ná bẹsẹ ba ta
b' oŋgisabẹ, ba pọ o mundi.

28 Nde di oŋgisabẹnọ, na bisọ di seŋga ná
2 dina la y' eyondi le nde Malta. *Nde ba
bẹn ba bato ba ta ba leẹlẹ bisọ muyao mu-
ndẹnẹ, ebanja ba ta ba bota wea, ba jesẹ bisọ
bẹsẹ, onyola mbua ni ta ni yọlẹ na onyola
3 ŋgọ. *Nde Paulo a kọtẹlẹnọ ŋgat' a wea, a
wẹlẹ mọ o wea, na pe e busa onyola ebabad'a
4 wea, y' alanẹ mọ o dia. *Nde ba bẹn ba bato
b' ẹnnọ ni nyama e panam mọ o dia, na babọ
ba kwalanẹ mowọ́ na nunẹ na: O ka yẹsẹ,
nu moto e nde mot' ebwan, nyena tọna 'oŋgi-
sabẹnọ o munja, makunako ma s' esẹlẹ mọ o
5 bẹ loŋgẹ. *Na mọ a pépẹ nyama o wea, a
6 si kuse tọ-lambo la bobe. *Nde babọ ba ta
b' eŋgẹlẹ ná a mẹndẹ tulamẹ, tọ kọ wase mbim-
ba dibokimẹnẹ. Nde b' eŋgẹlẹnọ gita, b' ẹnnọ,
ná tọ-lambo la bobe di si boli mọ, na babọ
ba tukwa jọŋgẹlẹ, ba kwala na, e nde Loba.
7 Nde o epas' a ua wuma, mot' a boso nya
eyondi, dina lao na: Publio, a ta a bẹnẹ mi-
onda, a ta a nọŋgọ bisọ o mbo'ao, a jesẹ bisọ
8 minya milalo na muyao. *Nde e ta na, saŋgo
a Publio a ta a naŋga na ŋgọ na diboa la
maya. Paulo a ta 'iŋgea na mọ, a kanẹ, a

Digitized by Google

neŋgɛlɛ maa omɔny ao, a bɔlisɛ mɔ. *Din 9
di bolannɔ, na bapɛpɛ ba eyondi pɛ bena ba
ta ba boa, ba pɔ, ba bɔlisabɛ. *Ba ta ba leɛlɛ 10
biso gita la bedube, nde ponda di tanɔ di ni-
mɛlɛ, na babɔ ba bola biso mambo ma ta ma
pula na biso.

Nde ombusa miodi milalo di ta di nimɛlɛ 11
na bɔlɔ ba Alesandria, boena bo ta bo tom-
bisɛ epupa o ye eyondi, boena bo ta bo bɛnɛ
eyemban a Dioskuri. *Nde di tuŋgɛnɔ o Sira- 12
kusi, na biso di ja oten minya milalo. *O 13
ua nde di tanɔ di yombɔ, na biso di pɔ o Re-
gion; nde ombusa bunya bowó, kana ŋgɔ a
mikondo e tanɔ e wuŋgea, na biso di pɔ o
Puteoli o bunya bo londɛ miba. *Oten nde 14
di tanɔ di sɔ bona-saŋgo, na babɔ ba sɔsɔmea
biso o ja na babɔ minya samba; nika sɔ nde
di poinɔ o Roma. *O ua nde bona-saŋgo 15
bena ba ta ba seŋga onyol' asu, ba tanɔ ba pɔ
o doŋgamɛnɛ biso natɛna o Api Forum na Tres
Tenebrɛ. Paulo 'ɛnnɔ babɔ, na mɔ a soma
Loba, na mulema pɛ mu embamɛ mɔ. *Nde 16
niponda di pɔinɔ o Roma, na muaned'a bila
a bakɛ bato ba beboa na muaned'a boso, nde
Paulo a ta a kusa wonja o ja na mɔmɛnɛ na
mot'a-bila nu ta nu tata mɔ.

Nde e ta na, ombusa minya milalo, na 17
Paulo a belɛ bato ba boso ba Bona-Yuda.
Nde ba kɔtɔmnɔ, na mɔ a kwalanɛ babɔ na:
A bato, bona-saŋgo, tɔna na si bolinɔ lambo
liŋgisɛ ekombo asu na bedɛmo ba batetɛ, na
ta tɛ na bakabɛ na ŋgata wa o Yerusalem,

Digitized by Google

18 o maa ma bato ba Roma. *Babo ba ta ba
wasa mba, ba pula jesele mba wonja, onyo-
19 lana njom a kwedi e si ta na mba. *Nde
Bona-Yuda ba tano ba topo liŋgise nika, na
mo e bola mba o bele muka ma kaisa; seto
ná na ben njom a muka liŋgise ekombo am.
20 *Onyola nikamene nde na tano na sosomea
o jene binyo na kwalisane binyo; ebanja
onyola dipita la Israel nde na jaino o nin
21 ŋgokobi. *Na babo ba kwalane mo na: Biso
di si kusi kalati onyol'aŋgo ni wu o Yudea,
to mun'a-saŋgo pe a si poi, nu biise to kwala
22 lambo la bobe onyol'aŋgo. *Nde di ma-pula
bia na oa, nje o m'oŋgeleno; ebanja e bian
na biso onyola din nyaŋ-la-jemea, ná e ma-
23 topobe liŋgise mo o wuma yese. *Na babo
ba teseye mo bunya, na gita ba po na mo o
bejedi bao, bena a teleyeno a bolino pe mboŋ
onyola janea la Loba, a kwalisane babo onyola
Yesu, o mbend'a Mose na batoperi-ba-mudī,
24 botea idiba natena ebiamu. *Nde doŋgo ba
ta ba timba dube onyola ma a kwalino, bane
25 pe ba si dube. *Nde ba wanjaneno na babo
momene, na babo b'ala, niponda Paulo a kwa-
lino yen eyala ewo na: Mudī Musaŋgi mu
kwali bwam onyola Yesaia mutoper' a-mudī
26 na basaŋgo basu, *kana mu kwalino na:
„Ala na ban bato, o kwale na: O seŋga lo
mende seŋga, nde lo si ma-soŋtane, o jene lo
27 mende jene, nde lo si ma-bake. *Ebanja mi-
lema ma ban bato mi timbi pibo, matoi mabu
pe ma dibi o seŋga, miso mabu pe ma kukam

Digitized by Google

o jẹnẹ, ná ba s' ẹnẹ na misọ mabu, tọ seŋga
na matoi mabu, tọ soŋtanẹ na milema mabu,
ná b' atẹlẹ, nde na bọlisẹ babọ." *E bianẹ 28
sọ na binyọ, ná din joŋgisẹ la Loba
di lomabẹ na basibi; babọ ba mẹndẹ
pẹ seŋga mọ. *Nde akwalinọ man, na 29
Bona-Yuda b' asumwẹ, ba ta ba bẹnẹ gita la
mutaŋgo na babọ mọmẹnẹ.
Nde Paulo ata aja mbu mamususu miba 30
o bejedi bao mọmẹnẹ atanọ akaka, akasa
bẹsẹ bena ba ta bapẹpẹlẹ mọ, *alaŋgwa ja- 31
nea la Loba, aleẹ onyola Yesu Kristo na
bokenju boẹsẹ, e si bẹ jekabẹ.

KALAT' A PAULO

ONYOLA BATO BA **ROMA**.

Paulo, muut' a Yesu Kristo, nu belabẹ o 1
bẹ nyamuloloma, nu pọsọbẹ o laŋgwa miaŋgo-
ma-bwam ma Loba, *miena atanọ asẹlẹ 2
bola dikaki na batọperi bao ba mudī o beti-
ledi ba bosaŋgi, *onyola Mun'ao, nyena nu 3
yabẹ o mbot' a Dawid, kaponda eyobo, *nu 4
tẹsẹbẹ na ŋginya ka Mun'a Loba, kaponda
mudī ma bosaŋgi, onyola bepumbwedi ba
kwedi ba Yesu Kristo Saŋgo asu, *nyena 5
onyol'ao nde di kusinọ ndedi na ebol'a mu-
loloma o weka seŋganẹ la jemea oteten a
basibi bẹsẹ, onyola dina lao; *bena oteten 6

Digitized by Google

abu binyo pe leno baposobe ba Yesu Kristo,
7 * onyola batondobe na Loba bese be o Roma,
basaŋgeri, bena baposobe. Ndedi e be na
binyo na musaŋgo mu ma-we na Loba, Tete
na Saŋgo Yesu Kristo!
8 O ka lambo la boso na ma-soma Loba lam
onyola Yesu Kristo, onyola binyo bese, ná
jemea lanyu di ma-laŋgwabe o mundi-ma-wase
9 muese. * Ebanja Loba e mboŋ am, nu nyena
na ma-boleano na mudī mam o miaŋgo-ma-
bwam ma Mun'ao, kana na si m'eseleno o
10 joŋgele binyo, * na ma-sosomea nde ponda
yese o mika mam, ŋga nena na wele toŋg-
wele, na jemea la Loba, o po na binyo.
11 * Ebanja ne nyoŋgi o jene binyo, ná na bole
binyo doŋgo la jabea la mudī, o jembe binyo,
12 * nika nye nde na: ná mba pe n'embabe
oteten anyu onyola jemea lasu la mowó na
13 nune, lanyu na lam pe. * Nde na si ma-pula
ná din di be idimbe na binyo, a bonate, ná
ŋgedi gita na ta na bole o po na binyo (nde
na ta n'ekabe natena oeŋge), ná na bene pe
bepuma oteten anyu, kana oteten a basibi
14 bapepe. * Ne nde mot'ewu na bato ba Grikia
15 na ben ba bato, na badibie na b'elemā. * Onyo-
la nika, kana yeno na mba, na boŋsan, o
laŋgwea pe binyo be o Roma miaŋgo-ma-bwam.
16 * Ebanja na si ma-bwa ison onyola
miaŋgo-ma-bwam ma Kristo; ebanja
mie nde ŋginy'a Loba onyola joŋgise
na moto na moto nu ma-dube, oboso
Bona-Yuda, nikamene pe na Grikia.

Digitized by Google

*Ebanja tɛmɛ-la-sim la Loba dima- 17
biisabɛ oten, lena dima-wɛ o jemea
onyola jemea, kana etilabɛnɔ na: „Nu-
tɛmnasim amɛndɛ bɛ loŋgɛ onyola
jemea.“

Ebanja maliŋga ma Loba ma biisabɛ o 18
mɔny omɔny a bobe boɛsɛ na ka ni sitɛm
na sim nya bato, bena b'eki mbalɛ onyola
ka ni si tɛm na sim. *Ebanja di lena dima- 19
wɛlɛ biabɛ onyola Loba, di bian oteten abu,
ebanja Loba a biisɛ mɔ babɔ; *ebanja ka ao 20
ni si m'ɛnɛnɛ, nika nye nde na, ŋginy'ao nya
bwindea na bɛ lao la Loba, bam'ɛnɛbɛ onyola
dutea o bebolo bao, natɛna beboteri ba wase,
ka nyena ba si bɛnɛ njɔm. *Ebanja, tɔna ba 21
tanɔ ba bia Loba, ba si ta ba sesa mɔ ka Loba,
tɔ bola mɔ masoma; nde ba timbi nde ewolo
o mɔŋgelɛ mabu, mulema mabu m'elema pɛ
mu timbi muititi. *Niponda ba sesinɔ babɔ 22
mɔmɛnɛ ka badibiɛ, ba timbi belemā, *ba 23
weŋgisan bosaŋgi ba Loba, nu si ma-tombɛ,
o bowan ba njimbir'a moto nu ma tombɛ, na
ya lonɔn, na ya nyam'a miende minɛi na i m'
ɔŋgɛ manyolo o wase. *Onyola nika Loba 24
pɛ a bakɛ babɔ onyola bepuledi ba milema
mabu o mbindo, o sambwɛlɛ manyolo mabu na
babɔ mɔmɛnɛ; *ba bena ba weŋgisan mbal'a 25
Loba lobaŋgo, b'owɛ, ba bolea pɛ bewekedi
buka muwekedi, nyena nu ma-sesabɛ o bwindea.
Amen. *Onyola nika Loba a bakɛ babɔ o 26
bepuledi ba bosambo; ebanja bito babu
ba weŋgisan edɛmo eaŋgamɛn o ŋgea ni

Digitized by Google

27 s'aŋgamẹn; * nikamẹnẹ pẹ bome b'esẹlẹ
edẹmo e aŋgamẹn na bito, b'onya na bepuledi
babu o mowó na nunẹ, bome na bome ba
bolanẹ mambo ma isọn, nde ba kusi musauedi
mu aŋgamẹn onyola elemā abu na babọ mọ-
28 mẹnẹ. * Nde kana ba baŋginọ o jalea Loba o
dibiẹ labu, Loba a bakẹ babọ o joŋgẹlẹ la
29 mbamba, o bola nje e s'aŋgamẹn, * ba londi
na nyai yẹsẹ ya mambo ma si tẹm na sim,
misonje, diwinako, mukubo, bobe; ba londi n'
ekọn, ebwan, mitaŋgo, mawọndọn, misomba
30 ma bobe; * bato ba milaŋgo, baminda, basiŋ-
geri ba Loba, badipama, bakumba, basesẹ babọ
mọmẹnẹ, babusisẹ mambo ma bobe, basima-
31 seŋganẹ-basaŋgo na banyaŋgo. * basibẹn-dibiẹ,
batukwẹ-mudumbu, basibẹn-ndolo, basima-
32 komabẹlẹ-musaŋgo, basibẹn-ndedi; * bamẹnẹ
nde, tọna ba bīnọ bekaisedi ba Loba be tẹm,
ná ba bena ba ma-bolẹ man mambo b'aŋgamẹn
nde kwedi, ba si ma-bola nika mọmẹnẹ, nde
ba ma-bwa pẹ munyẹŋgẹ onyola ba ba ma-
bolẹ mọ.

2 Na nde, a moto nu ma-kaisẹ, tọ-nja oenọ,
o si bẹn njọm ni ma-suelẹ oa. Ebanja kana
o ma-kaisẹnọ nupẹpẹ, o ma-kwesẹ nde oamẹnẹ;
ebanja oa nu ma-kaisẹ o ma-bola milemlem
2 ma mambo mẹnẹ. * Nde di bī ná bekaisedi
ba Loba be ma-pọ kaponda mbalẹ, omọny a
3 ba ba ma-bolẹ ma mambo. * Nde, a moto nu
ma-kaisẹ ba bena ba ma-bolẹ man mambo, nde
oamẹnẹ o bola milemlem, o m'oŋgẹlẹ ná o
4 mendẹ joŋga na bekaisedi ba Loba e? * Tọ,

Digitized by Google

o ma-yaña nde njoaso'a bwam bao na pī na
wẹlisanẹ lao, o si bī ná bwam ba Loba bo
ma-nimẹlẹ nde oa o jatẹlẹ e? *Nde kaponda 5
bwambi bọńgọ na mulema mọńgọ mu si tọndi
jatẹlẹ o ma-kọtẹlẹ nde oamẹnẹ malińga o bunya
ba malińga na bebīsedi ba bekaisedi ba Loba
be tẹm na sim, *nu mẹndẹ bolẹ moto na moto 6
kaponda bebolo bao: *ba bena ba ma-pulisẹ 7
na ka wẹlisanẹ o bola la bwam bosańgi na
edube na mambo ma si ma-nyamẹ, lońgẹ la
bwindea; *nde bampuńgu, bena ba si dubẹ 8
mbalẹ, nde ba dubẹ nde ka ni si tẹm na sim,
malińga na pidi. *Mitakisan na bọńgọ omọny 9
a mudī ma moto na moto-tẹ nu ma-bolẹ bobe,
Bona-Yuda oboso na Grikia pẹ; *nde bosańgi 10
n'edube na musańgo omọny a moto nyẹsẹ nu
ma-bolẹ bwam, Bona-Yuda oboso na Grikia
pẹ. *Ebanja wanda la moto di titi na 11
Loba. *Ebanja bẹsẹ bena ba boli bobe 12
esibẹ mbenda, ba mẹndẹ pẹ nyama esibẹ
mbenda; na bẹsẹ pẹ bena ba boli bobe owasa
mbenda, ba mẹndẹ kaisabẹ onyola mbenda.
*Ebanja setọ baseńgedi ba mbenda nde ba 13
ma-tẹmẹ na sim oboso ba Loba; nde baboledi
ba mbenda nde ba mẹndẹ tẹsẹbẹ na sim.
*Ebanja yetẹna basibi, bena ba si bẹn mbenda, 14
ba ma-bola tẹ na babọmẹnẹ bebolo ba mbenda,
kẹ babọ sọ bena ba si bẹn mbenda be nde
mbenda na babọ mọmẹnẹ, *ebanja ba ma-leẹ 15
ná ebol'a mbenda e tilabẹ o milema mabu,
doi la milema mabu pẹ di ma-bola mboń oten,
mọńgẹlẹ mabu pẹ ma ma-bakẹ mowó na nunẹ

Digitized by Google

16 njom to suelę nde, * o bo bunya, boena Loba
amendęno kaisę mambo ma wutam ma bato,
kaponda miaŋgo mam ma bwam, onyola Yesu
Kristo.
17 Oa o ma-belę tę oamęnę mot'a Bona-Yuda,
18 o lakisę na mbenda, o sesę onyola Loba, * o
bia jemea, o wasa ma ma ma-pulę, kana o ma-
19 leabęno o mbenda, * o laŋga oamęnę, ka nu
doŋgamęn o bę mudaŋgwanę-bandima, na
20 muęnęn ma ba be o muititi, * mutęsę-belemā
na sim, muleed'a mięŋgę, kana o bęnno mu-
21 kuku ma dibię na mbalę o mbenda; * oa nu
ma-leę so bapępę, o si ma-leę oamęnę e? Oa
22 o ma-laŋgwa na: ba s'iba, nde o m'iba e? * O
ma-kwala na: ba si witę musonje, nde o ma-
witę e? O ben losaŋgo, nde o ma-dumba tempel
23 e? * O ma-sesę onyola mbenda, nde o ma-
sambwęlę Loba onyola bulęlę la mbenda e?
24 * „Ebanja dina la Loba di ma-loabę oteten a
basibi onyol'anyu," kana e tilabęno.
25 Ebanja boendi bo ma-wana nde musęŋ,
yetęna o ma-nęŋgę mbenda; nde oe tę mubu-
lęlę-mbenda, kę boendi boŋgo bo timbi nde
26 ka ni titi boendi. * Nde yetęna nu s'endabę
a ma-bola tę mieka ma mbenda, k'ao ni titi
27 boendi e si mendę laŋgabę boendi e? * Na
nde, nu s'endabę kaponda eyobo, nu ma-
nęŋgę mbenda, amendę kaisę oa nu ma-bu-
lęlę mbenda, to o bęn nde litera na boendi.
28 * Ebanja seto nu nde e mot'a Bona-Yuda,
nyena nye nde o ka beombwedi, seto boendi
29 pę to bo, boena bo bolabę nde o eyobo, * nde

Digitized by Google

nu nde e mot'a Bona-Yuda nyena nye mọ o diwuta oteten, boendi pẹ bon boena bo ma-bolabẹ o mulema, o mudī, setọ o litera, nyena musesako mao mu titi na bato, nde na Loba.

Njika petanẹ sọ Bona-Yuda ba bẹnnọ, tọ, **3**
nje ye musẹń ma boendi? *Gita o ka yẹsẹ. 2
Ka lambo la boso, ná beyala ba Loba be bakábẹ na babọ. *Ebanja ye njika lambo e? 3
Yetẹna doŋgo di si ta di dubẹ, mayańako mabu ma mẹndẹ bulẹlẹ mbal'a Loba e? *Tomtom! 4
Nde buka nika, Loba á leẹlẹ nde mọmẹnẹ ka mbalẹ na bato bẹsẹ ka balobańgo, kana e tila-bẹnọ na: „ná o tẹsẹbẹ na sim o beyala bọŋgọ, ná o buke pẹ, kẹ o ma-kaisabẹ.“ *Nde yetẹna 5
k'asu ni si tẹm na sim, e ma-tẹsẹ tẹ tẹmẹ-la-sim la Loba, jena di kwala na nje e? Loba e nu si tẹm na sim, kẹ a ma-pọ na maliŋga e? (Na ma-kwala kaponda bedẹmo ba bato.)
*Tomtom! Ebanja nẹni Loba enọ ná a kaisẹ 6
sọ wase e? *Nde yetẹna mbal'a Loba e 7
timbi tẹ kola onyola edub'ao onyola lobańgo lam, nje sọ na ma-kaisabẹnọ pẹ ka mot'a bobe e? *Nde onyolanje di si ma-bolanọ (kana 8
ba ma-senjẹlẹnọ bisọ, na kana doŋgo ba ma-kwalanọ, ná bisọ di ma-kwala na:) „Esẹlẹ bisọ, di bole bobe, ná bwam bo buse oten?“
Bena bekwesedi babu be tẹŋgẹn.

Nje sọ e? Bisọ di petan e? Tomtom! 9
Ebanja di leẹlẹ oboso onyola Bona-Yuda na Grikia, ná babọ bẹsẹ be owasa bobe,
*kana e tilabẹnọ na: „Nutẹmnasim a titi, tọ 10
mowọ́ a titi; *nyadibiẹ a titi, tọ mowọ́ nu ma- 11

Digitized by Google

12 pulisę Loba; *babǫ bęsę ba timbi ombusa,
babǫ bęsę ba timbi mbǫlǫn, nu ma-bolę bwam
13 a titi, tǫ mowǫ́ a titi. *Nyiŋgo abu nye nde
sǫŋgǫ ni telam, ba ma-wǫndǫnę na beyemę
babu, ebabad'a pe ye owasa bepopo babu,
14 *mudumbu mabu mulondi na malou na njoŋgi.
15 16 *Miende mabu mi wam o koma maya, *di-
bumbe na ndeŋgę nde be o maŋgea mabu;
17 18 *nde ba si bī ŋge'a musaŋgo. *Bǫŋgǫ ba Loba
19 bo titi oboso ba misǫ mabu." *Nde di bī ná
tǫ-nje mbenda e ma-kwalanǫ, e ma-kwala nde
mǫ na ba bena be owasa mbenda, ná mudumbu
ma bęsę mu dibábę, wase nyęsę pę e bakabę
20 o bekaisedi ba Loba; *onyolana tǫ eyobo ewǫ
e si ma-tęsębę na sim oboso bao, onyola be-
bolo ba mbenda; ebanja onyola mbenda nde
dibię la miobe di ma-wanǫ.
21 Nde tatan sǫ tęmę-la-sim la Loba di biisabę
esibę onyola mbenda, di bolabę mboŋ onyola
22 mbenda na batǫperi-ba-mudī, *tęmę-la-sim la
Loba, onyola jemea o Yesu Kristo, onyola
23 bęsę na omǫnya bęsę bena ba dubę. *Ebanja
nyai iba ititi; ebanja babǫ bęsę ba
boli bobe, ba si bęn bosaŋgi bo wu na
24 Loba, *kana ba tęsębęnǫ na sim na
wonja, onyola nded'ao, onyola dikǫti
25 lena le o Kristo Yesu, *nyena Loba a
sęlęnǫ tęsę yom'a dikǫti, onyola jemea o
maya mao, ná a leę tęmę lao la sim, onyola
tombisę la miobe, miena mi bolabę o ponda
26 ni tombi, owasa węlisanę la Loba, *ná a leęlę
tęme lao la sim o nin pond'a tatan, ná a bę

Digitized by Google

nu tɛm na sim na nu ma-tɛsɛ na sim nu nyena
nye nya jemea o Yesu. *Musesako mue 27
sɔ uɛ e? Mu titi pɛ. Onyola njika mbenda
e? Nya bebolo e? Kɛm, nde onyola mbend'a
jemea. *Ebanja di ma-kaisɛ nde ná 28
moto a ma-tɛsɛbɛ na sim onyola je-
mea esibɛ bebolo ba mbenda. *To, 29
Loba le nde Loba la Bona-Yuda mɔmɛnɛ e?
a titi pɛ la basibi e? E, e pɛ la basibi.
*Ebanja e nde Loba diwɔmɛnɛ nu mɛndɛ 30
tɛsɛ boendi na sim onyola jemea, na ka ni
titi boendi onyola jemea. *Di ma-bulɛlɛ sɔ 31
mbenda onyola jemea e? Tomtom! Nde di
ma-tɛsɛ nde mbenda.

4 Nje sɔ di ma-kwalanɔ onyola saŋgo asu
Abraham, ná asɔi kaponda eyobo e? *Yetɛna 2
Abraham a tɛsɛbɛ tɛ na sim onyola bebolo,
kɛ abɛn musesako, nde setɔ na Loba. *Ebanja 3
betiledi be ma-kwala na nje e? „Nde Abraham
a dubɛ Loba, na nika e laŋgabɛ mɔ onyola tɛmɛ-
la-sim." *Nu sɔ, nyena nu ma-bolɛ ebolo, mu- 4
sauedi musi ma-laŋgabɛ onyol'ao onyola ndedi;
nde onyola ewu. *Nde nu nyena nu si ma- 5
bolɛ ebolo, nde a dubɛ nu nyena nu ma-
tɛsɛ mot'a bobe na sim, jemea lao di
ma-laŋgabɛ mɔ onyola tɛmɛ-la-sim.
*Kana Dawid pɛ a kwalinɔ bonam onyola 6
moto, nyena Loba a ma-laŋganɔ tɛmɛ-la-sim,
esibɛ onyola bebolo, m'ɔna: *„Bonam na ba 7
bena mawusɛ mabu ma lakisabɛnɔ, miobe mabu
pɛ mi kurumanɛ. *Bonam na nu moto, nyena 8
Saŋgo a si ma-laŋganɔ bobe."

Digitized by Google

9 Bon bonam sọ boe nde onyola boendi,
ŋga onyola ka ni titi boendi pẹ e? Ebanja
di ma-kwala na: Jemea di laŋgabẹ na Abraham
10 onyola tẹmẹ-la-sim. *Nẹni sọ di tanọ di laŋ-
gabẹ na mọ e? Ponda a tanọ o boendi, ŋga
o ka ni titi boendi e? Setọ o boendi, nde o
11 ka ni titi boendi. *Nde a kusi eyemban a
boendi ka mboŋ a tẹmẹ-la-sim la jemea, lena
a tanọ a bẹnẹ o ka ni titi boendi, ná a bẹ
saŋgo a bẹsẹ, bena ba dubẹ o ka ni titi
boendi, ná tẹmẹ-la-sim di laŋgabẹ pẹ na babọ,
12 *na saŋgo a baboendi pẹ, o ba bena ba titi
baboendi mọmẹnẹ, nde ba ma-daŋgwẹ pẹ o
mataŋga ma jemea, lena saŋgo asu Abraham
a tanọ a bẹnẹ, niponda a tanọ o ka ni titi
13 boendi. *Ebanja setọ onyola mbenda
nde dikaki di tanọ di bolabẹ Abraham na
mbot'ao, ná a bẹ musaŋgwed'a wase, nde
14 onyola tẹmẹ-la-sim la jemea. *Ebanja yetẹna
bambenda nde be basaŋgwedi, kẹ jemea di
15 timbi ewolo, dikaki pẹ di bọlọnẹ. *Ebanja
mbenda ema-weka malinga; nde wuma mbenda
16 e titinọ, tọ diwusẹ pẹ di titi oten. *Onyola
nika ye nde onyola jemea, ná e bẹ onyola
ndedi, ná dikaki di bẹ ŋginya na mbota nyẹsẹ,
setọ na ni nyena nye nya mbenda mọmẹnẹ,
nde na ni pẹ nyena nye nya jemea la Abra-
17 ham, nyena nye saŋgo a bisọ bẹsẹ; *(kana
e tilabẹnọ na: „Na tẹsẹ oa saŋgo a matumba
ma gita"), oboso ba Loba lena a dubẹnọ ka
mowọ́ nu ma-pumbwẹlẹ bawedi, nu ma-belẹ
18 pẹ ma mena ma titi, ná ma bẹ; *nyena nu ta

Digitized by Google

nu dubę o dipita, tǫna dipita di si tanǫ, ná
a timbe saŋgo a matumba ma gita, kana e
tanǫ e kwalabę na: „Nika nde mbot'aŋgǫ e
męndęnǫ bę“; *nde a si ta a bǫbǫ o jemea, 19
a si ta'ombwa nyol'ao ni ta ni má-wǫ, onyo-
lana a ta bębę na ebwea mbu, tǫ esal'a Sara,
yena e ta e má-wǫ; *nde kana a tanǫ 'ombwa 20
dikaki la Loba, a si ta a diŋga penda na ka
ni si dubę; nde a ta ŋginya o jemea, a bola
Loba edubę, *a ta a bakę bwambwam, ná 21
nje a kakannǫ ena a bola pę mǫ. *Onyola 22
nikamęnę e ta pę e laŋgabę na mǫ onyola
tęmę-la-sim.

Nde nika e si tilabę onyol'ao mǫmęnę, ná 23
e laŋgabę na mǫ, *nde onyol'asu pę, bena e 24
męndęnǫ laŋgabę, yetęna di dubę nu nyena
nu pumbwęlę Saŋgo asu Yesu o bawedi;
*nyena nu ta nu bakabę onyola miobe masu, 25
na pumbwabęlę pę onyola tęsębę lasu la sim.

Kana di tęsębęnǫ sǫ na sim onyo- 5
la jemea, di bęn musaŋgo na Loba,
onyola Saŋgo asu Yesu Kristo, *nyena 2
onyol'ao nde di kusinǫ beiŋgedi onyola jemea
o nin ndedi di tęmędinǫ, di m'asesę pę nde
onyola dipita la bosaŋgi ba Loba. *Nde setǫ 3
din mǫmęnę, di m'asesę pę onyola ndutu, kana
di bīnǫ, ná ndutu e ma-wana węlisanę,
*węlisanę pę di ma-wana sǫŋtanę, 4
sǫŋtanę pę di ma-wana dipita, *nde 5
dipita di si ma-sǫlisanę, ebanja ndol'a
Loba e komabę o milema masu, onyola Mudī

Digitized by Google

6 Musaŋgi, muena mu bolabę biso. *Ebanja
niponda di tano di dia di bobi, Kristo a wedi
7 onyola babobe o ponda ni teŋgen; *ebanja
ye bwambi na moto o wo onyola mowó nu
tem na sim, onyola lambo la bwam pondapo
8 moto ena a wo. *Nde Loba a leęlę ndol'ao
na biso o din, ná Kristo a wedi onyol'asu,
9 niponda di tano di dia bato ba bobe. *Di
mende so beŋga joŋgisabę onyol'ao na ma-
liŋga, kana di tesebeno na sim o maya mao.
10 *Ebanja yetena di ta di kusa dolisane na
Loba onyola kwed'a Mun'ao, niponda di tano
basiŋgeri, kę di mende beŋga joŋgisabę, onyola
11 loŋgę lao, kana di kusino dolisane; *nde
seto din momene, di m'ásese pę onyola Loba,
onyola Saŋgo asu Yesu Kristo, nyena onyol'
ao di kusino dolisane tatan.

12 Onyola nika so, kana onyola moto mowó
nde bobe bo poino o wase, kwedi pę onyola
bobe, nikamene nde kwedi e tombedino na
13 bato bese, ebanja bese ba boli bobe. *Ebanja
bobe bo ta o mundi ma wase natena ponda
mbenda, nde bobe bo si ma-laŋgabę, kę mbenda
14 e titi; *nde kwedi e ta te e anea botea ponda
Adam natena o Mose, na omony a ba pę,
bena ba si boli bobe kaponda bowan ba bobe
ba Adam, nyena nye eyembilan a nu nu mende
15 po. *Nde seto kana ko la bobe leno, nika-
mene pę na jabea la ndedi. Ebanja yetena
onyola bobe ba mowó gita ba wedi, kę nded'a
Loba na jabea o nded'a moto mowó, Yesu
Kristo, ba beŋgi po njoasoa omony a gita.

Digitized by Google

*Nde seto kana onyola mowó nu boli bobe, 16
nikamene pe na jabea; ebanja muka mu wu
nde na moto mowó onyola bekwesedi, nde
jabea la ndedi di poi nde na gita la miobe
onyola tesebe-la-sim. *Ebanja yetena onyola 17
ko la bobe la mowó kwedi ny'anedi onyola
mowó, ke ba bena ba ma-kuse njoaso'a ndedi
na nya jabea la teme-la-sim, ba mende janea
o loŋge buka nika, onyola mowó, Yesu Kristo.
*Na so nde, kana onyola ko la bobe 18
la mowó bekwesedi be poino na bato
bese, nikamene pe onyola teme-la-sim
la mowó, tesebe-la-sim la loŋge di
poi na bato bese; *ebanja kana onyola 19
mayaŋako ma moto mowó gita ba timbisabeno
babobe, nikamene pe onyola seŋgane la mowó
gita ba ma-timbisabe batem-na-sim. *Nde 20
mbenda esoŋgam nde oteten, ná bobe bo beŋge
be ŋginya; nde wuma bobe boeno ŋginya,
ndedi e beŋgi nde be oten njoasoa, *ná kana 21
bobe bo tano bo anea o kwedi, nikamene pe
ndedi ny'aneye onyola teme-la-sim onyola
loŋge la bwindea onyola Yesu Kristo, Saŋgo
asu.

Di ma-kwala so na nje e? Di ma-tiŋgame 6
o bobe, ná ndedi e ma-beŋga kola e? *Tom- 2
tom! Biso jena di wedi na bobe, neni di ma-
beno pe loŋge na mo? *To, lo si bī, ná biso 3
bese bena di dubisabe o Kristo Yesu, di dubi-
sabe nde o kwed'ao? *Di pulabe so na mo 4
onyola dubise o kwedi, ná kana Kristo a
pumbwabeleno o kwedi onyola bosaŋgi ba

Digitized by Google

Tetę, nikamęnę pę na bisọ di daṅgwe o loṅgę
5 la penya.. *Ebanja di lati tę na mọ onyola
bowan ba kwed'ao kę di mędę pę bę nika o
6 bepumbwedi bao, *kana di bīnọ, ná mudun
asu nya moto a bomabęlę o mbasa na mọ, ná
nyol'a bobe e nyame, ná di si bolea pę bobe.
7 *Ebanja nu nu wedi a tęsębę na sim na bobe.
8 *Nde yetęna di wedi na Kristo, di dubę, ná
9 di mędę pę bę loṅgę na mọ, *kana di bīnọ,
ná Kristo nu pumbwabęlę o kwedi, a si ma-
wọ pę; kwedi e si bęn pę janea omọny ao.
10 *Ebanja kwedi nyena a wedinọ, a wedi mọ
ṅgedi pọ, onyola bobe; loṅgę lena enọ, e nde
11 onyola Loba. *Nikamęnę laṅga pę binyọ ka
bawedi onyola bobe, nde ba bę loṅgę onyola
Loba, o Kristo Yesu, Saṅgo asu.
12 Lo s'esęlę sọ bobe bo anea o manyolo
manyu ma ma-wọ, o seṅganę bepuledi bao.
13 *Lo si bakę tọ beloṅgi banyu na bobe, ka
bewesan ba ka ni si tęm na sim, nde bakę
binyọmęnę na Loba, ka ba be loṅgę onyola
kwedi; na beloṅgi banyu pę, ka bewesan ba
14 tęmę-la-sim na Loba. *Ebanja bobe bo si
mędę janea omọny anyu, ebanja lo titi owasa
15 mbenda, nde owasa ndedi. *Nę sọ? Di
bole bobe, ebanja di titi owasa mbenda, nde
16 owasa ndedi e? Tomtom! *Lo si bī, ná nu
nyena lo ma-bakęnọ binyọmęnę ka bakom
o seṅganę, le nde bakom ba numęnę lo ma-
seṅganęnọ; tọ e bę nde bobe onyola kwedi,
17 tọ seṅganę ọnyola tęmę-la-sim? *Nde masoma
na Loba, ná lo ta nde bakom ba bobe, nde

Digitized by Google

lo timbi seŋganę na mulema nyai a beleedi,
nyena lo tanǫ lo bakabę. *Kana lo timbinǫ 18
wonja na bobe, lo timbi bakom ba tęmę-la-sim.
*Na ma-tǫpǫ nde kaponda betǫpedi ba bato 19
onyola bǫbǫ l'eyobo anyu. Ebanja kana lo
bakęnǫ beloŋgi banyu o bolea la mbindo na
bulęlę la mbenda omǫny a bulęlę la mbenda,
nikamęnę pę tatan, bakę beloŋgi banyu o bolea
la tęmę-la-sim onyola saŋgisabę. *Ebanja 20
niponda lo tanǫ bakom ba bobe, lo ta wonja
na tęmę-la-sim. *Njika bepuma lo tanǫ lo 21
bęnę o ni pondamęnę e? Be ta nde nyai
nyena lo ma-bwanǫ isǫn tatan, ebanja su lao
le nde kwedi. *Nde tatan, kana lo timbinǫ 22
bę wonja na bobe, nde lo timba bakom ba
Loba, lo bęn bepuma banyu onyola saŋgisabę,
nde su le nde loŋgę la bwindea. *Ebanja 23
musauedi ma bobe mue nde kwedi;
nde jabea la ndedi la Loba le nde
loŋgę la bwindea, o Kristo Yesu,
Saŋgo asu.

Tǫ, a bonate, lo si bī, — na ma-kwala nde 7
na bato ba bī mbenda —, ná mbenda e m'anea
moto etum, kana moto a ma-bęnǫ loŋgę e?
*Ebanja muto nu bęn mome a tiŋgam na 2
mom'ao onyola mbenda, kana enǫ loŋgę;
nde mome a wedi tę, kę a wunjabę na mbend'a
mome. *Na sǫ nde, ponda mome enǫ loŋgę, 3
a ma-belabę mut'a musonje, kę a lati na mome
nupępę; nde mome a wedi tę, kę e wonja na
mbenda, ka nyena a si ma-bę pę mut'a musonje,
kę a bai mome nupępę. *Nikamęnę, a bonate, 4

Digitized by Google

binyo pe lo ta lo bwabe na mbenda onyola nyol'a Kristo, ná lo be na nupepe, nu nu pumbwabele o kwedi, ná lo yeye Loba bepuma.
5 *Ebanja niponda di tano o eyobo, bepuledi ba bobe bena mbenda e pumbwabelẹno, be ta ṅginya o beloṅgi basu, o yeya kwedi bepuma.
6 *Nde tatan so di wunjabe na mbenda, kana di wedino na di lena di tano di kakabe, kanyena di ma-bolea nde tatan o bedemo ba penya ba mudī, seto o bedemo ba kwaṅ ba litera.
7 Di ma-kwala so na nje? mbenda nye bobe e? Tomtom! Nde na si wusa bia bobe, e si be te onyola mbenda; ebanja na si wusa bia ekon, yetena mbenda e si kwali na: „O si konone!“
8 *Nde bobe bo kusi njom onyola mbenda, bo pumbwele oteten am nyai a bepuledi yese.
9 Ebanja esibe mbenda, ke bobe bo wedi. *Nde mba na ta loṅge o ponda ni tombi, esibe mbenda. Nde mbenda e poino, bobe bo pumbo.
10 *Nde mba na wedi; nde e timbi be, ná mbenda nyena nye onyola loṅge, e timbi nde be mba
11 onyola kwedi. *Ebanja bobe bo kusi njom onyola mbenda, bo wondi mba, bo bo pe mba
12 onyol'ao. *Mbenda nye so nde bosaṅgi, beanedi pe be bosaṅgi, be tem na sim, be pe
13 na bwam. *Di le bwam di timbi so nde be mba kwedi e? Tomtom! Nde bobe, ná bo biane ka bobe, bo wanedi mba kwedi onyola di le bwam, ná bobe bo be bobe buka dimene onyola mbenda.
14 Ebanja di bī, ná mbenda nye mudī, nde

Digitized by Google

mba ne nde eyobo, n'andisabẹ owasa bobe.
*Ebanja na si bī nje na ma-bolanọ; ebanja di 15
na ma-pulanọ, na si ma-bola mọ, nde di na
siṅgẹnọ, mọ nde na ma-bolanọ. *Nde yetẹna 16
na ma-bola di na si ma-pulanọ, kẹ na ma-bola
jemea lam na mbenda, ná nye bwam. *Na 17
sọ nde, e titi pẹ mba nu ma-bolẹ, nde bobe
boena bo ma-jẹ oteten am. *Ebanja na bī, ná 18
oteten am, nika nye nde o eyobo am, lambo
la bwam di si ma-ja oten. Na bẹn bepuledi o
bola la bwam, nde bola di titi. *Ebanja 19
bwam boena na ma-pulanọ, na si ma-bola mọ;
nde bobe boena na si ma-pulanọ, mọ nde na
ma-bolanọ. *Nde na ma-bola tẹ di na si ma- 20
pulanọ, kẹ e titi pẹ mba nu ma-bolẹ mọ, nde
bobe boena bo ma-ja oteten am. *Na sọi sọ 21
nde nin mbenda onyol'am, ná mba nu ma-
pulẹ bwam, bobe bo batam na mba. *Ebanja 22
nā bwa munyẹṅgẹ onyola mbend'a Loba,
kaponda mot'a-teten; *nde na m'ẹnẹ mbenda 23
nipẹpẹ o beloṅgi bam, nyena ni m'ananẹ
mbend'a sọṅtanẹ lam, e ma-timbisẹ mba mu-
koma owasa mbend'a bobe nye o beloṅgi bam.
*A mba mot'a ndeṅgẹ, nja a mẹndẹ 24
suṅgẹ mba na nin nyol'a kwedi e?
*Masoma mabẹ na Loba, onyola Saṅgo 25
asu Yesu Kristo! Mbamẹnẹ na ma-bolea
sọ mbend'a Loba na sọṅtanẹ, nde n'eyobo pẹ
mbend'a bobe.

8 Bekwesedi be titi pẹ sọ na ba bena be o
Kristo Yesu, bena ba si ma-daṅgwẹ kaponda
eyobo, nde kaponda Mudī. *Ebanja mbend'a 2

Digitized by Google

Mudī ma loŋgę o Kristo Yesu e timbisę mba
3 wonja na mbend'a bobe na nya kwedi. *Ebanja
di lena mbenda e si tanǫ e węlę bola, onyolana
e ta e bǫbǫ onyola eyobo, mǫ nde Loba a
bolinǫ, kana a lomnǫ Mun'ao, o bowan ba
eyobo a bobe na onyola bobe pę, a kwesę
4 bobe o eyobo; *ná di lena mbenda e ma-pulanǫ,
di londisabę otetęn asu, bisǫ bena di si ma-
daŋgwę kaponda eyobo, nde kaponda Mudī.
5 *Ebanja ba bena be kaponda eyobo, ba m'
ǫŋgęlę nde mambo ma eyobo, nde ba bena
6 be kaponda Mudī, mambo ma Mudī. *Ebanja
joŋgęlę la eyobo le nde kwedi, nde joŋgęlę
7 la Mudī loŋgę na musaŋgo, *onyolana joŋgęlę
la eyobo le nde bosiŋga tęŋgęnę Loba; ebanja
di si ma-sibisę mǫmęnę owasa mbend'a Loba,
8 di titi pę tǫ ná di węlę bola nika. *Nde ba
bena be o eyobo, Loba a titi ná a węlę dǫlisanę
9 babǫ. *Nde binyǫ lo titi o eyobo, nde o
Mudī, yetęna Mudī ma Loba mu jai oteten
anyu. Nde nu nu si bęn Mudī ma Kristo, a
10 titi nyao. *Nde yetęna Kristo e oteten anyu,
kę nyolo e wedi onyola ka bobe, nde mudī
11 mue loŋgę onyola ka tęmę-la-sim. *Nde yetęna
Mudī ma nu nyena nu pumbwęlę Yesu o kwedi,
mu jai tę oteten anyu, kę nu nu pumbwęlę
Kristo o kwedi, amęndę pę timbisę manyolo
manyu ma ma-wǫ penya, onyolana Mudī mao
mu jai oteten anyu.
12 **Na** sǫ nde, a bonate, di titi ewu na eyobo,
13 o bę loŋgę kaponda eyobo. *Ebanja le tę
loŋgę kaponda eyobo, kę lo męndę wǫ; nde

Digitized by Google

yetẹna lo ma-bwa bebolo ba eyobo onyola
Mudī, kẹ lomẹndẹ bẹ loṅgẹ. *Ebanja bẹsẹ 14
ba ma-diabẹlẹ na Mudī ma Loba, be
nde bana ba Loba. *Ebanja lo si kusi 15
mudī ma mukom, o bwa pẹtẹ bọṅgọ, nde lo
kusi mudī ma ka muna, o mumẹnẹ nde di ma-
kwalanọ na: Aba, Tetẹ! *Mudī mọmẹnẹ mu 16
ma-bola mboṅ na mudī masu, ná je nde bana
ba Loba. *Je sọ tẹ bana, kẹ je pẹ basaṅ- 17
gwedi: Basaṅgwedi ba Loba na basaṅgwedi
muemba na Kristo, yetẹna di ma-taka tẹ mu-
emba na mọ, ná di ma-busisabẹ pẹ muemba
na mọ.

Ebanja na m'ọṅgẹlẹ ná matakisan ma nin 18
ponda ma titi tọ-lambo tẹṅgẹnẹ bo bosaṅgi
boena bo mẹndẹ bisabẹ na bisọ. *Ebanja be- 19
tatedi ba pẹnyẹpẹnyẹ ba bewekedi be ma-tata
bebīsedi ba bana ba Loba. *Ebanja bewekedi 20
be sibisabẹ nde owasa ka ni ma-nyamẹ, setọ
onyola jemea labu, nde onyola nu nu sibisẹ
mọ o dipita, *onyolana mọ, bewekedi pẹ, be 21
mẹndẹ timba wonja na bolea la ka ni ma-
nyamẹ, o wonj'a bosaṅgi nya bana ba Loba.
*Ebanja di bī, ná bewekedi bẹsẹ be ma-su- 22
ṇjumẹyẹ, be naṅga pẹ o ses'a yadi muemba
mowọ́ natẹna tatan. *Nde setọ din mọmẹnẹ, 23
nde bisọ mọmẹnẹ pẹ, bena di bẹn bepuma ba
boso ba Mudī, di ma-sunjumẹyẹ na bisọ mọ-
mẹnẹ, kana di ma-tatanọ timbisabẹ lasu la ka
bana, besuṅgedi ba manyolo masu. *Ebanja 24
di oṅgisabẹ onyola dipita. Nde dipita ba m'
ẹnẹnọ di titi dipita; ebanja di ba m'ẹnẹnọ o

Digitized by Google

25 nje pę ba ma-pitęno mọ e? *Nde di ma-pitę
tę ma mena di si m' ęnęnọ, kę di ma-tata mọ
26 na pī. *Nikamęnę Mudī pę mu m'oṅgwanę
bọbọ lasu. Ebanja di si bī nje di ma-kanęnọ,
kana y'aṅgamęnnọ, nde Mudī mọmęnę mu ma-
tọpea biso na sunjumęyę lena di si ma-węlę
27 tọpọbę. *Nde nu nu ma-wasę milema, a bī
nje ye jọṅgęlę la mudī, ebanja mu ma-tọpea
28 basaṅgeri, kaponda jemea la Loba. *Nde
di bī, ná mambo męsę mama-bolea nde
bwam na ba batọndi Loba, na ba bena
29 ba belabę kaponda jemea la Loba. *Ebanja
ba bena a bīnọ oboso ba ponda, a sęlę pę tęsę
babọ, o timbisabę kapọ na bowan ba Mun'ao,
ná mọ a bę mun'a boso oteten a bona-saṅgo
30 gita. *Nde ba bena a sęlęnọ tęsę, a belę pę
babọ; nde ba bena a belęnọ, a tęsę pę babọ
na sim; nde ba bena a tęsęnọ na sim, a timbisę
pę babọ bosaṅgi.
31 Nje sọ di ma-kwalanọ onyola man mambo
e? Loba e tę na biso, nja ena a tęṅgęnę
32 biso e? *Nu nu sita nu weṅgęlę Mun'
ao mọmęnę, nde aboli nde mọ onyola
biso bęsę, nęni atitinọ ná abola biso
mambo męsę na wonja, muemba na mọ
33 e? *Nja ena a bakę njọm na ba Loba
a pọsinọ e? Ye nde Loba nu tęsę na
34 sim. *Nja ena a kwesę e? Ye nde Kristo
nu wedi, nde buka nika, a pumbwa-
bęlę pę, nu jai o dia la momę la Loba,
35 nu ma-tọpęyę pę biso. *Nja ena a pandisę
biso na ndol'a Kristo e? Ndeṅgę, tọ bọṅgọ,

Digitized by Google

tọ matakisan, tọ njai, tọ musamba, tọ ndutu,
tọ pọ e? *Kana e tilabẹnọ na: „Onyol'aṅgọ 36
di ma-bwabẹ bunya boẹsẹ, di ma-laṅgabẹ ka
midọṅgi mi ma-bwabẹ.“ *Nde o man mẹsẹ 37
di ma-buka ka ni peti onyola nu nu tọndi
bisọ. *Ebanja na bakẹ bwambwam, ná 38
tọ kwedi tọ loṅgẹ, tọ angel tọ manea,
tọ ṅginya, tọ mambo ma tatan tọ ma
mẹndẹ pọ, *tọ kanjo tọ njiba, tọ njika 39
nyai a bewekedi bepẹpẹ, ba titi ná ba
pandisẹ bisọ na ndol'a Loba nye o
Kristo Yesu, Saṅgo asu.

Na ma-tọpọ mbalẹ o Kristo, na si ma-tọpọ 9
lobaṅgo, kana mulema mam pẹ mu ma-bolanọ
mba mboṅ o Mudī Musaṅgi, *ná na bẹn ndutu 2
nindẹnẹ na sese ponda yẹsẹ o mulema mam.
*Ebanja na wusa tọndọ, ná mbamẹnẹ na 3
pandisabẹ na Kristo, onyola bona-saṅgo am,
bena be tumba lam, kaponda eyobo, *bena 4
be Bona-Israel, bena ka-bana nyenọ nyabu,
na bosaṅgi na male na bola la mbenda na
bolea la Loba nạ makaki, *bena basaṅgo 5
benọ babu, na bena Kristo pẹ a wunọ, kaponda
eyobo, nyena nye omọny a mẹsẹ, Loba nu ma-
sesabẹ o bwindea na bwindea. Amen.

Nde setọ ná eyal'a Loba e kwedi. Ebanja 6
setọ bẹsẹ bena ba wu na Israel nde, be Bona-
Israel; *setọ bẹsẹ bena be mbot'a Abraham 7
tọ nde, be bana; nde „o Isak nde mbot'aṅgọ
e mẹndẹnọ belabẹ;“ *nika nye nde na: setọ 8
bana b'eyobo nde be bana ba Loba, nde bana

Digitized by Google

ba dikaki nde ba mẹndẹ laṅgabẹ ka mbota.
9 *Ebanja yen eyala ye nde eyal'a dikaki na:
„Na mẹndẹ timba o ninka ponda, nde Sara
10 a mẹndẹ bẹnẹ muna.“ *Nde setọ nika mọ-
mẹnẹ, e ta pẹ nika na Rebeka, niponda a nọṅ-
11 ginọ demẹ na mowó, saṅgo asu Isak. *Ebanja
obiana bana ba si yabẹ, kẹ ba si boli tọ-lambo
la bwam tọ la bobe, — ná jemea la Loba
di tẹmẹ kaponda bepọsedi ba wonja, setọ
onyola bebolo, nde onyola nu nu ma-belẹ —,
12 *e ta e kwalabẹ na mọ na: „Nyamuturu a
13 mẹndẹ bolea nyamuutu.“ *Kana e tilabẹnọ
na: „Na ta na tọndọ Yakob, na siṅgẹ Esao.“
14 Di ma-kwala sọ na nje e? Ka ni si tẹm
15 nye na Loba e? Tomtom! *Ebanja mọ a
kwalan Mose na: „Nu nyena na ma-leẹlẹnọ
ndolo, na ma-leẹlẹ nde mọ; nu pẹ na
ma-bweanọ ndedi, na ma-bwea nde mọ.“
16 *E titi sọ onyola pula, tọ musuṅga ma
17 moto, nde onyola nded'a Loba. *Ebanja
betiledi be kwalan Farao na: „onyola dinmẹnẹ
nde na busisẹnọ oa, ná na leẹlẹ ṅginy'am onyol'
aṅgọ, ná dina lam pẹ di biisabẹ o bekombo
18 bẹsẹ.“ *A ma-bwea sọ nde ndedi na nu nyena
a tọndinọ bwea ndedi, a m'enyisẹ pẹ nu nyena
19 a tọndinọ jenyisẹ. *Oe sọ na o kwalanẹ mba
na: Nje pẹ sọ a ma-bolanọ pẹ misan e? Ebanja
20 nja ena a tẹṅgẹnẹ jemea lao? *Nde, a moto,
oa pẹ nja, o ka muka na Loba e? Yoma e
pọṅgobẹ yena e kwalaña nu nu pọṅgi mọ na:
21 Onyola nje o pọṅginọ mba ninka e? *Tọ, m'
umbwẹ-lọṅgọ a si bẹn ṅginya onyola weya,

Digitized by Google

o poŋgo o mulemlem ma mbondo ewa ewo
onyola bolane l'edube, epepe pe onyola bolane
di titi edube e? *Nde ye pe te ná Loba a ta 22
a pula leele maliŋga na biise pe ŋginy'ao, a
welisan te na welisane dindene bewa ba ma-
linga, bena be aŋgamen dibumbe; *ná a leele 23
mbwaŋ ma bosaŋgi bao onyola bewa ba ndedi,
bena a seleno tese onyola bosaŋgi, *kana a 24
beleno pe biso, seto o Bona-Yuda momene,
nde o basibi pe? *Kana a kwalanno Hosea 25
na: „Ba bena ba si ta tumba lam, na mende
bele babo tumba lam, na etond'am pe, nu
nyena a si ta etond'am.“ *„Nde e mende be 26
na: o wuma yena e tano e kwalabe babo na,
lo titi tumba lam, oten nde ba mendeno belabe
na: bana ba Loba la loŋge.“ *Nde Yesaia pe 27
ate musea onyola Israel na: „To musoŋgi ma
Bona-Israel mu be nde ka mukoko ma saua,
ebindi nde e mende joŋgisabe; *ebanja Saŋgo 28
amende londise eyal'ao o wase na ka ni londi
na ka pem.“ *Kana Yesaia pe a seleno 29
kwala na: „Yetena Saŋgo Sebaot a si diele
te biso mbota, ke di wusa nde be ka Sodom,
di timbisabe pe ka Gomora.“

Di ma-kwala so na nje e? Ná basibi, bena 30
ba si ta ba pulise teme-la-sim ba kusino teme-
la-sim, di teme-la-sim, lena di ma-we o jemea,
*nde Israel bena ba ta ba pulise mbend'a 31
teme-la-sim, ba si poi o mbend'a teme-la-sim.
*Onyola nje so e? Ebanja kana ba si tano 32
ba pulise mo onyola jemea, nde onyola bebolo,
ba sonji nde onyola dale di ma-sonjisane,

Digitized by Google

33 *kana e tilabẹnọ na: „Ombwa na ma-tẹsẹ o
Sion dale di ma-sọnjisanẹ na dale la lambi,
nu nu dubẹ mọ, a si mẹndẹ sọlisabẹ.“

10 A bonate, bepuledi ba mulema mam na
besọsọmedi bam na Loba onyol'abu be nde
2 onyola joṅgisẹ labu. *Ebanja na ma-bola
mboṅ onyol'abu, ná ba bẹn kọdi onyola Loba,
3 nde setọ kaponda dibiẹ. *Ebanja kana ba si
tanọ ba bia tẹmẹ-la-sim la Loba, nde ba pulisẹ
nde o tẹsẹ labu tẹmẹ-la-sim, ba si ta ba sibisẹ
4 babọmẹnẹ owasa tẹmẹ-la-sim la Loba. *Ebanja
Kristo nde e su la mbenda onyola tẹmẹ-
la-sim onyola moto na moto nu ma-dubẹ.
5 Ebanja Mose a tili onyola tẹmẹ-la-sim la
mbenda na: „Nu nu ma-bolẹ man, a mẹndẹ
6 bẹ loṅgẹ onyol'ao.“ *Nde tẹmẹ-la-sim la
jemea di ma-kwala ninka na: „O si kwala o
mulema mọṅgọ na: nja a mẹndẹ jabwẹ o
mọny?“ Nika nye nde na: o sibisẹ Kristo o
7 wase. *Tọ, „nja a mẹndẹ sibẹ o njiba e?“
Nika nye nde na: o busisẹ Kristo o kwedi.
8 *Nde di ma-kwala na nje e? „Eyala ye oa
bẹbẹ o mudumbu mọṅgọ na o mulema mọṅgọ.“
Nde ye nde eyal'a jemea, yena di ma-laṅg-
9 wanọ. *Ebanja yetẹna o ma-pusẹlẹ na mu-
dumbu, ná Yesu e nde Saṅgo, nde o dubẹ pẹ
o mulema mọṅgọ, ná Loba a pumbwẹlẹ mọ o
10 kwedi, o mẹndẹ joṅgisabẹ. *Ebanja na mu-
lema nde ba ma-dubẹnọ onyola tẹmẹ-
la-sim, na mudumbu pẹ nde ba ma-puse-
11 lẹnọ onyola joṅgisẹ. *Ebanja betiledi be
ma-kwala na: „Moto na moto nu ma-dubẹ mọ,

Digitized by Google

a si mɛndɛ sɔlisabɛ." *Ebanja nyai iba i titi 12
oteten a Bona-Yuda na Grikia; ebanja babɔ
bɛsɛ ba bɛn nde Saŋgo pɔ, nyena nye mbwaŋ
omɔny a bɛsɛ, bena ba ma-belɛ mɔ. *„Ebanja 13
tɔ-nja nu ma-belɛ dina la Saŋgo, a mɛndɛ
joŋgisabɛ." *Nde nɛni benɔ ná ba belɛ nu 14
nyena ba si dubɛnɔ e? nɛni benɔ ná ba dubɛ
nu nyena ba si seŋginɔ onyol'ao e? nɛni benɔ
ná ba seŋga esibɛ mulaŋgwedi e? *Nde nɛni 15
benɔ ná ba laŋgwa, yetɛna ba si lomabɛ e?
Kana e tilabɛnɔ na: „Njika bwam mataŋga
ma ba ba ma-laŋgwɛ musaŋgo menɔ, bena ba
ma-laŋgwɛ miaŋgo-ma-bwam e." *Nde setɔ 16
bɛsɛ nde ba ma-seŋganɛ miaŋgo-ma-bwam.
Ebanja Yesaia a kwali na: „A Saŋgo, nja nu
dubɛ belaŋgwedi basu e? *Jemea di ma- 17
wa sɔ nde o beseŋgedi, beseŋgedi pɛ o
eyal'a Loba.

Nde na ma-kwala na: Setɔ bɛsɛ nde ba ta 18
ba seŋga e? E, (ba seŋgi), mumban mabu mu
daŋgo o wase nyɛsɛ, beyala babu pɛ natɛna
o masu ma wase." *Na ma-kwala sɔ na: 19
Israel ba si ta ba sɔŋtanɛ e? Mose a sɛlɛ kwala
na: „Na mɛndɛ bwesɛ binyɔ kɔdi onyola
tumba lena di titi tumba, na mɛndɛ liŋgisɛ
binyɔ onyola tumba lena di si bɛn dibiɛ." *Nde 20
Yesaia a kwali na bwe na: „Na sɔbɛ na ba
bena ba si pulisɛ mba, na biisɛ mbamɛnɛ na
ba bena ba si baisɛ onyol'am." *Nde a kwalan 21
Israel na: „Na sambisɛ maa mam bunya boɛsɛ
na tumba lena di si ma-seŋganɛ na la dipama."

Digitized by Google

11 Na ma-kwala sọ na: Loba a pimbi sọ tumba
lao e? Tomtom! Ebanja mba pẹ ne nde mot'
a Israel, o mbot'a Abraham, o tumba la Ben-
2 yamin. *Loba a si pimbi tumba lao, lena a
sẹlẹnọ pọsọ. Tọ, lo si bī, nje betiledi be kwa-
linọ onyola Elia, nẹni a tọpinọ oboso ba Loba
3 liṅgisẹ Israel, m'ọna: *„A Saṅgo, ba bo ba-
tọperi bọṅgọ ba mudī, ba bulẹlẹ miyo mọṅgọ,
mbamẹnẹ mowọ́ nde na dia, nde ba ma-pulisẹ
4 pẹ loṅgẹ lam.“ *Nde jalabẹ la Loba di kwa-
lan mọ na nje e? „Na dielẹ mbamẹnẹ lokoli
la bato samba, bena ba si num mabọṅgọ o
5 wase oboso ba Bāl.“ *Nikamẹnẹ pẹ nde o
nin ponda tatan ebindi ye, kaponda bepọsedi
6 ba ndedi. *Nde ye tẹ onyola ndedi, kẹ e titi
pẹ onyola bebolo, ebanja ndedi e si wusa pẹ
bẹ ndedi. Nde ye tẹ onyola bebolo, kẹ e titi
pẹ onyola ndedi; ebanja ebolo e si wusa pẹ bẹ
7 ebolo. *Ye sọ nde nẹ? Ma Israel ba pulisẹnọ,
ba si kusi mọ, ba ba pọsọbẹ nde ba kusi mọ,
8 banẹ bapẹpẹ b'enyisabẹ, *kana e tilabẹnọ na:
„Loba a boli babọ mudī m'ekumkum, misọ
mena ma si m'ẹnẹ, na matoi pẹ mena ma si
9 ma-seṅgẹ“, natẹna bon ba oẹṅgẹ. *Dawid pẹ
a kwali na: „Tebed'abu e timbe babọ lambi
10 na diwọtọ na esọnjisan na betimbisedi, *misọ
mabu ma timbe muititi, ná ba s'ẹnẹ, niẹ pẹ
na mọṅgọ mabu ponda yesẹ.“
11 Na ma-kwala sọ na: Ba sọnji nde, ná ba
kọ e? Tomtom! Nde onyola kọ labu joṅgisẹ
12 di pọyedi basibi, o bwesẹ babọ kọdi. *Nde
yetẹna kọ labu le tẹ mbwaṅ ma mundi-ma-

Digitized by Google

wase, siba labu pę mbwań ma basibi, musǫńgi mabu mu londi mu męndę sǫ beńga buka nika.
*Nde na ma-lańgwea binyǫ, basibi, na: Kana 13
neno nyamuloloma nya basibi, na ma-busisę ebol' am, *ńga nena na bwesę ba bena be bam 14
ba nyolo kǫdi, o jońgisę dońgo labu. *Ebanja 15
pimbabę labu le tę dǫlisanę la mundi-ma-wase, kę nǫńgǫbę labu di si męndę nde bę lońgę di ma-wę na bawedi e? *Nde yetęna mapupa 16
me tę bosańgi, kę dibomba lęsę pę le bosańgi; miańga me tę bosańgi kę mikanjo pę mie bosańgi. *Nde yetęna dońgo la mikanjo mi 17
buabę tę, nde oa, nyena o ta bopuma bo ma-banyę, o batabę oteten abu, nde o kusa dońgo o miańga na o diwǫńgi la bopuma ba bwam,
*o si sesa oamęnę lińgisę mikanjo; nde o m' 18
ásesę tę, (bia) ná setǫ oa nde o bambę miańga, nde miańga nde mi bambę oa. *Nde oe sǫ 19
ná o kwala na: Mikanjo mi ta mi buabę, ná mba na batabę oten. *O kwali bwam! Ba 20
buabę, ebanja ba si ta ba dubę, nde oa o tęm onyola jemea. O si bę kumba, nde bwa bǫńgǫ!
*Ebanja Loba a si węńgęlę tę mikanjo ma 21
botina mǫmęnę, kę a titi ná a węńgęlę tǫ oa.
*Onyola nika ombwa bwam na iwię a Loba, 22
iwię na ba bena ba kwedi, nde bwam pę na oa, yetęna o tińgam o bo bwam; e titi tę nika, kę oa pę o męndę kębę. *Nde babǫ pę yetęna 23
ba si tińgam o ka ni si dubę, ba męndę pę batabę (o bo botina męnę); ebanja Loba ena
a batę babǫ pętę. *Ebanja yetęna oa o ta o 24
kębę o bopuma bo ma-banyę, ka ponda bewe-

Digitized by Google

kedi bao, nde o batabẹ o bopuma ba bwam na ka ni si kọlọŋgọn, ba sọ bena be ba botina ba si mẹndẹ beŋga batabẹ o botina babu mọ-
mẹnẹ buka nika e?
25 A bonate, na si ma-pula wuta binyọ yen esọka, ná lo s'oŋgẹlẹ dibiẹ na binyọmẹnẹ. Jenyisabẹ di pọyedi doŋgo la Israel, natẹna
26 belondedi ba basibi be bọlẹ jiŋgea, *na nika Israel nyẹsẹ e mẹndẹ joŋgisabẹ. Kana e tila-
bẹnọ na: „Musuŋgeri a mẹndẹ wa o Sion nu
27 ma-sumwẹ bobe na Yakob, *man nde me male mam na babọ, ponda na mẹndẹnọ sumwa miobe
28 mabu.“ *Kaponda miaŋgo-ma-bwam be nde basiŋgeri onyol'anyu; nde kaponda bepọsedi
29 batọndọbẹ onyola basaŋgo. *Ebanja mabea na bebeledi ba Loba ba titi na ba tukwabẹ.
30 *Ebanja kana binyọ, o ponda ni tombi, lo si ta lo seŋganẹ Loba, nde tatan lo kusi ndedi
31 onyola mayaŋako mabu; *nikamẹnẹ pẹ babọ ba si ma-seŋganẹ tatan, ná onyola ndedi binyọ
32 lo kusinọ babọ pẹ ba kuse ndedi. *Ebanja Loba a kwesẹ bẹsẹ o mayaŋako, ná a bweye bẹsẹ ndedi.
33 E se njib'a mbwaŋ na jaŋgwa na dibiẹ la Loba! E se ka ni si ma-wẹlẹ wasabẹ nye o bekaisedi bao, njib'a ma-
34 ŋgea mao pẹ e si wẹlẹ sọbẹ! *Ebanja nja a sọi joŋgẹlẹ la Saŋgo e? Tọ, nja a
35 ta mubolẹ-malea nyao e? *Tọ, nja a ta a sẹlẹ bola mọ lambo lena di timbisabẹ
36 pẹ mọ? *Ebanja mambo mẹsẹ ma wu nde na mọ, me nde onyol'ao na o timba

Digitized by Google

na mọ. Edube e bẹ na mọ o bwindea na bwindea! Amen.

Na m'omẹlẹ sọ binyọ, a bonate, onyola nded'a Loba, ná lo bole manyolo manyu jabea la muenya, la bosaṅgi, lena di ma-dọlisanẹ Loba, lena le nde bolea lanyu la Loba di tẹṅgẹn. *Lo si tẹsẹ binyọmẹnẹ kapọ na nin wase, nde lo weṅgisanẹ binyọmẹnẹ, onyola timbisẹ la penya la moṅgẹlẹ manyu, ná lo wẹlẹ wasa nje ye jemea la Loba la bwam na di dọlisan mọ na di londi. 12 2

Ebanja onyola nded'a Loba ni bolabẹ mba, na ma-laṅgwea moto na moto oteten anyu, ná a s'oṅgẹlẹ mọmẹnẹ jasamẹ buka kana y' aṅgamẹnnọ, nde a bẹ jaṅgameyẹ o bẹnẹ dimẹnẹ, kaponda Loba a bolinọ moto na moto dimẹnẹ la jemea. *Ebanja kana di bẹnnọ beloṅgi gita o nyolo pọ, nde beloṅgi bẹsẹ be si bẹnẹ mulemlem ma ebolo, *nikamẹnẹ pẹ bisọ gita, je nde nyolo pọ o Kristo, nde moto tẹ eloṅgi mowọ́ na nunẹ. *Nde kana di bẹnnọ gita la nyai a mabea, kaponda ndedi ni bolabẹ bisọ, — ye tẹ laṅgwa la bedingẹ, di bẹ kaponda dimẹnẹ la jemea, *ye tẹ ebol'a bolea la muemba, o ebol'a bolea la muemba; ye tẹ muleedi, o ebol'a leẹ; *yẹ tẹ nu m'omẹlẹ, o jomẹlẹ; nu nu m'abeyẹ, na mulema mowọ́; nu nu m'aneyẹ, na titimbẹ; nu nu ma-bweyẹ ndedi, na munyẹṅgẹ. 3 4 5 6 7 8

Ndolo e si bẹnẹ mawọndọn. Bèna 9

Digitized by Google

10 di le bobe tiŋgamę na bwam. *Lo bę
muyao o ndol'a bona-saŋgo mowó na nunę;
11 sęlę bolanę edube mowó na nunę! *Lo si bę
munyoŋgo o ŋginy'ebolo! Onya o mudī. Bo-
12 lanę ponda kana e ma-pulano. *Bwa mu-
nyęŋgę o dipita, węlisanę o ndutu,
13 bę titimbę o muka. *Abanę na basaŋgeri
14 di di ma-pulę. Embamę o jesę bęn. *Namsę
15 ba ba ma-takisę binyo; namsę, lo si loa. *Bwa
munyęŋgę na ba ba ma-bwę munyęŋgę;
16 eya pę na ba ba m'eyę. *Bę nde joŋgęlę
diwo mowó na nunę. Lo s'oŋgęlę mambo m'
asam, nde sibisę binyomęnę na mambo ma
17 sibi. Lo s'oŋgęlę binyomęnę dibię. *Lo si
timbisęlę bobe onyola bobe. Ombwea mambo
18 me bwam oboso ba bato bęsę. *Yetęna e
węli bę, kana e ma-bęno na binyo, bę musaŋgo
19 na bato bęsę. *A bandolo, lo si kuna binyo-
męnę, nde bola maliŋga (ma Loba) bejedi;
ebanja e tilabę na: Makunako me nde mam,
mba nde na mendę timbisęlę, nika nde Saŋgo
20 a kwalino. *Musiŋger'aŋgo e so tę njai, desę
mo; e tę nyoŋgi, nyosę mo. O boli tę nika,
kę om'oŋgę nde makalando ma wea o mulopo
21 mao. *O s'esęlę ná bobe bo buke oa, nde
bukanę bwam bobe.

13 Moto na moto a sibisę momęnę owa-
sa janea, di bęn ŋginya omony ao.
Ebanja to janea diwo di titi, lena di si
wu na Loba; to-njika wuma manea
2 meno, ma tęsębę nde na Loba. *Onyola
nika to-nja nu yaŋ janea, a yaŋ nde mieka

Digitized by Google

ma Loba; nde ba ba ma-yaŋẹ ba mẹndẹ kusea
babọmẹnẹ muka. *Ebanja bānedi ba titi bọŋgọ 3
onyola bebolo ba bwam, nde ba bobe. O si
ma-pula sọ tẹ bẹ bọŋgọ na janea, bola bwam,
nde o mẹndẹ kusa musesako na mọ. *Ebanja 4
mọ le nde muboled'a Loba, onyola bwam
bọŋgọ. Nde o bọli tẹ bobe, bwa bọŋgọ; ebanja
di si m'alea pọ n'ewolo, ebanja le nde mubo-
led'a Loba o timbisẹlẹ maliŋga na nu nu ma-
bolẹ bobe. *Onyola nika y'aŋgamẹn o sibisẹ 5
moto mọmẹnẹ, setọ onyola maliŋga mọmẹnẹ,
nde onyola mudī pẹ. *Onyola nikamẹnẹ nde 6
lo ma-bolanọ pẹ njaŋgi, ebanja be nde babo-
ledi ba Loba, bena ba ma-tiŋgamẹ o yen
ebolo mẹnẹ. *Bola sọ moto na moto nje e 7
ma-pulẹ na mọ: Njaŋgi na nu nyena njaŋgi
ny'aŋgamẹnnọ, diuti na nu nyena diuti di
aŋgamẹnnọ, bọŋgọ na nu nyena bọŋgọ bo
aŋgamẹnnọ, edube na nu nyena edube y'
aŋgamẹnnọ.

Lo s'alea tọ-moto ewu, kẹ o tọndọnẹ mowó 8
na nunẹ. Ebanja nu nu tọndi nupẹpẹ a lon-
disẹ nde mbenda. *Ebanja yin: „O si witẹ 9
musonje, o si bwa, o si iba, o si tẹmẹ mboŋ a
lobaŋgo, o si kọnọnẹ“ na yinẹ mbenda yẹsẹ,
i lati nde onyola yen eyala na: „Tọndọ muna-
nyọŋgọ ka oamẹnẹ.“ *Ndolo e si ma-bola 10
nupẹpẹ bobe; nika nde ndolo nyenọ
belondisedi ba mbenda.

Nde (bola) man, kana lo bīnọ ponda, ná 11
ponda'wa o iyọ e má-pọ; ebanja joŋgisẹ di á
bisọ bẹbẹ tatan, buka ponda di botedinọ dubẹ.

Digitized by Google

12 *Bulu bo ni-ya tomba, muese mue bębę; esęlę
sǫ biso di soŋgwe bebolo ba muititi, nde di
13 bǫte bewesan ba muese. *Esęlę biso di daŋgwe
bwam kana muese, setǫ o mudesi na sǫki,
setǫ o dibaŋganę-bekobi na mambo matiti
14 kǫnji, setǫ o mitaŋgo na ekǫn, *nde bǫtǫ
Saŋgo Yesu Kristo, losikombę eyobo onyola
bepuledi ba bobe.

14 Kasa nu nu bǫbi o jemea, nde setǫ o diŋ-
2 gisanę penda onyola mǫŋgęlę. *Mowǫ́ a
dubę na ena a da męsę, nde nu nu bǫbi, a
3 ma-da nde da la tete. *Nu nu ma-dę, a si
yaŋa nunę nu si ma-dę; nu pę nu si ma-dę,
a si kaisę nu nu ma-dę; ebanja Loba a kasi
4 mǫ. *Nja nye oa o kaisę muut'a moto nu-
pępę e? Atęm tę, kę atęm nde na nyao saŋgo,
tǫ a kǫ pę nde, kę na nyao saŋgo. Nde a
męndę tęmę, ebanja Loba ena 'embę mǫ, ná
5 a tęmę. *Moto mowǫ́ a ma-dubę bunya bowǫ́
buka bonę, nupępę a ma-laŋga minya męsę
kapǫ; esęlę moto tę a bakę onyola mǫŋgęlę
6 mao bwambwam. *Nu nu ma-dubę minya,
a ma-dubę nde mǫ onyola Saŋgo; nu pę nu
si ma-dubę minya, a si ma-dubę nde mǫ onyola
Saŋgo. Nu nu ma-dę, a ma-da nde onyola
Saŋgo, ebanja a ma-bola Loba masoma; nu
nu si ma-dę, a si ma-da nde onyola Saŋgo, mǫ
7 pę a ma-bola nde Loba masoma. *Ebanja
tǫ-mowǫ́ nyasu a si ma-bę loŋgę onyol'
ao mǫmęnę, tǫ-mowǫ́ pę a si ma-wǫ
8 onyola mǫmęnę. *Je tę loŋgę, kę je
nde loŋgę onyola Saŋgo; di ma-wǫ

Digitized by Google

pete, ke di ma-wo nde onyola Saŋgo. Onyola nika, to di be so nde loŋge, to di wo nde, ke je nde ba Saŋgo. *Onyo- 9
la din nde Kristo a wedino, a pumbwa pe, ná a be Saŋgo omony a bawedi na omony a bapenya. *Nde oa, nje o ma- 10
kaiseno muna-soŋgo e? To oa nupepe pe, nje o ma-yaŋano muna-soŋgo e? Ebanja biso bese di mende nde teme oboso ba bejedi ba muka ba Kristo. *Ebanja e tilabe na: „Saŋgo 11
a kwali na: Kana neno loŋge, diboŋgo te di mende nuŋgame oboso bam, eyeme te e mende puselę Loba.“ *Moto nyese so oteten asu amen- 12
de bola bolaŋgi na Loba onyol'ao momene.

Onyola nika lo s'esele biso di kaisane mowó 13
na nune, nde ombwea nde din, ná to-mowó a si bola muna-nyaŋgo esonjisan to lambi. *Na bī, na bake pe bwambwam o Saŋgo Yesu, 14
ná to-lambo di titi lonyonyo na momene, ke nu nu ma-laŋge mo lonyonyo nde, leno lonyonyo. *Ye so te na muna-nyoŋgo a ma-sonjo onyola 15
da loŋgo, ke o si ma-daŋgwa pe kaponda ndolo. Onyola da loŋgo o sinyamse nu nyena Kristo a wedino onyol'ao. *Lo s'esele so, ná bwam 16
banyu bo loabe. *Ebanja janea la Loba 17
di titi o da na nyo, nde teme-la-sim na musaŋgo na munyeŋge o Mudī Musaŋgi. *Nu nu ma-boleye Kristo o man 18
mambo, mo nde Loba a ma-dolisaneno, bato pe ba ma-tondo mo. *Onyola nika 19
esele biso di bupe ma mena ma ma-bole musaŋgo na loŋgisane mowó na nune. *O si 20

Digitized by Google

nyamsę ebol'a Loba onyola da lǫńgǫ. Mambo
męsę me bosańgi, nde ye bobe na nu moto
21 nu ma-dę mǫ na esǫnjisan. *Ye bwam, kę
o si ma-da nyama, tǫ nyǫ mao, tǫ bola nyai
a lambo, nyena onyol'ao muna-sǫńgǫ a ma-
22 sǫnjǫnǫ, tǫ kǫ, tǫ timba bǫbǫ. *Oa o bęn
jemea: bęnę mǫ na oamęnę oboso ba Loba.
Bonam na nu nu si ma-kaisę mǫmęnę onyola
23 ma a bǫlęnǫ bakę ka bwam. *Nde nu nu
ma-dińgę penda nde a da, a kwesabę, ebanja
e si ta e bolanę na jemea. Nde męsę mena
ma si ma-bolanę na jemea me nde bobe.

15 Nde bisǫ bena je ńginya, di ańgamęn wę-
lisanę bǫbǫ la ba ba titi ńginya, nde setǫ
2 dǫlisanę bisǫ mǫmęnę. *Moto na moto oteten
asu a dǫlisanę nde muna-sańgo onyola bwam
3 na onyola lońgisanę. *Ebanja tǫ Kristo pę
a si ta a dǫlisanę mǫmęnę, nde kana e tilabęnǫ
na: „Malou ma ba bena ba lou oa, ma kwedi
4 omǫny am." *Ebanja męsę mena ma tilabę
o pond'a boso ma tilabę nde onyola beleedi
basu, ná di bęnę dipita onyola węlisanę na
5 lǫkǫmea la betiledi. *Nde Loba la węlisanę
na la lǫkǫmea a bole binyǫ lo bę nde jǫńgęlę
6 diwǫ oteten anyu, kaponda Yesu Kristo, *ná
lo sese Loba, Tetę nya Sańgo asu Yesu Kristo,
7 na jalatanę na mudumbu mowǫ́. *Onyola
nika nǫńgǫ mowǫ́ na nunę, kana Kristo a
8 nǫńginǫ binyǫ onyola besesedi ba Loba. *Nde
nā-kwala na: Yesu Kristo a ta a timba mu-
boled'a boendi onyola mbal'a Loba, o jembę
9 makaki ma bolabę batetę, *ná basibi pę ba

Digitized by Google

sese Loba onyola nded'ao, kana e tilabẹnọ na:
Onyola nika na ma-sesa oa oteten a basibi,
na ma-lọṅgea pẹ dina lọṅgọ sesa." *Nde a 10
kwali pẹ na: „A basibi, bwa munyeṅgẹ na
bona bao." *Ṅgedi nipẹpẹ pẹ na: „Sesa 11
Saṅgo, binyọ basibi bẹsẹ, matumba mẹsẹ ma
sese mọ." *Yesaia pẹ m'ọna na: „Muaṅga 12
ma Isai mu mẹndẹ busa, na nu nu ma-tẹmẹ o
janea omọny a basibi; na mọ nde basibi ba
mẹndẹnọ pitẹ." *Nde Loba la dipita a londisẹ 13
binyọ na munyeṅgẹ muẹsẹ na musaṅgo o jemea,
ná lo beṅge bẹ mbwaṅ o dipita onyola ṅginy'
a Mudī Musaṅgi.

A bonate, mbamẹnẹ na bakẹ bwambwam 14
onyol'anyu, ná binyọmẹnẹ lo londi na bwam,
lo londisabẹ pẹ na dibiẹ lẹsẹ, lo doṅgamẹn pẹ
o jomanẹlẹ mowọ́ na nunẹ. *Nde tọna, a bo- 15
nate, na tiledi binyọ na bokenju, o ka bola
binyọ ná l'ọṅgẹlẹ mọ, onyola ndedi nyena e
bolabẹ mba na Loba, *ná na bẹ muboled'a 16
Yesu Kristo na basibi, o bola ebol'a bo-
saṅgi ya miaṅgo-ma-bwam ma Loba, ná
bolabẹ la basibi o jabea di dọlisanẹ mọ, lena
di saṅgisabẹ onyola Mudī Musaṅgi. *Na m' 17
asesẹ sọ nde o Kristo Yesu o mambo ma
Loba. *Ebanja na titi na na kwala lambo 18
lena Kristo a si bolinọ onyol'am, o bola basibi
ná ba bẹ bama-seṅganẹ onyola eyala na be-
bolo, *onyola ṅginy'a beyemban na betany- 19
sedi, onyola ṅginy'a Mudī Musaṅgi, ka nyena
na dọmsẹ miaṅgo-ma-bwam ma Kristo, botea

Digitized by Google

o Yerusalem na o ni teten nyesẹ, natẹna o
20 Iliriko. *Nde o man na ta na nọŋgọ mọ ka
lambo l'edube, o laŋgwa miaŋgo-ma-bwam,
setọ o wuma dina la Kristo di tanọ di má-
biisabẹ, ka nyena na si ma-loŋga o bebokedi
21 ba bapẹpẹ, *nde kana e tilabẹnọ na: „Ba bena
e si tanọ e má-laŋgwabẹ onyol'ao, ba mẹndẹ
jẹnẹ mọ, ba pẹ bena ba si ta baseŋga tọ-lambo,
ba mẹndẹ soŋtanẹ.“
22 Onyola nikamẹnẹ nde, na tanọ na tonsabẹ
23 gita la ŋgedi o pọ na binyọ. *Nde tatan sọ
kana na si bẹnnọ pẹ wuma o ben bekombo,
nde na bẹnẹ pẹ nyọŋgi min mbu mesẹ, o pọ
24 na binyọ, *yetẹna na mẹndẹ wala o Spania,
na mẹndẹ pọ na binyọ, ebanja na pitẹ na, na
ma-tomba tẹ o lọndọ lam, na mẹndẹ jẹnẹ
binyọ; ná binyọ pẹ lo tata dielẹ mba oten,
kẹ na sẹlẹ bọlẹ bwesẹ mbamẹnẹ son a mu-
25 nyẹŋgẹ na binyọ. *Nde tatan na m'ala o
26 Yerusalem o bolea basaŋgeri. *Ebanja e ta
y'ẹnẹnẹ bwam na Masedonia na Akaya o saŋga
njaŋgi onyola batuedi bena be oteten a basaŋ-
27 geri o Yerusalem. *E ta y'ẹnẹnẹ babọ
bwam, nde e ta pẹ ewu na babọ; ebanja ye-
tẹna basibi ba kusi tẹ doŋgo o bema babu ba
mudī, kẹ babọ pẹ b'aŋgamẹn bolea babọ na
28 bema ba nin wase. *Na domsẹ tẹ din, na
bakẹ pẹ babọ yen epuma, kẹ na ma-tombea
29 oteten anyu wala o Spania. *Nde na bī na,
na ma-pọ tẹ na binyọ, na mẹndẹ pọ na bonam
bo londi ba miaŋgo-ma-bwam ma Kristo.
30 Nde na m'omẹlẹ binyọ, a bonate, onyola

Digitized by Google

Saŋgo asu Yesu Kristo na ndol'a Mudī pę,
ná lo embę muka na Loba onyol'am muemba
na mba, *ná na suŋgabę na ba ba si dubę o 31
Yudea, na ná njaŋgi na m'alanęno o Yerusalem
e dolisanę basaŋgeri, *ná na ye na binyo na 32
munyęŋgę onyola jemea la Loba, nde na
bwesę mbamęnę munyęŋgę muemba na binyo.
*Loba la musaŋgo a bę na binyo bęsę. Amen. 33

Na bakę binyo muna-nyaŋgo asu Febę, 16
nyena nye muboled'a muemba o Kenkrea,
*ná lo kase mo o Saŋgo, kana y'aŋgamęnno 2
onyola basaŋgeri, 'oŋgwanę pę mo o mambo
męsę, mena a ma-pulano joŋgwanę lanyu;
ebanja mo pę a ta moŋgwanedi onyola gita
na onyol'am pę. *Soma Priskila na Akwila, 3
muemba mam ma baboledi o Kristo Yesu,
*bena ba boli nyiŋgo abu onyola loŋgę lam, 4
bena seto mbamęnę mowó nde na ma-bolę
babo masoma, nde na miemba ma basibi
miesę pę. *Soma pę muemba mue o ndabo 5
abu. Soma Epęneto, etond'am, nyena nye
nya boso o Kristo o Asia. *Soma Maria 6
nyena nu noŋgi ndutu gita onyol'asu. *Soma 7
Antroniko na Yunia, beyabę bam, na muemba
mam ma beboa, bena ba busi dina oteten a
bamuloloma, bena ba selę na mba o Kristo.
*Soma Amplia, etond'am o Saŋgo. *Soma 8 9
Urbano muemba masu m'ebolo o Kristo, na
Stakis, etond'am. *Soma Apele, nu sobę 10
mbalę o Kristo. Soma Bona-Aristobulo.
*Soma Herodion, eyab'am. Soma Bona-Nar- 11

Digitized by Google

12 kiso, bena be o Saŋgo. *Soma Trifena na
Trifosa, bena ba ma-noŋge ndutu o ebol'a
Saŋgo. Soma Persis nya ndolo, nyena ni
13 noŋgi ndutu gita o ebol'a Saŋgo. *Soma
Rufosi, nu posobe o Saŋgo, na nyaŋgo ao
14 nyena nye pe nyaŋgo am. *Soma Asinkrito
na Flegon na Herma na Patroba na Herme
15 na bona-saŋgo bena be na babo. *Soma
Filogo na Yulia na Nereo na ar'ao, na Olimpa
16 na basaŋgeri bese be na babo. *Somane
mowó na nune na sopa la bosaŋgi. Miemba
ma Kristo mese mi som binyo.

17 Nde na m'omelo binyo, a bonate, l'aŋga-
mene onyola ba bena ba ma-wane jabane na
malambi, liŋgise beleedi bena l'okono, panda
18 etum na babo. *Ebanja nika bato ba si ma-
bolea Saŋgo asu Kristo, nde dibum labu, nde
onyola beyala babu ba bwam na be nyeŋgeny
ba ma-wondo milema ma ba bena ba si ma-
19 pendane. *Ebanja dube lanyu di má-biane
na bese; onyola nika na ma-bwa munyeŋge
onyol'anyu; nde nā-pula ná lo be jaŋgwa
onyola bwam na basisoŋtan onyola bobe.
20 *Nde Loba la musaŋgo a mendo dakea Satan
owasa mataŋga manyu o son a ponda. Nded'a
Saŋgo asu Yesu Kristo e be na binyo.

21 Timoteo, muemba mam m'ebolo, na Lukio
na Yason na Sosipater, beyabe bam, ba som
22 binyo. *Mba, Tertio, nu tili nin kalati, na
23 som binyo o Saŋgo. *Gaio nu jese mba, nu
ma-jese pe muemba mueše, a som binyo.
Erasto, muneŋge-njaŋg'a mundi, a som binyo,

Digitized by Google

na muna-nyaŋgo Kuarto pɛ. *Nded'a Saŋgo 24
asu Yesu Kristo e bɛ na binyɔ bɛsɛ. Amen.
Nde (na bakɛ binyɔ) na nu nyena nu ma- 25
wɛlɛ jembɛ binyɔ, kaponda miaŋgo mam ma
bwam na belaŋgwedi onyola Yesu Kristo,
kaponda bebīsedi b'esoka, yena e ta e wutamɛ
etum a ponda, *nde e biisabɛ tatan, e laŋgwabɛ 26
pɛ na basibi bɛsɛ, onyola betiledi ba batɔperi-
ba-mudī, kaponda beanedi ba Loba la bwindea,
onyola seŋganɛ la jemea, *na di Loba diwɔ- 27
mɛnɛ la dibiɛ nde (na bakɛnɔ binyɔ), onyola
Yesu Kristo, nyena nye edube o bwindea na
bwindea. Amen.

KALAT'A PAULO

NYA BOSO

ONYOLA BATO BA **KORINTO.**

Paulo, nu belabɛ o bɛ nya muloloma nya 1
Yesu Kristo onyola jemea la Loba, na Sostene,
muna-saŋgo asu, *onyola muemba ma Loba 2
mue o Korinto, basaŋgisabɛ o Kristo Yesu,
ba bena ba belabɛ o bɛ basaŋgeri, na bɛsɛ pɛ
bena ba ma-belɛ dina la Saŋgo asu Yesu
Kristo, o wuma yɛsɛ, wum'abu na yasu pɛ.
*Ndedi e bɛ na binyɔ, na musaŋgo mu ma- 3
wɛ na Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu
Kristo.
Na ma-soma Loba lam ponda yɛsɛ onyol' 4

Digitized by Google

anyu onyola nded'a Loba, ni bolabe binyo o
5 Kristo Yesu, *ná oteten ao lo timbisabe
mbwaṅ o mambo mese, o betopedi bese na
6 dibie lese; *kana mboṅ onyola Yesu Kristo
7 ny'embabeno oteten anyu, *ka nyena lo titi
ombusa o to-njika jabea la Mudī, nde lo ma-
tata bebīsedi ba Saṅgo asu Yesu Kristo.
8 *Nu mende pe jembe binyo natena o su, ná
lo si bene misan onyola bunya ba Saṅgo asu
9 Yesu Kristo. *Loba le mbale, nyena onyol'
ao nde lo belabeno, onyola jalatane la Mun'
ao Yesu Kristo, Saṅgo asu.

10 Nde na m'omele binyo, a bonate, onyola
dina la Saṅgo asu Yesu Kristo, ná binyo
bese lo be nde eyala ewo, lo s'esele jabane
di be oteten anyu, nde lo timbe nde lata o
11 soṅtane diwo na joṅgele diwo. *Ebanja e
biisabe mba onyol'anyu, a bonate, nà bona
12 Kloe, ná mitaṅgo mie oteten anyu. *Na ma-
kwala nde onyola din, ná moto te oteten
anyu a ma-kwala na: Mba ne nde nya Paulo,
mba pe nya Apolo, mba pe nya Kefa, mba
13 pe nya Kristo. *Kristo 'aban e? Paulo nde
a ta a bomabele o mbasa onyol' anyu e? Ṅga
14 lo dubisabe nde o dina la Paulo? *Na som
Loba, ná na si dubise to-mowó nyanyu, ke
15 Krispo na Gaio, *ná moto a si ya be a kwala
16 na, na dubise nde o dina lam. *Na dubise
pe nde bona Stefana; na si bī ṅga na dubise
17 pe nupepe buka nika. *Ebanja Kristo a si
lom mba o dubise, nde o laṅgwa miaṅgo-ma-

Digitized by Google

bwam, setọ na beyala ba dibiẹ, ná mbas'a
Kristo e si timba ewolo.

Ebanja eyal'a mbasa ye nde elemā 18
onyola ba bena ba ma-nyamẹ, nde ye
nde ṅginy'a Loba onyola biso bena di
m'oṅgisabẹ. *Ebanja e tilabẹ na: „Namẹndẹ 19
nyamsẹ dibiẹ la babiedi, na bulẹlẹ pẹ soṅtanẹ
la bajaṅgwa.“ *Mubiedi e uẹ? Mubied'a 20
kalat'a Loba pẹ e uẹ? Bakwaledi ba nin
wase be uẹ? Loba a si ṭimbisẹ dibiẹ la nin
wase elemā? *Ebanja kana wase onyola 21
dibiẹ lao, e si tanọ e bia Loba o dibiẹ la Loba,
e ta e dọlisanẹ Loba, o suṅga ba ba ma-dubẹ,
onyola elem'a belaṅgwedi. *Ebanja Bona- 22
Yuda ba ma-pulisẹ beyemban, Grikia pẹ ba m'
uẹlẹ onyola dibiẹ, *nde biso di ma-laṅgwa 23
nde Kristo nu bomabẹlẹ o mbasa, esọnjisan
onyola Bona-Yuda na elemā pẹ onyola basibi,
*nde Kristo ṅginy'a Loba na dibiẹ la Loba 24
onyola ba ba belabẹ, Bona-Yuda na Grikia.
*Ebanja elem'a Loba ye dibiẹ buka bato, 25
bọbọ la Loba pẹ le ṅginya buka bato.

Ebanja ombwa tẹ bẹbeledi banyu, a bonate, 26
setọ gita la ba dibiẹ kaponda eyobo nde be,
setọ gita la baṅginya, setọ gita la bato ba
mina, *ebanja mambo m'elemā ma wase nde 27
Loba a pọsinọ, ná a sambwẹlẹ badibiẹ; na
mambo ma bọbi ma wase pẹ nde Loba a
pọsinọ, ná a sambwẹlẹ ma ṅginya. *Mambo 28
ma sibi ma wase na mambo ma yaṅabẹ pẹ
nde Loba a pọsinọ, na ma pẹ mena ma titi,
ná a nyamsẹ ma mena me, *ná tọ eyobo ewọ 29

Digitized by Google

30 e si bɛnɛ jasesɛ oboso ba Loba. *Onyol'ao
nde binyɔ lenɔ o Kristo Yesu, nu timbi
biso dibiɛ di ma-wɛ na Loba, na tɛmɛ-
31 la-sim na saŋgisabɛ na joŋgisabɛ, *ná,
kana e tilabɛnɔ na: „Nu nu ma-sesɛ, a sesɛ
nde o Saŋgo.“

2 Mba pɛ, a bonate, niponda na tanɔ na pɔ
na binyɔ, na si pɔi na binyɔ na beyala be
asam tɔ dibiɛ dindɛnɛ o laŋgwea binyɔ mboŋ
2 a Loba. *Ebanja na si ta na pula bia tɔ-
lambo oteten anyu, kɛ Yesu Kristo, nu bo-
3 mabɛlɛ o mbasa. *Nde na ta nde oteten anyu
4 na bɔbɔ na boŋgɔ na soasoanɛ dindɛnɛ. *Eyal'
am pɛ na belaŋgwedi bam ba si ta beyala ba
dibiɛ ba mulɔndɔn, nde o bebīsedi ba Mudī
5 na ba ŋginya, *ná jemea lanyu di si bɛ o dibiɛ
la bato, nde o ŋginy'a Loba.
6 Nde di ma-tɔpɔ dibiɛ na ba ba koki o soŋta-
nɛ; nde setɔ dibiɛ la nin wasɛ, tɔ la bānedi
7 ba nin wase, bena ba ma-timbɛ ewolo. *Nde
di ma-tɔpɔ nde dibiɛ la Loba o esoka, lena
di wutam, lena Loba a tɛsɛnɔ oboso ba ponda
8 onyola bosaŋgi basu, *lena tɔ-mowó nya
bānedi ba nin wase a si bīnɔ, ebanja ba bia
tɛ mɔ, kɛ ba si wusa bomɛlɛ Saŋgo nya
9 bosaŋgi o mbasa. *Nde kana e tilabɛnɔ na:
„Mambo mena disɔ di s'ɛnnɔ, tɔ toi di
si seŋginɔ, mena ma si pɔi o mulema
ma moto, mena Loba a boŋsannɔ ba ba
10 tɔndi mɔ. *Nde biso nde Loba a biisɛ-
nɔ mɔ, onyola Mudī mao. Ebanja Mudī
mu ma-wasa mambo mesɛ, na njib'a Loba pɛ.

Digitized by Google

*Ebanja njika moto nu bī mambo ma moto, 11
kę mudī ma moto, muena mue oteten ao.
Nikamęnę pę tǫ-moto a si bī mambo ma Loba,
kę Mudī ma Loba. *Nde bisǫ di si kusi mudī 12
ma wase, nde Mudī mu ma-wę na Loba, o
sǫńtanę ma mena ma bolabę bisǫ jabea na
Loba, *mena di ma-kwalanǫ pę, setǫ o beyala 13
bena dibię la bato di ma-leęnǫ, nde bena Mudī
mu ma-leęnǫ, kana di ma-tęńgęnęnǫ mambo
ma Mudī na mambo ma Mudī. *Mot'a eyobo 14
a si ma-kasa mambo ma Mudī ma Loba; ebanja
me nde elemā na mǫ, a titi ná a węlę bia
mǫ, ebanja ma ma-wasabę nde kaponda Mudī.
*Nde mot'a mudī a ma-wasa mambo męsę, 15
nde mǫmęnę a si ma-wasabę na tǫ-moto.
*„Ebanja nja a bī jǫńgęlę la Sańgo, ná ena a 16
leę mǫ e?“ Nde bisǫ di bęn jǫńgęlę la Kristo.

Mba pę a bonate, na si ta na węlę kwali- 3
sanę binyǫ ka bato ba mudī, nde ka bato
b'eyobo, ka mięńgę ma bana o Kristo. *Na 2
ta nde na nyǫsę binyǫ manyǫńgǫ, setǫ da la
mbalę; ebanja lo si ta lo węlę mǫ, lo titi ná
lo węlę pę tǫ mǫ tatan. *Ebanja lo dia nde 3
b'eyobo. Ebanja kana ekǫn, mitańgo na
jabanę ba dianǫ oteten anyu, lo titi sǫ nde
b'eyobo, lo si ma-dańgwa nde kaponda bedęmo
ba bato e? *Ebanja mowǫ́ a ma-kwala tę na: 4
Mba ne nde nya Paulo, nupępę pę na: Mba
ne nde nya Apolo, lo titi sǫ nde bedęmo ba
bato e?

Apolo e sǫ nje e? Paulo pę nje e? Be 5
nde baboledi, bena onyol'abu nde lo dubęnǫ;

Digitized by Google

nde moto tẹ kaponda dimẹnẹ Saṅgo a bolinọ
6 mọ. *Mba na ta na dẹ, Apolo pẹ a kom ma-
7 diba; nde Loba nde a boli bonyaki. *Na sọ
nde, nu nu ma-dẹ a titi tọ-lambo, tọ nu nu ma-
komẹ madiba, nde Loba nu ma-bolẹ bonyaki.
8 *Nde nu nu ma-dẹ na nu nu ma-komẹ madiba
be nde kapọ, moto tẹ a mẹndẹ kusa mao
9 musauedi kaponda ebol'ao. *Ebanja je
nde baboledi muemba na Loba; nde binyọ le
nde monda ma Loba na boloṅgi ba Loba.
10 *Kaponda nded'a Loba, ni bolabẹ mba, na ta
na boka bebokedi, ka muloṅgẹ-ndabo nya
dibiẹ; nupẹpẹ a ma-loṅga omọny ao. Nde
moto tẹ ombwe, nẹni a ma-loṅganọ omọny ao.
11 *Ebanja tọ-moto a titi ná a wẹlẹ boka
bebokedi bepẹpẹ, kẹ ben bena be bo-
12 kabẹ, bena be Kristo Yesu. *Nde yetẹna
moto a ma-loṅga tẹ omọny a ben bebokedi,
gol, silba, madale ma tiki, beboṅgo, bewudu,
13 salaka, *kẹ ebol'a moto tẹ e mẹndẹ biisabẹ;
bunya bo mẹndẹ biisẹ mọ, ebanja bo mẹndẹ
biisabẹ na wea, kana ebol'a moto tẹ e tanọ,
14 wea nde i mẹndẹ biisẹ mọ. *Yetẹna ebol'a
moto e tiṅgam tẹ, yena a loṅginọ omọny ao,
15 kẹ a mẹndẹ kusa musauedi. *Nde ebol'a
moto e dī tẹ wea, a mẹndẹ bọlọnẹ mọ, nde
mọmẹnẹ a mẹndẹ joṅgisabẹ, nde na ka wea.
16 Lo si bī ná binyọ le nde tempel a Loba,
Mudī ma Loba pẹ mu jai oteten anyu e?
17 *Nde nu nu ma-nyamsẹ tempel a Loba, Loba
pẹ a mẹndẹ nyamsẹ mọ; ebanja tempel a Loba
18 nye bosaṅgi, mọ nde binyọ lenọ. *Tọ-moto

Digitized by Google

a si wondo momene. Yetena moto oteten anyu
a m'onŋgele te ná e dibie o nin wase, esele
mo a sele timba elemā, ná a timbe dibie.
*Ebanja dibie la nin wase le nde elemā 19
na Loba. Ebanja e tilabe na: „A ma-putea
ba dibie o jaŋgwa labu,“ *na na: „Saŋgo a 20
bī moŋgele ma badibie, ná me nde ewolo.“
*To-moto a si sese so onyola bato. Ebanja 21
mese me nde manyu; *to e be nde Paulo, 22
to Apolo, to Kefa, to wase, loŋge to kwedi,
mambo ma tatan to ma mende po, mese me
nde manyu, *nde binyo le nde ba Kristo, 23
nde Kristo pe nya Loba.

Nika so nde esele moto a laŋge biso, ka **4**
baboledi ba Kristo na soele ya besoka ba
Loba. *Nde e ma-pulabe nde na soele ná 2
i sobe mbale. *Nde ye nde mba lambo disadi 3
o kaisabe na binyo, to nà bunya ba moto; nde
to mbamene na si ma-kaise mbamene. *Ebanja 4
na si bī to-lambo onyol'am mbamene; nde to
na, na si tesebe na sim onyola nika, ebanja
nu nu ma-kaise mba e nde Saŋgo. *Onyola 5
nika, lo si kaise obiana ponda e ma-po, natena
Saŋgo a po, nu mende pe busise o muenen
ma ma wutam o muititi, na biise pe miano
ma milema; deŋge so moto na moto a mende
kusa lao sesa na Loba.

A bonate, na noŋgi nde nika onyola mba- 6
mene na onyola Apolo onyola k'anyu, ná
binyo l'okwe na biso na: lo si kata ma ma
tilabe, ná to-moto a si londomeye onyola mowó
liŋgise nupepe. *Nja a tese oa nya boso e? 7

Digitized by Google

Nje o bẹnnọ yena o si kusinọ e? Nde o kusi
tẹ, nje sọ o m'asesẹnọ, biana o si kusi nde e?
8 *Lo má-julisabẹ, lo má-kọ mbwaṅ, lo timbi
bānedi esibẹ wa na bisọ. E wusa bẹ bwam,
kẹ binyọ le bānedi, ka nyena bisọ pẹ jena di
9 anea muemba na binyọ. *Ebanja na m'ọṅgẹlẹ
na, Loba a tẹsẹ bisọ bamuloloma ka basukan,
ka bato ba bakabẹ o kwedi, kanyena di timbi
lambo di m'ubeabẹ na wase na angel na
10 bato. *Bisọ je nde belemā onyola Kristo,
nde binyọ le dibiẹ o Kristo; bisọ di bọbi,
binyọ le ṅginya; binyọ le b'edube, bisọ di
11 titi b'edube. *Natẹna tatan di ma-bwa njai,
di ma-bwa nyọṅgi, je musamba, di ma-dipabẹ,
12 di si bẹn mboa, *di ma-nọṅgọ ndutu o bola
ebolo na maa masu. Ba ma-loa bisọ, nde
bisọ di ma-namse nde; ba ma-takisẹ bisọ, nde
13 di ma-wẹlisanẹ; *ba ma-sambwẹlẹ bisọ, nde
bisọ di ma-sọsọmea. Di timbi ka dibunje la
mundi-ma-wase, ka mbindo a mẹsẹ natẹna
tatan.
14 Na si ma-tilea binyọ man o sọlisẹ binyọ,
nde o jomẹlẹ binyọ ka bana bam ba ndolo.
15 *Ebanja tọ lo bẹnẹ nde dom la lokoli la baleedi
o Kristo, kẹ losi bẹn tẹ gita la basaṅgo. Ebanja
mba nde na yai binyọ o Kristo Yesu onyola
16 miaṅgo-ma-bwam. *Na m'omẹlẹ sọ binyọ, bẹ
17 babupedi bam. *Onyola nika nde na tanọ
na lomea binyọ Timoteo, nyena nye mun'am
nya ndolo na nya mbalẹ o Saṅgo, mọ a mẹndẹ
bola binyọ lo ọṅgẹlẹ maṅgea mam o Kristo,
kana na ma-leẹnọ wuma yẹsẹ o muemba tẹ.

Digitized by Google

*Nde doŋgo di ta di londomeyę, ka biana na 18
si ma-pǫ na binyǫ. *Nde na mędę pǫ na 19
binyǫ son a ponda, kę Saŋgo 'emedi, o bia
setǫ beyala ba ba ba ma-londomeyę, nde
ŋginya. *Ebanja janea la Loba di titi o 20
beyala, nde o ŋginya. *Nje lo ma-pulanǫ 21
e? Na tate nde pǫ na binyǫ n'eboŋgo, ŋga
na ndolo na mudī ma pī e?

Nde e ma-seŋgabę pę ná musonje mue 5
oteten anyu, nde na nyai a musonje nyena e
si ma-bolabę tǫ na basibi, ná mowǫ́ nyanyu
a bai munj'a saŋgo. *Nde lo londomedi pę 2
nde, esibę tǫ bwa ndutu, ná nu nu boli nika
a busisabę oteten anyu. *Mba nyena nu 3
s'ukedi na nyolo, nde n'ukedi o mudī, na má-
bolę bakwa, ka mowǫ́ ny'ukedi wase, onyola
nu nu boli nika, *ná bisǫ di kǫtǫmę o dina 4
la Saŋgo asu Yesu Kristo, binyǫ na mudī
mam, muemba na ŋginy'a Saŋgo asu Yesu
Kristo, *o bakę mǫ na Satan, onyola dibumbe 5
l'eyobo, ná mudī mu oŋgisabę o bunya bá
Saŋgo asu Yesu.

Jasesę lanyu di si dǫli: Lo si bī ná son a 6
esasaŋge e ma-saŋgisę mbǫndǫ muęsę? *Pimba 7
esasaŋg'a kwaŋ, ná lo timbe mbǫndǫ ma penya,
kana binyǫ lenǫ ka ni titi esasaŋge. Ebanja
mun'asu nya mudǫŋgi a má-bwabę onyol'asu,
Kristo. *Esęlę sǫ bisǫ di neŋgę bunya ba 8
bosaŋgi, setǫ na esasaŋg'a kwaŋ, tǫ na esa-
saŋg'a diwinako na bobe, nde o mbǫndǫ mu
titi esasaŋge ma bosaŋgi na mbalę. *Na ta 9

Digitized by Google

na tilea binyo o ninę kalati na: lo si yokisę
10 binyomęnę na bato ba musonje. *Nik' e titi
onyola bato ba misonje ba nin wase, to ba-
ikoki, to bandumban, to baboleyę-losańgo;
ebanja ye tę nika, kę lo ańgamęn nde jasumwę
11 o nin wase. *Nde na ta nde na tilea binyo,
ná lo si yokisę binyomęnę, yetęna mowó e tę
nu belabę muna-sańgo, nde a bę mot'a muson-
je, to ikoki, to muboleyę-losańgo, to mutopę-
dibena, to musokedi, to mot'a ndumban, nika
12 nyai a moto lo si danę to mo. *Ebanja na
bęn njika bwambo o kaisę ba be o eboko?
13 Lo si bęn nde o kaisę ba be oteten e? *Nde
Loba nde a ma-kaisę ba be o eboko. Nde
busisę nde nya bobe oteten anyu.

6 Mowó nyanyu, a bęn tę bwambo na nu-
pępę, ena 'ala muka oboso ba basitęm-na-sim,
2 setо oboso ba basańgeri e? *To, lo si bī ná ba-
sańgeri ba męndę kaisę wase e? Nde yetęna
wase e ma-kaisabę tę na binyo, lo si dońga-
3 męn so o kaisę mambo masadisadi e? *Lo
si bī ná di męndę kaisę angel e? Nde na
4 mambo ma nin wase e? *Lo bęn so tę mi-
ambo onyola mambo ma nin wase, tęsę so ba
5 ba yańabę o muemba o bę bakaisedi. *Na
ma-kwala nde man o solisę binyo. Nya dibię
a titi oteten anyu, to-mowó, nu ma-węlę
6 bakwę muka oteten a bona-sańgo, *kę na
muna-sańgo a m'alanę nde muna-sańgo o
7 muka, nde na oboso ba ba ba si dubę e? *O
ka yesę, ye nde lambo la mbolon onyol'anyu,
o bęnę miambo mowó na nunę. Onyola nje

Digitized by Google

lo si tǫndinǫ kusa bobe buka wana miambo e? Onyola nje lo si tǫndinǫ dumbabę buka wana miambo e? *Nde binyǫ mǫmęnę pę nde lo 8
ma-bolę bobe, lo ma-dumbę pę, nde na bona-saṅgo anyu mǫmęnę.

Tǫ, lo si bī, ná basitęm-na-sim ba si męndę 9
saṅgwa janea la Loba e? Lo si wǫndǫbę! Bato ba musonje, tǫ baboleyę-losaṅgo, tǫ babwę-diba, tǫ babǫbi na bepuledi, tǫ babolę-bobe na bome, *tǫ bībedi, tǫ baikǫki, tǫ 10
basǫkedi, tǫ batopę-dibena, tǫ bandumban ba si męndę saṅgwa janea la Loba. *Nde doṅgo 11
lanyu lo ta nika, nde l'owabę, lo saṅgisabę, lo tęsębę na sim, onyola dina la Saṅgo asu Yesu na onyola Mudī ma Loba lasu.

Mambo męsę me mba wonja o bola, nde 12
setǫ męsę nde ma ma-wanę museṅ. Mambo męsę me mba wonja o bola, nde tǫ-lambo di s'aṅgamęn bęnę ṅginya omǫny am. *Mada 13
me nde onyola dibum, dibum pę onyola mada; nde Loba a męndę nyamsę babǫ babanę. Nde nyolo e titi onyola musonje, nde onyola Saṅgo, na Saṅgo pę onyola nyolo. *Nde Loba a ta 14
a pumbwęlę Saṅgo, nde a męndę pę pumbwęlę bisǫ onyola ṅginy'ao. *Lo si bī ná manyolo 15
manyu me nde beloṅgi ba Kristo e? Na noṅge sǫ beloṅgi ba Kristo na timbisę mǫ beloṅgi ba musonje e? Tomtom! *Tǫ, lo si 16
bī ná nu nu lati na mut'a musonje e nde nyolo pǫ na mǫ? Ebanja e kwalabę na: „Babanę ba męndę nde bę eyobo ewǫ.“ *Nde 17
nu nu lati na Saṅgo e nde mudī mowǫ́ na

Digitized by Google

18 mọ. *Nya musonje mila! Bobe na bobe moto
a ma-bolanọ boe nde ombusa nyolo, nde nu
nu ma-witẹ musonje, a ma-bola nde bobe liṅgisẹ
19 nyol'ao mọmẹnẹ. *Tọ, lo si bī ná nyol'anyu
nye nde tempel a Mudī Musaṅgi, muena mu
jai oteten anyu, nyena lo kusinọ na Loba,
20 nde lo titi na binyọ mọmẹnẹ e? *Ebanja
binyọ l'andabẹ na mususedi mundẹnẹ.
Busisẹ sọ Loba na nyol'anyu na mudī
manyu, bena be ba Loba.

7 Nde onyola man mambo lo tiledinọ mba:
2 Ye bwam na moto, ná a si tapa muto. *Nde
onyola ka musonje, moto tẹ a bẹnẹ nyao
3 muto, muto tẹ nyao mome. *Mome a bole
munj'ao nje y'aṅgamẹn na mọ, muto pẹ nika-
4 mẹnẹ na mom'ao. *Muto a si bẹn ṅginya
omọny a nyol'ao, nde mome; nikamẹnẹ pẹ
mome a si bẹn ṅginya omọny a nyol'ao, nde
5 muto. *Lo si pandisanẹ mowọ́ na nunẹ, e bẹ
tẹ onyola jemea la babanẹ onyola doṅgo la
ponda, ná lo bẹnẹ ponda onyola kandanẹ la
da na muka; nde ombusa nika lo doṅgamẹnẹ
pẹ, ná Satan a si kekisẹ binyọ, onyola k'anyu
6 ni bọbi. *Nde na ma-kwala nde man o ka
7 bola wonja, setọ ka mbenda. *Mba na wusa
tọndọ, ná bato bẹsẹ ba bẹ ka mba; nde moto
tẹ a bẹn lao jabea na Loba, mowọ́ ninka, nunẹ
8 pẹ nanẹ. *Nde na ma-kwalanẹ ba ba si bai na
mikusa na, e dọli na babọ, kẹ ba jai ka mba;
9 *nde yetẹna ba si wẹli tẹ janea nyolo, esẹlẹ
babọ ba bā; ebanja ye bwam o bā, buka dia
mulema wea.

Digitized by Google

Nde ba ba bai na m'anea babo, bwam- 10
bwam seto mba, nde Saŋgo, ná muto a s'abane
na mom'ao. *'Aban te, a si bā pe, to a timbe 11
dolisane na mom'ao; nikamene pe mome,
a s'esele munj'ao. *Nde mba na ma-kwalane 12
bane bapepe, seto Saŋgo, na: Muna-saŋgo
a ben te muto nu si dube, nde a tondo ja na
mo, a s'esele mo. *Nikamene pe yetena 13
muto a ben te mome nu si dube, nde a tondo
ja na mo, a s'esele mome. *Ebanja mome 14
nu si dube a saŋgisabe onyola muto, muto nu
si dube pe a saŋgisabe onyola muna-saŋgo.
E si be te nika, ke bana banyu ba si saŋgi,
nde tatan be bosaŋgi. *Nde nu nu si dube 15
'aban te, esele mo 'abane. Muna-saŋgo nya
mome to nya muto a si kakabe na nika; o
musaŋgo nde Loba a belęno biso. *Ebanja, 16
a muto, o bī ŋga o mende suŋga mom'aŋgo e?
To oa, a mome, o bī ŋga o mende suŋga
munj'aŋgo e? *Nde ninka momene 17
nde: Moto te a daŋgwe kana Saŋgo a bolino
mo, kana Loba a belęno mo! Nika nde na
ma-tesęno o miemba mese. *Moto a belabe 18
te ka mowó ny'endabe, a si pulise o kusa ka
ni s'endabe. Moto a belabe te o ka ni s'
endabe, a s'endabe. *Boendi bo titi to-lambo, 19
ka ni s'endabe pe e titi to-lambo; nde neŋge
la mbend'a Loba. *Moto te a je o bebeledi 20
bena a tano a belabe. *O belabe te mukom, 21
o si bwa ndutu; nde o weli te timba wonja,
bolane nde mo. *Ebanja mukom nu belabe 22
o Saŋgo, e wonja o Saŋgo; nikamene pe

Digitized by Google

wonja ni belabẹ, nye nde mukom a Kristo.
23 * L'andabẹ na mususedi mundẹnẹ, lo si timba
24 bakom ba bato. * A bonate, moto na moto
kana a belabẹnọ, a je nde nikamẹnẹ na Loba.
25 Nde onyola ka ŋgọnderi na si bẹn beanedi
ba Saŋgo; nde na ma-bola malea mam, ka
mowọ́ nu kusi ndedi na Saŋgo, ná na bẹ mbalẹ.
26 * Na m'ọŋgẹlẹ sọ na: din nde le bwam onyola
ndut' a nin ponda, ná e dọli na moto a ja
27 nika. * O tiŋgam tẹ na muto o si pula wunjabẹ;
28 oe tẹ mulamba o si pulisẹ muto. * Nde tọ o
bā nde, o si boli bobe; ŋgọnderi pẹ e bai tẹ
e si boli bobe; nde ban ba mẹndẹ kusa ndutu
onyol' eyobo. Nde na wusa tọndọ wẹŋgẹlẹ
29 binyọ. * Nde na ma-kwala nde man, a bonate,
ponda e wutisabẹ. Botea tatan ye nde na:
ba bena ba bẹn bito, ba bẹ nde ka ba si bẹn;
30 * ba pẹ ba m'eyẹ ka ba si m'eyẹ; ba pẹ ba
ma-bwẹ munyẹŋgẹ, ka ba si ma-bwẹ munyẹŋgẹ;
31 ba pẹ ba m'andẹ, ka ba si bẹn; * ba pẹ ba
ma-bolanẹ nin wase, ka ba si ma-bolanẹ;
ebanja beombwedi ba nin wase be ma-tomba.
32 * Nde na wusa tọndọ, ná lo si bẹnẹ mitaka.
Nu nu si bai a m'ombwea nde mambo ma
33 Saŋgo, nẹni a ma-dọlisanẹnọ Saŋgo. * Nde
nu nu bai a m'ombwea nde mambo ma wase,
34 nẹni a ma-dọlisanẹnọ munj'ao. * Nde muto
na ŋgọnderi pẹ be nyai iba. Nu nu si bai
a m'ombwea nde mambo ma Saŋgo, ná a bẹ
bosaŋgi o nyolo na mudī; nde nu nu bai
a m'ombwea nde mambo ma wase, nẹni a ma-
35 dọlisanẹnọ mom'ao. * Nde na ma-kwala nde

Digitized by Google

man onyola museṅ manyu, setọ o soṅgẹ binyọ diwoṅgo o nyiṅgo, nde onyola bedẹmo ba bwam na o tiṅgamẹ na Saṅgo, esibẹ jabanẹ.
* Nde yetẹna mowọ́ am'ọṅgẹlẹ na ena a bola 36
mun'ao nya ṅgọnderi bobe kẹ a tombedi pond'a diba, nde onyola nika (diba) di aṅgamẹn tẹ bẹ, a bole nje a tọndinọ; esẹlẹ babọ ba bā, a si boli bobe. * Nde nu nu bakẹ bwam- 37
bwam o mulema mao, a si bẹnẹ lambo di nyakisan mọ, a bẹnẹ pẹ ṅginya omọny a jemea lao, nde a bọlẹ o mulema mao, o nẹṅgẹ mun'ao nya ṅgọnderi, mọ a boli bwam. * Onyo- 38
la nika, nu nu ma-bolẹ o diba, a ma-bola bwam; nu pẹ nu si ma-bolẹ o diba, a ma-bola bwam buka nika. * Muto a tiṅgam etum kana 39
mome enọ loṅgẹ; nde mom'ao a wedi tẹ, kẹ e wonja o bā tọ-nja a tọndinọ; nde o Saṅgo mọmẹnẹ. * Nde a ma-bẹ bonam buka nika, 40
kaponda joṅgẹlẹ lam, kẹ a jai nika. Nde na m'ọṅgẹlẹ na, mba pẹ na bẹn Mudī ma Loba.

Nde onyola mambo ma bolabẹ jabea o lo- 8
saṅgo, di bī, ná bisọ bẹsẹ di bẹn dibiẹ. Dibiẹ di ma-londomẹyẹ, nde ndolo e ma-loṅgisanẹ.
* Nde yetẹna mowọ́ am'ọṅgẹlẹ na, a bī lambo, 2
kẹ a si bī tẹ tọ-lambo, kana 'aṅgamẹnnọ bia.
* Nde yetẹna mowọ́ a tọndi Loba, kẹ a biabẹ 3
na mọ. * Onyola da la mambo sọ ma bolabẹ 4
jabea o losaṅgo, di bī ná isaṅgo i titi tọ-lambo o mundi-ma-wase, tọ Loba dipẹpẹ di titi, kẹ diwọmẹnẹ. * Nde tọna doṅgo di ma-belabẹnọ 5
maloba, tọ o mọny, tọ o wase, kana gita la

Digitized by Google

6 maloba lenọ, na gita la basaŋgo, * kẹ
Loba diwọmẹnẹ nde le onyol'asu,
Tetẹ, nyena na mọ nde mambo mẹsẹ
menọ, bisọ pẹ onyol'ao, na Saŋgo pọ,
Yesu Kristo, nyena onyol'ao nde ma-
7 mbo mẹsẹ menọ, bisọ pẹ onyol'ao. * Nde
din dibiẹ di titi na bẹsẹ. Doŋgo be bena
ba kọlọŋgọn o mọŋgẹlẹ mabu onyola losaŋgo
natẹna tatan, ba ma-da nde mọ ka jabea
la losaŋgo, na mulema mabu, kana mu bọ-
8 binọ, mu timba winda. * Nde da di si ma-
leẹlẹ bisọ oboso ba Loba. Tọ di da, di si ma-
beŋga bẹ bwam; tọ di si dedi, di si ma-beŋga
9 timba bosadi. * Nde bẹ jaŋgameyẹ, ná nin
wonj'anyu e si timba lambi onyola ba ba bọbi.
10 * Ebanja yetẹna mowó a m'ẹnẹ oa, nu bẹn
din dibiẹ, o ma-ja o da o ndabo a losaŋgo, mu-
lema mao, kana a bọbinọ, mu si mẹndẹ jembabẹ
11 o da mabea ma losaŋgo e? * Nika sọ muna-
saŋgo nu bọbi a ma-nyamsabẹ onyola dibiẹ
12 loŋgọ, nyena onyol'ao Kristo a wedinọ. * Nde
lo ma-bola tẹ nika bobe na bona-saŋgo, l'ẹmẹlẹ
milema mabu mi bọbi, kẹ lo ma-bolanẹ nde
13 Kristo bobe. * Onyola nika, yetẹna da lam
di ma-sọnjisẹ tẹ muna-saŋgo am, kẹ na si ma-
da pẹ nyama natẹna o bwindea, ná na si bola
muna-saŋgo am a sọnjọ.

9 Na titi nyamuloloma e? Na titi wonja e?
Na si ta n'ẹnẹ Yesu Kristo, Saŋgo asu e?
2 Lo titi ebol'am o Saŋgo e? * Na titi tẹ nya-
muloloma na bapẹpẹ, kẹ ne na binyọ; ebanja
binyọ nde le eyemban a muloloma mam o

Digitized by Google

Saŋgo. *Din nde le suŋga lam la nyolo na 3
ba ba ma-pulę bolaŋgi na mba. *Di si bęn 4
ŋginya o da na nyǫ e? *Di si bęn ŋginya 5
o daŋgwanę muna-nyaŋgo asu mowǫ́ ka muto,
kana bamuloloma bapępę na bona-saŋgo ba
Saŋgo na Kefa e? *Tǫ biso na Barnaba 6
mǫmęnę nde, di si bęn ŋginya o jesęlę ebol'a
maa e? *Nja a m'alę o bila, nde a sauea 7
mǫmęnę e? Nja adę monda ma lonyeŋgęny,
nde a si de bepuma bao e? Nja a ma-boŋgwę
dibemba la beyembe, nde a si nyǫ manyoŋgǫ
mao e? *Na ma-kwala nde man mambo ka- 8
ponda bedęmo ba bato, mbenda e si ma-kwala
mǫ e? *E tilabę o mbend'a Mose na: „O si 9
kaka mudumbu ma nyaka ni ma-sǫsę mbasi."
Loba a m'ombwea nde nyaka e? *O ka yęsę 10
a si kwali nde mǫ onyol'asu e? Ebanja e tilabę
nde onyol'asu, ná nu nu ma-sę minyaŋgadu, a
se mǫ na dipita, nu pę nu ma-sǫsę mbasi, a sǫse
mǫ o dipita la kusa doŋgo. *Di sai tę mambo 11
ma mudī onyol'anyu, ye nde lambo dindęnę
kę di m'umbwa mambo manyu m'eyobo e?
*Yetęna bapępę ba ma-bęnę tę doŋgo o mambo 12
manyu, biso di si bęnę buka nika e? Nde
biso di si ta di bolanę nin ŋginya, nde di ta
di węlisanę męsę, ná di s'eka miaŋgo-ma-bwam
ma Kristo. *Lo si bī ná ba bena ba ma-bolę 13
ebol'a bosaŋgi, ba ma-dea nde onyola tempel
e? ba pę bena ba ma-boleyę diyǫ la jabea,
ba bęn nde doŋgo na diyǫ e? *Nikamęnę pę 14
nde Saŋgo a tęsęnǫ onyola ba ba ma-laŋgwę
miaŋgo-ma-bwam, ná ba deye nde onyola

Digitized by Google

15 miaŋgo-ma-bwam. *Nde mba na si ta na bola
nika tom. Na si ma-tila tọ man, ná ma bolabẹ
nika na mba; ebanja ye bwam na mba o wọ,
buka ná moto a nyamsẹ musesako mam.
16 *Ebanja na ma-laŋgwa tẹ miaŋgo-ma-bwam,
kẹ na si bẹn musesako; ebanja n'aŋgamẹn
bola mọ. Ebanja eboma na mba, kẹ na si ma-
17 laŋgwa miaŋgo-ma-bwam. *Ebanja na ma-
bola tẹ mọ na wonja, kẹ na ma-kusa musauedi;
nde na si ma-bola tẹ mọ na wonja, kẹ ye nde
18 ebolo e bakabẹ na mba. *Nje sọ ye musauedi
mam e? Kẹ na, kana na ma-laŋgwanọ miaŋgo-
ma-bwam, na bole miaŋgo-ma-bwam mi si bẹnẹ
mususedi, ka nyena na si tanọ na bolanẹ ŋginy'
19 am onyola miaŋgo-ma-bwam. *Ebanja tọna
nenọ wonja na bẹsẹ, na timbisẹ nde mbamẹnẹ
mukom onyola bẹsẹ, ná na kuse gita labu.
20 *Na timbi bẹ mot'a Bona-Yuda onyola Bona-
Yuda, ná na kuse Bona-Yuda; onyola ba pẹ
be owasa mbenda ka mowọ́ nye owasa mbenda,
tọna na titinọ owasa mbenda, ná na kuse ba
21 be owasa mbenda; *onyola ba pẹ ba si bẹn
mbenda ka mowọ́ nu si bẹn mbenda, tọna na
titinọ mowọ́ nu si bẹn mbend'a Loba, nde nye
o mbend'a Kristo, ná na kuse ba ba si bẹn
22 mbenda. *Na timbi bẹ nu bọbi onyola babọbi,
ná na kuse babọbi. Na timbi mẹsẹ onyola
23 bẹsẹ, ná na suŋge doŋgo o ka yẹsẹ. *Nde
na ma-bola nde man mẹsẹ onyola miaŋgo-ma-
bwam, ná na bẹnẹ doŋgo oten.
24 Lo si bī ná ba bena ba ma-nyẹ mila onyola
penda, babọ bẹsẹ ba ma-nya nde, nde mowọ́

Digitized by Google

nde a ma-kuse bowen e? Binyo lo nya so
nika, ná lo kuse mo. *Moto na moto pe nu 25
m'ane a m'ia mese; babo o kusa ekot'a beyadi
e ma-nyame, nde biso e si ma-nyame. *Mba 26
na ma-nya so nika, seto ka mowó nu si bake;
na m'ana nde nika, seto ka mowó nu ma-dipe
ńgo; *nde na ma-domo nyol'am, na ma-timbise 27
mo ka mukom, e si ya be na lańgwedi te ba-
pepe, mbamene na bańgabe.

Ebanja a bonate, na si ma-pula ná e be 10
idimbe na binyo, ná basańgo basu bese ba ta nde
owasa diwindiwindi, bese ba ta pe ba tomba
oteten a munja, *bese ba ta pe ba dubisabe o 2
Mose o diwindiwindi na o munja, *bese ba ta pe 3
ba da mulemlem ma da la Mudī, *bese ba ta 4
pe ba nyo mulemlem ma benyon ba Mudī —
ebanja ba nyodi o dale la Mudī, lena di ta di
dańgwa na babo, nde di dale di ta nde
Kristo — *nde Loba a si ta a dolisane dońgo 5
labu dindene; ebanja ba ta ba pimbabe wase
o eyań. *Nde man mambo ma bolan nde, o be 6
beyemban na biso, ná biso di si pulise mambo ma
bobe, kana ban ba puliseno. *Lo si timba to 7
bowedi ba losańgo, ka dońgo labu, kana e
tilabeno na: Dimuti di ta di ja wase o da na
nyo, na babo ba teme pe o joka loko. *Lo 8
si witę to musonje, kana dońgo labu ba boline,
nde ba kwedi wase muaba ma lokoli na lolalo
o bunya bowó. *Lo si kekise to Kristo, kana 9
dońgo labu ba kekiseno mo, nde ba bwabe na
nyama miaba. *Lo si topo to minyunyuńgu, 10
kana dońgo labu ba topino, nde ba nyamsabe

Digitized by Google

11 na munyamsedi. *Nde man ma bólan nde na
babo k'eyemban; nde ma tilabe nde onyola
jomele lasu, biso bena masu ma ponda ma
12 poino. *Onyola nika, nu nu m'oŋgele ná a
13 tem, 'ombwe a si ya be ako. *Kekise di si
kweledi binyo, ke kana moto a ma-
kusano; nde Loba e mbale, nu si mende
jesele ná binyo lo kekisabe buka di lo
weline, nde a mende pe weka su na
kekise, ka nyena l'ena lo wele mo.
14 Onyola nika, a bandolo, nya jowe la lo-
15 saŋgo mila. *Na ma-kwalane nde binyo ka
badibie, binyomene kaise nje na ma-kwalano.
16 *Dibonde la bonam, lena di ma-namseno, di
titi nde latane la maya ma Kristo e? Ewolo
di ma-buano, e titi nde latane la nyol'a Kristo
17 e? *Ebanja ye nde ewolo ewo, nikamene pe
biso gita je nde nyolo po; ebanja biso bese
18 di ben nde doŋgo o ewolo ewo. *Ombwa te
Israel kaponda eyobo! Ba bena ba ma-de
19 mabea, ba si latane nde na diyo e? *Nje so
na ma-kwalano o ninka e? Ná isaŋgo ye lambo
20 e? to jabea la losaŋgo le lambo e? *Kem,
nde mambo basibi ba ma-bolano jabea, ba ma-
bola nde mo jabea na Satan, seto na Loba.
Nde na si ma-pula ná lo bene latane na Satan.
21 *Lo titi ná lo nyo dibonde la Saŋgo na di-
bonde la Satan pe; lo titi ná lo wele bene
doŋgo o tebed'a Saŋgo na o tebed'a Satan
22 pe. *To, di nyakisane nde Saŋgo e? Je
ŋginya buka mo e?
23 Mambo mese me wonja, nde seto mese nde

Digitized by Google

ma ma-wanę musęń; mambo męsę me wonja,
nde setǫ męsę nde ma ma-loŋgisanę. *Tǫ- 24
moto a si pulisę mambo mao, nde mambo ma
nupępę. *Męsę ma m'andisabę o don la 25
nyama, da mǫ, lo si wasa, ebanja onyola be-
kaisedi ba mulema. *„Ebanja wase nye nde 26
nya Saŋgo na belondedi bao.“ *Nde yetęna 27
mowǫ́ nya basidubę a belę tę binyǫ, nde lo
tǫndǫ wala, da męsę ma tęsębę binyǫ oboso,
lo si wasa, ebanja onyola bekaisedi ba mulema.
*Nde mowǫ́ a kwalan tę binyǫ na: Nin nye 28
nde nyama ni ta ni bolabę jabea o isaŋgo,
lo si da onyola nu nu biisę binyǫ nika, na
onyola bekaisedi ba mulema. *Na si ma-kwala 29
onyola bekaisedi ba mulema mǫŋgǫ, nde ba
nupępę. Ebanja onyola nje wonj'am nyenǫ na
e kaisabę na bekaisedi ba mulema ba nupępę
e? *Na ma-da tę lambo na masoma, onyola nje 30
na ma-loabęnǫ pę onyola ma na ma-bolanǫ
masoma e? *Tǫ lo ma-da sǫ nde, tǫ lo 31
ma-nyǫ nde, tǫ lo ma-bola nde njika
lambo, bola męsę onyola edub'a Loba.
*Lo si bola njǫm ni ma-sǫnjisanę, tǫ na Bona- 32
Yuda tǫ na Grikia tǫ na muemba ma Loba,
*kana mba pę na ma-dǫlisanęnǫ bęsę o męsę, 33
kana na si ma-pulisęnǫ ma me musęń onyol'
am, nde onyola bagita, ná b'ongisabę. *Binyǫ **11**
bę babupedi bam, kana mba pę nenǫ nya Kristo.

Na ma-sesa binyǫ, a bonate, ná l'ǫŋgęlę 2
mba o mambo męsę, lo neŋgę pę mieka, kana
na bolinǫ mǫ binyǫ. *Nde na ma-pula biisę 3

Digitized by Google

binyo, ná mulopo ma mome na mome mue
nde Kristo, nde mulopo ma muto mue nde
4 mome, mulopo ma Kristo pe Loba. *Mome
na mome nu ma-kane to nu ma-tope bediñge
na mulopo mu kuruman, a sambwele nde
5 mulopo mao. *Muto na muto nu ma-kane,
to nu ma-tope bediñge na mulopo mu telam
a sambwele nde mulopo mao; ebanja nika nye
6 nde kapo biana a senjebe nde. *A si tondi te
kurumane mulopo, a senje pe so mo. Nde
yetena ye ison na muto o ke nyo to senje
7 mo, a kurumane so. *Mome a s'añgamen kuru-
mane mulopo, ebanja mo e bowan na edub'a
8 Loba, nde muto e nde edub'a mome. *Ebanja
mome a si wu na muto, nde muto nde a wu na
9 mome. *Onyolana mome a si wekabe to onyola
10 muto, nde muto nde onyola mome. *Onyola
nika muto a bene eyemban a ñginya o mu-
11 lopo onyola ka angel. *Nde tona, mome
a titi o Sañgo esibe muto, to muto pe esibe
12 mome. *Ebanja kana muto a wuno na mome,
nikamene pe mome onyola muto; nde mese
13 ma ma-wa nde na Loba. *Kaise na binyo-
mene, ñga y'añgamen, ná muto a kane na
14 Loba na mulopo mu telam? *Bewekedi mo-
mene be si lee binyo, ná ye ison na mome ke
15 a ben nyo a miaba e? *Nde yetena muto
a ben te nyo a miaba, ye nde edube na mo
e? Ebanja nyo i bolabe nde mo ka ekuruman.
16 *Nde yetena mowó e te mutonde-mitañgo, a
bie, ná biso di si ben nika koloñgone, to miemba
ma Loba.

Digitized by Google

Nde na ma-bola beanedi onyola din, na 17
si ma-sesa nika, ná lo si ma-kọtọmẹ onyola
bwam, nde onyola bobe. *Ka lambo la boso, 18
na seŋgi, ná lo kọtọm tẹ o muemba, jabanẹ
di ma-bẹ oteten anyu, nde na dubẹ pẹ nika
son. *Ebanja jabanẹ di aŋgamẹn bẹ oteten 19
anyu, ná ba be mbalẹ oteten anyu, ba biisabẹ.
*Lo ma-kọtọmẹ sọ tẹ, kẹ da la Saŋgo dititi ná 20
di wẹlẹ noŋgọbẹ; *ebanja moto tẹ a ma-sẹlẹ 21
noŋgọ lao doŋgo o bededi, nde mowọ́ a bwa njai,
nunẹ pẹ asọkọ. *Lo si bẹn mandabo o da na 22
nyọ e? Tọ lo ma-yaŋa nde muemba ma Loba,
na sambwẹlẹ pẹ ba bena ba si bẹn tọ-lambo e?
Na kwalanẹ sọ binyọ na nje e? Na sese binyọ e?
Na si ma-sesa binyọ o nika. *Ebanja na 23
kusi nde na Saŋgo di lena na bakẹnọ
binyọ, ná Saŋgo Yesu o bo bulu'andi-
sabẹnọ, a ta anoŋgọ ewolo, *a bola ma- 24
soma, a bua mọ, a kwala na: Noŋgọ, lo
de, yen ye nde nyol'am, ni buabẹ onyol'
anyu, bola nika onyola joŋgẹlẹ lam.
*Nikamẹnẹ pẹ na di bonde ombusa da, 25
a kwala na: Din di bonde le nde male
ma penya o maya mam; bola nika, tọ-
njika ponda lo ma-nyọnọ mọ, onyola
joŋgẹlẹ lam. *Ebanja ponda na ponda lo 26
ma-danọ yen ewolo, lo nyọ pẹ din di bonde, lo
ma-laŋgwa nde kwed'a Saŋgo natẽ a pọ.
*Onyola nika nu nu ma-dẹ yen ewolo, a nyọ 27
pẹ di bonde la Saŋgo na ka ni s'aŋgamẹn, a
bẹn njọm o nyolo na maya ma Saŋgo. *Moto 28
a wase mọmẹnẹ, nde tọ a ma-da yen ewolo,

Digitized by Google

29 anyo pe din dibonde. *Ebanja nu nu ma-de
na nyo ka ni s'aŋgamen, a ma-da nde na
nyoye pe momene muka, kana a si ma-bolano
30 nyol'a Saŋgo edube. *Onyola nika gita la
baboedi na baboobi be oteten anyu, gita pe
31 ba kwedi iyo. *Nde di kaise te biso mo-
32 mene, ke di si wusa pe kaisabe. *Nde kana
di ma-kaisabeno, di ma-kokisabe na Saŋgo,
33 ná di si kwesabe muemba na wase. *Onyola
nika, a bonate, yetena lo kotom onyola da,
34 eŋgele mowó na nune. *Nde moto a ma-
bwa te njai, a de o mboa, ná lo si kotome
onyola bekaisedi. Mane mapepe na mende
tese mo, yetena na poi.

12 Nde onyola mabea ma Mudī, a bonate, na
2 si ma-pula ná lo be bodimbea. *Lo bī ná
niponda lo tano basibi, lo ta lo diabele o lo-
saŋgo la mbuke, to neni lo tano lo diabele.
3 *Onyola nika na ma-biise binyo, ná to-moto
nu ma-tope o Mudī ma Loba, a si ma-kwala
na: Malou na Yesu; to-moto pe a titi ná a
kwala na: Yesu e nde Saŋgo, esibe o Mudī
4 Musaŋgi. *Nde mabea ma Mudī me
nyai na nyai, nde Mudī mowómene.
5 *Bebolo pe be nyai na nyai, nde Saŋgo
6 pomene. *Nde bebolo ba ŋginya pe
be nyai na nyai; nde Loba diwomene,
7 nu ma-bole mese oteten a bese. *Nde
bebīsedi ba Mudī be bolabe na moto-te onyola
8 museŋ ma bese. *Ebanja na mowó e bolabe
onyola Mudī, betopedi ba jaŋgwa; nupepe be-

Digitized by Google

topedi ba dibiẹ, kaponda mulemlem ma Mudī;
* nupẹpẹ jemea o mulemlem ma Mudī; nupẹpẹ 9
jabea la bọlisẹ maboa, o mu Mudī mowọ́mẹnẹ;
*nupẹpẹ bebolo ba betanysedi; nupẹpẹ laṅgwa 10
la bediṅgẹ; nupẹpẹ jemba la midī; nupẹpẹ
nyai a l'emẹ; nupẹpẹ teleyẹ la l'emẹ. *Nde 11
man mẹsẹ mulemlem ma Mudī mowọ́ nde mu
ma-bolẹ mọ, muena mu m'abanẹ na moto-tẹ,
kaponda mu ma-pulanọ.

Ebanja kana nyolo nyenọ pọ, nde e bẹnẹ 12
beloṅgi gita, nde beloṅgi bẹsẹ ba nyolo pọ,
tọna benọ gita, be lati nde nyolo pọ, nikamẹnẹ
pẹ na Kristo. *Ebanja bisọ di dubisabẹ nde 13
o Mudī mowọ́ onyola nyolo pọ, tọ di bẹ nde
Bona-Yuda tọ Grikia, tọ bakom tọ wonja,
bisọ bẹsẹ di nyọsabẹ pẹ nde Mudī mowọ́.
*Ebanja nyolo pẹ e titi eloṅgi ewọ, nde gita. 14
*Tọ muende mu kwala na: Kana na titinọ 15
dia, na titi nya nyolo, kẹ mue tẹ nde ma
nyolo. *Tọ toi pẹ di kwala na: Kana na 16
titinọ disọ, na titi nya nyolo, kẹ le tẹ nde la
nyolo. *Nyolo nyẹsẹ e bẹ tẹ disọ, beseṅgedi 17
be wusa bẹ uẹ e? Nyẹsẹ e bẹ tẹ beseṅgedi,
seṅga l'enumba di wusa bẹ uẹ e? *Nde 18
Loba a tẹsẹ sọ beloṅgi, ewọ tẹ na mọmẹnẹ
o nyolo, kana a tọndinọ. *Mẹsẹ ma bẹ tẹ 19
eloṅgi ewọmẹnẹ, kẹ nyolo e wusa bẹ uẹ e?
*Nde beloṅgi be sọ gita, nde nyolo pọmẹnẹ. 20
*Disọ di titi ná di kwalanẹ dia na: Na si bẹn 21
lambo bolanẹ oa; tọ mulopo pẹ kwalanẹ
miende na: Nasi bẹn lambo bolanẹ binyọ. *Nde 22
buka nika, be beloṅgi ba nyolo bena be m'

Digitized by Google

23 ẹnẹnẹ ka bọbọ, be ma-pulabẹ, *nde be pẹ
bena be m'ẹnẹnẹ na biso biana be si bẹn edube
o nyolo, bemẹnẹ nde di ma-bolanọ edube buka
benẹ; be pẹ bena be si m'ẹnẹnẹ bwam, mọ nde
24 di ma-dọliseno, *ebanja be bena be bwam be
si ma-pula nika. Nde Loba a lati nyolo, a boli
be bena be sibi edube endẹnẹ buka benẹ,
25 *ná jabanẹ di si bẹ o nyolo, ná beloŋgi be
bẹnẹ jombwea la bwam ewọ na yenẹ na
26 jalatanẹ diwọ. *Nde eloŋgi ewọ e ma-taka
tẹ, beloŋgi bẹsẹ be ma-taka muemba na mọ;
eloŋgi ewọ e bolabẹ pẹ tẹ edube, beloŋgi
bẹsẹ be ma-bwa munyẹŋgẹ muemba na mọ.
27 Nde binyọ le nde nyol'a Kristo na beloŋgi,
28 moto tẹ yao epasi. *Nde Loba a tẹsẹ doŋgo
o muemba: o ka boso bamuloloma, ni londẹ
iba batọperi-ba-mudī, ni londẹ ilalo baleedi,
ombusa nika bebolo ba betanysedi, deŋgẹ bọ-
lisẹ la baboedi, bola la joŋgwanẹ, janea, nyai
29 a l'emẹ. *Bẹsẹ nde be bamuloloma e? Bẹsẹ
nde be batọperi-ba-mudī e? Bẹsẹ nde be
baleedi e? Bẹsẹ nde ba bẹn bebolo ba be-
30 tanysedi e? *Bẹsẹ nde ba bẹn jabea la bọlisẹ
baboedi e? Bẹsẹ nde ba ma-tọpẹ l'emẹ e?
31 Bẹsẹ nde ba ma-wẹlẹ teleyẹ mọ e? *Nde
binyọ pulisẹ mabea m'asam. Nde na ma-pula
leẹlẹ binyọ ŋgea ni peti.

13 Tọ na tọpọ nde na l'emẹ la bato na la
angel, nde na si bẹnẹ ndolo, kẹ ne nde ka
ebẹnyẹ e ma-bolẹ mumban, tọ ka mukeŋ mu
2 ma-tọpẹ. *Tọ na bẹnẹ pẹ nde laŋgwa la be-

Digitized by Google

diŋgę, na bia pę besoka bęsę na dibię lęsę; tǫ na bęnę pę nde jemea lęsę, ka nyena nena na sumwa midoŋgo, nde na si bęnę ndolo, kę na titi tǫ-lambo. *Tǫ n'abanę pę nde bema 3
bam bęsę na batuedi; tǫ na bola nde nyol' am o disabę, nde na si bęnę ndolo, kę e si ma-tombwanę mba tǫ-lambo.

Ndolo e ma-węlisanę nye pę muyao, ndolo 4
e si ma-kǫnǫnę, ndolo e si m'asesę, e si ma-londo-męyę, *e si ma-bola edęmo e si dǫli, e si ma- 5
pulisę onyola mǫmęnę, e si ma-liŋgisabę, kę e kumwabę, e si ma-laŋga bobe. *E si ma-bwa 6
munyęŋgę onyola bobe, nde e ma-bwa mu-nyęŋgę onyola mbalę. *E ma-dibęlę męsę, e 7
ma-dubę męsę, e ma-pitę męsę, e ma-sibisę nyolo onyola męsę.

Ndolo e si ma-bǫ. Laŋgwa la bediŋgę di 8
ma-bǫ, l'emę lo ma-sua, dibię di ma-bǫ. *Ebanja 9
dibię lasu le nde epasi n'epasi, laŋgwa lasu la bediŋgę pę epasi n'epasi. *Nde di di londi 10
di pǫi tę, kę di l'epasi n'epasi di ma-tomba. *Niponda na tanǫ muutu, na ta nde na tǫpǫ 11
ka muutu, na ta nde na dutea ka muutu, na ta pę nde n'ǫŋgęlę ka muutu; nde na pǫinǫ moto na mba na bǫlę mambo ma muutu. *Ebanja tatan di m'ęnę nde o jęnę o minia; 12
nde ombusa nika, boso na boso. Tatán na ma-bia nde epasi n'epasi, nde ombusa nika na mendę bia kana mbamęnę na biabęnǫ. *Nde 13
tatan man malalo nde ma ma-tiŋgamę: jemea, dipita na ndolo; nde ndolo nde e buki manę męsę bondęnę.

Digitized by Google

14 Bupę ndolo ombusa, pulisę mabea ma Mudī,
nde ka lambo la boso, ná lo tọpe bediŋgę.
2 *Ebanja nu nu ma-tọpę l'emę a si ma tọpọ na
bato, nde na Loba; ebanja tọ-moto a si ma-
soŋtanę mọ, nde a ma-tọpọ nde besoka o
3 mudī. *Nde nu nu ma-tọpę bediŋgę, a ma-
tọpọ nde na bato, onyola loŋgisanę na jomęlę
4 na lọkọmea. *Nu nu ma-tọpę l'emę, a ma-
loŋgisę nde mọmęnę; nde nu nu ma-tọpę be-
5 diŋgę a ma-loŋgisę muemba. *Na wusa tọndọ
ná binyọ bęsę lo tọpe l'emę, nde buka nika
na wusa tọndọ kę lo ma-tọpọ nde bediŋgę.
Ebanja nu nu ma-tọpę bediŋgę a buki nu nu
ma-tọpę l'emę; e bę tę ná a ma-teleyę pę mọ,
6 ná muemba mu kuse loŋgisanę. *Na nde, a
bonate, na pọi tę na binyọ ka mowó nu ma-
tọpę l'emę, njika musęŋ na wusanọ bola binyọ,
na si kwalisan tę binyọ o bebīsedi, tọ o dibię,
tọ o laŋgwa la bediŋgę tọ o beleedi e?
7 *Mambo ma si bęn loŋgę, mena ma ma-bolę
mumban, ka isese tọ ndiŋga, ba si ma-bola tę
nyai a madoi ka bwam, nja a mendę soŋtanę
nje e loŋgobę o isese tọ jobabę o ndiŋga e?
8 *Tọ museba pę, mu boli tę doi di si bakę,
9 nja ena a boŋsanę onyola bila e? *Nikamęnę
pę nde yenọ, yetęna lo si ma-tọpọ tę beyala
be bakę na eyemę, nęni benọ ná ba soŋtanę
ma mā-kwalabę e? Kę lo ma-kwalisanę nde
10 ŋgọ. *Gita la nyai a miambo ye o mundi-
ma-wase, nde tọ bowó bo titi boena ba si ma-
11 soŋtanęnọ. *Nde yetęna na si bī tę janda la
bwambo, kę na ma-bę nde muęn na nu nu ma-

Digitized by Google

tọpẹ, nu nu ma-tọpẹ pẹ muẹn na mba. * Nika- 12
mẹnẹ pẹ na binyọ, kana lo ma-pulisẹnọ mabea
ma Mudī, ombwea nde onyola loṅgisanẹ la
muemba, ná lo bẹnẹ njoasoa. * Onyola nika 13
nu nu ma-tọpẹ l'emẹ, a kanẹ, ná a wẹlẹ pẹ
teleyẹ mọ. * Ebanja yetẹna na ma-kanẹ tẹ na 14
l'emẹ, kẹ mudī mam mu ma-kanẹ, nde soṅtanẹ
lam di si ma-bola tọ-lambo oten. * Nje sọ e? 15
Na ma-kanẹ o mudī na ma-kanẹ pẹ na soṅtanẹ;
na ma-loṅgọ mieṅge na mudī, na ma-loṅgọ pẹ
na soṅtanẹ. * Ebanja yetẹna o ma-namsẹ tẹ 16
na mudī, nẹni nu nu jai o bejedi ba nu
s'oko, enọ ná a kwala Amen onyola bola loṅgọ
la masoma, kana a si bīnọ nje o ma-kwalanọ
e? * Ebanja o ma-bola nde masoma ka bwam, 17
nde nupẹpẹ a si ma-loṅgisabẹ. * Na ma-bola 18
masoma na Loba, ná na ma-tọpọ l'emẹ buka
binyọ bẹsẹ. * Nde o muemba na tọndi tọpọ 19
beyala betanu na soṅtanẹ lam, ná na loṅgisẹ
pẹ banẹ bapẹpẹ, buka dom la lokoli la beyala
na l'emẹ.

A bonate, lo si timba bana o soṅtanẹ, nde 20
lo bẹ nde bana o bobe, nde o soṅtanẹ timba
ka bato ba koki. * E tilabẹ o mbenda na: 21
„Na mẹndẹ kwalisanẹ din tumba na bẹn ba
l'emẹ, na bẹn ba bepopo, nde tọ nika ba si
mẹndẹ seṅganẹ mba, nika nde Saṅgo a kwa-
linọ.“ * Na sọ nde l'emẹ le nde eyemban, 22
setọ na ba ba dubẹ, nde na ba ba si dubẹ; nde
laṅgwa la bediṅgẹ di titi onyola ba ba si dubẹ,
nde onyola ba ba dubẹ. * Muemba muẹsẹ mu 23
kọtọm sọ tẹ, nde bẹsẹ ba tọpọ nde l'emẹ,

Digitized by Google

bato ba s'oko, to ba si dube ba poi te, ba si
mende kwala na, lo ma-boa nde njou e?
24 *Nde yetena bese ba ma-lańgwa te bedińge,
nde mowó nu si dube, to nu s'oko a po, a
mende kokisabe na bese na kaisabe pe na
25 bese, *mambo ma mulema mao ma wutam
ma mende biisabe, nde a mende ko o boso bao,
'owe Loba, a puselę ná Loba e oteten anyu
nambale.
26 Neni so, a bonate? Lo kotom te, mowó
nyanyu te a ben mueńge, a ben beleedi, a ben
topo la l'eme, a ben bebisedi, a ben teleye,
nde mese ma bolane nde onyola lońgisane.
27 *Ba ma-topo te l'eme, ba tope nde baba, to
o ka yese balalo, nde mowó mowó, nde moto
28 a teleye mo. *Nde nu ma-teleye a titi te,
ba je na pi o muemba, ba tope nde na babo
29 momene na Loba pe. *Batoperi-ba-mudi pe
ba tope nde baba to balalo, nde bane bapepe
30 ba kaise. *Nde bebisedi be poyedi te mowó
31 nu jai wase, nya boso a je na pi. *Ebanja
binyo bese lena lo wele topo bedińge, mowó
32 mowó, ná bese ba leabe, b'omabele pe. *Midi
ma batoperi-ba-mudi, mie owasa janea la
33 batoperi-ba-mudi; *ebanja Loba a titi Loba
la mpuńgu, nde la musańgo, kana o miemba
34 mese ma basańgeri. *Bito ba je na pi
o miemba; esibolabe babo wonja o topo, nde
ba sibise nde babomene, kana mbenda ekwa-
35 lino. *Nde ba ma-pula te jokwa lambo, ba
baise nde bome babu o mboa. Ebanja ye
lambo la ison na muto o topo o muemba.

Digitized by Google

*Ṅga eyal'a Loba e wu nde na binyọ e? 36
Ṅga e pọyedi nde binyọ mọmẹnẹ e? *Ye- 37
tẹna mowọ́ a m'oṅgẹlẹ tẹ na, e mutọperi-a-
mudī tọ nu bẹn jabea la Mudī, a bie, ná man
na ma-tileanọ binyọ, me nde mbend'a Saṅgo.
*Nde moto a si tọndi tẹ sọṅtanẹ nika, a ja 38
nde. *Na nde, a bonate, pulisẹ topọ la bedingẹ, 39
nde lo s'eka topọ la l'emẹ. *Mambo mẹsẹ 40
ma bolanẹ nde na bedẹmo ba bwam, na ka
ni tẹm bwam pẹ.

A bonate, na ma-biisẹ binyọ onyola miaṅgo- 15
ma-bwam miena na laṅgwedinọ binyọ, miena
lo kusinọ, miena lo tẹmẹdinọ, *miena onyol' 2
ao nde lo m'oṅgisabẹnọ, lo tiṅgam tẹ na njika
beyala na ta na laṅgwea binyọ, e bẹ tẹ ná kẹ
lo dubẹ nde n'ẹwolo. *Ebanja na sẹlẹ nde 3
bola binyọ, ka lambo la boso, nje mbamẹnẹ
na kusinọ: ná Kristo a wedi onyola miobe
masu, kaponda betiledi, *na ná a ta a pùlabẹ, 4
na ná a ta a pumbwabẹlẹ o bunya bo londẹ
milalo, kaponda betiledi, *na ná a ta 'ẹnẹnẹ 5
na Kefa, ombusa nika pẹ na dom na baba.
*Ombusa nika a ta 'ẹnẹnẹ na bona-saṅgo, 6
buka tọ bebwea betanu o ṅgedi pọ, bena
doṅgo labu dindẹnẹ be loṅgẹ natẹna tatan,
doṅgo pẹ ba má-kọ iyọ. *Ombusa nika a 7
ta 'ẹnẹnẹ na Yakobo, ombusa pẹ na bamulo-
loma bẹsẹ. *Nde o sukan a bẹsẹ 'ẹnẹn pẹ 8
na mba, ka mowọ́ nu yabẹ obiana pond'ao
e ma-pọ. *Ebanja mba ne nde nusadi, buka 9
bamululoma bẹsẹ, ka nyena na si doṅgamẹn

Digitized by Google

o belabę nya muloloma, ebanja na ta na takisę
10 muemba ma Loba. *Nde onyola nded'a
Loba ne nde nje neno, nde nded'ao na mba
e si ta ewolo, ebanja na boli ebolo gita buka
babo bęsę, nde seto mba, nde nded'a Loba
11 nyena nye na mba. *To e bę so nde mba,
to babo — nika nde di ma-laṅgwano, nika-
męnę pę nde lo tano lo dubę.
12 Nde yetęna Kristo a laṅgwabę tę ná a
pumbwabęlę o kwedi, nęni so doṅgo oteten
anyu ba ma-kwalano na: bepumbwedi ba kwedi
13 be titi? *Yetęna bepumbwedi ba kwedi be
14 titi, kę Kristo pę a si pumbwabęlę; *nde
Kristo a si pumbwabęlę tę, kę belaṅg-
wedi basu bende ewolo, kę jemea
15 lanyu pę le nde ewolo. *Kę biso pę
di ma-sobę nde mboṅ a lobaṅgo ya Loba,
ebanja di boli mboṅ onyola Loba, ná a pumb-
węlę Kristo, nyena a si pumbwęlęno, yetęna
16 ye ná bawedi ba si ma-pumbwabęlę. *Ebanja
yetęna bawedi ba si ma-pumbwabęlę, kę to
17 Kristo pę a si pumbwabęlę; *nde Kristo a si
pumbwabęlę tę, kę jemea lanyu je nde ewolo,
18 kę lo dia o miobe manyu, *kę ba pę ba kwedi
19 iyo o Kristo ba nyam nde. *Yetęna o din
loṅgę męnę nde di pitęno Kristo, kę je nde
bato ba ndeṅgę buka bato bęsę.
20 Nde Kristo a pumbwabęlę so o kwedi, ka
21 mot'a boso o ba ba kwedi iyo. *Ebanja
kana onyola moto mowó kwedi e poino, ni-
kamęnę pę bepumbwedi ba kwedi onyola moto
22 mowó. *Ebanja kana o Adam bęsę ba ma-

Digitized by Google

wọnọ, nikamẹnẹ pẹ o Kristo bẹsẹ ba ma-
timbisabẹ loṅgẹ. *Nde moto tẹ nyao ponda: 23
nyaboso Kristo, ombusa nika ba bena be ba
Kristo, o bepọyedi bao; *deṅgẹ su di ma-pọ, 24
ponda a ma-bakẹnọ janea na Loba Tetẹ, a
má-bọlẹnọ manea mẹsẹ na ṅginya yẹsẹ na
ṅgum yẹsẹ. *Ebanja 'aṅgamẹn janea natẹ 25
a neṅgẹlẹ basiṅgeri bẹsẹ owasa matańga mao.
*Musiṅgeri nu sukan nu mẹndẹ nyamsabẹ e 26
nde kwedi. *„Ebanja a neṅgẹlẹ mẹsẹ owasa 27
matańga mao.“ Nde a kwali tẹ ná mẹsẹ ma
sibisabẹ owas'ao, kẹ e telam ná nu nu sibisẹ
mẹsẹ owas'ao a titi o musọṅgi. *Nde yetẹna 28
mẹsẹ ma sibisabẹ tẹ owas'ao, deṅgẹ mọmẹnẹ,
Muna pẹ, a mẹndẹ sibisẹ mọmẹnẹ owasa nu nu
sibisẹ mẹsẹ owas'ao, ná Loba abẹ mẹsẹ na mẹsẹ.

E titi tẹ nika, kẹ ba ba ma-dubisabẹ onyola 29
bawedi ba ma-bolea nẹ? Yetẹna bawedi ba
si ma-pumbwa tẹ, kẹ onyola nje ba ma-dubi-
sabẹnọ pẹ onyola bawedi e? *Onyola nje sọ 30
di endedinọ na ndutu ponda yẹsẹ e? *Iwiẹ, 31
nambalẹ, onyola musesako manyu na bẹnnọ
o Kristo Yesu, Sańgo asu, na ma-wọ bunyatẹ.
*Yetẹna, kaponda bedẹmo ba bato, n'anan tẹ 32
nyama i kwany o Efeso, na bẹn njika musẹṅ
oten e? Yetẹna bawedi ba si ma-pumbwa tẹ,
esẹlẹ sọ bisọ di de, di nyọ pẹ, ebanja kiẹlẹ
di ma-wọ. *Lo si wọndọbẹ: Kọlọṅgọnẹ 33
la bobe di ma-nyamsẹ bedẹmo ba bwam.
*Bẹ penya ka bwam, lo si bola bobe; ebanja 34
doṅgo lanyu ba si bī tọ-lambo onyola Loba,
na ma-kwala nde man o sọlisẹ binyọ.

Digitized by Google

35 Nde moto ena a kwala na: Nẹni bawedi
ba ma-pumbwabẹlẹnọ e? ba mẹndẹ busanẹ
36 njika nyolo e? *'Elemā! Ma o ma-sanọ, ma
37 si wedi tẹ, ma si ma-pumea. *Ma pẹ o ma-
sanọ, o si ma-sa nyolo ni mẹndẹ bẹ, nde
musọlọki ma mbolako, tọ e bẹ nde mbasi, tọ
38 nyai nipẹpẹ; *nde Loba a ma-bola mọ nyolo,
kana a tọndinọ, nde nyai a mbolako tẹ nyao
39 nyolo. *Setọ nyama yẹsẹ nde ye nyai pọ:
nyai pọ nye nde nya bato, nipẹpẹ pẹ nya
beyembe, nipẹpẹ pẹ nya sue, nipẹpẹ pẹ nya
40 lonọn. *Manyolo ma mọny me, na manyolo
ma wase pẹ; nde bosaṅgi ba ma ma mọny
boe nyao nyai, ba ma ma wase pẹ nyai
41 nipẹpẹ. *Bosaṅgi bopẹpẹ boe nde ba wei,
bosaṅgi bopẹpẹ pẹ ba mọdi, bosaṅgi bopẹpẹ
pẹ ba ṅgeṅgeti; ebanja ṅgeṅgeti pọ e ma-
42 tukwa na nipẹpẹ o bosaṅgi. *Nikamẹnẹ pẹ
na bepumbwedi ba kwedi. E ma-sabẹ o ka
ni ma-nyamẹ, nde e mẹndẹ pumbwabẹlẹ
43 o ka ni si ma-nyamẹ. *E ma-sabẹ na ka
ni si bẹn edube, nde e mẹndẹ pumbwa-
bẹlẹ na bosaṅgi. E ma-sabẹ na bọbọ,
nde e mẹndẹ pumbwabẹlẹ na ṅginya.
44 *E ma-sabẹ nyol'a eyobo, nde e mẹndẹ pumbwa-
bẹlẹ nyol'a mudī. Nyol'a eyobo nye tẹ, kẹ
45 nyol'a mudī pẹ nye. *E tilabẹ pẹ nika na:
„Mot'a boso, Adam, a timbi mudī ma loṅgẹ;
46 Adam ni sukan mudī mu ma-bolẹ loṅgẹ.“ *Nde
di la mudī di titi la boso, nde di l'eyobo, nde
47 ombusa di la mudī. *Mot'a boso a wu nde
o wase, e nde nya wase; moto nu londẹ baba

Digitized by Google

e nde Saŋgo ni wu o mọny. *Kana nya wase 48
enọ, nikamẹnẹ nde ba wase pẹ benọ; kana
nya mọny enọ, nikamẹnẹ nde ba mọny pẹ
benọ. *Nde kana di tanọ di bẹnẹ bowan ba 49
nya wase, nikamẹnẹ pẹ nde di mẹndẹnọ bẹnẹ
bowan ba nya mọny.

Nde na ma-kwala nde man, a bonate, ná 50
eyobo na maya ba titi na ba saŋgwa janea la
Loba, tọ ka ni ma-nyamẹ, e si ma-saŋgwa ka
ni si ma-nyamẹ. *Ombwa, na ma-laŋgwea 51
binyọ esoka, setọ bisọ bẹsẹ nde di mẹndẹ kọ
iyọ, nde bisọ bẹsẹ di mẹndẹ tukwabẹ, *dibo- 52
kimẹnẹ o bepọlimedi ba misọ, o museba mu
sukan. Ebanja museba mu mẹndẹ tọpọ, nde
bawedi ba mẹndẹ pumbwabẹlẹ na ka ni si ma-
nyamẹ, nde bisọ di mẹndẹ tukwabẹ. *Ebanja 53
ni ka ni ma-nyamẹ ny'aŋgamẹn nde bọtọ ka
ni si ma-nyamẹ, ni ka ni ma-wọ pẹ ny'aŋgamẹn
bọtọ ka ni si ma-wọ. *Nde ni ka ni ma-nyamẹ 54
e bọti tẹ ka ni si ma-nyamẹ, ka ni ma-wọ pẹ
e bọti tẹ ka ni si ma-wọ, deŋgẹ eyala e tilabẹ
e mẹndẹ londa na: *Kwedi e minyabẹ o 55
bebukedi: A kwedi muse mọŋgọ mue uẹ?
A mundi-ma-kwedi bebukedi bọŋgọ be
uẹ e? *Nde muse ma kwedi mue nde 56
bobe, nde ŋginy'a bobe nye nde mbenda.
*Nde masoma ma bẹ na Loba, nu boli 57
bisọ bebukedi onyola Saŋgo asu Yesu
Kristo. *Onyola nika, a bonate, embamẹ, 58
lo si soa, beŋga bẹ ŋginya o ebol'a Saŋgo;
kana lo bīnọ ná ebol' anyu e titi ewolo o
Saŋgo.

Digitized by Google

16 Nde onyola ka njaŋgi onyola basaŋgeri,
binyo pe bola kana natesenɔ onyola miemba
2 ma Galatia. *O bunya ba boso ba woki te,
mowó na mowó nyanyu te a weŋgele nje a
welinɔ, ná napoi te e si pule pe ná ba kotele
3 njaŋgi. *Nde na poi te, bato binyo lo posinɔ
na mende loma babɔ na kalati, ná b'alane
4 joŋgwane lanyu o Yerusalem. *Nde yetena
(njaŋgi) e doŋgamen te, ná mbamenɛ pe n'ale,
5 ke bena b'ala muemba na mba. *Nde
na mende po na binyo, ke na bole tomba
Masedonia; ebanja na mende tombea la Mase-
6 donia, *nde pondapo na mende ja na binyo,
to tombise epupa, ná lo tata diele mba to
7 ueni na m'alanɔ. *Ebanja seto o ŋgea mo-
menɛ nde na ma-pulanɔ jenɛ binyo nin ŋgedi,
ebanja napite o ja na binyo son a ponda
8 bwambwam, ke Saŋgo 'emedi. *Nde na ma-
ja o Efeso natena bunya ba komabe la Mudī
9 Musaŋgi; *ebanja jombe dindene l'ebolo di
telam onyol'am, nde gita la basiŋgeri pe be.
10 Nde Timoteo a poi te, ombwa ná a ja
oteten anyu esibe boŋgo; ebanja mo a ma-
11 bola ebol'a Saŋgo kana mba. *Moto a si yaŋa
so mo! L'eselɛ mo na musaŋgo, ná a ye na
mba; ebanja na m'eŋgele mo muemba na bona-
12 saŋgo. *Nde onyola ka muna-saŋgo asu
Apolo, na ta n'omelɛ mo gita, ná a ye na
binyo muemba na bona-saŋgo; nde a si ta a
pula tomtom ná a ma-po tatan, nde a mende
13 po, ke akusi pond'a bwam. *Be penya,
embame o jemea, be ka bome, be ŋginya.

Digitized by Google

* Eseḷe mambo manyu meseḷe ma bolaneḷe o ndolo. 14

Nde na m'omeḷe binyoḷ, a bonate, lo bī ndabo a Stefana, ná nye nde epum'a boso o Akaia, na neḷni ba bolinoḷ baboḷ moḷmeḷneḷ onyola bolea la basaṅgeri; * ná binyoḷ peḷ lo sibiseḷ binyoḷmeḷneḷ owas'abu na owasa moto teḷ nu ma-boleḷ ebolo na noṅgoḷ peḷ ndutu muemba na baboḷ. * Na ma-bwa munyeṅgeḷ onyola bepoḷyedi ba Stefana na Fortunato na Akaiko, ebanja baboḷ ba londiseḷ di lena di ta di pula binyoḷ. * Ba ta b'embeḷ mudī mam na manyu peḷ. Binyoḷ bia soḷ nika bato! 15 16 17 18

Miemba ma Asia meseḷ mi som binyoḷ. Akwila na Priskila na muemba mue o ndabo abu basom binyoḷ gita o Saṅgo. * Bona-saṅgo beseḷ basom binyoḷ. Somaneḷ mowó na nuneḷ na sopa la bosaṅgi. * Masoma ma mba Paulo na dia lam. * Yeteḷna moto a si toḷndi teḷ Saṅgo Yesu Kristo, malou ma beḷ omoḷny ao. Saṅgo asu ama-poḷ! * Nded'a Saṅgo asu Yesu Kristo, e beḷ na binyoḷ. * Ndol'am e beḷ na binyoḷ beseḷ o Kristo Yesu. Amen. 19 20 21 22 23 24

Digitized by Google

KALAT' A PAULO

nya mbusa

ONYOLA BATO BA **KORINTO.**

1 Paulo nyamuloloma nya Yesu Kristo onyola jemea la Loba, na muna-saŋgo asu Timoteo pe, onyola muemba ma Loba muena mue o Korinto muemba na basaŋgeri bese
2 be o Akaia. *Ndedi e be na binyo na musaŋgo mu ma-we na Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu Kristo.
3 Masoma ma be na Loba na Tete nya Saŋgo asu Yesu Kristo, Tete nya ndedi na Loba la
4 lokomea lese, *nu ma-lokomeye biso o ndut' asu yese, ná biso pe di wele lokomeye ba bena be o to-njika ndutu na di lokomea mene lena bisomene pe di kusino lokomea na
5 Loba. *Ebanja kana di benno betakedi ba Kristo gita, nikamene pe nde di ma-kusano
6 lokomea gita onyola Kristo. *Nde di matakisabe te, ke ye nde onyola lokomea na joŋgise lanyu; nde di ma-kusa pete lokomea, ke ye nde onyola lokomea lanyu, lena di maleele momene o welisane la mulemlem ma
7 betakedi bena biso pe di ma-takano. *Nde dipita lasu pe onyol'anyu di sikimedi, kana di bino, ná kana lo benno doŋgo o betakedi,
8 nikamene pe na o lokomea. *Ebanja, a bonate,

Digitized by Google

di si ma-pula ná e bẹ idimbẹ na binyọ, onyola ndutu nyena di kusinọ o Asia, ná di ta di takisabẹ bwambi buka dimẹnẹ, ka nyena di si ta pẹ di bẹnẹ dipita la loṅgẹ. *E, bisọmẹnẹ 9
di ta di má-bọlẹ na di mẹndẹ wọ, ná di si lakisẹ na bisọmẹnẹ, nde na Loba nu ma-pumbwẹlẹ bawedi, *nyena nu suṅgi bisọ na nika kwedi, 10
nu mẹndẹ pẹtẹ suṅgẹ; na mọ nde di wẹlẹnọ dipita lasu, ná a mẹndẹ pẹtẹ beṅga suṅga bisọ. *Kana binyọ pẹ lo latinọ o joṅgwanẹ 11
onyola sọsọmea onyol'asu, ná masoma ma bolabẹ onyol'asu na gita la bato onyola jabea la ndedi, lena di kusinọ onyola gita la bato.
*Ebanja din nde le jasesẹ lasu: Mboṅ a 12
mulema masu, ná di ta di daṅgwa o mundi ma wase, nde sepọn oboso banyu, o bosaṅgi na mbal'a Loba, setọ o dibiẹ la wase, nde o nded'a Loba. *Ebanja di si ma-tilea binyọ 13
tọ-lambo, kẹ ma mena lo ma-laṅganọ, lo masọṅtanẹnọ pẹ; nde na pitẹ ná lo mẹndẹ sọṅtanẹ mọ o ka yẹsẹ, kana lo sọṅtannọ bisọ son,
*ná je nde jasesẹ lanyu, kana binyọ pẹ 14
lenọ lasu o bunya ba Saṅgo Yesu.

O din dipita nde na tanọ na pula pọ na 15
binyọ ṅged'a boso, ná lo kuse ndedi nipẹpẹ,
*o tombea oteten anyu wala o Masedonia, 16
na wa pẹ o Masedonia timba na binyọ, na o diabẹlẹ na binyọ wala o Yudea. *Kana na 17
tanọ sọ na pula nika, e ta nde mba joṅgẹlẹ la wuruwuru e? Tọ ma na ma-pulanọ, na ma-pula nde mọ kaponda eyobo, ná ē, ē, e bẹ pẹ nde mba kẹm, kẹm? *Nde kana Loba 18

Digitized by Google

leno mbale, nika pe nde eyal' asu e si ta na
19 binyo ē na kem. *Ebanja Mun'a Loba, Yesu
Kristo, nu laŋgwabe oteten anyu onyol' asu,
onyol' am na Silwano na Timoteo, e si ta ē na
20 kem, nde e timbi nde ē oteten ao. *Ebanja
to-njika gita makaki ma Loba meno,
o mo nde ē na amen beno, onyola sesa
21 la Loba onyol asu. *Nde nu nu m'embe
biso muemba na binyo o Kristo, nu ta pe ny'
22 okise biso, e nde Loba, *nu bate pe biso
eyemban, nu boli pe tuŋge a Mudī o milema
masu.
23 *Nde na ma-bele Loba ka mboŋ omony a
mudī mam, ná na si ta nde na po pe o Korinto o
24 ka weŋgele binyo. *Seto ná di m' anea jemea
lanyu, nde je nde boŋgwanedi ba munyeŋge
manyu; ebanja lo ma-teme nde onyola jemea.
2 Nde na bole nde na mbamene ná na si po
2 pete na binyo na ndutu. *Ebanja na ma-
bwese te binyo ndutu, nja pe so a ma-bwese
mba munyeŋge, ke seto nu nu ma-bwesabe
3 ndutu na mba e? *Nde na tiledi nde binyo
din lambo mene, ná na poi te na si kusa ndutu
na ba bena n'aŋgamenno kusane munyeŋge,
kana na benno dipita na binyo bese ná mun-
yeŋge mam mue pe nde munyeŋge ma binyo
4 bese. *Ebanja na tiledi binyo na gita la
misodi o gita la ndutu na boŋgo ba mulema,
seto ná lo bwe ndutu, nde ná lo bie ndolo
5 nyena na benno, sepon na binyo. *Nde yetena
mowó a boli te lambo la ndutu, ke a si bwese
mba ndutu, nde epasi ewo (ná na si kwala

Digitized by Google

ka bwambi) na binyọ bẹsẹ pẹ. *Nde e doṅ- 6
gamẹn onyola mowọ́ nya ninka din kọkisẹ
lena di bolabẹ mọ na gita lanyu; *tatan so 7
ka ni tẹṅgẹn nika, binyọ lakisẹ nde mọ na
lọkọmea, e si ya bẹ nya ninka mowọ́ a lọisabẹ
na ndut'a bwambi. *Onyola nika na m'omẹlẹ 8
binyọ ná lo leẹlẹ ndolo na mọ. *Ebanja on- 9
yola nika nde na tanọ na tilea binyọ, ná na
keke binyọ, ṅga lo ma-seṅganẹ o mambo mẹsẹ.
*Nde nu nyena lo ma-lakisẹnọ, mba pẹ na 10
ma-lakisẹ mọ; ebanja di na má-lakisẹnọ (ye-
tẹna na lakisẹ lambo), na lakisẹ nde mọ onyol'
anyu oboso ba Kristo, *ná di si ya bẹ di 11
lemsabẹ na Satan; ebanja misomba mao mi si
wutam na bisọ.

Nde niponda na poinọ o Troa onyola laṅg- 12
wa la miaṅgo-ma-bwam ma Kristo, jombẹ di
telabẹnọ mba o Saṅgo, *na si ta na bẹnẹ 13
wumsẹ o mudī mam, ebanja na si ta na bomanẹ
muna-saṅgo am Tito, nde na ta na naṅganẹ
babọ, n'ala o Masedonia. *Nde masoma ma 14
bẹ na Loba, nu ma-bolẹ bisọ bebukedi ponda
yesẹ o Kristo, nu ma-biisẹ pẹ enumb'a dibiẹ
lao onyol'asu wuma yesẹ. *Ebanja je nde 15
na Loba enumb'a pwẹpwẹ ya Kristo oteten
a ba bena ba m'oṅgisabẹ na oteten a ba bena
ba ma-nyamẹ: *ban enumb'a kwedi onyola 16
kwedi; banẹ pẹ enumb'a loṅgẹ onyola loṅgẹ.
Nja a doṅgamẹn onyola ninka e? *Ebanja 17
bisọ di titi ka gita, bena ba ma-puṅgwẹ eyal'a
Loba, nde di ma-tọpọ nde o Kristo oboso ba
Loba o ka mbalẹ na ka ni wu na Loba.

Digitized by Google

3 Di ma-botea pẹtẹ o sesa bisọmẹnẹ? Ṅga
e ma-pula pẹ biso ka doṅgo la bato o jalea
kalat'a musesako o pọ na binyọ, tọ kalat'a
2 musesako ni ma-wẹ na binyọ e? *Binyọ nde
le kalat'asu, ni tilabẹ o milema masu, nyena
3 ni bian na laṅgabẹ na bato bẹsẹ. *Lo bian
ná le kalat'a Kristo, ni pọṅgọbẹ na biso, ni
si tilabẹ na tinte, nde na mudī ma Loba la
loṅgẹ, setọ o bebapa ba madale, nde o bebapa
4 ba eyobo ba mulema. *Nde di bẹn nde ninka
5 lakisẹ na Loba onyola Kristo. *Setọ na di
doṅgamẹn o jọṅgẹlẹ lambo na bisọmẹnẹ, kana
di ma-wa nde na bisọmẹnẹ, nde doṅgamẹnẹ
6 lasu di ma-wa nde na Loba, *nu ma-bolẹ
biso ná di doṅgamẹnẹ o bẹ baboledi ba male
ma penya, setọ ma litera, nde ma mudī. Eban-
ja litera e ma-bwa, nde mudī mu ma-timbisẹ
nde penya.
7 Nde yetẹna ebol'a kwedi yena e bẹn litera
i poabẹ o madale, e busan tẹ nika bosaṅgi,
ka nyena Bona-Israel ba si ta ba wẹlẹ jom-
bwa boso ba Mose, onyola bosaṅgi ba boso
8 bao, boena bo ta bo ma-tombẹ: *nẹni ebol'a
mudī e si mẹndẹnọ bẹnẹ bosaṅgi buka nika?
9 *Ebanja yetẹna ebol'a bekwesedi ye tẹ bo-
saṅgi, kẹ ebol'a tẹmẹ-la-sim e mẹndẹ bẹnẹ
10 bosaṅgi bo pakapakan. *Ebanja di di tim-
bisabẹ bosaṅgi, di si timbisabẹ bosaṅgi pem-
bisanẹ na bonẹ onyola bosaṅgi bo pakapakan.
11 *Ebanja yetẹna busa la di lena di ma-nyamẹ,
di ta tẹ bosaṅgi, kẹ di lena di ma-tiṅgamẹ di
mẹndẹ bẹ o bosaṅgi buka nika.

Digitized by Google

Kana di bẹnnọ sọ nika dipita, di ma-bolanẹ 12
bokenju bondẹnẹ, * setọ ka Mose nu ta nu wẹlẹ 13
ekuruman o boso bao, ná Bona-Israel ba si
wẹlẹ jẹnẹ su la di lena di ma-nyamẹ; * nde 14
mọńgẹlẹ mabu ma ta m'ẹnyisabẹ. Ebanja
natẹna bon ba oẹńgẹ ye ekuruman e dia e
nańga o lańga la male ma kwań, esibẹ telamẹ,
ebanja e sumwabẹ nde o Kristo. * Nde natẹna 15
oẹńgẹ, tọ-njika ponda Mose a ma-lańgabẹ tẹ,
ekuruman e ma-nańga o milema mabu. * Nde 16
b'atẹlẹ tẹ o timba na Sańgo, ekuruman e ma-
sumwabẹ. * Nde Sańgo e nde Mudī, nde 17
wuma Mudī ma Sańgo muenọ, oten nde
wonja nyenọ. * Nde bisọ bẹsẹ bena di m' 18
ombwẹ bosańgi ba Sańgo o jẹnẹ na boso bo
telam, di ma-tukwabẹ o mulemlem ma bowan
o bosańgi na o bosańgi, ka ni ma-wẹ na
Sańgo a Mudī.

Onyola nika sọ kana di bẹnnọ ninka ebolo, **4**
kana di kusinọ ndedi, di si ma-wọlọ, * nde di 2
bọlẹ nde mambo ma diwuta ma isọn mẹsẹ,
kana di si ma-dańgwanọ na mawọndọn, tọ puń-
gwa eyal'a Loba; nde di ma-leẹlẹ nde bisọ-
mẹnẹ o mulema ma moto tẹ oboso ba Loba
onyola bebīsedi ba mbalẹ. * Nde miańgo 3
masu ma bwam mi wutam tẹ, kẹ mi wutam
nde na ba ba ma-nyamẹ, * bena oteten 4
abu Loba la mun mundi-ma-wase a dimsẹnọ
mọńgẹlẹ ma ba bena ba si dubẹ, ná muẹnẹn
ma miańgo-ma-bwam ma bosańgi ba Kristo,
nyena nye bowan ba Loba, mu si panyea babọ.
* Ebanja di si ma-lańgwa bisọmẹnẹ, nde Kristo 5

Digitized by Google

Yesu, ka Saŋgo, bisǫmęnę pę ka baboledi
6 banyu onyola Yesu. *Ebanja Loba, nu kwali
na: muęnęn mu buse o muititi, a panyi o mi-
lema masu onyola muęnęn ma dibię la bosaŋgi
ba Loba, oboso ba Kristo.
7 Nde di bęn nde ninka diwuta la bema o
bewa ba weya, ná ŋginya ni pakapakan e bę
8 nde nya Loba, setǫ na biso, *jena di endedi
na ndutu wuma yęsę, nde di si nyǫsǫbę tę,
9 di bwesabę bǫŋgǫ, nde di si bǫbe tę, *di taki-
sabę, nde di si kyomabę tę, di kwesabę wase,
10 nde di si bwabę tę. *Di ma-daŋgwanę nde
kwed'a Yesu o manyolo masu ponda yęsę,
ná loŋgę la Yesu pę di biisabę o manyolo
11 masu. *Ebanja bisǫ jena je longę di bakabę
o kwedi ponda yęsę onyola Yesu, ná loŋgę
la Yesu pę di biisabę o eyobo asu e ma-wǫ.
12 *Nika sǫ nde kwedi e ma-bola oteten asu,
13 nde loŋgę oteten anyu. *Nde kana di bęnnǫ
mulemlem ma mudī ma jemea, kana e
tilabęnǫ na: „Na dubę, nika nde na tǫ-
pinǫ“, nika nde bisǫ pę di ma-dubę, onyola
14 nika pę nde di ma-tǫpǫnǫ; *kana di binǫ
ná nu nu pumbwęlę Yesu, a męndę pę pumb-
węlę bisǫ muemba na Yesu na tęsę bisǫ
15 muemba na binyǫ. *Ebanja mambo męsę
ma bolabę nde onyol'anyu, ná ndedi ni timbi
kolę onyola bagita e beŋge kolisę masoma
16 onyola edub'a Loba. *Onyola nika di si ma-
bǫbǫ, nde tǫ mot'asu nya eyobo a nyama nde, kę
nya teten a ma-timbisabę penya bunya na bun-
17 ya tę. *Ebanja ndut'asu ni bǫbi nyena

Digitized by Google

nye son a ponda, e ma-wekea nde biso
na ka ni pakapakan dimẹnẹ la bodi-
lo la bosaṅgi ba bwindea, *na biso 18
bena di si m'ombwẹ mambo ma m'ẹ-
nẹbẹ, nde mambo ma si m'ẹnẹbẹ. Eban-
ja mambo mam'ẹnẹbẹ me nde elo-
loṅgẹ, nde mambo ma si m'ẹnẹbẹ me
bwindea.

Ebanja di bī na, yetẹna ndabo asu nya 5
wase nya munọkọ e bulabẹlẹ tẹ, di bẹn bo-
lọṅgi bo loṅgabẹ na Loba, ndabo ni si pọṅgọbẹ
na maa, nyena nye bwindea o mọny. *Nde 2
o nin nde di ma-sunjumeanọ na bẹ pẹ nyọṅgi
o bọtisabẹ omọny (ao) na ndabo asu nya mọny,
*yetẹna, di si mẹndẹ sọbẹ musamba, tọ di bọ- 3
tisabẹ nde. *Ebanja kana jenọ o mun munọkọ 4
di ma-sunjumea na bwa pẹ ndutu, onyolana
di si ma-pula soṅgwabẹ mbọti, nde bọtisabẹ
omọny, ná man ma ma-wọ ma minyabẹ na
loṅgẹ. *Nde nu nu boṅsan bisọ onyola din 5
lambo e nde Loba, nu boli pẹ bisọ tuṅg'a
Mudī. *Je sọ ponda yesẹ na mulema mu 6
embam, kana di binọ na, ni ponda di ma-janọ
o nyolo, je etum na Saṅgo; *ebanja di ma- 7
daṅgwa nde o jemea, setọ o beombwedi.
*Nde je nde na mulema mu embam, di wusa 8
pẹ tọndọ buka nika o jasumwẹ o nyolo, o bẹ
omboa na Saṅgo. *Onyola nika di ma-wẹlẹ 9
ṅginya nyesẹ oten o dọlisanẹ mọ, tọ di bẹ
nde omboa, to di titi omboa: *Ebanja biso 10
bẹsẹ di mẹndẹ bianẹ oboso ba bejedi ba
muka ba Kristo, ná moto na moto a kuse

Digitized by Google

kaponda abolinọ o nyolo, tọ e bẹ bwam
tọ bobe.
11 Kana di bīnọ sọ bọŋgọ ba Saŋgo, di ma-
duta bato, nde di bian na Loba. Na pitẹ pẹ
12 na, di bian pẹ o milema manyu. *Setọ ná
di ma-sesa pẹ nde bisọmẹnẹ na binyọ, nde di
ma-bola nde binyọ njọm a jasesẹ onyol'asu,
ná lo bẹnẹ lambo onyola ba bena ba ma-sesẹ
13 nde o beombwedi, setọ o mulema. *Mulopo
mu pambilan tẹ bisọ, kẹ je nde onyola Loba,
di jai tẹ bwam, kẹ je nde onyol'anyu.
14 *Ebanja ndol'a Kristo e ma-duta bisọ, kana
di ma-kaisẹnọ na: Yetẹna mowọ́ a wedi onyola
15 bẹsẹ, kẹ bẹsẹ nde ba wedi; *nde a wedi nde
onyola bẹsẹ, ná ba bena be loŋgẹ ba si bẹ pẹ
loŋgẹ onyol'abu mọmẹnẹ, nde onyola nu nu
16 wedi onyol'abu, nu pumbo pẹ. *Onyola
nika botea tatan di si ma-bia pẹ tọ-moto ka-
ponda eyobo; tọ di ta pẹ nde di bia Kristo
kaponda eyobo, kẹ di si ma-bia pẹ mọ nika
17 tatan. *Onyola nika, yetẹna moto e tẹ
o Kristo, kẹ e nde bewekedi ba penya.
Mambo ma kwaŋ ma má-tomba, ombwa,
18 mẹsẹ ma má-timba penya. *Nde mẹsẹ
ma wu nde na Loba, nu dọlisan bisọ na mọ-
mẹnẹ onyola Kristo, nu boli pẹ bisọ ebol'a
19 dọlisanẹ, *ninka, ná e ta nde Loba, nu dọli-
san wase na mọmẹnẹ o Kristo, kana a si
laŋgedinọ babọ miobe mabu, nde a tẹsẹ nde
20 oteten asu eyal'a dọlisanẹ. *Bisọ je sọ
nde bamuloloma onyola Kristo, ka biana Loba
a ma-bola nde jomẹlẹ onyol'asu, di ma-sọ-

Digitized by Google

sǫmea sǫ onyola Kristo: Dǫlisanę na Loba.
*Nu nyena nu si ta nu bia bobe, a tim- 21
bisę mǫ bobe onyol'asu, ná bisǫ di timbe
tęmę-la-sim la Loba oteten ao.

Kana jenǫ baboledi muemba (na Loba) di 6
m'omęlę binyǫ, ná lo si kusa nded'a Loba
n'ewolo. *Ebanja a ma-kwala na: „Na ta na 2
seŋganę oa o ponda ny'aŋgamęn, o bunya ba
joŋgisę pę n'oŋgwan oa.“ Ombwa tatan ye
nde ponda ny'aŋgamęn, ombwa tatan ye nde
bunya ba joŋgisę. *Ka ba bena ba si ma-bolę 3
moto tǫ-lambo di ma-sǫnjisanę, ná ebol'asu e si
sabę; *nde omambo męsę di ma-leęlę nde bisǫ 4
mǫmęnę ka baboledi ba Loba, o gita la węli-
sanę, o matakisan, o ndutu, o bǫŋgǫ, *o mbęti, 5
o beboa, o mpuŋgu, o bebolo ba ndutu, o
epęnyę, o kandanę la da, *o bosaŋgi, o dibię, 6
o betatedi ba pī, o muyao, o Mudī Musaŋgi,
o ndolo ni titi mawǫndǫn, *o eyal'a mbalę, 7
o ŋginy'a Loba, onyola bewesan ba tęmę-la-
sim o dia la mom na la dimǫsę, *onyola 8
edube na bosambo, onyola busa dina
la bobe na la bwam, kana bato ba ma-
wǫndǫn, nde ba bę nde ba mbalę, *kana 9
ba si biabę, nde ba biabę nde, kana ba
ma-wǫ, nde ombwa je loŋgę, kana ba
ma-kǫkisabę, nde ba si bwabę, *kana 10
ba ma-lębę, nde ba bwa nde munyęŋgę
ponda yęsę, kana batuedi, nde ba bę
nde ba ma-timbisę gita mbwaŋ, kana
ba si bęn tǫ-lambo, nde ba bęnę nde
mambo męsę.

Digitized by Google

11 A bato ba Korinto, mudúmbu masu mu
telam onyol'anyu, mulema masu mu sànjam.
12 * Lo si bẹn wuma i walamẹn oteten asu, nde
lo bẹn nde wuma i walamẹn oteten anyu.
13 * Binyọ timbisẹ sọ mulemlem ma kamẹnẹ (na
ma-kwalanẹ nde binyọ ka bana), bola pẹ teten
14 anyu e sanjamẹ. * Lo si lata muẹn ekọkọsọ
na ba ba si dubẹ. Ebanja njika bwambo tẹmẹ-
la-sim di bẹnnọ na ka ni si tẹm na sim? Tọ
njika kọlọńgonẹ muẹnẹn mu bẹnnọ na muititi?
15 * Kristo na Belial ba tẹńgẹn nẹ? Tọ njika
dońgo nu nu dubẹ a bẹnnọ na nu nu si dubẹ?
16 * Njika dọlisanẹ tempel a Loba e bẹnnọ na
losańgo? Ebanja binyọ le nde tempel a Loba
la lońgẹ, kana Loba a kwalinọ na: „Na mẹndẹ
ja oteten abu na dańgwa pẹ oteten abu, na
mẹndẹ bẹ Loba labu, babọ pẹ ba mẹndẹ bẹ
17 bona bam.“ * Onyola nika binyọ busa na babọ,
lo tindamẹ na babọ, nika nde Sańgo a kwalinọ,
lo si tapa tọ-lambo la mbindo, nde na mẹndẹ
18 kasa binyọ, * ndẹ na mẹndẹ bẹ binyọ Sańgo,
nde binyọ pẹ bana bam ba bome na ba bito,
nika nde Sańgo nya ńgum a kwalinọ.

7 A bandolo, kana di bẹnnọ sọ ninka makaki,
esẹlẹ bisọ di sańgisẹ bisọmẹnẹ na nyai a
mbindo yẹsẹ ya eyobo na ya mudī, na londisẹ
2 bosańgi o bọńgọ ba Loba. * Teleyẹ bisọ
bejedi o milema manyu; di si boli tọ-moto
bobe, di si nyamsẹ tọ-moto, di si dedi tọ yom'a
3 moto. * Na si ma-kwala nika o kwesẹ binyọ.
Ebanja na kwali ńged'a boso, ná binyọ le o
milema masu o wọ muemba mowọ́ na bẹ pẹ

Digitized by Google

loŋgẹ muemba mowó. *Na bẹn bokenju gita 4
na binyọ, na m'asesẹ gita onyol'anyu, na
londi na lọkọmea, na bẹn njoaso'a munyeŋgẹ,
o ndut'asu yesẹ. *Ebanja niponda di poinọ 5
o Masedonia, eyobo asu e si ta e benẹ wumsẹ,
kẹ ndutu o miri mẹsẹ; o eboko bewẹnji, oteten
boŋgọ. *Nde Loba nu ma-lọkọmeyẹ ba ba 6
sibi, a lọkọmedi bisọ onyola bepọyedi ba Tito;
*nde setọ onyola bepọyedi bao mọmẹnẹ, nde 7
onyola lọkọmea lena a lọkọmedinọ onyol'anyu,
kana a biisẹnọ bisọ nyoŋg'anyu, mbemb'anyu,
ŋginy'anyu onyol'am, ka ni boli mba na beŋga
bwa munyeŋgẹ. *Ebanja na bwesẹ tẹ binyọ 8
ndutu onyola kalat'am na si m'ombwẹ. Tọna
n'ombwẹnọ (ebanja na m'ẹnẹ ná ninẹ ka-
lati e ta e bwesẹ binyọ ndutu onyola son a
ponda), *na ma-bwa nde munyeŋgẹ tatan, setọ 9
onyolana lo bwesabẹ ndutu, nde na lo bwesabẹ
ndutu o jatẹlẹ. Ebanja lo bwesabẹ ndutu
kaponda jemea la Loba, ná lo si kusa mbọlọn
na bisọ o tọ-lambo. *Ebanja ndut'a Loba 10
e ma-weka nde jatẹlẹ onyola joŋgisẹ
lena di si ma-wanẹ jombwẹ, nde ndut'
a mundi-ma-wase e ma-weka nde kwedi.
*Ebanja ombwa, di bwesabẹ la ndutu mẹnẹ 11
kaponda jemea la Loba, njika iwiẹ di wekinọ
onyol'anyu, nde na suŋga la nyolo pẹ na
manyaka na boŋgọ na nyoŋgi na kọdi, na
kọkisẹ! O ka yesẹ lo leẹlẹ binyọmẹnẹ, ná lo
saŋgi na bo bwambo. *Na sọ nde man na 12
tiledinọ binyọ, na si tili onyola nu nu bolisẹ
ndutu, tọ onyola nu nu bolisabẹ ndutu, nde

Digitized by Google

o biisę kọd'anyu onyol'asu oteten anyu oboso
18 ba Loba. *Onyola nika di kusi lọkọmea.
Nde onyola lọkọmea lasu di ta pę di beńga
bwesabę munyęńgę onyola munyęńgę ma Tito,
ná mudī mao mu embabę na binyọ bęsę.
14 *Nika sọ nde na si ta na sambwa, yetęna na ta
n'asesę na mọ onyol'anyu; nde kana męsę
ma tanọ mbalę mena di tanọ di kwalanę binyọ,
nikamęnę pę nde jasesę lasu na Tito di timbinọ
15 bę mbalę. *Nde teten ao pę e beńgi nde lata
na binyọ, kę a m'ọńgęlę seńganę la binyọ
bęsę, kana lo kasinọ mọ na bọńgọ na soasoanę.
16 *Na ma-bwa munyęńgę ná nena na bęnę mu-
lema mu embam onyol'anyu o mambo męsę.

8 Nde a bonate, di ma-biisę binyọ nded'a
2 Loba ni bolabę miemba ma Masedonia, *kana
o gita la kekisę la ndutu njoaso'a munyęńgę
mabu na tue labu dindęnę ba timbinọ kola
onyola mbwaṅ mabu ma saṅga la mulema.
3 *Ebanja kana ba węlinọ (na ma-bola mboṅ
nika), ē, buka kana ba węlinọ, e ta nde jemea
4 labu la wonja mọmęnę, *ba sọsọmedi pę biso
na besọsọmedi gita onyola ka ni ndedi na
5 jalatanę o bolea la basaṅgeri. *Nde ba si
boli kana di pitęnọ, nde ba sęlę nde bola babọ
mọmęnę na Saṅgo na biso pę onyola jemea
6 la Loba, *ka nyena di ta di omęlę Tito, ná
kana a botedinọ ṅged'a boso, a tiṅgamę nde
nikamęnę o londisę pę nin ndedi oteten anyu;
7 *ná kana binyọ lenọ oboso o mambo męsę,
o jemea, o betọpedi, o dibię na o ṅginya

Digitized by Google

nyęsę na o ndolo na bisǫ, nikamęnę bę pę
oboso o nin ndedi. * Na si ma-kwala ninka 8
ka janea, nde o ka keka mbal'a ndol'anyu
onyola ŋginy'a bapępę. * Ebanja lo bī 9
nded'a Saŋgo asu Yesu Kristo, kana
a timbinǫ tue onyol'anyu, niponda a
tanǫ mbwaŋ, ná onyola tue lao, binyǫ
lo timbe mbwaŋ. * Nde na ma-bola nde 10
joŋgelę lam o man; ebanja man ma dǫlǫn
binyǫ, kana lo botedinǫ o mbu mu tombi, setǫ
bola mǫmęnę, nde jemea pę; * tatan sǫ lon- 11
disę pę bola, ná kana lęlęmę la jemea londisę
pę di bę nde nikamęnę, kaponda ŋginya
lo bęnnǫ. * Yetęna jemea la bwam le tę, kę 12
e dǫlisan nde kaponda moto a bęnnǫ, setǫ
kaponda a si bęnnǫ. * Ebanja setǫ ná bapępę 13
ba bǫbisabę, nde binyǫ lo kuse ndutu, nde ná
e bę nde kapǫ. * Tut'anyu e m'oŋgwanę nde 14
taka labu o nin pond' a tatan, nde tut'abu
pę e timbe joŋgwanę taka lanyu, ná ka yęsę
i bę kapǫ, * kana e tilabęnǫ na: „Nu nu kǫtęlę 15
gita, a si ta a petanę, nu pę nu kǫtęlę ŋgusu,
a si ta a taka.

Nde masoma ma bę na Loba nu boli mu- 16
lemlem ma jombwea la ŋginya onyol'anyu o
mulema ma Tito, * ebanja a ta a kasa jomęlę 17
lasu, nde kana a tanǫ a bęnę jombwea la
ŋginya na mǫmęnę, a ta 'ala na binyǫ na
wonja. * Nde di ta pę di loma muemba na 18
mǫ muna-saŋgo, nu bęn musesako na miemba
męsę onyola ka miaŋgo-ma-bwam, * nde setǫ 19
nika mǫmęnę, a pǫsǫbę pę na miemba o daŋg-

Digitized by Google

wa na biso o mambo ma nin ndedi, nyena di
ma-bolano onyola edub'a Saŋgo momene, na
20 onyola jemea lasu la bwam, *o ka jeka, ná ba
si ya be ba topo bobe onyol'asu onyola nin
21 njaŋgi nindene ni ma-kotobele na biso. *Ebanja
di m'ombwea nde mambo me bwam, seto oboso
ba Saŋgo momene, nde oboso ba bato pe.
22 *Di ta pe di loma muna-saŋgo asu mowó
muemba na babo, nyena di soino iwie o gita
la mambo gita la ŋgedi, nde a beŋgi be iwie
23 onyola dipita dindene a benno na binyo. *To
e be nde onyola Tito, e nde muemba mam
na muboledi na binyo muemba na mba, to
onyola bona-saŋgo asu, be nde bamalomabe
24 na miemba, edub'a Kristo. *Binyo leele so
mbal'a ndol'anyu na nya musesako masu na
babo onyol'anyu oboso ba miemba.

9 **N**de onyola bolea la basaŋgeri e si ma-pula
2 ná na tileye pe binyo. *Ebanja na bī jemea
lanyu la bwam, lena na ma-seseno onyol'anyu
oboso ba bato ba Masedonia, ná Akaia ba ta
ba boŋsane natena o mbu mu tombi; iwie i wu
3 na binyo pe i ta i duta gita. *Nde na ta na lo-
ma bona-saŋgo ná jasese lasu onyol'anyu di si
timba ewolo o din lambo, nde kana na kwa-
4 lino lo be nde ba boŋsan, *e si ya be bato
ba Masedonia ba poi te muemba na mba, ba so
binyo ka ba si boŋsan, na biso (na si tondī
kwala na: binyo) di sambwa onyola din lambo.
5 *O nika na ta n'oŋgele ka bwam o jomele
bona-saŋgo ná ba sele po na binyo oboso, o
sele boŋsane bwam banyu lo kakanno oboso,

Digitized by Google

ná lo boŋsanę ka bonam, setǫ ka ikǫki.
*Nde na ma-kwala nde din na: Nu nu ma- 6
sę son, amęndę pę nde jumbwa son,
nu pę nu ma-sę o bonam, amęndę pę
nde jumbwa o bonam. *Nde moto tę 7
kaponda am'oŋgęlęnǫ o mulema mao, ndè
setǫ na pidi tǫ onyola manyakisan; ebanja
Loba atǫndi nu nu ma-bolę na mun-
yęŋgę. *Nde Loba a bęn ŋginya o koma 8
ndedi nyęsę omǫny anyu njoasoa, ná lo bęnę
ponda yęsę o mambo męsę ka ni doŋgamęn,
na ka ni peti pę onyola bebolo ba bwam bęsę,
*kana etilabęnǫ na: „A miasęlę, a boli batuedi, 9
tęmę lao la sim di tiŋgam natęna o bwindea."
*Nde nu nu ma-bolę mbolako na musedi, a 10
męndę pę bola ewolo onyola da, na tǫndisę mbo-
lako anyu na bola bonyaki na bepuma ba tęmę
lanyu la sim, *ná lo bę mbwaŋ o mambo 11
męsę onyola saŋga la mulema lęsę, lena di
ma-wekę masoma na Loba onyol'asu. *Ebanja 12
bola la din joŋgwanę di si ma-bǫlę mutaka
ma basaŋgeri mǫmęnę, nde di m'alea pę onyola
bola la gita la masoma na Loba, *kana ba 13
ma-sesanǫ Loba onyola bwam ba yen ebolo,
onyola seŋganę la pusęlę lanyu la jemea o
miaŋgo-ma-bwam ma Kristo na onyola saŋga
la mulema la njaŋg'anyu onyol'abu na onyola
bęsę, *kana ba ma-bwanǫ nyǫŋgi onyol'anyu 14
o muka mabu onyol'anyu, onyola njoaso'a
nded'a Loba nyena nye na binyǫ. *Masoma 15
ma bę na Loba onyola jabea lao di si ma-
węlę laŋgwabę.

Digitized by Google

10 Nde mbamęnę Paulo na m' omęlę binyǫ
onyola pī na bwam ba Kristo, mba nyena ne
tę na binyǫ na ma-bęnę sibisę-la-nyolo, nde
2 ne tę etum n'enya ŋgum na binyǫ. *Nde
na sǫsǫmedi ná ne tę na binyǫ na s'aŋgamęn
jenya ŋgum na ninka ŋginya, nyena na m'ǫŋ-
gęlęnǫ o bolanę tęŋgęnę doŋgo, bena ba
m'ǫŋgęlę onyol'asu na di ma-daŋgwa nde
3 kaponda eyobo. *Ebanja tǫna di ma-daŋg-
wanǫ o eyobo, di si m'ana kaponda eyobo.
4 *Ebanja bewesan ba bila basu be titi ba
eyobo, nde be ŋginya oboso ba Loba onyola
5 bulęlę la mandabo ma ŋginya, *kana di ma-
bulęlęnǫ mǫŋgęlę na jasamę lęsę lena di
m'asę mǫmęnę tęŋgęnę dibię la Loba, di
timbisę pę mǫŋgęlę męsę mukoma o seŋganę
6 la Kristo, *di lęlęm pę o kuna mayaŋako
męsę, kę yetęna seŋganę lanyu di má-londa tę.
7 Ombwa man me o boso banyu! Mowǫ́ a
lakisę tę na mǫmęnę ná e nde nya Kristo,
a duteye pę na: kana mǫ enǫ nya Kristo,
8 bisǫ pę je nde nikamęnę. *Ebanja tǫ na sesę
nde son bwambwam onyola ŋginy'asu, nyena
Saŋgo a bolinǫ bisǫ onyola loŋgisę lanyu, setǫ
onyola bulęlę lanyu, kę na si mendę sambwa,
9 *ná na s'ęnęnę biana na ma-pula nde bwesę
10 binyǫ bǫŋgǫ onyola kalati. *Ebanja ba ma-
kwala na: kalati ye bodilo na ŋginya, nde
jukea la wase la nyolo di bǫbi, betǫpedi pę
11 be titi tǫ-lambo. *Esęlę nika moto 'ǫŋgęlę
na, kana jenǫ o betǫpedi onyola kalati kę je
etum, je pę nde nikamęnę o bebolo kę di

Digitized by Google

ukedi wase. *Ebanja di si ma-keka o laŋga 12
bisomene ka doŋgo la bato, to menene biso-
mene na ba bena ba ma-sese babo momene.
Nde babo ba si ben dibie, kana ba ma-menenено
babo momene na babo momene, ba pembisane
pe babo momene na babo momene. *Nde 13
biso di si ma-sese buka dimene, nde kaponda
moyo ma dimene, muena Loba la dimene a
bolino biso, muena di ma-pono na binyo.
*Ebanja di si ma-katise bisomene buka dimene, 14
biana di si poi na binyo, ebanja di poi na binyo
o miaŋgo-ma-bwam ma Kristo. *Di si ma-sese 15
buka dimene o bebolo ba bato bapepe, nde di
ben dipita, ná yetena jemea lanyu di ma-nyaka
te, ke di mende timba bondene bwambi oteten
anyu, kaponda moyo masu, *ka nyena jena 16
di wele laŋgwa miaŋgo-ma-bwam o bepasi
be ombus'anyu, esibe sese o ma ma bolan
o moyo m'ebolo ma bapepe. *Nu nu ma-sese, 17
esele mo a sese nde o Saŋgo; *ebanja seto 18
nu nu ma-sese momene, mo nde a ma-sobe
mbale, nde nu nyena Saŋgo a ma-sesano.

Na wusa tondo ná lo welisane son a elemā **11**
na mba. Ē, lo mende welisane mo na mba.
*Ebanja kodi na ma-bwano na binyo nye nde 2
kod'a Loba; ebanja na wandedi binyo mome,
o teseye Kristo ŋgonder'a bosaŋgi, *nde nā- 3
bwa boŋgo, e si ya be, kana nyama-bwaba
e wondino Ewa na misomba mao, moŋgele
manyu ma nyamsabe o jasumwe na mulema
mowó ma Kristo. *Ebanja yetena mowó a 4
poi te, nu ma-laŋgwe Yesu nupepe, nyena

Digitized by Google

biso di si laŋgono, to yetena lo kusi te mudī
mupepe, muena lo si tano lo kusa, to miaŋgo-
ma-bwam mipepe miena lo si tano lo dube,
5 lo ta lo welisane mo bwambwam. *Ebanja
na m'oŋgele na, na si dia ombusa o to-lambo
6 na ban bamuloloma ba pokopoko. *Ebanja
ne te nu s'oko o betopedi, ke seto o dibie,
nde di ta di biise mo oteten anyu na bato
7 bese o mambo mese. *Ŋga na boli nde bobe
kana na sibiseno mbamene, ná binyo l'onda-
bele, kana na laŋgwedino binyo miaŋgo-ma-
8 bwam ma Loba tete e? *Na ta na dane mine
9 miemba bema o bola ebolo oteten anyu, *nipon-
da pe na tano oteten anyu na tano pe na taka,
na si ta muuna na to-mowó nyanyu; ebanja
bona-saŋgo bena ba wu o Masedonia ba ta
b'oŋgwane mutaka mam. O mambo mese na
ta n'embe mbamene, ná na si be muuna na
binyo, nde na mende pe jembe mbamene.
10 *Kana mbal'a Yesu nyeno na mba, din jasese
di si mende jekabe na mba, o bepasi ba Akaia.
11 *Onyola nje? Ebanja na si tondi binyo e? Loba
12 a bī nika. *Nde man na ma-bolano, na mende
pe beŋga bola mo o pawa njom na ba bena
ba ma-pule njom, ná o ma ba ma-seseno ba
13 sobe kana biso. *Ebanja nika bato be nde
bamuloloma ba lobaŋgo, baboledi ba mawon-
don, bena ba ma-dimbele manyolo mabu ka
14 bamuloloma ba Kristo. *Nde nika e titi
manyaka, ebanja Satan momene pe a ma-dim-
15 bele nyolo ka angel a muenen; *e titi so lambo
dindene, ke baboledi bao pe ba ma-dimbele

Digitized by Google

manyolo ka baboledi ba tɛmɛ-la-sim, bena su labu di mɛndɛ nde bɛ kaponda bebolo babu.

Na ma-kwala pɛtɛ: moto a s'oŋgɛlɛ mba 16
ka elemā. Nde ye tɛ nika, nɔŋgɔ pɛ mba
ka elemā, ná mba pɛ na sesɛ son. *Man na 17
ma-tɔpɔnɔ na si ma-tɔpɔ mɔ kaponda Saŋgo,
nde kana elemā, o lakisɛ la din jasesɛ. *Kana 18
gita ba ma-sesɛnɔ kaponda eyobo, mba pɛ na
ma-sesɛ sɔ. *Ebanja binyɔ lo ma-wɛlisanɛ 19
belemā na ka munyɛŋgɛ, ebanja le dibiɛ.
*Onyolana lo ma-wɛlisanɛ yetɛna moto a 20
ma-timbisɛ binyɔ bakom, yetɛna moto a ma-da
tɛ binyɔ, yetɛna moto a ma-lɔndɔ binyɔ,
yetɛna moto a m'asɛ mɔmɛnɛ, yetɛna moto
a ma-dipa tɛ binyɔ o boso. *Na ma-kwala nde 21
ninka onyola isɔn am; bisɔ di ta di bɔbɔ onyola
nika. Nde onyola ma mena moto a ma-
sɛkɛmɛyɛnɔ (na ma-kwala nde k'elemā), mba
pɛ nena na sɛkɛmɛyɛ. *Be nde Bona-Heber? 22
Mba pɛ ne nde nikamɛnɛ. Be nde Bona-Is-
rael? Mba pɛ ne nde nikamɛnɛ. Be nde
mbot'a Abraham? Mba pɛ ne nde nikamɛnɛ.
*Be nde baboledi ba Kristo? (Na ma-tɔpɔ 23
k'elemā.) Mba na buki: o bebolo gita bwambi,
o mbɛti gita bwambi, o beboa buka dimɛnɛ,
o kwedi gita la ŋgedi. *Na kusi na Bona- 24
Yuda ŋged'itanu muanɛi ma misiŋga e bɛ tɛ
wutisɛ mowɔ́; *na dipabɛ mawopi ŋged'ilalo, 25
n'aŋgwabɛ madale ŋgedi pɔ, na taki o munja
ŋged'ilalo na bwea la bɔlɔ, na ta o njib'a
munja muese mowɔ́ na bulu bowɔ́; *o ma- 26
lɔndɔ gita la ŋgedi, ndutu o miɔpi, ndutu na

Digitized by Google

bato ba ndumban, ndutu na tumba lam, ndutu
na basibi, ndutu o mindi, ndutu o beyidi,
ndutu o munja, ndutu oteten a bona-saŋgo ba
27 mawǫndǫn, *o bebolo na mutaka; o ja l'epẹnyẹ
gita la ŋgedi, o njai na nyǫŋgi, o gita la
28 kandanẹ la da, o ŋgǫ na musamba. *Omǫny
a manẹ mẹsẹ ma ma-pǫ, walamẹnẹ la bunya
tẹ le omǫny am na jombwea onyola miemba
29 mẹsẹ. *Nja nu ma-bǫbẹ, nde mba na si bǫbe?
30 Nja ba ma-sǫnjisẹnǫ, nde na s'onye? *Yetẹna
jasesẹ di aŋgamẹn tẹ bẹ, na ma-sesẹ nde bǫbǫ
31 lam. *Loba na Tetẹ nya Saŋgo asu Yesu
Kristo, nu namsabẹ o bwindea na bwindea,
32 a bī ná na si ma-tǫpǫ lobaŋgo. *O Damasko
gǫbina owasa kiŋe Areta, a ta a tata mundi
33 ma bato ba Damasko o putea mba. *Nde na
ta nde na sibisabẹ o esanja onyola winda o
edima, nde n'oŋginǫ o maa mao.

12 Jasesẹ di aŋgamẹn bẹ, nde di si ma-dǫlisẹ
tǫ-lambo; na ma-pǫ sǫ nde na bẹẹnẹdi na
2 bebīsedi ba Saŋgo. *Na bī nde moto o Kristo,
nu bambabẹ natẹna o mǫny ni londẹ ilalo, o
dom la mbu na minẹi mi tombi, (ŋga a ta nde
o eyobo, na si bī, ŋga a si ta o eyobo, na si bī,
3 Loba nde a bī). *Nde na bī nde onyola nu
moto mẹnẹ (ŋga a ta nde o eyobo, ŋga a si ta
4 o eyobo, na si bī, Loba a bī), *ná a ta a bam-
babẹ o Paradisi, a seŋgi beyala be si ma-wẹlẹ
tǫpǫbẹ, bena be s'esabẹlẹ moto o tǫpǫ.
5 *Onyola numẹnẹ nde na ma-sesẹnǫ, nde na si
ma-sesẹ onyola mbamẹnẹ, kẹ onyola bǫbǫ lam.
6 *Nde tǫ na pula nde sesẹ, kẹ na titi elemā,

Digitized by Google

ebanja na ma-tọpọ mbalẹ. Nde na m'embẹ
mbamẹnẹ, e si ya bẹ moto a laṅga mba buka
ka a m'ẹnẹnọ mba, a ma-seṅganọ pẹ na mba.
* Nde ná na s'asẹ mbamẹnẹ onyola bebīsedi 7
be pakapakan, ṅgẹṅgẹlẹ e bolabẹ mba o eyobo,
angel a Satan o domẹlẹ mba losilo, ná na
s'asẹ mbamẹnẹ. * Onyol'ao nde na sọsọmedinọ 8
Saṅgo ṅged'ilalo, ná ny'asumwẹ na mba. * Na 9
mọ a kwalanẹ mba na: Nded'am e doṅga-
mẹn na oa; ebanja ṅginy'am e ma-bọ-
lisabẹ o bọbọ. Onyola nika na tọndi sọ nde
sesẹ onyola bọbọ lam, ná ṅginy'a Kristo e je
oteten am. * Onyola nika na dọlisan bọbọ na 10
makumwan, na ndutu, na matakisan, na ma-
tusan onyola Kristo; ebanja na bọbi tẹ, deṅgẹ
na ma-bẹ ṅginya.

Na timbi elemā; ebanja binyọ lo nyakisan 11
mba. Ebanja na ta n'aṅgamẹnẹ sesabẹ na
binyọ; ebanja na si dia ombusa o tọ-lambo
na ban bamuloloma ba pọkọpọkọ, tọna na
titinọ tọ-lambọ. * Beyemban ba bamuloloma 12
be bolabẹ oteten anyu o wẹlisanẹ lẹsẹ, onyola
beyemban na betanysedi na bebolo ba ṅginya.
* Njika lambo lena le, lena lo yẹusabẹnọ na 13
minẹ miemba mipẹpẹ, kẹ dinmẹnẹ, ná na si ta
muuna na binyọ? Binyọ lakisẹ nde mba bon
bobe. * Ombwa, nin nde nye ṅgedi ni londẹ 14
ilalo na boṅsannọ o pọ na binyọ, nde na si
mẹndẹ pẹ tọ bẹ muuna na binyọ; ebanja na
si ma-pulisẹ mambo manyu, nde binyọ. Ebanja
setọ bana nde ba ma-kombẹyẹ basaṅgo, nde
basaṅgo nde ba ma-kombẹyẹ bana. * Nde 15

Digitized by Google

mba na tǫndi nde o bola na bolabę pę onyola
midī manyu. Yetęna na tǫndi tę binyǫ bwambi,
16 mba na tǫndǫbę nde son e? *E bę sǫ nde
na: mba na si ta muuna na binyǫ; nde na ta
17 joa, na putedi binyǫ na musomba. *Na ta
na danę binyǫ bema onyola mowǫ́ nya ban
18 na tanǫ na loma na binyǫ? *Mba na ta na
sǫsǫmea Tito na loma pę muna-saṅgo mowǫ́
na mǫ, Tito nde a dan binyǫ bema e? Di si
ta nde di daṅgwa na mudī mowǫ́ męnę? Setǫ
19 o mulemlem ma mataṅga e? *Binyǫ
lo m'oṅgęlę nin ponda nyęsę na, di ma-pula
nde suṅga nyolo na binyǫ. Di ma-tǫpǫ nde
oboso ba Loba o Kristo. A bandolo, mambo
20 męsę me nde onyola loṅgisę lanyu. *Ebanja
nā-bwa bǫṅgǫ, ná na pǫi tę na si męndę sǫ
binyǫ kana na tǫndinǫ, mbamęnę pę n'o sǫbę
na binyǫ kana lo si tǫndinǫ; ná e si ya bę
mitaṅgo mi bę na kǫdi na maliṅga na jabanę
na minda na besoka na pimbimbi na mpuṅgu,
21 *ná e si ya bę na pǫi tę, Loba lam a sibisę
mba oteten anyu, ka nyena n'aṅgamęn bwa
ndutu onyola gita bena ba boli bobe ṅged'a
boso, nde ba s'atęlę onyola mbindo na misonje
na munyǫsi ba bolinǫ.

13 Nin nde nye ṅged'ilalo na ma-pǫnǫ na
binyǫ. Lambo na lambo tę di męndę tęsębę
2 o mudumbu ma mboṅ iba tǫ ilalo. *Na ta
na kwala ṅged'a boso, nde na ma-kwala pę
mǫ tatan oboso, ka biana na ta n'ukea wase
ṅgedi ni londę iba, nde na s'ukedinǫ tatan,
nà ba bena ba boli bobe ṅged'a boso na

Digitized by Google

banę bapępę bęsę, na poi tę ŋgedi nipępę,
na si męndę węŋgęlę. *Onyolana lo ma-pula 3
eyemban, ná Kristo nde a ma-tǫpę oteten am,
nyena nu si bǫbi onyol'anyu, nde nye ŋginya
oteten anyu. *Ebanja tǫna a bomabęlęnǫ o 4
mbasa onyola bǫbǫ, nde e tę loŋgę onyola
ŋginy'a Loba. Nikamęnę bisǫ pę di bǫbi
oteten ao, nde di męndę bę loŋgę na mǫ
onyola ŋginy'a Loba onyol' anyu.

Keka binyǫmęnę ŋga le o jemea, wasa 5
binyǫmęnę. Tǫ lo si bī binyǫmęnę, ná Kristo
e oteten anyu e? E bę tę ná lo titi mbalę.
*Nde na pitę ná lo bī ná bisǫ je mbalę. 6
*Nde di ma-kanę na Loba, ná lo si bola tǫ- 7
lambo la bobe, setǫ ná di ęnęnę ka bambalę,
nde ná binyǫ lo bole bwam, nde bisǫ di bę
nde ka ba titi mbalę. *Ebanja di si ma-węlę 8
bola tǫ-lambo tęŋgęnę mbalę, nde onyola
mbalę. *Ebanja di ma-bwa munyęŋgę yętęna 9
bisǫ di bǫbi, nde binyǫ lo bę ŋginya. Din pę
nde di ma-sǫsǫmeanǫ, ná lo tęsębę ka ni tęŋgęn.
*Onyola nika nde na ma-tilanǫ man mambo, 10
kana na s'ukedinǫ wase, ná n'ukedi tę na
s'aŋgamęn bę bwambi, kaponda ŋginya nyena
Saŋgo a bolinǫ mba onyola loŋgisę, setǫ onyola
bulęlę.

O sukan, a bonate, bwa munyęŋgę, tęmę 11
ka ni tęŋgęn, bęnę lǫkǫmea, bę jǫŋgęlę diwǫ,
ja na musaŋgo, nde Loba la ndolo na la
musaŋgo a męndę bę na binyǫ. *Somanę 12
mowǫ́ na nunę na sopa la bosaŋgi. Basaŋgeri
bęsę ba som binyǫ. *Nded'a Saŋgo asu 13

Digitized by Google

Yesu Kristo n'etọnd'a Loba na latanẹ la Mudī Musaṅgi babẹ na binyọ bẹsẹ. Amen.

KALAT' A PAULO

ONYOLA BATO BA **GALATIA.**

1 **Paulo** nya muloloma setọ na bato, tọ onyola moto, nde onyola Yesu Kristo na Loba Tetẹ,
2 nu pumbwẹlẹ mọ o kwedi, *muemba na bona-saṅgo bẹsẹ bena be na mba, onyola
3 miemba ma Galatia. *Ndedi e bẹ na binyọ na musaṅgo mu ma-wẹ na Loba Tetẹ na Saṅgo
4 asu Yesu Kristo pẹ, *nu boli mọmẹnẹ onyola miobe masu, ná a suṅge bisọ onyola nin was'a bobe nya tatan, kaponda jemea la Loba na
5 Saṅgo asu, *na mọ nde edube e bẹ o bwindea na bwindea, Amen.
6 **Na** nyaki, ná lo wamsẹ sumwabẹ na nu nyena nu belẹ·binyọ o nded'a Kristo, (o timba)
7 onyola miaṅgo-ma-bwam mipẹpẹ; *tọna mipẹpẹ mi titinọ, kẹ doṅgo be tẹ, bena ba ma-puṅgwẹ binyọ, bena ba ma-pulẹ tukwẹ miaṅgo-
8 ma-bwam ma Kristo. *Nde tọ bisọ, tọ angel ni wu o mọny nde, e ma-laṅgwea tẹ binyọ miaṅgo-ma-bwam mipẹpẹ, buka mi di laṅgwe-
9 dinọ binyọ, lou di bẹ omọny ao. *Kana na kwalinọ ṅged'a boso, na ma-kwala pẹtẹ nde nikamẹnẹ: Moto a ma-laṅgwea tẹ binyọ miaṅgo-ma-bwam, buka mi lo kusinọ, lou di bẹ omọny

Digitized by Google

ao. *Ńga na ma-kwala nde ninka o duta bato, ńga Loba? Ńga na ma-pulisẹ nde o dọlisẹ bato e? Na ta tẹ na dia o pula dọlisẹ bato, kẹ na si wusa bẹ muut'a Kristo. 10

Nde na ma-biisẹ binyọ, a bonate, ná miaṅgo-ma-bwam miena mi laṅgwabẹ na mba, mi titi kaponda bato. *Ebanja tọ mba pẹ na si kusi mọ na moto, na s'okwabẹlẹ tọ mọ, nde na kusi nde mọ onyola bebiisedi ba Yesu Kristo. *Ebanja lo ta lo seṅga onyola bedaṅgwedi bam ba kwaṅ kaponda jowẹ la Loba la Bona-Yuda, ná na ta na takisẹ muemba ma Loba buka dimẹnẹ, na nyamsẹ pẹ mọ, *na ta na buka gita la muemba mam ma tumba lam o jowẹ la Loba la Bona-Yuda, kana na tanọ kọdi bwambi onyola mieka ma batetẹ. *Nde niponda e tanọ e dọlisẹ Loba, nu wandi mba natẹna o dibum la yeyẹ, nu belẹ pẹ mba onyola nded'ao, *o biisẹ mba Mun'ao, ná na laṅgwe mọ oteten a basibi, dibokimẹnẹ na si kwalisan tọ eyobo na maya; *na s'alo tọ o Yerusalem na ba bena ba ta bamuloloma oboso na mba; nde n'alo nde o Arabia, na mba na timba pẹ o Damasko. *Nde ombusa mbu milalo nde n'ondedinọ o Yerusalem o bianẹ na Petro, nde na ta na ja na mọ dom la minya na mitanu. *Nde na s'ẹn nde nya-muloloma nupẹpẹ, kẹ Yakobo muna-saṅgo a Saṅgo. *Nde man na ma-tileanọ binyọ tatan, ombwa, oboso ba Loba, na si ma-tọpọ lobaṅgo. *Ombusa nika na ta na pọ o bepasi ba 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

Digitized by Google

22 Siria na Kilikia. *Kẹ na si bian tẹ boso na
23 boso na miemba ma Kristo o Yudea, *nde
ba ta nde ba seńga na: Nu nu ta nu takisẹ bisọ
ńged'a boso, a ma-lańgwa tatan mulemlem
ma jemea, lena a tanọ a nyamsẹ ńged'a boso,
24 *na babọ ba sesa Loba onyol'am.

2 Nde ombusa dom la mbu na minẹi na ta
n'ondea pẹtẹ o Yerusalem muemba na Barnaba,
2 n'alanẹ pẹ na Tito. *Nde na ta n'ala kaponda bebīsedi, na ta na tindea babọ miańgo-ma-bwam, miena na ma-lańgwanọ oteten a basibi, bwambwam na ba bena ba ta ba boso, ná na si ya bẹ na dańgwa tete, tọ kẹ na dańgo nde
3 tete. *Nde tọ Tito nu ta na mba, tọna enọ mot'a Grikia, ba si ta ba nyakisanẹ mọ o jen-
4 dabẹ. *Nde e ta nde onyola bona-sańgo ba mawọndọn bena ba ta b'ińgea oten na ka isọlọ, bena ba pọi o sọmọ wonj'asu di bẹnnọ na Kristo Yesu, ná ba timbisẹ bisọ bakom,
5 *bena di si tindedinọ bejedi tọ ńgẹń pọ o seńganẹ babọ, ná mbal'a miańgo-ma-bwam
6 e tińgamẹ na binyọ. *Nde onyola ba bena be ba boso, tọ nẹni ba tanọ ńged'a boso, ye nde mba kapọ (ebanja Loba a si m'ombwea boso ba moto), ebanja babọ ba boso ba si ta
7 ba batea mba tọ-lambo, *nde ka nipẹpẹ, niponda b'ẹnnọ, ná na bakabẹ miańgo-ma-bwam onyola ka ni titi boendi, kana Petro pẹ a bakabẹnọ
8 onyola boendi, *(ebanja nu nu ta ńginya na Petro onyola muloloma ma boendi, a ta pẹ
9 ńginya na mba onyola basibi;) *nde ba sọinọ ndedi ni bolabẹ mba, Yakobo na Kefa na

Digitized by Google

Yohane, bena ba ma-laŋgabẹ ka betẹmbu, ba
boli mba na Barnaba dia la mom la jalatanẹ,
ná bisọ di ale na basibi, babọ pẹ na boendi:
*Nde na, di ọŋgẹlẹ nde batuedi, lambo lena 10
na tanọ pẹ ŋginya o bola.

Nde niponda Kefa a poinọ o Antiokia, na 11
ta na tẹmẹnẹ mọ boso na boso, ebanja a ta
a bẹnẹ misan. *Ebanja a ta a da na basibi 12
obiana doŋgo la bato di ma-wa na Yakobo;
nde ba poinọ na mọ 'embamẹ, a wẹŋgẹlẹ mọ-
mẹnẹ, ebanja a ta a bwa ba boendi bọŋgọ.
*Banẹ Bona-Yuda pẹ ba ta ba dimbẹlẹ nyolo 13
muemba na mọ, ka nyena na Barnaba nyẹsẹ
pẹ a ta a dutabẹ na dimbẹlẹ labu la nyolo.
*Nde niponda n'ẹnnọ ná ba si ma-daŋgwa 14
bwam kaponda mbal'a miaŋgo-ma-bwam, na
mba na kwalanẹ Petro oboso ba bẹsẹ na:
Yetẹna oa, oe mot'a Bona-Yuda, nde o bolea
k'edẹmo a basibi, setọ ka Bona-Yuda, nẹni
sọ o ma-nyakisanẹnọ basibi ná ba boleye
k'edẹmo a Bona-Yuda e? *Bisọ je nde 15
Bona-Yuda kaponda yabẹ lasu, setọ bato ba
bobe ba wu na basibi. *Nde kana di binọ 16
ná moto a si ma-tẹsẹbẹ na sim onyola bebolo
ba mbenda, nde onyola jemea o Yesu Kristo
mọmẹnẹ, nikamẹnẹ nde bisọ pẹ di timbinọ
dubẹ o Kristo Yesu, ná di tẹsẹbẹ na sim onyola
jemea o Kristo, setọ onyola bebolo ba mbenda,
ebanja onyola bebolo ba mbenda tọ eyobo
e si mẹndẹ tẹsẹbẹ na sim. *Nde yetẹna biso- 17
mẹnẹ, jena di ma-pulisẹ o tẹsẹbẹ na sim o
Kristo, di sọbẹ tẹ bato ba bobe, kẹ Kristo e

Digitized by Google

18 nde muboled'a bobe e? Tomtom! *Ebanja
yetẹna na ma-loŋga pẹ ma mena na bulẹlẹno,
kẹ na ma-timbisẹ nde mbamẹnẹ mubulẹlẹ-
19 mbenda. *Ebanja mba na wedi na mbenda
onyola mbenda, ná na bẹ loŋgẹ onyola Loba;
20 na bomabẹlẹ o mbasa na Kristo. *Ne loŋgẹ,
nde e titi pẹ mba, nde Kristo nde e
loŋgẹ oteten am. Din loŋgẹ na ma-
bẹnọ tatan o eyobo, na ma-bẹ nde mọ
o jemea la Mun'a Loba, nyena nu tọn-
di mba, nu boli pẹ mọmẹnẹ onyol'am.
21 *Na si ma-timbisẹ nded'a Loba ewolo; ebanja
yetẹna tẹmẹ-la-sim di ma-wa tẹ o mbenda, kẹ
Kristo a wedi nde tete.

3 A ba Galatia b'elemā, nja a wọndi binyọ,
ná lo si seŋganẹ mbalẹ e? binyọ bena Yesu
Kristo a tanọ a telamẹ o misọ manyu oteten
2 anyu, ka nu bomabẹlẹ o mbasa! *Na tọndi
nde jokwa din diwọ mẹnẹ na binyọ: Lo kusi
nde Mudī onyola bebolo ba mbenda, ŋga
3 onyola belaŋgwedi ba jemea? *Le nde be-
lemā nika? Lo botedi o mudī, nde lo ma-pula
4 bọlisẹ tatan o eyobo? *Lo ta nde lo wẹlisanẹ
di gita la mambo tete e? Yetẹna ye nde
5 tete nambalẹ! *Nu sọ nu ma-bolẹ binyọ
mudī, nu ma-bolẹ pẹ bebolo ba ŋginya oteten
anyu, a ma-bola nde mọ onyola bebolo ba
6 mbenda ŋga onyola laŋgwa la jemea? *Kana
„Abraham a dubẹnọ Loba, nde e laŋgabẹ mọ
7 onyola tẹmẹ-la-sim." *Binyọ bia sọ ná ba
bena be ba jemea, babọ nde be bana ba

Digitized by Google

Abraham. *Nde kana betiledi be seleno jene, 8
ná Loba a mende tese basibi na sim onyola
jemea, be sele bola Abraham miaŋgo-ma-bwam
na: „Onyol'aŋgo nde matumba mese ma men-
deno namsabe.“ *Na so nde ba bena be ba 9
jemea ba namsabe muemba na Abraham nya
jemea. *Ebanja bese bena be onyola bebolo 10
ba mbenda, be owasa lou. Ebanja e tilabe
na: Lou le omony a moto na moto nu si ma-
tiŋgame o mambo mese mena ma tilabe o
kalat'a mbenda, o bola mo. *Ebanja e bian 11
ná to-moto a si ma-tesebe na sim oboso ba
Loba onyola mbenda. „Ebanja nutem na sim
a mende nde be loŋge onyola jemea.“ *Nde 12
mbenda e si wu onyola jemea, „nde nu nu
ma-bole mo a mende be loŋge onyol'ao.“
*Kristo akoti biso na lou la mbenda, 13
niponda atimbino lou onyol'asu,
ebanja e tilabe na: „Lou je omony
a moto na moto nu panam o eboŋgo“,
*ná bonam ba Abraham bo po na basibi o 14
Kristo Yesu, ná di kuse dikaki la Mudī on-
yola jemea.

A bonate, na ma-kwala kaponda edemo a 15
bato: To e be nde male ma moto, ma má-
tiŋgame te, to-moto a si ma-bulele pe mo, to
bata lambo oten. *Makaki ma ta so ma 16
bolabe Abraham na mbot'ao. A si kwali na:
na mbota, ka ya gita, nde ka po: „na mbot'
aŋgo“, nyena nye Kristo. *Nde na ma-kwala 17
nde na: Male ma tiŋgabe oboso na Loba
onyola Kristo, ma titi ná ma bulabele onyola

Digitized by Google

mbenda ni pọi ombusa bebwea ba mbu benẹi
18 na mualalo, ná e nyamsẹ dikaki. *Ebanja
yetẹna sàṅgo di ma-kusabẹ tẹ onyola mbenda,
kẹ di titi pẹ onyola dikaki; nde Loba 'abedi
mọ Abraham onyola dikaki ka ndedi.
19 Mbenda nye sọ nje? E ta nde e batabẹ
onyola miobe, (natẽ mbota ni bẹn dikaki e pọ),
nde e ta nde e tẹsẹbẹ na angel onyola dia la
20 muwaledi: *Nde muwaledi a si ma-bẹ onyola
21 mowọ́; nde Loba le nde diwọmẹnẹ. *Mbenda
e ma-tẹṅgẹnẹ sọ makaki ma Loba e? Tomtom!
Ebanja mbenda, nyena ni ma-wẹlẹ timbisẹ
penya, e bolabẹ tẹ, kẹ tẹmẹ-la-sim di wusa wa
22 o mbenda nambalẹ. *Nde betiledi be kukẹ
mẹsẹ owasa bobe, ná dikaki lena di ma-wẹ o
jemea o Yesu Kristo, di bolabẹ ba bena ba
23 dubẹ. *Nde obiana jemea di ma-pọ, di ta di
kukabẹ owasa mbenda, di nẹṅgẹbẹ onyola
24 jemea, lena di mẹndẹ biisabẹ. *Nika sọ
nde mbenda e timbinọ bẹ muleed' asu
onyola Kristo, ná ditẹsẹbẹ na sim
25 onyola jemea. *Nde kana jemea di pọinọ
26 di titi pẹ owasa muleedi. *Ebanja binyọ
bẹsẹ le bana ba Loba onyola jemea
27 o Kristo Yesu. *Ebanja bẹsẹ bena ba
28 dubisabẹ o Kristo, ba bọti nde Kristo. *Oten e
titi mot'a Bona-Yuda tọ nya Grikia, oten e titi
mukom tọ wonja, oten e titi mome tọ muto,
ebanja binyọ bẹsẹ le nde mowọ́ o Kristo Yesu.
29 *Nde le tẹ ba Kristo, kẹ le pẹ mbot'a Abra-
ham, basaṅgwedi kaponda dikaki.
4 Nde na ma-kwala na: ponda musaṅgwedi

Digitized by Google

a dianǫ muutu, a si ma-tukwa na mukom, tǫna
enǫ saŋgo a mẹsẹ, *nde a ma-bẹ nde owasa 2
baboŋgwedi na soelẹ natẹna ni ponda ni
tẹsẹbẹ na saŋgo. *Nikamẹnẹ pẹ na biso. 3
Niponda di tanǫ bana di ta nde di timbisabẹ
bakom ba beleedi ba boso ba wase. *Nde 4
niponda belondedi ba ponda bepǫinǫ,
Loba alom Mun'ao, ayabẹ na muto,
a sibisabẹ owasa mbenda, *ná akǫte 5
ba be owasa mbenda, ná di nǫŋgǫbẹ ka
bana. *Nde kana lenǫ bana, Loba alom 6
Mudī ma Mun' ao o milema masu, mu ma-
kwalẹ na: Aba, Tetẹ. *Na sǫ nde o titi pẹ 7
mukom nde muna, nde oe tẹ muna, kẹ oe pẹ
nde musaŋgwed'a Loba onyola Kristo.

Nde o ni ponda mẹnẹ, niponda lo si tanǫ 8
lo bia Loba, lo ta nde lo bolea maloba, mena
ma titi maloba kaponda bewekedi; *nde tatan 9
kana lo timbinǫ bia Loba, tǫ bwambwam lo
biabẹnǫ na Loba, nẹni lo ma-timbanǫ pẹ o be-
leedi ba boso, bena be bǫbi na ba tue, bena
lo ma-pulanǫ pẹtẹ botea bolea? *Lo ma-nẹŋgẹ 10
minya na miǫdi na ponda na mbu, *na ma- 11
bwa bǫŋgǫ, ná na boli nde ebolo tete oteten
anyu. *Na sǫsǫmedi binyǫ, a bonate, timba 12
ka mba, kana mba pẹ nenǫ ka binyǫ. Lo si
boli mba tǫ-lambo la bobe. *Lo bi, ná ṇa 13
ta nde na laŋgwea binyǫ miaŋgo-ma-bwam
ŋged'a boso onyola bǫbǫ la eyobo, *nde 14
makekisan mena na tanǫ na bẹnẹ o eyobo
am, lo si ta lo yaŋa mǫ tǫ baŋga mǫ, nde lo
ta nde lo kasa mba ka angel a Loba, ē, ka

Digitized by Google

15 Kristo Yesu mọmẹnẹ. *Bonam banyu boe
sọ uẹ? Ebanja na ma-bola mboń onyol'anyu,
ná yetẹna e wẹlẹ tẹ bolanẹ, lo wusa soṅgwa
16 misọ manyu, lo bola mba mọ. *Na má-timba
sọ nde musiṅger'anyu, ebanja na laṅgwedi
17 binyọ mbalẹ? *Ba si ma-bwa kọd'a bwam
onyol'anyu, ba ma-pula nde jeka binyọ, ná
18 binyọ lo bẹnẹ kọdi onyol'abu. *Bwa la kọdi
di dọli ponda yẹsẹ o mambo ma bwam, nde
19 setọ na kẹ n'ukedi nde wase na binyọ. *A
bana bam basadi, bena na ma-yanọ pẹtẹ na
sese, natẹna Kristo a wekabẹ oteten anyu.
20 *Na wusa tọndọ o jukea na binyọ tatan na
tukwa pẹ doi lam; ebanja n'ubi onyol'anyu.
21 *Binyọ bena lo ma-pulẹ bẹ owasa mbenda,
laṅgwea mba, lo si seṅgi onyola mbenda e?
22 *Ebanja e tilabẹ na: Abraham a ta a bẹnẹ
bana ba bome baba; mowọ́ na mut'a mukom,
23 nunẹ pẹ na mut'a wonja. *Nde nu nya
mut'a mukom a yabẹ nde kaponda eyobo,
nde nu nya mut'a wonja onyola dikaki.
24 *Nde man me nde ka munia; ebanja nika
nye nde male maba, mowọ́ ma mudoṅgo ma
Sinai ma ma-yẹ bana o ka bẹ mukom, nika
25 nye nde Hagar; *ebanja Hagar e nde mu-
doṅgo ma Sinai o Arabia, muena mu tẹṅgẹn
na Yerusalem nya tatan, ebanja e mukom
26 muemba na bana bao. *Nde Yerusalem ńya
mọny nye nde wonja, nyena nye nyaṅgo asu.
27 *Ebanja e tilabẹ na: Bwa munyẹṅgẹ, a ewombẹ,
e si ma-yẹ, abwẹlẹ doi o kokomẹyẹ, oa nu si
ma-naṅga o ses'a yadi; ebanja nu nu sasabẹ

Digitized by Google

a bɛn bana buka nu nu bɛn mome. *Nde a 28
bonate, binyɔ le nde bana ba dikaki kaponda
Isak. *Nde kana o ni pondamɛnɛ, nu nu yabɛ 29
kaponda eyobo a tanɔ a takisɛ nu nu yabɛ
kaponda mudī, nikamɛnɛ nde yenɔ pɛ tatan.
*Nde betiledi be kwali na nje? „Paŋga mut'a 30
mukom na mun'ao; ebanja mun'a mut'a mu-
kom a s'aŋgamɛn bɛ musaŋgwedi muemba na
mun'a mut'a wonja." *Na sɔ nde, a bonate, 31
bisɔ di titi bana ba mut'a mukom, nde ba
mut'a wonja.

Kristo a timbisɛ bisɔ wonja o bɛ wonja. 5
Binyɔ tɛmɛ sɔ bwam, lo s'esɛlɛ ná lo timbisabɛ
pɛ o ekɔkɔsɔ a mukom. *Ombwa, mba Paulo 2
na ma-laŋgwea binyɔ na: Yetɛna l'endabɛ tɛ,
Kristo a si ma-tombwanɛ binyɔ tɔ-lambo.
*Na ma-bola pɛtɛ mboŋ na moto na moto 3
ny'endabɛ, ná 'aŋgamɛn nde londisɛ mbenda
yesɛ. *Lo pandisabɛ na Kristo, binyɔ bena 4
lo ma-pulɛ tɛsɛbɛ na sim onyola mbenda; lo
busi o ndedi. *Ebanja di ma-tata nde o Mudī 5
dipita la tɛmɛ-la-sim onyola jemea. *Ebanja 6
o Kristo Yesu tɔ boendi tɔ ka ni titi boendi
ba si ma-toŋgwɛlɛ tɔ-lambo, nde jemea di ma-
bolɛ o ndolo. *Lo ta lo daŋgwa bwam. Nja 7
'eki binyɔ ná lo si seŋganɛ mbalɛ e? *Din 8
dutabɛ di si ma-wa na nu nu belɛ binyɔ.
*Son a esasaŋge e ma-saŋgisɛ mbɔndɔ muesɛ. 9
*Na pitɛ na binyɔ o Saŋgo, ná lo si bɛnɛ 10
joŋgɛlɛ dipɛpɛ. Nde nu nu ma-puŋgwɛ bin-
yɔ, a mɛndɛ bambɛ muka mao, tɔ-nja enɔ.
*Nde mba, a bonate, yetɛna na dia tɛ na 11

Digitized by Google

ma-laŋgwa boendi, nje sǫ na ma-takisabęnǫ
pę? Ebanja kę esǫnjisan a mbasa e má-
12 sumwabę. *E wusa bę bwam, ba ba ma-
puŋgwę binyǫ, babǫ mǫmęnę ba kęyę na pęm.

13 A bonate, lo belabę onyola wonja, nde lo
si bolanę wonja onyola njǫm a eyobo, nde
14 bolea mowǫ́ na nunę onyola ndolo. *Ebanja
mbenda e londi o yen eyala ewǫ na: „Tǫndǫ
15 muna-nyǫŋgǫ ka oamęnę.“ *Nde yetęna lo
ma-kukwanę na danę mowǫ́ na nunę, ombwa
bwam, ná lo si nyamsabę na mowǫ́ na nunę.
16 Nde na ma-kwala na: Daŋgwa o mudī,
17 nde lo simęndę bola bepuledi b'eyobo. *Ebanja
mpuli m'eyobo mu ma-tęŋgęnę mudī, nde ma
mudī pę eyobo; man mabanę ma tęŋgęn mowǫ́
18 na nunę, ná lo si bola ma lo ma-pulanǫ. *Nde
lo ma-diabęlę tę na mudī, kę lo titi owasa
19 mbenda. *Nde bebolo b'eyobo be bian,
be nde: Musonje, mbindo, munyǫsi,
20 *jowę la losaŋgo, bolanę la miaŋga,
bosiŋga, mitaŋgo, kǫdi, maliŋga,
kwandanę, jabanę, pandisanę, ekǫn,
21 ebwan, *sǫki, mudesi na nika mam-
bo, onyol'ao nde na ma-laŋgweanǫ
binyǫ oboso, kana na tanǫ na laŋg-
wea binyǫ oboso, ná ba ba ma-bolę
nika, ba si męndę saŋgwa janea la
22 Loba. *Nde bepuma ba Mudī be nde:
Ndolo, munyęŋgę, musaŋgo, węli-
sanę, muyao, bwam, jemea, pi, kǫnji,
23 24 *mbenda e titi tęŋgęnę man. *Nde ba

Digitized by Google

bena be ba Kristo, ba bomęlę eyobo na
mulema ma wadiwadi na bepuledi ba bobe
o mbasa. *Yetęna je tę loṅgę onyola Mudī, 25
esęlę biso di daṅgwe pę o Mudī. *Lo s'esęlę 26
biso di bę edub'a ewolo, o tę penda mowǫ́ na
nunę na kǫnǫnę mowǫ́ na nunę.

A bonate, yetęna diwusę di bambę tę moto, 6
binyǫ bato ba mudī tęsę mǫ bwam na mudī
ma pī; nde o ombwe pę oamęnę, ná oa pę
o si ya bę o kekisabę. *Mowǫ́ tę a bambę 2
muuna ma nupępę, nika nde lo ma-londisęnǫ
mbend'a Kristo. *Nde yetęna mowǫ́ a m' 3
oṅgęlę na, e lambo, nde a si bę to-lambo, kę
a ma-wǫndǫ nde mǫmęnę. *Moto tę a wase 4
yao ebolo, nde a męndę bęnę edub'ao na
mǫmęnę, setǫ na nupępę; *ebanja moto tę a 5
męndę bambę mao muuna. *Nu nu ma-kusę 6
beleedi o eyala, a bole nu nu ma-leę mǫ
doṅgo o bema bęsę.

Lo si wǫndǫbę, Loba a si m'okwabę; 7
ebanja di moto a ma-sanǫ, mǫ pę nde
a męndęnǫ jumbwa. *Nu nu ma-sę o 8
eyobo a męndę nde jumbwa dibumbe
onyola eyobo, nde nu nu ma-sę o mudī,
a męndę jumbwa loṅgę la bwindea on-
yola mudī. *Lo s'esęlę biso di wǫlǫ o bola 9
la bwam; ebanja o pond'ao di męndę jum-
bwa, kę di si wǫli. *Na sǫ nde kana di 10
bęnnǫ ponda, esęlę biso di bole bwam
na bęsę, sepǫn na muemba masu ma
jemea.

Digitized by Google

11 Ombwa, njika tila dindɛnɛ na tiledinɔ binyɔ
12 na dia lam. *Ba bena ba ma-pulɛ muɛnɛn
m'eyobo ba ma-nyakisanɛ binyɔ o jendabɛ,
nde ye nde onyolana ba si takisabɛ onyola
13 mbas'a Kristo. *Ebanja tɔ babɔ mɔmɛnɛ
bena b'endabɛ ba si ma-nɛŋgɛ mbenda; nde
ba ma-pula ná lo endabɛ, ná ba sesɛ onyola
14 manyolo manyu. *Nde e bɛ etum na mba o
jasesɛ, kɛ o mbas'a Saŋgo asu Yesu Kristo,
nyena onyol'ao wase e bomabɛlɛ mba o
15 mbasa, mba pɛ na wase. *Ebanja o Kristo
Yesu boendi bo titi tɔ-lambo tɔ ka ni titi
16 boendi, nde bewekedi ba penya. *Nde bɛsɛ
bena ba ma-daŋgwɛ kaponda mu mueka, mu-
saŋgo mu bɛ omɔny abu na ndedi, na omɔny
17 a Israel nya Loba pɛ. *Botea tatan tɔ-moto
a si takisɛ pɛ mba, ebanja na bɛn ndo a Yesu
18 o nyol'am. *A bonate, nded'a Saŋgo asu
Yesu Kristo e bɛ na midi manyu. Amen.

KALAT' A PAULO
ONYOLA BATO BA **EFESO.**

1 Paulo nya muloloma nya Yesu Kristo
onyola jemea la Loba, onyola basaŋgeri be
2 o Efeso na badubɛ o Kristo Yesu. *Ndedi
e bɛ na binyɔ na musaŋgo mu ma-wɛ na
Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu Kristo.
3 Masoma mabɛ na Loba na Tetɛ nya
Saŋgo asu Yesu Kristo, nu namsɛ bisɔ

Digitized by Google

na bonam ba mudī boesę, onyola mambo ma mọny o Kristo, *kana a posinọ 4
biso oteten ao, obiana wase e ma-bokabę, o
bę bosaṅgi na ka ni titi misan oboso bao,
o ndolo, *a sęlę tęsę biso oboso o bę bana 5
na mọ, onyola Kristo Yesu, kaponda e dọlisannọ jemea lao, *onyola sesa la bosaṅgi 6
ba nded'ao, nyena onyol'ao a bwedinọ biso
ndedi o nu nu tọndọbę, *nyena oteten ao 7
di bęnnọ dikọti onyola maya mao, nika nye
nde na, lakisę la miobe, kaponda mbwaṅ ma
nded'ao, *nyena a komnọ njoasoa omọny 8
asu, o dibię lęsę na soṅtanę lęsę. *Kana a 9
biisęnọ biso esok'a jemea lao, kaponda jemea
lao, lena a sęlęnọ tęsę oboso oteten ao *onyola 10
bolanę la belondedi ba ponda, o lata pętę
mambo męsę owasa mulopo mowọ́ o Kristo,
ma mena me o mọny na ma pę me o wase,
oteten ao, *nyena onyol'ao di timbisabęnọ 11
basaṅgwedi, kana di sęlęnọ tęsębę oboso,
kaponda jemea la nu nu ma-bolę męsę, kaponda muano ma jemea lao, *ka nyena di 12
bę onyola sesa la bosaṅgi bao; biso jena di
ta di sęlę pitę o Kristo, *nyena oteten ao 13
binyọ pę lo seṅginọ eyal'a mbalę, miaṅgo-mabwam ma joṅgisę lanyu, nyena oteten ao lo
dubęnọ pę, lo batabęnọ pę eyemban na Mudī
Musaṅgi ma dikaki, *muena mue tuṅg'a 14
sàṅgo lasu, onyola suṅga la ma me mao, onyola sesa la bosaṅgi bao.

Onyola nika mba pę, kana na seṅginọ 15
onyola jemea, lena je na binyọ o Saṅgo Yesu,

Digitized by Google

16 na onyola ndolo na basaŋgeri bęsę, * na si
m'esęlę o bola masoma onyol'anyu, na
17 m'oŋgęlę pę binyo o muka mam, * ná Loba
la Saŋgo asu Yesu Kristo, Tetę nya bosaŋgi,
a bole binyo mudī ma dibię na ma bebīsedi
18 o soŋtanę lao, * miso ma milema manyu
ma panyisabę, ná lo węlę bia nje ye dipita
la bebeledi bao, na nje ye mbwaŋ ma bosaŋgi
19 ba saŋgo lao, oteten a basaŋgeri, * na nje
ye bondęnę bo pakapakan ba ŋginy'ao na
biso bena di dubę, kaponda beboledi ba ŋginy'a
20 ŋgum ao, * nyena a bolino o Kristo, niponda
a pumbwęlęno mo o kwedi, a jesę pę mo o dia
21 lao la mom o bejedi ba mony, * omony a
beanedi bęsę na ŋginya na ŋgum na jasamę
na męsę mena ma bęn dina, seto o nin wase
22 momęnę, nde na o ninę pę ni mendę po, * a
sibisę pę męsę owasa mataŋga mao, a boli
pę mo o bę mulopo omony a męsę ma muemba,
muena mue nyol'ao, belondedi ba nu nu ma-
londisę męsę o męsę.

2 Nde binyo pę, niponda lo tano lo wo o
2 mawusę na miobe, * mena lo tano lo daŋgwa
o ponda ni tombi, kaponda nyoŋon a nin
wase, kaponda muaned'a janea la ŋgo, nya
mudī muena mu ma-bolę natęna tatan oteten
3 a bana ba si dubę, * bena pulisanę babo biso
bęsę pę di ta di daŋgwea o ponda ni tombi,
o bepuledi ba eyobo asu, kana di tano di bola
bepuledi b'eyobo na ba moŋgelę, nde di bę
pę bana ba maliŋga kaponda bewekedi, kana
4 banę bapępę. * Nde Loba lena le mbwaŋ o

Digitized by Google

ndedi, onyola ndol' ao nindene, nyena a tondino biso, * a ta a timbise biso penya muemba
na Kristo, biso, bena di ta di wo o miobe,
(lo oŋgisabe nde onyola ndedi), * a pumbwele
pe biso muemba na mo, a jese biso muemba
na mo o bejedi ba mony o Kristo Yesu,
* ná o ponda ni mende po a leele mbwaŋ ma
nded'ao mu pakapakan o bwam (bao) na biso
o Kristo Yesu. * Ebanja lo oŋgisabe on-
yola ndedi onyola jemea, seto na ka
anyu, le nde jabea la Loba, * seto
onyola bebolo, ná moto a si ya be a
sese, * ebanja je nde ebol'ao e wekabe o
Kristo Yesu onyola bebolo ba bwam, bena
Loba a seleno tese oboso, ná di daŋgweye oten.

Onyola nika oŋgele, ná o ponda ni tombi,
binyo, basibi o eyobo, lo ta lo belabe o ka
ni titi boendi na di di belabe boendi o eyobo,
boena bo ma-bolabe na maa, * ná o ni ponda-
mene lo ta lo pandisabe na Kristo, lo si ta
lo bene doŋgo o mboa Israel, lo ta nde ben
na male ma dikaki, lo si ta lo bene dipita,
lo ta nde o wase esibe bia Loba. * Nde tatan
o Kristo Yesu, binyo, bena lo ta etum o ponda
ni tombi, lo sisedi bebe o maya ma Kristo.
* Ebanja mo nde e musaŋgo masu, nu timbise
mabane diwó, nu pam pe edima yena e ta
e keŋabe, kana a nyamseno o eyobo ao bosiŋga,
* mbend'a beanedi o mieka, ka nyena a weke
babane oteten ao momene mot'a penya mowó,
nde a kome musaŋgo, * a dolisane babane na Loba
o nyolo po onyola mbasa, kana a bono bosiŋga

Digitized by Google

17 onyol'ao mǫmęnę; *nde a pǫi, a laŋgo musaŋgo na binyǫ bena lo ta etum, na ba pę
18 bena ba ta bębę, *ebanja onyol'ao nde bisǫ babanę di bęnnǫ biŋgedi na Tetę o mudī mowǫ́.
19 *Na sǫ nde lo titi pę bęn na njan, nde l'á nde somsom a bato ba mundi muemba na basaŋgeri na bona ndabo a
20 Loba, *lo loŋgabę omǫny a bebokedi ba bamuloloma na batǫperi-ba-mudī, bena Yesu Kristo mǫmęnę enǫ dale
21 la toŋgo, *na mǫ nde boloŋgi boęsę bo malatabęnǫ, bo ma-nyakanǫ onyola tempel a
22 bosaŋgi o Saŋgo, *na mǫ nde binyǫ pę lo ma-loŋgabęnǫ onyola bejedi ba Loba o mudī.

3 Onyola nika mba Paulo, mot'a beboa nya
2 Kristo Yesu, onyol'anyu basibi, — *yetęna lo seŋgi tę onyola ebol'a nded'a Loba, yena
3 e bolabę mba onyol'anyu, *ná e biisábę mba onyola bebīsedi, esoka, kana na tilinǫ oboso
4 na ŋgus'a beyala, *bena lo ma-laŋga tę mǫ lo ma-węlę sǫ̀ soŋtanę lam o esok'a Kristo,
5 *yena e si ta e biisabę na bana ba bato o yinę nyǫŋǫn, kana e biisabęnǫ tatan na bamuloloma bao ba bosaŋgi na batǫperi-ba-mudī, o
6 mudī: *ná basibi pę be basaŋgwedi na bembon na babęn-doŋgo o dikaki lao o Kristo
7 onyola miaŋgo-ma-bwam, *miena na timbinǫ bę muboledi, kaponda jabea la nded'a Loba nyena ni bolabę mba, kaponda beboledi ba
8 ŋginy'ao. *Na mba, nyena nye bosadi buka basaŋgeri bęsę nde, nin ndedi e bolabęnǫ, o laŋgwea basibi mbwaŋ ma Kristo muena mu

Digitized by Google

si ma-wɛlɛ wasabɛ, *na o bola bɛsɛ ná 9
b'ɛnɛ nje ye ebol'a esoka, yena e ta e wu-
tamɛ natɛna o bwindea o Loba nu weki
mambo mɛsɛ, *ná e biisabɛ tatan na manea 10
na ŋginya o bejedi ba mɔny, onyola ka mu-
emba, dibiɛ la Loba la nyai na nyai, *kaponda 11
jemea la bwindea lena a wekinɔ o Kristo Yesu,
Saŋgo asu, *nyena onyol'ao di bɛnnɔ bokenju 12
na biŋgedi o dipita, onyola jemea na mɔ.
*Onyola nika na ma-sɔsɔmea, ná lo si wɔlɔ 13
onyola matakisan mam, mena na bɛnnɔ onyol'
anyu, mena me nde edube na binyɔ.

Onyola nika na ma-numa mabɔŋgɔ mam 14
na Tetɛ nya Saŋgo asu Yesu Kristo, *nu 15
nyena mbia mɛsɛ o mɔny na o wase
babɛnnɔ dina, *ná abole binyɔ 16
kaponda mbwaŋ ma bosaŋgi bao, ná
l'embabɛ na ŋginya onyola Mudī mao
o mot'a teten, *ná Kristo aje o mile- 17
ma manyu onyola jemea, lo bɛnɛ mi-
aŋga, lo sikimɛyɛ pɛ o ndolo, *ná lo 18
wɛlɛ bia muemba na basaŋgeri bɛsɛ nje ye
tindamɛ na bwaba na njiba na jasamɛ, *o 19
bia ndol'a Kristo nyena ni buki mabiɛ mɛsɛ,
ná lo londisabɛ onyola belondedi ba Loba
bɛsɛ. *Nde nu nyena nu ma-wɛlɛ bolɛ 20
njoasoa buka mɛsɛ di ma-sɔsɔmeanɔ na sɔŋ-
tanɛ, kaponda ŋginya ni ma-bolɛ oteten asu,
*na mɔ nde edube e bɛ o muemba na o Kristo 21
Yesu onyola nyɔŋɔn yɛsɛ ya bwindea na
bwindea. Amen.

Na m'omɛlɛ sɔ binyɔ, mba mot'a beboa o 4

Digitized by Google

Saŋgo, o daŋgwa ka ny'aŋgamẹn belabẹ lena lo
2 belabẹnọ, *na sibisẹ la nyolo lẹsẹ na pī, na
3 wẹlisanẹ, o wẹlisanẹ mowọ́ nanunẹ o ndolo, *o bẹ
ŋginya o nẹŋgẹ jalatanẹ la mudī onyola jatiŋg-
4 anẹ la musaŋgo. *Nyolo pọ na Mudī mowọ́,
kana lo belabẹnọ o dipita diwọ la be-
5 labẹ lanyu. *Saŋgo pọ, jemea diwọ,
6 dubisẹ diwọ. *Loba diwọ na Tetẹ nya
bẹsẹ, nu nyena nye ọmọny a bẹsẹ na
7 onyola bẹsẹ na oteten a bẹsẹ. *Nde
mowọ́ na mowọ́ nyasu tẹ ndedi e bolabẹ
8 kaponda dimẹnẹ la jabea la Kristo. *Onyola
nika a kwali na: „'Abo o mọny, 'alan mukoma
9 o mukoma, a boli mabea na bato.“ *Nde din
na: 'abo, le nde nje, e si bẹ tẹ na, a sẹlẹ
10 siba o bepasi ba wase wase. *Nu nu sibi
e pẹ nde nu ny'abo o mọny a mọny yẹsẹ,
11 ná a londisẹ mambo mẹsẹ. *Nde mọmẹnẹ a
tẹsẹ pẹ doŋgo bamuloloma, doŋgo pẹ batọperi-
ba-mudī, doŋgo pẹ balaŋgwedi, doŋgo pẹ bata-
12 teri na baleedi, *onyola boŋsanẹ la basaŋgeri
onyola ebol'a bolea onyola loŋgisẹ la nyol'a
13 Kristo, *natẹna bisọ bẹsẹ di pọ o jalatanẹ
la jemea na dibiẹ la Mun'a Loba, na moto
nu koki, na dimẹnẹ la mutẹ la belondedi ba
14 Kristo, *ná di si bẹ pẹ miẹŋgẹ ma bana
bena ba ma-yombisabẹ na yeŋgisabẹ na ŋgọ
a beleedi tẹ onyola mawọndọn ma bato, o
misomba onyola malambi ma dimbẹlẹ la ŋgea,
15 *nde di bẹ nde mbalẹ o ndolo, di nyake o
mambo mẹsẹ na mọ, nyena nye mulopo, Kristo;
16 *nyena na mọ nde nyolo nyẹsẹ e latabẹnọ,

Digitized by Google

e tiŋgabɛ pɛ onyola tiŋga la joŋgwanɛ tɛ, kaponda dimɛnɛ la ebol'a eloŋgi tɛ, o bola bonyaki ba nyolo onyola loŋgisɛ la mɔmɛnɛ o ndolo.

Din sɔ nde na ma-kwalanɔ, na bola pɛ 17
mboŋ o Saŋgo, ná lo si daŋgwa pɛ kana banɛ
basibi o joŋgɛlɛ labu l'ewolo, * bena ba 18
timbi muititi o dibiɛ labu, be etum na loŋgɛ
la Loba, onyola bodimbea boena boe na babɔ,
onyola jenyisabɛ la milema mabu, * bena 19
kana ba si ma-seŋganɔ pɛ sese, ba bakɛ babɔ
mɔmɛnɛ o munyɔsi onyola bola la mbindo tɛ
o mukubo. * Nde binyɔ lo s'oko Kristo nika, 20
* yetɛna ye ná lo seŋgi onyol'ao, lo leabɛ pɛ 21
onyol'ao, kana yenɔ mbalɛ o Yesu: * ná lo 22
soŋgwe mudun a moto, kaponda bedaŋgwedi
banyu ba boso, nu nyamsɛ mɔmɛnɛ o bepu-
ledi ba mawɔndɔn, * nde lo timbisɛ binyɔ- 23
mɛnɛ penya o mudī ma joŋgɛlɛ lanyu, * lo 24
bɔte mot'a penya, nu wekabɛ kaponda
Loba o tɛmɛ-la-sim na bosaŋgi ba mbalɛ.

Onyola nika sumwa lobaŋgo, tɔpɔ mbalɛ 25
moto tɛ na muna-saŋgo, ebanja je nde beloŋgi
na mowó na nunɛ. * Lo liŋga, nde lo si bola 26
bobe, lo s'esɛlɛ wei i sibea binyɔ wase onyola
maliŋga manyu, * lo si tindɛlɛ tɔ Satan bejedi. 27
* Nu nu m'ibɛ a s'iba pɛ, nde a bole nde 28
ebolo, a kuse bao bema na mao maa, ná a
bɛnɛ o bola batuedi. * Lo s'esɛlɛ tɔ eyal'a 29
bobe e busa o mudumbu manyu, nde ma ma
dɔli onyola loŋgisanɛ, kaponda yenɔ ná e
pulabɛ, ná e bole museŋ na ba ba ma-seŋgɛ.

Digitized by Google

30 * Lo si bwesẹ Mudī Musaṅgi ma Loba ndutu,
muena lo batabẹnọ eyemban natẹna bunya ba
31 joṅgisẹ. * Esẹlẹ njoṅgi nyesẹ na pidi na
maliṅga na etọis'a miambo na dibena ba bẹ
32 etum na binyọ muemba na bobe boesẹ. * Nde
lo bẹ muyao mowọ́ na nunẹ, na ndedi, lo la-
kisanẹ mowọ́ na nunẹ, kana Loba pẹ a laki-
sẹnọ binyọ o Kristo.

5 Binyọ bẹ sọ bato ba m'embilanẹ Loba, ka
2 bana ba ndolo, * lo daṅgwe pẹ o ndolo, kana
Kristo a tanọ a tọndọ biso, a bola mọmẹnẹ
onyol'asu ka musaṅgisẹ na jabea na Loba
onyola pwẹpwẹ nya enumba e nyeṅgẹny.
3 * Musonje na nyai a mbindo tẹ, tọ mukubo
lo s'esẹlẹ mọ ma tubabẹ tọ dina oteten anyu,
4 kana e aṅgamẹnnọ na basaṅgeri, * nikamẹnẹ
pẹ mambo ma mbindo na betọpedi ba mbamba
tọ mambo ma ma-yọisanẹ mena ma s'aṅga-
mẹn, nde bwambwam lo bola nde masoma.
5 * Ebanja lo bī bwambwam, ná tọ mot' a mu-
sonje, tọ mot'a mbindo, tọ mutọndẹ-bema,
nyena nye nde ka muboleyẹ-losaṅgo, a si bẹn
6 sàṅgo o janea la Kristo na Loba. * Lo s'esẹlẹ
tọ-moto a wọndọ binyọ na beyala b'ewolo,
ebanja onyola man mambo nde maliṅga ma
Loba ma ma-pọnọ omọny a bana ba si dubẹ.
7 8 * Lo si lata sọ muemba na babọ. * Ebanja
binyọ lo ta muititi o ponda ni tombi, nde
tatan le muẹnẹn o Saṅgo, daṅgwa sọ ka bana
9 ba muẹnẹn, * (ebanja bepuma ba muẹnẹn be
nde nyai a bwam yesẹ na tẹmẹ-la sim na
10 mbalẹ), * kana lo ma-wasanọ nje e ma-dọli-

Digitized by Google

sanę Saŋgo, * na lo si bęnę latanę na bebolo 11
ba muititi, bena be si ma-tombwanę, nde buka
nika, sambwęlę nde mọ. * Ebanja ma mena 12
ma ma-bolabę na babọ o diwuta, me isọn tọ o
topọ lao mọmęnę. * Nde męsę ma ma-sam- 13
bwabęlę na muęnęn ma ma-busa o mpoma.
Ebanja męsę ma ma-busę o mpoma me nde
muęnęn. * Onyola nika a kwali na: Umwę 14
oa nu naŋga o iyọ, asumwę na bawedi, nde
Kristo a mędę panyisę oa. * Ombwa sọ nęni 15
lo ma-daŋgwanọ ka ni tęŋgęn, setọ ka belemā,
nde ka badibię. * ka nyena lo bolanę ponda 16
bwam, ebanja minya mie bobe. * Onyola 17
nika lo si timba elemā, nde bia nje ye jemea
la Saŋgo. * Lo si sọkọ mao, din di ma-wana 18
dibumbe, nde lo londa na mudī, * ka nyena 19
lo kwalisanę mowọ́ na nunę o mieŋge na
mieŋge ma sesa na belọŋgi ba mudī, lo
lọŋgea na jobea Saŋgo o milema manyu;
* lo bole pę masoma ponda yęsę onyola 20
mambo męsę na Loba Tetę, o dina la Saŋgo
asu Yesu Kristo. * Sibisę binyọmęnę owasa 21
mowọ́ na nunę o bọŋgọ ba Kristo.

Bito ba sibisę babọ mọmęnę owasa bome 22
babu, kana onyola Saŋgo. * Ebanja mome e 23
nde mulopo ma muto, kana Kristo pę enọ
mulopo ma muemba, kana mọmęnę pę enọ
musuŋger'a nyolo. * Nde kana muemba mu 24
sibisabęnọ owasa Kristo, nikamęnę pę bito
pę na bome babu o mambo męsę. * Binyọ 25
bome tondọ bito banyu, kana Kristo pę a tọn-
dinọ muemba, nde a boli mọmęnę onyol'ao,

Digitized by Google

26 * ná a saŋgisẹ mọ, kana 'ounọ mọ onyola jọ-
27 kẹlẹ la madiba o eyala, * ná a tẹsẹyẹ mọ-
mẹnẹ muemba ma bosaŋgi, esibẹ tọn tọ dipẹ-
ny tọ lambo la nika, nde ná mu bẹ bosaŋgi
28 na ka ni titi misan. * Nikamẹnẹ pẹ nde
bome b'aŋgamẹnnọ tọndọ bito babu kana
manyolo mabu mọmẹnẹ. Nu nu ma-tọndẹ
29 munj'ao, a tọndi nde mọmẹnẹ. * Ebanja tọ-
moto a si siŋgẹ eyobo ao tọ ponda, nde a ma-
boŋgwa nde mọ na poŋgọ pẹ mọ, kana Saŋgo
30 pẹ (a ma-bolanọ) na muemba, * ebanja je nde
beloŋgi ba nyol'ao, na eyobo ao na bewese
31 bao pẹ. * „Onyola nika moto a mẹndẹ dia
saŋgo na nyaŋgo, nde a tiŋgamẹ na munj'ao,
nde babọ babanẹ ba mẹndẹ nde bẹ eyobo
32 ewọ." * Yen esoka e kolo; nde mba na ma-
33 kwala nde mọ o ka Kristo na muemba. * Nde
binyọ pẹ, mowọ́ na mowọ́ nyanyu tẹ, a tọnde
munj'ao kana mọmẹnẹ, nde muto pẹ a bwe
mom'ao boŋgọ.

6 A bana, seŋganẹ basaŋgo banyu na ban-
yaŋgo banyu o Saŋgo; ebanja nika nye bwam.
2 * „Dubẹ soŋgọ na nyoŋgọ", ni nde nye
3 mbend'a boso na dikaki na: * „ná o kuse
bwam, o bẹnẹ pẹ loŋgẹ la bwaba o wase."
4 * Binyọ basaŋgo pẹ, lo si bola liŋgisẹ bana
banyu, nde boŋgwa nde babọ o boŋgọ na o
malea ma Saŋgo.
5 Binyọ bautu seŋganẹ basaŋgo banyu ka-
ponda eyobo na boŋgọ na soasoanẹ, nde na
6 mulema mowọ́, kana onyola Kristo, * setọ
na ka bolea-la-misọ, ka badọlisẹ-bato, nde ka

Digitized by Google

bautu ba Kristo, bena ba ma-bolę jemea la
Loba na mulema; *bena ba ma-boleyę na 7
jemea la bwam ka onyola Saŋgo, setǫ onyola
bato, *kana lo bīnǫ, ná tǫ-njika lambo la 8
bwam moto a ma-bolanǫ, a męndę kusa mu-
lemlem na Saŋgo, tǫ a bę mukom tǫ wonja.
*Binyǫ basaŋgo pę, bola mulemlem na babǫ, 9
esęlę bekima, kana lo bīnǫ, ná binyǫ na babǫ
lo bęn Saŋgo o mǫny, nyena wanda la moto
di titi na mǫ.

O sukan, a bonate, bę ŋginya o 10
Saŋgo na o ŋginy'a ŋgum ao. *Bǫtǫ 11
bewesan ba Loba, ná lo węlę tęmęnę misomba
ma Satan, *ebanja di si bęn o jananę eyobo 12
na maya, nde manea na baŋginya na bānedi
ba wase ba mun muititi na muemba ma midī
ma bobe o bejedi ba mǫny. *Onyola nika 13
nǫŋgǫ bewęsan ba Loba, ná lo węlę tęmę o
bunya ba bobe, ná lo węlę buka męsę nde
lo tęmę pę. *Lo tęmę sǫ, bedue banyu be 14
tiŋgabę na mbalę, bǫtisabę na ŋgut'a bwaŋga
nya tęmę-la-sim, *miende mi bǫtisabę betambi 15
ba mboŋsan ma miaŋgo-ma-bwam ma musaŋgo.
*Nde omǫny a męsę nǫŋgǫ ŋgub'a 16
jemea, nyena lo ma-węlęnǫ dimsanę
mǫŋgǫ ma wea ma nyabobe. *Lo 17
nǫŋgǫ mbidi ma joŋgisę na pǫ a mudī,
nyena nye eyal'a Loba; *lo kanę ponda 18
yęsę na muka muęsę na besǫsǫmedi o mudī,
lo bę pę na epęnyę o titimbę nyęsę na besǫsǫ-
medi onyola basaŋgeri bęsę, *na onyol'am 19
pę, ná o telę la mudumbu mam eyala e bolabę

Digitized by Google

mba, o biisę esok'a miaŋgo-ma-bwam na bo-
20 kenju, *miena neno nyamuloloma o ŋgokobi,
ná na bę bokenju onyol'ao, kana n'aŋgamęnno
laŋgwa.
21 Nde ná lo bie kana na jaino na nje na ma-
bolano, Tikiko, muna-saŋgo nya ndolo na
muboled'a mbalę o Saŋgo, a męndę biisę binyo
22 mambo męsę, *nyena na lomedino binyo
onyola ninkamęnę, ná lo bie kana di jaino,
23 nde a lokomeyę pę milema manyu. *Musaŋgo
mu bę na bona-saŋgo na ndolo na jemea, lena
di ma-wę na Loba Tetę na Saŋgo Yesu Kristo.
24 *Ndedi e bę na bęsę bena ba tondi Saŋgo asu
Yesu Kristo na ka ni si ma-timbeyę.

KALAT'A PAULO
ONYOLA BATO BA **FILIPI.**

1 Paulo na Timoteo bautu ba Yesu Kristo,
onyola basaŋgeri bęsę o Kristo Yesu, bena
be o Filipi, muemba na bombwedi na baboledi.
2 *Ndedi e bę na binyo na musaŋgo mu ma-wę
na Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu Kristo.
3 Na ma-soma Loba lam, ponda na ponda
4 na m'oŋgelęno binyo, *ponda yęsę o mika
mam męsę onyola binyo bęsę, kana na ma-
5 bolano muka mam na munyeŋgę, *onyola
latanę lanyu o miaŋgo-ma-bwam botea o
6 bunya ba boso natęna tatan, *kana na
pitęno din, ná nu nu botedi ebol'a bwam

Digitized by Google

oteten anyu a mẹndẹ pẹ domsẹ mọ natẹna bunya ba Yesu Kristo. *Kana e aṅgamẹnnọ na mba o joṅgẹlẹ nika onyola binyọ bẹsẹ, ebanja na bẹn binyọ o mulema mam, o beboa bam na o suṅga na jembẹ la miaṅgoma-bwam, binyọ bẹsẹ ka babẹnẹ-doṅgo o nded'am. *Ebanja Loba e mboṅ am kana neno nyoṅgi onyola binyọ bẹsẹ na ndol'a mulema nya Kristo. *Nde na ma-sọsọmea nde, ná ndol'anyu e beṅge nde kola o dibiẹ lẹsẹ na o jemba lẹsẹ la mambo, *o sọ ma mena ma titi kapọ, ná lo bẹ ka ni saṅgi na ni si bẹn misan natẹna bunya ba Kristo, *lo londe na bepuma ba tẹmẹ-la-sim, bena be mawẹ onyola Yesu Kristo, onyola edube na sesa la Loba.

Nde na tọndi biisẹ binyọ, a bonate, ná mambo ma kweledi mba m'aledi nde onyola toṅgwẹlẹ la miaṅgo-ma-bwam, *ka nyena beboa bam be timbi bianẹ kana o Kristo o ndabo a muka nyẹsẹ na o banẹ bẹsẹ pẹ, *na gita la bona-saṅgo pẹ ba pitẹ o beboa bam o Saṅgo, ba beṅgi bẹ ṅginya o tọpọ eyala na bokenju. *Nde doṅgo ba ma-laṅgwa nde Kristo onyola ekọn na mutaṅgo; doṅgo pẹ onyola njọm a bwam. *Doṅgo onyola ndolo, kana ba binọ ná na naṅga nde uan onyola suṅga la miaṅgo-ma-bwam. *Banẹ ba ma-laṅgwa nde Kristo onyola musuṅga setọ o ka mbalẹ, ebanja ba m'oṅgẹlẹ o jondẹlẹ ndutu o beboa bam. *Nika nye sọ nje? Kẹ na o ka yẹsẹ Kristo nde a ma-laṅgwabẹ, tọ e bẹ

Digitized by Google

nde na ka mawǫndǫn tǫ ka mbalę, onyola
dinmęnę nde na ma-bwanǫ munyęŋgę, nde
19 na męndę pę bwa munyęŋgę. *Ebanja na bī
ná din di męndę timba onyola joŋgisę lam
onyola muka manyu na joŋgwanę la mudī
20 ma Yesu Kristo, *kaponda betatedi bam na
dipita lam, ná na si męndę sambwabęlę o
tǫ-lambo, nde na bokenju boęsę kana ponda
yęsę, nikamęnę pę na tatan Kristo a ma-
kolisabę o nyol'am, tǫ e bę nde onyola loŋgę
21 tǫ onyola kwedi. *Ebanja Kristo nde e
22 loŋgę lam, kwedi pę musęŋ. *Nde yetęna
le nde loŋgę la eyobo, kę ye nde mba bepu-
ma ba ebolo; o nika sǫ na si bī nje na ma-
23 pǫsǫnǫ. *Ebanja n'endedi o miri mibanę:
Ne nyǫŋgi o jasumwę o bę na Kristo,
24 ebanja nika nye bwam bo tombi; *nde
o ja o eyobo le lambo di ma-pulę bwambwam
25 onyol'anyu. *Nde na bī, kana na pitęnǫ din,
ná na męndę ja, nde na męndę ja na binyǫ
bęsę onyola bonyaki banyu na munyęŋgę ma
26 jemea, *ná musesako manyu o Kristo Yesu
onyol'am mu kole, yetęna na pǫi pętę na
binyǫ ŋgedi nipępę.
27 Nde din mǫmęnę nde, daŋgwa kana e aŋ-
gamęnnǫ kaponda miaŋgo-ma-bwam ma Kristo,
ná tǫ na pǫ nde, nde n'ęnę binyǫ, tǫ na s'ukedi
nde, nde na seŋga onyol'anyu, na seŋge ná
lo tęm o mudī mowǫ́, lo m'ana pę na mulema
mowǫ́ onyola jemea la miaŋgo-ma-bwam;
28 *lo si bwesabę bǫŋgǫ o tǫ-lambo na basiŋgeri,
nika nye nde eyemban a dibumbe onyol'abu,

Digitized by Google

nde ya joŋgisę onyol'anyu, nde nika e wu
nde na Loba; *ebanja e bolabę binyǫ, o ka 29
Kristo, setǫ o dubę mǫ mǫmęnę, nde o taka
pę onyol'ao, *kana lo bęnnǫ mulemlem ma 30
ewęnji kana lo tanǫ l'ęnę na mba, lo ma-
seŋganǫ pę onyol'am tatan.

Jomęlę le sǫ tę o Kristo, lǫkǫ la mulema 2
la ndolo le tę, latanę la mudī le tę, ndol'a
mulema na ndedi be tę, *londisę sǫ munyeŋgę 2
mam, ná lo bę nde joŋgęlę diwǫ, kana lo
bęnnǫ mulemlem ma ndolo, lo bę pę mulema
mowǫ́ na joŋgęlę diwǫ, *lo si bola tǫ-lambo 3
onyola diwanję na pula la edub'ewolo, nde
o ka sibisę-la-ŋyolo mowǫ́ tę 'ǫŋgęlę nunę
nupępę bondęnę buka mǫmęnę; *tǫ-mowǫ́ a 4
s'ombwea mambo mao mǫmęnę, nde mambo
ma banę bapępę pę. *Bęnę din joŋgęlę 5
oteten anyu lena di ta pę na Kristo Yesu,
*nyena, tǫna a tanǫ bowan ba Loba, 6
a si ta a laŋga mǫ ka lambo la ndumban,
o bę kapǫ na Loba, *nde a timbisę nde 7
mǫmęnę ewolo, kana a nǫŋginǫ bowan
ba mukom, a timba beombwedi ka moto,
a sǫbę pę bedęmo ka moto; *a sibisę mǫ- 8
męnę, kana a tanǫ a bęnę seŋganę natę-
na o kwedi, ē, natęna o kwed'a mbasa.
*Onyola nika Loba pę a ta 'asę mǫ, a 9
bola mǫ dina lena di asam buka mina
męsę, *ná o dina la Yesu maboŋgǫ 10
męsę ma nuŋgamę, ma ba be o mǫny na
ma ba be o wase, na ma ba pę be owasa
mun mundi-ma-wase, *na ná beyemę 11

Digitized by Google

bęsę be pusęlę, ná Yesu Kristo nde e Saŋgo, onyola edub'a Loba Tetę.

12 Na sǫ nde, a bandolo, kana lo tanǫ lo bęnę seŋganę ponda yęsę, setǫ kana o jukea lam la wase mǫmęnę, nde buka nika tatan kana na s'ukedinǫ: bolea joŋgisę lanyu
13 na bǫŋgǫ na soasoanę. *Ebanja ye nde Loba nu ma-wekę oteten anyu o jemea
14 na bola, kaponda dǫlisanę lao. *Bola mambo męsę esibę minyunyuŋgu na diŋga
15 la penda, *na lo bę ka ni si bęn misan na ni si bęn njǫm, bana ba Loba esibę diwusę oteten a nyǫŋǫn a mpeŋga na ni tabilan, bena oteten abu nde lo ma-panyanǫ ka muęnęn o
16 mundi-ma-wase, *kana lo m'aleanǫ eyal'a Loba na kaŋ, onyola jasesę lam o bunya ba Kristo, ná na si ta na daŋgwa tete, tǫ bola
17 ebolo tete. *Nde tǫ mbamęnę na bolabę nde jabea onyola din jabea na ebol'a prisi ya jemea lanyu, kę na ma-bwa nde munyęŋgę,
18 munyęŋgę muemba na binyǫ bęsę. *Nikamęnę nde binyǫ pę bwa munyęŋgę, munyęŋgę muemba na mba.

19 Nde na pitę o Saŋgo Yesu o wamsę loma Timoteo na binyǫ, ná mba pę na kuse jem-
20 bamę, kę na seŋgi nęni lo jainǫ. *Ebanja na si bęn nupępę, nu bęn nika joŋgelę, nyena nu m'ombweyę mambo manyu na ka mbalę.
21 *Ebanja banę bęsę ba ma-pulisę nde mabu
22 mambo, setǫ mambo ma Yesu Kristo. *Nde lo bī ka ao nya mbalę, ná ka muna a maboleanǫ saŋgo, nika nde a tanǫ a bola muem-

Digitized by Google

ba na mba onyola miaŋgo-ma-bwam. *Mo so 23
nde na pitęno o loma dibokimęnę, kę n'ęn nęni
ka e m'aleano na mba. *Nde na pitę o Saŋgo, 24
ná mbamęnę pę na mendę po son a ponda.

Nde e ta y'ęnęnę mba ka lambo di aŋga- 25
męn o lomea binyo muna-saŋgo Epafrodito,
muboledi, na mowó nu m'anę muemba na
mba, mot'anyu nya muloloma na muboled'a
joŋgwanę lam; *ebanja a ta nyoŋgi onyola 26
binyo bęsę, a ta pę a bwa ndutu bwambi,
ebanja lo ta lo seŋga na a ta a boa. *Nde 27
a ta pę a boa nikamęnę bębę na kwedi, nde
Loba a bwedi mo ndedi, nde seto onyola mo-
męnę mowó, nde onyol'am pę, ná na si bęnę
ndutu omony a ndutu. *Na wamsę so nde 28
loma mo, ná l'ęn tę mo, lo bwe munyęŋgę,
ná ndut'am pę e sibe son. *Binyo kasa so 29
mo o Saŋgo na munyęŋgę mu londi, na jalea
pę ba nika n'edube. *Ebanja onyola ebol'a 30
Kristo nde a tano bębę na kwedi, kana a si
tano a dubę onyola loŋgę lao, ná a londę
bolea mba di lena di ta pętę di pula onyola
joŋgwanę lanyu na mba.

Nde o sukan, a bonate, bwa munyęŋgę 3
o Saŋgo! O tilea binyo milemlem ma mam-
bo e si ma-wolisę mba, nde ninka e ma-bola
nde binyo ná lo bakę bwambwam. *L'aŋga- 2
męnę na mbo, l'aŋgamęnę na baboledi b'ebolo ba
bobe, l'aŋgamęnę na jendajendanę. *Ebanja 3
biso je nde boendi, biso bena di ma-boleyę o
mudī ma Loba, di sesę pę o Kristo Yesu,
di si bęnę dipitę o eyobo; *tona mbamęnę pę 4

Digitized by Google

na wusanǫ bęnę mambo o japitę o eyobo. Yetęna mowǫ́ a m'oŋgelę na, a bęn japitę
5 o eyobo, kę mba na bęn buka nika. *Na ta n'endabę o bunya bo londę lǫmbi, na wu nde o tumba la Israel o mbia ma Benyamin, mot'a Bona-Heber nu wu na Bona-Heber, o ka mben-
6 da, mot'a Farisai; *o ka kǫdi mutakisę-muemba, o ka tęmę-la-sim ka nu si bęn misan
7 o mbenda. *Nde ma mena ma ta mba museŋ́, na laŋgi nde mǫ ka mbǫlǫn onyola ka Kristo.
8 *Ē, nambalę, na ma-laŋga nde męsę ka mbǫlǫn onyola jasamę di peti la dibię la Kristo Yesu, Saŋgo am, nyena onyol'ao nde na bǫlǫnnǫ męsę, na laŋga pę mǫ ka dibunje, ná
9 na kuse Kristo; *na sǫbę pę oteten ao, setǫ o bęnę lam tęmę-la-sim mǫmęnę, lena di ma-wę o mbenda, nde la jemea o Kristo, tęmę-la-sim lena di ma-wę na Loba onyola jemea,
10 *ná na bie mǫ na ŋginy'a pumbwa lao na jalatanę o taka lao, kana na ma-timbisabęnǫ
11 bowan na kwed'ao, *ná ŋga nena na pǫ o bepumbwedi ba kwedi.
12 Setǫ ná na má-kusa mǫ, tǫ ná na kęŋgęŋgę, nde na ma-bupę nde mǫ ombusa, ná ŋga nena na kusa di lena onyol'ao nde mba
13 pę na kusabęnǫ na Kristo Yesu. *A bonate, na si ma-laŋga mbamęnę ka mowǫ́ nu ma-bǫlę kusę, nde lambo diwǫ nde, na ma-dimbea ma me ombusa, nde na ma-sambisę maa
14 o mambo me oboso, *nä-nya mila o su, o bowęn ba bebukedi ba bebeledi ba Loba ba mǫny o Kristo Yesu.

Digitized by Google

Bese so bena be na keŋgeŋge, esele biso di be nde nika joŋgele; nde lo ben te joŋgele dipepe o to-njika lambo, ke Loba a mende biise binyo mo. *Nde ninka nde, di lena di má-kusano, esele biso di daŋgweye oten. *A bonate, be babupedi bam, ombwa pe ba bena ba ma-daŋgwe nika, kana lo benno biso ka eyembilan. *Ebanja gita ba ma-daŋgwa, bena na laŋgwedino binyo onyol'abu gita la ŋgedi, nde na ma-kwala pe mo tatan na misodi, ná be nde basiŋgeri ba mbas'a Kristo. *Bena su labu le nde dibumbe, bena Loba labu le nde dibum, edub'abu pe ye nde o ison abu, bena ba m'oŋgele nde mambo ma wase. *Nde ekombo asu ya somsom ye nde o mony, o yemene nde di m'eŋgeleno Saŋgo Yesu Kristo ka musuŋgeri, *nye-na nu mende tukwe nyol' asu ni sibi, ná e timbe bowan na nyol'a bosaŋgi bao, kaponda ŋginya nyena a ma-welẹno pe sibise mambo mese owas'ao.

Na nde, a bonate ba ndolo, bena na ma-bwano nyoŋgi, munyeŋge mam na ekot'am, teme nde nika o Saŋgo, a bandolo. *Na m'omele Euodia, na m'omele pe Sintike o be nde joŋgele diwo o Saŋgo. *E, na ma-sosomeye pe oa, a muenj'am nya ebolo nya mbale, oŋgwane babo, bena ba ta b'ana ewenji muemba na mba o miaŋgo-ma-bwam, muemba na Klemensi na mane makom mam m' ebolo, bena mina mabu ma tilabe o kalat'a loŋge. *Bwa munyeŋge o Saŋgo ponda

Digitized by Google

yęsę; na ma-kwala pętę: Bwa munyę-
5 ńgę! *Esęlę pī anyu nya mulema e
bianę na bato bęsę. Saŋgo e bębę.
6 *Lo si bę mutaka onyola tǫ-lambo,
nde o mambo męsę esęlę bepuledi
banyu be bianę oboso ba Loba o muka
na besǫsǫmedi na bola la masoma.
7 *Nde musaŋgo ma Loba muena mu
buki mabię męsę mumęndę jembę mi-
lema manyu na mǫŋgęlę manyu o
8 Kristo Yesu. *Nde o sukan, a bonate, tǫ-
ŋjika lambo le mbalę na l'edube na di tęm
na sim na le kǫnji na di tǫndǫbę na di dǫli
miaŋgo, tǫ-ŋjika lambo le edęmo a bwam,
9 tǫ-ŋje ye musesako, l'ǫŋgęlę nde mǫ. *Ma
pę mena l'okonǫ, lo kusinǫ, lo seŋginǫ, l'ęnnǫ
na mba, bola nde mǫ; nde Loba la musaŋgo
a męndę bę na binyǫ.
10 Nde na bo munyęŋgę mundęnę o Saŋgo,
ná lo timbi pętę bęnę jombwea la penya
onyol'am; kana lo tanǫ lo bęnę jǫŋgęlę o-
11 nyola nika, nde lo si bęnę ponda. *Setǫ
onyola mutaka nde na ma-kwalanǫ nika,
ebanja n'oko o węlisanę tǫ-ŋjika nyai a loŋ-
12 gę na ma-bęnǫ. *Na bī węlisanę loŋgę di
sibi na loŋgę di asam; n'oko o mambo męsę
lambo na lambo, o jula na bwa la njai, o
13 tutę na o take. *Na ma-węlę męsę onyola
14 ŋginy'a nu nu m'embę mba. *Nde lo boli
bwam kana lo latinǫ na mba o ndut'am.
15 *Nde binyǫmęnę pę lo bī, a bato ba Filipi,
ná o beboteri ba miaŋgo-ma-bwam, niponda

Digitized by Google

n'asumwẹnọ o Masedonia, tọ muemba mowọ́
mu si ta mu lata na mba o musọŋgi ma bu-
sisẹ na kusa, kẹ binyọmẹnẹ. *Ebanja o 16
Tesalonika pẹ lo ta lo lomea mba joŋgwanẹ
ŋgedi pọ tọ iba. *Setọ ná na ma-pulisẹ nde 17
jabea, nde na ma-pulisẹ nde bepuma, bena
be ma-tọndẹ onyola musọŋgi manyu. *Na 18
bẹn mambo mẹsẹ, ma peti pẹ na peta; na
kusi njoasoa, niponda na kusinọ mambo manyu
na Epafrodito, enumb'a pwẹpwẹ, jabea la
bwam lena di ma-dọlisanẹ Loba. *Loba lam 19
a mẹndẹ londisẹ mutaka manyu muẹsẹ, ka-
ponda mbwaŋ mao o edube, o Kristo Yesu.
*Edube e bẹ nde na Loba, Saŋgo asu, o 20
bwindea na bwindea. Amen.

Soma musaŋgeri tẹ o Kristo Yesu. Bona- 21
saŋgo be na mba ba som binyọ. *Basaŋgeri 22
bẹsẹ ba som binyọ, sepọn ba ba ndabo a kaisa.
*Nded'a Saŋgo asu Yesu Kristo e bẹ na 23
mudī manyu. Amen.

KALAT' A PAULO
ONYOLA BATO BA **KOLOSI.**

Paulo nyamululoma nya Yesu Kristo onyola 1
jemea la Loba, na muna-saŋgo Timoteo,
*onyola basaŋgeri be o Kolosi na bona-saŋgo 2
ba dubẹ o Kristo. Ndedi e bẹ na binyọ na

Digitized by Google

musaŋgo mu ma-wẹ na Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu Kristo.

3 Di ma-bola masoma na Loba, Saŋgo a Saŋgo
asu Yesu Kristo, ponda yẹsẹ di ma-kanẹnọ
4 onyol'anyu, *kana di seŋginọ onyola jemea
lanyu o Kristo Yesu na onyola ndolo, nyena
5 lo bẹnnọ na basaŋgeri bẹsẹ, *onyola dipita
di nẹŋgẹbẹlẹ binyọ o mọny, lena lo seŋginọ
onyol'ao ŋged'a boso o eyal'a mbalẹ ya
6 miaŋgo-ma-bwam, *miena mi pọi na binyọ,
kana mienọ pẹ o mundi-ma-wase muẹsẹ, mi
ma-yanọ bepuma, mi tọndọ pẹ, kana oteten
anyu pẹ, botea bo bunya boena lo seŋginọ
7 mọ, lo sọinọ nded'a Loba·o mbalẹ, *kana
l'okonọ na Epafra, muenj'asu ny'ebolo nya
ndolo, nyena nye muboled'a mbalẹ nya Kristo
8 onyol'anyu, *nu laŋgwedi pẹ bisọ onyola
9 ndol'anyu nya mudī. *Onyola nikamẹnẹ bisọ
pẹ, natẹna bo bunya di seŋginọ nika, di si
m'esẹlẹ o kanẹ na sọsọmea onyol'anyu, ná
lo londisabẹ na dibiẹ la jemea lao, na jaŋgwa
10 lẹsẹ na sọŋtanẹ la mambo ma mudī, *o
daŋgwa kana e aŋgamẹnnọ onyola Saŋgo o-
nyola dọlisanẹ (lao) lẹsẹ, o ya bepuma o
11 ebol'a bwam tẹ, *na nyaka pẹ o dibiẹ la
Loba, l'embabẹ na ŋginya nyẹsẹ, kaponda
ŋgum a bosaŋgi bao onyola pī nyẹsẹ na wẹ-
12 lisanẹ na ka munyẹŋgẹ. *o bola masoma na
Tetẹ, nu boli bisọ ná di doŋgamẹnẹ o kusa
13 doŋgo o saŋgo la basaŋgeri o muẹnẹn, *nu
suŋgi bisọ o ŋginy'a muititi, a timbisẹ bisọ o
14 janea la Mun'ao nya ndolo, *nyena onyol'ao

Digitized by Google

di bɛnnɔ joŋgisɛ, lakisɛ la miobe, *nyena 15
nye bowan ba Loba nu si m'ɛnɛnɛ, nya
boso o bewekedi bɛsɛ. *Ebanja na mɔ 16
nde mambo mɛsɛ ma wekabɛnɔ, ma me
o mɔny na ma me o wase, ma ma m'ɛnɛbɛ
na ma ma si m'ɛnɛbɛ, tɔ e bɛ nde bejedi
ba bānedi tɔ manea tɔ miomɛ tɔ ŋginya;
mambo mɛsɛ ma wekabɛ nde na mɔ na
o timba na mɔ. *Mɔ nde e o boso na mɛsɛ, 17
mɛsɛ pɛ m'alanɛ nde onyol'ao. *Mɔ pɛ nde 18
e mulopo ma nyolo, nika nye nde na: ma
muemba. Mɔ nde e beboteri, nya boso nu
busi o kwedi, ná mɔ a bɛ nya boso o mambo
mɛsɛ. *Ebanja e ta e dɔlisanɛ (Loba) ná 19
belondedi bɛsɛ be ja oteten ao, *na o dɔli- 20
sanɛ mɛsɛ onyol'ao o timba na mɔ, kana a
komnɔ musaŋgo onyola maya ma mbas'ao,
onyol'ao, tɔ e bɛ nde mambo me o wase, tɔ
ma me omɔny. *Binyɔ bena lo ta bɛn o 21
ponda ni tombi na basiŋgeri o mɔŋgɛlɛ manyu
o bebolo ba bobe; *nde tatan a dɔlisan binyɔ, 22
onyola nyol'a eyobo ao onyola kwedi, o tɛsɛ
binyɔ bosaŋgi na ka ni si bɛn misan na ka
ni si bɛn njɔm oboso bao; *kɛ yetɛna lo 23
tiŋgam o jemea na ka ni sikimedi na ny'em-
bam, ka nyena lo si sumwabɛ na dipita la
miaŋgo-ma-bwam, miena lo seŋginɔ, miena mi
laŋgwabɛ na bewekedi bɛsɛ be owasa mɔny,
miena mba Paulo na timbinɔ muboledi.

Tatan na ma-bwa munyɛŋgɛ onyola mata- 24
kisan mam onyol'anyu, nde na ma-londisɛ o
nyol'am, ma ma ma-pulɛ o matakisan ma

Digitized by Google

Kristo onyola nyol'ao, nyena nye muemba,
25 *muena na timbino muboled'ao, kaponda ebol'a
soele ya Loba, yena e bolabe mba onyol'anyu,
26 o londise eyal'a Loba, *esoka yena e ta e
wutame botea o bwindea na nyoñon yese, nde
27 e biisabe tatan na basaŋgeri bese, *bena Loba
a tano a pula biise, nje ye mbwaŋ ma bosaŋgi
ma yen esoka na basibi, nika nye nde Kristo
28 oteten anyu, dipita la bosaŋgi, *nyena di
ma-laŋgwano, kana di m'omeleno moto na
moto, na lee pe moto na moto o dibie lese,
ná di tese moto na moto na keŋgeŋge o Kri-
29 sto; *onyola ka nikamene nde na ma-bolano
pe ebolo, na m'ananǫ kaponda beboledi, bena
be ma-bole na ŋginya oteten am.

2 Nde na ma-pula ná lo bie njika ewenji na
m'ananǫ onyol'anyu na onyola ba be o Lao-
dikea na onyola bese bena ba s'en boso bam
2 o eyobo, *ná milema mabu mi embabe,
mi latabe o ndolo, na onyola mbwaŋ
muese ma mbáki ni londi nya dibie, onyola
3 soŋtane la esok'a Loba, Kristo, *nyena
oteten ao mawuta mese ma dibie na ma
4 soŋtane ma wutamno. *Na ma-kwala nde
nika ná moto a si puŋgwa binyo na betopedi
5 ba mulondon; *ebanja to na s'ukedi nde o
eyobo, ke n'ukedi te na binyo o mudī, nde
na ma-bwa munyeŋge, na m'ene pe neni mam-
bo mese ma m'aleano bwam oteten anyu, na
6 jemea lanyu di embam o Kristo. *Kana lo
kusino so Saŋgo Yesu Kristo, daŋgwa nika-
7 mene oteten ao; *lo sikimeye na bokabe

Digitized by Google

oteten ao, lo embamę onyola jemea, kana lo leabęnǫ, lo koleye oten o bola la masoma.

Lo aṅgameyę, ná moto a si nyamsę binyǫ 8
onyola beleedi ba dibię na mawǫndǫn m'ewolo kaponda mieka ma bato, kaponda beleedi ba boso ba wase, nde setǫ kaponda Kristo.
*Ebanja belondedi ba bę la Loba bęsę 9
be jai oteten ao o beombwedi ba nyolo,
*binyǫ pę lo londisabę nde oteten ao, nyena 10
nye mulopo ma janea na ṅginya tę, *nyena 11
oteten ao l'endabęnǫ na boendi bo si bolabę na maa, onyola soṅgwa la nyol'a eyobo, o boendi ba Kristo; *niponda lo pulabęnǫ na 12
mǫ o dubisę, nyena oteten ao lo pumbwabęlęnǫ pę muemba na mǫ onyola jemea o ṅginy'a Loba, nu pumbwęlę mǫ o kwedi. *Binyǫ 13
pę, bena lo ta lo wǫ o bobe na o ka ni titi boendi ny' eyobo anyu, a ta a pumbwęlę muemba na mǫ, kana a lakisęnǫ bisǫ miobe męsę, *kana a dimsęnǫ kalat'ewu nyena ni 14
ta ni tęṅgęnę bisǫ onyola ka mieka, nyena ni ta ni epę bisǫ, a sumo mǫ, kana a bomęlęnǫ mǫ o mbasa; *a suanę pę manea na ṅginya 15
beyęi ba bwemba, a sambwęlę babǫ o mpoma, kana a tanǫ a sombisę omǫny abu onyol'ao.

Lo s'esęlę sǫ tǫ-moto a kaisę binyǫ onyola 16
da tǫ benyǫn, tǫ onyola ka bunya ba bosaṅgi tǫ mǫdi ma penya tǫ bunya ba wumsę;
*mambo mena me nde ediṅgędiṅg'a ma ma 17
męndę pǫ, nde nyolo nye nde nya Kristo.
*Lo s'esęlę tǫ-moto a lǫndǫnę binyǫ bowęn 18
ba bwemba, nyena nu dǫlisan mǫmęnę o sibisę

Digitized by Google

la nyolo na bolea la angel, nyena nu ma-
landę o mambo mena a s'ęnnǫ, nyena nu ma-
londomęyę tete onyola dibię la eyobo ao;
19 *nde a si late na mulopo, muena na mǫ nde
nyolo nyęsę e ma-kusanǫ joŋgwanę na lata
pę onyola moŋgea na matiŋga, nde e nyaka
20 o bonyaki ba Loba. *Yetęna lo wedi tę na
Kristo onyola beleedi ba boso ba wase, nje
lo m' esęlęnǫ ba tęseyę pę binyǫ mieka, biana
21 le pę nde loŋgę o wase? *(Kana ba ma-
kwalanǫ na:) „O s'alea din, o si keka dinę,
22 o si tapa di.“ — *Mambo mena męsę ma tęsębę
nde o nyama onyola ka bolanę — kaponda
23 mieka na beleedi ba bato, *bena be bęn
beombwedi ba dibię o bolea la Loba la babǫ
mǫmęnę na o sibisę la nyolo na o takisę la
nyolo, nde setǫ na nika e bęn joŋgwanę o jeka
boŋgwa la eyobo.

3 Lo pumbwabęlę sǫ tę na Kristo, pulisę
mambo me o mǫny, wuma Kristo a jainǫ o
2 dia la mom la Loba. *Tęsę mǫŋgęlę manyu
o mambo me o mǫny, setǫ o mambo me
3 o wase. *Ebanja lo wedi, loŋgę lanyu
pę di wutam muemba na Kristo o Loba.
4 *Ponda Kristo, loŋgę lanyu, a męndę
nǫ biisabę; deŋgę binyǫ pę lo męndę
5 biisabę muemba na mǫ o bosaŋgi. *Binyǫ
bwa sǫ belonŋgi banyu bena be o wase:
musonje, mbindo, mulema ma wadiwadi, be-
puledi ba bobe na mukubo, muena mue nde
6 bolea la losaŋgo, *mambo mena onyol' ao
nde maliŋga ma Loba ma ma-pǫnǫ omǫny a

Digitized by Google

bana ba si dubę, *mena oteten ao binyǫ pę 7
lo tanǫ lo daṅgwea o ponda ni tombi, niponda
lo tanǫ loṅgę oten. *Nde tatan binyǫ pę 8
sumwa man męsę: maliṅga, pidi, bobe, dibena,
betǫpedi ba isǫn o mudumbu manyu. *Lo si 9
tǫpǫnę mowǫ́ na nunę lobaṅgo, kana lo soṅ-
gonǫ mudun a moto na bebolo bao, *nde 10
lo bǫtǫ mot'a penya, nyena nu timbisabę penya
onyola dibię, kaponda bowan ba muweked'ao;
*o wuma yena e titinǫ mot'a Grikia na mot'a 11
Bona-Yuda, boendi na ka ni titi boendi, muęn,
mot'a Sikite, mukom, wonja, nde Kristo nde
e męsę o męsę.

Binyǫ bǫtǫ sǫ, ka bapǫsǫbę na Loba, ba- 12
saṅgéri na batǫndǫbę: nded'a mulema, bwam,
sibisę la nyolo, pī, węlisanę; *węlisanę mowǫ́ 13
na nunę, lakisanę pę mowǫ́ na nunę, yetęna
mowǫ́ a bęn njǫm na nunę nupępę; kana Kristo
a lakisęnǫ binyǫ, binyǫ pę bola nikamęnę.
*Nde omǫny a man męsę ndolo, nyena nye 14
latanę la k'a kęṅgęṅgę. *Musaṅgo ma Kristo 15
pę mu aneye o milema manyu, muena onyol'ao
pę nde lo belabęnǫ o nyolo pǫ; lo bę pę na
masoma. *Esęlę eyal'a Kristo e je ote- 16
ten anyu njoasoa o dibię lęsę, o leę na
jomanęlę mowǫ́ na nunę na mieṅge ma
sesa na ma bosaṅgi na belǫṅgi ba
Mudī, lo lǫṅgeye Loba onyola ndedi o
milema manyu. *Nde męsę pę lo ma- 17
bolanǫ o beyala tǫ o bebolo, bola męsę
o dina la Saṅgo Yesu, na bola pę ma-
soma na Loba Tetę onyol'ao.

Digitized by Google

18 **A** bito, sibisẹ binyọmẹnẹ owasa bome banyu,
19 kana e aṅgamẹnnọ o Saṅgo. *A bome, tọndọ
20 bito banyu, lo si bẹ njoṅgi na babọ. *A bana,
seṅganẹ basaṅgo na banyaṅgo o mambo mẹsẹ,
ebanja nika nde nye lambo di dọlisan o Saṅgo.
21 *A basaṅgo, lo si bola liṅgisẹ bana banyu,
22 ba si ya bẹ ba kakamẹ. *A bautu, seṅganẹ
basaṅgo banyu kaponda eyobo o mambo mẹsẹ,
setọ na bolea la misọ ka badọlisẹ-bato, nde
na mulema mowọ́ ka babwẹ Loba boṅgọ.
23 *Mẹsẹ lo ma-bolanọ, bola mọ na mulema, ka
24 biana Saṅgo, setọ bato, *kana lo binọ ná
lo ma-kusa musauedi ma sàṅgo na Saṅgo;
25 bolea Saṅgo Kristo. *Ebanja nu nu boli bobe
a mẹndẹ pẹ nde kusa ka bobe a bolinọ, wanda
4 la moto di titi. *A basaṅgo, bola bautu
banyu nje ye bwam na y'aṅgamẹn, kana lo
binọ ná binyọ pẹ lo bẹn Saṅgo o mọny.
2 Lo tiṅgamẹ o muka, lo bẹ pẹ epẹnyẹ oten
3 na bola la masoma; *lo kanẹ pẹ na onyol'asu,
ná Loba a teleyẹ bisọ jombẹ la eyala, o tọpọ
esọk'a Kristo, yena onyol'ao pẹ nde nenọ o
4 ṅgata; *ná na biisẹ mọ, nẹni n'aṅgamẹnnọ
5 tọpọ. *Daṅgwa na dibiẹ o ba be o eboko,
6 kana lo ma-bolanẹnọ ponda ka bwam. *Betọ-
pedi banyu be bẹ nde ponda yẹsẹ na ndolo,
be nyẹṅgisabẹ na waṅga, ná lo bie nẹni lo
aṅgamẹnnọ bola jalabẹ na moto na moto.
7 K'am nyẹsẹ na jedinọ, Tikiko muna-saṅgo
nya ndolo na muboled'a mbalẹ na muenj'am
nya ebolo o Saṅgo, a mẹndẹ biisẹ binyọ mo,
8 *nyena na lomnọ na binyọ onyola nikamẹnẹ

Digitized by Google

ná lo bie nẹni k'asu e m'aleanọ, ná 'embẹ pẹ
milema manyu, *muemba na Onesimo, muna- 9
saṅgo nya mbalẹ na nya ndolo, nyena nye
nde mowọ́ nyanyu. Babọ ba mẹndẹ biisẹ binyọ
mambo mẹsẹ me o uon.

Aristarko, muenj'am nya beboa, a som binyọ, 10
na Marko, mulal'a Barnaba, nyena lo kusinọ
beanedi onyol'ao, yetẹna a pọi tẹ na binyọ,
kasa mọ, *na Yesu, nu belabẹ Yusto, bamẹnẹ 11
nde be baboendi bena be muemba mam ma
ebolo onyola janea la Loba, babọ nde ba tim-
bi lọkọmea lam. *Epafra a som binyọ, nyena 12
nye mowọ́ nyanyu, muut'a Kristo, nu m'anẹ
ponda yẹsẹ onyol'anyu o muka, ná lo tẹmẹ
na k'a kẹṅgẹṅgẹ, lo bakẹ pẹ bwambwam o
jemea la Loba lẹsẹ; *ebanja na ma-bola 13
mboṅ onyol'ao, ná a bẹn ebolo gita onyol'anyu
na onyola ba be o Laodikea na o Hierapoli.
*Lukasi mot'a miaṅga nya ndolo, na Demasi 14
ba som binyọ. *Soma bona saṅgo be o Lao- 15
dikea na Nimfa na muemba mue o ndabo ao.
*Nde lo bọlẹ tẹ laṅga nin kalati oteten anyu, 16
bola ná e laṅgabẹ pẹ o muemba ma Laodikea,
nde binyọ pẹ lo laṅge nya Laodikea. *Lo 17
laṅgweye pẹ Arkipo na: Nọṅgọ jaṅgamẹyẹ
onyola ebolo, yena o kusinọ o Saṅgo, ná o
londisẹ mọ. *Masoma ma mba Paulo na dia 18
lam. Ọṅgẹlẹ ṅgat'am. Ndedi e bẹ na binyọ.
Amen.

Digitized by Google

KALAT' A PAULO
NYA BOSO ONYOLA BATO BA TESALONIKA.

1 Paulo na Silwano na Timoteo onyola muemba ma bato ba Tesalonika, o Loba Tetę na Saŋgo Yesu Kristo. Ndedi e bę na binyǫ na musaŋgo mu ma-wę na Loba, Saŋgo asu, na Saŋgo Yesu Kristo.

2 Di ma-soma Loba ponda yesę onyola binyǫ bęsę, kana di ma-tubanǫ mina manyu o mika
3 masu, *kana di m'ǫŋgęlęnǫ ebol'anyu ya jemea ponda yesę na ebol'anyu ya ndolo na tiŋgamę lanyu la dipita onyola Saŋgo asu Yesu Kristo, oboso ba Loba, Saŋgo asu.
4 *Ebanja, a bonate ba tǫndǫbę na Loba, di bī
5 pǫsǫbę lanyu, *ebanja miaŋgo masu ma bwam mi si pǫi na binyǫ o eyala mǫmęnę, nde o ŋginya na o Mudī Musaŋgi na o mbaki ni londi, kana lo bīnǫ njika nyai a bato di tim-
6 binǫ bę oteten anyu onyola k'anyu. *Nde binyǫ pę lo timbi babupedi basu na ba Saŋgo pę, kana lo nǫŋginǫ eyala o gita la mitakisan
7 na munyęŋgę ma Mudī Musaŋgi, *ka nyena lo timbi eyembilan na badubę bęsę o Mase-
8 donia na o Akaia. *Ebanja na binyǫ nde eyal'a Saŋgo e businǫ mumban, setǫ o Masedonia na Akaia mǫmęnę, nde o wuma yesę jemea lanyu na Loba di ta di busa, ka nyena

Digitized by Google

e si ma-pula biso o kwala lambo onyol'ao.
*Ebanja babo momene ba ma-lańgwa onyol' 9
anyu, njika bińgedi di tano di bene oteten
anyu, na neni l'atelęno o timba na Loba,
l'asumwęno na losańgo, o bolea Loba la lońge
na la mbale, *na o jeńgele Mun'ao nu ma- 10
we o mony, nyena a pumbwęleno o kwedi,
Yesu, nu mende suńge biso na malińga ma
ma-ye.

Ebanja binyo momene lo bī, a bonate, 2
ná jińgea lasu na binyo di si ta tete, *nde 2
tona di takisabeno, di kusino pe bobe o Filipi
oboso, di ta te bokenju o Loba lasu o lańg-
wea binyo miańgo-ma-bwam ma Loba o gita
la bewenji. *Ebanja jomele lasu di titi onyola 3
mawondon to onyola ka ni titi mbale to o-
nyola misomba, *ebanja kana di lańgabeno 4
na Loba ka badońgamen o bakabe miańgo-
ma-bwam, nikamene nde di ma-topono, seto
ka badolise-bato, nde Loba, nu ma-wase mile-
ma masu. *Ebanja di si ta di busise to ńgedi 5
po beyala ba mulondon, kana lo bīno, to mi-
somba ma mpuli ma bema; Loba le mboń,
*di si ta to di pulise edube na bato, to na 6
binyo, to na bapepe, tona jeno ná di ase
bisomene ka bamululoma ba Kristo, *nde di 7
ta nde oteten anyu na mwē. Kana nyańgo
a ma-bońgwano mieńge mao ma bana, *nika- 8
mene nde di tano di bene ndolo na binyo, e
ta pe e dolisane biso o bola binyo seto miańgo-
ma-bwam ma Loba momene, nde na midī
masu momene pe, ebanja lo ta l'á ndolo na

Digitized by Google

9 biso. *Ebanja, a bonate, lo m'oŋgele ebol' asu na ndut'asu, kana di tano di bola ebolo muese na bulu, ná di si be muuna na to mowó nyanyu, ponda di tano di laŋgwa miaŋgo-ma-
10 bwam ma Loba na binyo. *Binyo le mboŋ na Loba pe, njika bosaŋgi na ka ni tem na sim na ni si ben misan di tano na binyo bena
11 lo dube, *kana binyomene lo bīno, ná di ta na binyo ka saŋgo na bana bao o jomele
12 na jembe mowó na mowó nyanyu te, *na bola mboŋ ná lo daŋgwe ka e aŋgamennо oboso ba Loba, nyena nu bele binyo onyola janea lao na bosaŋgi bao.

13 Onyola nikamene nde biso pe di si mawolono o bola masoma na Loba, kana eyal'a Loba, yena lo kusino na biso, lo si noŋgi mo ka eyal'a moto, nde kana yeno nambale ka eyal' a Loba, kana yeno pe ŋginya oteten
14 anyu bena ba dube. *Ebanja binyo, a bonate, lo timbi babupedi ba miemba ma Loba o Kristo Yesu, miena me o Yudea, ebanja binyo pe lo kusi milemlem ma mitakisan na bato b'ekombo anyu, kana babo pe ba kusino na
15 Bona-Yuda; *bena ba bo pe Saŋgo Yesu na batoperi-ba-mudī, ba takise pe na biso, ba si dolisane Loba, ba teŋgene pe na bato
16 bese, *ba baŋganе biso o topo na basibi ná b'oŋgisabe, ná ba beŋge londise miobe mabu; nde maliŋga ma má-po omony abu onyola su.

17 Nde biso, a bonate, kana di tano di sumwabe na binyo onyola son a ponda, onyola ka jenene la boso, seto na mulema, di ta nde di

Digitized by Google

beŋga pula jene boso banyu na nyoŋgi nin-
dene. *Onyola nika di ta di pula po na binyo, 18
mbamene Paulo ŋgedi po to iba, nde Satan ata
'eka biso. *Ebanja nje ye dipita lasu to munyeŋ- 19
ge to ekot'a jasese, e titi te binyo, oboso ba
Saŋgo asu Yesu Kristo o bepoyedi bao? *Eban- 20
ja binyo nde le edub'asu na munyeŋge masu.

Onyola nika, kana di si tano pe di wele 3
welisane, di ta di bole, o dia mbamene mowó
o Aten, *nde di ta di loma Timoteo, muna- 2
saŋgo asu na muboled'a Loba na muenj'
asu nya ebolo o miango-ma-bwam ma Kristo,
o jembe binyo na jomele binyo, onyola ka
jemea lanyu, *ná to-moto a si soa na min 3
mitakisan. Ebanja binyomene lo bī, ná onyola
nikamene nde di tesebeno. *Di ta pe di laŋg- 4
wea binyo oboso, niponda di tano na binyo,
ná di mende kusa mitakisan, kana e timbino
pe bolane kana lo bino. *Onyola nika kana 5
na si tano pe so na wele welisane, nika nde
na lomno mo, o bia jemea lanyu, ŋga muke-
kisedi nde a kekise binyo, ná ebol'asu e timbe
ewolo. *Nde tatan so, kana Timoteo a wuno 6
na binyo, a poino na biso, a wanedi biso
miaŋgo ma bwam onyola jemea lanyu na
ndol'anyu, na ná lo ben pe biso ponda yese
o joŋgele la bwam, le pe nyoŋgi o jene biso,
kana biso pe jeno o jene binyo; *onyola nika, 7
a bonate, di timbi kusa lokomea onyol'anyu,
o ndut'asu yese na mitakisan onyola jemea lan-
yu; *ebanja je loŋge tatan, kana lo temno 8
na ŋginya o Saŋgo.

Digitized by Google

9 Ebanja njika masoma jeno ná di bola na
Loba onyol'anyu, onyola munyeŋge muese,
muena di ma-bwano onyol'anyu oboso ba Loba
10 lasu, *kana di ma-sosomeano bwambi muese
na bulu o jene boso banyu na o londise ma
11 ma ma-pule o jemea lanyu? *Nde momene,
Loba Saŋgo asu, na Saŋgo asu Yesu Kristo,
12 a boŋsane biso ŋgea o po na binyo. *Nde
Saŋgo a bole binyo lo tonde, lo kole pe o
ndolo na mowó na nune na onyola bese pe,
13 kana biso pe jeno na binyo, *ná 'embe mi-
lema manyu o be ka ni si ben misan o bosaŋ-
gi oboso ba Loba Saŋgo asu o bepoyedi ba
Saŋgo asu Yesu Kristo muemba na basaŋ-
geri bao bese.

4 **O** sukan, a bonate, di sosomedi na jomele
pe binyo o Saŋgo Yesu, kana lo kusino na
biso neni l'aŋgamenno daŋgwa na o dolise
2 Loba, beŋga nde nyaka buka nika; *ebanja
lo bī njika beanedi di bolino binyo onyola
3 Saŋgo Yesu. *Ebanja din nde le jemea
la Loba, saŋgisabe lanyu, ná lo be etum
4 na musonje, *nde moto na moto oteten anyu
a bie neni a ma-kusano yao ewa o ka ni saŋgi
5 na edube, *seto o bepuledi ba bobe, ka
6 basibi, bena ba si bī Loba; *ná to-mowó
a si dane to lemse muna-saŋgo o ebolo, ebanja
Saŋgo nde e mukunedi onyola man mese,
kana di biiseno binyo oboso, di bola pe mboŋ
7 onyol'ao. *Ebanja Loba a si bele biso onyola
8 mbindo, nde onyola saŋgisabe. *Onyola nika
so nu nu ma-yaŋe, a si ma-yaŋa moto, nde

Digitized by Google

Loba nu boli pẹ Mudī mao ma bosaŋgi oteten anyu.

Nde onyola tọndọnẹ la bona-saŋgo e si ma-pula o tilea binyọ, ebanja binyọ mọmẹnẹ lo leabẹ na Loba o tọndọnẹ mowó na nunẹ. *Ebanja lo ma-bola nika na bona-saŋgo bẹsẹ be o Masedonia nyẹsẹ. Nde di m'omẹlẹ binyọ, a bonate, ná lo beŋge nyaka buka nika, *na ná lo keke pẹ na ŋginya nyẹsẹ o ja na pī, ná moto tẹ a bole mao mambo, a bole pẹ ebolo na mao maa mọmẹnẹ, kana di anedinọ binyọ; *ná lo daŋgwe bwam oboso ba ba be o eboko, ka nyena lo si bẹnẹ mutaka na tọ-moto.

Nde a bonate, di si ma-pula ná lo bẹ bodimbea onyola ba ba kwedi iyọ, ná lo bwe ndutu ka ba bena ba si bẹn dipita. *Ebanja yetẹna di dubẹ ná Yesu a wedi, nde a pumbo pẹ, nikamẹnẹ pẹ Loba a mẹndẹ wana ba ba kwedi iyọ onyola Yesu muemba na mọ. *Ebanja di ma-laŋgwea binyọ din na eyal'a Saŋgo: Bisọ bena je loŋgẹ nde di dia pẹ o bepọyedi ba Saŋgo, di si mẹndẹ bẹ oboso na ba ba kwedi iyọ. *Ebanja Saŋgo mọmẹnẹ a mẹndẹ wa o mọny na bedomedi ba muaned'a bila na doi la muaned' a angel na museba ma Loba, nde bawedi o Kristo ba mẹndẹ sẹlẹ pumbwa, *nde tọ deŋgẹ bisọ bena je loŋgẹ, di dia pẹ, di mẹndẹ nọŋgọbẹ muemba na babọ o mawindi wala na Saŋgo o ŋgọ, na nika sọ nde di mẹndẹnọ bẹ na Saŋgo bebe bẹsẹ. *Lọkọmea sọ mowó na nunẹ na ben beyala.

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Digitized by Google

5 Nde onyola ponda na bebe, a bonate, e
2 s'aŋgamẹn ná e tilabẹlẹ binyọ, *ebanja bi-
nyọmẹnẹ lo bī bwambwam, ná bunya ba Saŋgo
3 bo mẹndẹ ndẹ pọ ka muibedi o bulu. *Ba
ma-kwala tẹ na: Tatan ye musaŋgo na pī,
deŋgẹ dibumbe di ma-pọ omọny abu dibokimẹnẹ, ka ses'a yadi na mut'a demẹ, nde ba
4 si mẹndẹ wẹlẹ nya mila. *Nde binyọ, a
bonate, lo si bẹ o muititi, ná bo bunya bo
5 pọyẹ binyọ ka muibedi. *Ebanja binyọ bẹsẹ
le nde bana ba muẹnẹn na bana ba muese;
6 di titi ba bulu tọ ba muititi. *Lo s'esẹlẹ sọ
bisọ di kọ iyọ ka banẹ bapẹpẹ, nde di je nde
7 penya n'epẹnyẹ. *Ebanja ba bena ba ma-
kọ iyọ, ba ma-kọ nde iyọ o bulu, ba ba ma-
8 sọkẹ pẹ, ba ma-sọkọ nde o bulu; *nde bisọ,
kana jenọ ba bunya, esẹlẹ bisọ di bẹ epẹnyẹ,
di bọte ŋgut'a bwaŋga nya jemea na ndolo,
9 na mbidi ma dipita la joŋgisẹ. *Ebanja
Loba a si tẹsẹ bisọ onyola maliŋga, nde o
saŋgwa joŋgisẹ onyola Saŋgo asu Yesu Kristo,
10 *nyena nu wedi onyol'asu, ná, tọ di ja nde
penya tọ di kọ iyọ, di bẹ nde loŋgẹ muemba
11 na mọ. *Onyola nika omẹlẹ mowó na nunẹ
na loŋgisẹ pẹ mowó na nunẹ, nikamẹnẹ kana
lo ma-bolanọ.
12 Nde di sọsọmedi binyọ, a bonate, ná lo
bie ba bena ba ma-bolẹ ebolo oteten anyu,
bena ba tẹsẹbẹ omọny anyu o Saŋgo, ba m'o-
13 mẹlẹ pẹ binyọ, *ná lo laŋge babọ bondẹnẹ
bwambi o ndolo, onyola ka ebol'abu, Bẹ
14 musaŋgo na babọ. *Nde di m'omẹlẹ binyọ,

Digitized by Google

a bonate, omẹlẹ ba ba ma-dańgwẹ ka mpeńga,
embẹ ba milema mi bọbi, ońgwanẹ babọbi,
bẹnẹ wẹlisanẹ na bẹsẹ. *Ańgamẹyẹ ná tọ 15
moto a si timbisẹlẹ bobe onyola bobe, nde
ponda yẹsẹ bupẹ nde nje ye bwam mowọ́
na nunẹ, nikamẹnẹ pẹ na bẹsẹ. *Bwa mu- 16
nyẹńgẹ ponda yẹsẹ; *kanẹ ponda yẹsẹ; 17
*bola masoma onyola mẹsẹ, ebanja nika nde 18
nye jemea la Loba o Kristo Yesu na binyọ.
*Lo si dimsẹ Mudī; *lo si yaña tọpọ la 19 20
bedińgẹ. *Wasa mẹsẹ, alea di le bwam. 21
*Panda etum na mẹsẹ ma m'ẹnẹnẹ ka 22
bobe.

Nde Loba la musańgo mọmẹnẹ, a 23
sańgisẹ binyọ na wẹlẹtẹtẹ, ná midī
manyu na milema na manyolo ba nẹń-
gẹbẹ na kẹńgẹngẹ, esibẹ misan o
bepọyedi ba Sańgo asu Yesu Kristo.
*Nu nu belẹ binyọ e mbalẹ, a mẹndẹ pẹ bola 24
nika. *A bonate, kanẹ onyol'asu. *Soma 25 26
bona-sańgo bẹsẹ na sopa la bosańgi. *Na 27
ma-kanea binyọ sọńgọ o Sańgo, ná nin kalati
e lańgabẹ na bona-sańgo ba bosańgi bẹsẹ.
*Nded'a Sańgo asu Yesu Kristo e bẹ na 28
binyọ. Amen.

Digitized by Google

KALAT' A PAULO

nya mbusa

ONYOLA BATO BA **TESALONIKA.**

1 Paulo na Silwano na Timoteo onyola muemba ma bato ba Tesalonika o Loba Saŋgo
2 asu na Saŋgo Yesu Kristo. * Ndedi e bẹ na binyọ na musaŋgo mu ma-wẹ na Loba, Saŋgo asu, na Yesu Kristo.
3 Di aŋgamẹn bola masoma na Loba onyol' anyu ponda yẹsẹ, a bonate, kana e aŋgamẹnnọ nika, ebanja jemea lanyu di ma-nyaka, ndol'a binyọ bẹsẹ nya moto na moto, mowọ́
4 na nunẹ pẹ, e ma-tọndọ, * ka nyena di masesẹ onyol'anyu o miemba ma Loba onyola wẹlisanẹ lanyu na jemea lanyu o mitakisan manyu mẹsẹ na ndeŋgẹ nyena lo ma-wẹlisa-
5 nẹnọ; * nika nye nde eyembilan a muka ma Loba mu tẹm na sim, ná lo bẹ badoŋgamẹn onyola janea la Loba, lena onyol'ao pẹ nde
6 lo ma-takanọ; * kẹ yetẹna ye lambo di tẹm na sim na Loba, o timbisẹlẹ mitakisan na ba
7 ba ma-takisẹ binyọ, * nde binyọ bena lo matakisabẹ pẹ wumsẹ muemba na bisọ, o ponda Saŋgo Yesu a ma-biisabẹnọ o wa la mọny
8 muemba na angel a ŋginy' ao, * o misọnji ma wea, o ponda a ma-bolanọ makunako na ba bena ba si bī Loba na ba si ma-dubẹ miaŋgo-ma-bwam ma Saŋgo asu Yesu Kristo,

Digitized by Google

* bena ba mẹndẹ kusẹ bekọkisedi, dibumbe la 9
bwindea, lena di ma-wẹ oboso ba Saṅgo na
bosaṅgi ba ṅginy'ao, * ponda a mẹndẹnọ pọ 10
o busisẹ mọmẹnẹ oteten a basaṅgeri bao na
ka ni m'ubisanẹ o bẹsẹ bena ba dubẹ o bo
bunya, (ebanja mboṅ asu eta e dubabẹ na binyọ).

Onyola nikamẹnẹ nde di ma-kanẹnọ pẹ 11
onyol'anyu ponda yẹsẹ, ná Loba lasu a
laṅge binyọ ka badoṅgamẹn onyola belabẹ
lanyu, a londisẹ pẹ munyẹṅgẹ muẹsẹ onyola
bwam na ebol'a jemea o ṅginya; * ná dina 12
la Saṅgo asu Yesu Kristo di busisabẹ onyol'
anyu, binyọ pẹ onyol'ao, kaponda nded'a
Loba lasu na nya Saṅgo Yesu Kristo.

Nde di sọsọmedi binyọ, a bonate, onyola 2
ka bepọyedi ba Saṅgo asu Yesu Kristo na
onyola jakọtọnẹ lasu na mọ, * ná lo si wamsẹ 2
puṅgwabẹ milopo tọ bwesabẹ bọṅgọ tọ onyola
mudī tọ onyola eyala tọ onyola kalati, nye
biana e wu nde na bisọ, ka biana bunya ba
Saṅgo bo má-pọ. * Tọ-moto a si wọndọ binyọ 3
o tọ-njika ka; ebanja o ka yẹsẹ timba la
mbusa di aṅgamẹn sẹlẹ pọ, mot'a bobe pẹ
a biisabẹ, mun'a dibumbe, * nyena nu ma- 4
teṅgẹnẹ na jasẹ pẹ mọmẹnẹ omọny a mẹsẹ
mena ma belabẹ Loba tọ ma bosaṅgi, ka nyena
a ma-jesẹ mọmẹnẹ o tempel a Loba, a leẹlẹ
mọmẹnẹ ka Loba. * Lo si m' ọṅgẹlẹ pẹ ná na 5
ta na laṅgwea binyọ man mambo niponda na
tanọ na binyọ? * Tatan lo bī sọ nje e m' 6
ekẹ, ná a tate nde biisabẹ a pond'ao. * Ebanja 7
esok'a ka ni si bẹn mbenda e má-botea bolanẹ,

Digitized by Google

nde nu nu m'ekẹ mọ natẹna tatan, 'aṅgamẹn
8 nde sẹlẹ sumwabẹ o ṅgea, *tọ deṅgẹ nu nu
si bẹn mbenda a ma-biisabẹ, nyena Saṅgo Yesu
a mẹndẹnọ nyamsẹ na wẹi a mudumbu mao
na sinẹlẹ pẹ mọ onyola bebiisedi ba bepọyedi
9 bao, *nu nyena bepọyedi bao be ma-bẹ nde
kaponda ṅginy'a Satan o ṅginya nyẹsẹ na
10 beyemban na betanysedi ba lobaṅgo, *na o
mawọndọn mẹsẹ ma ka ni si tẹm na sim onyola
ba ba ma-nyamẹ, ebanja ba si ta ba kasa ndol'a
11 mbalẹ ná b'oṅgisabẹ. *Onyola nika Loba
a ma-lomea babọ ṅginy'a mawọndọn, ná ba
12 dubẹ lobaṅgo, *ná bẹsẹ ba kaisabẹ bena ba
si ta ba dubẹ mbalẹ, nde ba dọlisanẹ nde ka
ni si tẹm na sim.

13 Nde bisọ di aṅgamẹn bola masoma na Loba
onyol'anyu ponda yẹsẹ, a bonate ba tọndọbẹ
na Saṅgo, ebanja Loba a pọsi binyọ natẹna
o beboteri onyola joṅgisẹ, onyola saṅgisabẹ
14 la mudī na jemea o mbalẹ, *onyol'ao pẹ
nde a belẹnọ binyọ onyola miaṅgo masu ma
bwam, onyola kusa la bosaṅgi ba Saṅgo asu
15 Yesu Kristo. *Binyọ tẹmẹ sọ na ṅginya, a
bonate, lo tiṅgamẹ na mieka miena lo tanọ
lo leabẹ, tọ e bẹ nde onyola eyala tọ onyola
16 kalat'asu. *Nde mọmẹnẹ Saṅgo asu Yesu
Kristo na Loba, Saṅgo asu, nu tọndi bisọ nu
boli pẹ lọkọmea la bwindea na dipita la bwam
17 o ndedi, *a lọkọmeyẹ milema manyu, 'embẹ
pẹ mọ onyola ebol'a bwam na eyal'a bwam tẹ.

3 0 sukan, a bonate, kanẹ onyol'asu ná
eyal'a Saṅgo e daṅgwe e busisabẹ pẹ kana

Digitized by Google

oteten anyu. * na ná di suŋgabę na bato ba 2
mpeŋga na ba bobe; ebanja jemea di titi
lambo la bęsę. * Nde Saŋgo e mbalę nyena 3
nu męndę jembę na tata binyo onyola nya-
bobe. * Nde di bęn mapitę na binyo o Saŋgo, 4
ná lo ma-bola lo męndę pętę bola ma di
m'aneano binyo. * Nde Saŋgo a tęsę milema 5
manyu o ndol'a Loba na o węlisanę la Kristo.

Nde di m'anea binyo, a bonate, o dina la 6
Saŋgo asu Yesu Kristo, ná lo pandisę binyo-
męnę etum na muna-saŋgo tę nu ma-daŋgwę
ka ni s'aŋgamęn, setǫ kaponda mieka ba
kusino na biso. * Ebanja binyǫmęnę lo bī 7
nęni lo aŋgamęnnǫ jembilanę biso; ebanja biso
di si ta di daŋgwa ka ni s'aŋgamęn oteten
anyu, * di si dedi tǫ ewol'a moto tete, nde 8
di boli nde ebolo na ndutu na ŋginya muese
na bulu, ná di si bę muuna na to-mowǫ́ nyanyu.
* Setǫ ná e si ta biso wonja nika, nde o bola 9
bisǫmęnę na binyo ka eyembilan, ná lo embi-
lanę biso. * Ebanja dinmęnę nde di tano di 10
anea binyo, niponda di tano na binyo, na:
Nu nu si m'emeyę o bola ebolo, tǫ mǫ pę
a si da. * Ebanja di ma-seŋga ná doŋgo lanyu 11
ba ma-daŋgwa ka ni s'aŋgamęn, ba si ma-bola
ebolo, nde ba ma-loŋgaloŋganę nde o mambo
ma bapępę. * Nde nika nyai a bato di m'anea 12
babo na jomęlę pę o Saŋgo asu Yesu Kristo,
ná ba bole ebolo na ka pī, ba de yabu ewolo
mǫmęnę. * Nde a bonate, binyo lo si wolo o 13
bola la bwam. * Nde yetęna mowǫ́ a si ma- 14
dubę tę eyal'asu ya nin kalati, embilanę mǫ,

Digitized by Google

ka nyena lo si bẹnẹ kọlọṅgọnẹ na mọ, ná a
15 bwesabẹ isọn. *Lo si nọṅgọ mọ ka musiṅgeri,
16 nde l'omẹlẹ nde mọ ka muna-saṅgo. *Nde Saṅgo a musaṅgo mọmẹnẹ a bole binyọ musaṅgo ponda yẹsẹ o ka yẹsẹ. Saṅgo a bẹ na
17 binyọ bẹsẹ! *Masoma ma mba Paulo na dia lam, nika nde nye eyemban o kalati tẹ, nika
18 nde na ma-tilanọ. *Nded'a Saṅgo asu Yesu Kristo e bẹ na binyọ bẹsẹ. Amen.

KALAT' A PAULO
NYA BOSO ONYOLA **TIMOTEO.**

1 Paulo, nyamuloloma nya Yesu Kristo, kaponda beanedi ba Loba, musuṅger'asu, na Saṅgo
2 Kristo Yesu, dipita lasu, *onyola Timoteo, mun'am nya mbalẹ o jemea. Ndedi na ndolo na musaṅgo mu ma-wẹ na Loba, Saṅgo asu, na Kristo Yesu, Saṅgo asu.
3 Kana na tanọ n'omẹlẹ oa o dia o Efeso, niponda na tanọ n'ala o Masedonia, (na mabola pẹ nde nikamẹnẹ tatan) ná o aneye doṅgo la bato ná ba si leẹ nyai a beleedi
4 nipẹpẹ, *ba s'ombwea tọ onyola minia tọ ndando a mbia ni si bẹn su, nyena ni mawanẹ nde penda buka bolea la Loba la
5 bwam o jemea. *Nde su la mbenda le nde ndolo ni ma-wẹ o mulema mu saṅgi na mudī
6 ma bwam na jemea di si bẹn mawọndọn, *o

Digitized by Google

man menę nde doṅgo ba pambilannǫ, ba yǫmbǫ
onyola betǫpedi b'ewolo, * ba pula bę baleedi 7
ba mbenda, nde ba si soṅtanę nje ba ma-kwa-
lanǫ, tǫ onyola ma mena ba ma-yikiyęnǫ na
ṅginya. * Nde di bī ná mbenda nye bwam, 8
yetęna moto a ma-bolanę mǫ ka ny'aṅgamęn
na mbenda, * kana di bīnǫ ná mbenda e si 9
ma-bolabę onyola moto nu tęm na sim, nde
onyola ba ba si bęn mbenda na onyola ba-
mayaṅako na ba si dubę Loba na bato ba bobe,
onyola ba si saṅgi na bambindo, onyola ba-
dipę-basaṅgo na banyaṅgo, onyola bato ba
ebwan, * onyola bato ba misonje na babolę- 10
bobe na bome, onyola bibę-bato, onyola ba-
lobaṅgo na bakanę-soṅgo na mawǫndǫn na
onyola lambo na lambo lena di ma-liṅgisę
beleedi ba muenya, * kaponda miaṅgo-ma- 11
bwam ma bosaṅgi ma Loba la bonam, miena
mi bakabę na mba.

Na ma-bola masoma na Kristo Yesu, Saṅgo 12
asu, nu boli mba ṅginya, ná a laṅgi mba
mbalę, kana a tęsęnǫ mba onyola ebol'ao,
* mba nyena nu ta mutǫpę-dibena na mutaki- 13
sedi na munyamsedi. Nde na kusi ndedi,
ebanja na ta nde na bola nika na bodimbea,
o ponda na si tanǫ na dubę. * Nde nded'a 14
Saṅgo asu e timbi bę njoasoa muemba na
jemea na ndolo o Kristo Yesu. * Yen eyala 15
ye mbalę, y'aṅgamęn dubabę o ka yęsę,
ná Kristo Yesu a pǫi o wase o suṅga
babobe, bena oteten abu mba nde ne
nya boso. * Nde onyola ninkamęnę nde 16

Digitized by Google

na kusino ndedi, ná Yesu Kristo a leele
na mba, ka mot'a boso, welisane lese,
o be eyembilan onyola ba bena ba
mende dube mo o ponda ni mende po,
17 onyola loŋge la bwindea. *Edube na
sesa ba be so nde na mo, Kiŋ'a bwindea, di
Loba diwomene, di si ma-tombe na di si m'
enene, o bwindea na bwindea. Amen.
18 Ben beanedi so nde na ma-bakeno na oa,
a mun'am Timoteo, kaponda beyala b'ediŋge
bena be ta be sele kwalabe oboso onyol'aŋgo,
19 ná onyol'ao o ane ewenj'a bwam, *kana o
ma-tiŋgameno na jemea na mudī ma bwam
pe, muena doŋgo ba kyomno, na babo ba bo-
20 lone jemea; *oteten a bamene nde Himeneo
na Alesander beno, bena na bakeno na Satan
ná ba kokisabe, ka nyena ba si topo dibena.
2 Na m'omele so ka lambo la boso, o bola
besosomedi na mika na besosomedi onyola
bapepe na bola la masoma onyola bato bese,
2 *onyola kiŋe na bese bena ba jai o bejedi
be asam, ná di wele bene loŋge la musaŋgo
na la pī o dube-la-Loba lese na bwam boese.
3 *Ebanja nika nye bwam na ka ni dolisan
4 oboso ba Loba, musuŋger'asu, *nu ma-pule
ná bato bese b'oŋgisabe, ba po pe o dibie la
5 mbale. *Ebanja Loba le nde diwo, mu-
waledi pe mowó oteten a Loba na bato,
6 nu moto mene Kristo Yesu, *nu boli
momene dikoti onyola bese, ná nika e
7 bolabe mboŋ o pond'ao, *nyena onyol'
ao nde na tesebeno ka mute-dikalo na nya-

Digitized by Google

muloloma, (na ma-tọpọ nde mbalẹ o Kristo, na si ma-tọpọ lobango), muleed'a basibi o jemea na o mbalẹ.

Na ma-pula sọ ná bome ba kanẹ wuma 8
yesẹ, b'asẹ maa ma bosaṅgi o mọny, esibẹ
maliṅga na mitaṅgo. *Nikamẹnẹ pẹ bito na 9
mbọti i doṅgamẹn, ba bọtisẹ babọ mọmẹnẹ na
isọn na edẹmo a bwam, setọ na penda la nyọ
tọ gol tọ misaṅga tọ mbọt'a tiki, *nde kana 10
e aṅgamẹnnọ na bito, bena ba ma-pusẹlẹ babọ
mọmẹnẹ ka badubẹ-Loba na bebolo ba bwam.
*Muto 'okwe o pī na sibisẹ la mọmẹnẹ lesẹ. 11
*Na si ma-bola muto wonja o leẹ, tọ o janea 12
omọny a mome, nde a je nde na pī. *Ebanja 13
Adam nde a sẹlẹ wekabẹ, deṅgẹ Ewa. *Adam 14
a si wọndọbẹ tọ, nde muto nde a wọndọbẹ,
a kọ o bulẹlẹ la mbenda. *Nde a mẹndẹ 15
joṅgisabẹ onyola ya la bana, yetẹna ba tiṅgam
o jemea na o ndolo na o bosaṅgi na edẹmo
a bwam.

Yen eyala ye mbalẹ na: Yetẹna moto 3
a ma-pulisẹ tẹ ebol'a mombwedi, kẹ a
ma-pulisẹ nde ebol'a bwam. *Nde mom- 2
bwedi 'aṅgamẹn nde bẹ ka ni si bẹn misan,
mome a muto mowó, a bẹ penya na yẹnẹ na
edẹmo a bwam na nu tọndi jesẹ bẹn na nu
bī leẹ, *a si bẹ musọkedi tọ mutọndẹ-ewẹnji, 3
nde a bẹ nde pī, setọ mot'a mitaṅgo tọ mutọn-
dẹ-bema, *nu m'aneyẹ ndabo ao bwam, 4
nu bẹn bana ba ma-seṅganẹ na bwam boesẹ;
*(yetẹna moto a si ma-wẹlẹ tẹ janea ndabo 5
ao mọmẹnẹ, nẹni enọ ná a boṅgwa muemba

Digitized by Google

6 ma Loba?) *a si bẹ mot' a penya onyola
jemea, ná a si ya bẹ a londomeyẹ nde a kọ o
7 muka ma Satan. *'Aŋgamẹn pẹ bẹnẹ dina
la bwam na ba be o eboko, ná a si ya bẹ a
kọ o malou na malambi ma Satan.
8 Nikamẹnẹ pẹ baboledi ba bẹ bato ba dili,
ba si bẹ lemẹ loba, tọ batọndẹ-mao, tọ batọndẹ
9 musẹŋ ma bobe, *bena ba m'aleyẹ esok'a
10 jemea o mulema mu saŋgi. *Nde ninka bato
b'aŋgamẹn nde sẹlẹ wasabẹ, deŋgẹ ba ma-
tẹsẹbẹ o ebolo, yetẹna ba si bẹn misan.
11 *Nikamẹnẹ pẹ bito b'aŋgamẹn bẹ bito ba
dili, setọ batọndẹ-minda, ba bẹ nde penya
12 na mbalẹ o mambo mẹsẹ. *Baboledi ba bẹ
nde bome ba muto mowọ́, bena ba m'aneyẹ
13 bana babu na mandabo mabu bwam. *Ebanja
ba bena ba boli ebolo bwam, ba ma-kusea
babọ mọmẹnẹ bejedi ba bwam na dipita
dindẹnẹ o jemea o Kristo Yesu.
14 Na ma-tilea oa man mambo, kana na pitẹnọ
15 o pọ na oa son a ponda; *ná ye pẹtẹ na
n'indedi, o bie nẹni b'aŋgamẹnnọ daŋgwa o
ndabo a Loba, nyena nye muemba ma Loba
16 la loŋgẹ, etembu na eyot'a mbalẹ. *Esok'a
dubẹ-la-Loba ye bondẹnẹ ka ni bian
na: Loba a biisabẹ o eyobo, a tẹsẹbẹ na
sim o mudī, 'ẹnẹn na angel, a laŋgwabẹ
oteten a basibi, a dubabẹ na mundi-ma-
wase, a nọŋgọbẹ o bosaŋgi omọny.
4 Nde Mudī mu ma-kwala na ka ni telam,
ná o ponda ni mẹndẹ pọ doŋgo ba mẹndẹ
jasumwẹ na jemea, ba mẹndẹ lata na midī

Digitized by Google

ma mawondon na beleedi ba Satan; * onyola 2
mawondon ma batope-lobaŋgo, bena ba ma-
die wea o midī mabu momene, * bena ba ma- 3
baŋgane o bā na o da mada mena Loba a
wekino, o da na masoma onyola ba bena ba
ma-dube na onyola ba bena ba bī mbale.
* Ebanja eweked'a Loba te e doli, to-lambo 4
di titi lena di aŋgamen baŋgabe, lena di ma-
kasabe na bola la masoma; * ebanja di ma- 5
saŋgisabe onyola eyal'a Loba na muka.

Yetena o ma-teleye te bona-saŋgo man 6
mambo, ke o mende be muboled' a bwam nya
Yesu Kristo, nu boŋgwabe o beyala ba jemea
na beleedi ba bwam bena o bupeno. * Nde 7
baŋga minia ma mbamba na ma baturu ba
bito, nde kekise nde oamene o dube-la-
Loba. * Ebanja kekise la nyolo di si 8
ben museŋ ma ndoŋgo, nde dube-la-
Loba le museŋ onyola mambo mese, ka-
na di benno dikaki la din loŋge na la
dine di mende po. * Yen eyala ye mbale, 9
y'aŋgamen dubabe o ka yese. * Ebanja onyola 10
nikamene nde di ma-noŋgono ndutu, di loabe
pe, ebanja di wele nde dipita lasu na Loba
la loŋge, nyena nye musuŋger'a bato bese,
sepon nya badube. * Anea nde man mambo, 11
o lee pe nde mo.

To-moto a si yaŋa oa onyola muutu, nde 12
be nde eyembilan onyola badube o eyala, o
bedaŋgwedi, o ndolo o Mudī, o jemea, o konji.
* Obiana na ma-po, tiŋgame o laŋga na jomele 13
na lee. * O si be soaluke onyola jabea la 14

Digitized by Google

ndedi lena le oteten aŋgo, lena di bolabe oa
na ka betopedi b'ediŋge na neŋgele la maa
15 ma baturu omony aŋgo. *Ombwea onyola
man mambo, temeye nde oten, ná bonyaki
16 boŋgo bo biane na bese. *Aŋgameye oameŋe
na o beleedi pe, tiŋgame o man mambo; ebanja
o ma-bola te nika, ke o mende joŋgise oameŋe
na ba ba ma-seŋgane oa.

5 O si domea mutur'a moto, nde omele nde
mo ka soŋgo, besombe ba bome pe ka bona-
2 soŋgo, *baturu ba bito pe ka banyoŋgo,
besombe ba bito pe ka bona-nyoŋgo o bosaŋgi
boese.

3 Dube mikusa, miena mie mikusa nambale.
4 *Nde mukusa mu ben te bana to miladi, esele
babo ba sele jokwa o leele ka bwam na nda-
bo abu momene, ba timbisele bwam na basaŋgo
na banyaŋgo, ebanja nika nye ka ni doli
5 oboso ba Loba. *Nde mukusa ma mbale,
muena mu si ben pe moto nde, mu tese dipita
lao na Loba, mu ma-tiŋgame pe o muka na
6 besosomedi bulu na muese. *Nde nu nu ma-
bwese nde momene munyeŋge, a wedi tona
7 eno loŋge. *Omele nde onyola man mambo,
8 ná ba be ka ni si ben misan. *Nde yetena
moto a si ma-sombwea bona bao, sepon bato
bao ba ndabo, ke a tobi nde jemea, e bobe
9 buka nu si dube Loba. *Mukusa mu si noŋgobe
o musoŋgi, yetena mu si poi te to mumutoba
ma mbu, muena mu ta munj'a mome mowó,
10 *muena mu ben dina la bwam o bebolo ba
bwam, yetena mu kokise bana, yetena mu ta

Digitized by Google

mu jesẹ bẹn, yetẹna mu ta m'oa miende ma
basaŋgeri, yetẹna mu ta mu oŋgwanẹ batakedi,
yetẹna mu ta mu ombwea ebol'a bwam tẹ.
*O si noŋgọ besombẹ ba mikusa; ebanja ba 11
timbi tẹ bẹnẹ bepuledi liŋgisẹ Kristo, kẹ ba
mẹndẹ pula diba, *nde ba ma-bẹnẹ muka 12
mu kwedi, ná ba tọbi jemea la boso. *Nde 13
ba mẹndẹ pẹ na jokwa o bẹ bwala, o yeŋga
o ndabo na ndabo tẹ, nde setọ bwala mọmẹnẹ,
ba ma-kumwa pẹ na bẹ misọsi na pẹyẹ o mia-
mbo ma bato bapẹpẹ, ba tọpọ mambo ma s'
aŋgamẹn. *Onyola nika na tọndi ná besombẹ 14
ba mikusa be kuse diba, ba ye bana, b'ombwe
mambo mabu ma ndabo, ba si bola musiŋgeri
njọm o tọpọ dibena. *Ebanja doŋgọ ba má- 15
timba ombusa o bupẹ Satan. *Nde yetẹna 16
mudubed'a mome tọ nya muto, a bẹn tẹ mi-
kusa, a boŋgwe mọ, a s'esẹlẹ muemba mu bẹnẹ
muuna, ka nyena mu wẹlẹ nde boŋgwa mi
miena mie mikusa nambalẹ.

Baturu bena be b'ombwedi ba bwam b' 17
aŋgamẹn laŋgabẹ ka badoŋgamẹn edube e
londi, sepọn ba bena ba ma-noŋgẹ ndutu o
eyala na o beleedi. *Ebanja betiledi be ma- 18
kwala na: „O si kaka mudumbu ma nyaka ni
ma-sọsẹ mbasi," na na: „Muboledi 'aŋgamẹn
musauedi mao." *O si kasa njọm ni bakabẹlẹ 19
muturu, e bẹ tẹ o mudumbu ma mboŋ iba tọ
ilalo. *Ba bena ba ma-bolẹ bobe, domea 20
babọ oboso ba bẹsẹ, ná banẹ bapẹpẹ ba bẹnẹ
boŋgọ. *Na ma-kanea oa soŋgọ oboso ba 21
Loba na oboso ba Kristo Yesu na oboso ba

Digitized by Google

angel i posobe, ná o nenge man esibe jombwea moto, o si bola pe to lambo o ka temeye
22 la muri mowó. *O si wamse neńgele maa omony a moto, ná o si bene dońgo o miobe
23 ma bapepe. Neńge oamene bosańgi. *O si nyo pe madiba momene, nde bolane pe son a mao, onyola ka dibum lońgo na onyola
24 yoko lońgo la maboa. *Miobe ma dońgo la bato mi ma-wamse busa o mpoma, mi ma-pomane po o muka; nde ma bapepe pe mi
25 ma-sukane. *Nikamene nde bebolo ba bwam pe be ma-pomaneno busa o mpoma, nde ba bena be ka nipepe, ba titi ná ba wutame.

6 Bese bena be owasa ekokoso ka bakom, b'ańgamen lańga basańgo babu ka badońgamen edube yese, ná dina la Loba na beleedi
2 ba si loabe. *Nde ba bena ba ben basańgo ba dube, ba si yaña babo, kana beno bonasańgo, nde ba beńge nde bolea babo, ebanja be nde badube na batondobe, bena ba makuse bo bwam. Lee nde man mambo, omele pe onyol'ao.

3 Nde yetena moto a ma-lee te nyai a beleedi nipepe, nde a si late na beyala ba muenya ba Sańgo asu Yesu Kristo, bena be
4 kaponda dube-la-Loba, *ke a londomedi nde, a si bī to-lambo, ke a ma-boa nde miuedi na pend'a beyala, o uamene nde ekon na mitańgo ba ma-wano, na dibena na mońgele ma bobe
5 lińgise bapepe, *na mitańgo mi si ben su ma bato bena ba ben mońgele ma mpeńga, bena ba pandisabe na mbale, bena ba m'ońgele ná

Digitized by Google

dubẹ-la-Loba le nde ŋge'a museń. Pandisẹ oamẹnẹ na ninka nyai a bato.

Nde dubẹ-la-Loba le nde ŋge'a mu- 6
seń nindẹnẹ, yetẹna moto a sibisẹ mu-
lema na nje e doŋgamẹn. *Ebanja di 7
si wan to-lambo o nin wase; nde e bian
pẹ ná di titi ná di wẹlẹ walanẹ tọ-lambo.
*Nde di bẹn tẹ da na mbọti, esẹlẹ nika 8
e doŋgamẹnẹ bisọ. *Nde ba bena ba ma- 9
pulẹ kọ mbwań, ba ma-kọ o makekisan na
lambi na gita la bepuledi b'elemā na be ma-
nyamsanẹ, bena be ma-lọisẹ bato o dibumbe
na o njiba. *Ebanja tọndọ la bema le nde 10
muaŋga ma nyai a miobe yẹsẹ, o mpuli ma
nika nde doŋgo ba pambilannọ na jemea, b'
ẹnsẹ babọ mọmẹnẹ gita la sese.

Nde oa, a mot'a Loba, nya nika mīla, nde 11
bupẹ nde tẹmẹ-la-sim na dubẹ-la-Loba na
jemea na ndolo na wẹlisanẹ na pī. *Ana 12
ewẹnj'a bwam ya jemea; kasa loŋgẹ la bwin-
dea, lena onyol'ao nde o belabẹnọ, o pusẹlẹ
pẹ pusẹlẹ la bwam oboso ba gita la bato ba
mboń. *Na m'omẹlẹ oa oboso ba Loba nu 13
ma-bolẹ mambo mẹsẹ loŋgẹ, na oboso ba Kristo
Yesu, nyena nu pusẹlẹ pusẹlẹ la bwam oboso
ba Pontio Pilato; *ná o nẹŋgẹ yin mbenda 14
esibẹ dipẹny tọ misan, natẹna bepọyedi ba
Saŋgo asu Yesu Kristo, *bena o pond'ao, 15
mọ, nya bonam a mẹndẹnọ leẹlẹ, nu nye nya
ŋginya mowómẹnẹ, Kiń'a bona kiŋẹ na Saŋgo
a bona basaŋgo, *nu mọmẹnẹ mowó nu bẹn 16
ka ni si ma-wọ, nyena nu jai o muẹnẹn muena

Digitized by Google

to-moto a titi ná a sisea bebe, nyena to-moto
a s'ennɔ, nde a titi pe to ná a wele jene,
edube e be nde na mɔ na bosaŋgi ba bwindea.
Amen.

17 Ba bena be mbwaŋ o nin wase, anea babɔ
ná ba si bene milema mi asam, ba si neŋge to
milema mabu o mbwaŋ m'elolonge, nde o
Loba la longe, nyena nu ma-bole biso mambo
18 mese njoasoa o bolane, *ba bole nde bwam,
ba timbe mbwaŋ o bebolo ba bwam, ba be
nde ba saŋgi milema, bena ba tondi jabane,
19 *ba kombeye babɔ momene bebokedi ba bwam
onyola ponda ni mende pɔ, ná ba tate kusa
longe la mbale.

20 A Timoteo, neŋge di lena di bakabe na oa,
baŋga betopedi b'ewolo na miuedi ma dibie,
21 kana di belabeno na ka mawondon, *lena
doŋgo ba latino, na babɔ ba tindame na jemea.
Ndedi e be na oa! Amen.

KALAT' A PAULO

NYA MBUSA ONYOLA **TIMOTEO.**

1 Paulo nya muloloma nya Yesu Kristo
onyola jemea la Loba, kaponda dikaki la longe
2 o Yesu Kristo, *onyola Timoteo, mun' am
nya ndolo, ndedi na ndolo na musaŋgo mu
ma-we na Loba Tete na Kristo Yesu, Saŋgo asu.

3 Na ma-soma Loba, nu nyena na ma-boleano

Digitized by Google

botea na batetę na mulema mu saŋgi, kana
na m'oŋgęlęno oa o besosomedi bam ponda
yęsę bulu na muese, * kana neno nyoŋgi o 4
jęnę oa, kę n'oŋgęlę misodi moŋgo, ná na
londe na munyęŋgę, * kana na noŋgino joŋgęlę 5
onyola jemea loŋgo lena di si bęn mawondon,
lena di ta di sęlę bę oteten a nyoŋgo nya
mbambę Lois na nyoŋgo Eunike, na bakę
bwambwam, ná le pę oteten aŋgo.

Onyola nika na ma-bola oa joŋgęlę, ná o 6
onyisę jabea la Loba, lena le oteten aŋgo,
onyola nęŋgęlę la maa mam omony aŋgo.
* Ebanja Loba a si boli biso mudī ma boŋgo, 7
nde ma ŋginya na ma ndolo na ma jaŋga-
męyę. * O si bwa so ison onyola mboŋ a Saŋgo 8
asu Yesu Kristo, to onyol'am, mot'ao nya
eboa, nde oa pę welisanę nde ndutu onyola
miaŋgo-ma-bwam kaponda ŋginy'a Loba,
* nyena nu suŋgi biso nu belę pę biso na 9
bebeledi ba bosaŋgi, seto kaponda bebolo
basu, nde kaponda jemea lao na kaponda
ndedi nyena ni bolabę biso o Kristo Yesu
oboso ba ponda bwindea, * nde e biisabę tatan 10
onyola bepoyedi ba musuŋger'asu Yesu Kristo,
nyena nu bolę kwedi, nde a busisę loŋgę na
ka ni si ma-nyamę o muęnęn onyola miaŋgo-
ma-bwam, * miena onyol'ao nde na tęsębęno 11
mulaŋgwedi na nyamuloloma na muleed'a
basibi. * Onyola nikamęnę nde na ma-takano 12
na man mambo; nde na si ma-bwa ison, ebanja
na bī nu nyena na dubęno, na bakę pę bwam-
bwam, ná a bęn ŋginya o nęŋgę di di ba-

Digitized by Google

13 kabę na mba, natęna bo bunya. *Tiŋgamę
na eyembilan a beyala ba muenya, bena o
seŋginǫ na mba, o jemea na o ndolo o Kristo
14 Yesu. *Nęŋgę di lambo la bwam lena di
bakabę na oa onyola Mudī Musaŋgi, muena
mu jai oteten aŋgǫ.
15 **0** bī din lambo, ná bęsę ba Asia ba ta
b'asumwę na mba, oteten a bamęnę nde
16 Filego na Hermogene pę benǫ. *Saŋgo a
leęlę ndedi na ndabo a Onesiforo, ebanja a
ta 'embę mba gita la ŋgedi, a si ta a bwa
17 isǫn onyola beboa bam, *nde niponda a
pǫinǫ o Roma, a ta nde a pulisę mba na ŋginya,
18 nde a sǫi mba. *Saŋgo a bolę mǫ, ná a sǫ
ndedi na Saŋgo o bo bunya! Tǫ njika gita
la mambo a bolinǫ pę o Efeso, oamęnę o bī
mǫ bwambwam.
2 **0**a sǫ, a mun'am, bę ŋginya o nded'a
2 Saŋgo asu Yesu Kristo. *Mambo pę o seŋginǫ
na mba, onyola gita la bato ba mboŋ, bakę
mǫ na bato ba mbalę, bena ba mendę doŋga-
3 męnę o leę pę bapępę. *Welisanę nde ndutu
ka mot'a bila nya bwam nya Yesu Kristo.
4 *To-mowǫ́ nu m'alę o bwemba, a si ma-puli-
sanę mǫmęnę na bebolo ba jasombwęlę, ná
5 a dǫlisę nu nyena nu kàki mǫ. *Ye pę tę
ná moto a m'ana, a si ma-kusa ekoto,
6 yetęna a s'an ka ny'aŋgamen. *Musę-
mōnda, nyena nu ma-bolę ndutu, mǫ nde a ma-
7 sęlę kusę doŋgo la bepuma. *Ǫŋgęlę nje
na ma-kwalanǫ, ebanja Saŋgo a mendę bola
8 oa sǫŋtanę o mambo męsę. *Ǫŋgęlę Yesu

Digitized by Google

Kristo, nyena nu pumbo o kwedi, nu wu o
mbot'a Dawid, kaponda miaŋgo mam ma
bwam, *miena onyol'ao nde na ma-takanǫ 9
natęna o beboa ka mubolę-bobe, nde eyal'a
Loba e si kakabę. *Onyola nika nde na ma- 10
węlisanęnǫ męsę onyola ba ba pǫsǫbę, ná
babǫ pę ba kuse joŋgisę, lena le o Kristo Yesu,
na bosaŋgi ba bwindea pę. *Yen eyala ye 11
mbalę na: Yetęna di wedi na mǫ, di męndę
pę bę loŋgę na mǫ; *di węlisan tę, di męndę 12
pę janea muemba na mǫ; di tǫbi tę, kę mǫ
pę a męndę tǫbǫ bisǫ, *di titi tę jemea, kę 13
mǫ a ma-tiŋgamę nde na jemea; ebanja a titi
ná a węlę tǫbǫ mǫmęnę.

Bola ná b'ǫŋgęlę man mambo, bola babǫ 14
mboŋ oboso ba Loba ná ba si bęnę musuŋga
onyola beyala, nika e si ma-wana musęŋ, nde
e ma-puŋgwa nde ba ba ma-seŋgę. *Bę 15
ŋginya o leęlę oamęnę mbalę oboso ba Loba,
ka muboledi nyena nu s'aŋgamęn bwę isǫn,
nyena nu ma-bolanę eyal'a mbalę ka ni tęŋgęn.
*Baŋga nde betǫpedi b'ewolo, ebanja ba męndę 16
beŋga tǫndǫ o bobe, *eyal'abu pę e męndę 17
lanya ka mulǫŋgǫ. Oteten a bamęnę nde
Hymenęo na Fileto benǫ, *bena ba tindam 18
na mbalę, ba kwala na, bepumbwedi be má-
tomba, ba yǫmbisę jemea la doŋgo. *Nde 19
tǫna, bebokedi ba ŋginya ba Loba
be tęm tę, be bęn yen eyemban na:
Saŋgo a bī ba be bao, na na: Nu nu ma-
tubę dina la Saŋgo a tindamę na ka ni
si tęm na sim. *Nde o ndabo nindęnę setǫ 20

Digitized by Google

bewa ba gol na silba momẹnẹ nde be oten,
nde ba bebońgo na ba weya pẹ, dońgo onyola
edube, dońgo pẹ onyola ka ni titi edube.
21 *Nde yetẹna moto a saṅgisẹ tẹ momẹnẹ na
ninka nyai a bato, kẹ a mendẹ bẹ ewa onyola
edube, e saṅgisabẹ, e dọlọn onyola bolanẹ
la saṅgo a mboa, e boṅsan onyola ebol'a
bwam tẹ.
22 Nya bepuledi ba esọmb'a moto mīla, nde
bupẹ nde tẹmẹ-la-sim, jemea, ndolo, musaṅgo
na ba bena ba ma-belẹ Saṅgo na mulema mu
23 saṅgi. *Baṅga miuedi m'elemā na ma mbam-
ba, kana o bīnọ ná mi ma-wana mitaṅgo.
24 *Nde muut'a Saṅgo a s'aṅgamẹn taṅga muta-
ṅgo, nde a ma-bẹ nde pī na bẹsẹ na nu bī
25 leẹ na nu ma-wẹlisanẹ, *na ka pī nde a
m'omẹlẹnọ badipama, ná ṅga Loba ena a bola
26 babọ jatẹlẹ o timba na dibiẹ la mbalẹ, *ná
ba timbe pẹtẹ penya, ba buse o lambi la Satan,
nyena nu kaki babọ onyola jemea lao.
3 Nde o bia ninka, ná o minya mi sukan
2 pond'a bobe e mendẹ pọ. *Ebanja bato ba
mendẹ timba batọndẹ babọ momẹnẹ, batọndẹ-
mọni, jasesẹ, kumba, batọpẹ-dibena, ba si ma-
seṅganẹ basaṅgo na banyaṅgo, ba si bẹn ma-
3 soma, ba titi bosaṅgi, *ba si bẹn ndolo, ba si
tọndi dọlisanẹ, bato ba minda, ba si wẹlẹ
manyolo kọnji, bato ba kwany, ba si tọndi
4 bwam, *b'andisẹ-bato, ba si ma-duteyẹ, ba-
londomedi, ba tọndi munyẹṅgẹ buka Loba,
5 *bena ba bẹn bowan ba dubẹ-la-Loba, nde
ba tọbọ ṅginy'ao; panda na ninka nyai a bato.

Digitized by Google

*Ba nikamẹnẹ nde be ba bena ba ma-nọmẹ 6
o mandabo, ba nọŋgọ bito ba wam mikoma,
bena ba londi na miuna ma bobe, ba diabẹlẹ
na nyai a bepuledi ba bobe, *bena ba 7
m'okwẹ ponda yẹsẹ, nde ba si wẹlẹ pọ o dibiẹ
la mbalẹ. *Kana Yane na Yambre ba tanọ 8
ba tẹŋgẹnẹ Mose, nikamẹnẹ nde babọ pẹ ba
tẹŋgẹnnọ mbalẹ, bato ba mọŋgẹlẹ ma mpeŋga,
bena ba si doŋgamẹn tọ-lambo onyola ka je-
mea. *Nde ba si mẹndẹ beŋga sisea oboso, 9
ebanja elemā abu e mẹndẹ bianẹ na bẹsẹ,
kana ya ban pẹ e tanọ e timba bẹ.

Nde oa o bupẹ́ beleedi bam, bedaŋgwedi 10
bam, jọŋgẹlẹ lam, jemea lam, wẹlisanẹ lam,
ndol'am, pīam, *matakisan mam na ndeŋg'am, 11
kana ma kwelediŋọ mba o Antiokia, o Ikonion
na o Listra, matakisan mena na tanọ na wẹ-
lisanẹ; nde Saŋgo a suŋgi mba na mẹsẹ.
*Nde bẹsẹ pẹ bena ba ma-pulẹ bẹ ka- 12
ponda dubẹ-la-Loba o Kristo Yesu, ba
mẹndẹ takisabẹ. *Nde bato ba bobe na 13
balemsẹ-bato ba mẹndẹ beŋga tọndọ o bobe,
ba ma-lemsẹ, nde babọ pẹ ba lemsabẹ. *Nde 14
oa tiŋgamẹ na ma mena o okonọ, mena o ba-
kẹnọ pẹ bwambwam, kana o bīnọ nà nja o
okonọ mọ, *kana natẹna muutu o bīnọ pẹ 15
betiledi ba bosaŋgi, bena be ma-wẹlẹ bolẹ oa
o bẹ jaŋgwa onyola joŋgisẹ onyola jemea o
Kristo Yesu. *Ebanja betiledi bẹsẹ bena 16
Mudī ma Loba mu bolinọ, be musẹŋ
onyola beleedi na onyola domea na
onyola jomẹlẹ na onyola diboŋgo la

Digitized by Google

17 tęmę-la-sim, *ná mot'a Loba a bę na
kęńgęńgę, nu bońsan onyola ebol'a
bwam tę.

4 Na ma-kanea oa sǫńgǫ oboso ba Loba na
oboso ba Yesu Kristo, nyena nu męndę kaisę
bapenya na bawedi, na onyola bepǫyedi bao
2 na janea lao: *Lańgwa eyala, tińgamę na
mǫ o ponda ni tęńgęn na ni si tęńgęn, domea,
kimea, omęlę na węlisanę lęsę na beleedi.
3 *Ebanja ponda e męndę pǫ, nyena ba si męn-
dęnǫ węlisanę beleedi ba muenya, nde ba
męndę tulęyę babǫ mǫmęnę baleedi kaponda
bepuledi babu, kana ba ma-dǫlisanęnǫ matoi
4 mabu, *nde ba męndę sumwa matoi na mbalę,
5 ba yǫmbǫ na minia. *Nde oa bę penya o
mambo męsę, węlisanę ndutu, bola ebol'a
6 mulańgwedi, londisę ebol'ańgo. *Ebanja na
má-botea o bolabę ka jabea, pond'a jasumwę
7 lam e ni-ya bębę. *Na má-bǫlę jana ewę-
nj'a bwam, na má-domsę lǫndǫ lam, na
8 má-nęńgę jemea. *Botea tatan ekot'a
tęmę-la-sim e nęńgębęlę mba, yena
Sańgo, mukaisedi nu tęm na sim, a
męndęnǫ bola mba o bo bunya, nde setǫ
mbamęnę mowǫ́, nde bęsę pę bena ba
tǫndi bepǫyedi bao.

9 O keka bwambi, o wamsę pǫ na mba;
10 *ebanja Demasi 'esęlę mba, ebanja a tǫndi
nin was'a tatan, 'alo o Tesalonika, Kreskensi
11 o Galatia, Tito o Dalmatia. *Lukasi mǫmęnę
nde a dia na mba. O nǫńgǫ Marko, o wane
mǫ muemba na oa, ebanja e jońgwanę gita na

Digitized by Google

mba onyola ebolo. *Na lom Tikiko o Efeso. 12
* Loki lena na dīnọ o Troa omboa Karpo, o 13
ma-ya tẹ o wana mọ, na yi kalati pẹ, sepọn
ya mbòm ma beyobo. *Alesander, mot'a bo- 14
luli, a boli mba bobe gita; Saṅgo a mendẹ tim-
bisẹlẹ mọ kaponda bebolo bao. *Oa pẹ o 15
aṅgameyẹ na mọ, ebanja a ta a teṅgenẹ beyala
basu bwambi. *O suṅga lam la nyolo la 16
boso tọ-moto a si ta ombus'am, bẹsẹ b'esẹlẹ
nde mba. Na tọndi kẹ nika e si laṅgabẹ
omọny abu. *Nde Saṅgo a ta ombus'am, a 17
ta 'embẹ mba, ná onyol'am belaṅgwedi be
domsabẹ, ná basibi bẹsẹ ba seṅge mọ; na ta
pẹ na suṅgabẹ o mudumbu ma ṅgila. *Nde 18
Saṅgo a mendẹ suṅga mba onyola ebol'a bobe
tẹ, a mendẹ joṅgisẹ mba o pọ o ekombo ao
ya mọny. Edube e bẹ na mọ o bwindea na
bwindea. Amen.

Soma Priska na Akwila na ndabo a One- 19
siforo. *Erasto a dia o Korinto, Trofimo pẹ 20
na dī mọ na diboa o Mileto. *O keka bwam- 21
bi o pọ obiana epupa e ma-pọ. Eubulo na
Pudens na Lino na Klaudia na bona-saṅgo
bẹsẹ ba som oa. *Saṅgo Yesu Kristo a bẹ 22
na mudī mọṅgọ. Ndedi e bẹ na binyọ. Amen.

Digitized by Google

KALAT' A PAULO
ONYOLA TITO.

1 Paulo, muut'a Loba na nya muloloma nya
Yesu Kristo, kaponda jemea la ba ba posobe na
Loba na kaponda dibie la mbale, lena le ka-
2 ponda dube-la-Loba, *o dipita la longe la
bwindea, lena Loba nu si ma-tope lobango a
3 kakanno oboso ba pond'a bwindea, *nde o
pond'ao momene a biise eyal'ao o belangwedi,
bena be bakabe na mba, kaponda beanedi ba
4 Loba, musungер' asu; *onyola Tito mun'am
nya mbale, kaponda jemea la biso bese. Ndedi
na ndolo na musango mu ma-we na Loba Tete
na Sango Yesu Kristo, musungер'asu.
5 Onyola nikamene nde na dino oa o Kreta,
ná o tese ma ma dia ka bwam, o tese pe ba-
turu o mundi na mundi te, kana n'anedino
6 oa; *yetena mowó a si ben misan, mom'a
muto mowó, nyena nu ben bana ba dube, nu
si ben dina la edemo a bobe, nu titi nu si
7 tondi senganе. *Ebanja mombwedi 'angamen
be ka ni si ben misan, ka soel'a Loba, seto
mudolise momene, seto malinga, seto muso-
kedi, seto mutonde-ewenji, seto mupulise-
8 museñ ma bobe, *nde mutonde jese ben,
mutonde-bwam, dibie, nu tem na sim, bosangi,
9 lamba-la-nyolo, *nu ma-tingame o eyal'a

Digitized by Google

mbalę, yena ye kaponda beleedi, ná a węlę jomęlę o beleedi ba muenya, a lọke pę bampendu.

Ebanja gita la betọpętọpę na bamawọndọn be, bena ba si tọndi seṅganę, sepọn ba ba boendi, *bena b'aṅgamęn dibisabę mudumbu, bena ba ma-puṅgwę mandabo ma m'susu, kana ba ma-leęnọ mambo ma s'aṅgamęn, onyola ka musęṅ ma bobe. *Mowọ́ nyabu, mutọper'abu mọmęnę, a kwali na: Bato ba Kreta be nde bato ba lobaṅgo ponda yesę, nyam'á bobe na mabum ma bwala. *Nin mboṅ nye mbalę. Onyola nikamęnę domea babọ bwambi, ná ba je bwam' o jemea, *ná ba si lęlę matoi o minia ma Bona-Yuda na mieka ma bato, bena ba tindam na mbalę. *Mambo męsę me bosaṅgi onyola bato ba bosaṅgi; nde tọ-lambo di titi bosaṅgi onyola bato ba mbindo na ba si dubę, nde mọṅgęlę mabu na milema mabu me nde mbindo. *Ba ma-pusęlę ná ba bī Loba, nde ba ma-tọbọ mọ na bebolo babu, be nde nyakaka na dipama, ba si doṅgamęn tọlambo onyola ebol'a bwam tę.

2 Nde oa kwala nde nje e tęṅgęn beleedi ba muenya: *ná baturu ba bę penya na bato ba dili na yęnę na muenya o jemea na o ndolo na o węlisanę. *Baturu ba bito pę ba bę nde nikamęnę o edęmo abu, kana e aṅgamęnnọ na basaṅgeri, setọ batọpę-minda, setọ batọndę-mao gita, nde baleedi ba mambo ma bwam, *ná b'okwęlę besombę ba bito o tọndọ bome babu na bana babu, *ba bę yęnę

1 2 3 4 5

Digitized by Google

na kọnji na kombombo na bwam, ba sibisẹ
babọmẹnẹ owasa bome babu, ná eyal'a Loba
6 e si loabẹ. *Omẹlẹ pẹ besọmbẹ ba bome nika-
7 mẹnẹ, ná ba bẹ yẹnẹ, *nde o mambo mẹsẹ
leẹlẹ nde oamẹnẹ ka eyembilan a bebolo ba
bwam, o beleedi ka ni si puṅgo na ka ni dili,
8 *beyala ba muenya, bena be si bẹn misan, ná
musiṅgeri a sambwabẹlẹ, kana a titino ná a
9 wẹlẹ kwala lambo la bobe onyol'asu. *Ba-
kom ba sibisẹ nde babọ mọmẹnẹ owasa ba-
saṅgo babu, ba bẹ ka ni ma-dọlisanẹ o mambo
10 mẹsẹ, ba si bẹ mpendu, *ba si deṅgẹlẹ tọ-lam-
bo, nde ba leẹlẹ nde mbal'a bwam nyẹsẹ, ná
ba dọlisẹ beleedi ba Loba, musuṅger' asu o
mambo mẹsẹ.

11 Ebanja nded'a Loba ni m'oṅgisẹ bato
12 bẹsẹ e pọi; *e ma-leẹ biso, ná di tọbe
dibangi-la-Loba na bepuledi ba wase,
nde di daṅgwe na ka yẹnẹ na tẹmẹ-la-
13 sim na dubẹ-la-Loba o nin wase, *kana
di m'eṅgẹlẹnọ dipita la bonam na be-
pọyedi ba bosaṅgi ba Loba dindẹnẹ na
14 musuṅger'asu Yesu Kristo, *nyena nu
boli mọmẹnẹ onyol'asu, ná a kọte biso
onyola miobe mẹsẹ, na saṅgisẹyẹ pẹ
mọmẹnẹ tumba di ma-bẹ lao, lena le
15 ṅginya o bebolo ba bwam. *Kwala man,
omẹlẹ pẹ mọ, o domeye na ṅginya nyẹsẹ.
Tọ-moto a si yaṅa oa.

3 Bola babọ joṅgẹlẹ ná ba sibisẹ babọ mọ-
mẹnẹ owasa manea na ṅginya, ba seṅganẹ,
ba bẹ pẹ ba boṅsan onyola ebol'a bwam tẹ,

Digitized by Google

* ba si tọpọ bobe onyola tọ-moto, ba si bẹ mitaŋ- 2
go, nde muyao, ba leẹlẹ pī na bato bẹsẹ.

Ebanja o ponda ni tombi bisọ pẹ di ta ba 3
si sọŋtan, ba si ma-seŋganẹ, ba ma-wusẹ, ba
ma-boleyẹ nyai á bepuledi na munyeŋgẹ, di ta
nde di daŋgwa o bobe na ekọn, basiŋgabẹ na
basiŋgẹ mowọ́ na nunẹ. * Nde niponda bwam 4
na tọndọ la bato la musuŋger' asu Loba ba
pọinọ, * 'oŋgisẹ bisọ, setọ onyola bebolo ba 5
tẹmẹ-la-sim, bena di bolinọ, nde kaponda
nded'ao, onyola jọkẹlẹ la yabẹ la penya
na onyola timbisẹ la penya la Mudī
Musaŋgi, * muena a komnọ omọny asu 6
njoasoa onyola Yesu Kristo, musuŋger'
asu, * ná bisọ, bena di tẹsẹbẹ na sīm 7
onyola nded'ao, di bẹ basaŋgwedi ka-
ponda dipita la loŋgẹ la bwindea. * Yen 8
eyala ye mbalẹ; onyola man mambo nde na
ma-pulanọ ná o yikiyẹ bwambwam, ná ba
bena ba dubẹ Loba ba bẹ ŋginya o bola be-
bolo ba bwam; man nde me bwam na musẹŋ
onyola bato. * Nde baŋga miuedi m'elemā 9
na ndando a mbia na mitaŋgo na miambo
onyola mbenda, ebanja ma si ma-wana musẹŋ,
me nde ewolo. * O baŋga moto nu ma-wanẹ 10
jabanẹ, kẹ o má-jomẹlẹ mọ ŋgedi pọ tọ iba,
*kana o ma-bianọ ná a má-peŋgamẹ, a ma-bola 11
pẹ bobe, a kwesabẹ na mọmẹnẹ.

Ponda na mẹndẹnọ loma Artema tọ Tikiko 12
ombo'aŋgo, keka bwambi o pọ na mba o Ni-
kopoli, ebanja oten nde na m'oŋgẹlẹnọ o tom-
bisẹ epupa. * Esẹlẹ Sena, mubied'a mbenda, 13

Digitized by Google

na Apolo b'ale o lọndọ labu, ombwa bwam,
14 ná ba si taka tọ-lambo. *Bato basu pẹ b'ok-
we o bola bebolo ba bwam onyola mambo
ma ma-pulẹ, ná ba si bẹ ka ni si ma-yẹ bepu-
15 ma. *Bẹsẹ bena be na mba, ba som oa. Soma
ba ba tọndi bisọ o jemea. Ndedi e bẹ na
binyọ bẹsẹ. Amen.

KALAT' A PAULO

ONYOLA **FILEMON.**

1 Paulo mot'a beboa nya Kristo Yesu na
Timoteo, muna-saṅgo; onyola Filemon nya
2 ndolo na muenj'asu nya ebolo, *na onyola
Apia nya ndolo na onyola Arkipo, muenj'asu
nya bila, na onyola muemba mue o ndabo
3 aṅgọ. *Ndedi e bẹ na binyọ na musaṅgo mu
ma-wẹ na Loba, Saṅgo asu, na Saṅgo Yesu
Kristo.
4 Na ma-soma Loba lam ponda yẹsẹ, kẹ
5 n'ọṅgẹlẹ oa o mika mam, *kana na ma-seṅ-
ganọ onyola ndol'aṅgọ na jemea lọṅgọ, lena
o bẹnnọ na Saṅgo Yesu na basaṅgeri bẹsẹ pẹ,
6 *ná latanẹ la jemea lọṅgọ di timbe ṅginya o
dibiẹ la bwam tẹ, boena boe oteten asu
7 onyola Kristo. *Ebanja di bẹn munyẹṅgẹ na
lọkọmea gita onyola ndol'aṅgọ, ebanja milema
ma basaṅgeri mi ta mi embamẹ onyol'aṅgọ,
a munate!

Digitized by Google

Onyola nika, tọna na bẹnnọ munyeŋgẹ 8
mundẹnẹ o Kristo, o janea oa di di tẹŋgẹn,
*kẹ onyola ndolo nde na ma-pulanọ jomẹlẹ, 9
kana nenọ mowọ́ nya ninka, mudun a Paulo,
tatan pẹ mot'a beboa nya Yesu Kristo. *Na 10
m'omẹlẹ sọ oa onyola mun'am, nyena na
yainọ o bèboa bam, Onesimo, *nyena o si 11
tanọ o tombwanẹ o ponda ni tombi, nde tatan
e joŋgwanẹ onyol'aŋgọ na onyol'am; nyena
na ma-timbisẹnọ pẹ tatan na oa. *Nde kasa 12
mọ, e nde mulema mam, *nu nyena na 13
wusanọ tọndọ o jalea na mba, ná a boleye
mba o bejedi bọŋgọ o beboa ba miaŋgo-ma-
bwam. *Nde na si puli bola lambo, esibẹ 14
jemea lọŋgọ, ná bwam bọŋgọ bo si bẹ onyola
ka manyakisan, nde na ka wonja. *Pondapọ 15
a ta nde a sumwabẹ na oa onyola son a ponda,
ná o kuse pẹ mọ onyola bwindea, *`setọ ka 16
mukom pẹ, nde buka mukom, ka muna-saŋgo
nya ndolo, sepọn na mba, nde buka pẹtẹ ni-
ka na oa pọn, o eyobo na o Saŋgo. *O ma- 17
laŋga sọ tẹ mba ka muenj'aŋgọ, kasa mọ ka
mbamẹnẹ. *A ta tẹ anyamsẹ oa lambo, tọ'aledi 18
tẹ oa ewu, laŋga mọ onyol'am k'ewu am.
*Mba Paulo nde na tili nika na dia lam, na 19
mẹndẹ saua mọ; na si ma-pula kwala, ná oa-
mẹnẹ nyẹsẹ oe nde ewu na mba. *E, a munate, 20
esẹlẹ mba na kuse son a musẹŋ na oa o Saŋgo;
embẹ mulema mam o Kristo. *Na tiledi nde 21
oa o dipita la seŋganẹ lọŋgọ, kana na binọ
ná o mẹndẹ bola buka nje na kwalinọ.

Bońsanẹ pẹ mba bejedi, ebanja na pitẹ, ná 22

Digitized by Google

onyola mika manyu na mẹndẹ bolabẹ binyọ.
23 *Epafra muenj'am nya beboa o Kristo Yesu,
24 a som oa, *na Marko na Aristarko na Demasi
25 na Lukasi muemba mam m'ebolo. *Nded'a Saṅgo asu Yesu Kristo e bẹ na mudī manyu. Amen.

KALAT' A PETRO

nya **boso.**

1 Petro, nyamuloloma nya Yesu Kristo, onyola bẹn ba pọsọbẹ oteten a ba ba pambilan o Ponto na Galatia na Kapadokia na
2 Asia na Bitinia, *kaponda dibiẹ, lena di masẹlẹ biẹ mambo mẹsẹ, la Loba Tetẹ, o saṅgisabẹ lá Mudī onyola seṅganẹ na miasẹlẹ la maya ma Yesu Kristo. Ndedi na musaṅgo ba beṅge nde tọndọ na binyọ.
3 Sesa di bẹ na Loba na Saṅgo a Saṅgo asu Yesu Kristo, nyena nu yai bisọ penya, kaponda nded'ao nindẹnẹ, onyola dipita la muenya, onyola bepumbwẹdi ba Yesu Kristo
4 o kwedi, *onyola saṅgò, lena di si ma-nyamẹ, di si bẹn misan, di si ma-bubweyẹ, lena di
5 nẹṅgẹbẹlẹ binyọ o mọny, *binyọ bena lo tatabẹ onyola jemea o ṅginy'a Loba, onyola joṅgisẹ, lena di boṅsan, o biisabẹ o ponda ni
6 sukan. *Lena onyol'ao nde lo ma-bwanọ munyẹṅgẹ, binyọ bena lo ma-bwesabẹ son a ndutu tatan, yetẹna e aṅgamen bẹ nika, o

Digitized by Google

nyai a makekisan, *ná jemea lanyu di sǫbę 7
ka lambo la tiki, buka gol ni ma-nyamę ni
kekabę o wea, onyola sesa na edube na
bosaŋgi, o bebiisedi ba Yesu Kristo, *nyena 8
lo s'ęnnǫ, nde lo tǫndǫ tę mǫ, nyena lo dubęnǫ,
tǫna lo si m'ęnęnǫ mǫ tatan, lo ma-sombisęnǫ
na munyęŋgę mu si ma-węlę laŋgwabę, muena
mu londi na bosaŋgi, *kana lo ma-kusanǫ 9
su la jemea laŋyu, joŋgisę la midī manyu.
*Joŋgisę lena onyol'ao nde batǫperi-ba-mudi 10
ba tanǫ ba dutea, ba pulisę pę, bena ba ta ba
tǫpǫ bediŋgę onyola ndedi ni ta o pǫyę binyǫ,
*kana ba tanǫ ba wasa, o njika ponda na 11
njika nyai a ponda Mudī ma Kristo, muena
mu ta oteten abu, mu ma-leęlęnǫ, muena mu
sęlę bolę mboŋ, onyola matakisan mena ma
mędę pǫyę Kristo, na bosaŋgi boena bo ma-
bupę ombus'ao, *na babǫ nde ma mambo ma 12
tanǫ ma biisabę, (ebanja ba si ta ba bolea ba-
bǫ mǫmęnę na ninka, nde binyǫ), mambo
mena ma ma-laŋgwabęlę binyǫ tatan, na ba
bena ba ma-laŋgweyę binyǫ miaŋgo-ma-bwam,
o Mudī Musaŋgi, muena mu lomabę o wa o
mǫny, mambo mędę mena angel pę i ma-puli-
sęnǫ o jombwa oteten ao.

Onyola nika bomea bedue ba mǫŋgęlę 13
manyu, lo bę penya, lo pitę o ndedi na ka ni
londi, nyena ni wanabęlę binyǫ o bebiisedi
ba Yesu Kristo, *ka bana ba ma-seŋganę, 14
lo si tęsę binyǫmędę kaponda bepuledi, bena
be ta be anea binyǫ kwaŋ o pond'a bodim-
bea banyu; *nde kana nu nu belę binyǫ 15

Digitized by Google

enọ bosaṅgi, binyọ pẹ bẹ bosaṅgi o bedaṅgwedi
16 banyu bẹsẹ; *ebanja e tilabẹ na: „Binyọ bẹ
17 bosaṅgi, ebanja mba ne bosaṅgi.“ *Nde yetẹna lo ma-belẹ tẹ mọ ka tetẹ, nyena nu si makaisẹ kaponda beombwedi ba bato, nde kaponda bebolo ba moto na moto tẹ, daṅgwanẹ
18 sọ pond'anyu nya bẹn o bọṅgọ, *kana lo binọ, ná lo si suṅgabẹ na mambo ma ma-nyamẹ, ka silba tọ gol, o bedaṅgwedi banyu b'ewolo, bena be wu na basaṅgo
19 banyu, *nde na maya ma tiki ka ma mun'a mudọṅgi nu si bẹn elẹm tọ misan,
20 nika nye nde Kristo, *nyena nu sẹlẹ posobẹ, obiana wase e ma-bokabẹ, nde a biisabẹ
21 o su la ponda onyol'anyu, *bena ba dubẹ onyol'ao na Loba, nyena nu pumbwẹlẹ mọ o kwedi, a bola pẹ mọ edube, ka nyena jemea
22 lanyu di bẹ pẹ na dipita na Loba. *Saṅgisẹ midī manyu o seṅganẹ la mbalẹ onyola Mudī onyola ndol'a bona-saṅgo ni si bẹn mawọndọn, lo tọndọnẹ mowọ́ na nunẹ na mulema
23 mu saṅgi, e si bẹ wọlọ. *Kana lo yabẹnọ penya, setọ na mbolako ni ma-nyamẹ, nde na ni si ma-nyamẹ, onyola eyal'a Loba ya loṅgẹ,
24 yena e ma-tiṅgamẹ. *Ebanja „beyobo bẹsẹ be nde ka bewudu, na bosaṅgi bao boẹsẹ pẹ ka mbonj'a bewudu. Bewudu be anji, mbonj'ao
25 pẹ ipọledi, *nde eyal'a Saṅgo e ma-tiṅgamẹ natẹna o bwindea.“ Nde yen eyala mẹnẹ nde e laṅgwabẹ oteten anyu.

2 Binyọ sumwa sọ bobe boẹsẹ na misomba mẹsẹ na mawọndọn na ekọn na minda mẹsẹ;

Digitized by Google

*ka mieŋgę ma bana mi yabę tatan lo bę 2
nyoŋgi onyola manyoŋgo ma mudī mena ma
si puŋgwabę, ná lo nyakeye onyol'ao onyola
joŋgisę, *yetęna lo má-keka tę, ná Saŋgo e 3
bwam. *Nyena na mo nde lo poino ka dale 4
la loŋgę, lena di baŋgabę na bato, nde di
posobę na Loba ka la tiki, *binyomęnę pę 5
lo loŋgabę ka madale ma loŋgę onyola ndabo
a mudī, onyola eboŋgo-a-prisi ya bosaŋgi, o
wana mabea ma mudī, mena ma dolisan Loba,
onyola Yesu Kristo; *ebanja e tilabę o beti- 6
ledi na: „Ombwa, na ma-nęŋgę dale la toŋgo o
Sion, lena di posobę na la tiki, nu nu dubę
mo, a si mendę solisabę. *Nde le so nde 7
edube onyola binyo, bena ba dubę; nde onyola
ba ba si dubę, dale lena baloŋgedi ba baŋgino,
nde di męnę nde di timbi dale la toŋgo, *dale 8
di ma-sonjisanę na dale dindęnę la lambi, ba
bena ba ma-sonję, kana ba si dubęno eyala,
onyola nikamęnę nde ba tano pę ba tęsębę.
*Nde binyo nde le nyoŋon ni posobę, e- 9
boŋgo-a-prisi ya kiŋę, tumba la bosaŋgi,
bona bao momęnę, ná lo laŋgwe bwam
ba nu nyena nu belę binyo o jasumwę
o muititi o muęnęn mao ma betanysedi,
*binyo bena lo si ta tumba ŋged'a boso, nde 10
tatan le tumba la Loba; binyo bena lo si ta
lo kusa ndedi, nde tatan lo kusi ndedi.

A bandolo, na m'omęlę binyo ka bęn na 11
badaŋgwedi, ná lo bę etum na bepuledi ba
eyobo, bena be m'anę tęŋgęnę mudī, *kana 12
lo ma-bęnęno bedaŋgwedi ba bwam oteten a

Digitized by Google

basibi, ná onyola ma mẹnẹ, mena ba ma-
tọpọnọ bobe onyol'anyu ka baboledi ba bobe,
ba m'ẹnẹ tẹ bebolo banyu ba bwam, ba sese
13 Loba o bunya ba pẹpẹlẹ. *Sibisẹ sọ
binyọmẹnẹ owasa mieka ma bato miẹsẹ onyola
Saṅgo, tọ e bẹ nde kiṅẹ ka muaned'a boso,
14 *tọ gọbina nde ka ba ba lomabẹ na mọ onyola
kọkisẹ la baboledi ba bobe na onyola sesa
15 la ba ba ma-bolẹ bwam. *Ebanja nika nde
nye jemea la Loba, ná onyola bola la bwam
lo dibisẹ mudumbu ma elemā a bato ba si
16 soṅtan, *ka bato ba wonja, nde setọ ka ba
ba ma-bolanẹ wonja ka ekuruman a bobe, nde
17 ka bautu ba Loba. *Bola edube na bẹsẹ,
tọndọ bona-saṅgo, bwa Loba bọṅgọ, dubẹ kiṅẹ.
18 A bautu, sibisẹ binyọmẹnẹ o bọṅgọ boẹsẹ
owasa basaṅgo banyu, setọ owasa ba bwam
na ba pī mọmẹnẹ, nde owasa ba mpeṅga pẹ.
19 *Ebanja nika nye lambo di dọlisan, yetẹna
moto a ma-wẹlisanẹ ndutu onyola jọṅgẹlẹ la
Loba, kẹ a ma-takisabẹ ka ni si bẹn njọm.
20 *Ebanja njika edube ye, yetẹna lo ma-wẹli-
sanẹ, kẹ lo boli bobe, nde lo kusa mbẹti?
Nde lo ma-bola tẹ bwam, lo taka pẹ onyol'
ao, nde lo wẹlisanẹ, nika nye nde ndolo oboso
21 ba Loba. *Ebanja onyola nikamẹnẹ
nde lo belabẹnọ; ebanja Kristo pẹ a ta a taka
onyol'anyu, a dielẹ pẹ binyọ eyemban, ná
22 lo bupẹ mataṅga mao, *nu nu si boli bobe,
mawọndọn pẹ ma si diabẹ o mudumbu mao,
23 *nu si timbisẹlẹ lou, niponda a loabẹnọ, nu
si kim, niponda a takinọ, nde a bakẹ nde mọ

Digitized by Google

na nu nu ma-kaisẹ ka ni tẹm, *nu nyena 24
mọmẹnẹ nu bambẹ miobe masu o nyol'
ao omọny a eboŋgo, ná bisọ bena di
wedi onyola bobe, di bẹ loŋgẹ onyola
tẹmẹ-la-sim, nyena onyola bebaŋgo bao
nde lo bọlisabẹnọ. *Ebanja lo ta nde 25
ka midọŋgi mi pambilan, nde tatan lo
timbi na mutateri na mombwed'a midī
manyu.

Nikamẹnẹ pẹ, a bito, sibisẹ binyọmẹnẹ 3
owasa bome banyu; tọ e bẹ nde ná doŋgo ba
si dubẹ eyala, b'ena ba wẹlẹ kusabẹ onyola
bedaŋgwedi ba bito (babu), *kẹ ba m'ẹnẹ 2
bedaŋgwedi banyu ba kọnji na bọŋgọ. *Bena 3
mbọt'abu i si ma-bẹ nde o penda la nyọ na
bọtọ la gol na la mbọti, *nde mot'a teten 4
nu wutam o mbọti ni si ma-nyamẹ nya mudī
ma sao na ma pī, nika nde nye lambo la tiki
oboso ba Loba. *Ebanja nikamẹnẹ nde bito 5
ba bosaŋgi o pond'a kwaŋ, ba tanọ ba bọtisẹ
babọ mọmẹnẹ, bena ba ta ba pitẹ na Loba,
ba sibisẹ babọ mọmẹnẹ owasa bome ḅabu,
*kana Sara a tanọ a seŋganẹ Abraham, a 6
belẹ mọ saŋgo; nyena bana bao nde lo tim-
binọ, kana lo ma-bolanọ bwam, lo si ma-bwe-
sabẹnọ tọ lambo la bọŋgọ. *Nikamẹnẹ 7
pẹ na binyọ bome, janẹ bito banyu na ka
dibiẹ, ka bewa be bọbi, kana lo ma-bolanọ
babọ edube, ka basaŋgwedi ba nded'a loŋgẹ
muemba na binyọ, ná mika manyu mi s'ekabẹ.

Nde o sukan, binyọ bẹsẹ bẹ nde joŋgẹlẹ 8
diwọ na ndedi na tọndọnẹ la bona-saŋgo na

Digitized by Google

9 mulema ma ndedi na sibisẹ la nyolo. * Lo
si timbisẹlẹ bobe onyola bobe, tọ lou
onyola lou, nde ka ni tẹṅgẹn nika, lo
namsẹ nde, ebanja onyola nikamẹnẹ
nde lo belabẹnọ, ná lo saṅgwe bonam.
10 * Ebanja nu nu ma-pulẹ tọndẹ loṅgẹ na jẹnẹ
minya ma bwam, 'embẹ eyem'ao na bobe na
11 bepopo bao pẹ na tọpọ la mawọndọn, * 'a-
sumwẹ na bobe, a bole bwam, a pulisẹ mu-
12 saṅgo, a bupẹ mọ ombusa. * Ebanja misọ ma
Saṅgo me omọny a batẹm-na-sim, matoi mao
pẹ o besọsọmedi babu, nde boso ba Saṅgo
13 bo tẹṅgẹn ba ba ma-bolẹ bobe. * Nde nja ena
a bola binyọ bobe, yetẹna le ṅginya onyola
14 di le bwam e? * Nde yetẹna lo ma-taka onyola
tẹmẹ-la-sim, bonam na binyọ. Lo si bwa bọṅgọ
onyola bekima babu. lo si puṅgwea pẹ tọ,
15 * nde saṅgisẹ nde Saṅgo Kristo o milema
manyu; nde lo bẹ baboṅsan o bola bolaṅgi
na moto tẹ, nyena nu ma-pulisẹ bolaṅgi na
16 binyọ onyola dipita le oteten anyu, * nde
na ka pī na bọṅgọ. Nde lo bẹnẹ nde mudī
ma bwam, ná o ma mena ba ma-tọpọnọ bobe
onyol'anyu ka baboledi ba bobe, ba bena ba
ma-loẹ bedaṅgwedi banyu ba bwam o Kristo
17 ba sọlisabẹ. * Ebanja ye bwam, yetẹna ye tẹ
jemea la Loba, o taka onyola bola la bwam,
buka onyola bola la bobe.

18 Ebanja Kristo pẹ a ta a taka ṅgedi pọ
onyola miobe masu, nutẹm-na-sim onyola ba
si tẹm na sim, ná a wane bisọ na Loba; a ta
a bwabẹ o eyobo, a timbisabẹ loṅgẹ o mudī,

Digitized by Google

* muena oten nde a tanọ 'ala o laṅgwea midī 19
mi ta o beboa, * miena mi si ta mi seṅganẹ 20
pond'a kwaṅ, niponda wẹlisanẹ la Loba di
tanọ di eṅgẹlẹ o minya ma Noa, niponda
elimbi e tanọ onyola mboṅsan, yena oten nde
ṅgusu, nika nye nde midī lọmbi mi tanọ mi
oṅgisabẹ onyola madiba; * mena ma m'oṅgisẹ 21
pẹ bisọ tatan, o eyembilan e tẹṅgẹn nika:
dubisẹ, lena di titi sumwa la mbindo o eyobo,
nde besọsọmedi ba mudī ma bwam na Loba,
onyola bepumbwedi ba Yesu Kristo, * nyena 22
nye o dia la mom la Loba, kana 'alonọ o
mọny, nde angel na manea na ṅginya ba
sibisabẹ owas'ao.

Kana Kristo a tanọ sọ a taka onyol'asu, 4
binyọ pẹ bọtọ bewesan ba mulemlem ma jọṅ-
gẹlẹ, ebanja nu nu ta nu taka o eyobo, a
bọi na bobe, * ná y'epas'a loṅgẹ lo diannọ 2
o eyobo, lo si bẹ pẹ loṅgẹ onyola bepuledi ba
bato, nde onyola jemea la Loba. * Ebanja 3
e doṅgamẹn na bisọ, ná pond'a loṅgẹ ni tombi
e nyame onyola bola la jemea la basibi na
bedaṅgwedi o mambo ma titi kọnji, o bepu-
ledi, o sọki, o mudesi, o munyọsi na o jowẹ
la losaṅgo la nyakaka. * O ma mẹnẹ nde 4
ba m'ubanọ, kana lo si ma-daṅgwanọ muemba
na babọ o mulemlem ma njudud'a bobe, kana
ba ma-tọpọnọ dibena, * bena ba mẹndẹ bolẹ 5
bolaṅgi na nu nyena nu boṅsan o kaisẹ ba
penya na bawedi. * Ebanja onyola nikamẹnẹ 6
nde miaṅgo-ma-bwam mi laṅgwabẹlẹnọ pẹ ba-

Digitized by Google

wedi, ná ba kaisabe kaponda bato o eyobo,
nde ba be loŋge kaponda Loba o mudī.
7 8 **N**de su la mambo mese di á bebe. * Binyo
be so yene na penya onyola muka. Nde ka
lambo la boso, lo bene ndolo ni m'onye na
mowó na nune; ebanja ndolo e ma-dibele ma-
9 muti ma miobe. * Lo tondo jesane mowó na
10 nune ka ben, e si be minyunyuŋgu. * Lo bolea
mowó na nune, moto te kaponda jabea a
kusino, ka soele a bwam ya nyai na nyai a
11 nded'a Loba. * Moto a ma-topo te, a tope
nde ka beyala ba Loba; moto a ma-bolea te,
a boleye ka nyena ni wu o ŋginya nyena
Loba a ma-bolano, ná o mambo mese Loba
a busisabe onyola Yesu Kristo, nyena nu ben
edube na janea o bwindea na bwindea. Amen.
12 **A** bandolo, lo si be manyaka onyola kekise
la wea, lena di poi o kekise binyo, biana
13 muen a lambo nde a poyedi binyo, * nde
bwa nde munyeŋge nikamene, kana lo ma-
kusano doŋgo o betakisedi ba Kristo, ná lo
wele pe sombise na munyeŋge o bebiisedi ba
14 bosaŋgi bao. * Bonam na binyo, ke lo loabe
onyola dina la Kristo, ebanja Mudī ma bosaŋgi
na Mudī ma Loba mu jai omony anyu; mu
ma-loabe na babo, nde mu ma-busisabe na
15 biso. * O s'esele to-mowó nyanyu a takisabe
ka mot'ebwan, to muibedi, to muboled'a bobe,
16 to mupeye o miambo ma bato bapepe; * nde
a ma-takisabe te ka mot'a Kristo, a si bwa
ison, nde a busise nde Loba o di lambo mene.
17 * Ebanja ye nde ponda, ná muka mu ma-botea

Digitized by Google

o ndabo a Loba. Nde mu sɛlɛ tɛ botea na
biso, nɛni su di mɛndɛno bɛ na ba bena ba
si dubɛ miaŋgo-ma-bwam ma Loba? *Nde 18
yetɛna ye bwambi na nutɛm-na-sim o joŋgisabɛ,
o uɛni mubaŋgɛ-Loba na mot'a bobe ba mɛn-
dɛno busea? *Onyola nika, ba pɛ bena ba 19
ma-takisabɛ, kaponda jemea la Loba, ba bakɛ
midī mabu na mo, ka muweked'a jemea,
onyola bola la bwam.

Na m'omɛlɛ baturu be oteten anyu, kana **5**
mba pɛ neno muturu na mboŋ a matakisan
ma Kristo, na nu bɛn pɛ doŋgo o bosaŋgi,
boena bo mɛndɛ biisabɛ: *Desɛ dibemba la 2
Loba le oteten anyu, kana lo m'ombwano
bwam, seto onyola ka manyakisan, nde na
ka wonja; seto onyola museŋ ma bobe, nde
na mulema muesɛ, *seto na mpuli ma janea 3
omony a di di bakabɛ na binyo, nde lo timba
nde beyembilan ba dibemba. *Nde niponda 4
mutater'a boso a mɛndɛno biisabɛ, lo mɛndɛ
kusa ekot'a edube, yena e si ma-nyamɛ.

Nikamɛnɛ pɛ, a mpesa, sibisɛ binyomɛnɛ 5
owasa baturu. Nde binyo bɛsɛ, sibisɛ binyo-
mɛnɛ owasa mowó na nunɛ, botisɛ binyomɛnɛ
na sibisɛ la nyolo, ebanja Loba a m'eka
bakumba, nde a ma-leɛlɛ ndedi na ba ba sibisɛ
nyolo. *Sibisɛ so binyomɛnɛ owasa dia la 6
ŋginya la Loba, ná 'asɛ binyo o pond'ao.
*Wɛlɛ mutaka manyu muesɛ omony ao; 7
ebanja a tesɛ binyo o mulema. *Lo bɛ 8
yɛnɛ na epɛnyɛ, musiŋger'anyu, Satan, a ma-
yeŋga ka ŋgila ni ma-domɛ, o pulisɛ nja a

Digitized by Google

9 ma-minyanọ; * eka mọ ka batiṅgam o jemea,
kana lo bīnọ ná milemlem ma mitakisan mi
ma-kọyẹ bona-saṅgo anyu o mundi-ma-wase.
10 * Nde Loba la ndedi yẹsẹ, nu belẹ bisọ o-
nyola bosaṅgi bao ba bwindea o Kristo Yesu,
a mẹndẹ timbisẹ binyọ na kẹṅgẹṅgẹ na jembẹ
binyọ na bola binyọ ṅginya na sikimẹyẹ binyọ,
11 ombusa son a matakisan. * Edube na janea
ba bẹ na mọ o bwindea na bwindea. Amen.
12 O dia la muna-saṅgo nya mbalẹ Silwano
nde na tiledinọ binyọ yin son na pẹm, kana
na m' oṅgẹlẹnọ, o jomẹlẹ na bola la mboṅ,
ná nin nde nye nded'a mbalẹ nya Loba,
13 nyena lo tẹmẹdinọ. * Mu mu posọbẹ o
Babilon mu som binyọ, na mun'am Marko pẹ.
14 * Somanẹ mowọ́ na nunẹ na sopa la ndolo.
Musaṅgo mu bẹ na binyọ bẹsẹ, bena be o
Kristo Yesu. Amen.

KALAT' A PETRO

nya **mbusa.**

1 Simon Petro, muutu na nyamuloloma nya
Yesu Kristo, onyola ba bena bakusi mulemlem
ma jemea la tiki muemba na bisọ, o tẹmẹ-
la-sim la Loba lasu na musuṅger'asu Yesu
2 Kristo. * Ndedi na musaṅgo ba beṅge
tọndọ na binyọ o dibiẹ la Loba na Saṅgo asu
Yesu.

Digitized by Google

Kana ŋginy'ao nya Loba 'abedinọ bisọ 3
mambo mẹsẹ, mena ma ma-pulẹ onyola loŋgẹ
na dubẹ-la-Loba, onyola dibiẹ la nu nu belẹ
bisọ, kaponda bosaŋgi bao na bwam bao,
* boena onyol'ao nde makaki ma tiki na ma 4
kolo bwambi ma bolabẹnọ bisọ, ná onyol'ao
lo ḳuse doŋgo o k'a Loba, kana lo nyinọ di-
bumbe la bepuledi mīla o mundi-ma-wase.
* Onyola nika noŋgọ ŋginya nyẹsẹ, leẹlẹ o 5
jemea lanyu bwam, o bwam pẹ dibiẹ, * o 6
dibiẹ pẹ lamba-la-nyolo, o lamba-la-nyolo pẹ
wẹlisanẹ, o wẹlisanẹ pẹ dubẹ-la-Loba, * o 7
dubẹ-la-Loba pẹ tọndọ-la-bona-saŋgo, o tọndọ-
la-bona-saŋgo pẹ ndolo (o ka yẹsẹ). * Ebanja 8
man mambo me tẹ oteten anyu, nde ma tọndọ
pẹ, kẹ mā-bola binyọ, ná lo si bẹ bwala na
ka ni si ma-yẹ bepuma onyola dibiẹ la Saŋgo
asu Yesu Kristo; * ebanja nu nu si bẹn man 9
mambo e ndima, a si ma-wẹlẹ jẹnẹ etum, kana
a dimbedinọ saŋgisabẹ la miobe mao ma kwaŋ.
* Onyola nika, a bonate, beŋga bẹ ŋginya, o 10
jembẹ belabẹ lanyu na pọsọbẹ lanyu. Ebanja
lo ma-bola tẹ man mambo, kẹ lo si mẹndẹ
sọnjọ tom. * Ebanja nika nde biŋgedi o janea 11
la bwindea la Saŋgo asu na musuŋger'asu
Yesu Kristo be mẹndẹnọ bolabẹ binyọ njoasoa.

Onyola nika, na si tọndi jesẹlẹ o bola binyọ 12
joŋgẹlẹ onyola man mambo ponda yẹsẹ, tọna
lo bīnọ mọ, nde lo sikimẹyẹ pẹ na o mbalẹ,
kana nyenọ. * Nā-laŋga ninka ka lambo di 13
tẹŋgẹn, kana na dianọ o mun munọkọ, o jum-
wẹlẹ binyọ o ka bola binyọ joŋgẹlẹ, * kana 14

Digitized by Google

na binọ ná sumwabẹ la munọkọ mam di mẹndẹ
nde bẹ dibokimẹnẹ, nikamẹnẹ kana Saŋgo
15 asu Yesu Kristo a laŋgwedinọ mba. * Nde
na mẹndẹ keka na ŋginya, ná ombusa jasumwẹ
lam, lo bẹnẹ lambo ponda yẹsẹ, o bola binyọ
16 joŋgẹlẹ onyola man mambo. * Ebanja di si
ta di bupẹ minia mi sọbẹ na jaŋgwa, niponda
di biisẹnọ binyọ ŋginya na bepọyedi ba Saŋgo
asu Yesu Kristo, nde di ta nde mboŋ a misọ
17 ya jasamẹ lao. * Ebanja mọ a kusi edube na
bosaŋgi na Loba Tetẹ, niponda doi di pọyedinọ mọ, lena di wu o bosaŋgi bo asam, na:
Nun nde e Mun'am nya ndolo na dọlisannọ.
18 * Nde bisọ di ta di seŋga din doi di wu o
mọny, niponda di tanọ na mọ o mudoŋgo
ma bosaŋgi.

19 Beyala ba batọperi-ba-mudī be beŋgi
sọ bẹ bisọ ŋginya, bena lo ma-bolanọ
bwam, kẹ l'aledi mọ na kaŋ, ka muẹnẹn mu ma-panyẹ o wum'a muititi, natẹna bunya bo esẹlẹ, ŋgeŋget'a idiba
20 pẹ e busa o milema manyu. * Nde binyọ
bia ninka, ka lambo la boso, ná beyala ba
bediŋgẹ ba betiledi bẹsẹ be titi ba teleyẹ la
21 moto la mọmẹnẹ. * Ebanja tọ eyal'a ediŋgẹ
ewọ e si wu na jemea la moto mọmẹnẹ, nde
bato ba bosaŋgi ba ta nde ba sumwabẹ na
Mudī Musaŋgi, ba tọpọ (nje e wu) na Loba.

2 Nde batọperi-ba-lobaŋgo pẹ ba ta oteten
a dimuti, kana baleedi ba lobaŋgo ba mẹndẹnọ
pẹ bẹ oteten anyu, bena ba mẹndẹ wanẹ
mabanẹ ma dibumbẹ na yọọ, nde ba mẹndẹ

Digitized by Google

pę na tọbọ Saṅgo, nu kọti babọ, nde ba mẹndẹ kusea babọ mọmẹnẹ dibumbe la dibokimẹnẹ.
* Nde gita ba mẹndẹ bupẹ babọ o njudud'a 2
bobe, bena onyol'abu nde ṅge'a mbalẹ e mẹndẹnọ loabẹ. * Nde na beyala ba joa, on- 3
yola ka tọndọ la bema, ba mẹndẹ pulisẹ musẹṅ na binyọ; bena muka mabu, muena mu ta natẹna kwaṅ, mu si mẹndẹ jindea; dibumbe labu pẹ di si mẹndẹ tia iyọ. * Ebanja yetẹna 4
Loba a si ta a wẹṅgẹlẹ angel yena i boli bobe, nde a pimba nde mọ o njiba na ṅgọkọb'a muititi, a bola mọ i nẹṅgẹbẹ onyola muka,
* a si wẹṅgẹlẹ pẹ tọ mundi-ma-wase ma kwaṅ, 5
nde a kombẹ nde Noa, mulaṅgwed'a tẹmẹ-la-sim, babọ bato lọmbi, niponda a wannọ mpupe o mundi-ma-wase ma bato ba bobe;
* mundi ma Sodom na Gomora pẹ a timbisẹ 6
mọ diburu, a kwesẹ mọ o nyamsabẹ, a tẹsẹ mọ ka eyembilan onyola bato bena ba mẹndẹ bẹ bato ba bobe, * nde a suṅgi Lot nutẹm- 7
na-sim, nyena nu ta nu takisabẹ na bedaṅgwedi ba bato ba bobe o mambo ma titi kọnji;
* ebanja onyola jẹnẹ na seṅga nu nutẹm-na- 8
sim, nu ta nu ja oteten abu, a ta a takisẹ mudī mao mu tẹm na sim, bunya na bunya tẹ, onyola bebolo babu, bena be si ta be bẹnẹ mbenda. * Saṅgo a bī o suṅga babwam o 9
makekisan, na o nẹṅgẹ pẹ ba si tẹm na sim owasa kọkisẹ, natẹna o bunya ba muka,
* nde sepọn ba bena ba ma-bupẹ nde eyobo, 10
bena ba ma-daṅgwẹ o bepuledi ba mbindo, ba yaṅa pẹ na manea. Bato ba mboma ba boken-

Digitized by Google

ju, bena ba si ma-bwe boŋgo o topo dibena
11 liŋgise m'āsam, * tona angel, yena i buki
babo ŋginya na ŋgum, i si ma-bakweano babo
mbako a dibena oboso ba Saŋgo.
12 Nde babo nde, ka nyama i si ben dibie,
yena i yabe o putabele na nyamsabe, ba ma-tope
dibena, lena onyol'ao ba si bīno to-lambo, ba
13 mende bumbisabe o dibumbe labu, * na kusa
pe musauedi ma ka abu ni si tem na sim.
Ba bena ba m'oŋgele nde munyosi onyola
bunya ka munyeŋge, be nde mapeny ma mbin-
do na belem ba ison, be munyeŋge o ma-
14 wondon mabu, ke ba ma-da na binyo, * ba
ben miso ma londi na misonje, ba si ma-wolo
bobe, ba ma-londo midī mi s'embam, ba ben mi-
lema mi oko o tondo la bema, bana ba malou.
15 * Ba m'esele ŋgea ni tem na sim, ba pambi-
lane, ba bupe ŋge'a Bileam mun'a Beor,
nyena nu ta nu tondo musauedi ma ka ni si
16 tem na sim; * nde a ta pe a kusa bedomedi
onyola diwuse lao: mbuk'a nyama ni ma-
bambe miuna e ta e topo na doi la moto, e
17 ta ny'eka elemā a mutoper'a-mudī. * Be
nde toŋgo i si ben madiba na mbà ni ma-
woŋgwabele na mūdi, bena onyol'abu muititi
18 ma pibo mu neŋgebeleno. * Ebanja kana ba
bennо betopedi be asam, ba ma-londo onyola
bepuledi ba eyobo na mambo ma titi konji,
ba bena ba boti nye mīla o jasumwe na ba
19 ba ma-daŋgwe o ŋge' a mpeŋga, * ba ma-
kakane babo wonja, tona babo momene beno
bakom ba dibumbe; ebanja na nu nyena moto

Digitized by Google

a ma-bukabɛnɔ, mɔ nde a ma-timbanɔ pɛ
mukom ao. * Ebanja yetɛna ba bena ba nyi 20
mbindo a mundi-ma-wase mīla, onyola dibiɛ
la Saŋgo asu na musuŋger'asu Yesu Kristo,
nde ba timba pɛtɛ o lata oten, ba bukabɛ,
kɛ ka mbusa e timbi nde bobe na babɔ buka
nya boso. * Ebanja e wusa bɛ bwam na babɔ, 21
kɛ ba si ta ba bia ŋge'a tɛmɛ-la-sim, buka
ná ba má-bia tɛ mɔ, nde b'asumwɛ pɛ na
mbend'a bosaŋgi, nyena ni bakabɛ na babɔ.
* E pɔyedi nde babɔ kana munia ma mbalɛ 22
mu ma-kwalanɔ na: Mbɔ e ma-timba pɛ na
bedoa bao, ŋgoa ny' oabɛ pɛ o wuŋgulanɛ o
dibo.

A bandolo, nin nde nye kalati ni londɛ **3**
iba, nyena na tiledinɔ binyɔ, nyena oten nde
na m'umwɛlɛnɔ jɔŋgɛlɛ lanyu la mbalɛ o ka
bola binyɔ jɔŋgɛlɛ, * ná l'ɔŋgɛlɛ beyala, 2
bena be sɛlɛ laŋgwabɛ na batɔperi-ba-mudī
ba bosaŋgi, na mbend'a Saŋgo asu na musuŋ-
geri, nyena lo kusinɔ na bamuloloma banyu.
* Lo bia ka lambo la boso, ná o minya mi sukan 3
bato ba makɛko ba mɛndɛ pɔ na makɛko, bena
ba ma-daŋgwɛ kaponda bepuledi babu, * na 4
kwala na: Dikaki la bepɔyedi bao le uɛ? Na-
tɛna batetɛ ba kwedinɔ iyɔ, mambo mɛsɛ ma
dia nde nikamɛnɛ, botea natɛna pond 'a bewe-
kedi. * E wutam na babɔ, kana ba ma-pulanɔ, 5
ná natɛna kwaŋ mɔny i ta, na wase, nyena
ni pɔŋgɔbɛ na madiba, na onyola madiba on-
yola eyal'a Loba, * bena onyol'ao was'a ni 6
pondamɛnɛ e lɔisabɛ na madiba, e ta e nyama.

Digitized by Google

7 * Nde mọny a tatan na wase ba neńgebẹ onyo-
la mulemlem ma eyala onyola wea, ba neńgebẹ
o bunya ba muka na nyamsabẹ la bato ba
8 bobe. * Nde din diwọ di si bẹ idimbẹ na binyọ,
a bandolo, ná bunya bowọ́ na Sańgo, boe nde
ka ikol 'a mbu, ikol' a mbu pẹ ka bunya bowọ́.
9 * Sańgo a titi munyọńgọ na dikaki, kana dońgo
ba m' ọńgelẹnọ mọ ka munyọńgọ, nde e nde na
pī onyol'asu, ebanja a si ma-pula ná dońgo
10 ba nyame, nde ná bẹsẹ b'atẹlẹ. * Nde bunya
ba Sańgo bo mẹndẹ nde pọ ka muibedi, boena
oten mọny i mẹndẹ tomba na mumban, beloń-
gan ba wase be mẹndẹ bulea na dia la wea,
wase pẹ na bebolo bao ba mẹndẹ dia wea.
11 Kana man mẹsẹ ma ma-buleanọ, njika nyai
a bato l' ańgamẹnnọ leẹlẹ binyọmẹnẹ na be-
12 dańgwedi ba bosańgi na dubẹ-la-Loba, * ka
ba bena ba ma-tatẹ na be pẹ nyọńgi o bepọ-
yedi ba bunya ba Sańgo, bena onyol'ao mọny
i mẹndẹnọ bulea na wea na belońgan ba wase
13 be mẹndẹnọ nyamwa na dia la wea. * Nde
bisọ di m'eńgẹlẹ mọny ya penya na was'a
penya, kaponda makaki mao, bena oten
14 nde tẹmẹ-la-sim di ma-janọ. * On-
yola nika, a bandolo, kana lo m'eńgelẹnọ man
mambo, bẹ ńginya, ná lo sọbẹ oboso bao ka
15 ni titi mbindo na misan o musańgo. * Nọńgọ
nde pī a Sańgo ka jońgisẹ, kana muna-sańgo
asu nya ndolo Paulo pẹ, a tiledinọ binyọ,
16 kaponda dibiẹ lena di bolabẹ mọ, * nikamẹnẹ
kana o kalat'ao yẹsẹ, a ma-kwala tẹ oten on-
yola man mambo, o mamẹnẹ dońgo lenọ bwam-

Digitized by Google

bi o soṅtanę, mena ba si soṅtan na ba s'embam
ba ma-peṅgęnǫ, kana betiledi bepępę pę, on-
yola dibumbe labu mǫmęnę. *Binyǫ sǫ, a 17
bandolo, kana lo sęlęnǫ bia nika, aṅgamęyę
binyǫ męnę, ná lo si ya bę lo bambabę na ma-
wǫndǫn ma bato ba bobe, na binyǫ, l'asumwę
o bejedi banyu b'embam. *Binyǫ tǫ̀ndǫ nde 18
o ndedi na dibię la Saṅgo asu na musuṅger'
asu Yesu Kristo. Edube e bę nde na mǫ
tatan natęna o pond'a bwindea. Amen.

KALAT' A YOHANE

nya boso.

Di lena di ta natęna o beboteri, lena di 1
seṅginǫ, lena di ęnnǫ na misǫ masu, lena di
ombonǫ, lena maa masu ma tapinǫ, onyola
eyal'a loṅgę, *(nde loṅgę di ta di biisabę, 2
nde bisǫ di ęn, di ma-bola mboṅ, di ma-laṅgwea
pę binyǫ loṅgę la bwindea, lena di ta na Tetę,
nde di biisabę bisǫ,) *di lena di ęnnǫ, di 3
seṅginǫ, mǫ nde di ma-laṅgweanǫ pę binyǫ,
ná binyǫ pę lo bęnę jalatanę na bisǫ; nde
jalatanę lasu le nde na Tetę na mun'ao Yesu
Kristo pę. *Nde di ma-tilea nde binyǫ man, 4
ná munyęṅgę manyu mu londe.

Nde mun nde mue muęndi, muena di seṅ- 5
ginǫ na mǫ, mǫ nde di ma-laṅgweanǫ pę bi-

Digitized by Google

nyo, ná Loba e nde muenen, muititi mu titi na
6 mo tom. *Yetena di ma-kwala na, di ben
jalatane na mo, nde di daŋgwa o muititi, ke
di ma-topo nde lobaŋgo, di si ma-kwala mbale.
7 *Nde yetena di ma-daŋgwa o muenen,
kana mo eno omuenen, kedi ma-bene jala-
tane mowó na nune, nde maya ma mun'
ao Yesu Kristo mā-saŋgise biso onyola
8 miobe mese. *Yetena di ma-kwala na, di
si ben bobe, ke di ma-wondo nde bisomene,
9 mbale e titi na biso. *Yetena di ma-puselę
miobe masu, ke mo pe a ma-be mbale na nu-
tem-na-sim, a ma-lakise biso miobe, a ma-saŋ-
gise biso na ka nyese ni si tem na sim.
10 *Yetena di ma-kwala na, di si boli bobe, ke
di ma-timbise nde mo nya lobaŋgo, eyal'ao
pe e titi na biso.

2 A bana bam basadi, na ma-tilea nde
binyo man mambo, ná lo si bola bobe.
Yetena moto a boli bobe, di ben muto-
peye biso oboso ba Tete, Yesu Kristo,
2 nutem-na-sim. *Mo pe nde e dikoti onyo-
la miobe masu, nde seto onyola masu
momene, nde onyola wase nyese pe.
3 Nde o din nde di bino, ná di má-bia mo,
4 yetena di ma-neŋge mbend'ao. *Nu nu ma-
kwale na: Na má-bia mo, nde a si neŋge mbend'
ao, ke e nde nyalobaŋgo, mbale pe e titi na
5 nika nyai a moto. *Nde nu nu ma-neŋge
eyal'ao, na mo nde ndol'a Loba nyeno na
keŋgeŋge o ka mbale. O din mene nde di
6 bīno, ná je oteten ao. *Nu nu ma-kwale na,

Digitized by Google

a tiŋgam-na mo, 'aŋgamen pe daŋgwa, ka mo
a daŋgono. *A bandolo, na si ma-tilea 7
binyo mbend'a penya, nde edun a mbenda,
yena lo tano lo bene natena o beboteri. Yen
edun a mbenda mene ye nde eyala, yena lo
seŋgino. *Nde na ma-tilea pe binyo mbend'a 8
penya, lambo lena le mbale oteten ao na ote-
ten anyu; ebanja muititi mu ni-tomba, muenen
ma mbale mu ni-panya. *Nu nu ma-kwale 9
na, e o muenen, nde a siŋge muna-saŋgo, e
nde o muititi natena tatan. *Nu nu tondi 10
muna-saŋgo, a tiŋgam o muenen, esonjisan e
titi na mo. *Nde nu nu singe muna-saŋgo, 11
e nde o muititi, a ma-daŋgwa pe nde o mui-
titi, a si bī wuma a m'alano, ebanja muititi
mu dimse miso mao.

Na tiledi binyo, a bana basadi, ebanja mio- 12
be manyu mi lakisabe onyola dina lao. *Na 13
tiledi binyo, a basaŋgo, ebanja lo bī nu nyena
nye natena o beboteri. Na tiledi binyo, a
mpesa ma bato, ebanja lo buki nyabobe.
*Na ta na tilea binyo, a bana basadi, ebanja 14
lo bī Tete. Na ta na tilea binyo, a basaŋgo,
ebanja lo bī nu nyena nye natena beboteri,
na ta na tilea binyo, a mpesa ma bato, eban-
ja le ŋginya, eyal'a Loba e tiŋgam na binyo,
lo buki pe nyabobe. *Lo si tondo mundi- 15
ma-wase to ma me o mundi-ma-wase.
Yetena moto a tondi te mundi-ma-wase,
ke ndol'a Tete e titi na mo; *ebanja 16
mese me o mundi-ma-wase, bepuledi
b'eyobo, bepuledi ba miso na kumb'a

Digitized by Google

loŋgę, ma si wu na Tetę, nde na mundi-
17 ma-wase. *Nde mundi-ma-wase mu ma-
tomba na bepuledi bao, nde nu nu ma-
bolę jemea la Loba a ma-tiŋgamę natęna
o bwindea.
18 A bana basadi, pond'a sukan e má-pǫ; nde
kana lo seŋginǫ, ná mutęŋgenę-Kristo a mendę
pǫ, nikamęnę nde gita ba timbinǫ batęŋgenę-
Kristo, o ua nde di bīnǫ, ná pond'a sukan e
19 má-pǫ. *Ba ta nde ba busa na bisǫ, nde ba
si ta na bisǫ; ebanja ba ta tę na bisǫ, kę ba
wusa tiŋgamę na bisǫ; nde ná e biisabę, ná
20 setǫ bęsę nde be na bisǫ. *Nde binyǫ lo
kusi jǫkisabę na nya bosaŋgi, nde lo bī pę
21 mambo męsę. *Na si ta na tilea binyǫ, setǫ
onyolana lo si bī mbalę, nde ebanja lo bī mǫ,
22 na onyolana lobaŋgo lo titi o mbalę. *Nja
nye nyalobaŋgo, kę nu nu ma-tǫpę ná Yesu
a titi Kristo? Mǫ nde e mutęŋgenę-Kristo,
23 nyena nu ma-tǫbę Tetę na Muna. *Tǫ-nja
nu ma-tǫbę Muna, a si bęn pę tǫ Tetę; nu nu
24 ma-pusęlę Muŋa, a bęn pę na Tetę. *Ma
mena lo seŋginǫ natęna beboteri ma tiŋgamę
na binyǫ. Ma mena lo seŋginǫ natęna bebo-
teri, ma tiŋgam tę na binyǫ, kę binyǫ pę lo
25 mendę tiŋgamę na Muna na Tetę pę. *Nde
din nde le dikaki lena a kakannǫ bisǫ: loŋgę
26 la bwindea. *Na ta na tilea binyǫ man
onyola ba bena ba ma-dimbęlę binyǫ ŋgea.
27 *Binyǫ pę, jǫkisabę lena lo kusinǫ na mǫ,
di ma-tiŋgamę na binyǫ, e si ma-pula pę na
binyǫ, ná moto a leę binyǫ, nde kana di jǫ-

Digitized by Google

kisabẹ di ma-leẹnọ binyọ onyola mẹsẹ, nde
nika e bẹ pẹ mbalẹ, e si bẹ lobaṅgo, na kana
di leẹnọ binyọ, tiṅgamẹ nde na mọ. *Tatan 28
sọ, a bana basadi, tiṅgamẹ na mọ, ná yetẹna
a biisabẹ, di bẹnẹ bokenju, di si sọlisabẹ oboso
bao o bepọyedi bao. *Yetẹna lo bī, ná mọ 29
a tẹm na sim, bia ná moto tẹ nu ma-bolẹ
tẹmẹ-la-sim a yabẹ nde na mọ.

Ombwa njika ndedi Tetẹ a leẹlẹnọ biso, 3
ná di belabẹ bana ba Loba. Onyola nika
wase e si bī biso, ebanja e si bī mọ. *A ban- 2
dolo, je nde bana ba Loba tatan, nde
e si bedi biisabẹ nẹni di mẹndẹnọ bẹ.
Nde di bī, ná yetẹna e biisabẹ tẹ, di
mẹndẹ bẹ bọwan ka mọ; ebanja di mẹndẹ
jẹnẹ mọ kana enọ. *Nde moto na moto 3
nu bẹn din dipita na mọ, a saṅgisẹ mọmẹnẹ,
kana mọ enọ bosaṅgi. *Moto na moto 4
nu ma-bolẹ bobe, a ma-bola pẹ ka ni titi
mbenda, bobe boe nde ka ni titi mbenda.
*Nde lo bī, ná a biisabẹ nde o sumwa miobe 5
masu, bobe pẹ bo titi na mọ. *Tọ-nja nu 6
ma-tiṅgamẹ na mọ, a si ma-bola bobe; tọ-nja
nu ma-bolẹ bobe, a s'ẹn mọ, a si bī tọ mọ.
*A bana, tọ-moto a si wọndọ binyọ. Nu nu 7
ma-bolẹ tẹmẹ-la-sim, mọ nde a tẹm na sim,
kana mọ pẹ a tẹmnọ na sim. *Nu nu ma- 8
bolẹ bobe e nde nya Satan, ebanja Satan a
ma-bola bobe natẹna o beboteri. Onyola nika-
mẹnẹ nde Mun'a Loba a biisabẹnọ, ná a
nyamsẹ bebolo ba Satan. *Moto na 9
moto nu yabẹ na Loba a si ma-bola bobe,

Digitized by Google

ebanja mbolako ao e tiŋgam na mọ, a titi ná a bola bobe, ebanja a yabẹ nde na Loba.
10 *O din nde bana ba Loba na bana ba Satan ba biannọ. Tọ-nja nu si ma-bolẹ tẹmẹ-la-sim a titi nya Loba, na nu pẹ nu si tọndi muna-saŋgo.
11 Ebanja mun nde mue muẹndi muena lo seŋginọ natẹna beboteri, ná di tọndọnẹ mowọ́
12 na nunẹ, *setọ ka Kain nu ta nya bobe, nu bo muna-nyaŋgo. Nde a bo nde mọ onyola nje? Ebanja bebolo bao be ta bobe, nde ba
13 muna-nyaŋgo be tẹmẹ na sim. *Lo si nyaka,
14 a bonate, yetẹna wase e siŋgẹ binyọ. *Biso di bī, ná di má-tomba kwedi, di á o loŋgẹ, ebanja di tọndi bona-saŋgo. Nu nu si tọndi
15 muna-saŋgo a tiŋgam nde o kwedi. *Tọ-nja nu ma-siŋgẹ muna-saŋgo, e nde mot' ebwan, nde lo bī ná mot' ebwan a si bẹn loŋgẹ la
16 bwindea di tiŋgam na mọ. *O din nde di bīnọ ndolo, ná a boli loŋgẹ lao onyol'asu; nde biso pẹ di aŋgamẹn bola loŋgẹ onyola bona-
17 saŋgo. *Nde nu nu bẹn bema ba nin wase, 'ẹnẹ pẹ muna-saŋgo a ma-taka, nde a kaka mulema mao na mọ, nẹni ndol'a Loba e tiŋ-
18 gamnọ na mọ? *A bana, lo s'esẹlẹ biso di tọndọ nde na beyala tọ n'eyemẹ, nde na bebolo na mbalẹ pẹ.
19 O din mẹnẹ nde di ma-bianọ ná je nde ba mbalẹ, nde di mẹndẹ pẹ sibisẹ milema masu
20 oboso bao, *ná, yetẹna tọ mulema masu mu kwesẹ nde biso, Loba a kolo buka mulema
21 masu, a bī pẹ mambo mẹsẹ. *A bandolo,

Digitized by Google

yetẹna mulema masu mu si kwesẹ tẹ biso, di
ma-bẹnẹ bokenju oboso ba Loba; *to-nje pẹ 22
di ma-sọsọmeanọ, di ma-kusa mọ na mọ;
ebanja di ma-nẹṅgẹ mbend'ao, di ma-bola pẹ
mambo ma dọlisan oboso bao. *Nde nin nde 23
nye mbend'ao, ná di dubẹ dina la mun'ao
Yesu Kristo, di tọndọnẹ pẹ mowó na nunẹ,
kana a bolinọ biso mbenda. *Nu pẹ nu ma- 24
nẹṅgẹ mbend'ao, a ma-tiṅgamẹ na mọ, mọ pẹ
na mọ. O din mẹnẹ nde di ma-bianọ ná a
ma-tiṅgamẹ na biso, o Mudī, muena a bolinọ
biso.

A bandolo, lo si dubẹ midī mẹsẹ, nde wasa 4
midī, ṅga mie nde ma Loba; ebanja gita la
batọperi-ba-lobaṅgo ba má-busa o wase. *O 2
din nde lo ma-bianọ mudī ma Loba: mudī na
na mudī tẹ muena mu ma-pusẹlẹ, ná Yesu
Kristo a pọi o eyobo, mue nde ma Loba,
*nde mudī na mudī tẹ, muena mu si ma-pu- 3
sẹlẹ Yesu, mu titi ma Loba, nde mun nde mue
ma mutẹṅgẹnẹ-Kristo, muena lo seṅginọ, ná
nu mẹndẹ pọ, nde mue o wase tatan. *Binyọ 4
le nde ba Loba, a bana basadi, lo má-buka
babọ, ebanja nu nye na binyọ, a kolo, buka
nu nye o wase. *Babọ be nde ba wase, 5
onyola nika ba ma-tọpọ nde onyola wase,
wase pẹ e ma-seṅganẹ babọ. *Biso je nde 6
ba Loba; nu nu bī Loba, a ma-seṅganẹ biso;
nu nu titi nya Loba a si ma-seṅganẹ biso. O
din nde di ma-bianọ mudī ma mbalẹ na mudī
ma mawọndọn.

A bandolo, esẹlẹ biso di tọndọnẹ mowó 7

Digitized by Google

na nunę; ebanja ndolo e wu nde na Loba,
moto na moto pę nu ma-tǫndę, a yabę nde
8 na Loba, a bī pę na Loba. *Nu nu si ma-
tǫndę, a si bī Loba, ebanja Loba le nde ndolo.
9 *O din nde ndol'a Loba e tanǫ e biisabę
na bisǫ, ná Loba a lom mpǫm mao ma
Muna o wase, ná di bę loṅgę onyol'ao.
10 *O din męnę nde ndolo nyenǫ, setǫ ná bisǫ
nde di ta di tǫndǫ Loba, nde ná mǫ nde a ta
a tǫndǫ bisǫ, a ta a loma Mun'ao dikǫti onyo-
11 la miobe masu. *A bandolo, yetęna Loba
a tǫndi bisǫ nika, bisǫ pę di aṅgamęn tǫndǫ-
12 nę mowǫ́ na nunę. *Tǫ-moto a s'ęn Loba
tom; yetęna di ma-tǫndǫnę mowǫ́ na nunę, kę
Loba a ma-tiṅgamę na bisǫ, ndol'ao pę e ma-
13 bę na bisǫ na kęṅgęṅgę. *O din nde
di ma-bianǫ, ná di ma-tiṅgamę na mǫ, mǫ pę
14 na bisǫ, ebanja a boli bisǫ Mudī mao. *Nde
bisǫ di ęn, di ma-bola pę mboṅ, ná Tetę a
15 lom Muna, ka musuṅger'a wase. *Nu nu
ma-pusęlę, ná Yesu e nde Mun'a Loba, na
mǫ nde Loba a ma-tiṅgamęnǫ, mǫ pę na Loba.
16 *Nde bisǫ di má-bia, di dubę pę ndolo,
nyena Loba a bęnnǫ na bisǫ. Loba le
nde ndolo, nu pę nu ma-tiṅgamę na
ndolo, a ma-tiṅgamę na Loba, Loba pę
17 na mǫ. *O din męnę nde ndolo nyenǫ na
bisǫ na kęṅgęṅgę, ná di bęnę bokenju o bunya
ba muka; ebanja kana mǫ enǫ, nikamęnę nde
18 bisǫ pę jenǫ o nin wase. *Bǫṅgǫ bo titi o
ndolo, ndol'a kęṅgęṅgę e ma-paṅga nde bǫṅgǫ,
ebanja bǫṅgǫ bo bęn kǫkisę. Nu nu ma-bwę

Digitized by Google

bọngọ a titi o ndolo na kẹṅgẹṅgẹ. *Bi- 19
sọ di ma-tọndọ mọ, ebanja mọ nde a sẹlẹ
tọndẹ biso. *Moto a ma-kwala tẹ na: Na 20
tọndi Loba, nde a siṅgẹ muna-saṅgo, kẹ e nde
nya lobaṅgo. Ebanja nu nu si ma-tọndẹ mu-
na-saṅgo nyena a m'ẹnẹnọ, nẹni enọ na a
tọndọ Loba nyena a s'ẹnnọ? *Nde nin mbenda 21
nde di bẹnnọ na mọ, ná nu nu ma-tọndẹ Loba,
a tọnde pẹ muna-saṅgo.

Tọ-nja nu ma-dubẹ, ná Yesu e nde Kristo, 5
a yabẹ na Loba, tọ-nja pẹ nu ma-tọndẹ nu
nu yai mọ, a ma-tọndọ pẹ nu nu yabẹ na mọ.
*O din nde di ma-bianọ, ná di tọndi bana 2
ba Loba, yetẹna di tọndi Loba, di nẹṅgẹ pẹ
mbend'ao. *Ebanja nin nde nye ndol'a Loba, 3
ná di nẹṅgẹ mbend'ao, nde mbend'ao pẹ i titi
bwambi; *ebanja mẹsẹ mena ma yabẹ na 4
Loba ma ma-buka wase; nde ben nde be be-
bukedi bena be buki wase: jemea lasu. *Nja 5
e nu nu ma-bukẹ wase, kẹ nu nu dubẹ, ná
Yesu e nde Mun'a Loba?

Nun mẹnẹ nde a pọi onyọla madiba na 6
maya, Yesu Kristo, setọ na madiba mọmẹnẹ,
nde na madiba na maya; nde Mudī nde mu
ma-bolẹ mboṅ, ebanja Mudī mue mbalẹ.
*Ebanja balalo nde be, bena ba ma-bolẹ 7
mboṅ: Mudī na madiba na maya, *nde man 8
malalo ma lati nde o diwọmẹnẹ. *Yetẹna 9
di ma-kasa mboṅ a bato, mboṅ a Loba e kolo
buka nika; ebanja nin nde nye mboṅ a Loba,
nyena a bolinọ onyola Mun'ao. *Nu nu dubẹ 10
Mun'a Loba a bẹn mboṅ oteten ao; nu nu si

Digitized by Google

dubę Loba a timbisę nde mǫ nyalobaŋgo, ebanja a si dubę mboŋ nyena Loba a bolinǫ
11 onyola Mun'ao. *Nde nin nde nye mboŋ, ná Loba a boli bisǫ loŋgę la bwindea, nde di
12 loŋgę le nde o Mun'ao. *Nu nu bęn Muna a bęn loŋgę; nu nu si bęn Mun'a Loba a si
13 bęn loŋgę. *Na tiledi binyǫ man mambo, binyǫ bena lo dubę dina la Mun'a Loba, ná lo bie, ná lo bęn loŋgę la bwindea, ná lo dubę pę o dina la Mun'a Loba.
14 Nde bon bokenju nde di bęnnǫ na mǫ, ná di ma-sǫsǫmea tę lambo, kaponda jemea lao,
15 a ma-seŋganę bisǫ. *Nde yetęna di bī, ná a ma-seŋganę bisǫ, onyola tǫ-nje di ma-sǫsǫmeanǫ mǫ, kę di ma-bia, ná di bęn besǫsǫ-
16 medi, bena di sǫsǫmedinǫ mǫ. *Yetęna moto a m'ęne muna-saŋgo a ma-bola bobe, bobe boena bo titi ba kwedi, a sǫsǫmeyę nde, nde loŋgę di męndę bolabę mǫ, ba bena ba boli bobe, nde setǫ ba kwedi. Bobe ba kwedi boe; nde na si ma-kwala ná ba sǫsǫmeyę
17 onyol'ao. *Ka nyęsę ni si tęm na sim nye nde bobe, nde bobe boe boena bo titi ba
18 kwedi. *Di bī ná moto na moto nu yabę na Loba a si ma-bola bobe, nde nu nu yabę na Loba a ma-tata nde mǫmęnę, nde
19 nyabobe a si ma-tapa mǫ. *Di bī nde ná je ba Loba; nde wase nyęsę e naŋga nde o bobe.
20 *Di bī ná Mun'a Loba a pǫi, a boli bisǫ sǫŋtanę, ná di bie mǫ nya mbalę; nde je nde na mǫ nya mbalę, na Mun'ao Yesu Kristo. Mǫ nde e Loba la mbalę na loŋgę la

Digitized by Google

bwindea. *A bana basadi, aŋgameye 21
binyomene na losaŋgo.

KALAT' A YOHANE

ni londe iba.

Nyamuturu onyola nyaŋgo ni posobe na 1
onyola bana bao, bena na tondino na mbale,
nde seto mbamene mowó, nde bese pe bena
ba bī mbale. *Onyola mbale nyena ni ma- 2
tiŋgame na biso, nyena ni mende pe be na
biso natena o bwindea. *Ndedi e mende 3
be na binyo na ndolo na musaŋgo, mu ma-
we na Loba Tete na Saŋgo Yesu Kristo,
Mun'a Tete, o mbale na o ndolo.

Na ma-bwa munyeŋge bwambi, ná na soi 4
doŋgo la bana boŋgo ba ma-daŋgwa o mbale,
kana di kusino mbenda na Tete. *Tatan so 5
na ma-sosomea oa, a Nyaŋgo, seto biana na
ma-tilea oa mbend'a penya, nde ni mene di
benno natena beboteri, ná di tondone mowó
na nune. *Nde nin nde nye ndolo, ná di 6
daŋgwe kaponda mbend'ao. Nin nde nye
mbenda, kana lo seŋgino natena beboteri, ná
di daŋgweye oten.

Ebanja gita la bato ba mawondon ba busi 7
o wase, bena ba si ma-puselę, ná Yesu Kristo
a poi o eyobo. Nu nde e nya mawondon na
muteŋgene-Kristo. *L'aŋgameye, ná lo si 8

Digitized by Google

pimba ma mena onyol'ao nde di bolinọ ebolo,
9 ná lo kuse musauedi mu londi. *Tọ-nja nu
ma-sobẹlẹ oboso, nu si ma-tiṅgamẹ na beleedi
ba Kristo, a si bẹn Loba. Nu nu ma-tiṅgamẹ
o beleedi ba Kristo, mọ a bẹn Tetẹ na Muna.
10 *Moto a pọi tẹ na binyọ, nyena nu si ma-
wanẹ ben beleedi, lo si kasa mọ o ndabo anyu,
11 lo si soma tọ mọ. *Ebanja nu nu ma-somẹ mọ,
mọ pẹ a ma-bẹnẹ doṅgo o bebolo bao ba bobe.
12 *Na bẹn gita o tilea binyọ, nde na si tọndi
tila mọ na kalati na tinte, ebanja na pitẹ o
pọ na binyọ, o kwala boso na boso, ná mu-
13 nyẹṅgẹ masu mu londe. *Bana ba muna-
nyaṅgo anyu nu pọsọbẹ ba som oa.

KALAT' A YOHANE

ni londẹ ilalo.

1 Nyamuturu onyola Gayo nya ndolo, nyena
na tọndinọ nambalẹ.
2 A nyandolo, na ma-pula ná o tombwanẹ o
mambo mẹsẹ, o je pẹ bwam, kana mudī mọṅ-
3 gọ mu ma-tombwanẹnọ. *Na bo munyẹṅgẹ
bwambi, niponda bona-saṅgo ba pọinọ, ba
bolinọ mboṅ onyola mbal'aṅgọ, kana o ma-
4 daṅgwanọ o mbalẹ. *Ebanja na si bẹn mu-
nyẹṅgẹ buka mun, kẹ o seṅga ná bana bam
5 ba ma-daṅgwa o mbalẹ. *A nyandolo, o ma-
bola mbalẹ o mẹsẹ mena o ma-bolanọ na bona-

Digitized by Google

saŋgo, nde na bona-saŋgo bena be nde bẹn,
* bena ba boli mboŋ onyola ndol'aŋgọ oboso 6
ba muemba, bena o dọlinọ tombisẹ o lọndọ labu,
kana e aŋgamẹnnọ onyola Loba. * Ebanja 7
ba ta nde ba busa onyola di dina, nde ba si
ma-nọŋgọ tọ-lambo na basibi. * Nde bisọ 8
di aŋgamẹn o kasa nika nyai, ná di timbe
baboledi muemba na babọ onyola mbalẹ.
Na ta na tilea muemba son a lambo, nde 9
Diotrefe, nyena nu tọndi bẹ nyaboso oteten
abu, a si tọndi kasa bisọ. * Onyola nika na 10
pọi tẹ, na mẹndẹ bola jọŋgẹlẹ onyola bebolo
bao a ma-bolanọ, kana a ma-tọpọnọ beyala
ba bobe liŋgisẹ bisọ, nde tọ nika e si doŋga-
mẹn na mọ, a si ma-kasa pẹ tọ bona-saŋgo,
a ma-baŋganẹ pẹ ba bena ba ma-pulẹ bolẹ
nika, à busisẹ babọ o muemba. * A nyandolo, 11
o s'embilanẹ nje ye bọbe, nde nje ye bwam.
Ebanja nu nu ma-bolẹ bwam e nde nya Loba,
nu nu ma-bolẹ bobe a s'ẹn Loba. * Demetrio 12
a bẹn mboŋ na bẹsẹ, a ben pẹ na nya mbalẹ mọ-
mẹnẹ; bisọ pẹ di ma-bola mboŋ, nde o bī ná
mboŋ asu nye mbalẹ. * Na bẹn gita o tilea 13
oa, nde na si ma-pula tila na tinte na esao.
* Nde na pitẹ o jẹnẹ oa son a ponda, ná 14
di tate kwala boso na boso. * Musaŋgo 15
mu bẹ na oa! Makọm ma som oa. Soma
makọm na mina.

Digitized by Google

KALATI
ONYOLA **BONA-HEBER.**

1 Niponda Loba a bǫlęnǫ kwalisanę batetę
o pond'a kwań o batǫperi-ba-mudī onyola
2 gita la ka na nyai a bedęmo, *a timbi kwa-
lisanę bisǫ o min minya mi sukan o Muna,
nyena a tęsęnǫ musańgwed'a mambo męsę,
3 nyena onyol'ao pę nde a wekinǫ wasę, *nyena,
kana enǫ panya la bosańgi bao na bowan ba
bę lao, a bambęnǫ pę mambo męsę n'eyal'a
ńginy'ao, a wekinǫ sańgisę la miobe masu
. onyol'ao mǫmęnę, a jai o dia la mom la Nya-
4 sam o mǫny, *nyena nye bwam buka angel,
kana dina lena a sańgonǫ di asamnǫ buka labu.
5 *Ebanja njika angel a kwalannǫ tǫ ńgedi pǫ
na: „Oa nde oe Mun'am, oęńgę nde na yainǫ
oa"? na na: „Mba na męndę bę mǫ Sańgo,
6 mǫ pę a męndę bę mba Muna." *Nde niponda
a męndęnǫ pętę wana nu nu yabę oboso o
mundi-ma-wase, a ma-kwala na: „Angel a
7 Loba yęsę i męndę jowę mǫ." **Nde onyola
angel a kwali na: „Nu nu ma-timbisę angel
ao ka ńgǫ, na baboledi bao misǫnji ma wea."
8 *Nde onyola Muna m'ǫna: „Bejedi bǫńgǫ,
a Loba, be nde o bwindea na bwindea, itum-
bu a janea lǫńgǫ ye nde itumbu a ka ni
9 tǫm; *o ta o tǫndǫ tęmę-la-sim, o sińgę ka
ni titi mbenda, onyola nika Loba lǫńgǫ 'ǫkisę

Digitized by Google

oa, na mula ma munyeŋgę oboso ba muemba
moŋgo, a Loba." *Na na: „O beboteri, oa, 10
a Saŋgo, o ta o boka wase, mony pę nye nde
ebol'a maa moŋgo, *man ma męndę tomba, 11
nde oa o ma-tiŋgamę; męsę ma męndę duna
ka mbǫti, *o męndę wulęlę mǫ ka loki 12
nde ma ma-weŋgisanę; nde oa oe nde mu-
lemlem, mbu moŋgo mi si ma-bo." *Nde 13
njika angel a kwalanno tǫ ŋgedi pǫ na: „Ja
o dia lam la mom natē na neŋgęlę basiŋgeri
boŋgo owasa mataŋga moŋgo." *Setǫ mǫ 14
yęsę nde ye midī mi ma-boleyę, miena mi
lomabę onyola bolea la ba bena ba męndę
saŋgwę jongisę?

2 Onyola nika di aŋgamęn beŋga jaŋgameyę
onyola mambo mena di tano di seŋga, ná di
si ya bę di sumwabę na mǫ. *Ebanja yetęna 2
eyala yena e kwalabę na angel e timbi jem-
bamę, ka nyena ebula n'ebula tę na mayaŋako
ba ta ba kusa musauedi mu tęŋgen, *nęni 3
biso di męndęno joŋga, yetęna di m'eŋgisę
ninka joŋgisę dindęnę? lena di ta di kwalabę
o beboteri na Saŋgo, nde di timba jembabę
na biso onyola ba bena ba seŋgi mǫ, *nde 4
Loba pę a ta a bola mboŋ muemba na babo
onyola beyemban na betanysedi na gita la
nyai a ŋginya na bola la Mudī Musaŋgi,
kaponda jemea lao.

Ebanja a si ta a sibisę wase ni męndę pǫ 5
owasa angel, nyena onyol'ao nde di ma-kwa-
lano, *nde moto mowǫ́ a boli mboŋ wuma 6
iwo na: „Nja moto eno, ná o m'oŋgęlę mǫ e,

Digitized by Google

to mun'a moto, ná o m'ombwea onyol'ao e?
7 * O ta o sibise mo son ninka owasa angel,
o ta o botise mo na bosaŋgi n'edube, o tese
8 mo omony a bebolo ba maa moŋgo, * o sibise
mambo mese owasa mataŋga mao." Kana
a sibiseno mambo mese owas'ao, a si dī to-
lambo lena a si sibiseno owas'ao; nde di s'én
te tatan ná mambo mese ma má-sibisabe o-
9 was'ao. * Nde di m'ene nu nyena nu ta nu
sibisabe son ninka owasa angel, Yesu, onyola
matakisan ma kwedi a botisabe bosaŋgi n'
edube, ná onyola nded'a Loba a keke kwedi
10 onyola moto na moto. * Ebanja e ta e teŋge-
ne na nu nyena onyol'ao nde mese meno,
na mo pe nde mese meno, kana a tano
a diele gita la bana o bosaŋgi, o timbise
muaned'a joŋgise labu na keŋgeŋge onyola
matakisan.
11 Ebanja bese, nu nu ma-saŋgise na ba ba
ma-saŋgisabe, ba wu nde na mowó, onyola
nika a si ma-bwa ison o bele babo bona-saŋgo;
12 * kana a kwalino na: „Na mende laŋgwa dina
loŋgo na bona-saŋgo am, na mende loŋgea oa
13 sesa oteten a muemba." * Na na: „Na mende
wele mapita mam na mo." Na na: „Ombwa,
mba nun na bana bena Loba a bolino mba."
14 * Kana bana ba benno so maya na eyobo,
nikamene nde mo pe a kusino doŋgo oten, ná
a nyamse onyola kwedi nu nyena nu ben
15 ŋginy'a kwedi, nika nye nde Satan, * a suŋge
pe ba bena ba timbisabe bakom o loŋge labu
16 lese onyola boŋgo ba kwedi. * Ebanja seto

Digitized by Google

onyola angel nde a m'ombweano, nde a m' ombwea nde onyola mbot'a Abraham. *Onyola 17
nikamęnę nde atano 'aṅgamęnę timba bowan ka bona-saṅgo o mambo męsę, ná a timbe prisi nindęnę nya ndedi na nya mbalę oboso ba Loba, o bola dikọti onyola miobe ma tumba lao. *Eban- 18
ja o di męnę lena a takino, kana mọmęnę a kekisabęno, ena a węlę joṅgwanę ba bena ba ma-kekisabę.

Onyola nika, a bona-saṅgo ba bosaṅgi na 3
babęnę-doṅgo o bebeledi ba mọny, ombwa Nyamululoma na Prisi Nindęnę nya pusęlę lasu (la jemea), Yesu, *nyena nu ta mbalę 2
na nu nyena nu tęsę mọ, kana Mose pę o ndabo ao nyęsę. *Ebanja mọ a kusi bosaṅgi 3
bondęnę buka Mose, kana, nu nu loṅgi ndabo a ma-bęnęno edube buka ndabo. *Ebanja 4
ndabo na ndabo tę e ma-loṅgabę nde na moto, nde nu nu loṅgi mambo męsę e nde Loba.
*Nde Mose a ta nde mbalę o ndabo ao nyęsę 5
ka muboledi, onyola mboṅ a ma mena ma męndę laṅgwabę, *nde Kristo ka muna omọny 6
a ndabo ao, nyena ndabo ao nde bisọ jeno, yetęna di aledi bokenju na jasesę la dipita na kaṅ natęna o su.

Onyola nikamęnę, kana Mudī Musaṅgi mu 7
kwalino na: „Oęṅgę, yetęna lo seṅgi doi lao,
*lo s'enyisę milema manyu, kana o njoṅgi o 8
bunya ba kekisę o eyaṅ; *wuma basaṅgo 9
banyu ba tano ba kekisę mba na makekisan,

Digitized by Google

ba tanǫ pę b'ęnę bebolo bam muanęi ma
10 mbu. *Onyola nika na ta na liŋganę nin
nyǫŋǫn, na kwala na: Ba ma-pambilanę ponda
yęsę o milema mabu! Nde ba si ta ba bia
11 maŋgea mam, *ka nyena na ta na kana sǫŋgǫ
o maliŋga mam na: Ba si męndę jingea o
12 wumsę lam. *A bonate, aŋgamęyę, ná
mulema ma bobe ma mayaŋako mu si bę oteten
a tǫ mowǫ́ nyanyu, o ka jasumwę na Loba
13 la loŋgę; *nde omęlę nde binyǫmęnę bunya
na bunya tę, kana oęŋgę e dianǫ, e si ya bę
mowǫ́ nyanyu enyisabę na mawǫndǫn ma bobe.
14 *Ebanja di timbi babęnę-doŋgo o Kristo,
yetęna di aledi dipita la beboteri na kaŋ na-
15 tęna o su. *Nde e kwalabę tę na: „oęŋgę,
yetęna lo seŋgi doi lao, lo s'enyisę milema
16 manyu, kana o njoŋgi,“ *ba-nja ba wan
njoŋgi, niponda ba seŋginǫ? Ba si ta nde
17 bęsę bena ba busi o Egipto na Mose? *Ba-
nja a tanǫ a liŋganę muanęi ma mbu? Setǫ
ba bena ba ta ba bola bobe? bena manyolo
18 mabu ma kwedi o eyaŋ? *Ba-nja a kanedinǫ
sǫŋgǫ, ná ba si męndę jiŋgea o wumsę lao,
19 setǫ ba bena ba si ta ba seŋganę? *Di m'ęnę sǫ
na, ba si ta ba wę́lę jiŋgea onyola mayaŋ-
ako.

4 Esęlę sǫ bisǫ di bwe boŋgǫ, ná tǫ-mowǫ́
nyanyu a s'ęnęnę biana a dia ombusa, kana
2 dikaki la jiŋgea o wumsę lao di dianǫ. *Eban-
ja bisǫ pę di kusi nde miaŋgo-ma-bwam kana
babǫ. Nde eyal'a belaŋgwedi e si ta e wanea
babǫ musęŋ, ebanja e si ta ę lata na jemea la

Digitized by Google

ba bena ba ta ba seŋga mo. *Ebanja biso 3
bena di dube di m'iŋgea o wumse, kana a
kwalino na: „kana na kanno soŋgo o malinga
mam: ba si mende jingea o wumse lam;“ tona
bebolo be domsabeno natena o bebokedi ba
wase. *Ebanja a kwali o wuma iwo onyola 4
bunya bo londe samba na: „na Loba a wumse
o bunya bo londe samba onyola bebolo bao
bese.“ *Na na: „Ba si mende jiŋgea o wumse 5
lam.“ *Kana e diano so, ná doŋgo ba mende 6
jiŋgea oten, nde ba bena ba sele kuse miaŋgo-
ma-bwam, ba s'iŋgeye onyola ka mayaŋako,
*nika so nde a tesẹno pete bunya, kana a 7
kwalino na Dawid na, „oeŋge,“ ombusa nik'
etum a ponda, kana e má-kwalabeno oboso
na: „Oeŋge, yetena lo seŋgi doi lao, lo s'
enyise milema manyu.“ *Yosua a wana te 8
babo o wumse, a si wusa pe kwala ombusa
nika onyola bunya bopepe.

Onyola nika wumse di bedi di neŋgebele 9
bato ba Loba; *ebanja nu ny'iŋgedi o wum- 10
se lao, mo pe a ma-wumse nde onyola bebolo
bao, kana Loba a wumseno onyola bao. *Esele 11
so biso di embe o jingea o di wumse, ná
moto a si ya be a ko o mulemlem ma eyem-
bilan a mayaŋako. *Ebanja eyal'a Loba 12
ye loŋge na ŋginya, e woli buka to-
njika po a mioso miba, e ma-solo nate-
na o jabane la mulema na mudī, na
moŋgea na misoŋgo ma bewese, ye pe
mukaised'a moŋgele na miano ma mu-
lema, *to ewekedi ewo e si wutam oboso 13

Digitized by Google

bao, mambo mẹsẹ ma nańga oboso bao, ma telam pẹ oboso ba misọ mao, nde na mọ nde di bẹnnọ lambo bolanẹ.

14 Kana di bẹnnọ sọ ,prisi nindẹnẹ ny'asam, nyena ni tombi o mọny (yẹsẹ), Yesu, Mun'a Loba; esẹlẹ bisọ di tiŋgamẹ o pusẹlẹ (lasu la
15 jemea). *Ebanja di si bẹn prisi nindẹnẹ, nyena ni si ma-wẹlẹ bẹnẹ ndedi na bọbọ lasu, nde nyena ni kekisabẹ o mambo mẹsẹ o mulemlem ma ka, ka bisọ, nde
16 esibẹ bola bobe. *Esẹlẹ sọ bisọ di siseye na bokenju o bejedi ba ndedi, ná di kuse ndolo, di sọ pẹ ndedi onyola joŋgwanẹ di tẹŋgẹn.

5 Ebanja prisi nindẹnẹ tẹ nyena ni pọsọbẹ na bato, e tẹsẹbẹ onyola bato, onyola ka mambo ma Loba, ná e bole musańgisẹ na ma-
2 bea onyola miobe, *ka mowọ́ nyena nu mawẹlẹ wẹlisanẹ babodimbea na bamawusẹ,
3 ebanja bọbọ di tiŋgam pẹ na mọmẹnẹ, *lena onyol'ao nde 'ańgamẹnnọ bola mabea, kana onyola dimuti nikamẹnẹ pẹ na onyol'ao mọmẹnẹ, onyola ka miobe.
4 Nde ṃoto a si ma-nọŋgọ y'edube na mọmẹnẹ, kẹ nu nu belabẹ na Loba ka Aron.
5 *Nikamẹnẹ pẹ Kristo a si boli mọmẹnẹ bosańgi o timba prisi nindẹnẹ, nde nu nu kwalan mọ na: „Oa nde oe Mun'am, oẹŋgẹ nde na yainọ
6 oa," *kana a kwalinọ pẹ wuma ipẹpẹ na: „Oa nde oe prisi natẹna o bwindea, kaponda
7 edẹmo a Melkisedek." *Nde o minya mao

Digitized by Google

ma eyobo, a ta a bola ka jabea, mika na
besosomedi muemba na musea mundene na
misodi, na nu nyena nu ma-wele sunge mo
na kwedi, nde a ta a senganę mo (a sungi mo)
onyola bongo. *nde tona a tano Muna, a ta 8
'okwa senganę onyola mambo mena a takino,
*nde a timbisabeno na kengengę, na mo a 9
timba muweked'a jongise la bwindea onyola
bese bena ba ma-senganę mo, *kana a bela- 10
beno na Loba prisi nindene kaponda edemo
a Melkisedek.

Onyol'ao nde di benno gita o kwala, nde 11
ye bwambi o teleye mo, ebanja lo timbi bwa-
mbi o senga. *Ebanja kana lo má-nongono 12
ponda ka nyena lo angamen be baleedi, e ma-
pula te o lee binyo mambo ma beboteri ma
beleedi ba boso ba eyal'a Loba, lo timbi nyai
nyena lo ma-pula manyongo, seto da di em-
bam. *Ebanja moto na moto nyena b'anga- 13
menno bola manyongo e nde nusisontan on-
yola beleedi ba temę-la-sim; ebanja e nde
muengę ma muna. *Nde da di embam le 14
nde onyola bato ba koki, ba bena onyola ka
edemo a kolongone b'angwele mabie mabu
onyola jemba la bwam na bobe.

Onyola nika di ma-pula jesele mambo ma **6**
boso ma beleedi ba Kristo, di ma-pula sisea
oboso o ka ni londi na kengengę, seto o boka
pete eyot' a jatele onyola bebolo ba kwedi
na ya jemea na Loba, *na ya beleedi ba 2
dubise na ya nengele la maa na ya bepumb-
wedi ba kwedi na ya muka ma bwindea.

Digitized by Google

3 * Nde di ma-pula nde bola nika yetęna Loba
4 'emedi. * Ebanja ye lambo lena di si ma-
węlę bolanę na ba bena ba panyisabę ŋgedi
po, bena ba keki jabea la mony, bena ba kusi
5 Mudī Musaŋgi, * bena ba keki eyal'a Loba
ya bwam na ŋginy'a ninę wase ni męndę
6 po, * nde ba timba pę ombusa, o timbisę
pętę babo penya o jatęlę, kana ba timbino
pętę bomęlę Mun'a Loba o mbasa onyol'abu
momęnę, nde ba timbisę mo lambo la makęko.
7 * Ebanja minyaŋgadu miena mi nyodi mbua
nyena ni yoki komeyę oten, nde mi ya mada
ma bwam onyola ba bena onyol'abu nde
mi sabęno, mi ma-kusa doŋgo o bonam ba
8 Loba; * nde mi yai tę ŋgeŋgęlę na mitoŋgea,
mi ma-yaŋabę, mi bę pę bębę na lou, su lao
pę di ma-bę nde dia la wea.
9 Nde a bandolo, di pitę mambo ma bwam
onyol'anyu na ma ma-wanę joŋgisę, tona di
10 ma-kwalano nika. * Ebanja Loba a titi nu
si tęm na sim, o dimbea ebol'anyu na ndol'
anyu, nyena lo leęlęno onyola dina lao, kana
lo tano lo bolea basaŋgeri, lo diano pę lo
11 ma-bolea. * Nde di ma-pula ná mowó na
mowó nyanyu tę, a leęlę mulemlem ma ŋginya
12 onyola belondedi ba dipita natęna o su, * ná
lo si bę soaluke, nde babupedi ba ba bena
ba męndę saŋgwę makaki onyola jemea na
13 węlisanę. * Ebanja niponda Loba a bolino
Abraham dikaki, a ta a kana soŋgo na mo-
męnę, kana a si tano a bęnę nupępę ny'asam
14 buka mo, o kana soŋgo na mo, * m'ona:

Digitized by Google

„Nambalę, na męndę namsę oa na tǫndisę oa.“
* Nde kana a tanǫ 'eńgelę na ka węlisanę, a 15
ta a kusa dikaki. * Ebanja bato ba ma-kana 16
nde sǫńgǫ na nu ny'asam buka babǫ, nde
sǫńgǫ nde nye babǫ su la betǫpedi bęsę be
tęńgęn onyola ka tińgamę. * Nika sǫ nde 17
Loba, niponda a tanǫ a pula leęlę ka njoasoa
na basańgwedi ba dikaki, onyola muano mao
muena mu titi na mu węlę tukwabę, a ta a sońgę
sǫńgǫ oten, * ná onyola mambo maba, mena 18
ma titi ná ma węlę tukwabę, mena Loba a
titinǫ ná a węlę tǫpǫ lobańgo oten, bisǫ jena
di nyi mīla, di bęnę lǫkǫmea la ṅginya onyola
tińgamę la dipita, lena di nańga oboso basu,
* lena di bęnnǫ ka dio la mudī (masu) la 19
ṅginya na di sikimedi, lena di m'iṅgeyę o di
lena le oteten, ombus'a ekeńan, * wuma yena 20
Yesu ka musęlę-oboso 'iṅgedinǫ, niponda a
timbinǫ prisi nindęnę natęna o bwindea, ka-
ponda edęmo a Melkisedek.

Ebanja nun Melkisedek, kiń'a Salem, 7
pris'a Loba l'asam, nyena nu ta ny'ala o
doṅgamęnę Abraham, niponda a tanǫ a wa o
bwemba ba kiṅe, nu ta pę nu namsę mǫ,
* nyena Abraham a bolinǫ doṅgo diwǫ la dom 2
onyola mambo męsę, nyena dina lao di sęlęnǫ
bę-o ka betukwedi na, kiń'a tęmę-la-sim,
nde tǫ deṅgę pę na, kiń'a Salem, nika nye
nde na, kiń'a musańgo, * nu si bęn sańgo, 3
nu si bęn nyańgo, nu si bęn ndando a mbia,
tǫ beboteri ba minya, tǫ su la loṅgę, nde a
timbisabę bowan na Mun'a Loba, a mą-tiṅgamę

Digitized by Google

4 pę prisi bebe bęsę. *Ombwa njika bondęnę
nun enǫ, nyena Abraham, saŋgo asu nya
mbambę, a bolinǫ doŋgo diwǫ la dom o mambo
5 ma bwambwam ma ndumban. *Ba ba bana
ba Lewi pę, bena ba kusi ebol'a prisi, ba
bęnę mueka o nǫŋgǫnę dimuti doŋgo diwǫ
la dom, kaponda mbenda, nika nye nde
na bona-saŋgo abu mǫmęnę, tǫna babǫ pę
6 ba wunǫ nde o edue a Abraham, *nde nu
nyena nu si wu ndando na babǫ a ta a nǫŋ-
gǫnę Abraham doŋgo diwǫ la dom, nde mǫ
pę a ta a namsę nu nyena nu bęn dikaki.
7 *Nde e titi penda ná nusadi a ma-namsabę
8 na nu nu buki mǫ. *Nde o uan, bato ba
ma-wǫ nde ba ma-nǫŋgę doŋgo diwǫ la
dom; nde oten nde mowǫ́ nu bęn mboŋ ná
9 e loŋgę. *Nde o ka kwala, oteten a Abra-
ham, ba ta pę ba nǫŋgǫnę Lewi mǫmęnę doŋgo
diwǫ la dom, nyena nu ma-nǫŋgę doŋgo diwǫ
10 la dom; *ebanja a ta a dia o edue a saŋgo
ao, niponda Melkisedek a doŋgamęnnǫ mǫ.
11 Ka ni londi na kęŋgęŋgę e bę sǫ tę onyola
ebol'a prisi ya Bona-Lewi (ebanja owas'ao
nde dimuti di kusinǫ mbenda), onyolanje e
tanǫ pę e pula ná nyai a prisi nipępe e buse,
kaponda edęmo a Melkisedek, nde e si laŋgabę
12 kaponda edęmo a Aron? *Ebanja ebol'a
prisi e tukwábę tę, kę o ka yęsę betukwedi
13 ba mbenda pę be lambo di ma-pulę. *Ebanja
nu nyena onyol'ao nde man mambo ma ma-
kwalabęnǫ, a wu nde o tumba dipępe, lena
tǫ-moto a si bolediǫ diyǫ la disę la mabea.

Digitized by Google

*Ebanja e bian, ná Saŋgo asu a busi nde o 14
Yuda; tumba lena Mose a si kwalino to-lambo
onyola prisi. *Nde e ma-beŋga nde telame, 15
yetena o bowan ba Melkisedek nde prisi ni-
pepe e busino, *nyena ni si timbi (prisi), 16
kaponda mbend'a mieka m' eyobo, nde ka-
ponda ŋginy'a loŋge, lena di si ben su. *Ebanja 17
a kusi mboŋ na: „Oa nde oe prisi natena
o bwindea kaponda edemo a Melkisedek."
*Ebanja mbenda ni selę bolabę oboso e sum- 18
wabę, onyola bobo lao na k'ao ni si ma-tom-
bwane, *(ebanja mbenda e si ta e timbise to- 19
lambo na keŋgeŋge), nde dipita la bwam di
buki din di wanabe, lena onyol'ao nde di
ma-siseano bebe na Loba. *Nde kana 20
di si tano di bolabe, esibe kana la soŋgo,
(ebanja babo ba ta ba timba prisi esibe kana
la soŋgo, *nde mo a timbi nde na kana la 21
soŋgo, onyola nu nyena nu kwalan mo na:
„Saŋgo a kan soŋgo, nde a si mende jombwe:
oa nde oe prisi natena o bwindea, kaponda
edemo a Melkisedek,") *nikamene pe nde 22
Yesu a timbino mboŋ a male ma bwam ma
buki mane.

Nde oteten a bane nde gita ba tano ba 23
timbisabe prisi, ebanja ba ta b'ekabe na
kwedi, ná ba si tiŋgame bebe bese, *nde mo 24
nde, kana a ma-tiŋgameno natena o bwindea,
a ben nde ebol'a prisi e si ma-tombe. *Onyola 25
nika a ma-wele pe suŋga na ka ni londi, ba
bena ba ma-siseye bebe na Loba onyol'ao,
kana eno loŋge bebe bese o sosomea onyol,

Digitized by Google

26 abu. *Ebanja e aŋgamẹn na biso, o
bẹnẹ nika prisi nindẹnẹ, nyena nye bo-
saŋgi, ni si bẹn njọm, ni si bẹn misan,
nyena ni pandi etum na babobe, nye-
na ni timbi jasamẹ buka mọny yẹsẹ,
27 *nyena ni si ma-pulẹ bunya na bunya tẹ, ka
yinẹ prisi indẹnẹ, o sẹlẹ bola mabea onyola
miobe mao mọmẹnẹ, tọ deŋgẹ pẹ onyola ma
dimuti; ebanja a boli nika ŋgedi pọ mẹnẹ
onyola yẹsẹ, kana a bolinọ mọmẹnẹ o jabea.
28 *Ebanja mbenda e ma-tẹsẹ nde bato ba bọbi
prisi indẹnẹ, nde eyal'a kana la sọŋgọ, nyena
ni wu ombusa mbenda, e tẹsẹ nde Muna, nyena
nye na kẹŋgẹŋgẹ o bwindea na bwindea.

8 Mom ma lambo muẹsẹ onyola ma mena
ma ma-kwalabẹ, mue nde na: Di bẹn nde
ninka prisi nindẹnẹ, nyena ni jai o dia la
2 mom la bejedi ba Nyasam o mọny, *mubo-
led'a mambo ma bosaŋgi na nya munọkọ ma
mbalẹ, muena Saŋgo a pọŋginọ, setọ moto.
3 *Ebanja prisi tẹ e tẹsẹbẹ o bola musaŋgisẹ
na mabea; onyola nika ye lambo di ma-pulẹ,
4 ná mọ pẹ a bẹnẹ lambo o bola. *A bẹ sọ
tẹ o wase, kẹ a si wusa bẹ prisi, ebanja oten
nde prisi yenọ, yena i ma-bolẹ mabea ka-
5 ponda mbenda, *yena i ma-boleyẹ bowan
na edingẹdiŋ'a mambo ma mọny, kana Mose
a kusinọ beanedi ba Loba, niponda a tanọ a
pula pọŋgọ munọkọ: A kwalan mọ na: „Om-
bwa bwam, ná o pọŋge mambo mẹsẹ, kaponda
eyembilan na leẹlẹnọ oa omọny a mudoŋgo."

Digitized by Google

Nde tatan, mọ a kusi cbolo y'asam buka yenẹ, kana a timbinọ pẹ muwaled'a male m'asam buka manẹ, mena ma tẹsẹbẹ omọny a makaki ma buki manẹ. *Ebanja male ma boso ma si bẹ tẹ ka misan, kẹ wuma i si wusa pẹ pulisabẹ onyola mapẹpẹ. *Ebanja a kwalan babọ o ka misan na: „Ombwa, minya mi mẹndẹ pọ, nika nde Saṅgo a kwalinọ, miena na mẹndẹnọ weka male ma penya onyola ndabo a Israel na onyola ndabo a Yuda, *setọ kaponda male mena na wekinọ na basaṅgo babu, o bunya na kwẹnọ babọ dia, o busisẹ babọ o Egipto; ebanja ba si ta ba-tiṅgamẹ na male mam, nde tọ mba pẹ na si ta pẹ n'ombwea onyol'abu, nika nde Saṅgo a kwalinọ. *Ebanja man nde me male, mena na mẹndẹnọ weka na ndabo a Israel ombusa mi minya, nika nde Saṅgo a kwalinọ, na mẹndẹ wẹlẹ mbend'am o mọṅgẹlẹ mabu, na tila pẹ mọ o milema mabu, na mẹndẹ bẹ babọ Loba, nde babọ pẹ ba mẹndẹ bẹ mba tumba. *Nde ba si mẹndẹ pẹ leẹ, moto tẹ muenj'ao nya mundi, na moto tẹ muṇa-saṅgo na kwala na: Bia Saṅgo. Ebanja bẹsẹ ba mẹndẹ bia mba, botea basadi natẹna bandẹnẹ. *Ebanja na mẹndẹ bẹ ndedi na ka abu i si tẹm na sim, na si mẹndẹ pẹ jọṅgẹlẹ miobe mabu na mawusẹ mabu.“ *Kana a kwalinọ na: „male ma penya“, a timbisẹ nde ma boso edun; nde ma m'edun na ma má-jindẹ, me bẹbẹ na sumwabẹ.

Digitized by Google

9 Nde to male ma boso nde, ma ta te ma
bene mieka ma bolea la Loba na wum'a bo-
2 sangi ya wase pe. *Ebanja munoko mu ta
mu pongobe, ma boso, muena oten etrukan
na tebedi na bewolo be m'ombwabe ba tano,
3 muena mu belabe na: Wum'a bosangi: *Nde
ombus' ekenan e londe beba, munoko muena
4 mu belabe na: Bosangi bo peti, *muena mu
ta mu bene diyo la gol la dise la benumba
na elimb'a male, yena e ta e lalabe wuma
yese na gol, yena oten nde dibonde la gol
la mana di tano na itumbu a Aron, yena i
ta i pumea, na bebapa ba madale ma male,
5 *omony ao pe Kerubim ya bosangi, yena i
ta i kurumane nguť'a dolisane, mambo mena
6 di si ma-pulano kwala tatan diwo diwo. *Nika
so nde mambo ma tano ma pongobe; nde
prisi i ta y'ingea o munoko ma boso ponda
7 yese, o ka bola ebol'abu, *nde o mu mu
londe miba prisi nindene momene mbu te
ngedi po, nde seto ná maya ma si be, mena
a tano a bola onyol'ao momene na onyola
8 mawuse ma bato. *Onyola di mene nde
Mudī Musangi mu ma-biiseno, ná ngea wala
o wum'a bosangi e si ta e má-biisabe, kana
9 munoko mu tano mu dia mu tem, *muena
mue eyembilan onyola pond'a tatan, muena
kapond'ao musangise na mabea ma bolabeno,
mena ma si ma-wele timbise nu nu ma-boleye
10 na kengenge o mudī, *kana meno nde na
mada na benyon na nyai a mowe ma madiba,

Digitized by Google

mieka m' eyobo, mena ma tęsębę natęna betu-
kwedi ba bwam.

Nde Kristo, niponda a poinǫ ka prisi nin- 11
dęnę nya mambo ma bwam ma męndę pǫ,
'iŋgedi onyola munǫkǫ mu asam na mu peti
ma boso, muena mu si poŋgǫbę na maa, nika
nye nde na; muena mu titi ma ben bewekedi;
*nde setǫ onyola maya ma mbodi na bana ba 12
nyaka, nde onyola maya mao mǫmęnę, o
wum'a bosaŋgi ŋgedi pǫ onyola yęsę, nde a
weki joŋgisę la bebe bęsę. *Ebanja yetęna 13
maya ma miom ma nyaka na ma mbodi na
diburu la mǫdi ma nyaka, lena di miasęlę
ba mbindo, ba saŋgisę tę onyola saŋgisę la
eyobo, *kę njika bondęnę buka nika 14
maya ma Kristo, nyena nu boli mǫmęnę
jabea na Loba na ka ni si bęn misan,
onyola Mudī ma bwindea ma męndęnǫ
saŋgisę midī manyu onyola bebolo ba
kwedi o bolea Loba la loŋgę.
*Onyola nika nde enǫ muwaled'a male ma 15
penya, ná onyola kwed'ao, nyena ni ta ni
bolanę onyola dikǫti la miobe, miena mi ta
o male ma boso, ná ba bena ba belabę ba
kuse dikaki la sàŋgo la bwindea. *Ebanja 16
wuma male menǫ, oten pę nde kwed'a nu
nu weki mǫ ny'aŋgamęnnǫ bianę. *Ebanja 17
male ma ma-timba nde ŋginya onyola bawedi,
ma si bęn ŋginya yetęna nu nu weki mǫ a
dia loŋgę. *Onyola nika ma boso pę ma si 18
ta ma tęsębę esibę maya. *Ebanja niponda 19
Mose a bǫlęnǫ laŋgwea dimuti mueka ma

Digitized by Google

mbenda tẹ, na mọ a nọńgọ maya ma bana
ba nyaka na ma mbodi pulisanẹ na madiba
na nyọ a midọńgi i m'olẹ na isop, a miaselẹ
20 kalati mọmẹnẹ na dimuti lẹsẹ pẹ, *a kwala
na: „Man nde me maya ma male, mena Loba
21 a tẹsedinọ binyọ.“ *A ta pẹ a miaselẹ na
munọkọ na belońgisan bẹsẹ ba bolea la Loba
22 na maya. *Nde bẹbẹ na mambo mẹsẹ ma
sańgisabẹ onyola maya kaponda mbenda, la-
kisẹ pẹ di si ma-bolabẹ, esibẹ koma la maya.
23 Eta sọ e pula ná beyembilan ba mambo
me o mọny be sańgisabẹ nikamẹnẹ, nde ma
mọny mọmẹnẹ na mabea ma bwam buka
24 manẹ. *Ebanja Kristo a s'ińgedi o wum'a
bosańgi yena i pọńgọbẹ na maa, yena ye
eyembilan a ya mbalẹ, nde o mọny mọmẹnẹ,
o jẹnẹnẹ uamẹnẹ oboso ba Loba onyol'asu,
25 *setọ o bola pẹ mọmẹnẹ o jabea gita la ńgedi,
kana prisi nindẹnẹ e m'ińgeanọ o wum'a
26 bosańgi mbu tẹ na muẹn a maya; *e si bẹ
tẹ nika kẹ a wusa nde taka gita la ńgedi
botea natẹna bebokedi ba wase. Nde tatan
sọ a biisabẹ nde ńgedi pọ mẹnẹ o su la ponda,
o sumwa miobe onyola jabea lao la mọmẹnẹ.
27 *Nde kana e tẹsẹbẹnọ na bato o wọ nde
28 ńgedi pọ, nde ombusa nika pẹ muka, *nika-
mẹnẹ pẹ nde Kristo a bolabẹnọ ńgedi pọ o
sumwa miobe ma ba gita, nde a mẹndẹ pẹtẹ
pọ ńgedi ni londẹ iba esibẹ bobe onyola ba
bena ba m'eńgelẹ mọ onyola jońgisẹ.

10 Ebanja kana mbenda nyenọ nde edińge-
diń'g'a mambo ma bwam ma mẹndẹ pọ, setọ

Digitized by Google

jẹnẹnẹ la ma mambo mọmẹnẹ, onyola nika
e titi ná e wẹlẹ timbisẹ ba bena ba ma-siseyẹ
bẹbẹ na kẹṅgẹṅgẹ onyola mulemlem ma ma-
bea ma mbu na mbu tẹ, mena ba ma-tiṅga-
mẹnọ o bola ponda yesẹ. *E bẹ tẹ nika ba 2
si wusa jesẹlẹ o bola mabea, ebanja ba bena
ba ma-boleyẹ, ba saṅgisabẹ tẹ ṅgedi pọ, kẹ
ba si wusa pẹ bẹnẹ midī mi bẹn bobe. *Nde 3
ka ni tẹṅgẹn nika, joṅgẹlẹ la miobe di ma-
bolabẹ nde onyol'ao mbu na mbu tẹ; *ebanja 4
ye lambo di si ma-wẹlẹ bolanẹ, ná maya ma
mom ma nyaka na ma mbodi ma sumwe miobe.
*Onyola nika, niponda a poinọ o wase, a 5
kwali na: „O si puli mabea na musaṅgisẹ,
nde o boṅsan nde mba nyolo. *Mabea ma 6
disẹ na mabea ma miobe ba si ta ba dọlisẹ oa.
*Na mba na kwala na: Ombwa na ma-pọ, e 7
tilabẹ onyol'am o kalati, o bola jemea loṅgọ,
a Loba." *Kana a kwalinọ o boso na: „O 8
si puli mabea na musaṅgisẹ na mabea ma
disẹ na ma miobe, o si dọlisan tọ mọ, „mena
ba ma-bolanọ kaponda mbenda, *tọ deṅgẹ 9
a ma-kwala pẹ na: „Ombwa, na ma-pọ o bola
jemea loṅgọ." A sumo la boso, ná a tẹsẹ la
mbusa; *onyola di jemea mẹnẹ nde di saṅgi- 10
sabẹnọ onyola bola la jabea la nyol'a Yesu
Kristo ṅgedi pọ onyola yẹsẹ.

Nde prisi tẹ e ma-tẹmẹ nde bunya na 11
bunya, o bola mulemlem ma mabea gita la
ṅgedi, mena ma titi ná ma wẹlẹ sumwa miobe.
*Nde mọ a boli nde jabea diwọmẹnẹ onyola 12
miobe, na mọ a ja o dia la mom la Loba

Digitized by Google

13 onyola bebe bęsę; *ua nde a m'eńgęlęno
natē basińgeri bao bęsę ba neńgębęlę owasa
14 matańga mao. *Ebanja onyola jabea diwo
nde a timbisęno na kęńgeńgę onyola bebe
15 bęsę ba bena ba sańgisabę. *Mudī Musańgi
pę mu ma-bola biso mboń. Ebanja niponda
16 a kwalino na: *„Man nde me male na męn-
dęno weka na babo ombusa mi minya,“ na
Sańgo a kwala na: „Na męndę węlę mbend'
am o milema mabu, na tila pę mo o mońgęlę
17 mabu; *nde na si męndę pę jońgęlę bobe
18 babu na mawusę mabu.“ *Nde wuma lakisę
la man leno, jabea di titi pę oten onyola
miobe.

19 A bonate, kana di bęnno so bokenju o
bińgedi o wum'a bosańgi onyola maya ma
20 Kristo, *bena a tęsedino biso ka ńge'a pe-
nya na nya lońgę, tomba oteten a ekeńan,
21 nika nye nde eyobo ao, *na prisi nindęnę
22 pę omony a ndabo a Loba, *esęlę so biso
di siseye bębę na mulema ma mbalę na
belondedi ba jemea, miaṣabęlę o mile-
ma masu, wunjabę na midī ma bobe,
manyolo masu pę m'oabę na madiba
23 ma sańgi, *na tińgamę pę o pusęlę la
dipita na ka ni si ma-soę; ebanja nu
24 nu boli dikaki e mbalę. *Ndę esęlę biso
di ombwanę mowó na nunę onyola pumbwęlę
25 la ndolo na bebolo ba bwam, *seto jesęlę
jakotonę lasu, ka dońgo ba ma-bolano, nde
jomanęlę nde mowó na nunę, bwambwam

Digitized by Google

pọn, kana lo m'ẹnẹnọ ná bunya bo ma-sisea bẹbẹ.

Ebanja yetẹna di ma-bola bobe na dibiẹ 26
lasu, kẹ di má-bọlẹ kusa dibiẹ, kẹ jabea di
si dia pẹ onyola miobe, *kẹ betatedi ba 27
bọńgọ ba muka na ebabad'a wea yena e
mẹndẹ dẹ basiṅgeri. *Moto a baṅgi tẹ mben- 28
d'a Mose, kẹ 'aṅgamẹn wọ esibẹ ndedi,
onyola mboṅ iba tọ ilalo. *Lo titi sọ ná 29
l'ọṅgẹlẹ njika bekọkisedi bendẹnẹ, be mẹndẹ
bolabẹ na nu nyena nu ma-dakeyẹ Mun'a
Loba na miende, nyena nu ma-laṅgẹ maya
ma male ka lambo di si saṅgi, mena onyol'
ao nde a saṅgisabẹnọ, nyena nu m'eṅgisẹ pẹ
Mudī ma ndedi? *Ebanja di bī nu nyena 30
nu kwali na: „Makunako me nde mam, mba
nde na mẹndẹ timbisẹlẹ," nika nde Saṅgo
a kwalinọ. Na na: „Saṅgo a mẹndẹ kaisẹ
tumba lao." *Ye lambo la bwambi o kọ o 31
maa ma Loba la loṅgẹ.

Ọṅgẹlẹ minya ma kwaṅ, miena, niponda 32
lo tanọ lo panyisabẹ, lọ tanọ lo wẹlisanẹ gita
la bewẹnji ba matakisan, *epasi ewọ lo 33
timbisabẹ lambo di m'ubeabẹ onyola malou
na mitakisan, epasi epẹpẹ pẹ kana lo timbinọ
muemba ma ba bena ba bolabẹ nika. *E- 34
banja lo ta lo taka muemba na ba bena ba
ta o beboa, lo nọṅgi pẹ ndumban a bema
banyu na munyẹṅgẹ, kana lo tanọ lo bia, ná
lo bẹn bema be buki nika o mọny, bena be
ma-tiṅgamẹ. *Lo si pimba dipita, lena di 35
bẹn musauedi mundẹnẹ. *Wẹlisanẹ le lambo 36

Digitized by Google

lena di ma-pulę onyol'anyu, ná onyola bola
37 la jemea la Loba lo kuse dikaki. *Ebanja
„son a ponda ninka, nu nu męndę pǫ, a ma-
38 pǫ, a si męndę jindea. *Nde nutęm-na-sim
a męndę bę loṅgę onyola jemea; nde a timbi
tę ombusa, mudī mam mu si ma-dǫlisanę mǫ."
39 *Nde biso di titi ba timba la mbusa onyola
dibumbe, nde ba jemea onyola suṅga la mudī.

11 Nde jemea le nde dipita di sikimedi
la mambo di ma-pitęnǫ, mbaki ni londi
2 nya mambo di si m'ęnęnǫ. *Onyol'ao nde
3 bato ba kwaṅ ba kusinǫ mboṅ. *Onyola
jemea nde di sǫṅtannǫ, ná mundi-ma-wase
mu ta mu wekabę onyola eyal'a Loba, ka
nyena mambo ma m'ęnęnę ma wu nde o
mambo ma si m'ęnęnę.

4 Onyola jemea nde Abel a bolinǫ Loba ja-
bea dindęnę buka Kain, lena onyol'ao nde
a kusinǫ mboṅ, ná e nutęm-na-sim, kana Loba
a bolinǫ mboṅ onyola jabea lao; onyol'ao pę
5 ndę a dianǫ a ma-tǫpǫ, tǫna a wedinǫ. *O-
nyola jemea nde Enok a tanǫ a nǫṅgǫbę o
mǫny, ná a s'ęnę kwedi, nde a si ta a sǫbę,
ebanja Loba a ta a nǫṅgǫ mǫ o mǫny; ebanja
obiana a ma-nǫṅgǫbę o mǫny, a ta a kusa
6 mboṅ ná a ta a dǫlisanę Loba. *Nde esibę
jemea di titi ná di węlę dǫlisanę mǫ;
ebanja tǫ-nja nu ma-pǫ na Loba, 'aṅga-
męn dubę ná Loba le, na ná mǫ nde a
ma-bolę musauedi na ba ba ma-pulisę
7 mǫ. *Onyola jemea nde Noa a tanǫ a kusa
beanedi ba Loba onyola ma mena ma si ta

Digitized by Google

ma má-jɛnɛnɛ, nde na bɔŋgɔ ba Loba a ta a
pɔŋgɔ elimbi onyola joŋgisɛ la ndabo ao;
lena onyol'ao nde a kwesɛnɔ wase muka, na
mɔ a timba musaŋgwed'a tɛmɛ-la-sim la
jemea.

Onyola jemea nde Abraham a tanɔ a seŋ- 8
ganɛ, niponda a belabɛnɔ, o jasumwɛ wala
o wuma yena a mɛndɛnɔ kusa ka sàŋgo;
nde a ta 'ala, esibɛ bia wuma a m'alanɔ.
*Onyola jemea nde a tanɔ a ja ka muɛn o 9
ekombo a dikaki, ka biana o muɛn a ekombo,
a ta nde a ja o minɔkɔ na Isak na Yakob,
basaŋgwedi muemba na mɔ ba mulemlem
ma dikaki; *ebanja a ta 'eŋgɛlɛ mundi mu 10
bɛn bebokedi, muena muloŋged'ao na mu-
pɔŋged'ao nde e Loba. *Onyola jemea nde 11
Sara a kusinɔ ŋginya o bota mbota, tɔna a
tanɔ a má-tɛmbɛ; ebanja a ta a laŋga nu nu
boli dikaki ka nya mbalɛ. *Onyola nika 12
nde gita ba yabɛnɔ na mowɔ́, nu ta nde
biana a má-wɔ, gita ka ŋgeŋget'á mɔny na
ka mukoko ma sau'a munja, muena mu si
ma-wɛlɛ sɔŋgɔbɛlɛ. *Ban bɛsɛ ba 13
wedi nde o jemea, esibɛ kusa la dikaki, nde
ba ta nde b'ɛnɛ mɔ etum uonɛ, ba soma pɛ
mɔ na munyɛŋgɛ, ba pusɛlɛ pɛ ná be nde bɛn
na badaŋgwedi o wase. *Ebanja ba ba ma- 14
kwalɛ nika, ba ma-biisɛ nde, ná ba ma-pulisɛ
nde ekombo abu mɔmɛnɛ ya somsom. *Nde 15
ba ta tɛ b'ɔŋgɛlɛ nde ye ba wunɔ, kɛ ba
wusa bɛnɛ ponda o timba oten. *Nde ba 16
ma-pulisɛ sɔ nde ya bwam e buki yenɛ, nika

Digitized by Google

nye nde ya mọny. Onyola nika Loba pẹ a si ma-bwa isọn onyol'abu, o belabẹ Loba labu;
17 ebanja a pọŋgedi babọ mundi. * Onyola jemea nde Abraham a bolinọ Isak o jabea, niponda a tanọ a kekabẹ, mọ nu ta nu kusa dikaki a boli mpọm mao ma muna o jabea,
18 *mọ nyena e tanọ e kwalabẹ na: „O Isak nde
19 mbot' aŋgọ e mẹndẹnọ belabẹ.“ * Ebanja a ta 'ọŋgẹlẹ ná Loba ena a wẹlẹ pẹ na pumbwẹlẹ bawedi, onyola nika a timbi pẹ kusa
20 mọ ka bowan ba nika. * Onyola jemea nde Isak a namsẹnọ Yakob na Esao onyola ka
21 mambo ma mẹndẹ pọ. * Onyola jemea nde Yakob, niponda a tanọ a ni-ya wọ, a namsẹnọ mowọ́ na mowọ́ nya ḅana ba Yosef, na mọ a kanẹ, kana a tanọ a yọlọmẹ omọny a itumbu
22 ao. * Onyola jemea nde Yosef niponda a tanọ a ni-ya wọ a bolinọ joŋgẹlẹ onyola bebusedi ba Bona-Israel na mọ a bola pẹ beanedi onyola bewese bao.
23 Onyola jemea nde Mose, niponda a yabẹnọ saŋgo na nyaŋgo ba ta ba wuta mọ miọdi milalo, ebanja ba ta b'ẹnẹ ná nu muna a dọli, nde ba si ta ba bwa beanedi ba kiŋẹ boŋgọ.
24 * Onyola jemea nde Mose, niponda a kokinọ,
25 a baŋginọ o belabẹ mun'a mun'a Farao nya muto; * a ta a pọsọ o takisabẹ muemba na tumba la Loba, buka o bwesẹ mọmẹnẹ mu-
26 nyẹŋgẹ ma son a ponda onyola bobe, * Kana a tanọ a laŋga isọn a Kristo mbwaŋ mundẹnẹ buka mawuta ma bema ma Egipto; ebanja
27 a ta 'ombwa o musauedi. * Onyola jemea

Digitized by Google

nde a dīnọ Egipto, a si bo maliŋga ma kiŋẹ
boŋgọ; ebanja a ta a wẹlisanẹ ka mowọ́ nu
m'ẹnẹ nu nu si m'ẹnẹnẹ. * Onyola jemea nde 28
a tẹsẹnọ Pasah na koma la maya, ná munyam-
sedi a si nyamsẹ bana babu ba boso. * O- 29
nyola jemea nde ba tombinọ oteten a munja
mu m'olẹ biana mundi, lena bato ba Egipto
pẹ ba kekinọ na babọ ba minyabẹ. * Onyola 30
jemea nde bedima ba Yeriko be kwedinọ,
niponda be tanọ be diŋgabẹlẹ minya samba.
* Onyola jemea nde mut'a mbamba Rahab a si 31
tanọ a nyama muemba na bamayaŋako, kana
a tanọ a kasa basọmẹ-mundi na musaŋgo.

Na kwale pẹ nje buka nika? Ponda nye na 32
e walamẹnẹ mba, o kwala pẹ onyola Gideon
na Barak na Simson na Yefta na Dawid na
Samuel na batọperi-ba-mudī, * bena ba ta ba 33
buka manea ma kiŋẹ onyola jemea, ba bola
tẹmẹ-lasim, ba kusa makaki, ba dibisẹ midumbu
ma ŋgila, * ba lọkọ ŋginy'a wea, b'oŋga na 34
bowoli ba pọ, onyola bọbọ ba timba ŋginya,
ba timba ŋginya o bila, ba buka milọŋ ma
bila ma bapẹpẹ. * Bito ba kusa pẹtẹ bawedi 35
babu onyola bepumbwedi, bapẹpẹ ba takisabẹ
nde ba s'emeye kasa joŋgisẹ labu, ná ba kuse
bepumbwedi ba kwedi ba bwam. * Bapẹpẹ 36
ba kusi lọ na mbẹti na ŋgata na beboa; * ba 37
ta b'aŋgwabẹ madale, ba kẹbẹ na sọ, ba ke-
kisabẹ na mitakisan, ba bwabẹ na pọ, ba
daŋgwanẹ nde beyobo ba midọŋgi na ba
mbodi, ba bẹnẹ nde loŋgẹ la mutaka na la
ndutu, ba tusabẹ, * babọ, bena wase e si tanọ 38

Digitized by Google

e doŋgamẹnẹ o jalea, ba yeŋga nde o beyaŋ
na o midoŋgo na o milomba na o misima
39 ma wase. *Ban bẹsẹ nde, tọna ba kusinọ
40 mboŋ onyola jemea, ba si kusi dikaki; *ebanja
Loba a ta a boŋsanẹ lambo la bwambwam
onyol'asu, ná ba si timbisabẹ na kẹŋgẹŋgẹ,
nde bisọ di si bẹ.

12 Onyola nika sọ esẹlẹ bisọ pẹ, kana di
diŋgabẹlẹnọ na nika diwindi la mboŋ, di
sumwe mambo mẹsẹ ma dilisẹ bisọ na bobe
bo tọndi bakamẹ na bisọ, nde di nye pẹ mila
na titimbẹ o pembisan ni tẹsẹbẹ bisọ oboso,
2 *o ka jombwa Yesu mubotedi na mudomsed'a
jemea, nyena o bejedi ba munyẹŋgẹ muena
mu ta mu naŋga mọ oboso, a ta a wẹlisanẹ
mbasa, a si dubẹ isọn, na mọ a ja o dia la
3 mom la bejedi ba Loba. *Ombwa nu nyena
nu ta nu wẹlisanẹ nika mpendu ma bato ba
bobe liŋgisẹ mọ, kanyena lo si wọlọ na ka
bọbọ o midī manyu.

4 Ebanja lo si ta lo má-jana natẹna maya
5 onyol' ewẹnji liŋgisẹ bobe, *lo dimbedi lọ-
kọmea, lena di kwalabẹ na binyọ ka bana na:
„A mun'am o si noŋgọ kọkisẹ la Saŋgo ka
lambo disadi, o si wọlọ kẹ a ma-domea oa;
6 *ebanja nu nyena Saŋgo a tọndinọ, mọ
nde a ma-kọkisẹnọ, a ma-dipa muna
7 na muna, nyena a ma-noŋgọnọ.“ *Yetẹ-
na lo wẹlisan kọkisẹ, kẹ Loba pẹ a ma-leẹlẹ
nde mọmẹnẹ na binyọ ka bana. Ebanja njika
8 muna saŋgo a si ma-kọkisẹnọ. *Nde yetẹna
binyọ le esibẹ kusa kọkisẹ, lena bẹsẹ ba ku-

Digitized by Google

sinọ doŋgo, kẹ le nde bana ba sombọ, lo titi
bana ba mboa. *Buka nika, di ta pẹ 9
di bẹnẹ basaŋgo basu ba eyobo o kọkisẹ bisọ,
nde di ta nde di bola babọ edube; di s'aŋga-
mẹn sọ nde beŋga sibisẹ bisọmẹnẹ owasa
Saŋgo a midī, ná di bẹ lọŋgẹ? *Ebanja ba- 10
bọ ba ta nde ba kọkisẹ bisọ ŋgus'a minya
kaponda mọŋgẹlẹ mabu, nde mọ onyola bwam
basu, ná di kuse doŋgo o bosaŋgi bao. *Nde 11
nyai á kọkisẹ yẹsẹ i si m'ẹnẹnẹ bisọ
dibokimẹnẹ ka munyẹŋgẹ, nde ka ndụ-
tu, nde ombusa nika i ma-wana bepuma
ba musaŋgo ba tẹmẹ-la-sim na ba ba
leabẹ na mọ.

Onyola nika sọ, embẹ maa ma yọlọm na 12
mabọŋgọ ma bọbi, *tẹsẹ maŋgea na sim 13
onyola miende manyu, ná di le eboki di si
sọnjọ, nde buka nika di bọlisabẹ nde. *Bupẹ 14
musaŋgo na bẹsẹ na saŋgisabẹ pẹ, le-
na esibẹ mọ, kẹ tọ-moto a si mẹndẹ
jẹnẹ Saŋgo. *Aŋgamẹyẹ ná moto a s'asum- 15
wẹ na nded'a Loba, e si ya bẹ muaŋga ma
njoŋgi mu pumea o bwesẹ binyọ ndutu, mue-
na onyol'ao nde gita ba ma-timbanọ mbindo,
*ná tọ mowó a si bẹ nya musonje tọ ewol'a 16
moto ka Esao, nyena ny'andisẹ mutur'ao
onyola da diwọ. *Ebanja lo bī, ná a ta a 17
baŋgabẹ, niponda a tanọ a pula saŋgwa
bonam ombusa nika; ebanja a si sọi epolo
onyola jatẹlẹ, tọna a tanọ a pulisẹ mọ na
mbembe.

Ebanja lo si sisedi bẹbẹ na mudoŋgo, mu- 18

Digitized by Google

ena ba ma-wẹlẹnọ tapa, na wea i m'onyẹ na
19 mawindi na yùu na muititi na mūdi, * na
mumban ma museba na doi la beyala, lena
ba bena ba ta ba seŋga mọ b'ekinọ, ná eyala
20 e si kwalabẹ pẹ na babọ. * Ebanja ba si ta
ba wẹlisanẹ mu mueka na: „tọ nyama nde
e tapi tẹ mudoŋgo, ny'aŋgwabẹ madale".
21 * Nde jẹnẹnẹ di ta bọŋgọ, ka nyena Mose a
ta a kwala na: Na londi na bọŋgọ, na ma-sọa
22 pẹ. * Nde binyọ lo sisedi nde bẹbẹ na mu-
doŋgo ma Sion na mundi ma Loba la loŋgẹ,
Yerusalem nya mọny na lodun na lodun la
23 angel, * na jakọtọnẹ na muemba ma bana
ba boso, bena ba tilabẹ o mọny, na mukai-
sedi, Loba la bẹsẹ, na midī ma batẹm-na-sim,
24 bena ba timbisabẹ na kẹŋgẹŋgẹ, * na muwa-
led'a male ma penya, Yesu, na maya ma
miasẹlẹ, mena ma ma-topẹ bwam buka ma
25 Abel. * Ombwa ná lo si baŋga nu nyena nu
ma-kwalẹ; ebanja yetẹna ba ba s'oŋgi bena
ba baŋgi nu nyena nu kwali beanedi ba Loba
o wase, nẹni bisọ di mẹndẹnọ joŋga, yetẹna
di umbẹlẹ mbusa na nu nyena nu ma-kwalẹ
26 wa o mọny, * nu nyena doi lao di ta di sousẹ
wase o niponda mẹnẹ; nde tatan a boli di-
kaki na: „Ǹgedi nipẹpẹ na si mẹndẹ sousẹ
27 wase mọmẹnẹ mowó, nde na mọny pẹ." * Nin:
„ŋgedi nipẹpẹ" e ma-leẹ nde betukwedi ba
ma mena ma ma-sousabẹ, kana ma wekabẹnọ
onyola nikamẹnẹ, ná ma mena ma si ma-sou-
28 sabẹ ma tiŋgamẹ. * Onyola nika, kana di
ma-kusanọ janea, lena di si ma-sousabẹ, esẹlẹ

Digitized by Google

biso di leęlę masoma, mena onyol'ao nde di
ma-boleanǫ Loba ka ni ma-dǫlisanę na edube
na bǫńgǫ; *ebanja Loba lasu e nde wea 29
i ma-disanę.

Tińgamę na ndol'a bonasańgo. *Lo si 13
dimbea jesę bęn, ebanja onyol'ao dońgo
ba ta ba jesę angel, esibę bia. *Ǫńgęlę 3
babeboa ka biana lo kwesabę nde muemba
na babǫ, na ba pę bena ba ma-takisabę, kana
binyǫ pę lo dianǫ lo bęn nyolo. *Esęlę diba 4
di bę edube na bęsę, nǫńgǫ la diba pę ka ni
si bęn misan; ebanja Loba a męndę kaisę ba-
misonje na babwę-diba. *Edęmo anyu e bę 5
etum na tǫndǫ la bema, kana lo ma-sibisęnǫ
mulema na ma mena lo bęnnǫ; ebanja mǫmęnę
a kwali na: „Na si męndę jesęlę oa tǫ bańgisanę
oa tom," *ka nyena di ena di kwala na mu- 6
lema mu embam na: „Sańgo nde e jońgwanę
lam, na si męndę bwa bǫńgǫ; nje moto enǫ
ná a węlę bola mba e?"

Ǫńgęlę bombwedi banyu, bena ba ta ba 7
lańgwea binyǫ eyal'a Loba; ombwa su la
bedańgwedi babu, embilanę jemea labu. *Yesu 8
Kristo e nde mulemlem kięlę na oęńgę
na natęna o bwindea. *Lo si dutabę na nyai 9
á bęn ba beleedi; ebanja ye bwam, kę mu-
lema mu embam onyola ndedi, setǫ onyola
mada, mena ba ba ma-dańgwę oten ba si ma-
kusanǫ musęń. *Biso di bęn diyǫ, lena ba ba 10
ma-boleyę munǫkǫ ba si bęnnǫ ńginya o dea
oten. *Ebanja nyama yena maya mao prisi 11
nindęnę e tanǫ e wana o wum'a bosańgi onyo-

Digitized by Google

la miobe, manyolo mao ma ta nde ma disabe
12 ombusa mboko. *Onyola nika nde Yesu pe,
ná a saŋgise dimuti onyola maya mao, a ta
13 a taka ombusa jombe (la mundi). *Onyola
nikamene esele biso di buse na mo ombusa mbo-
14 ko, kana di ma-welisaneno ison ao. *Ebanja
di si ben mundi mu ma-tiŋgame uan,
nde di ma-pulise nde mu mu mende po.
15 *Esele so biso di waneye Loba mabea ma
sesa onyol'ao ponda yese, nika nye nde be-
puma ba bepopo bena be ma-puselę dina lao.
16 *Lo si dimbea o bola bwam na jabane, ebanja
17 nika mabea nde i dolisan Loba. *Seŋgane
bombwedi banyu, sibise binyo mene owas'abu;
ebanja babo nde ba ma-tate onyola midī manyu
ka ba bena ba mende bole bolaŋgi, ná ba bole
mo na munyeŋge, seto na sunjumea; ebanja
18 nika e titi museň na binyo. *Kane onyol'
asu; ebanja di bake bwambwam, ná di ben
mudī ma bwam, kana di ma-puliseno o daŋgwa
19 ka bwam o mambo mese. *Nde na m'omele
binyo o beŋga bola nika, ná na wamse tim-
20 bisabe na binyo. *Nde Loba la musaŋgo
nu busise mutateri nundene nya midongi o
kwedi onyola maya ma male ma bwindea,
21 Saŋgo asu Yesu, *a boŋsane binyo onyola
ebol'a bwam te o bola jemea lao, kana a ma-
wekano oteten anyu ma ma dolisan oboso bao
onyola Yesu Kristo; edube e be na mo o
bwindea na bwindea. Amen.
22 Na m'omele binyo, a bonate, welisane
eyal'a jomele; ebanja na tiledi nde binyo na

Digitized by Google

ŋgus'a beyala. * Bia ná muna-saŋgo Timoteo 23
a má-tɛsɛbɛ wonja, na mɔ nde na mɛndɛnɔ
jɛnɛ binyɔ, yetɛna a wamsɛ pɔ. * Soma bom- 24
bwedi banyu bɛsɛ na basaŋgeri bɛsɛ. Ba
Italia ba som binyɔ. * Ndedi e bɛ na binyɔ 25
bɛsɛ. Amen.

KALAT'A YAKOBO.

Yakobo muut'a Loba na nya Saŋgo Yesu 1
Kristo onyola dom la matumba na maba o
bapambilan, munyɛŋgɛ na binyɔ.

A bonate, laŋga ninka ka munyɛŋgɛ mɔ 2
na mɔ, yetɛna lo ma-kɔ o gita la nyai a
makekisan, * kana lo bīnɔ ná sɔbɛ la mbalɛ 3
la jemea lanyu di ma-weka nde wɛlisanɛ. * Nde 4
wɛlisanɛ di bɛnɛ nde ebol'a kɛŋgɛŋgɛ, ná lo
bɛ bato ba kɛŋgɛŋgɛ na balondi, ná lo si bɛnɛ
mutaka o tɔ-lambo. * Nde yetɛna dibiɛ di 5
ma-pula tɛ na moto, a sɔsɔmeyɛ Loba, nyena
nu ma-bolɛ bɛsɛ na mulema mowɔ́, esibɛ do-
mea, nde di mɛndɛ bolabɛ mɔ. * Nde a sɔsɔ- 6
mɛyɛ nde na jemea, esibɛ diŋga penda o tɔ-
lambo; ebanja nu nu ma-diŋgɛ penda e nde
biana emunɛ a munja, yena e ma-sousabɛ na
ŋgɔ na dipea muri na muri. * Ebanja ninka 7
moto a s'aŋgamɛn jɔŋgɛlɛ ná a mɛndɛ kusa
lambo na Saŋgo, * mot'a milema miba, 8
nyena nu si ma-tiŋgamɛ o maŋgea mao mɛsɛ.
* Muna-saŋgo nya bejedi be sibi a sesɛ nde 9

Digitized by Google

10 onyola jasamę lao, *nya mbwań pę onyola
bao be sibi; ebanja amęndę tomba ka mbonj'
11 a bewudu. *Ebanja wei i busi na eyidid'ao,
i anjisę bewudu, mbonj'ao pę i pǫledi, bwam
ba beombwedi bao bo nyam; nikamęnę nde
mbwań ma moto pę mu m'anjanǫ o mańgea
12 mao. *Bonam na moto nyena nu ma-
węlisanę kekisę; ebanja yetęna asǫbę
mbalę amęndę kusa ekot'a lońgę, yena
Sańgo akakannǫ ba bena batǫndi mǫ.
13 Os'esęlę tǫ-moto akekisabę tę, akwala
na: Na ma-kekisabę nde na Loba. Ebanja
Loba atiti na a kekisabę na bobe, tǫ mǫ pę
14 a si ma-kekisę tǫ-moto. *Nde moto na moto
a ma-kekisabę nde, kę adutabę na lǫndǫbę
15 na bao bepuledi. *Nde bepuledi be nǫńgi tę
demę, na mǫ be ya bobe, nde bobe bo dom
16 tę, na mǫ bo ya kwedi. *A bona-sańgo ba
17 ndolo lo si wǫndǫbę. *Jabea na jabea la
bwam tę, na bowęn ba kęńgęńgę tę ba
ma-wa nde o mǫny na Sańgo nya mu-
ęnęn, nu nyena betukwedi betitinǫ
na mǫ, tǫ edińgędiń'g'a betukwedi.
18 *Mǫ nde a yai bisǫ kaponda jemea lao mǫmęnę,
onyola eyal'a mbalę, ná di bę nyai á bepuma
ba boso ba bewekedi bao.
19 Onyola nika a bona-sańgo ba ndolo, esęlę
moto na moto a wamsę o seńga, nde munyǫńgǫ
20 o tǫpǫ, munyǫńgǫ pę o malinga; *ebanja
malińga ma moto, ma si ma-bola tęmę-la-sim
21 la Loba. *Onyola nika sumwa mbindo yęsę
na bobe bo nyukam, nde lonǫńge na pī eyala

Digitized by Google

e dębę oteten anyu, yena e ma-węlę suńgę midī manyu.

Nde binyǫ bę nde baboledi b'eyala, setǫ baseńgedi mǫmęnę, o wǫndǫ binyǫmęnę. 22
*Ebanja yetęna moto e nde museńged'a eyala, nde a si bę muboledi, kę e nde biana moto nu m'ombwę boso bao a yabannǫ o jęnę. 23
*Ebanja 'ombonǫ mǫmęnę, na mǫ 'ala, a dimbea dibokimęnę nęni a tanǫ. 24
*Nde nu ny'ombo o mbend'a kęńgęńgę nya wonja, nde a tińgamę oten, a si bę museńgedi nu ma-bańgisanę, nde muboledi nu ma-bolę, mǫ nde a męndę bę bonam o bola lao. 25
*Nde moto a m'ǫńgęlę tę ná e nde nudubę, nde as'embę eyem'ao, nde a wǫndǫ nde mulema mao, kę dubę lao le nde ewolo. 26
*Dubę-la-Loba di sańgi, lena di si bęn misan oboso ba Loba Tetę, le nde na: O pępęlę banyue na mikusa o ndut'ábu, na o tęsę mǫmęnę etum na mbindo a mundi-ma-wase. 27

A bonate, lo si bęnę jemea la Sańgo asu nya bosańgi Yesu Kristo o ka jombwea la mioso ma bato. 2
*Ebanja yetęna moto nu bǫti lǫndǫ la gol na mbǫt'a bwam a pǫi tę o ndońgamęn anyu, mutuedi pę n'edun a mbǫti, 2
*binyǫ lo m'ombwea nde nu bǫti mbǫt'a bwam, lo kwala na: Ja uan ya bwam, nde lo kwalanę mutuedi na: Tęmę ua, tǫ na, ja owasa ebambu a matańga mam. 3
*O nika lo s'aban sǫ na binyǫmęnę, lo si timbi bakaisedi ba mǫńgęlę ma bobe? 4
*Seńga, a bonate ba ndolo: Loba a si pǫsi batuedi ba mundi-ma- 5

Digitized by Google

wase o bę mbwań o jemea na basańgwedi ba
6 janea, lena a kakanno ba ba tondi mo? *Nde
binyo lo sambwęlę mutuedi. Seto bambwań
nde ba ma-takisę binyo, seto babo nde ba
7 ma-dutę binyo oboso ba bekaisedi? *Seto
babo nde ba ma-topę dibena liňgisę dina la
bwam, lena na mo nde lo kusino dina lanyu?
8 *Nde yetęna lo ma-londisę ka mbalę mbend'a
kiňę, kaponda betiledi na: „Tondo muna-
soňgo ka oamęnę," kę lo ma-bola bwam.
9 *Nde yetęna lo m'ombwea nde mioso ma bato,
kę lo ma-bola nde bobe, lo ma-kwesabę pę
10 onyola mbenda ka babulęlę-mbenda. *Ebanja
nu nu ma-neňgę mbenda nyęsę, nde a wusa
boso ba lambo bowó, kę a kwedi nde o męsę.
11 *Ebanja nu nu kwali na: „O si witę musonje,"
a kwali pę na: „O si bwa." Nde yetęna o si
witę musonje, nde o bwa, kę oe nde mubulęlę-
12 mbenda. *Binyo lo kwala nde nika, lo bola
pę nde nika, ka ba bena ba męndę kaisabę
13 onyola mbend'a wonja. *Ebanja bekaisedi
be si bęn ndedi na nu nyena nu si leęlę ndedi;
nde ndedi e ma-sesę nde liňgisę bekaisedi.
14 Njika musęń mue, a bonate, yetęna moto
a ma-kwala na, na bęn jemea, nde a si bęnę
15 bebolo? Jemea lena di oňgisę mo? *Muna-
sańgo nya mome to nya muto e tę musamba,
16 to a ma-taka tę onyola da la bunya, *nde
mowó nyanyu a kwalanę babo na: Ala na
musańgo, lo babisę nyolo, lo bę judi, nde lo
si bole babo di lena di ma-pulę onyola nyolo,
17 njika musęń so mu? *Nikamęnę nde je-

Digitized by Google

mea, yetẹna di si bẹn bebolo, kẹ di wedi
nde na mọmẹnẹ. *Ē, moto ena a kwala na: 18
Oa o bẹn jemea, mba pẹ na bẹn bebolo. Leẹlẹ
mba jemea lọṅgọ esibẹ bebolo, mba pẹ na
ma-leẹlẹ oa jemea lam onyola bebolo bam.
*Oa o dubẹ ná Loba le nde diwọ: o boli 19
bwam, midī ma bobe pẹ mi dubẹ nika, mi
ma-soa pẹ. *Nde, a mot'ewolo, o si bī ná 20
jemea di si bẹn tẹ bebolo, kẹ di wedi nde?
*Saṅgo asu Abraham a si ta nde a tẹsẹbẹ na 21
sīm onyola bebolo, niponda a bolinọ mun'ao
Isak jabea o diyọ? *O m'ẹnẹ sọ ná jemea 22
di ta di bola muemba na bebolo bao, nde jemea
di ta di timba na kẹṅgẹṅgẹ onyola bebolo;
*nde betiledi pẹ be timbi londa, bena be 23
kwali na: „Abraham a ta a dubẹ, nde nika
e ta e laṅgabẹ mọ onyola tẹmẹ-la-sim," nde
a belabẹ dikọm la Loba. *Lo m'ẹnẹ sọ ná 24
moto a ma-tẹsẹbẹ nde na sim onyola bebolo,
setọ onyola jemea mọmẹnẹ. *Nikamẹnẹ pẹ 25
mut'a mbamba Rahab, a si ta nde a tẹsẹbẹ na
sim onyola bebolo, kana a kasinọ bamiẹndi,
a toṅgwẹlẹ pẹ babọ ṅgea nipẹpẹ? *Kana 26
nyolo e wedinọ, kẹ mudī mu titi, nikamẹnẹ
pẹ jemea di wedi, kẹ bebolo be titi.

A bonate, lo si timba baleedi gita, lo bī **3**
ná bekaisedi basu be mẹndẹ beṅga kola.
*Ebanja bisọ bẹsẹ di ma-wusa o gita la mambo; 2
yetẹna mowọ́ a si ma-wusa o eyala, kẹ e nde
mot'a kẹṅgẹṅgẹ nu doṅgamẹn tiṅgẹ nyolo
ṅyẹsẹ. *Ombwa, di ma-wẹlẹ wọsi bekakan 3
o midumbu mao, ná i dubẹ bisọ, nde di ma-

Digitized by Google

4 yombise pe nyol'ao nyese. * Ombwa pe miolo,
neni mieno bondene, mi ma-nimabele pe
na ńgo nindene, ke mi ma-yombisabe te na
son a pai a sina, to-njika wuma jońgele la
5 musina di ma-puleano. * Nikamene pe nde
eyeme ye nde elońgi esadi, nde e ma-topo
mambo mandene. Ombwa, njika son a wea,
6 i ma-dise diwenji dindene. * Eyeme pe ye
nde wea. Eyeme ye nde oteten a belońgi
basu ka mundi-ma-wase ma ka ni si tem na
sim, yena e ma-windise nyolo nyese, e ma-
peyise pe muyombo ma lońge wea, momene pe
7 e ma-peyisabe na wum'a wea. * Ebanja be-
wekedi bese ba nyama na lonon na nyam'a
miaba na nyam'a madiba be ma-bobisabe, be
8 má-bobisabe pe na bato; * nde to-moto a titi
ná a wele bobise eyeme; bobe boena bo si ma-
wumse, bolondi nde na bwańga bo ma-bwane.
9 * Na mo nde di ma-sesaneno Loba na Tete,
mo pe nde di ma-loaneno bato, ba wekabe o
10 bowan ba Loba. * O mulemlem ma mudumbu
nde e ma-busano bonam na malou. A bonate,
11 e s'ańgamen be nika: * Tońgo e ma-busise o
12 mulomba mowó nyeńgenye na njońgi? * A
bonate, jańgolo lena di ya njabi, to bwele ba
lonyeńgeny pe mańgolo? To tońgo a mańga
pe e titi ná e bola madiba ma nyeńgeny.
13 Nja e dibie na nusońtan oteten anyu? Esele
mo a leele bebolo bao o bedańgwedi ba bwam,
14 o pī a dibie. * Nde lo ben te njońg'a kodi
na mitańgo o milema manyu, ke lo s'ańga-
men sese na topo lobańgo lińgise mbale.

Digitized by Google

*Din dibiẹ di titi di, di wu o mọny, le nde 15
la wase, l'eyobo na la Satan. *Ebanja wu- 16
ma kọdi na mitaṅgo benọ, oten nde mpuṅgu
na nyai a bebolo ba bobe yesẹ yenọ. *Nde 17
dibiẹ lena di wu o mọny le nde lambo la
boso kọnji, deṅgẹ musaṅgo, muyao, seṅganẹ,
londa na ndedi na bepuma ba bwam, di si
ma-tẹmẹyẹ muri mowó, ka ni si bẹn mawọn-
dọn. *Nde epum'a tẹmẹ-la-sim e ma-sabẹ 18
nde o musaṅgo na ba bena ba ma-komẹ
musaṅgo.

4 0 uẹni miembà na bewẹnji ba ma-busanọ
oteten anyu? E titi nde onyola bepuledi ban-
yu, bena be m'anẹ oteten a beloṅgi banyu?
*Lo ma-pula, nde lo si ma-bẹnẹ; lo ma-bwa, 2
lo kọnọnẹ pẹ, nde lo si ma-wẹlẹ kusa mọ; lo
m'ana ewẹnji na bila, nde lo si ma-bẹnẹ,
ebanja lo si ma-sọsọmea. *Lo ma-sọsọmea, 3
nde lo si ma-kusa, ebanja lo ma-sọsọmea ka
ni si tẹṅgẹn, o nyamsẹ mọ o bepuledi banyu.

Binyọ bome na bito ba misonje, lo si bī 4
ná dikọm la wase le nde bosiṅga na Loba?
Tọ-nja sọ nu ma-pulẹ bẹ dikọm la wase, a
ma-timbisẹ nde mọmẹnẹ musiṅger'a Loba.
*Tọ, lo m'ọṅgẹlẹ ná betiledi be kwali nde 5
tete na: Mudī muena a jesẹnọ oteten asu, a
ma-pulisẹ mọ na kọdi? *Nde a ma-beṅga 6
nde bola ndedi nindẹnẹ, onyola nika e kwala-
bẹ na: „Loba a m'eka bakumba, nde a ma-
leẹlẹ ndedi na ba ba sibisẹ nyolo." *Sibisẹ 7
sọ binyọmẹnẹ owasa Loba. Eka Satan,
nde a ma-nya binyọ mīla. *Sisea bẹbẹ 8

Digitized by Google

na Loba, nde mọ pẹ a ma-sisea bẹbẹ na
binyọ. A binyọ babobe, saŋgisẹ maa man-
yu, binyọ ba milema miba pẹ, timbisẹ milema
9 manyu kọnji. *Bẹ ndutu, lẹbẹ l'eye pẹ; lọ
lanyu di timbe malẹbo, munyeŋgẹ manyu pẹ
10 ndutu. *Sibisẹ binyọmẹnẹ oboso ba Loba,
nde a mẹndẹ jasẹ binyọ.
11 A bonate, lo si tọpọnẹ mowó na nunẹ
bobe! Nu nu ma-tọpẹ bobe liŋgisẹ muna-saŋgo,
tọ kaisẹ muna-saŋgo, a ma-tọpọ nde bobe
liŋgisẹ mbenda, na kaisẹ pẹ mbenda. Nde
o ma-kaisẹ tẹ mbenda, kẹ o titi muboleye-
12 mbenda, nde mukaisẹ-mbenda. *Mowó nde
e mubolẹ-mbenda na mukaisedi, nyena nu
ma-wẹlẹ joŋgisẹ na nyamsẹ. Nde oa nja, nu
ma-kaisẹ nupẹpẹ?
13 Ndee! binyọ lo ma-kwalẹ na: Oẹŋgẹ tọ
kiẹlẹ di mẹndẹ wala o ninka na ninka mundi,
di mẹndẹ tombisẹ oten mbu mowó, o joŋgwa
14 nyuŋga na kusa pẹ museṋ; *nde lo si bie
nje e mẹndẹ bẹ kiẹlẹ. Ebanja loŋgẹ lanyu
le nje? Le nde ka muudi muena mu m'ẹnẹnẹ
15 son a ponda, na mọ mu nyọŋgọ.. *Nde l'aŋ-
gamẹn nde kwala na: Yetẹna Saŋgo 'emedi,
di mẹndẹ bẹ loŋgẹ di bola pẹ ninka na ninka.
16 *Tatan sọ lo ma-sesẹ nde o belaŋge banyu.
17 Nika nyai á jasesẹ yẹsẹ ye nde bobe. *To-
nja sọ nu bī bolẹ bwam, nde a si bole,
ye bobe na mọ.
5 Ndee! a binyọ bambwaṅ, eya, lo tẹ pẹ
misea ma mbembe, onyola ndeŋgẹ nyena ni
2 mẹndẹ poyẹ binyọ.* Mbwaṅ manyu mu má-

Digitized by Google

nyama, mbọt'anyu pẹ i má-da betanda, *gol 3
anyu na silba anyu ba má-kọ mańgiledi, mań-
giledi mao ma mẹndẹ bẹ mboń lińgisẹ binyọ,
ma mẹndẹ pẹ da eyobo anyu ka wea. Lo ta
lo kọtẹlẹ mawuta ma bema o minya mi sukań.
*Ombwa musauedi ma baboledi bena ba ta 4
b'umbwa mionda manyu, muena lo dannọ babọ,
mu ma-tẹ musea; misea ma bumbwedi pẹ mi
pọi o matoi ma Sańgo Sebaot. *Lo ta mu- 5
nam o wase na nyọsẹ la ndubwa, lo ta lo
wọńgisẹ milema manyu o bunya (banyu) ba
bwabẹ. *Lo ta lo kwesẹ, lo bwa pẹ nutẹm- 6
na-sim, a si ta 'eka binyọ.

Binyọ wẹlisanẹ sọ, a bonate, natẹna be- 7
pọyedi ba Sańgo. Ombwa, musẹ-monda a
m'eńgẹlẹ nde bepuma ba bwam ba wase, a
ma-wẹlisanẹ onyol'ao natẽ be kusa mbu'a boso
na nya sukan; *binyọ pẹ wẹlisanẹ nde, 8
embẹ milema manyu, ebanja bepọyedi ba
Sańgo asu be bẹbẹ. *A bonate, lo si sunju- 9
mẹyẹ onyola mowọ́ na nunẹ, ná lo si kaisabẹ.
Ombwa, mukaisedi a tẹm oboso ba jọmbẹ.
*A bonate, nọńgọ batọperi-ba-mudi, bena 10
ba ta ba lańgwa o dina la Sańgo, ka eyem-
bilan a matakisan na wẹlisanẹ. *Ombwa, 11
di ma-belẹ ba bena ba ta ba wẹlisanẹ bonam.
Lo seńgi onyola wẹlisanẹ la Hiob, l'ẹn pẹ
su la Sańgo, ebanja Sańgo a londi nde na
ndedi, e pẹ na mulema ma ndedi.

Nde ka lambo la boso, a bonate, lo si kana 12
sọńgọ, tọ na mọny, tọ na wase, tọ e bẹ nde
nyai a sọńgọ nipẹpẹ. Ẽ anyu e bẹ nde ẽ,

Digitized by Google

kẹm anyu pẹ e bẹ nde kẹm, ná lo si ya bẹ lo kọ o bekaisedi.

13 Mowọ́ nyanyu a ma-taka tẹ, a kanẹ; moto a ma-bwa tẹ munyẹńgẹ, a lọńge mieńge.

14 *Mowọ́ nyanyu· a ma-boa tẹ, a belẹ baturu ba muemba, ba kanẹ omọny ao, b'ọkisẹ mọ

15 na mula o dina la Sańgo. *Nde muka ma jemea mu mẹndẹ bọlisẹ muboedi, nde Sańgo a mẹndẹ tẹsẹ mọ, a ta tẹ a bola bobe, bo la-

16 kisabẹ mọ. *Puselẹ mowọ́ na nunẹ miobe, kanẹ onyola mowọ́ na nunẹ, ná lo bọlisabẹ; ebanja muka ma iwiẹ ma nutẹm-na-sim

17 mu ma-tombwanẹ gita. *Elia a ta nde moto ka bisọ, nde a ta a kanẹ ná mbua e si yọlẹ; nde e si ta e yọlẹ o wase mbu milalo

18 na miọdi mutoba. *Nde a ta pẹtẹ a kanẹ, na mọny e bola mbua, wase pẹ e pumẹlẹ bepuma bao.

19 A bonate, mowọ́ nyanyu a pambilan tẹ na

20 mbalẹ, nde mowọ́ a tukwa mọ, *a bie, ná nu nu ma-tukwẹ mot'a bobe, o jasumwẹ na pambilanẹ la ńge'ao, a mẹndẹ jońgisẹ mudī o kwedi, na kurumanẹ pẹ dimuti la miobe.

KALAT' A YUDA.

1 Yuda, muut'a Yesu Kristo, mun'a nyańgo a Yakobo, onyola ba bena ba sańgisabẹ o Loba Tetẹ, babelabẹ bena ba nẹńgẹbẹ na Yesu

Digitized by Google

Kristo. *Ndedi na musaŋgo na ndolo ba 2
beŋge nde tɔndɔ na binyɔ.

A bandolo, kana na tanɔ na bɔlɛ na mu- 3
lema mam muɛsɛ, o tilea binyɔ onyola joŋgisɛ
la bisɔ bɛsɛ, na timbi kusa ka ni nyakisan
mba o jomɛlɛ nde binyɔ, ná lo ane ewɛnji
onyola jemea, kana di bakabɛnɔ na basaŋgeri
ŋgedi pɔmɛnɛ onyola yɛsɛ. *Ebanja doŋgo 4
la bato ba sɔli na yɔ̀ɔ̀, bamɛnɛ bena e sɛ-
lɛnɔ tilabɛ onyol'abu kwaŋkwaŋ onyola be
bekaisedi, bato ba bobe, bena ba ma-yɔmbisɛ
nded'a Loba lasu onyola njudud'a bobe, ba
tɔbɔ pɛ mpɔm masu ma muanedi na Saŋgo
pɔmɛnɛ, Yesu Kristo. *Nde na ma-pula bola 5
binyɔ joŋgɛlɛ, binyɔ bena lo bī mambo mɛsɛ
ŋgedi pɔ onyola yɛsɛ, ná Saŋgo niponda a
suŋginɔ dimuti o Egipto, ombusa nika a ta
a nyamsɛ ba bena ba si dubɛ. *Angel pɛ 6
yena i si ta i nɛŋgɛ janea labu, nde b'esɛlɛ
nde bejedi babu, a nɛŋgɛ mɔ o ŋgat'a bwin-
dea o muititi onyola bekaisedi ba bunya
bondɛnɛ. *Kana Sodom na Gomora pɛ na 7
mindi mi diŋgɛlɛ babɔ, o mulemlem ma ka-
mɛnɛ ka ban, ba wunɔ o musonje, na babɔ
ba tombea pɛ o bɛn ba beyobo, ba tɛmnɔ
k'eyembilan, o taka na bekɔkisedi ba we'a
bwindea. *Nika bowan mɛnɛ pɛ nde ban 8
ba ma-bolanɔ ka banaŋgɛ-ndɔti, ba ma-timbisɛ
eyobo mbindo, nde ba baŋga nde manea, ba
tɔpɔ dibena liŋgisɛ m'asam. *Nde Mikael 9
muaned'a angel, niponda a tanɔ a suŋganɛ
Satan na kwala pɛ onyola mbimba ma Mose,

Digitized by Google

a si keki o wanea mo bekaisedi ba dibena,
10 nde a kwali nde na: Saŋgo a kokise oa! * Nde
ban ba ma-topo dibena onyola mambo mena
ba si bīno; nde ma mena ba soŋtanno k'eyobo,
ka nyama i si ben dibie, oten nde ba ma-nyam-
11 seno babo momene. * Eboma na babo,
ebanja b'alo nde o ŋge'a Kain, ba bake babo
momene o mawondon ma Bileam onyola ka
musauedi, ba nyam pe o mpendu ma Kora.
12 * Ban be nde mapeny o mada manyu ma ndolo,
kana ba ma-dano na binyo esibe ison, ba ma-
dese nde babo momene, be nde mawindiwindi
ma si ben madiba, ba ma-woŋgwabele nde na
ŋgo, miele ma mpopoloki mi si ben bepuma,
mi wedi ŋgedi iba, mi dubwedi na miaŋga,
13 * bemune ba munja be ambi, bena ba ma-busise
ison abu momene ka pudi, ŋgeŋget'á sombo,
bena muititi ma pibo mu neŋgebeleno o bwin-
14 dea na bwindea. * Henok pe, moto nu londe
samba ombusa Adam, a ta a topo bediŋge
onyola ban mene, a kwala na: „Ombwa, Saŋgo
a ma-po na lodun na lodun lao la basaŋgeri,
15 * o kaise bese na kokise bato ba bobe bese
onyola bebolo babu ba bobe bese, bena ba
bolino bobe, na onyola beyala ba bwambi
bese bena ban bato ba bobe ba topino liŋgise
16 mo." * Ban nde be batope-minyunyuŋgu
liŋgise ma ma ma-we na Loba, bena ba ma-
daŋgwe kaponda bepuledi babu, midumbu
mabu mi ma-topo nde beyala bendene, badoli-
17 sane mioso ma bato onyola museŋ. * Nde
binyo nde, a bandolo, oŋgele beyala bena be

Digitized by Google

sęlę kwalabę na bamuloloma ba Saŋgo asu
Yesu Kristo, *kana ba laŋgwedinǫ binyǫ, 18
ná o ponda ni sukan bato ba makęko ba
męndę pǫ, bena ba ma-daŋgwę kaponda bepu-
ledi babu o ka nye bobe. *Ban nde ba ma- 19
waŋę jabanę, bato b'eyobo, bena ba si bęn
Mudī.

Nde binyǫ, a bandolo, loŋga nde binyǫ- 20
męnę o jemea lanyu la bosaŋgi, kanę o Mudī
Musaŋgi. *Nęŋgę binyǫmęne o ndol'a Loba, 21
kana lo m'eŋgęlęnǫ nded'a Saŋgo asu Yesu
Kristo onyola loŋgę la bwindea. *Lǫkǫ 22
doŋgo be o penda, *oŋgisę bapępę, kana lo 23
ma-tǫtǫnǫ babǫ o wea, bwea bapępę ndedi
na bǫŋgǫ, nde siŋgę pę na mbǫti ni windi-
sabę n'eyobo. *Nde nu nyena nu ma- 24
węlę tatę binyǫ ná lo si sǫnjǫ na tęsę pę
binyǫ, o boso ba bosaŋgi bao ka ni si bęn
misan o munyęŋgę mundęnę, *na di Loba di- 25
wǫmęnę, musuŋger'asu onyola Yesu Kristo,
Saŋgo asu, bosaŋgi bo bę na mǫ, na jasamę
na ŋginya na ŋgum oboso ba ponda yęsę na
tatan na o bwindea boęsę na boęsę. Amen.

BEBIISEDI
BA YOHANE.

Bebiisedi ba Yesu Kristo, bena Loba a 1
bolinǫ mǫ o leęlę bautu bao mambo mena
ma męndę bolanę ombusa son a ponda, mǫ

Digitized by Google

nde, na ka loma la angel ao a leęlęnǫ muut'
2 ao Yohane, *nyena nu boli mboň onyola
eyal'a Loba na mboň a Yesu Kristo, męsę
3 mena 'ęnnǫ. *Bonam na nu nu ma-laňgę na
ba pę bena ba ma-seňgę ben beyala b'ediňgę
na neňgę pę męsę mena ma tilabę oten; e-
banja ponda nyá bębę.

4 Yohane onyola miemba samba miena mie
o Asia: Ndedi e bę na binyǫ na musaňgo mu
ma-wę na nu nyena nye, nyena nu ta, nyena nu
męndę pǫ, na midī samba, miena mie oboso
5 ba bejedi bao, *na Yesu Kristo pę, mboň a
mbalę, nu sęlę yabę o bawedi na muaned'a
kiň'á wase. Mǫ nyena nu tǫndi bisǫ nu su-
6 ňgi bisǫ o miobe masu na maya mao, *nde
a timbisę bisǫ janea la kiňę na prisi onyola
Loba, Saňgo ao: edube e bę na mǫ na ňginya
7 o bwindea na bwindea. Amen. *Om-
bwa, a ma-pǫ na mawindi, nde disǫ
tę di męndę jęnę mǫ, na bęsę bena ba
num mǫ, matumba ma wase męsę pę ma
8 męndę jeya onyol'ao. Ē, Amen. *Mba
nde ne A na O, bebǫteri na su, nika
nde Saňgo Loba a kwalinǫ, nu nyena
nye, nyena nu ta, nyena nu męndę pǫ
Nyaňgum.
9 Mba Yohane, muna-saňgo anyu na mue-
mba manyu o matakisan na o janea na o
węlisanę o Yesu Kristo, na ta o eyondi, e
belabę na, Patmo, onyola eyal'a Loba na
10 onyola mboň a Yesu Kristo. *Na ta o mudī

Digitized by Google

o bunya ba Saŋgo, na mba na seŋga doi di-
ndẹnẹ ombus'am ka museba, *di kwala na: 11
Mambo o m'ẹneno tila mọ o kalati, o lomeye
mọ miemba samba: o Efeso na o Smirna na
o Pergamum na o Tiatira na o Sarde na o
Filadelfia na o Laodikea. *Na mba na 12
yombọ o jombwa doi lena di kwalisan mba,
nde na yombino, n'ẹn betrukaŋ ba gol samba,
*nde oteten a be betrukaŋ pẹ mowọ́, bowan 13
ka mun'a moto, nyena nu bọti loki lo komedi
natẹna miende, na ŋgod'a gol o bwaŋga bao,
*nde mulopo mao na nyọ ao ba ta nde ba 14
saŋga ka nyọ a midọŋgi i ma-saŋgẹ, ka pẹm-
bẹ, misọ mao pẹ ka misọnji ma wea,
*miende mao pẹ ka misomba mi m'olẹ na wea, 15
b'oliseno o dio, doi lao pẹ ka doi la madiba
ma gita; *nde a ta 'alea ŋgeŋgeti samba o 16
dia lao la mom, pọ a bowoli nya mioso mi-
ba pẹ e ta e busa o mudumbu mao, boso bao
pẹ ka wei i ma-panyẹ na ŋginya. *Nde ni- 17
ponda n'ẹnnọ mọ, na mba na kọ wase o mie-
nde mao ka mbimba; na mọ a wẹlẹ dia lao
la mom omọny am, a kwala na: O si bwa
bọŋgọ, mba ne nde nya boso na nu sukan,
*na nya loŋgẹ. Na ta na wọ, nde ombwa, 18
ne loŋgẹ o bwindea na bwindea, na bẹn pẹ
lodubwan la kwedi na la mundi-ma-kwedi.
*Tila sọ ma mena o ẹnnọ, na ma mena me, 19
na ma pẹ mena ma mẹndẹ bolanẹ ombusa
man, *esok'a ŋgeŋgeti samba, yena o ẹnnọ 20
o dia lam la mom na betrukaŋ ba gol samba.
Yi ŋgeŋgeti samba ye nde angel a miemba

Digitized by Google

samba, be betrukaṅ samba pẹ be nde miemba samba.

2 Tilea angel a muemba ma Efeso na, nu nyena ny'aledi ṅgeṅgeti samba o dia lao la mom, nyena nu ma-daṅgwẹ oteten a betrukaṅ
2 ba gol samba, a kwali ninka na: *Na bī bebolo bọṅgọ na ndut' aṅgọ na wẹlisanẹ lọṅgọ, na ná o si ma-wẹlẹ wẹlisane babobe, o ta o keka ba bena ba ma-kwalẹ na be nde bamuloloma, nde ba si
3 bẹ, o sọi nde babọ bato ba lobaṅgo, *nde o bẹn nde wẹlisanẹ, o wẹlisan onyola dina lam, o si
4 wọli. *Nde na bẹn liṅganẹ oa, ná o esẹlẹ ndol'a
5 boso. *Ọṅgẹlẹ o uẹni o kwedinọ, o atẹlẹ, o bole bebolo bọṅgọ ba boso! E titi tẹ nika, kẹ na mẹndẹ wamsẹ pọyẹ oa na sumwa etrukaṅ aṅgọ o bejedi bao, yetẹna o s'atẹlẹ.
6 *Nde o bẹn nde din, ná o singẹ bebolo ba bato ba Nikolaita, bena mba pẹ na siṅgẹnọ.
7 *Nu nu bẹn matoi, esẹlẹ mọ a seṅge, nje Mudī mu ma-kwalanẹnọ miemba. Nu nu mabukẹ na mẹndẹ bola mọ o da ebọṅgo a loṅgẹ, yena ye o Paradis' a Loba.
8 Tilea angel a muemba ma Smirna na; Nyaboso na nu sukan, nyena nu ta nu wọ,
9 nde e pẹ loṅgẹ, a kwali ninka na: *Na bī bebolo bọṅgọ, na matakisan mọṅgọ na tue lọṅgọ, (nde oe mbwaṅ), na dibena la ba pẹ bena ba ma-kwalẹ ná be nde Bona-Yuda,
10 nde ba si bẹ, be nde jakọtọnẹ la Satan. *O si bwa tọ-lambo bọṅgọ o ma mena o mẹndẹnọ taka. Ombwa, Satan a mẹndẹ pimba doṅgo lanyu o beboa, ná lo kekisabẹ, nde lo mẹndẹ

Digitized by Google

kusa ndeŋgę dom la minya. Bę jemea na-
tęna o kwedi, nde na męndę bola oa
ekot'a loŋgę. * Nu nu bęn matoi, esęlę mo 11
a seŋge nje Mudī mu ma-kwalanęno miemba.
Nu nu ma-bukę a si męndę kusa ndutu na
kwed'a mbusa.

Tilea angel a muemba ma Pergamo na: 12
Nu nu bęn po a bowoli nya mioso miba, a
kwali ninka na: * Na bī bebolo boŋgo na 13
wuma o jaino, wuma bejedi ba Satan beno,
nde o tingam na dina lam, o si tobi jemea lam
o minya ma Antipas, mboń am nya mbalę,
nyena nu bwabę oteten anyu, o wuma Satan
a ma-jano. * Nde na bęn ŋgus'a mambo liŋganę 14
oa, ebanja o bęn bato bena ba tiŋgam na be-
leedi ba Bileam, nyena nu leęlę Balak, o
nęŋgę lambi oboso ba Bona-Israel, o da mabea
ma losaŋgo na witę misonje. * Nde o bęn pę 15
bato bena ba tiŋgam na beleedi ba bato ba
Nikolaita o mulemlem ma ka. * Atęlę so; e 16
titi tę nika, kę na męndę wamsę poyę oa, o
jananę babo bwemba na po a mudumbu mam.
* Nu nu bęn matoi, esęle mo a seŋge, nje Mudī 17
mu ma-kwalanęno miemba. Nu nu ma-bukę
na męndę bola mo mana ma wutam, na męndę
pę bola mo dale di ma-saŋgę, nde omony a
di dale pę dina la penya di tilabę, lena to-
moto a si bīno, kę numęnę nu ma-kusę mo.

Tilea angel a muemba ma Tiatira na: 18
Mun'a Loba, nyena nu bęn miso ka misonji
ma wea, miende mao pę ka misomba mi m'olę
na wea, a kwali ninka na: * Na bī bebolo 19

Digitized by Google

bo̱ŋgo̱ na ndol'aŋgo̱ na jemea lo̱ŋgo̱ n'ebol' aŋgo̱ na we̱lisane̱ lo̱ŋgo̱, na ná bebolo bo̱ŋgo̱
20 be sukan be gita buka ba boso. *Nde na be̱n liŋgane̱ oa, ná o ese̱le̱ nu muto Isebel; nyena nu ma-kwale̱, ná e nde mutoper'a-mudī, nyena ŋu ma-lee̱ na lo̱ndo̱ pe̱ bautu bam o
21 wite̱ misonje na da mabea ma losaŋgo. *Nde na ta na bola mo̱ ponda o jate̱le̱, nde a si m'
22 emea jate̱le̱ na musonje mao. *Ombwa, na ma-pimba mo̱ o no̱ŋgo̱ la diboa, na ba bena ba be̱n musonje na mo̱ o ndeŋge̱ nindene̱,
23 yete̱na ba s'ate̱le̱ na bebolo babu. *Nde na mende̱ bo̱le̱ bana bao o kwedi. Nde miemba mese̱ mi mende̱ bia, ná mba nde ne nu nyena nu ma-wase̱ mbaŋga-ma-njim na milema, nde na mende̱ bola binyo̱, moto na moto, kaponda
24 bebolo banyu. *Nde na ma-kwalane̱ binyo̱ bane̱ ba dia o Tiatira, bena ba si be̱n ben beleedi, bena ba si bi njib'a Satan, kana ba ma-kwalano̱: na si ma-we̱le̱ muuna mupepe̱ omony
25 anyu, *nde ninka momene̱ nde, tiŋgame̱ na
26 di lena lo be̱nno̱ nate̱ na po̱. *Nde nu nu ma-buke̱, nu ma-tiŋgame̱ pe̱ na bebolo bam nate̱na o su, mo̱ nde na mende̱no̱ bola ŋginya
27 omony a basibi, *nde a mende̱ tata babo̱ ka midoŋgi na itumbu a eye̱i, kana ba ma-nyoso̱no̱
28 bewa ba mumbwe̱-lo̱ŋgo̱, *kana mba pe̱ na kusino̱ na Tete̱, nde na mende̱ bola mo̱ ŋgeŋ-
29 get'a idiba. *Nu nu be̱n matoi, ese̱le̱ mo̱ a seŋge nje Mudī mu ma-kwalane̱no̱ miemba.

3 Tilea angel a muemba ma Sarde na: Nu nu be̱n midī ma Loba samba na ŋgeŋgeti

Digitized by Google

samba, a kwali ninka na: Na bī bebolo bọŋgọ,
ná o bẹn dina ná oe loŋgẹ, nde o wedi. *Um- 2
wẹ, o embẹ ma ma dia mena ma ma-pulẹ wọ;
ebanja na si sọi bebolo bọŋgọ ka ni londi
oboso ba Loba lam. *Ọŋgẹlẹ sọ nẹni o ku- 3
sinọ o seŋginọ pẹ, nẹŋgẹ mọ, o atẹlẹ. Yetẹna
o si mẹndẹ ja penya, kẹ na mẹndẹ pọyẹ oa
ka muibedi, nde o si mẹndẹ bia ponda na
mẹndẹnọ pọyẹ oa. *Nde o bẹn ŋgus'a mina 4
o Sarde, bena ba si windisẹ mbọt'abu, ba mẹndẹ
daŋgwa muemba na mba na mbọti i ma-saŋgẹ,
ebanja ba doŋgamẹn nika. *Nu nu ma-bukẹ 5
a mẹndẹ bọtisabẹ nika na mbọti i ma-saŋgẹ,
nde na si mẹndẹ dimsẹ dina lao tom o kalat'a
loŋgẹ, nde na mẹndẹ pusẹlẹ dina lao oboso
ba Tetẹ na oboso ba angel ao. *Nu nu bẹn 6
matoi, esẹlẹ mọ a seŋge, nje Mudī mu ma-kwa-
lanẹnọ miemba.

Tilea angel a muemba ma Filadelfia na: 7
Nyabosaŋgi na Nyambalẹ, nyena nu bẹn idu-
bwan a Dawid, nyena nu ma-telẹ nde tọ-moto
a si kwesẹ, nu ma-kwesẹ nde tọ-moto a si telẹ,
a kwali ninka na: *Na bī bebolo bọŋgọ. Om- 8
bwa, na tẹsẹ jombẹ di telam oboso bọŋgọ, lena
tọ-moto a titinọ ná a kwesẹ; ebanja o bẹn son
a ŋginya, o tiŋgam na eyal'am, o si tọbi dina
lam. *Ombwa, na mẹndẹ bola oa (bato) o 9
jakọtọnẹ la Satan, bena ba ma-kwalẹ ná be
nde Bona-Yuda, nde ba si bẹ, ba topọ nde lo-
baŋgo. Ombwa, na mẹndẹ bola, ná ba pọ o
jowẹ o miende mọŋgọ, na bia pẹ ná na tọndi
oa. *Ebanja o nẹŋgẹ eyal'a wẹlisanẹ lam, 10

Digitized by Google

onyola nika mba pẹ na mẹndẹ nẹŋgẹ oa o
pond'a makekisan, mena ma mẹndẹ pọ o wase
11 nyẹsẹ, o keka ba bena ba ma-jẹ o wase. *Na
mẹndẹ wamsẹ pọ; tingamẹ na di o bẹnnọ, ná
12 tọ-moto a si nọŋgọ ekot'aŋgọ. *Nu nu ma-
bukẹ, na mẹndẹ timbisẹ mọ diwondi o tempel
a Loba lam, nde a si mẹndẹ pẹ busa tom, nde
na mẹndẹ tila dina la Loba lam omọny ao na
dina la mundi ma Loba lam Yerusalem nya
penya, nyena ni mẹndẹ wẹ o mọny na Loba
13 lam, na dina lam la penya. *Nu nu bẹn
matoi, esẹlẹ mọ a seŋge, nje Mudī mu ma-
kwalanẹnọ miemba.

14 Tilea angel a muemba ma Laodikea na:
Amen, Mboŋ a jemea na nya mbalẹ, Beboteri ba
15 bewekedi ba Loba, a kwali ninka na: *Na bī
bebolo bọŋgọ, ná o titi mulọlọkọ tọ wea. E
16 wusa bẹ bwam, kẹ oe mulọlọkọ tọ wea. *Nde
nika sọ, kana oenọ nde na bòo, o si bẹ tọ
mulọlọkọ tọ wea, na mẹndẹ tọ oa uonẹ o mu-
17 dumbu mam; *ebanja o ma-kwala na: Ne nde
mbwaŋ, na kwesẹ mbamẹnẹ mbwaŋ, na si bẹn
mutaka onyola tọ-lambo, nde o si bī ná oe
nde nya ndeŋgẹ na nya ndedi na nya tue na
18 nya ndima na nya musamba. *Nde na ma-
bola oa malea ná o ande gol na mba, nyena
ni kekabẹ na wea, ná o timbe mbwaŋ, na
mbọti i ma-saŋgẹ o bọtọ, ná isọn a musamba
mọŋgọ isi bianẹ; na jọki o jọkisẹ misọ mọŋgọ
19 ná o ẹnẹ. *Bẹsẹ bena na tọndinọ na ma-
domea babọ na kọkisẹ pẹ babọ. Bẹ sọ
20 ŋginya, o atẹlẹ. *Ombwa na ma-tẹmẹ

Digitized by Google

o jombe, na m'umba. Yetena moto a seńgi doi lam, nde a tele jombe, na mende jińgea na mo, nde na mende da na mo, mo pe na mba. *Nu nu ma-buke, 21
na mende bola mo o ja o bejedi bam muemba na mba, kana mba pe na bukino, na mba na ja muemba na Tete o bejedi bao. *Nu nu 22
ben matoi, esele mo a seńge, nje Mudī mu ma-kwalaneno miemba.

Nde ombusa man mambo n'en, nde ombwa, 4
jombe di ta di telame o mony; nde doi la boso, lena na tano na seńga di ma-kwalisane mba ka museba, di kwala na: Ondea omony uon, na mende lele oa mambo mena ma mende bolane ombusa man. *Nde dibokimene na ta 2
o mudī, nde ombwa, bejedi be ta be teme o mony, nde mowó a ta a ja omony ao. *Nde 3
nu nu ta nu ja o bejedi, beombwedi bao be ta ka dale la yaspi na la sardi, nde nyuńgu pe e ta e dińgele bejedi, beombwedi bao ka dale la smaragdi. *Nde o dińgele la bejedi 4
muaba ma bejedi na benei pe be ta, nde omony a be bejedi muaba ma baturu na banei ba ta ba ja oten, ba boto mboti i ma-sańge, o milopo mabu pe bekoto ba gol. *Nde mote- 5
mote na madoi na ńgad'a Loba ba ta ba busa o bejedi, nde betrukań ba wea samba be ta be onya oboso ba bejedi, bena be midī ma Loba samba. *Nde oboso ba bejedi munja 6
ma jene mu ta oten, bowan ka kristal, nde oteten a bejedi na dińgele la bejedi bewekedi

Digitized by Google

benɛ̱i, bena be ta be londa na misɔ̱ oboso na
7 ombusa. * Nde eweked'a boso e ta nde bowan
ka ŋgila, e londɛ̱ beba pɛ̱ ka mom ma nyaka,
e londɛ̱ belalo pɛ̱ boso kana moto, e londɛ̱
8 benɛ̱i pɛ̱ ka mbela ni ma-pumwɛ̱. * Nde ben
bewekedi be ta be bɛ̱nɛ̱ ewɔ̱ tɛ̱ mapupulan
mutoba, be londa pɛ̱ na misɔ̱ diŋgɛlɛ̱ ombusa
na oteten, nde be si bɛ̱n wumsɛ̱ muese tɔ̱
bulu, be ma-kwala nde na: Bosaŋgi, bosaŋgi,
bosaŋgi nde Saŋgo Loba enɔ̱, Nyaŋgum, nyena
9 nu ta, nyena nye, nyena nu mɛ̱ndɛ̱ pɔ̱. * Nde
ponda na ponda ben bewekedi be ma-bolanɔ̱
bosaŋgi n'edube na masoma na nu nyena
nu jai o bejedi, nyena nye loŋgɛ̱ o bwindea
10 na bwindea, * na mu muaba ma baturu pɛ̱
na banɛ̱i ba kɔ̱ wase oboso ba nu nu ma-jɛ̱
omɔ̱ny a bejedi, b'owɛ̱ nu nyena nye loŋgɛ̱
o bwindea na bwindea, ba pimba bekoto babu
11 wase oboso ba bejedi, ba kwala na: * Oa,
a Saŋgo asu na Loba lasu, o doŋgamɛ̱n o kusa
bosaŋgi n'edube na ŋginya; ebanja oa nde o
weki mambo mɛ̱sɛ̱, onyola jemea lɔ̱ŋgɔ̱ nde
ma tanɔ̱ ma wekabɛ̱ pɛ̱.

5 Nde n'ɛ̱n o dia la mom la nu nu jai o
bejedi kalati e tilabɛ̱ oteten na ombusa, nyena
2 e ta e batabɛ̱ na bebatan samba. * Na mba
n'ɛ̱nɛ̱ angel a ŋginya e tɛ̱ dikalo na doi din-
dɛ̱nɛ̱ na: Nja a doŋgamɛ̱n o telɛ̱ kalati na
3 wunja bebatan bao e? * Nde tɔ̱-moto o mɔ̱ny
tɔ̱ o wase tɔ̱ o was'a nin wase a si ta a wɛ̱lɛ̱
4 telɛ̱ ni kalati tɔ̱ jombwa oten. * Na mba n'
eya mbembe bwambi, ebanja tɔ̱-mowɔ́ a si ta

Digitized by Google

a sọbẹ ka nu doṅgamẹn o telẹ ni kalati tọ jombwa oten. *Na mowọ́ nya baturu a kwalanẹ mba na: Os'eya! Ombwa, Ṅgil'a tumba la Yuda, Muaṅga ma Dawid a má-buka, o telẹ kalati na bebatan bao samba. *Na mba n'ẹnẹ oteten a bejedi na oteten a bewekedi benẹi na oteten a baturu, Mun'a mudọṅgi a tẹm biana a ta nde a bwabẹ, a bẹnẹ tọṅgọ samba na misọ samba, mena me nde midī ma Loba samba, miena mi lomabẹ o wase nyẹsẹ. *Na mọ a pọ, a nọṅgọ (kalati) o dia la mom la nu nu jai o bejedi.

Nde niponda a nọṅginọ kalati, na be bewekedi benẹi na muaba ma baturu na banẹi ba kọ wase oboso ba Mun'a mudọṅgi, moto tẹ 'alea ndiṅga na miọnjọ ma gol mi londi na benumba, miena mie mika ma basaṅgeri. *Nde ba ta ba loṅgọ mueṅge ma penya, ba kwala na: Oa nde o doṅgamẹn o nọṅgọ kalati na o telẹ bebatan bao, ebanja o bwabẹ, o andi bisọ onyola Loba na maya mọṅgọ o mbia mesẹ na l'emẹ lẹsẹ na matumba mẹsẹ na bekombo bẹsẹ, *o timbisẹ bisọ onyola Loba lasu ka kiṅẹ na prisi, ná di aneye o wase. *Na mba n'ẹnẹ, na seṅga pẹ doi la gita la angel diṅgẹlẹ bejedi na bewekedi na baturu, nde musọṅgi mao mu ta nde lodun la lodun na lokoli la lokoli, *i kwala na doi dindẹnẹ na: Mun'a mudọṅgi nu bwabẹ a doṅgamẹn o kusa ṅginya na mbwaṅ na dibiẹ na ṅgum n'edube na bosaṅgi na sesa. *Na mba na seṅga bewekedi bẹsẹ

Digitized by Google

be o mọny na o wase na owasa nin wase na o munja na mẹsẹ me oten, ba kwala na: Sesa n'edube na bosaŋgi na ŋgum babẹ na nu nu jai o bejedi na Mun'a mudọŋgi pẹ, o bwindea
14 na bwindea! *Na be bewekedi benẹi be kwala na: Amen. Na baturu ba kọ wase, b'owẹ.

6 Na mba n'ẹnẹ, niponda Mun'a mudọŋgi a telẹnọ ebatan ewọ o be bebatan samba, na seŋga pẹ ewọ ya be bewekedi benẹi e kwali,
2 biana doi la ŋgad'a Lōba, na: Ya! *Na mba n'ẹnẹ, nde ombwa, wọsi ni ma-saŋgẹ, nde nu nu jai omọny ao a ta 'alea dipuŋga; nde ekoto e ta e bolabẹ mọ, na mọ a busa ka mubukedi o buka.

3 Nde niponda a telẹnọ ebatan e londẹ beba, na mba na seŋga ewekedi e londẹ beba e kwali
4 na: Ya! *Na wọsi nipẹpẹ e busa, e ta y'ola ka wea, nde e ta e bolabẹ nu nu jai omọny ao, o nọŋgọnẹ wase musaŋgo, ná ba bwanẹ mowọ́ na nunẹ; nde pọ nindẹnẹ e ta e bolabẹ mọ.

5 Nde niponda a telẹnọ ebatan e londẹ belalo, na mba na seŋga ewekedi e londẹ belalo e kwali na: Ya! Na mba n'ẹnẹ, nde ombwa, wọs'a mundo, nde nu nu jai omọny ao a ta 'alea dimẹnẹ
6 o dia lao. *Na mba na seŋga doi oteten a be bewekedi benẹi, di kwali na: Dimẹnẹ la mbasi diwọ onyola denario pọ, mamẹnẹ ma wondi malalo pẹ onyola denario pọ. O si nyamsẹ mula na mao.

7 Nde niponda a telẹnọ ebatan e londẹ benẹi, na mba na seŋga ewekedi e londẹ benẹi

Digitized by Google

e kwali na: Ya! *Na mba n'ęnę, nde ombwa, 8
wǫs'a munaŋga na bào; nde nu nu jai omǫny
ao, dina lao na, kwedi, mundi-ma-kwedi pę
mu bupę mǫ. Nde ŋginya e ta e bolabę babǫ
omǫny a doŋgo diwǫ la manęi la wase, o bwa
na pǫ na njai na kwedi na onyola nyam'á
wase.

Nde niponda a telęnǫ ebatan e londę beta- 9
nu, na mba n'ęnę owasa diyǫ midī ma ba
ba bwabę onyola eyal'a Loba, na onyola mboń,
nyena ba tanǫ ba bęnę. *Na babǫ ba tę misea 10
na doi dindęnę, ba kwala na: Njik' etum, a
Saŋgo, Nyabosaŋgi na Nyambalę, o si ma-kaisę-
nǫ na kuna maya masu o ba bena ba jai
o wase? *Nde e ta e bolabę mowǫ́ nyabu tę 11
mbǫti ni ma-saŋgę, e kwalabę pę babǫ, ná
ba wumsę pę son a ponda natē muemba mabu
na bona-saŋgo abu pę ba bata pǫ oten, bena
ba męndę bwabę ka babǫ.

Na mba n'ęnę, niponda a telęnǫ ebatan e 12
londę mutoba, soa la minyaŋgadu dindęnę di
ta, wei i timba mundo ka mukuta ma nyǫ,
mǫdi muęsę pę ka maya, *ŋgeŋget'a mǫny 13
i kǫ wase, ka bwele ba maŋgolo bo ma-kwesę-
nǫ maŋgolo mao, kę bo ma-sousabę na mūdi
mundęnę. *Mǫny e ta e sumwabę ka kalati 14
ni wulabęlę, nde mudoŋgo na mudoŋgo n'eyo-
ndi n'eyondi ba ta ba sumwabę o wum'abu.
*Nde kiń'á wase na bandęnę na bānedi ba 15
bila na bambwań na baŋginya na bakom bęsę
na wonja yęsę ba ta ba wutamę o milomba
na o madale ma midoŋgo, *ba kwalanę mi- 16

Digitized by Google

doṅgo na madale na: Kọ omọny asu, lo wute
bisọ oboso ba nu nu jai omọny a bejedi na
17 o maliṅga ma Mun'a mudọṅgi; *ebanja bu-
nya bondẹnẹ ba malinga mao bo má-pọ, nde
nja ena a tẹmẹ?

7 Nde ombusa man, na mba n'ẹnẹ angel inẹi
i tẹm o matoṅgo ma wase manẹi, y'alea ṅgọ
inẹi ya wase, ná ṅgọ e si wuṅgea o wase tọ
2 o munja tọ o bwele na bwele tẹ. *Na mba
n'ẹnẹ angel nipẹpẹ e ta e busa o bebusedi ba
wei, nyena ni ta ni bẹnẹ eb'atan a Loba la
loṅgẹ, na mọ e tẹ yi angel ïnẹi musea na doi
dindẹnẹ, yena i ta i bolabẹ o bolisẹ wase na
3 munja ndutu, *e kwala na: O si bolisẹ wase
tọ munja tọ miele ndutu natẹ̄ di batẹ bautu
4 ba Loba lasu ebatan o mbọmbọ abu. *Nde
na ta na seṅga musọṅgi ma ba bena ba batabẹ,
ebwea ewọ na muanẹi ma lokoli na lonẹi o
5 matumba mẹsẹ ma Bona-Israel. *O tumba
la Yuda dom la lokoli na loba lo babatẹ; o
tumba la Ruben dom la lokoli na loba lo ba-
tabẹ; o tumba la Gad dom la lokoli na loba
6 lo batabẹ; *o tumba la Aser dom la lokoli
na loba lo batabẹ; o tumba la Naftali dom
la lokoli na loba lo batabẹ; o tumba la Ma-
7 nase dom la lokoli na loba lo batabẹ; *o
tumba la Simeon dom la lokoli na loba lo
batabẹ; o tumba la Lewi dom la lokoli na
loba lo batabẹ; o tumba la Isakar dom la lo-
8 koli na loba lo batabẹ; *o tumba la Sebulon
dom la lokoli na loba lo batabẹ; o tumba la
Yosef dom la lokoli na loba lo batabẹ; o

Digitized by Google

tumba ba Benyamin dom la lokoli na loba lo batabę.

Nde ombusa man na mba n'ęnę, nde ombwa, dimuti dindęnę, lena tǫ moto a titinǫ ná a sǫńgęlę o bekombo bęsę na mbia męsę na matumba męsę na l'emę lęsę, ba tęm oboso ba bejedi na oboso ba Mun'a mudǫńgi, ba bǫti mbǫti i ma-sańgę, b'alea beyęńgę o maa mabu, * ba tę misea na doi dindęnę, ba kwala na: Jońgisę na Loba lasu nu jai omǫny a bejedi na Mun'a mudǫńgi pę. * Nde angel yęsę i ta i tęmę dińgęlę bejedi na baturu na bewekedi benęi, i kǫ wase na mioso mabu oboso ba bejedi, y'owę Loba, * i kwala na: Amen! Bonam na bosańgi na dibię na masoma n'edube na ńginya na ńgum ba bę na Loba lasu o bwindea na bwindea.

Na mowǫ́ nya baturu 'alabę, a kwalanę mba na: Ban bena ba bǫti mbǫti i ma-sańgę be nde ba-nja? ba wu nde uę? * Na mba na kwalanę mǫ na: A Sańgo, oa o bī. Na mǫ a kwalanę mba na: Ban be nde ba, bena ba wu o ndeńgę nindęnę, nde b'ou mbǫt'abu, ba timbisę mǫ bosańgi o maya ma Mun'a mudǫńgi. * Onyola nika nde benǫ oboso ba bejedi ba Loba, ba ma-bolea mǫ muese na bulu o tempel ao, nde nu nu jai omǫny a bejedi a ma-ja oteten abu. * Ba si męndę pę bwa njai tǫ nyǫńgi, tǫ wei i si męndę pę kǫyę babǫ tǫ nyai a eyididi yęsę; * Ebanja Mun'a mudǫńgi nye oteten a bejedi a męndę tata babǫ

9 10 11 12 13 14 15 16 17

Digitized by Google

na dieḷe babọ o toṅgo á madiba ma loṅge; nde Loba a mẹndẹ tuta misọdi mẹsẹ o misọ mabu.

8 Nde niponda a teleṇọ ebatan e londẹ samba, pī e ta o mọny lambo ka epas'a ṅgẹṅ.
2 *Na mba n'ẹnẹ yi angel samba yena i tẹm oboso ba Loba; nde miseba mi ta mi bolabẹ babọ.
3 *Nde angel nipẹpẹ pẹ e ta epọ, e tẹmẹ la diyọ, ni ta ny'alea ew'a gol o disẹ benumba, nde gita la benumba be ta be bolabẹ mọ, ná a bate mọ na mika ma basaṅgeri bẹsẹ, o diyọ la gol
4 oboso ba Loba. *Nde itutu a benumba i ta i busa o dia la angel oboso ba Loba, y'ondea
5 muemba na mika ma basaṅgeri. *Nde angel e ta e noṅgọ y'ewa ya disẹ la benumba, e londisẹ mọ na we' a diyọ, e koma mọ o wase. Nde madoi ma ta ma busa na ṅgad'a Loba na mọtẹmọtẹ na soa la minyaṅgadu.

6 Nde yi angel samba yena y'aledi miseba
7 samba, i ta i boṅsanẹ o loṅgọ. *Nde nyaboso e ta e loṅgọ, na mbu'a madale na wea i pulisan maya ba busa ba komabẹ o wase, nde doṅgo diwọ la malalo la wase di ta di dia wea, doṅgo diwọ la malalo pẹ la miele di ta di dia wea na bewudu ba penya bẹsẹ pẹ be ta be dia wea.
8 Nde angel ni londẹ iba pẹ e ta e loṅgọ, nde e ta biana mudoṅgo mundẹnẹ mu ma-diẹ wea mu ta mu pimbabẹ o munja, nde doṅgo la munja di londẹ malalo di ta di timba maya.
9 *Nde doṅgo la bewekedi ba loṅgẹ di londẹ

Digitized by Google

malalo, bena be ta o munja be ta be wọ, na
doŋgo di londẹ malalo la miọlọ pẹ di ta di nyam-
sabẹ.

Nde angel ni londẹ ilalo pẹ e ta e loŋgo, 10
nde ŋgeŋgeti nindẹnẹ, nyena ni ta ny'onya
ka kate, e ta e wa o mọny, e kọ o doŋgo di
londẹ malalo la miọpi na toŋgo á madiba.
* Nde dina la ni ŋgeŋgeti di ta nde na: Njoŋ- 11
gi; na doŋgo la madiba di londẹ malalo di
timba njoŋgi. Nde gita la bato di ta di wọ
na madiba, ebanja ma ta ma timbisabẹ njoŋgi.

Nde angel ni londẹ ilalo pẹ e ta e loŋgo. 12
Nde doŋgo la wei di londẹ malalo di ta di di-
pabẹ, na doŋgo la mọdi di londẹ malalo, na
doŋgo la ŋgengeti di londẹ malalo, ka nyena
doŋgo labu di londẹ malalo di ta di kwesabẹ
muititi, nde doŋgo la bunya di londẹ malalo
di si ta di panya, nikamẹnẹ pẹ na bulu. * Na 13
mba n'ẹnẹ, na seŋga pẹ mbela e ma-pumwa
oteten a mọny, e ma-kwala na doi dindẹnẹ na:
Eboma, eboma, eboma na ba ba jai o wase
onyola ka madoi ma miseba mena ma dia, ma
angel ilalo, yena i mẹndẹ pẹtẹ loŋgẹ.

Nde angel ni londẹ itanu pẹ e ta e loŋgo, 9
na mba n'ẹnẹ ŋgeŋgeti e wa o mọny e kọ wase,
nde idubwan a ekukur'a njiba, i ta i bolabẹ mọ.
* Na mọ e telẹ ekukur'a njiba, nde itutu i ta 2
i busa o y'ekukuru ka itutu a diọ dindẹnẹ;
nde wei na ŋgọ ba ta ba kwesabẹ muititi
onyola itut'a y'ekukuru. * Nde makele ma ta 3
mabusa o wase onyola itutu. Nde ŋginya
e ta e bolabẹ mọ ka lolo lo bẹnnọ o wase.

Digitized by Google

4 * Nde e ta e kwalabẹ na mọ, ná ma si bolisẹ
ndutu na bewudu o wase, tọ na nyai a be-
wudu ba penya yẹsẹ, tọ na miele mẹsẹ, kẹ
bato mọmẹnẹ mowọ́, bena ba si bẹn ebatan a
5 Loba o mbọmbọ abu. * Nde e ta e bolabẹ mọ
ná ma si bwa babọ, nde ma takisẹ nde babọ
miọdi mitanu; nde ses'ao e ta nde biana ses'a
6 yolo, kẹ i labi moto. * Nde o mi minya bato
ba mẹndẹ pulisẹ kwedi, nde ba si mẹndẹ jẹnẹ
mọ; ba mẹndẹ pula wọ, nde kwedi e mẹndẹ
7 nya babọ mila. * Nde beombwedi ba ma ma-
kele be ta nde biana wọsi i boṅsan onyola bila,
o milopo mao pẹ bekoto biana gol, mioso mao
8 pẹ ka mioso ma bato. * Nde ma ta ma bẹnẹ
nyọ ka nyọ a bito, masoṅga mao pẹ ka ma-
9 soṅga ma ṅgila. * Nde ma ta ma bẹnẹ ṅgut'a-
bwaṅga ka ṅgut'a beyẹi, mumban ma mapupu-
lan mao pẹ ka mumban ma gita la bebamban
10 ba wọsi, bena be m'alẹ o bwemba. * Ma ta
pẹ ma bẹnẹ miondo ka lolo na mise; ṅginy'ao
nye nde o miondo mao o bolisẹ bato ndutu
11 miọdi mitanu. * Nde ma bẹn nde angel a
njiba omọny abu ka kiṅẹ; dina lao le nde o
bwambo ba Bona-Heber na, Abbadon, o bwa-
12 mbo ba Grikia pẹ dina lao na, Apolion. * Ebom'a
boso e má-tomba; ombwa, beboma bepẹpẹ beba
pẹ be mẹndẹ pọ ombusa yen.
13 Nde angel ni londẹ mutoba pẹ e ta e loṅgọ,
na mba na seṅga doi di wu o tọṅgọ inẹi ya
14 diyọ la gol oboso ba Loba, * di kwalanẹ
angel ni londẹ mutoba, nyena ni ta ny'alea
museba, na: Wunja angel inẹi i kakabẹ o

Digitized by Google

mọpi mundẹnẹ Eufrat. *Nde yi angel ineị 15
i ta i wunjabẹ, yena i ta iboṅsanẹ onyola ni pon-
da na bunya na mọdi na mbu, ná ba bwe
doṅgo la bato di londẹ malalo. *Nde mu- 16
sọṅgi ma miloṅ ma bajẹ-wọsi mu ta nde lo-
dun la lodun; na seṅgi musọṅgi mabu. *Ninka 17
nde n'ẹnnọ wọsi o jẹnẹ, ba ba jai omọny ao
ba ta ba bẹnẹ ṅguť'a-miaṅga i m'olẹ ka wea,
na ka hiakinti na munaṅga ka sọlfa. Milọpo
ma wọsi pẹ mi ta nde ka milopo ma ṅgila,
wea na itutu na sọlfa ba ta ba busa o midumbu
mao. *Na yin ndeṅgẹ ilalo nde doṅgo la 18
bato di londẹ malalo di tanọ di bwabẹ, na wea
na itutu na sọlfa, bena ba busi o midumbu
mabu. *Ebanja ṅginy'a yi wọsi nye nde o 19
midumbu mabu na o miondo mabu; ebanja
miondo mabu mie nde biana nyam'a miaba,
mi bẹn na milopo, na mọ nde i ma-bolisanẹnọ
ndutu. *Nde banẹ bato ba dia, bena ba si 20
bwabẹ na yin ndeṅgẹ, ba si ta tọ b'atẹlẹ na
bebolo ba maa mabu, ná ba s'owẹ pẹ midī
ma bobe na losaṅgo la gol na la silba na la
beyẹi na la madale na la beboṅgo, lena lo
si ma-wẹlẹ jẹnẹ tọ seṅga tọ daṅgwa; *ba si 21
ta b'atẹlẹ n'ebwan abu tọ na miaṅga mabu
tọ na misonje mabu tọ na jiba labu.

Na mba n'ẹnẹ angel a ṅginya nipẹpẹ e ma- **10**
siba wa o mọny, e bọtisabẹ na diwindiwindi,
nyuṅgu pẹ o mulopo mao, boso bao pẹ ka
wei, miende mao pẹ ka mawondi ma wea.
*Nde e ta y'alea son a kalati i telam o dia lao; 2
na mọ e tẹsẹ muende mao ma mom o munja,

Digitized by Google

3 ma dimǫsę pę o mundi, *e tę̄ musea na doi
dindęnę, ka ṅgila e ma-domanǫ; nde niponda
e tę̄nǫ musea, na ṅgad'a Loba samba i tǫpǫ
4 madoi mao. *Nde niponda ṅgad'a Loba samba
i bǫlęnǫ tǫpǫ, na ta na pula tila, na mba na
seṅga doi di wu o mǫny, di kwala na: Batę
ebatan o mambo mena ṅgad'a Loba samba
5 i kwalinǫ, o si tila mǫ. *Na ni angel n'ęnnǫ
e tęm o munja na o mundi, ny'asę dia lao la
6 mom o mǫny, *e kana soṅgǫ na nu nye loṅgę
o bwindea na bwindea, nu weki mǫny
na męsę me oten na wase pę na męsę me
oten na munja na męsę me oten, ná ponda
7 e si bę pę; *nde o minya ma doi la angel
ni londę samba, ponda e męndęnǫ loṅgǫ,
esok' a Loba pę e męndę londa, kaponda miaṅ-
go ma bwam a biisęnǫ na bautu bao, batǫperi-
ba-mudi.

8 Nde doi, lena na seṅginǫ di wu o mǫny,
di timbi pętę kwalisanę mba, di kwala na:
Ala, nǫṅgǫ yi son a kalati i telam o dia la
angel, nyena ni tęm o munja na o mundi.
9 *Na mba n'ala na ni angel na kwalanę mǫ,
ná e bole mba yi son a kalati. Na mǫ e kwa-
lanę mba na: Nǫṅgǫ, o de mǫ, e męndę bola
dibum loṅgǫ di bę njoṅgi, nde o mudumbu
mǫṅgǫ e męndę bę nyęṅgęnyę ka bǫmbǫ.
10 *Na mba na nǫṅgǫ yi son a kalati o dia la
angel, na da mǫ; nde e ta nyęṅgęnyę o mu-
dumbu ka bǫmbǫ, nde niponda na dedinǫ mǫ,
11 na mǫ e bola dibum lam di bę njoṅgi. *Na mǫ
e kwalanę mba na: O aṅgamęn pętę tǫpǫ be-

Digitized by Google

diŋgę omǫny a matumba na bekombo na l'emę
na gita la kiŋę.
Nde esosoŋgo e ta e bolabę mba, bowan ka 11
itumbu, na ben beyala na: Tęmę, męnę tempel
a Loba na diyǫ na ba ba m'owę oten, *nde 2
eboko a mbusa ya tempel esęlę mǫ, o si męnę
mǫ, ebanja e bolabę na basibi, nde ba męndę
dakea mundi ma bosaŋgi muanęi ma miǫdi
na miba. *Nde na mende bola bato bam ba- 3
mboŋ baba ná ba tǫpe bediŋgę ikol'a minya
na bebwea beba na mumutoba, ba bǫtǫ mikuta.
*Ban nde be mi miele ma njabi miba na be 4
betrukaŋ beba, bena be tęm oboso ba Saŋgo
a wase. *Nde moto a ma-pula tę bolisę babǫ 5
ndutu, kę wea i ma-busa o midumbu mabu,
i bwa basiŋgeri babu; nde yetęna moto a ma-
pula tę bolisę babǫ ndutu kę 'aŋgamęn bwabę
nikamęnę. *Ban nde ba bęn ŋginya o kwesę 6
mǫny, ná mbua e si yǫlę o minya ma bediŋgę
babu, ba bęn pę ŋginya omǫny a madiba, o
timbisę mǫ maya, na o dipa wase na nyai á
ndeŋgę, tǫ-njika ponda ba tǫndinǫ. *Nde ba 7
domsę tę mboŋ abu, deŋgę nyama ni ma-busę
o njiba e męndę jana bila na babǫ, e męndę
buka babǫ na bwa babǫ. *Nde mbimba mabu 8
mi męndę naŋga o ŋge'a mundi mundęnę,
muena mu belabę, o ka mudī, na: Sodom na
Egipto, wuma Saŋgo abu pę a bomabęlęnǫ
o mbasa. *Nde ba matumba na mbia na 9
l'emę na bekombo ba męndę jombwa mbimba
mabu minya milalo n'epasi, nde ba si męndę
jesęlę mbimba mabu mi pulabę o soŋgǫ. *Nde 10

Digitized by Google

ba ba jai o wase, ba mẹndẹ bwa munyẹṅgẹ omọny abu na sombisẹ, na lomanẹ mowọ́ na nunẹ mabea, ebanja ban batọperi babanẹ ba
11 ta batakisẹ ba ba jai o wase. *Nde ombusa minya milalo n'ẹpasi mudī ma loṅgẹ mu wu na Loba mu iṅgea pẹ oteten abu, na babọ ba tẹmẹnẹ pẹ miende mabu, na bọṅgọ bondẹnẹ bo kọ omọny a ba bena ba ta b'ombwa babọ.
12 *Na babọ ba seṅga doi dindẹnẹ di wu o mọny, di kwalanẹ babọ na: Ondea omọny uon! Na babọ b'ondea o mọny o diwindiwindi, nde
13 basiṅgeri babu ba ta b'ombwa babọ. *Nde o ni pondamẹnẹ soa la minyaṅgadu dindẹnẹ di ta dikọ, nde doṅgo la mundi di londẹ dom di ta di bulea, nde lokoli samba la mina ma bato lo ta lo bwabẹ o di soa la minyaṅgadu, nde banẹ ba dia ba ta ba bwa bọṅgọ, na babọ
14 ba bola edube na Loba la mọny. *Eboma e londẹ beba e má-tomba; ombwa, eboma e londẹ belalo e ma-pọ tatan.
15 Nde angel ni londẹ samba pẹ e ta e loṅgọ, nde madoi mandẹnẹ ma ta ma busa o mọny, makwala na: Janea la wase di má-timba la Saṅgo asu na Krist'ao, nde a mẹndẹ
16 janea o bwindea na bwindea. *Nde mu muaba ma baturu na banẹi, bena ba jai o bejedi babu oboso ba Loba ba ta ba kọ wase na
17 mioso mabu, b'owẹ Loba, *ba kwala na: Di som oa, a Saṅgo, Loba, Nyaṅgum, nu nyena nye, nyena nu ta, ná o nọṅgi ṅginy'aṅgọ nindẹnẹ,
18 o timbi kiṅẹ. *Nde matumba ma ta maliṅga, maliṅga mọṅgọ pẹ ma má-pọ na pond'a bawedi

Digitized by Google

o kaisabe, na o bola musauedi na bautu boŋgo,
batoperi-ba-mudī na basaŋgeri na ba ba ma-
bwe dina loŋgo boŋgo, basadi na bandene,
na o nyamse ba ba ma-nyamse wase. * Nde 19
tempel a Loba e ta e telabe o mony, nde
elimb'a male mao e ta y'enene o tempel ao;
nde motemote i ta i busa na madoi na ŋgad'a
Loba na soa la minyaŋgadu na mbu'a madale
nindene.

Nde eyemban endene e ta y'enene o mony: 12
Muto nu botisabe na wei, modi pe owasa
miende mao, o mulopo mao pe ekot'a dom la
ŋgeŋgeti na iba. * Nde a ta deme, a te musea 2
o sese na ndut'a yadi. * Na mba n'ene eyem- 3
ban epepe o mony, nde ombwa, ŋguŋgu-a-
ŋgando nindene ni mole ka wea, e bene milopo
samba na dom la toŋgo, o milopo mao pe
bekoto ba kiŋe samba. * Mondo mao mu ta 4
mu duta doŋgo diwo la ŋgeŋget'a mony di
londe malalo, mu pimba mo o wase. Nde ni
ŋguŋgu-a-ŋgando e ta e teme oboso ba nu muto
nyena nu ta nu pula ya, o da mun'ao, ke a
yai. * Na mo a ya mun'a mome, nyena nu 5
mende tate matumba mese ka midoŋgi na
itumbu a eyei. Nde mun'ao a ta a noŋgobe
o mony na Loba na bejedi bao. * Na nu muto 6
a nya mīla o eyaŋ, o wuma i poŋgobele mo
bejedi na Loba, ná ba boŋgwe mo oten ikol'a
minya na bebwea beba na mumutoba.

Nde bwemba bo ta o mony, Mikael na 7
angel ao ba ta b'ala jananę ni ŋguŋgu-a-

Digitized by Google

ŋgando; nde ŋguŋgu-a-ŋgando e ta ny'ana na
8 angel ao, *nde basita ba wɛlɛ, bejedi babu
9 be si ta pɛ be sɔbɛ o mɔny. *Nde ni ŋguŋgu-
a-ŋgando e ta e pimbabɛ, ni nyama-bwaba nya
kwaŋ nyena ni belabɛ na, Diaboli na Satan,
nyena ni ma-wɔndɛ wase nyesɛ; e ta e pimba-
bɛ o wase, angel ao pɛ i ta i pimbabɛ muemba
10 na mɔ. *Na mba na seŋga doi dindɛnɛ o
mɔny, dikwali na: Tatan jongisɛ di á nde
la Loba lasu na ŋginya na janea, ŋginya
pɛ nyá nde nya Krist'ao; ebanja mu-
bakɛ-njɔm nya bona-saŋgo asu a má-
pimbabɛ, nyena nu ta nu bakɛ babɔ
njɔm oboso ba Loba muese na bulu.
11 *Nde ba buki mɔ onyola maya ma Mun'a
mudɔŋgi na onyola eyal'a mboŋ abu,
ba si ta pɛ tɔ ba tɔndɔ loŋgɛ labu na-
12 tɛna o kwedi. *Onyola nika, bwa munyɛŋgɛ,
a mɔny, na ba ba jai oten. Eboma na wase
na munja; ebanja Satan a sibi na binyɔ, a bɛn
maliŋga mandɛnɛ, kana a bīnɔ ná a bɛn nde
son a esuŋgu a ponda.
13 Nde niponda ni ŋguŋgu-a-ŋgando ny'ɛnnɔ,
ná e pimbabɛ o wase, na mɔ e bupɛ nu muto
14 nu yai mun'a mome. *Nde mapupulan maba
ma ni mbela nindɛnɛ ma ta ma bolabɛ nu
muto, ná a pumwe o eyaŋ o wum'ao, ná a
boŋgwabɛ oten o ponda pɔ na ponda gita
n'epas'a ponda jasumwɛ na boso ba nyama-
15 bwaba. *Nde nyama-bwaba e ta ny'aŋgwa
nu muto madiba ombusa, mena ma busi o
mudumbu mao ka mɔpi mundɛnɛ, ná e woŋ-

Digitized by Google

gwẹlẹ mọ. * Nde wase e ta ny'oṅgwanẹ muto, 16
e telẹ mudumbu mao e nyọ mu mọpi mundẹnẹ,
muena ṅguṅgu-a-ṅgando e busisẹnọ o mudumbu
mao. * Nde ni ṅguṅgu-a-ṅgando e ta e liṅga 17
onyola nu muto, na mọ ny'ala o jananẹ mbot'
ao ni dia bwemba, nyena ni ma-nẹṅgẹ mbend'á
Loba, b'aledi pẹ mboṅ a Yesu.

Na mba n'ala na tẹmẹ o mukoko ma saua. 13
Na mba n'ẹnẹ nyama e ma-busa o munja e
bẹnẹ dom la tọṅgọ na milopo samba, omọny
a tọṅgọ ao pẹ dom la bekoto ba kiṅẹ, o
milopo mao pẹ mina ma dibena. * Nde nyama 2
n'ẹnnọ e ta nde bowan ka njọ, miende mao
ka ma bẹa, mudumbu mao pẹ ka mudumbu
ma ṅgila. Nde ṅguṅgu-a-ṅgaṅdo e ta e bola
mọ ṅginy'ao na bejedi bao na janea dindẹnẹ.
* Nde mulopo mao mowọ́ biana mu ta nde 3
mu bẹnẹ ebaṅgo a kwedi, nde ebaṅgo ao ya
kwedi e ta e bọ́; nde wase nyẹsẹ e ta e bupẹ
ni nyama na betanysedi. * Nde ba ta b'owẹ 4
ṅguṅgu-a-ṅgando, onyolana e boli janea na
ni nyama, b'owẹ pẹ ni nyama, ba kwala na:
Nja e ka nin nyama? Nja ena a wẹlẹ jananẹ
mọ bwemba? * Nde mudumbu mu ta mu bo- 5
labẹ mọ o tọpọ mambo mandẹnẹ na mabena,
ṅginya pẹ e ta e bolabẹ mọ o bola nika mu-
anẹi ma miọdi na miba. * Na mọ e telẹ mu- 6
dumbu mao o tọpọ mabena liṅgisẹ Loba, o
bensẹ dina lao na munọkọ mao na ba ba
jai o mọny. * Nde e ta e bolabẹ mọ o jana 7
bwemba na basaṅgeri na buka pẹ babọ; nde
janea di ta di bolabẹ mọ omọny a mbia mẹsẹ

Digitized by Google

8 na matumba na l'emę na bekombo. *Nde bęsę
ba jai o wase ba ta b'owę mǫ, bena mina
mabu ma si tilabę natęna beboteri ba wase o
kalat'a loŋgę nya Mun'a mudǫŋgi, nyena nu
9 bwabę. *Moto a bęn tę matoi, esęlę mǫ
10 a seŋge. *Nu nu ma-nǫŋgę mikoma, a męndę
nǫŋgǫbę mukoma; nu nu ma-bwę na pǫ, a
męndę bwabę na pǫ. Uan nde węlisanę
na jemea la basaŋgeri lenǫ.
11 Na mba n'ęnę nyama nipępę e busi o mundi,
e bęnę tǫŋgǫ iba ka mun'a mudǫŋgi, e tǫpǫ
12 pę ka ŋguŋgu-a-ŋgando. *Na mǫ e bolanę
ŋginy'a ninę nyam'a boso nyęsę, oboso bao,
e bola pę wase na ba ba jai omǫny ao o jowę
nyam'a boso, nyena ni ta ni bǫlisabę ebaŋgo
13 a kwedi. *Na mǫ e bola beyemban bendęnę,
ka nyena e bola pę na wea i wa o mǫny, i kǫ wase
14 oboso ba bato, *e wǫndǫ ba bena ba jai o wase
onyola ka beyemban, bena be bolabę mǫ o bola
oboso ba ninę nyama, kana e ma-kwalanęnǫ ba
ba jai o wase o pǫŋgǫ njimbiri onyola nyama,
nyena ni ta ni bęnę ebaŋgo a pǫ, nde e bę nde
15 loŋgę. *Nde e ta e bolabę mǫ o bola muudi
ma loŋgę o njimbir'a nyama, ka nyena njimbir'a
nyama e ta e tǫpǫ, e bola pę bęsę bena ba si
16 m'owę njimbir'a nyama o bwabę. *E bola pę
ná bęsę, basadi na bandęnę, mbwaŋ na batuedi,
wonja na bakom, ba węlę eyemban o maa mabu
17 ma mom tǫ o mbǫmbǫ abu, *ka nyena tǫ-
moto a titi na a węlę janda tǫ jandisę, kę nu
nu bęn ye eyemban: dina tǫ musǫŋgi ma dina
18 lao. *Uan nde dibię lenǫ! Nu nu bęn sǫŋ-

Digitized by Google

tanę a soŋgęlę musoŋgi ma nyama; ebanja
mue nde musoŋgi ma moto, nde musoŋgi mao
mue bebwea mutoba na mumutoba na mutoba.
Na mba n'ęnę, nde ombwa, Mun'a mudoŋgi 14
a ta a tęmę o mudoŋgo ma Sion na ebwe'a
lokoli na muanęi na lonęi muemba na mo,
bena ba bęn dina lao na dina la Saŋgo ao
ma tilabę o mbombo abu. *Na mba na seŋga 2
doi di wu o mony biana doi la gita la madiba
na doi la ŋgad'a Loba nindęnę; nde doi lena
na seŋginę di ta nde biana b'obę-ndiŋga, bena
ba ta b'oba ndiŋg'abu. *Nde ba ta nde ba 3
loŋgo biana mueŋge ma penya oboso ba be-
jedi na oboso ba bewekedi na oboso ba ba-
turu, nde to-moto a si ta a węlę jokwa mu
mueŋge, kę ye ebwea lokoli na muanęi na
lonęi, bena b'andabę na wase. *Nde ban be 4
nde ba bena ba si timbisę babo momęnę mbindo
na bito, ebanja be nde ŋgonderi; be nde ba
bena ba ma-bupę Mun'a mudoŋgi to ueni a
m'alano. Ban nde b'andabę oteten a bato ka
bepuma ba boso ba Loba na Mun'a mudoŋgi.
*O midumbu mabu pę lobaŋgo lo si ta lo sobę, 5
ebanja be ka ni si bęn misan.
Na mba n'ęnę angel nipępę e ma-pumwa 6
oteten a mony, e bęnę miaŋgo-ma-bwam ma
bwindea o laŋgwea ba ba jai o wase, bekombo
bęsę na mbia na l'emę na matumba, *e kwala 7
na doi dindęnę na: Bwa Loba boŋgo, lo bole
pę mo edube; ebanja pond'a muka mao e má-
po, owę pę nu nu weki mony na wase na
munja na toŋgo á madiba. *Angel ni 8

Digitized by Google

londę iba pę e ta e bupę mǫ, e kwala na: E kwedi, e kwedi, Babilon nindęnę, nyena ni ta ni nyǫsę bekombo bęsę mao ma maliŋga
9 ma musonje mao. *Angel ni londę ilalo pę e ta e bupę babǫ, e kwala na doi dindęnę na: Moto 'owę tę nyama na njimbir'ao, a kusa
10 pę eyemban o mbǫmbǫ ao tǫ o dia lao, *kę a męndę nyǫ mao ma malinga ma Loba, ma si puŋgwabę, ma komabę o diboṅde la maliŋga mao, a męndę pę takisabę na wea na sǫlfa oboso ba angel á bosaŋgi na oboso ba Mun'a
11 mudǫŋgi. *Nde itutu a ndeŋg'abu i m'ondea omǫny o bwindea na bwindea, nde ba si bęn wumsę tǫ bunya tǫ bulu, ba bena ba m'owę nyama na njimbir'ao na nu pę nu kusi eyemban
12 ao tǫ dina lao. *Uan nde węlisanę la basaŋgeri lenǫ, bena ba ma-neŋgę mbend'á Loba
13 na jemea la Yesu. *Na mba na seŋga doi di wu o mǫny, di kwala na: Tila na: Bonam na bawedi bena ba ma-wǫ o Saŋgo, botea tatan. E, Mudī mu ma-kwala na: Ba męndę wumsę na ndut'abu, ebanja bebolo babu be ma-bupę babǫ.
14 Na mba n'ęnę, nde ombwa, diwindiwindi di ma-saŋgę, nde omǫny a diwindiwindi, mowǫ́ a ta a ja oten biana mun'a moto, a ta a bęnę ekot' a gol o mulopo mao na diwęndi la
15 mumbwa la bowoli o dia lao. *Na angel nipępę pę e busa o tempel, e tę̄ na doi dindęnę na nu nu jai omǫny a diwindiwindi na: Loma diwęndi lǫŋgǫ la mumbwa o umbwe, ebanja pond'a mumbwa e má-pǫ, ebanja mumbwa ma

Digitized by Google

wase mu má-jola. *Na nu nu jai omọny a 16
diwindiwindi a pimba diwẹndi lao la mumbwa
o wase, nde wase e ta y'umbwabẹ. *Na 17
angel nipẹpẹ e busa o tempel nye o mọny,
mọ pẹ e ta ny'alea diwẹndi la mumbwa. *Na 18
angel nipẹpẹ pẹ e busa o diyọ, e bẹnẹ ṅginya
omọny a wea, e tẹ̄ nu nu ta ny'alea diwẹndi
la mumbwa la bowoli, musea mundẹnẹ, e
kwala na: Loma diwẹndi la mumbwa la bo-
woli, kẹ bepuma ba miele ma lonyẹṅgẹny ma
wase, ebanja lonyẹṅgẹny lao lo má-jola. *Na 19
ni angel e pimba diwẹndi lao la mumbwa o
wase, e kẹ bwele ba lonyẹṅgẹny la wase, e
pimba mọ o mboki mundẹnẹ ma maliṅga ma
Loba. *Nde mboki mu ta mulọbẹ ombusa 20
mundi, nde maya ma ta ma busa o mboki
natẹna o bekakan ba mudumbu ma wọsi, etum
ikol'a stadia na bebwea mutoba.

Na mba n'ẹnẹ eyemban epẹpẹ o mọny, e **15**
ta bondẹnẹ na betanysedi: Angel samba, yena
i ta y'alea ndeṅgẹ i sukan samba, ebanja oten
nde maliṅga ma Loba ma mẹndẹnọ londa.
*Na mba n'ẹnẹ biana munja ma jẹnẹ mu 2
pulisan na wea; nde ba bena ba ta babukedi
onyola nyama na njimbir'ao na musọṅgi ma
dina lao ba ta ba tẹmẹ omọny a munja ma
jẹnẹ, ba bẹnẹ ndiṅg'á Loba. *Nde ba ta ba 3
lọṅgọ mueṅge ma Mose muut'a Loba na
mueṅge ma Mun'a mudọṅgi, ba kwala na:
Bebolo bọṅgọ be bondẹnẹ na betanysedi, a
Saṅgo, Loba, Nyaṅgum, maṅgea mọṅgọ ma

Digitized by Google

tẹm na sim, me pẹ mbalẹ, a Kiń'a basaŋgeri!
4 *Nja nu si ma-bwẹ oa bọŋgọ, a Saŋgo, na sesa dina lọŋgọ! Ebanja oamẹnẹ mowọ́ nde oe bosaŋgi. Ebanja matumba mẹsẹ ma mẹndẹ pọ o jowẹ oboso bọŋgọ; ebanja bekaisedi bọŋgọ be bian.
5 Nde ombusa man na ta n'ẹnẹ, nde tempel a munọkọ ma mboń nye o mọny e ta e telabẹ.
6 *Nde angel samba, yena i ta i bẹnẹ ndeŋgẹ samba i ta i busa o tempel, i ta i bọtọ mbọm ni ma-saŋgẹ ni ma-panyẹ na ŋgod'a gol pẹ
7 o miaŋga mabu. *Nde ewọ ya be bewekedi benẹi e ta e bola yi angel samba miọnjọ ma gol samba, miena mi londi na malinga ma
8 Loba la loŋgẹ o bwindea na bwindea. *Nde tempel e ta e londa na itutu a bosaŋgi ba Loba na ya ŋginy'ao, nde tọ-moto a si ta a wẹlẹ jiŋgea o tempel, natẹ ndeŋgẹ samba ya angel samba i doma.

16 Na mba na seŋga doi dindẹnẹ di wu o tempel, di kwalanẹ yi angel samba na: Ala, lo kome mi miọnjọ samba ma maliŋga ma
2 Loba o wase. *Na nyaboso e ala, e koma mọnjọ mao o wase. Nde pol'a bobe ya bwambi i ta i busa bato, bena ba ta ba bẹnẹ eyemban a nyama na bena b'owẹ njimbir'ao.
3 Na angel ni londẹ iba pẹ e koma mọnjọ mao o munja, na mọ mu timba maya ka ma moto nu wedi; na midī ma loŋgẹ mẹsẹ mi ta o munja mi wọ.
4 Na ni londẹ ilalo pẹ e koma mọnjọ mao o miọpi na o toŋgo á madiba. Nde ba ta ba

Digitized by Google

timba maya. *Na mba na seŋga angel a 5
madiba, ekwali na: Oa nde oe nutɛm-na-sim,
oa nyena nye, nyena nu ta, oa Nyabosaŋgi, kana
o kaisɛnɔ nika; *ebanja ba kom maya ma 6
basaŋgeri na ma batɔperi-ba-mudī, nde maya
pɛ nde o bolinɔ babɔ o nyɔ, b'aŋgamɛn nika.
*Na mba na seŋga diyɔ di kwali na: Ē, a 7
Saŋgo, Loba, Nyaŋgum, bekaisedi bɔŋ-
gɔ be mbalɛ, be tɛm pɛ na sim.

Na ni londɛ inɛi pɛ ekoma mɔnjɔ mao o 8
wei. Nde e ta e bolabɛ mɔ o bubwɛlɛ bato
na wea. *Nde bato ba ta ba bubwea n'eyididi 9
endɛnɛ, nde ba ta ba tɔpɔ dibena liŋgisɛ dina
la Loba, nyena nu bɛn ŋginya omɔny a yin
ndeŋgɛ, nde ba s'atɛlɛ o bola mɔ edube.

Na ni londɛ itanu pɛ ekoma mɔnjɔ mao 10
o bejedi ba ni nyama. Nde janea lao di ta
di kwesabɛ muititi, nde ba ta ba kɔ̀kɔ lemɛ
onyola sese, *nde ba ta pɛ nde ba tɔpɔ dibena 11
liŋgisɛ Loba la mɔny onyola ses'abu na pol'
abu, ba si ta b'atɛlɛ na bebolo babu.

Na ni londɛ mutoba pɛ ekoma mɔnjɔ mao 12
o mɔpi mundɛnɛ Eufrat. Nde madiba mao
ma ta ma banja, ná ŋge'a kiŋ'á bebusedi ba
wei e boŋsanɛ. *Na mba n'ɛnɛ o mudumbu 13
ma ŋguŋgu-a-ŋgando na o mudumbu ma ni
nyama na o mudumbu ma mutɔper'a lobaŋgo
midī mi si saŋgi milalo mi busi, biana mi-
kɔŋgɛ. *Ebanja mie nde midī ma Satan, 14
miena mi ma-bolɛ beyemban, miena mi m'alɛ
na kiŋ'á wase nyɛsɛ, o kɔtɛlɛ babɔ o bwemba
ba bo bunya bondɛnɛ ba Loba, Nyaŋgum.

Digitized by Google

15 * Ombwa, na mẹndẹ pọ ka muibedi. Bonam
na nu nu ma-jẹ epẹnyẹ, nu nẹṅgẹ pẹ mbọt'
ao, ná a si daṅgwa musamba, ná b'ẹnẹ isọn
16 ao. * Nde a ta a kọtẹlẹ babọ o wuma i belabẹ
o bwambo ba Bona-Heber na: Armagedon.
17 Nde ni londẹ samba pẹ e ta e koma mọnjọ
mao o ṅgọ. Na doi dindẹnẹ di busa o tempel
a mọny, di wu o bejedi, di kwala na: Di má-
18 bolanẹ! * Nde mọtẹmọtẹ i ta i busa na madoi
na ṅgad'a Loba; soa la minyaṅgadu dindẹnẹ
pẹ di ta nyai nyena e si ta natẹna ponda bato
ba botinọ bẹ o wase, nika bondẹnẹ nde di soa
19 la minyaṅgadu di tanọ. * Nde mundi mundẹnẹ
mu ta mu abanẹ moṅgo malalo, na mindi ma
bekombo mi bulea. Nde Babilon nindẹnẹ e ta
ny'oṅgọbẹlẹ oboso ba Loba o bola mọ dibonde
20 la mao ma maliṅga ma pid'ao. * Nde beyondi
bẹsẹ be ta be nya mīla, midoṅgo pẹ mi si ta
21 mi sọbẹ. * Nde mbu'a madale nindẹnẹ, bodilo
ka njale e ta e wa o mọny, e kọ o mọny a bato;
nde bato ba ta ba tọpọ dibena liṅgisẹ Loba
onyola ndeṅg'a mbu'a madale, ebanja ndeṅg'
ao e ta e kola bwambi.

17 Nde angel pọ nya yi angel samba, yena
i ta y'alea miọnjọ samba e ta epọ, e kwalisanẹ
mba, m'ọna: Ya, na mẹndẹ leẹlẹ oa bekaisedi
ba mut'a mbamba nundẹnẹ, nyena nu jai
2 omọny a madiba ma gita, * nyena kiṅ'á wase
i bẹnnọ musonje, ba pẹ ba jai o wase ba
tanọ ba sọkisabẹ na mao ma musonje mao.
3 * Nde e ta e alanẹ mba o mudī o eyaṅ. Na
mba n'ẹnẹ muto nu jai omọny a nyama ni

Digitized by Google

m'olę ka dibato la muswa, ni londi na mina ma dibena, e bęnę milopo samba na dom la tǫńgǫ. *Nde nu muto a ta a bǫtǫ dibato di 4
m'olę la tiki na muswa, a lalabę na gol na madale ma tiki na sęńga-mbǫmǫ, a bęnę dibonde la gol o dia lao, di londa na nyakaka na mbindo a musonje mao. *Nde dina di ta 5
di tilabę o mbǫmbǫ ao, esoka, na: Babilon nindęnę, nyańgo a bito ba mbamba na nya nyakak'a mundi-ma-wase.

Na mba n'ęnę nu muto a sǫki maya ma 6
basańgeri na maya ma mboń a Yesu. Nde na ta na nyaka na manyaka mandęnę, niponda n'ęnnǫ mǫ. *Na ni angel e kwalanę mba na: 7
Onyola nje o nyakinǫ? Mba na ma-lańgwea oa esok'a nu muto na ya nyama nyena ni ma-bambę mǫ, nyena ni bęn milopo samba na dom la tǫńgǫ. *Ni nyama o ęnnǫ, e ta, nde 8
e titi, nde e męndę busa o njiba, e m'ala o dibumbe; nde ba ba jai o wase ba męndę nyaka, ba bena mina mabu ma si tilabę o kalat'a lońgę natęna o beboteri ba wase, yetęna b'ęn ná nyama e ta, nde e titi pę, nde e męndę pętę bę. *Uan nde sǫńtanę la dibię lenǫ. 9
Mi milopo samba mie nde midońgo samba, miena omǫny ao nde nu muto a jainǫ, *mie 10
pę nde kińę samba. Itanu i kwedi, pǫ nye, ninę nipępę e si bedi pǫ, nde e pǫi tę, kę e męndę ja son a ponda. *Nde ni nyama ni 11
ta, nde e si bę pę, mǫmęnę pę nde nye ni londę lǫmbi, nde nye pę nde pǫ nya yinę samba, nde e m'ala o dibumbe. *Di dom la 12

Digitized by Google

tọŋgọ pẹ, lena o ẹnnọ, ye nde dom la kiŋẹ, yena i si bedi kusa janea; nde i ma-kusa ŋginya ka kiŋẹ ponda pọ muemba na ni nyama.
13 *Ban nde ba bẹn jọŋgẹlẹ diwọ, nde ba mẹndẹ bola ŋginy'abu na janea labu na ni nyama.
14 *Ban nde ba mẹndẹ janẹ bwemba na Mun'a mudọŋgi, nde Mun'a mudọŋgi a mẹndẹ buka babọ, (ebanja mọ nde e Saŋgo a bona-basaŋgo na Kiŋ'a bona-kiŋẹ), na ba pẹ bena be
15 na mọ, babelabẹ, bapọsọbẹ na bajemea. *Na mọ e kwalanẹ mba na: Madiba mena o ẹnnọ, mena nu mut'a mbamba a jainọ, me nde ma-
16 tumba na mamuti na bekombo na l'emẹ. *Di dom la tọŋgọ pẹ lena o ẹnnọ, na ni nyama pẹ, babọ nde ba mẹndẹ siŋgẹ nu mut'a mbamba, nde ba mẹndẹ nyamsẹ mọ na timbisẹ mọ musamba, ba mẹndẹ pẹ da nyam'ao na disẹ
17 mọ wea. *Ebanja Loba a boli babọ o milema mabu o bola jọŋgẹlẹ lao, na o bola jọŋgẹlẹ diwọ na bola pẹ janea labu na ni nyama,
18 natẹ̄ beyala ba Loba be londisabẹ. *Nu muto o ẹnnọ, e nde mundi mundẹnẹ, muena mu bẹn janea omọny a kiŋ' á wase.

18 Na mba n'ẹnẹ ombusa man, angẹl nipẹpẹ e ma-wa o mọny, e siba, e bẹnẹ ŋginya nindẹnẹ, nde wase e ta e panyisabẹ na bosaŋgi
2 bao. *Nde e ta e tẹ̄ muṣea na doi dindẹnẹ, e kwala na: E kwedi, e kwedi, Babilon nindẹnẹ, e timbi bejedi ba midī ma bobe, na ndabo a beboa nya midī mi si saŋgi mẹsẹ, na ndabo a beboa nya lonọn lẹsẹ lo si saŋgi na
3 lo siŋgabẹ. *Ebanja bekombo bẹsẹ be nyọdi

Digitized by Google

mao ma maliŋga ma musonje mao; kiŋ'á wase
pɛ i ta i bɛnɛ musonje na mɔ, na bato ba nyuŋ-
ga ba wase ba kwedi mbwaŋ onyola ŋginy'a
munam mao. *Na mba na seŋga doi dipɛpɛ 4
di wu o mɔny, di kwala na: Busa na mɔ, a
tumba lam, ná lo si bɛnɛ doŋgo o miobe mao,
tɔ kusa pɛ onyola ndeŋg'ao; *ebanja miobe 5
mao mi pɔi natɛna o mɔny, Loba pɛ a má-jɔŋ-
gɛlɛ k'abu ni si tɛm na sim. *Timbisɛlɛ mɔ 6
kana mɔ a bolinɔ, nde timbisɛlɛ mɔ ŋgedi iba
kana mɔ a bolinɔ; o diboŋde lena mɔ a puŋ-
gonɔ, puŋgwea mɔ ŋgedi iba. *Gita kana 7
a tanɔ a busisɛ mɔmɛnɛ, a bɛ pɛ munam, bola
pɛ nde mɔ nika gita la ndeŋgɛ na malɛbo,
ebanja a ma-kwala o mulema mao na: Na jai
nde ka nyaŋgo-a-mundi, na titi mukusa, na
si mɛndɛ jɛnɛ malɛbo. *Onyola nika ndeŋgɛ 8
e mɛndɛ nde pɔyɛ mɔ bunya bowɔ́: kwedi na
malɛbo na njai, a mɛndɛ pɛ nde disabɛ wea.
Ebanja Saŋgo Loba e ŋginya, nu nyena nu
ma-kaisɛ mɔ.

Nde kiŋ'á wase, yena i ta i bɛnɛ musonje 9
na mɔ na munam pɛ, i mɛndɛ jeya na bola
pɛ ndedi onyol'ao, ponda ba mɛndɛnɔ jɛnɛ
itutu a día lao la wea. *I mɛndɛ tɛmɛ etum 10
onyola bɔŋgɔ ba ndeŋg'ao, i mɛndɛ kwala na:
Eboma, eboma, a mundi mundɛnɛ Babilon,
mundi ma ŋginya, ebanja bekaisedi bɔŋgɔ
be pɔi nde o ŋgɛŋ́ pɔmɛnɛ. *Bato ba nyuŋga 11
ba wase pɛ ba m'eya ba lɛbɛ pɛ onyol'ao;
ebanja tɔ-moto a si m'anda pɛ bema babu,
*bema ba gol na silba na madale ma tiki na 12

Digitized by Google

sẹńgá-mbọmọ na mbọm a bwam na mabato
ma m'olẹ ma tiki na siliki na miswa na nyai
a bebońgo be ambi na nyai a bewa ba mbań-
go na nyai a bewa ba bebońgo be ambi na
ba misòmba na ba beyẹi na ba madale ma tiki
13 * na bobimbi na mọki na benumba na mire
na lobany l'enumba na mao na mula na mburu
ma mbasi ma bwam na mbasi na nyaka na
midọńgi na wọsi ṇa ḅebamban na manyolo na
14 midī ma bato. * Bepuma pẹ bena mudī mọń-
gọ mu tọndinọ be má-jasumwẹ na oa, mambo
mọńgọ ma muẹnẹn na ma ndọn pẹ ma má-
15 nyama, nde o si mẹndẹ pẹ jẹnẹ mọ tom. * Nde
bato ba nyuńga ba man mambo, bena ba ta
ba kọ mbwań onyol'ao, ba mẹndẹ tẹmẹ etum
onyola bọńgọ ba ndeńg'ao, b'eya, ba bola pẹ
16 ndedi, * ba kwala na: Eboma, eboma, a mundi
mundẹnẹ, muena mu ta mu bọtọ mbọm a bwam
na dibato di m'olẹ la tiki na muswa, mu la-
labẹ pẹ na gol na silba na madale ma tiki
17 na sẹńg'á-mbọmọ; * ebanja mu mbwań mun-
dẹnẹ muẹsẹ mu nyamsabẹ nde o ńgẹń pọ.
Nde basańgo ba miọlọ bẹsẹ na bẹsẹ bena
ba m'alẹ o midū, na bato ba miọlọ na bẹsẹ
bena ba ma-bolẹyẹ o munja, ba ta ba tẹmẹ
18 etum, * ba tẹ̄ misea, niponda b'ẹnnọ itutu
a día lao la wea, ba kwala na: Njika mọ
19 mue ka mu mundi mundẹnẹ? * Na babọ ba
koma diburu o milopo mabu, ba tẹ̄ misea,
b'eya mbembe, ba bola ndedi, ba kwala na:
Eboma, eboma, a mundi mundẹnẹ, muena oten
nde bẹsẹ ba kwedinọ mbwań, bena ba ta ba

Digitized by Google

bẹnẹ miọlọ o munja onyola tik'ao ya mambo;
ebanja mu nyamsabẹ nde o ṅgẹṅ pọ. * Bwa 20
munyẹṅgẹ onyol'ao, a mọny, na binyọ ba-
saṅgeri na bamululoma na batọperi-ba-mudī;
ebanja Loba a kaisẹ muka manyu na mọ.

Na angel a ṅginya pọ e sumwa dale ka 21
dale la nsaṅ dindẹnẹ, e pimba mọ o munja,
e kwala na: Nika nde Babilon, mundi mun-
dẹnẹ, mu mẹndẹnọ pimbabẹ na ṅginya pọ-
mẹnẹ, nde mu si mẹndẹ pẹ sọbẹ. * Nde doi 22
la balọṅgẹ-mieṅge na la b'obẹ-ndinga na la
balọṅgẹ-losese na la balọṅgẹ-miseba di si mẹn-
dẹ pẹ seṅgabẹ oteten aṅgọ, mubied'a tọ-njika
ebolo pẹ a si mẹndẹ pẹ sọbẹ oteten aṅgọ, dale
la nsaṅ pẹ di si mẹndẹ pẹ seṅgabẹ oteten aṅgọ,
* muẹnẹn m'etrukaṅ mu si mẹndẹ pẹ panya 23
oteten aṅgọ, doi la mubaedi n'ewandẹ pẹ di
si mẹndẹ pẹ seṅgabẹ oteten aṅgọ; ebanja bato
bọṅgọ ba nyuṅga nde ba ta bandẹnẹ o wase,
ebanja onyola londa lọṅgọ la miaṅga nde
matumba mẹsẹ ma tanọ ma wọndọbẹ, * maya 24
ma batọperi-ba-mudī pẹ na ma basaṅgeri na
ma bẹsẹ ba bwabẹ o wase ma ta ma sọbẹ ote-
ten ao.

Nde ombusa man mambo, na ta na seṅga **19**
doi dindẹnẹ la gita la mamuti o mọny, ma
kwala na: Haleluya, joṅgisẹ n'edube na ṅgi-
nya be nde na Loba lasu; * ebanja bekaisedi 2
bao be mbalẹ, be tẹm pẹ na sim, onyolana a
kaisẹ mut'a mbamba nundẹnẹ, nyena nu nyam-
sẹ wase onyola musonje mao, a kun pẹ maya

Digitized by Google

3 ma bautu bao o dia lao. *Na mọ ma kwala
pętę na: Haleluya, itutu ao im'ondea o bwin-
4 dea na bwindea. *Na mu muaba ma baturu
na banęi na be bewekedi benęi pę ba kọ wase,
b'owę Loba nu jai o bejedi, ba kwala na:
Amen, Haleluya!
5 Na doi di wa o bejedi, di kwala na: Sesa
Loba lasu, binyọ bautu bao bęsę, na binyọ
bena lo ma-bwę mọ bọńgọ, basadi na bandęnę.
6 *Na mba na seńga, biana doi la mamuti gita
na biana doi la gita la madiba na biana doi
la ńgad'a Loba nya ńginya, ba kwala na:
Haleluya, ebanja Sańgo, Loba lasu, Nya-
7 ńgum am'anea. *Esęlę biso ḍi bwe mu-
nyęńgę, di sombisę, di bole mọ edube,
ebanja diba la Mun'a mudọńgi di má-pọ,
8 munj'ao pę a bońsan mọmęnę. *E bolabę
mọ o bọtọ mbọm ni ma-panyę na nya bosańgi,
ebanja mbọm nye nde bebolo ba tęmę-la-sim
9 ba basańgeri. *Na mọ a kwalanę mba na:
Tila: Bonam na ba bena ba belabę o nde-
ma la diba la Mun'a mudọńgi. Na mọ
a kwalanę mba na: Ben be nde beyala ba
10 mbalę ba Loba. * Na mba na kọ wase o
miende mao o jowę mọ. Na mọ a kwalanę
mba na: O bia, o si bola nika! Mba pę ne
nde muutu ka oa na kana bona-sọńgọ pę, bena
ba bęn mboń a Yesu; owę nde Loba! Ebanja
mboń a Yesu nye nde mudī ma lańgwa la
bedińgę.
11 Na mba n'ęnę mọny e telam, nde ombwa
wọsi ni ma-sańgę, nde nu nu jai omọny ao,

Digitized by Google

dina lao na: Nyajemea na Nyambalẹ, a ma-
kaisẹ na jana pẹ o tẹmẹ-la-sim. *Misọ mao 12
me nde ka misọnji ma wea, o mulopo mao
pẹ gita la bekoto ba kiṅẹ, a bẹn pẹ dina di
tilabẹ, lena tọ-moto a si bīnọ, kẹ mọmẹnẹ.
*A bọti mbọti ni dubisabẹ o maya, dina lao 13
di belabẹ pẹ na: Eyal'a Loba. *Nde mamuti 14
ma mọny pẹ ma ta ma bupẹ mọ o wọsi i ma-
saṅgẹ, ma bọtisabẹ na mbọm a bwam ni ma-
saṅgẹ. *Pọ a bowoli pẹ e ma-busa o mu- 15
dumbu mao, ná a dipanẹ mọ matumba, a ma-
tata pẹ babọ ka midọṅgi na itumbu a eyẹi.
Mọ pẹ nde a ma-lō mboki ma mao ma
malinga ma pid'a Loba la ṅgum. *A bẹn pẹ 16
dina di tilabẹ o mbọt'ao na o edue ao na:
Kiṅ'a bonakiṅẹ na Saṅgo a bona-basaṅgo.

Na mba n'ẹnẹ angel e tẹm o wei e tẹ̄ 17
musea na doi dindẹnẹ, e kwalanẹ lonọn lẹsẹ
lena lo ma-pumwẹ oteten a mọny na: Binyọ ya,
lo kọtọmẹ onyola ndema dindẹnẹ la Loba *o 18
da nyam'á kiṅẹ na nyam'á bānedi ba bila na
nyam'á baṅginya na nyam'á wọsi na ya ba
bena ba jai omọny ao na nyam'á wonja yẹsẹ na
ya bakom na ya basadi na bandẹnẹ. *Na 19
mba n'ẹnẹ ni nyama na kiṅ'á wase na milọṅ
mabu ba kọtọnẹ o jana bwemba na nu nu jai
omọny a wọsi na milọṅ mao pẹ. *Nde ni 20
nyama e ta e putabẹlẹ na mutọper'a lobaṅgo
pẹ muemba na mọ, nyena nu boli beyemban
oboso bao, bena a wọndọnnọ ba bena ba kusi
eyemban a nyama, b'owẹ pẹ njimbir'ao, babọ
babanẹ ba ta ba pimbabẹ penya o ebul'a wea

Digitized by Google

21 e m'onyę na sǫlfa. * Banę bapępę ba dia, ba ta
ba bwabę na pǫ a nu nu jai omǫny a wǫsi,
nyena ni ma-busę o mudumbu mao; nde lo-
nǫn lęsę lo ta l'ula na nyam'abu.

20 **N**a mba n'ęnę angel e ma-wa o mǫny, e ma-
siba, ny'alea idubwan a njiba na ṅgǫkǫbi nin-
2 dęnę o dia lao. * Na mǫ e putea ni ṅguṅgu-a-
ṅgando, nyama-bwaba nya kwaṅ, nyena nye
Diaboli na Satan, e kaka mǫ ikol'a mbu,
3 * e pimba mǫ o njiba, e kwesę, e batę pę eba-
tan oten, ná a si wǫndǫ pę matumba, natē
ikol'a mbu i londa; nde ombusa nika 'aṅgamęn
4 pętę wunjabę onyola son a ponda. * Na
mba n'ęnę bejedi, nde ba ta ba ja oten, nde
bekaisedi be ta be bolabę babǫ; n'ęnę pę midī
ma ba ba kębę milopo onyola mboṅ a Yesu
na onyola eyal'a Loba, na ma ba bena ba si
ta b'owę nyama tǫ njimbir'ao, ba si kuse pę
tǫ eyemban o mbǫmbǫ na o maa mabu, ba ta
loṅgę, b'anea pę muemba na Kristo ikol'a
5 mbu. * Nde banę bawedi bapępę ba si timbi
loṅgę natē yi ikol'a mbu i londa. Ben nde
6 be bepumbwedi ba boso. * Bonam na bosaṅgi
na nu nu bęn doṅgo o bepumbwedi ba boso;
kwed'a mbusa e si bęn ṅginya omǫny abu,
nde ba męndę nde bę pris'a Loba na ya Kristo,
ba m'anea muemba na mǫ ikol'a mbu.

7 **N**de yi ikol'a mbu i londi tę, Satan a męn-
8 dę jǫsǫbę o beboa bao, * a męndę wala o
wǫndǫ matumba o matoṅgo ma wase manęi,
Gog na Magog, o kǫtęlę babǫ onyola bwem-
ba; bena musǫṅgi mabu mue nde ka mukoko

Digitized by Google

ma sau'a munja. *Nde ba ta b'ondea o tin- 9
damę la mukuku ma wase, ba diŋgelę mboko
ma basaŋgeri na mundi mu tǫndǫbę. Nde
wea i ta i wa na Loba o mǫny, i da babǫ.
*Nde Satan nu wǫndi babǫ a ta a pimbabę 10
o ebul'a wea na sǫlfa, wuma ni nyama
na mutǫper'a lobaŋgo pę benǫ, nde ba mendę
takisabę muese na bulu, o bwindea na bwin-
dea.

Na mba n'ęnę bejedi be saŋgi na nu nu 11
jai omǫny ao, nyena oboso bao nde wase na
mǫny ba nyinǫ mīla, nde wuma i si ta i sǫbę
onyol'abu. *Na mba n'ęnę bawedi, basadi 12
na bandęnę, ba tęm oboso ba bejedi, nde ka-
lati i ta i telabę, kalati nipępę pę e ta e telabę,
nyena nye nde kalat'a loŋgę; nde bawedi ba
ta ba kaisabę kaponda mambo ma tilabę o yi
kalati, kaponda bebolo babu. *Nde munja 13
mu ta mu bola bawedi ba ta oteten ao, kwedi
pę na mundi-ma-kwedi ba ta ba bola bawedi
ba ta oteten ao, nde ba ta ba kaisabę, moto
na moto kaponda bebolo bao. *Nde kwedi 14
na mundi-ma-kwedi ba ta ba pimbabę o ebul'a
wea. Nin nde nye kwed'a mbusa, ebul'a wea.
*Nde yetęna moto a si sǫbę tę ná a tilabę o 15
kalat'a loŋgę, a ta a pimbabę o ebul'a wea.

Na mba n'ęnę mǫny a penya na was'a **21**
penya; ebanja mǫny a boso na was'a boso
ba ta ba má-tomba, tǫ munja pę mu si ta pę.
*Na mba n'ęnę mundi ma bosaŋgi, Yerusalem 2
nya penya e ma-wa o mǫny na Loba, e ma-

Digitized by Google

siba, e boñsan ka ewandę e bǫtisabę onyola
3 mom'ao. *Na mba na señga doi dindęnę, di
wu o mǫny, di kwala na: Ombwa, munǫkǫ
ma Loba oteten a bato, nde amęndę ja
oteten abu, nde bamęndę bę tumba lao,
nde mǫmęnę Loba pę a męndę bę na ba-
4 bǫ, o bę Loba labu. *Nde Loba amęndę
tuta misǫdi męsę o misǫ mabu, nde
kwedi e si męndę pę bę, tǫ malębo tǫ
musea tǫ sese ba si męndę pę bę; eban-
5 ja mambo ma boso ma má-tomba. *Na
nu nu jai omǫny a bejedi, a kwala na: Om-
bwa, na ma-timbisę mambo męsę penya. Na
mǫ a kwala na: Tila, ebanja ben beyala be
6 nde ba jemea na ba mbalę. *Na mǫ a kwa-
lanę mba na: Ma má-bolanę. Mba nde ne A
na O, beboteri na su. Na męndę bola nu nu
ma-bwę nyoñgi o toñgo a madiba ma loñgę
7 na wonja. *Nu nu buki amęndę sañgwa
man, na męndę bę mǫ Loba, mǫ pę a
8 męndę bę mba muna. *Nde babǫñgǫ na
basidubę na banyakaka na b'ebwan na ba-
misonje na baboleyę-miañga na balosañgo na
balobañgo bęsę, labu doñgo di męndę nde bę
o ebulu, yena e m'onyę na wea na sǫlfa, yena
ye kwed'a mbusa.

9 **Na** angel pǫ nya yi angel samba, yena
i ta y'alea mionjǫ samba miena mi ta mi londa
na ndeñgę i sukan samba, e pǫ, e kwalisanę
mba, m'ǫna: Ya, na męndę leęlę oa ewandę,
10 munj'a Mun'a mudoñgi. *Na mǫ 'alanę mba
o mudī o mudoñgo mundęnę mu asam, e leęlę

Digitized by Google

mba mundi ma bosaŋgi, Yerusalem, e ma-wa
o mọny na Loba e siba wase, * e bẹnẹ bosaŋ- 11
gi ba Loba; panya la muẹnẹn mao di ta nde
ka dale la tiki bwambi, biana dale la yaspi
nya kristal. * Mu bẹnẹ edima endẹnẹ y'asam 12
na dom la mọmbẹ pẹ na maba, omọny a mọmbẹ
pẹ dom la angel na iba, na mina ma tilabẹ
oten, mena me ma dom la matumba na maba
ma Bona-Israel. * O jeru mọmbẹ malalo, o 13
poŋgo mọmbẹ malalo, o mikondo mọmbẹ ma-
lalo, o mbẹŋgẹ pẹ mọmbẹ malalo. * Nde edi- 14
ma e ta e bẹnẹ dom la bebokedi na beba, o-
mọny abu pẹ dom la mina na maba ma dom
la bamuloloma na baba ba Mun'a mudọŋgi.
* Nde nu nu ta nu kwalisanẹ mba a ta 'alea 15
esosoŋgo a gol ya dimẹnẹ o mẹnẹ mundi na
mọmbẹ mao n'edim'ao. * Nde mundi mu naŋga 16
nde matoŋgo manẹi, bwaba bao ka pọ ka mu-
kuku mao. Na mọ a mẹnẹ mundi na esosoŋgo
dom la lokoli na loba la stadia. Bwaba bao
na mukuku mao na jasamẹ lao kapọ. * Na 17
mọ a mẹnẹ edim'ao ebwea ewọ na muanẹi ma
lokoli na lonẹi la mabọŋgọ, kaponda dimẹnẹ
la bato, nika nye nde la angel. * Nde bo- 18
loŋgi b'edim'ao bo ta nde yaspi, mundi mọ-
mẹnẹ pẹ gol mọ na mọ, ka jẹnẹ la kẹŋgẹŋgẹ.
* Nde bebokedi ba edim'a mundi be ta nde 19
be bọtisabẹ na nyai a madale ma tiki yẹsẹ:
bebokedi ba boso be ta nde yaspi, be londẹ
beba safira, be londẹ belalo kalkedon, be londẹ
benẹi smaragdi, * be londẹ betanu sardoniki, 20
be londẹ mutoba sardi, be londẹ samba kriso-

Digitized by Google

liti, be londę lombi berili, be londę dibua topasi, be londę dom krisoprasi, be londę dom n'ewo hiakinti, be londę dom na beba metisti.
21 * Nde di dom la mombę na maba me nde dom la sęńg'á-mbomo na iba; jombę tę sęńg'a-mbomo po. Mańgea ma mundi pę gol mo na mo
22 ka jęnę di m'ęnęnę na wōm. * Nde na s'ęn tempel oten, ebanja Sańgo, Loba, Nyańgum
23 nde e tempel ao, na Mun'a mudońgi pę. * Nde mundi mu si ma-pula wei to modi, ná ba panye oten, ebanja bosańgi ba Loba bo ma-panyisę mo, etrukań ao pę ye nde Mun'a mudońgi.
24 * Nde matumba ma mendę dańgwa o muęnęn mao, kiń'á wase pę i mendę wana bosańgi
25 babu na edub'abu oten. * Nde mombę mao ma si ma-kwesabę o muese; ebanja bulu bo titi
26 oten. * Nde ba mendę wana bosańgi na edub'a
27 matumba oten. * Nde to nyai a lambo di si sańgi di si mendę jińgea oten, to nu nu mabolę nyakaka to lobańgo, kę bamęnę bena ba tilabę o kalat'a lońgę nya Mun'a mudońgi.

22 Nde a ta a leęlę mba mopi ma madiba ma lońgę, na kęńgęńgę ka kristal, muena mu ta mu busa o bejedi ba Loba na ba Mun'a mu-
2 dońgi. * Oteten a mańgea mao na o miri mibanę ma mopi bebońgo ba lońgę, bena be ma-yę dom la nyai a bepuma na beba; be mabola nde bepuma bao modi tę, beyadi ba bebońgo pę be nde onyola jesę la bwam la ma-
3 tumba. * Nde lou di si mendę pę bę oten; nde bejedi ba Loba na ba Mun'a mudońgi be mendę bę oten, nde bautu bao ba mendę bo-

Digitized by Google

lea mo, *nde ba mende jene boso bao, dina 4
lao pe di mende be o mbombo abu. *Nde 5
bulu bo si mende pe be oten, ba si mende pe
pula etrukań to muenen ma wei, ebanja Sańgo,
Loba, a mende panya omony abu, nde ba
mende janea o bwindea na bwindea.

Na mo a kwalane mba na: Ben beyala be 6
nde ba jemea na ba mbale. Sańgo, Loba la
midī ma batoperi-ba-mudī a lom angel ao o
leele bautu bao mambo mena ma mende bo-
lane ombusa son a ponda. *Nde ombwa, na 7
mende wamse po. Bonam na nu nu ma-neńge
beyala b'edińge ba nin kalati. *Nde 8
mba Yohane nde na seńgi, n'en pe man ma-
mbo. Nde niponda na seńgino n'ennо pe, na
mba na ko wase o jowe oboso ba miende ma
angel ni leele mba man mambo. *Na 9
mo e kwalane mba na: O bia, o si bola nika;
ebanja ne nde muutu ka oa na kana bona-
sońgo pe, batoperi-ba-mudī, na ba bena ba ma-
neńge beyala ba nin kalati; owe nde Loba.
*Na mo e kwalane mba na: O si bate ebatan 10
o beyala b'edińge ba nin kalati, ebanja ponda
nyá bebe. *Nu nu ma-bole ka ni si tem na 11
sim, a beńge nde bola ka ni si tem na sim,
nya mbindo a beńge nde windise momene;
nu tem-na-sim pe a beńge nde bola teme-la-
sim, nyabosańgi a beńge nde sańgise momene.
*Ombwa, na mende wamse po, musauedi mam 12
pe muemba na mba, o bola moto na moto
kana ebol'ao yeno. *Mba nde ne A na O, 13

Digitized by Google

14 nya boso na nu sukan, beboteri na su. *Bo-
nam na ba ba m'oę mbọt'abu, ná ba bęnę ŋgi-
nya omọny a eboŋgo a loŋgę ná b'iŋgeye la
15 mọmbę o mundi. *Nde ombusa uonę ye nde
mbọ na baboleyę-miaŋga na bamisonje na
b'ebwan na balosaŋgo, na moto na moto nu
16 tọndi lobaŋgo, nu ma-boleyę pę mọ. *Mba
Yesu nde na lom angel am o bola mboŋ a
man mambo onyola miemba. Mba nde ne
muaŋga na mbia ma Dawid, ŋgeŋget'a idiba
17 ni ma-panyę. *Nde Mudī n'ewandę
ba ma-kwala na: Ya! nu pę nu ma-seŋgę
mọ, a kwale na: Ya! Nu pę nu ma-bwę
nyọŋgi, a ye; nu nu tọndi, a kuse ma-
diba ma loŋgę na wonja.
18 Na ma-bola mboŋ na moto na moto nu ma-
seŋgę beyala b'ediŋgę ba nin kalati na: Ye-
tęna moto a bati lambo oten, kę Loba a męndę
batea mọ ndeŋgę yena i tilabę o nin kalati.
19 *Nde yetęna moto a sumo tę lambo o beyala
ba kalat'a yen ediŋgę, kę Loba a męndę sum-
wa doŋgo lao o eboŋgo a loŋgę na o mundi
ma bosaŋgi, bena be tilabę o nin kalati.
20 *Nu nu ma-bolę mboŋ a man mambo a
ma-kwala na: E, na męndę wamsę pọ.
21 Amen, ya, a Saŋgo Yesu! *Nded'a
Saŋgo Yesu Kristo e bę na binyọ bęsę! Amen.

Digitized by Google

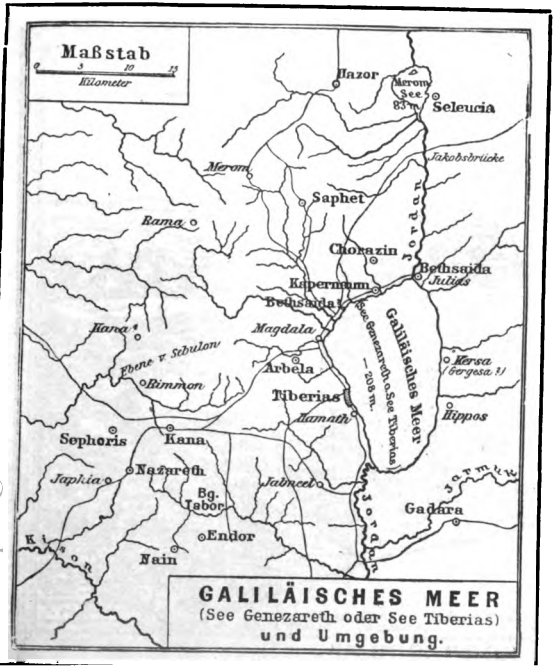
Maßstab
5 10 15
Kilometer
Hazor
Merom See
83 m.
Seleucia
Merom
Jakobsbrücke
Saphet
Rama
Jordan
Chorazin
Bethsaida Julias
Kapernaum
Bethsaida
See Genezareth
— 208 m.
Galiläisches Meer
Hana
Magdala
Kersa (Gergesa ?)
Ebene v. Sibulon
Arbela
Rimmon
Tiberias
See Tiberias
Hippos
Hamath
Sephoris
Kana
Nazareth
Japhia
Bg. Jabor
Jaltncel
Jordan
Gadara
Endor
Nain
GALILÄISCHES MEER
(See Genezareth oder See Tiberias)
und Umgebung.

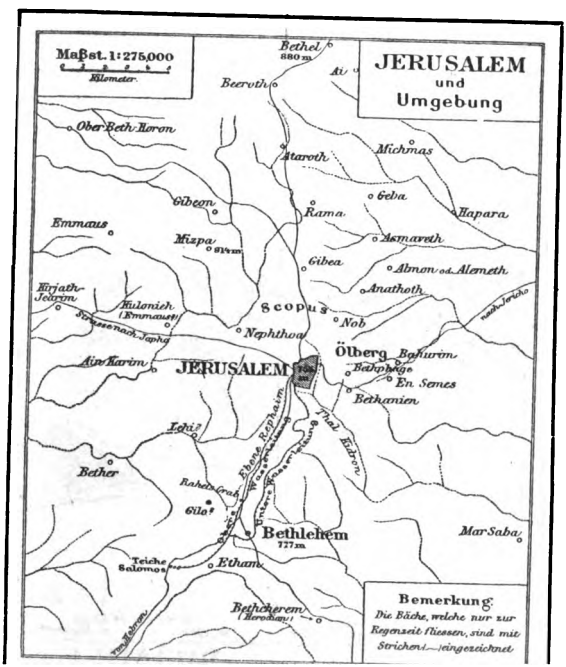
Maßst. 1:275.000
Kilometer
JERUSALEM
und
Umgebung
Bethel
880 m.
Beeroth
Ai
Ober Beth Horon
Ataroth
Michmas
Gibeon
Rama
Geba
Hapara
Emmaus
Mizpa
Asmaveth
Gibea
Almon od. Alemeth
Anathoth
Kirjath Jearim
Kulonieh (Emmaus?)
Scopus
Nob
Nephthoa
Ölberg
Bethphage
En Semes
Bethanien
Ain Karim
JERUSALEM
Tempel
Tal Kidron
Tal Rephaim
Jebus?
Bether
Rahel's Grab
Gilo?
Bethlehem
727 m.
Mar Saba
Teiche Salomos
Etham
Bethcherem
(Herodium)
Bemerkung:
Die Bäche, welche nur zur Regenzeit fliessen, sind mit Strichen eingezeichnet

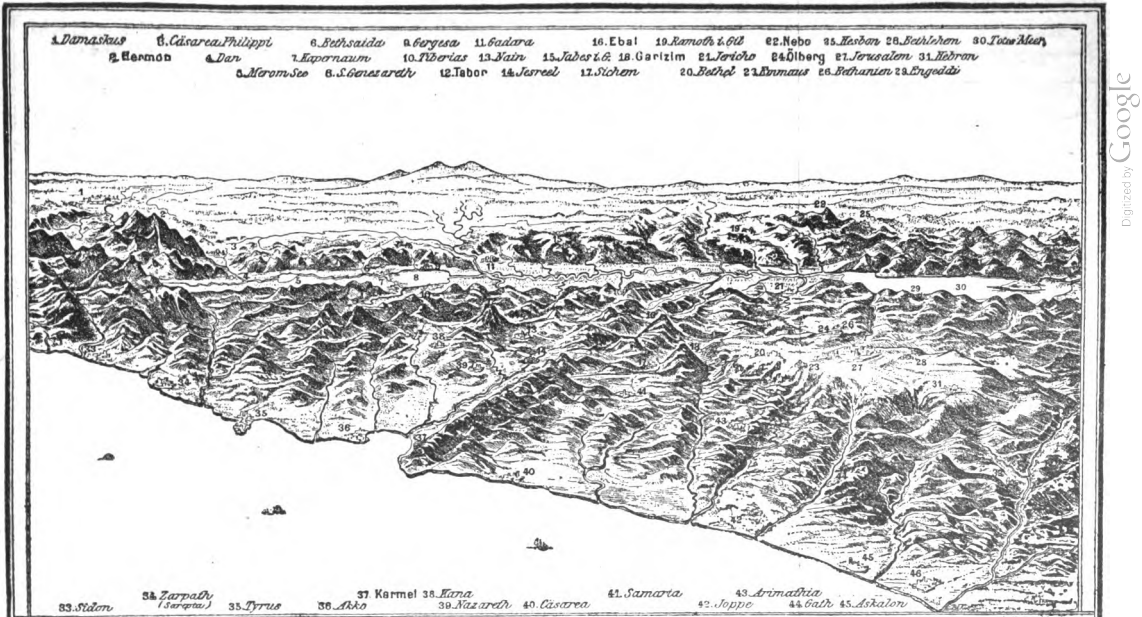

PALÄSTINA aus der VOGELSCHAU.

Stuttgart, Priv. Württ. Bibelanstalt.

Neu bearbeitet nach der Karte des Schmidt'schen Atlasses

Digitized by Google

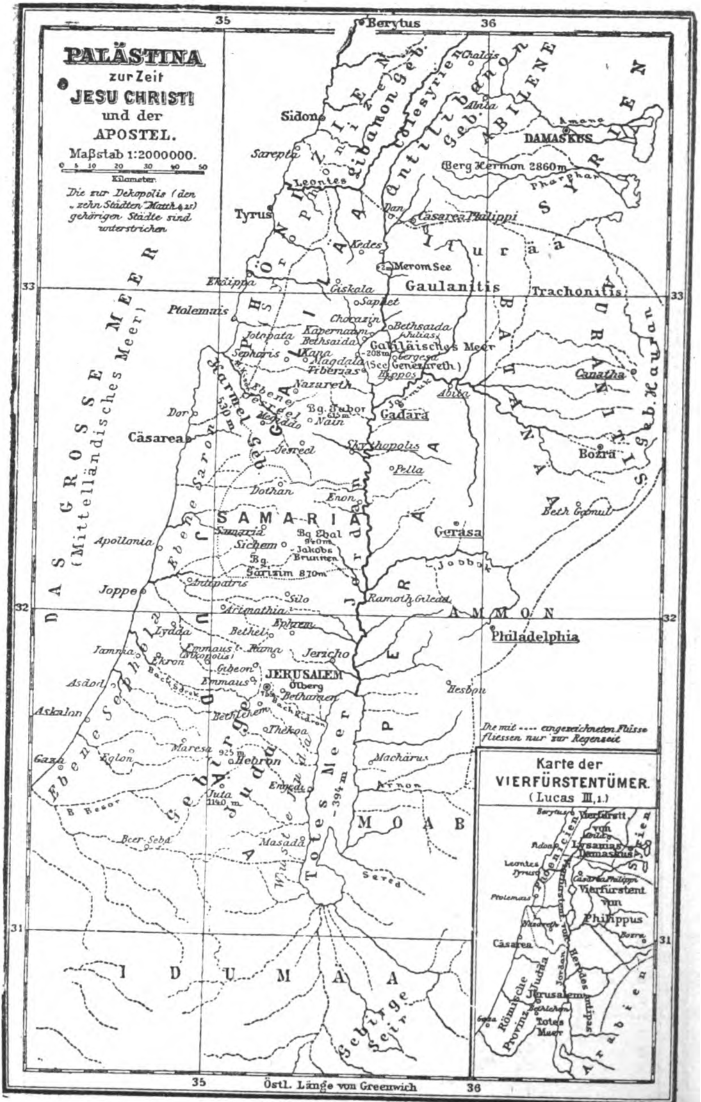

Stuttgart, Priv. Württ. Bibelanstalt.

B Schwarze. Leipzig lith.

Digitized by Google

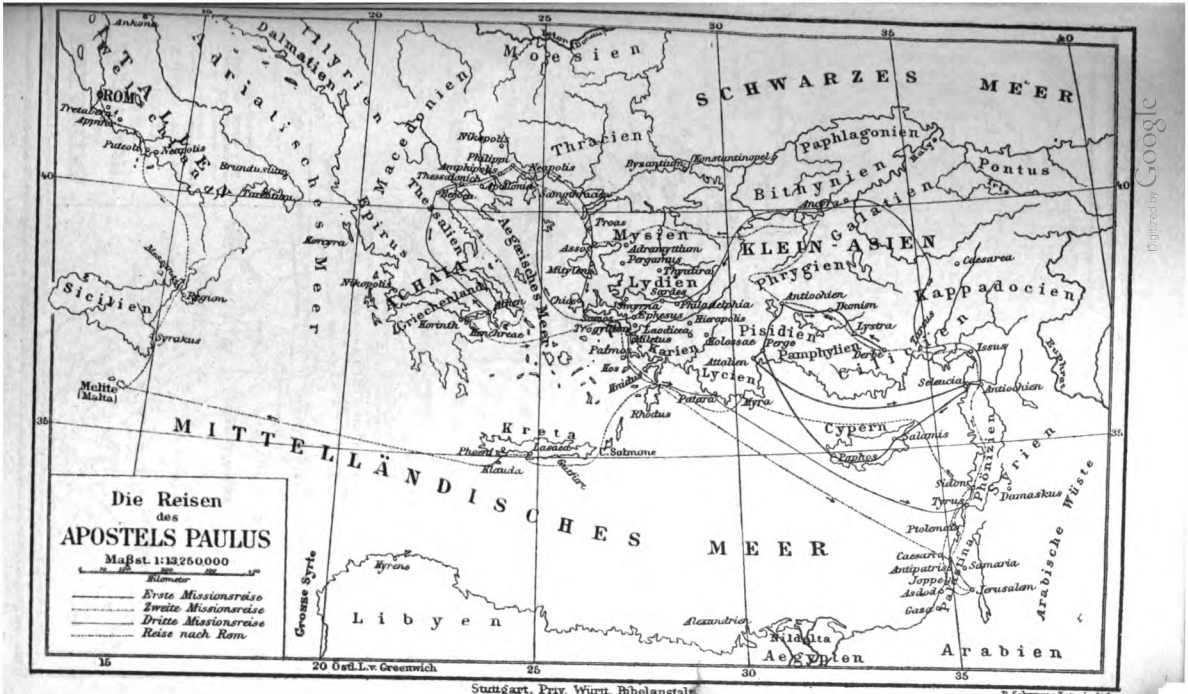
Die Reisen
des
APOSTELS PAULUS
Maßst. 1:13250000
Erste Missionsreise
Zweite Missionsreise
Dritte Missionsreise
Reise nach Rom
ROM
Tyrrhenisches Meer
Adriatisches Meer
Illyrien
Dalmatien
Mösien
SCHWARZES MEER
Thracien
Macedonien
Epirus
Thessalien
ACHAJA
Peloponnes
Paphlagonien
Bithynien
Pontus
Galatien
KLEIN-ASIEN
Mysien
Lydien
Phrygien
Cappadocien
Cilicien
Pisidien
Pamphylien
Lycien
Karien
Cypern
Kreta
MITTELLÄNDISCHES MEER
Sicilien
Syrien
Phönicien
Arabische Wüste
Libyen
Aegypten
Arabien
Großer Syrte
Nildelta
Stuttgart, Priv. Württ. Bibelanstalt
B. Schwarze, Leipzig lith.

Digitized by Google

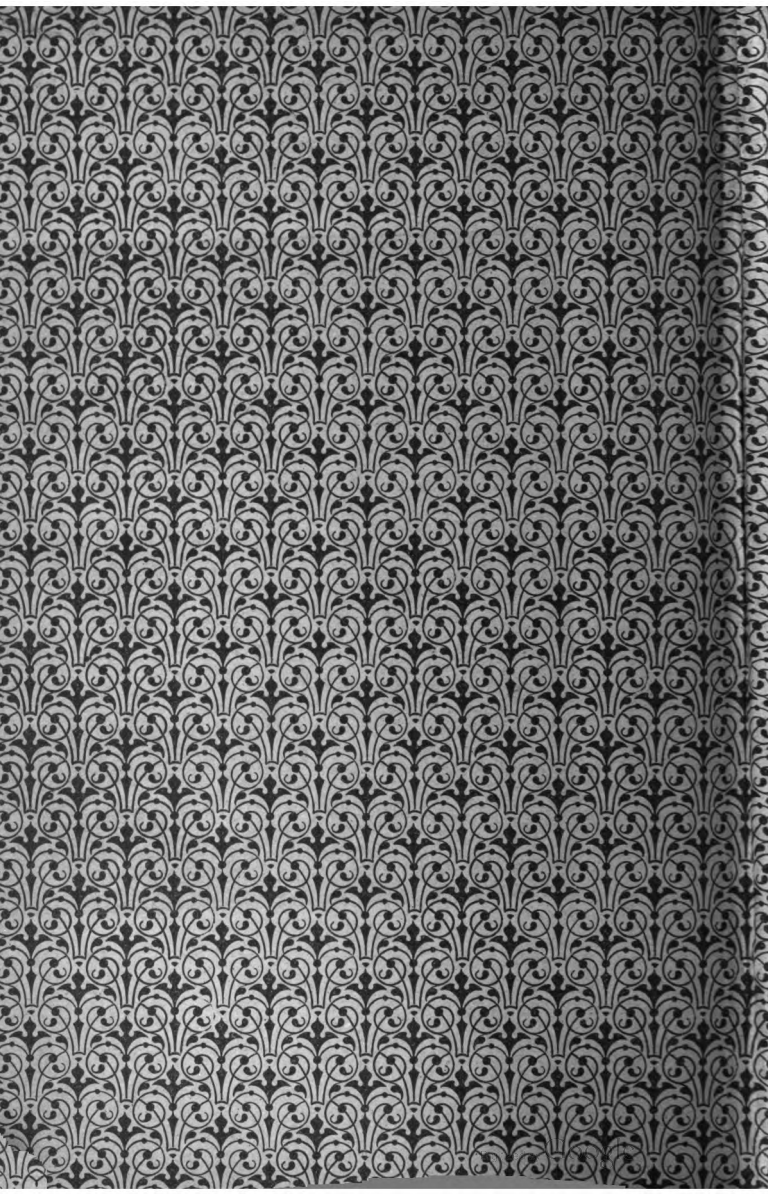

044 100 005 974